

|| SRI HAYAVADANA RANGAVITTALA GOPINATHAYA NAMAHA ||

Blessed by Lord and with His divine grace, we are pleased to publish this Magnanimous Work of Sri Acharya Madhwa. It is a humble effort to make available this Great work to Sadhakas who are interested in the noble path of propagating Acharya Madhwa's Philosophy.

With great humility, we solicit the readers to bring to our notice any inadvertent typographical mistakes that could have crept in, despite great care. We would be pleased to incorporate such corrections in the next versions. Users can contact us, for editable version, to facilitate any value additions.

Contact: H K SRINIVASA RAO, NO 26, 2ND FLOOR, 15TH CROSS, NEAR VIDHYAPEETA CIRCLE, ASHOKANAGAR, BANGALORE 560050. PH NO. 26615951, 9901971176, 8095551774, Email : srkarc@gmail.com

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸುಕೃತದ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ವಮತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಲು, ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ, ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶಮಾಡಿದ, ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳಾದ, ದಿವಂಗತರಾದ, ಲಲಿತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಹೆಚ್ ಆರ್ ಅವರ ಸವಿನೆನಪಿನಲ್ಲಿ “ಈ ಸರ್ವಮೂಲ ಯಜ್ಞ”

“ಮಾತೃದೇವೋ ಭವ - ಪಿತೃದೇವೋಭವ -
ಆಚಾರ್ಯದೇವೋಭವ”

Editing history

Sr	Date	Nature	Remarks
1	21/03/2021	Completion	typing
2	20/03/2022	Proof Correction	Thanks to MS Venugopal for making First Round Proof reading

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು	1
ಶ್ರೀಸ್ವಾಪ್ನವ್ಯಾಸವನಾಖ್ಯಾನಮ್	4
(ಭಾವಿನಮೀರ ಶ್ರೀಮದ್ಯಾದಿರಾಜಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು ಏಡಮೂಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ)	4
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಆಶೀರ್ವಚನ	4
ಪ್ರಕಾಶಕರ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ	9
ಅಣುವ್ಯಾಸವನಾಖ್ಯಾನಮ್	34
ಶ್ರೀಸ್ವಾಪ್ನವ್ಯಾಸವನಾಖ್ಯಾನಮ್	38
ಭಜನ ಪರ್ವ.....	38
ಅಥ ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಃ 1-113	38
ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ತೋತ್ರ	50
ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ 2-66	74
ಅಥ ತೃತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ 3-108	95
ಅಥ ಚತುರ್ಥೋಧ್ಯಾಯಃ 4-96	135
ಅಥ ಪಂಚಮೋಧ್ಯಾಯಃ 5-94	163
ಅಥ ಷಷ್ಠೋಧ್ಯಾಯಃ 6-104	199
ಅಥ ಸಪ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ 7-132	238
ಅಥ ಅಷ್ಟಮೋಧ್ಯಾಯಃ 8-106	284
ಅಥ ನವಮೋಧ್ಯಾಯಃ 9-104	311
ಅಥ ದಶಮೋಧ್ಯಾಯಃ 10-167	340
ಅಥ ಏಕಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 11-100	392
ಅಥ ದ್ವಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 12-111	426
ಅಥ ತ್ರಯೋದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 13-101	459
ಅಥ ಚತುರ್ದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 14-98	488

ಅಥ ಪಂಚದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 15-112	517
ಅಥ ಷೋಡಶೋಧ್ಯಾಯಃ 16-111	550
ಅಥ ಸಪ್ತದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 17-116	581
ಅಥ ಅಷ್ಟಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ 18-108	614
ಅಥ ಏಕೋನವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ 19-107	641
ಅಥ ವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ 20-102	670
ಅಥ ಏಕವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ 21-109	697
ಅಥ ದ್ವಾವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ 22-89	726

ಶ್ರೀಸ್ವಾಪ್ನವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಮ್

(ಭಾವಿಸಮೀರ ಶ್ರೀಮದ್ಯಾದಿರಾಜಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು ಏಡಮೂಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ
ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ)

ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ ಸಹಿತ

ಅನುವಾದಕರು : ಶ್ರೀ ಬಿ.ಪಿ. ನಾಗಭೂಷಣ ರಾವ್

ತುಮಕೂರು

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾಸಮಿತಿ

ಕೋಟೇಶ್ವರ, ದ.ಕ.

SRI SWAPNA - VRINDAVANAKHYANAM

Kannada TranSlation : Sri B.P. NagabhooShana Rao Tumkur

PubliShed in: January 1993

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಆಶೀರ್ವಚನ

ವ್ಯಾಸಾಯ ಭವನಾಶಾಯ ಶ್ರೀಶಾಯಗುಣರಾಶಯೇ|

ಹೃದ್ಯಾಯ ಶುಧ್ಧವಿದ್ಯಾಯ ಮಧ್ವಾಯ ಚ ನಮೋ ನಮಃ ||

ಕಾಮಧೇನುರ್ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದಾ|

ತಥಾಕಲೌ ವಾದಿರಾಜಶ್ರೀಪಾದೋಽಭೀಷ್ಟದಃ ಸತಾಂ ||

"ಯಸ್ಯ ದೇವೇ ಪರಾ ಭಕ್ತಿಃ ಯಥಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ |

ತಸ್ಮೈತೇ ಕಥಿತಾಹ್ಯರ್ಥಾಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ ||"

ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದಂತೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರದೇವತೆಯು
ಮೂಲಗುರುವೂ ಆದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ
ಮುಖ್ಯಗುರುಗಳಾದ ಋಜುದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮ ಗುರುವಿನ ಪರ್ಯಂತ

ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರ ಭಕ್ತಿಮಾಡಬೇಕು. ಋಜುಗಳು ನಿರ್ದುಷ್ಟರಾದ ಮುಖ್ಯ ಗುರುಗಳು; ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲಕ್ಷಣೋಪೇತರು ಮತ್ತು ದುಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣರಹಿತರು.

"ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಃ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ವಿಷ್ಣುತತ್ಪರಃ |

ಯದ್ಗುರುಃ ಸುಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ ದಾದ್ಯಾತ್ನಾನ್ಯಥಾ ಭವೇತ್ ||"

ಎಂಬಂತೆ ಋಜುವರ್ಯರ ಪ್ರಸಾದವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ; ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ಮೋಕ್ಷ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರ ಮಹತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಉದಯಿಸಿತು? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವು ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದದ್ದೇ ಸರಿ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಥೋಪಾಸನೆ ಸರ್ವಥಾ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯವಾದದ್ದು.

"ಸಮಾನಾಂ ವಿಷಮಾ ಪೂಜಾ ವಿಷಮಾನಾಂ ಸಮಾ ತಥಾ |

ಕ್ರಿಯತೇ ಯೇನ ದೇವೋಽಪಿ ಸ್ವಪದಾತಾ ಭ್ರಶ್ಯತೇಪುಮಾನ್ || "

ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯದಂತೆ, ಋಜುದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ತರತಮಭಾವದಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ, ನೀಚ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಋಜುಗಳ ಸಮಾನವೆಂದು ಅರ್ಚಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅನ್ಯಥೋಪಾಸನೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ದೋಷರಹಿತರಾದ ಮುಖ್ಯಗುರುಗಳ ಅವಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ಅಪರಾಧವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯರ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೇಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಘೋರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಾಯಿತು.

ಪ್ರಕೃತ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನ ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದೊದಗಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಅರುಹಿದ್ದಾರೆ; ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಗೆ:

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹನುಮದವತಾರ, ಭೀಮಸೇನಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ತಾವಾಗಿ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಮಧ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದು ಅಪವಾದ ಮಾತ್ರ; ಅದು ದೈವಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಜನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವಾಗ ಅವರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಅಪಕ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸದೇ ಮೋಹಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಋಜುದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಟಿಸದೆ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಭ್ರಮೋತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿ, ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರಿಂದ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯಂತೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತುಷ್ಟಿ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರೂ ಸಹ ತಾವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಅವತಾರವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆಯಿತು. ಅವತಾರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಲೋಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಭಾಗವೂ ಲಭಿಸಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ವೃನ್ದಾವನ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಜನರಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲಾದರೂ ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ಇಂದ್ರಪದಾರ್ಹ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಶಾತ್ ಏಡಮೂಕರಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೋರ್ವರ ಮಾಧ್ವಮದ ಮೂಲಕ ಆಯಿತು. ವೃನ್ದಾವನ ಸ್ಥಿತರಾದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸ್ವಪ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಮಹಿಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಸ್ವಪೋಕ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆ ವಿಪ್ರನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತನಗೆ ನೆನಪಿದ್ದಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಜಡತುಲ್ಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವೇದನಿಧಿತೀರ್ಥರು ಆಗಿಂದಾಗಲೇ ಅವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ವಾಷ್ಟವ್ಯನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಸ್ವಾಷ್ಟಗ್ರಂಥ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕವೂ ಮಂತ್ರತುಲ್ಯವಾದದ್ದು. ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರಿಗೂ ಸಹ ದೊಡ್ಡವರ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಗೂಢಾರ್ಥದ ನೆಲೆಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಹುಕಾಲ ಆಜ್ಞಾತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಪ್ರಸಕ್ತ ಏಡಮೂಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಶ್ರೀವ್ಯನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ (ಶ್ರೀವಿಶ್ವಪ್ರಿಯತೀರ್ಥರು) ಅವತರಿಸಿ, ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೀಠಾರೂಢರಾದರು. ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಭೀಮಸೇತುಮುನಿವೃಂದಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀರಘುಪ್ರವೀರತೀರ್ಥರು, ಆಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಲು "ಶ್ರೀವ್ಯನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಪ್ರಬೋಧಿನೀ" ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ, ಶ್ರೀವ್ಯನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ, ಅವರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಸ್ವಾಷ್ಟವ್ಯನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದರು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅಂತರಾರ್ಥದ ಪರಿಚಯವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಆದದ್ದು ಆಗಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮೇರುಕೃತಿಯ ಗೂಢಾರ್ಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು

ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ; ಕಿಂಚಿತ್ತಾಗಿರಬಹುದು ಮನುಷ್ಯರು ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತರಾದದ್ದು ಶ್ರೀವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸರಿ.

ಇಂತಹ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಅನೇಕ ವಾದವಿವಾದಗಳು ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ್ದು, ಈ ಗ್ರಂಥದ ನ್ಯೂನತೆಯೇನಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯತೆಯಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಉತ್ಕರ್ಷ ಮತ್ತು ಅಪಕರ್ಷ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲೋಸುಗ, ಶ್ರೀಜಮಖಂಡಿ ವಾದಿರಾಜಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟರು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದೊದಗಿದರೂ ತಮ್ಮ ಧೈಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು.

ದಿ. ಎಚ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರು "ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜ ಋಜುತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಋಜುತ್ವ ಮತ್ತು ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ದುರಾಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬರೆದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ, ಅವರ ವಾದದ ಋಜುತ್ವ, ವಾದದ ಪ್ರೌಢಿಮೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಜ್ಞಾನದ ಆಳ ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯವಾದೀತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಅವರೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಪಿ. ನಾಗಭೂಷಣರಾಯರೂ ಒಬ್ಬರು. ಅವರೂ ಸಹ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಈ ಮಹಾಗ್ರಂಥದ ಅಂತರಾರ್ಥ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದೊರೆಯಲೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ, ಅದರ ಕನ್ನಡಾನುವಾದವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಸದುದ್ದೇಶ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಫಲಿತವಾಗಲೆಂದು ನಾವು ಶ್ರೀಹರಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಕನ್ನಡಾನುವಾದ ಸಹಿತ ಪ್ರಕಾಶನವು ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾಸಮಿತಿ ಇವರಿಂದ ಈಗ

ಕಾರ್ಯಗತರೂಪಕ್ಕೆಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಮುಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾಶನದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲು ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ ಲೇಖಕರು, ದಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ರೀತಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲೆಂದು ನಾವು ನಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯದೇವರಾದ ಶ್ರೀಭೂವರಾಹ ಹಯವದನ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಮಾತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರಲ್ಲಿಯೂ ಅನವರತ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು

ಶ್ರೀ ಸೋದೆ ವಾದಿರಾಜ ಮಠ, ಉಡುಪಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾವಿಸಮೀರ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ದಿವ್ಯಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನೆಚ್ಚಿನ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ 60ನೇ ವರ್ಧಂತಿ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಕೋಟೇಶ್ವರ ಮಾಗಣೆ ಶಿಷ್ಯ ವೃಂದದವರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಎಚ್. ಸೀತಾರಾಮರಾಯರು, ಎಚ್.ವಿ. ಶಾಂತಾರಾಮರಾಯರು, ಎಚ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರು, ಎಚ್. ಗೋವಿಂದಯ್ಯನವರು, ಕೆ. ಶ್ರೀಧರ ಹತ್ತಾರರು, ಎಚ್.ಪಿ. ನಾಗರಾಜರಾಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು, ಅವರು ಸೋದಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ, ತಮಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ವಿರಕ್ತ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮಗೆ ಅಂತಹ ವೈಭವಾದಿಗಳಾವುದೂ ಬೇಡವೆಂದರು. ಈ ಉತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತ್ ಸ್ವಾಪ್ನವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀಗಳ ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ

ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದಾಗ, "ಸ್ವಾಷ್ಟವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೇ ಸ್ವಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ, ತಾವು ಋಜುದೇವತಗಳ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು, ಮುಂದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುಪದವಿಗೆ ಬರುವವರು, ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಸನ್ಮಾನಗಳು, ಆದರ ವೈಭವಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೆ ಬಹುಮಂದಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಪ್ರಸರಿಸುವುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದ ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸು ಎಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೇ ನುಡಿದಿರುವ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಂತಾಗುವುದು" ಎಂದು ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ದಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಸೀತಾರಾಮರಾಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಚ್.ವಿ. ಶಾಂತಾರಾಮರಾಯರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ತನುಮನಧನಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ವರ್ಧಂತಿ ಉತ್ಸವದ ಆಚರಣೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗಣ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕೋಟೇಶ್ವರ ಮಾಗಣೆಯ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾಸಮಿತಿ ಎನ್ನುವ ಕಾರ್ಯಮಂಡಲಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಒಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಲಾಷೆಯು ನೆರವೇರಿದಂತಾಯಿತು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅನೇಕವಿದ್ದರೂ, ಅವರ ವೃನ್ದಾವನ ಪ್ರವೇಶಾನಂತರದ ದೇವಲೋಕದ ಮತ್ತು ಭೂಲೋಕದ ವೈಭವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೆಲವು ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸ್ವರೂಪ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಐತಿಹ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹ

ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ, ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುವುದು ದೇವತೆಗಳ ಧರ್ಮ. ಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಆಲೋಚನಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಋಜುದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಗುರುಗಳ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಲೋಕರೀತಿಯಂತೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ 8ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ, ಅವರ ಆಶ್ರಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳೆಂಬ ಗುರುಗಳನ್ನೇ ಲೋಕರೀತಿಯಂತೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ "ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುವರ ಚರಿತಾಮೃತ"ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಜನ್ಮತಃ ಸರ್ವವೇತ್ಸಾಯಂ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಹಿ ವಿಡಂಬಯನ್ | ಸಕೃದುಕ್ತಾದ್ಗುರೋರ್ವಾಕ್ಯಾದಧಿಕಂ ಜಗೃಹೇ ಸ್ವತಃ" ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಜನ್ಮತಃ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುಗಳು ಒಂದು ಸಲ ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅಧಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಡೆದರೂ, ಗುರುಗಳಿಂದ ಕಲಿತದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರಾದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಯುವುದಾದರೂ ಏನಿದೆ? ಆನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರಲ್ಲಿ, ನಿಜವಾದ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹದೇ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರ ಬಳಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಕಾಲಮಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಆಗ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಗೆ 45ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ

ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವರು ಅನೇಕ ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಕಥೆ ಹೇಗು ಉದ್ಭವವಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುವರ ಚರಿತಾಮೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಠಿ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತರಬೇಕೆಂದು ಇತರ ಅಷ್ಟಮಠದ ಯತಿಗಳು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಅವರು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿದ್ಯಾನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಇದು "ವ್ಯಾಸಂಗವ್ಯಾಜಮಾಸಾದ್ಯ ವ್ಯಾಸಾರ್ಥಂ" ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ವಿಷಾದ ಪಡುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಂದು ತರುವಂತೆ ಕಥೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಕೋಟೇಶ್ವರ ಮಾಗಣೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗದವರು ಮಾಯಾವಾದ(ಮಿಥ್ಯಾವಾದ) ಮತದ ಅನುಸರಣೆಯಿಂದ ತಪ್ಪರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಸಜ್ಜನರೆಂದು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಅವರಿಗೆ ತಪ್ಪಮುದ್ರಾಧಾರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೋಟೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕೋಟೆ ಗ್ರಾಮದವರಿಗೆ ಗಡಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜಗಳವಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಾದವಿವಾದಗಳು ನಡೆದು ಕೋಟಗ್ರಾಮದವರು, ಕೋಟೇಶ್ವರ ಗ್ರಾಮದವರನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿ, ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಶರಣಾಗತರಾದ ಕೋಟೇಶ್ವರದವರಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಕಥೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಎರಡು ಗ್ರಾಮದವರಿಗೆ ಜಗಳವಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ವರ್ಗದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಏಕೆ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು? ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿ ವಿಚಾರ ಜಗಳಕ್ಕೂ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಗುರುವರ ಚರಿತಾಮೃತ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವಾಗ ಹೇಳಿರುವ "ಮಿಥ್ಯಾವಾದ" ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ "ಮಾಯಾವಾದ ಮತ" ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡದೇ ಕಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಸ್ವಾಪ್ನವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ನಿಜಸ್ವರೂಪವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ, ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಾನಂತರದ ಅವರ ವ್ಯಭವಾದಿಗಳೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ, ಅವರ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ತಿಳಿದ ಸಜ್ಜನರು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಥೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗದಿರಲಿ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಲಿ, ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಗಳವರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರ ಅನುಮತಿ ದೊರತದ್ದು ನಮ್ಮ ಸುಯೋಗವೇ ಆಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದದೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ರಿಸಿದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ತಿಳಿಯದವರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದೆಂದು, ಶ್ರೀ ಬಿ.ಪಿ. ನಾಗಭೂಷಣರಾಯರು ಬರೆದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದದೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ರಿಸುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಸಮಿತಿಯವರು ಕೈಗೊಂಡರು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಕೈಸೇರುವ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ, ಬರುವ ಹಣವನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಸೇವಾಸಂಘ (ರಿ) ಮೂಲಕ ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವೂ ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆದ ಈ ಸ್ವಾಪ್ನಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಗ್ರಂಥದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ

ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿಶ್ವೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಿತಿಯು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸರಳ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಯುತ ಬಿ.ಪಿ. ನಾಗಭೂಷಣರಾವ್, ತುಮಕೂರು, ಇವರು ಶ್ರೀವಿಶ್ವೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ 60ನೇ ವರ್ಧಂತ್ಯತ್ನವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನರಿಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಧನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಎಚ್. ಸೀತಾರಾಮರಾಯರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಎಚ್.ವಿ. ಶಾಂತಾರಾಮರಾಯರು ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೆ ಸಮಿತಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಇವರಿಗೆ ಹರಿಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಸದಾ ದೊರೆಯಲಿ. ಮುದ್ರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮುದ್ರಣದೋಷವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಟ್ಟು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಯುತ ಕಟ್ಟಿ ವಾದಿರಾಜಾಚಾರ್ಯ, ಶಿರೋಮಣಿ, ವಿದ್ವಾನ್ ಕುಂಜಿಬೆಟ್ಟು, ಉಡುಪಿ ಇವರಿಗೂ ಉಡುಪಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪಾಠಶಾಲೆಯ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶರ್ಮಾ, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ, ಯೆಂ.ಎ, ವಿದ್ವಾನ್ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿಯ ಮಜೆಸ್ವಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್‌ನ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಕೆ. ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್ ಇವರಿಗೂ ಸಮಿತಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಬಹು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ದುಡಿದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗುವಂತೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಮೆ || ಸ್ಕೂಲ್ ಬುಕ್ ಕಂಪನಿ ಮಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೂ ಸಮಿತಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಕೆ ಶ್ರೀಧರ ಹತ್ತಾರ

ಸಂಚಾಲಕರು, ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ. ಕೋಟೇಶ್ವರ

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ:

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು, ತಾವು ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಒಬ್ಬ ತೌಳವ ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನಿಗೆ, ರಾತ್ರಿ ಅವನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಯೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪರಿಸುವವರಿಗೆ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೀಯುವ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ವಾಕ್ಯಕ್ರಿಯೆನ್ನಿತ್ತು, ಅಂದು ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ವೇದನಿಧಿಗಳ ಮುಂದೆ, ಅವನಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನಿಂದ ಸುಮಾರು 2250 ಶ್ಲೋಕಗಳು ಹೇಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1630ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1642ರಲ್ಲಿ ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿ "ಸ್ವಾತ್ಮವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ"ವೆಂಬ ಮಂತ್ರತುಲ್ಯ ಮಹಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವು ರಚಿತವಾಯಿತು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 22 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಭಜನ ಪರ್ವಗಳು, ಒಂದು ಮತ್ತು ಐದರಿಂದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವೈಭವಪರ್ವಗಳು. ಒಂದು ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವಗಳು. ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಪೀಠದಂತೆ ಅವತಾರಿಕಾರೂಪವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಜಿಸಬೇಕಾದ

ಭಗವದ್ರೂಪಗಳ ಸ್ತುತಿವರ್ಣನಗಳಿವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು, ರುದ್ರಾದಿ ಸಕಲದೇವೋಪಾಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತೀಕವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮೂಲಕ, ತಾನು ಋಜುದೇವತೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಕಲರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳ, ತಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ವೃಂದಾವನ ಮತ್ತು ಧವಳಗಂಗಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಯವದನಾತ್ಮಕ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಉತ್ಸವರೂಪ ಭಜನ ಪ್ರಕಾರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಾಯಕ ವಾದಿರಾಜ ಗುರುಮಂತ್ರ ಜಪವು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗತವಾದ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬಾದರಾಯಣರ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಲಾಭ ಪ್ರಕಾರವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಜನ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಭರಣ ವಾಹನಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಚಾರವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಲೌಕಿಕ ಅಲೌಕಿಕ ಫಲಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತರ ಶತ್ರು ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪಗಳ ಸ್ತೋತ್ರವೂ, ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮರೂಪದ ಸ್ತೋತ್ರವೂ, ಅಜ್ಞಾನ ನಿವೃತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪ ಸ್ತೋತ್ರವೂ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯೋದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹರಿಯ ರೂಪಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿವೆ.

ವೈಭವ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಭೌಮ (ಭೂಲೋಕದ) ವೈಭವಗಳು ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ (ದೇವಲೋಕದ) ವೈಭವಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತ (ಭಗವದಾರಾಧಕತ್ವ) ವೈಭವಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಕ್ತ (ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ) ವೈಭವಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲವೂ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿ (ಅಂದರೆ ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ) ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು

ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸ್ವಾಷ್ಟ್ರಗ್ರಂಥವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಕ್ತವಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಭವಿಷ್ಯಸೂಚಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದಾಗ, ಅವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಭಜನ, ವೈಭವ, ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದರೂ ವೈಭವಾದಿಗಳು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು 1642ರಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರೂ, ಗ್ರಂಥವು ಯಾರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಪುನರುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1776ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, 1788ರಲ್ಲಿ ಸೋದೆ ಮಠದ ಗುರು ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಶ್ವಪ್ರಿಯತೀರ್ಥರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಯತಿಗಳಾಗಿ ಸೇರಿದರು. ಅವರು ಸೋದೆಯಲ್ಲಿ 48 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ವಾದಿರಾಜರ ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ, ಉಡುಪಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಮುನ್ನ, ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ, ವೃನ್ದಾವನದಿಂದ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳು ಅವರ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಜಾತಿಸ್ಮೃತಿ ಬಂದಿತು. ಮೂಕಜನ್ಮದ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾಶವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಅವರು 'ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ'ರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ವಿಪ್ರನಿಗೆ "ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ" ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಯತಿಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬರುವುದೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಾಷ್ಟ್ರವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಭೀಮನಕಟ್ಟೆ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ರಘುಪ್ರವೀರರಿಂದ "ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಬೋಧಿನೀ" ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಸಿದರು. ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಒಗಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶೇಷನೆಂಬವನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವನಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಇತರರು ಕಾಣಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಬಹುಭಕ್ತರು ಕಾಣಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರ ಹೆಸರುಗಳು, ಅವರ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಇವೆ. ಪ್ರಕರಣ ಭೇದದಿಂದಾಗಿ ಪುನರುಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ವಿಪ್ರನೊಬ್ಬನೇ ಸತತ ಶ್ರೋತೃವು. ವಿಪ್ರನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮ ಪಡೆದಾಗ, ಇತರರೂ ಜನ್ಮ ಪಡೆದರು. ಆಗ ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಘಟನೆಗಳು ಸೂಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. ಒಂದೊಂದು ದೇವರ ಸ್ತುತಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಮೇಯವು ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಸೂಚಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ದೇವರ ಸ್ತುತಿಯು ಭಜನಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಭಾಕ್ತ ಅಥವಾ ಭಾಗವತ ವೈಭವಗಳು ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಜನ ಪರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ ಸ್ತುತಿಗಳಿಗೂ, ವೈಭವ ಪರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಭೌಮ, ಭಾಗವತ, ಭಾಕ್ತ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಭಾಗವತ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವಗಳಿಗೂ, ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಚರಿತ್ರೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ, ಆಗ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮಹತ್ವಕ್ಕೂ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಸ್ವಾಷ್ಟವ್ಯನ್ನಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಕೆಲವರು ಶಂಕಿಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು (1) ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸ್ವಾಷ್ಟ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲ. ಏಡಮೂಕನ ದ್ವಾರಾ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯ ಅಸಂಭವ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಜಾಗೃತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾದುದು ಎಂದೂ (2) ಸ್ವಾಷ್ಟಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಸ್ವಷ್ಟಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ (3) ಇದು ವಿಪ್ರನಿಂದ ವೃನ್ನಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥವೆಂದೂ (4) ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದಲೂ, ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ವಿಪ್ರನಿಂದಲೂ ರಚಿತವಾದುದೆಂದೂ (5) ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡದವರು ಶ್ವಾನಜನ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕೀಳುಮಟ್ಟದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ, ವಾದಿರಾಜರಂತಹವರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಶಂಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಶಂಕಾದಿಗಳು ನಿರಾಧಾರವಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹೇಗೆ ರಚಿತವಾಯಿತೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ, ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1645ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದನಿಧಿ ತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ "ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುವರ ಚರಿತಾಮೃತಂ" ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಷ್ಟವ್ಯನ್ನಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥದ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದ ಏಳನೇ ಬಿಂದು ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. "ಏಡಮೂಕಂ ದ್ವಿಜಂ ಸ್ವಷ್ಟೇ ಬೋಧಯನ್ನಾತ್ಮವೃತ್ತಕಂ | ಶ್ರೀಮದ್ ವೃನ್ನಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಪಠತಾಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಮ್ || 17 || ತೋಷಯನ್ ಸಜ್ಜನಮನಃ ಸ್ವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾವಬೋಧಕಮ್ | ಮಂತ್ರತುಲ್ಯಂ ಮಹಾಗ್ರಂಥಂ ರಚಯಾಮಾಸ ವಾದಿರಾಟ್ || 18 || ಪ್ರಾತಸ್ತದ್ವದನಾಚ್ಚಿತ್ರಂ ನಿಸ್ಸೃತಂ ಗುರುಣಾ ಮಮ |

ಶ್ರೀವೇದನಿಧಿರಾಕರ್ಣ್ಯ ಲೇಖಯಾಮಾಸ ಮತ್ಕರಾತ್ || 19 || ಸ್ವಪ್ನಜಾತಂ
 ಗುರುಪೂಕ್ತಂ ಪ್ರಭಾತೇ ಕೀರ್ತಯನ್ ಜಡಃ| ತತಃ ಪರಂ ಮೂಕ ಏವ ಸಾಕ್ಷೀ ಚಾಹಂ
 ಚ ಮೇ ಗುರುಃ ||20|| ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ಕಿವುಡ ಮತ್ತು ಮೂಕನಾದ
 ವಿಪ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ, ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು
 ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪರಿಸುವವರಿಗೆ
 ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ, ಶ್ರೀಮದ್ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವೆಂಬ ಮಂತ್ರತುಲ್ಯ
 ಮಹಾಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ರಚಿಸಿದರು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಕೇಳಿದ
 ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಪ್ರನ ಮುಖದಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ
 ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ವೇದನಿಧಿಗಳು ಕೇಳಿ, ನನ್ನಿಂದ
 ಬರೆಯಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿದನಂತರ ಮೂಕನೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಗುರುಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ.
 ಹೀಗೆ ಉತ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ
 ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆನ್ನುವುದೂ
 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳಾದ ವೇದನಿಧಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹದಿನೈದು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು
 ಆರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಅಣುವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವೆಂಬ
 ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ
 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸೋದಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ
 ನೋಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಸ್ವಾಪ್ನಗ್ರಂಥವೆಂದು
 ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ವಾದಿರಾಜರೇ ಕರ್ತೃಗಳೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥವೇ
 ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಾಪ್ನಗ್ರಂಥವಲ್ಲ ಎಂಬ ಮೊದಲನೆ ಶಂಕೆಯ ಒಂದು
 ಭಾಗವೂ, ವಿಪ್ರಕೃತ (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಕೃತ) ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಶಂಕೆಯೂ,

ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಭಾಗ ವಾದಿರಾಜರಿಂದಲೂ, ಕೆಲವು ಭಾಗ ವಿಪ್ರನಿಂದಲೂ ಕೃತವಾದುದೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಂಕೆಯೂ, ಇಂತಹ ಗ್ರಂಥ ವಾದಿರಾಜರಂತಹವರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಐದನೆಯ ಶಂಕೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು, ಕಿವುಡ ಮೂಕನ ದ್ವಾರಾ ಇಂತಹ ಕೃತಿ ಅಸಂಭವವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಷ್ಟೇ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳುವವರು, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ? ಯಾವಾಗ? ಯಾರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಏನು? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತಮ್ಮವಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲನೆ ಶಂಕೆಯ ಇತರ ಭಾಗಗಳೂ ನಿರಾಧಾರವಾದವುಗಳಾದವು. ಮೂರನೇ ಶಂಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನೆಂದರೆ ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನೇ? ಅಥವಾ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿನ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರೇ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನೇ ಎಂದರೆ ರಚನಾಕೌಶಲ್ಯರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರೆಂದರೆ, ಅವರ ಜನ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾರು 150-200 ವರ್ಷಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಂಕೆಯೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಎರಡನ ಶಂಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ 3-2-4 ರಲ್ಲಿ 'ಯದ್ವಾಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭ್ರೂಯಾದ್ದೇವತಾ ವೃಷಭೋಽಪಿ ವಾ| ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥಮಥವಾ ರಾಜಾ ತತ್ತಥೈವ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ಇತ್ಯಾ(ದ್ಯಾ)ಚಕ್ಷತೇ ಸ್ವಪ್ನವಿದೋ ವ್ಯಾಸಾದಯಃ||' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಶಂಕೆಯು ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ

ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರಿಯಾಗಿಯೂ, ಅವಿರೋಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವೇದ ಪುರಾಣಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ (ಉತ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ) ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ನರಕಾದಿ ಅನರ್ಥಗಳೂ, ಮಲದ ಕ್ರಿಮಿ ಮುಂತಾದ ಹೀನ ಜನ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಉತ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ವೇದತುಲ್ಯವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವಾಸರಹಿತರಿಗೆ ಶ್ವಾನಜನ್ಮಾದಿಗಳು ಉತ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಐದನೇ ಶಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕೀಳು ಮಟ್ಟದ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಶಂಕೆಯು ಗ್ರಂಥಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯದವರ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಐದು ಬಗೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಶಂಕೆಗಳೂ ನಿರಾಧಾರವಾದವುಗಳೆಂದು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಂಕೆಗಳೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ, ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸ್ವಪ್ನಪದಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇವತಾದಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅವು ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳುವ ದ್ವಾರಾ ರಚಿತವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಬರಲು (1) ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಥವಾ ದೇವತೆಯಾಗಿರಬೇಕು. (2) ಸ್ವಪ್ನಪದಗಳು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಶಂಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಹಿಂದೆಯೇ ರಚಿತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆ ಶಂಕೆಗಳು ಶಂಕಾರೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಆ ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರರೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ IX-50ರಲ್ಲಿ "ಏಷ್ಯಶ್ಚ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಸರ್ವಮತೀತತ್ವೇನ ಭಣ್ಯತೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ನಡೆದು ಹೋಗಿರುವ

ರೀತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಉತ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಈ ಸ್ವಾಷ್ಟವ್ಯವ್ಯಾಪನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಶಂಕೆಗಳು ಉತ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಶಂಕೆಗಳು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ, ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡೋಣ.

ಒಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ 57-58ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ "ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾಯತಿನಾ ವಾಗೀಶಕರಜೇನ ಚ||57|| ವ್ಯವ್ಯಾಪನಗತೇನೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಟಮೂರ್ತಿನಾ| ಕೃತಂ ಸ್ತೋತ್ರಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪಠತಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಪದಂ||58|| "ವ್ಯವ್ಯಾಪನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ರೂಪದಿಂದ ವಾಗೀಶ ಮುನಿಗಳ ಕರಸಂಜಾತ ವಾದಿರಾಜಯತಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವು (ಆಖ್ಯಾನವು) ಪಠಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವ್ಯವ್ಯಾಪನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಅನಂತರ, ವಾಗೀಶತೀರ್ಥರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದ ವಾದಿರಾಜರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಮೂಲಕ ಈ ವ್ಯವ್ಯಾಪನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಜೀವೋತ್ತಮ ದೇವತೆಯಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿವಾದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಸ್ವಾಷ್ಟಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿತವಾದುದರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಶಂಕೆಯು ನಿರಸ್ತವಾಯಿತು. ವಾದಿರಾಜರು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರದ್ವಾರಾ ತಾನೇ ರಚಿಸಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅನ್ಯರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ತೃತ್ವವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಒಂದನೇ, ಮೂರನೇ, ನಾಲ್ಕನೇ ಮತ್ತು ಭಾಗಶಃ ಐದನೆಯ ಶಂಕೆಗಳು ನಿರಸ್ತವಾದುವು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ 16ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ. "ತಸ್ಮಾತ್ ವ್ಯವ್ಯಾಪನಾಖ್ಯಾನಂ ಮಂದಾನಾಂ ಶಂಕಿತಂ

ಮುನೇ | ಕಂದಾಶನೇಂದ್ರರಚಿತಂ ತಂ ದೋಷಂ ನ ದದಾತಿ ಚ ||" (ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ) ಕಾರಣದಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ (ಅಲ್ಪಪುಣ್ಯವಂತರಾದ) ಅಜ್ಞಭಕ್ತರಿಗೆ (ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯಹೀನರಾದ ಅಸುರ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೆ) ಶಂಕೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ವಾದಿರಾಜ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ದೋಷವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭವಿಷ್ಯ ವಚನವು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. 17ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ 72ರಿಂದ 74ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ "ಏಕೋ ವದತಿ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಕೃತಿರೇವೇತಿ ಸರ್ವಥಾ || 72 || ಪುನರೇಕೋ ವದತ್ಯೇವ ಲೌಕಿಕಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋದಿತಂ| ಅಲೌಕಿಕೋಕ್ತಿಮಾತ್ರಂ ತು ಗುರುಣೈವೋದಿತಂ ಹಿ ತತ್ || 73 1/2 ||" ಸರ್ವಥಾ ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನದೇ ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಲೌಕಿಕ ಭಾಗವು ವಿಪ್ರನಿಂದಲೂ, ಅಲೌಕಿಕ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಗುರುಗಳಿಂದಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಂಕೆಗಳು ಇವೇ ಆಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿಯು ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. XVI 92-93ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ "ಈ ಮೂಕನು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಿಗೆ ಎದ್ದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದರೆ, ಅದು ಅಸಂಭಾವಿತವು" ಎನ್ನುವ ಜನರ (ಮೊದಲನೆ ಭಾಗಶಃ) ಶಂಕೆಗೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ "ಅಕುಶಲನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ಕರಸ್ವರ್ಶದಿಂದ ಬಹುಗ್ರಂಥಧಾರಣ ವಚನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, I-112ರಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪಾರ್ಷದ ಪುರುಷನಾಮಕನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ (ವೇದ) ತುಲ್ಯವಾದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಸಂಹಿತೆಯು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಗೇನೇ ಅರ್ಪಿತವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೇದತುಲ್ಯವೆಂದಾಗಿ ಐದನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪವಾದ ಕೀಳುಮಟ್ಟದ ಗ್ರಂಥವೆಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತರರೂಪದಿಂದ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಸೂಚಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ, ಶಂಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಶಂಕೆಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ

ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಆಖ್ಯಾನವು ಪ್ರಮಾಣವಾದುದೆಂದು, ಈ ಶಂಕೆಗಳಿಂದಲೇ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಆಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗಿದೆ.

VI-32ರಲ್ಲಿ "ಸರ್ವತ್ರ ತವ ವಿಶ್ವಾಸಃ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಃ ಕುತೋಽತ್ರತು" (ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ವೇದಾದಿ) ಸರ್ವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ (ವೇದತುಲ್ಯವಾದ) ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಾಧಕವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದೆ. ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಅಪೌರುಷೇಯತ್ವಾದಿ ಶಂಕಾ ಪರಿಹಾರಕ ಯುಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೇದಪರಿಗೃಹೀತತ್ವ, ಆಪ್ತಿ ಮೂಲತ್ವಾದಿಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವವರು, ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಆಪ್ತಿಮೂಲತ್ವ, ವೇದವೇದ್ಯರು, ವಿಜಯದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಇವರುಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಪರಿಗೃಹೀತತ್ವ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಅನುಸಾರಿತ್ವ, ಅವಿರೋಧತ್ವವಿರುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇನ್ನು ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹೃತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವೇದವೂ ಕೂಡ ಆಂಗಿರಸ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವೇದವು ಆಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನುಕ್ತಿಯಿಂದ ದೋಷವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೈದ್ಯನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು

ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. "ಅಪ್ರತಿಷಿಧಂ ಅನುಮತಂ" ಎನ್ನುವ ನ್ಯಾಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇದಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ವಿರುದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವೇದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ವೇದವಿರುದ್ಧ ಚಾರ್ವಾಕಮತ ಪ್ರವರ್ತಕರು, ರುದ್ರದೇವರು ಪಾಶುಪತಗ್ರಂಥ ಕರ್ತರು, ಬೌದ್ಧಮತಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧ ದೇವರೂ, ಜೈನ ಮತಕ್ಕೆ ವೃಷಭ ದೇವರೂ, ನ್ಯಾಯ ವೈಶೇಷಿಕ ಮತಕ್ಕೆ ಗೌತಮ ಕಣಾದರೂ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಾದಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ತವಾಯಿತು. ಆಗ ವಾಯುದೇವರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವೇದವಿರುದ್ಧ ಮತಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಲ್ಪಡಲು ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಇತರ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮತದಲ್ಲಿನ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನ ಆಗಮ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಉಪಕ್ರಮ ಉಪಸಂಹಾರ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಪೂರ್ವತಾ ಫಲ ಅರ್ಥವಾದವೆಂಬ ಷಡ್ವಿಧ ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮದ್ಭವಮತಾನುಸಾರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಮಧ್ವಮತಾನುಸಾರಿಯಾದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿವೆ. IX-38-39ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ "ತಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೇಷು ಮತಾಚಾರ್ಯಾಃ ಸುರೋತ್ತಮಾಃ | ಆಚಾರ್ಯೇಷ್ವಪಿ

ತೇಷ್ವತ್ರ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಃ ಪರೋ ಮತಃ || ವೇದೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಹರಿಃ ಸುರೋತ್ತಮಃ
 ಪೂರ್ವೇಷ್ವಧಾಚಾರ್ಯಮತೇಷು ತನ್ಮತಂ | ಗುರುಷ್ವಪೀಹ ಪ್ರವರೇಷು ಗೌರವಾತ್
 ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ತದ್ವಾಕ್ | " (ಮಧ್ವಮತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕರ್ತೃಗಳಾದ
 ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ) ಮತಾಚಾರ್ಯರು ದೇವೋತ್ತಮರು. ಅವರಲ್ಲಿ
 ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ
 ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನು, ಗೌರವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿರುವ
 ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಚನವೇ
 (ಸಿದ್ಧಾಂತವು) ಎಂದು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಾದ (ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರೇ
 ಮೊದಲಾದವರ) ಮತವು" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು
 ಮಧ್ವಮತಾನುಸಾರಿಯಾದುದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು
 ಮಾಧ್ವವಿದ್ವಾಂಸರು ಶರಣುಹೋಗುವ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಅವರ ಅವತಾರ
 ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಗ್ರಂಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಲು, ಅವರ
 ಸಹೋದರರಾದ ಸುರೋತ್ತಮತೀರ್ಥರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆದೇಶವು XI-67- 68ರಲ್ಲಿ
 ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದೂ ಕೂಡ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಧ್ವಮತಾನುಸಾರಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ
 ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. XXII - 8ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಕ್ರಮ ಉಪಸಂಹಾರಾದಿ ಷಡ್ವಿಧ
 ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥೋಕ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು
 ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ವೇದತುಲ್ಯ ಗ್ರಂಥವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಈ
 ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿರುವಂತೋ, ಈ
 ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರಿಯಾಗಿದೆ.
 ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಶಂಕೆ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು
 ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಗ್ರಂಥಗಳೇ ಇರುವಾಗ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಏನೆಂದು ಕೆಲವರು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌತಮರ ಶಾಪಾದಿಗಳಿಂದ ವೇದಾದಿಗತ ಶಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಲು, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅದು ನಿವಾರಿತವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕೂ ಅಡಚಣೆಗಳು ಬರಲು, ಮಧ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ನಿವಾರಿತವಾಯಿತು. ಅದರಂತೆಯೇ ಕಲಿಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಅಶುದ್ಧವಾಗಲು, ಆಖ್ಯಾನ, ವೃಂದಾವನಾದಿಗಳ ಸೇವೆಯಿಂದ ಅವು ನಾಶವಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಂದ ರಚಿತವಾಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳೂ, ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ವಿಘ್ನ ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುವು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಫಲವನ್ನು "ಅವಿಘ್ನಂ ತ್ವಗ್ನಿಸನ್ನಿಭಂ" (VII-115) ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸೂಚಿಸಿರುವರು. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಉಪದ್ರವಗಳಿಂದ ಸಾಧನೆಗೆ ಬರುವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ತೇಜೋವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಸಾಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಸ್ವಾಪ್ನಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸು ಶಂಕಿಸುವವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಚಲಿಸದೆ ಇರಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸವು ದೃಢವಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಲವೆಡೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಪ್ನದ್ರಷ್ಟಾರನಾದ ವಿಪ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೇ ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಶದಿಂದಲೇ ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆನು. ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ತಾನು ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಜಾತಿಸ್ಮರಣಶೀಲನಾಗಿರುವೆನು ಎಂದು XI-5-6ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಲೌಕಿಕ ಅಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಚತುರರು ಅಲೌಕಿಕವಾದ (ಅಂದರೆ ವೇದತುಲ್ಯವಾದ) ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ

ಶಂಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ವಾಪ್ನ ಕೃತಿಯು ವಾಸನಾಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನಲ್ಲ. ವಾಸನಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥದರ್ಶನವೇ ಯಥಾರ್ಥವಾದುದು. ಶಬ್ದಬೋಧಕ ಅರ್ಥವು ಆಪೇಕ್ಷಿತವಲ್ಲ. ಸ್ವಾಪ್ನವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕಾರವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದು XII-1-2ರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಸ್ವಾಪ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವೇ ಸಹಸ್ರಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಆಖ್ಯಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಹಸ್ರಪದ್ಯ ರೂಪ ಪದ್ಮವು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಾನಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು VII-8ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೇದತುಲ್ಯಗ್ರಂಥ, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಮಾನ್ಯವಾದುದು__ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. XVI-74ರಲ್ಲಿ "ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ನಶ್ಯತಿ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರು ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಭಕ್ತರು - ಶಂಕಿಸುವವರ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳದೆ, ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು, ಅಧ್ಯಯನ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಘಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವವರಾಗಬೇಕು. ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಲೌಕಿಕರಿಗೂ, ವೈಭವ ಪರ್ವದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಾಧಕರಿಗೂ, ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ವಿಶೇಷಜ್ಞರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಆದೇಶವಿದೆ.

I-32-34ರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಕಲತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿಮಾನಿ, ಪರ್ವತಾಭಿಮಾನಿ, ವನಾಭಿಮಾನಿ, ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ತೇಜೋರೂಪದಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಲರೂಪದಿಂದ ಧವಳಗಂಗಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ

ಧವಳವೆಂಬ ಈ ಸರೋವರದ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಈ ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೇವಕ ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ, ಸರ್ವವೈಭವವನ್ನೂ ಸರ್ವಸಜ್ಜನರೂ ಕೇಳಿ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಸಕಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಈ ವೃನ್ದಾವನದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ಯಾರು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವಾಫಲರೂಪ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. I-111ರಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುಕುಂದನಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, I-113ರಲ್ಲಿ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ, ಅನಂತಗುಣರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೆ ಹರಿಲೋಕಗತರಾದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಸನ್ಮತಿಯನ್ನೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರೂ, ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರೂ, ಪೂಜಿಸುವವರೂ ಭಾವಿಸಮೀರ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರೆನ್ನುವುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ.

ಸುಮಾರು 25 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನರಾದ ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ನನಗೆ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಸಮಯಾನಂತರ ಅಂದರೆ 1973ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆಂದೇ, ಈ ಆಖ್ಯಾನದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸುಬ್ಬರಾಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ

ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇರುವ ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಸೇರಿಸಿದ್ದರು, ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯಂ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸುಬ್ಬರಾಯರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕವು ಶ್ರೀಸುಬ್ಬರಾಯರ ಮೂಲಕವೇ ಅವರ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೇಲೂರಿನ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಶ್ರೀಧರ ಹತ್ತಾರರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಸದೆಯೇ, ಅವರೇ ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ನಲ್ಮೆಯ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರ ಅರವತ್ತನೆಯ ವರ್ಧಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು, ಕೋಟೇಶ್ವರ ಮಾಗಣೆಯ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದವರು "ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ" ಎನ್ನುವ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಸೋದಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ, ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲು, ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಗ್ರಂಥದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ವರ್ಧಂತ್ಯತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯು ತಮ್ಮಲ್ಲರ ಮುಂದಿದೆ.

ಈ ಮಹಾನ್ ಗ್ರಂಥದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ನಾನು ಬರೆದ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿನ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ನನಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ, ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು

ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬೇಲೂರಿನ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಶ್ರೀಧರ ಹತ್ತಾರರಿಗೂ, ಶ್ರೀವಿಶ್ವೋತ್ತಮತೀರ್ಥರ 60ನೇ ವರ್ಧಂತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನುಮನಧನಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಸೀತಾರಾಮರಾಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಶಾಂತಾರಾಮರಾಯರಿಗೂ, ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೂ, ಮುದ್ರಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಜೆಸ್ಟಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ರಾಯರಿಗೂ, ಮುದ್ರಣ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಮ.ಶಾ.ಸಂ. ಶ್ರೀ ಕಟ್ಟೆ ವಾದಿರಾಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಶರ್ಮಾರಿಗೂ, ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಲು ನೆರವಾದ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸ್ಕೂಲ್‌ಬುಕ್ ಕಂಪೆನಿಯವರಿಗೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಸೋದೆ ವಾದಿರಾಜ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೋತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಅನುಜ್ಞೆ ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಚಿರಯಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಬಿ.ಪಿ. ನಾಗಭೂಷಣ ರಾವ್

"ಪದ್ಮಪ್ರಭಾ" ಬಿ.ಎನ್.ಪಿ. ಕಂಪೌಂಡ್,

ಎಂ.ಜಿ ರಸ್ತೆ, ತುಮಕೂರು .

ಅಣುವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಮ್

ಹಯಗ್ರೀವಂ ಚಿದಾನಂದವಿಗ್ರಹಂ ಸದನುಗ್ರಹಮ್ |

ದಶಗ್ರೀವಚ್ಛಿದಂ ಶಾಪಾನ್ಮಣಿಗ್ರೀವವಿಮೋಚನಮ್ || 2 ||

ಸ್ವನಾಮಗ್ರಹಣಾದೇವ ನಿರಸ್ತಗ್ರಹವಿಗ್ರಹಮ್|

ವೃಂದಾವನಗತಂ ವಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂದ್ರವಂದಿತಮ್ || 2 ||

ಯೋ ಮಾಂ ದೇವಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಋಜುಸ್ಥಂ ಪುಣ್ಯಕೃನ್ನರಃ |

ಸ ಯಾತಿ ನಿಲಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯದ್ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತತೇ || 3 ||

ವಿಮಾನಂ ದಿವ್ಯಮಾನಂ ಚ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಸದಾಯನಮ್ |

ವೃಂದಾವನೋಪರಿಗತಂ ಪೂಜಯಂತು ಸದಾಮಮ || 4 ||

ಪಂಚವೃಂದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಪಂಚರೂಪಾತ್ಮಕೋ ಹರಿಃ |

ಪಂಚೀಕೃತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಣಿ ನಿತ್ಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತಃ ಸ್ವಯಮ್||5||

ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ವಾಯುಶ್ಚ ವಿಷ್ಣೋ ರುದ್ರಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ |

ರಮಾಮ ನಿತ್ಯಮೇವಾತ್ರ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೇ ಯಥಾ ವಯಮ್||6||

ಅಹಂ ಸದಾ ದೇವಸದಾಸುಭಾಜಿತಃ ಸುಭಾಸ್ವರೈರ್ದಿವ್ಯವಿಭೂಷಣೈರ್ಯುತಃ|

ಅಹಂ ಸಮಾನೈಃ ಸುರಮಾನಿಮಾನಿತಃ ಸಮಾನಯುಕ್ತೈಃ ಸುಮನೋಭಿರಂಜಸಾ || 6 ||

ಗುರುಮಖಿಲಗುಣಜ್ಞಂ ಸದ್ಗುಣೈಕಾಧಿವಾಸಂ

ಶಮದಮಪರನಿಷ್ಠಂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠಂ ವರಿಷ್ಠಮ್ ||

ಸಕಲಸುಜನಶಿಷ್ಠಂ ನಿತ್ಯನಿರ್ಧೂತಕಷ್ಠಂ

ಹಯಮುಖಪದನಿಷ್ಠಂ ಮಾಂ ಭಜಂತು ಪ್ರಪನ್ನಾಃ || 8 ||

ತೀರ್ಥಾನಾಮುತ್ತಮಂ ತೀರ್ಥಂ ವನಾನಾಮುತ್ತಮಂ ವನಮ್ |

ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಾಮುತ್ತಮಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮಮ ವೃಂದಾವನಂ ದ್ವಿಜ || 9||

ತಸ್ಮಾದ್ವಂದಾವನಮಿದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಂ ಸತಾಂ ||

ಪಂಚವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಸುಪರ್ವಾಣಶ್ಚ ಸರ್ವದಾ || 10 ||

ವಸಂತಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಣೋ ವಿಶೇಷಾತ್ತೇ ಚ ಪರ್ವಸು |

ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ಚ ತಿಥೌ ನಿತ್ಯಂ ಪಂಚಪರ್ವಸು ಪೂಜಯೇತ್ || 11 ||

ಧೂಪದೀಪೈಸ್ತಥಾಮಾಲ್ಯೈರ್ಗಂಧೈರ್ದೂರ್ವಾಕ್ಷತಾದಿಭಿಃ |

ಪಂಚಭಕ್ಷಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಪಂಚಾಮೃತಸಮನ್ವಿತಮ್ || 12 ||

ಪಂಚಖರ್ಜೂರಸಂಯುಕ್ತಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ವಿನಿವೇದಯೇತ್ |

ಏವಂ ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನೋಽಹಂ ದದ್ಯಾಂ ವರಮನುತ್ತಮಮ್ || 13 ||

ತಸ್ಮಾದ್ವಂದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಪಂಚಪರ್ವಸು ಪೂಜನಮ್ |

ದರ್ಶನಂ ಸುಜನಾನಾಂತು ಸರ್ವಾಘೌಘವಿನಾಶನಮ್ || 14 ||

ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಯತಿನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಟಮೂರ್ತಿನಾ|

ಕೃತಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಪಠತಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಪದಮ್ || 15 ||

ವೇದನಿಧ್ಯಾಖ್ಯಯತಿನಾ ವಾದಿರಾಜೇಣ ಚೋದಿತಮ್ |

ಸ್ವಾಷ್ಟಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಲಿಖಿತಂ ಪ್ರೀತಯೇ ಗುರೋಃ || 16 ||

ಮಾತಾರಾಜ ಮತ್ತಿತಾವಾದಿರಾಜೋಭ್ರಾತಾರಾಜಾಮತ್ಸಖಾವಾದಿರಾಜಃ |

ಸರ್ವಸ್ವಂ ಮೇ ವಾದಿರಾಜೋ ದಯಾಲುರ್ನಾನ್ಯದ್ವೈವಂ ನೈವ ಜಾನೇ ನ

ಜಾನೇ || 16 ||

ಹರಿಭಕ್ತಿದಯಾಂಬೋಧಿತರಲಕ್ರೀಡನೋತ್ಸುಕಾಃ |

ಗುರವೋ ವಾದಿರಾಜಾರ್ಯಾಃ ಕರುಣಾಂ ವಿತರಂತು ಮೇ || 18 ||

ಇತ್ಯಣುವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್

(ಭಾವಿಸಮೀರ ಶ್ರೀಮದ್ಯಾದಿರಾಜಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು ಏಡಮೂಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ)

ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ ಸಹಿತ

ಅನುವಾದಕರು : ಶ್ರೀ ಬಿ.ಪಿ. ನಾಗಭೂಷಣ ರಾವ್

ತುಮಕೂರು

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀಲಾತವ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾದಿರಾಜಗುರು ಸೇವಾಸಮಿತಿ

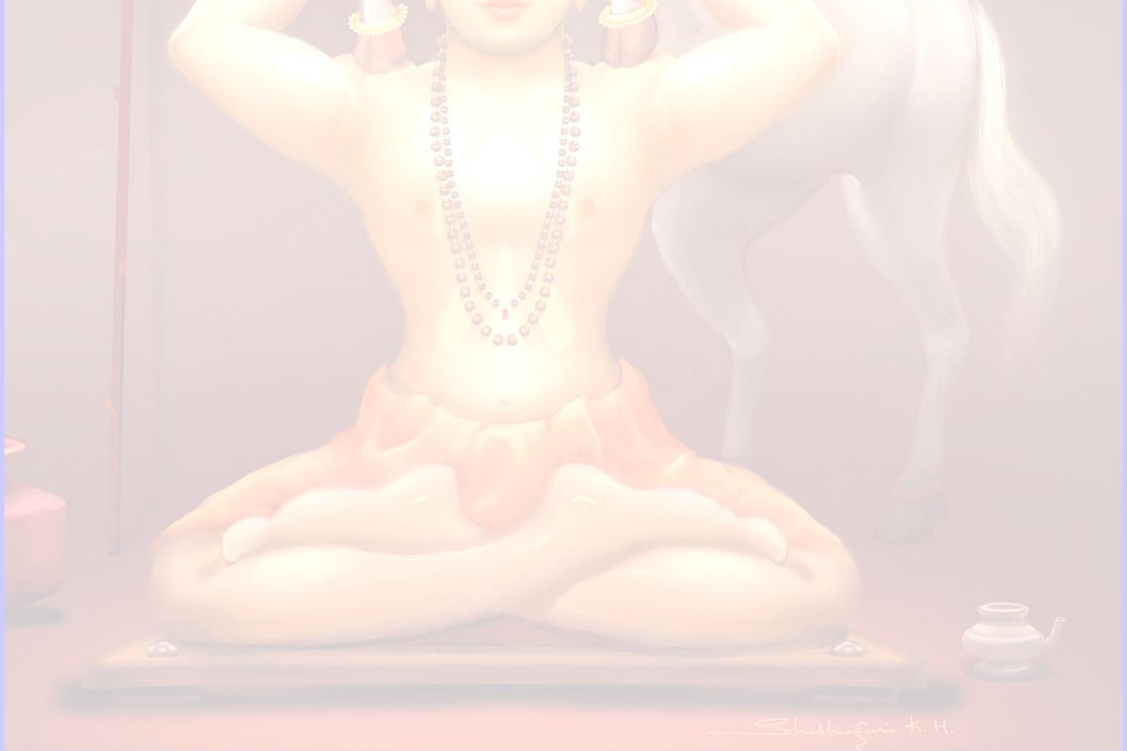
ಕೋಟೇಶ್ವರ, ದ.ಕ.

SRI SWAPNA - VRINDAVANAKHYANAM

Kannada TranSlation : Sri B.P. NagabhooShana Rao Tumkur

PubliShed in: January 1993

**PubliSherS : Sri Latavyatmaka Vadiraja Guru Seva Samithi KoteShwara,
D.K.**

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ॥

॥ ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಂ ಭೂವರಾಹಂ ಭಜೇಽಹಂ ಬಾದರಾಯಣಮ್ |

ವಾದಿರಾಜಹೃದಂಭೋಜಮಂದಿರಂ ವಾಜಿಕಂಧರಮ್ || 0- 1 ||

ಭೀಮಸೇನಾನಂದತೀರ್ಥವಾನರೇಂದ್ರಾನಹಂ ಭಜೇ |

ವಾದಿರಾಜಗುರೂನ್ ವಂದೇ ವೇದವೇದ್ಯಗುರೂನ್ ಭಜೇ || 0-2 ||

ಗುರೂನ್ ವೇದನಿಧೀನ್ ವಂದೇ ನಾರಸಿಂಹಗುರೂನ್ ಭಜೇ |

ವಂದೇ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಕರ್ಣಾದಿಗಣಸೇವಿತಾನ್ || 0-3||

ವಂದೇ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನೀನ್ ಭಜೇ |

ಶೇಷ ಸೀತಾಪತಿ ವ್ಯಾಸಾನ್ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಗುರುಪ್ರಿಯಾನ್ || 0-4||

॥ ಶ್ರೀಸ್ವಾಷ್ಟ್ಯವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಮ್ ॥

ಭಜನ ಪರ್ವ

॥ ಅಥ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 1-113||

ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಮ್ : 1-113

ಓಂ ಹಯಗ್ರೀವಂ ಚಿದಾನಂದವಿಗ್ರಹಂ ಸದನುಗ್ರಹಮ್ |

ದಶಗ್ರೀವಚ್ಚಿದಂಶಾಪಾನ್ಮಣಿಗ್ರೀವ ವಿಮೋಚನಮ್ || 1-1 ||

ಸುಗ್ರೀವಾಭಯದಂ ಸಮ್ಯಗುಗ್ರಸೇನ ವಿಭೂತಿದಮ್ |

ಉಗ್ರವಿಹಹಂತಾರಂ ಭಕ್ತಾಭಯಕರಗ್ರಹಮ್ || 1-2 ||

ಸ್ವನಾಮಗ್ರಹಣಾದೇವ ನಿರಸ್ತಗ್ರಹವಿಗ್ರಹಮ್ |

ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ವಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರವಂದಿತಮ್ || 1-3||

ಜ್ಞಾನಾನಂದವೇ ದೇಹವಾಗಿಯುಳ್ಳ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತ, ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ (ಶ್ರೀರಾಮಾತ್ಮಕನಾದ), ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ, ನಳಕೂಬರ ಮತ್ತು ಮಣಿಗ್ರೀವರನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ, (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾತ್ಮಕನಾದ), ಉಗ್ರದೇಹಧಾರಿಗಳಾದ ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದನಾದ, ತನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಗಳ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ವೃಂದಾವನಗತ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ: (1) ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರ ವೃಂದಾವನದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಹನುಮದ್ರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮರೂಪವನ್ನೂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪವನ್ನೂ, ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪವನ್ನೂ, ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪವನ್ನೂ ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಈ ವೃಂದಾವನ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೇ ವಾಯುದೇವರಾಗಿ, ಶ್ರೀಹನುಮ, ಭೀಮ, ಮಧ್ವರೂಪಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಭವಿಷ್ಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

(2) ಮೇಲಿನ ಮೂರುಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿವೆ. ಅಸುರರ ಸಂಹಾರವೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ

(3) " ಉಗ್ರ ವಿಗ್ರಹ ಹಂತಾರಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿ "ವಿಗ್ರಹ"=ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಗಳು (ವಿ=ವಿರುದ್ಧ, ಗ್ರಹ=ಜ್ಞಾನ) "ಉಗ್ರ" =ಇಷ್ಟ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಮತ್ತು ಅನಿಷ್ಟ ಸಾಧಕವಾದ್ದರಿಂದ ಕ್ರೂರವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರೂರವಾದ ಅಜ್ಞಾನ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು, "ಹಂತಾರಂ"=(ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ರಚನೆಯಿಂದ) ನಾಶಪಡಿಸುವವನು ಎಂದರ್ಥ. ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಇದು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಸದನುಗ್ರಹಂ" ಎಂದರೂ ಅವರಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರೂರದೇಹಧಾರಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

(4) ಪ್ರಾರಬ್ಧವಶದಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪಿಶಾಚಜನ್ಮ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಶಕ್ರರಾಜ್ಯ ಪ್ರದಾತಾರಂ ಚಕ್ರಶಙ್ಖಧರಂ ಹರಿಮ್ |

ನಕ್ರಮೋಚಿತಹಸ್ತೀನ್ವಂ ವಕ್ರಬುದ್ಧಿ ವಿದಾರಣಮ್ || 1-4 ||

ಶುಕ್ರೇ ವಕ್ರೇಪಿ ಹರ್ತಾರಂ ಬಲಿರಾಜ್ಯಂ ಮಹಾಪ್ರಭುಮ್ |

ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ವನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇನ್ವ ವನ್ನಿತಮ್ || 1-5 ||

ಇಂದ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ, ಮೊಸಳೆಯಿಂದ ಗಜಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ, ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಕಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು (ರಾವಣ, ಕಂಸ, ಮಧುಕೈಟಭಾದಿಗಳನ್ನು) ಸಂಹರಿಸಿದ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಮಾಡಿದರೂ ಬಲಿಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ, ಮಹಾಪ್ರಭುವಾದ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರರಿಂದ ವಂದಿತನಾದ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ, ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಶ್ರೀರಾಮರೂಪದಿಂದ (ಇಂದ್ರಾವತಾರನಾದ ಕುಶನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದ (ಇಂದ್ರಾವತಾರನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದ (ಇಂದ್ರಾವತಾರರಾದ ಶ್ರೀಟೀಕಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ವಾಮನರೂಪದಿಂದ ಮೂಲರೂಪಿ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವನು.

(2) ಚಕ್ರ, ಶಂಖಾವತಾರಿಗಳಾದ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮರೂಪದಲ್ಲೂ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಅನಿರುದ್ಧರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪದಲ್ಲೂ, ಶ್ರುತ್ಯಾದಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಬಾಹುಮೂಲದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಶಂಖ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರೂಪದಲ್ಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ (ತಮ್ಮ=) ವಾದಿರಾಜಾಂತರ್ಗತ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪದಲ್ಲೂ ಧರಿಸಿರುವನು.

(3) ಹರಿ=ದೋಷಾತಿದೂರಂ ಎಂದರ್ಥ.

ತ್ರಿವಕ್ರಾನುಗ್ರಹಂ ದೇವಂ ತ್ರಿಜಗದ್ವನ್ಯ ವಿಗ್ರಹಮ್ |

ತ್ರಿವೇದವೇದ್ಯವಿಭವಂ ತ್ರಿಲೋಕಾನಾಮಥೇಶ್ವರಮ್ || 1-6 ||

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಂ ತ್ರಿಧಾಮಾನಮಥಾಚ್ಯುತಮ್ |

ತ್ರಿದಶಾನುಗ್ರಹಂ ದೇವಂ ತ್ರಿಪುರಘ್ನಭಯಾಪಹಮ್ || 1-7 ||

ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ವನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇನ್ವ ವನ್ನಿತಮ್ |

ತ್ರಿವಕ್ರೈಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ, ಲೋಕತ್ರಯಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ, ವೇದತ್ರಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಮಹಾ ವೈಭವವುಳ್ಳ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪಾದಗಳಿಂದ ಅಳೆದ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞನಾದ, (ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ, ಅನಂತಾಸನ, ವೈಕುಂಠಗಳೆಂಬ) ತ್ರಿಧಾಮಗಳುಳ್ಳ, ನಾಶರಹಿತನಾದ, ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವ, ತ್ರಿಪುರ ಸಂಹಾರಕನಾದ ರುದ್ರನಿಗೆ (ಭಸ್ಮಾಸುರಾದಿಗಳಿಂದ ಬಂದಂಥ) ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ, (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಗೆ) ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತ್ರಿಧಾಮಾನಂ=ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ, ಅನಂತಾಸನದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ, ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠನೆಂಬ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಾದಿ ವ್ಯೂಹ, ಆತ್ಮಾದಿ ವ್ಯೂಹವೂ, ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಲಗಣ್ಣು, ಕಂಠ, ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ವಿಶ್ವ, ತೈಜಸ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ದೇವಂ ಮನ್ದಾಕಿನ್ಯಾಃ ಪದಂ ಹರಿಮ್||1-8||

ಕನ್ದಾಶನ ಮನೋಗಮ್ಯಂ ವೃನ್ದಾರಕ ಸಮನ್ವಿತಮ್|

ಅಮನ್ದಾನನ್ದಸನ್ದೋಹಂ ಮನ್ದಾರಸ್ಯಾಪಹಾರಿಣಮ್||1-9||

ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ವನ್ದೇ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇನ್ವ ವನ್ವಿತಮ್|

(ಯಮುನಾ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ) ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷವನ್ನಪಹರಿಸಿದ, ರಾಸಕ್ರೀಡಾದಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ(ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾತ್ಮಕ)ನಾದ, ಗಂಗಾತಟದಲ್ಲಿರುವ (ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥ, ರುದ್ರೋಪಾಸಿತ ಶ್ರೀರಾಮಾತ್ಮಕನಾದ) ಮುನಿಗಳ ಮನೋಗೋಚರನಾದ (ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣಾತ್ಮಕನಾದ) ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತಾ ಪರಿವಾರದಿಂದ ಸಹಿತನಾದ, ನಿರವಧಿಕ ಆನಂದ ಸಮೂಹವುಳ್ಳ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ಶ್ರೀ ಹಯವದನನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಃ ಪದಂ ಹರಿಂ=ಗಂಗಾಜನಕ ತೀರ್ಥಪಾದಂ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಹರಿಂ=ಪಾಪಹಾರಿಣಂ ಭಾಗೀರಥಿ ಹೃದಿಸ್ಥ ಹರಿನಾಮಕನನ್ನು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

(2) ಆಮಂದಾನಂದ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಮಂದಾನಾಂ=ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆನಂದ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(3) ಮಂದಾರನ್ಯಾಪಹಾರಿಣಂ=ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಶೇಷಪರ್ಯಂಕನಾಗಿ ಅಮೃತಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಯವದನನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ.

ಆತ್ಮಸ್ತೋತ್ರಜದೋಷಂ ತಮಾತ್ಮಸ್ತೋತ್ರಂ ವಿನಾಶಯೇತ್||1-10||

ಸ್ವಪ್ರಶಂಸಾಜನಿತ ದೋಷವು (ಅಥವಾ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಐಕ್ಯ, ಸಾಮ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ದೋಷವು) ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

1.ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ದಗ್ಧಪಟಾಯಮಾನವಾದ ಲಿಂಗದೇಹುಳ್ಳ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬೋಧನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಋಜುಗಳು ಹರಿ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಋಜುಗಳಾದ ಇವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸಾ ಪ್ರಯುಕ್ತ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಇನ್ದ್ರೋರುದ್ರಃ ಕುಭೇರಶ್ಚ ಯಮೋ ವರುಣ ಏವ ಚ|

ಅಗ್ನಿರ್ನಿರ್ಮುತಿರ್ವಾಯುಶ್ಚ ಚನ್ದ್ರಸೂರ್ಯಾದಯೋಗ್ರಹಾಃ||1-11||

ದೇವೋಪದೇವಾಭೂದೇವ ನರದೇವಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

ಸಕಲತ್ರಾಃ ಸಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಸಪರಿವಾರಕಾಃ||1-12||

ಗೀತವಾದಿತ್ರನ್ಯತ್ಯೈಶ್ಚ ಜಯಶಬ್ದ ಪುರಸ್ಕೃತೈಃ|

ನಾನೋಪಹಾರಬಲಿಭಿಃ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೋಪಬೃಂಹಿತೈಃ || 13 ||

ಉಪಾಸತೇ ಹಯಗ್ರೀವಂ ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ಸದಾ |

ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಕುಭೇರ, ಯಮ, ವರುಣ, ಅಗ್ನಿ, ನಿರ್ಮುತಿ, ವಾಯು, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗ್ರಹಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಉಪದೇವತೆಗಳೂ, ಭೂದೇವತೆಗಳೂ, ನರದೇವತೆಗಳೂ, ಸರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರ ಪರಿವಾರ

ಸಮೇತರಾಗಿ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ವಾದ್ಯಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದಲೂ, ಜಯಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಫಲಪುಷ್ಪ ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಪ್ರರ ವೇದಘೋಷಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಶ್ರೀಹಯವದನನನ್ನು ಸದಾ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(1)ವಾದಿತ್ರ=ತಂತೀ ವಾದ್ಯಗಳಾದ ವೀಣಾದಿಗಳು, (2) ಚರ್ಮ ವಾದ್ಯಗಳಾದ ಮುರಜ ಮದ್ದಳೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳು, (3) ರಂಧ್ರ ವಾದ್ಯಗಳಾದ ವಂಶ (ಅಂದರೆ ಬಿದಿರಿನ) ಕೊಳಲು, ವಾಲಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳು, (4) ಘನವಾದ್ಯಗಳಾದ ಘಟೆ, ಜಾಗಟೆ, ತಾಳ ಮುಂತಾದುವುಗಳು. ಇವು ನಾಲ್ಕು ಸೇರಿ ವಾದಿತ್ರವನ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಚ್ಚ ಕೋಟೀನಾಂ ದೇವಾಃ ಸನ್ನಿಹಿತಾಃ ಸದಾ || 1-14 ||

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯಚಾಜ್ಞಯಾ |

ತೀರ್ಥಾನಾಮುತ್ತಮಂ ತೀರ್ಥಂ ವನಾನಾಮುತ್ತಮಂ ವನಂ ||

ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಾಮುತ್ತಮಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಂ ದ್ವಿಜ|| 1-15||

ವನಂ ವೃನ್ದಾವನಂ ನಾಮ ನೈಮಿಷಂ ವನಮೇವ ಚ|

ವನಂ ಚೈತ್ರರಥಂ ನಾಮ ನಂದನಂ ವನಮೇವ ಚ|| 1-16||

ವನಂ ತು ಖಾಣ್ಡವಂ ನಾಮ ಗುಹಸ್ಯ ವನಮೇವ ಚ|

ವನಂ ಚು ಪದ್ಮಕಂ ನಾಮ ಸೋಮನಂದಿವನಂ ತಥಾ|| 1-7||

ಬ್ರಹ್ಮಾರಣ್ಯಮಿತಿಖ್ಯಾತಂ ಯದ್ವನಂ ವರ್ತತೇ ಭುವಿ|

ಆನಂದಕಾನನಂ ಚೇತಿ ಯದ್ವನಂ ವರ್ತತೇ ಸದಾ|| 1-18||

ಏತಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ವರ್ತಂತೇ ಭುವಿ ಕಾನಿಚಿತ್|

ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವರ್ತಂತೇ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ದ್ವಿಜ|| 1-19||

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನಮಿದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಂ ಸತಾಮ್|| 1-20||

ಮನ್ದರೋಹಿಮವಾನದ್ರಿಮಾರ್ಹೇನ್ದ್ರೋ ಗನ್ಧಮಾದನಃ|

ವಿನ್ಯಾ ಚಲೋಽಥ ಮೈನಾಕ ಇನ್ದ್ರಕೀಲಕ ಏವ ಚ|| 1-21||

ಸುನಾಭಃ ಪಾರಿಯಾತ್ರಶ್ಚ ವಜ್ರನಾಭಸ್ತಥಾ ಗಿರಿಃ|

ಶ್ರೀಪರ್ವತಃ ಶೇಷಗಿರಿಃ ತಥಾ ಹೇಮಗಿರಿಃ ಸ್ವಯಮ್||1-22||

ಗೋವರ್ಧನೋ ಗೋವೃಷಶ್ಚ ಗೋಮನ್ತಃ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ|

ಧೀರಃ ಸುರನಿಧಿರ್ಮೇರುಃ ಗಿರಿಭಿಃ ಸಹಿತೋರಮನ್||1-23||

ವಿರಜೋ ಗಿರಿಜಾದೇವೀಪತೇರಾಶ್ರಯಭೂಶ್ಚ ಯಃ|

ರಮಾಪತಿಪ್ರಿಯಾನ್ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧೇವಾಂಶ್ಚ ರಮಯನ್ಮುಹುಃ||1-24||

ಉಮಾಪತ್ಯಾಲಯೇನಾಪಿ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಂ ಗತಃ|

ಏತೇಚಾನೈಚ ಬಹವಃ ಪರ್ವತಾಃ ಪುಣ್ಯವರ್ಧನಾಃ|

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ವಸನ್ತರಿಧರಾಜ್ಞಯಾ||1-25||

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನಮಿದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಂ ಸತಾಮ್||1-26||

ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಮೂರುಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳು ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ! ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥವು, ವನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾದ ವನವು, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು (ಮಧುರಾನಗರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ) ವೃನ್ದಾವನ ನಾಮಕ ವನವೂ, (ಋಷಿಗಳ ಸತ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ) ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವೆಂಬ ವನವೂ, (ಗಂಧರ್ವರ) ಚೈತ್ರರಥವೆಂಬ ವನವೂ, (ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರನ) ನಂದನವೆಂಬ ವನವೂ, (ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ) ಖಾಂಡವ ವನವೂ, ಗುಹನ ವನವೂ, ಪದ್ಮಕ ವನವೂ, ಸೋಮನಂದೀ ವನವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾರಣ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವನವೂ, ಆನಂದಕಾನನ(=ನೈಮಿಷ)ವೆಂಬ ಸದಾ ಇರತಕ್ಕ ವನವೂ, (ಅಂದರೆ ಕಾಶಿಯೂ), ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವನಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಇತರವೆಲ್ಲವೂ ಸಹಾ (ತದಭಿಮಾನಿಗಳೂ) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿವೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ! ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೂಡತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು. ಮಂದರ, ಹಿಮಾಚಲ, ಮಹೇಂದ್ರ, ಗಂಧಮಾದನ, ವಿಂಧ್ಯಾಚಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಮೈನಾಕ, ಇಂದ್ರಕೀಲಕವೂ, ಸುನಾಭ, ಪಾರಿಯಾತ್ರ, ವಜ್ರನಾಭಗಳೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳೂ, ಶ್ರೀಪರ್ವತ, ಶೇಷಪರ್ವತ, ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಮಗಿರಿಯೂ, (ತದಭಿಮಾನಿಗಳೂ) ತಾವುಗಳು ಗೋವರ್ಧನ, ಗೋವೃಷ, ಗೊಮಂತವೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಪರ್ವತಗಳೂ, (ತದಭಿಮಾನಿಗಳೂ) ದಿಟ್ಟವಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿಧಿಸ್ತಾನೀಯವಾದ ಮರುಪರ್ವತವೂ (ತದಭಿಮಾನಿ) ಸಹಿತರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ (ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ) ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. (ವಿರಜಃ=) ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ (ಗಿರಿಃ=) ಪ್ರಾಣದೇವರ (ಜಾ=) ಮಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ (ಪತೇಃ=) ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ (ಆಶ್ರಯ ಭೂಃ=) ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ, ಮೇರುಪರ್ವತಾಭಿಮಾನಿಯು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದವರನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಾಭಿಮಾನಿಯೊಡನೆ ಬಂದು, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯವರ್ಧನಗಳಾದ ಪರ್ವತಗಳು (ತದಭಿಮಾನಿಗಳು) ಚಕ್ರಧಾರಿ ಶ್ರೀ ಹಯವದನನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೂಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಗಜ್ಞಾ ಸರಸ್ವತೀ ಕೃಷ್ಣಾ ವೇಣೀ ಚೈವ ಮಹಾನದೀ|

ಮಲಾಪಹಾ ಭೀಮರಥೀ ಕಾವೇರೀ ಕಪಿಲಾನದೀ||1-27||

ಗೋಮತೀ ಗೋಪತೇಃ ಪುತ್ರೀ ತಥಾ ಗೋದಾವರೀನದೀ|

ಮರುದ್ವೈಧಾ ಅಸಿಕ್ಷೀ ಚ ಶತದೃಶ್ಚ ಮಹಾನದೀ||1-28||

ವರದಾ ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಸರಯೂಶ್ಚ ಮಹಾನದೀ|

ತುಂಗಭದ್ರೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಸ್ನಾತಾನಾಂ ಭದ್ರದಾಯಿನೀ||1-29||

ಏತಾಃ ಪುಣ್ಯತಮಾನದ್ಯಃ ಏತದನ್ಯಾಶ್ಚ ಯಾ ದ್ವಿಜಃ|

ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಶ್ಚ ಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸರ್ವಾಣ್ಯಾಯತನಾನಿ ಚ||1-30||

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ತತ್ಪಶ್ಚಾತ್ಪು ಸರೋವರೇ|

ವಸಂತಿ ತೀರ್ಥಪಾದಸ್ಯ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ||1-31||

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನಮಿದಂ ಧವಳಾಖ್ಯಂ ಸರೋವರಮ್|

ಸ್ನಾನೇನ ದರ್ಶನೇನಾಪಿ ಸರ್ವಾಘೌಘವಿನಾಶನಮ್||1-32||

ಏವಂ ನಿಶಮ್ಯ ಮಮ ಭೃತ್ಯಮುಖಾಚ್ಚ ಸರ್ವಮ್

ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ವಿಭವಂ ಸುಜನಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ|

ಶ್ರದ್ಧಾಲವೋ ವಿತತ ಭಕ್ತಿಯುತಾ ಭಜನ್ತು

ಸರ್ವೇಷ್ಟದಂ ಸಕಲಪಾಪವಿನಾಶನಂ ತತ್ ||1-33||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನ ಸ್ತೋತ್ರಂ ತ್ರಿಕಾಲೇ ಯಃ ಪಠೇಚ್ಛುಚಿಃ|

ನಾಕಾಲೇ ತಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುಃ ಸ್ಯಾತ್ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ನ ಸಂಶಯಃ||1-34||

ಗಂಗಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ಕೃಷ್ಣವೇಣೀ, ಮಹಾನದೀ, ಮಲಾಪಹಾರಿಣೀ, ಭೀಮರಥಿ, ಕಾವೇರಿ, ಕಪಿಲಾ, ಗೋಪತಿಯ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಗೋಮತೀ ನದಿಗಳೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯೂ, ಮರುದ್ವದಾ (ಕಾವೇರಿ ನದಿಯೂ) ಅಸಿಕ್ನೀ, ಶತದ್ರು, ಮಹಾನದಿಯೂ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವರದಾನದಿಯೂ, ಸರಯೂ ಮಹಾನದಿಯೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಮತ್ತು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೊಡುವ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯೂ, ಈ ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ನದಿಗಳೂ, ಇಂತಹ ಇತರ ನದಿಗಳೂ, (ತದಭಿಮಾನಿಗಳೂ), ಸರ್ವ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಗಳೂ, (ತದಭಿಮಾನಿಗಳೂ), ಬಂದಿರತಕ್ಕ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೇಜೋರೂಪದಿಂದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಜಲರೂಪದಿಂದ ಅದರ ಪ್ರಶ್ನಿಮದಲ್ಲಿರುವ ಧವಳಗಂಗಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧವಳವೆಂಬ ಈ

ಸರೋವರದ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಈ ವೃಂದಾವನದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಸೇವಕ(ವಿಪ್ರ)ನ ಮುಖಾಂತರ ವೃಂದಾವನದ (ಮತ್ತು ನನ್ನ) ಸರ್ವ ವೈಭವವನ್ನು ಸರ್ವ ಸಜ್ಜನರೂ ಕೇಳಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಲಿ. ಅದು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸಕಲ ಪಾಪವನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ವೃಂದಾವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಶ್ಲೋಕ 15 ಮತ್ತು 30ರಲ್ಲಿ "ದ್ವಿಜ" ಎಂದು ಸಂಖ್ಯೋಧನೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಗುರುರಾಜರು ವಿಪ್ರನನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಧ್ವಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ಲೋಕ 33 ಮತ್ತು 110ರಲ್ಲೂ "ಸರ್ವೇ" ಎಂದು ಭಕ್ತರ ಸಮೂಹವನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಚೂತಪನಸಾಮ್ರಸುನಾರಿಕೇಳ-

ಧಾತ್ರೀಕ್ಷುದಣ್ಣಕದಳೀವನಮಧ್ಯಗಾ ಯಾ
ವೃಂದಾವನಾಷ್ಟಕಪಿನಾಕಿಹನೂಮತಾಂ ಚ
ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಾತು ಧವಳೇತಿ ಸುದಿವ್ಯನಾಮ್ನೀ||1-35||

ಗಜ್ಞಾಸುಮಜ್ಞಳತರಜ್ಞವತೀ ಸ್ವಭಕ್ತ-

ಪಾಪೌಘಭಜ್ಞಕರಣೀ ತರಿಣೀ ಭವಾಭೈಃ|
ಸಾ ಮಾನೀ ಪರಮಪಾವನಪಾವನೀ ಚ
ವೃಂದಾವನಸ್ಯ ಮಮ ಪಶ್ಚಿಮಗಾ ವಿಭಾತಿ||1-36||

ಧವಳಗಂಗಾ ಎಂಬ ದಿವ್ಯ ಹಸರಿನಿಂದ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಚೂತ (ಮಾವು) ಹಲಸು, ಮಾವು ತೆಂಗು, ನೆಲ್ಲಿ, ಕಬ್ಬು, ಬಾಳೆ ವನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ, ಅಷ್ಟ=ಎಂಟು (ತುಲಸಿ)

ವೃನ್ದಾವನ, ರುದ್ರದೇವರು ಮತ್ತು ಹನುಮಂತ ದೇವರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಿತಳಾಗಿರುವ, ಮಂಗಳಕರಳಾದ, ತರಂಗಗಳುಳ್ಳ, ಭಕ್ತರ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕ, ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ನೌಕೆಯಂತಿರತಕ್ಕ, ಶಾಂತಳಾದ, ಪರಮಪಾವನಳಾದ (ಧವಳ) ಗಂಗೆಯು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

೮ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಂದೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಮುನಿ ಮನ್ತ ಸಮಾಹೂತಾ ಭೀತಾ ದಿವ್ಯ ಸರೋಗತಾ |
ವಿಷ್ಟೋಸ್ಸುತಾ ಲೋಕಮಾತಾ ಸತತಂ ಸುಗತಿಸ್ಸತಾಮ್ || 1-37 ||

ಹಿತ್ವಾತು ಮತ್ಸುತಾಂ ಸ್ಥಾತುಂ ನಚೋತ್ಸೇಹೇ ಕದಾಪಿ ಹಿ |
ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯೈವ ವಿಷ್ಟುಸ್ತು ದೇವಸ್ತತ್ತೀರಗೋಽಭವತ್ || 1-38 ||

ಹಿತ್ವಾಮದಾಶ್ರಯಾಂ ಸ್ಥಾತುಂ ನಚೋತ್ಸೇಹೇ ಕದಾಪಿ ಹಿ |
ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯೈವ ರುದ್ರಸ್ತು ದೇವಸ್ತತ್ತೀರಗೋಽಭವತ್ || 1-39 ||

ಹಿತ್ವಾ ಮತ್ಸ್ವಾಮಿನಂ ಸ್ಥಾತುಂ ನಚೋತ್ಸೇಹೇ ಕದಾಪಿ ಹಿ |
ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯೈವ ಹನುಮಾನ್ ದೇವಸ್ತತ್ತೀರಗೋಽಭವತ್ || 1-40 ||

ತಸ್ಮಾತ್ಸರೋವರಮಿದಂ ಸರ್ವಾಘೌಘ ಹರಂ ಪರಮ್ |
ಇದಂ ತು ಯೋ ನರಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗತಿಂ ನೇಷ್ಟ್ವಾಂ ಲಭೇತ ಕಿಮ್ || 1-41 ||

ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೀಯುವ, ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ, ವಿಷ್ಟು ಪುತ್ರಿಯಾದ ಗಂಗೆಯು (ವಾದಿರಾಜ) ಮುನಿಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಭೀತಳಾಗಿ, ಈ ದಿವ್ಯಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಳು. ತನ್ನ (ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಜನಿಸಿದ) ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಟುವು (ಈ ಸರೋವರದ) ತೀರದಲ್ಲೇ ಇರುವವನಾದನು. ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರುದ್ರನು (ಈ ಸರೋವರದ) ತೀರದಲ್ಲೇ ಇರುವವನಾದನು. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು

(ಗಂಗಾಧರೋಪಾಸ್ಯ ರಾಮಾತ್ಮಕನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನನ್ನು) ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹನುಮಂತ ದೇವನು (ಈ ಸರೋವರದ) ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವವನಾದನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸರೋವರವು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಈ ಧವಳ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಲರೂಪಿ ಭಾಗೀರಥಿ, ತೀರದಲ್ಲಿ ಹರಿ, ಹರ, ಹನುಮಂತ ದೇವರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂಬ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವನು ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದದಿರುತ್ತಾನೆಯೇ? (ಹಾಗೇ ಯಾರು ಸೋದಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದದಿರುತ್ತಾರೆಯೇ? ಹೂಂದಿಯೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.)

ಇದಂ ತು ಯೋ ನರಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗತಿಂ ನೇಷ್ಠಾಂ ಲಭೇತ ಕಿಮ್ || 1-41 ||

ಸ ಪಿಪ್ಪಲ ತರುರ್ಭಾತಿ ಫಲಂ ಕಲ್ಪತರುರ್ಯಥಾ |

ವಿತರುನ್ನುತ್ತರಾಶಾಯಾಂ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ಹಿ || 1-42 ||

ಅಶ್ವತ್ಥ ದೇವಸಕಲೇಷ್ವದ ದೇವದೇವ

ಭೂದೇವ ವಂದಿತ ಪದ ಪ್ರದದಾಸ್ಯಭೀಷ್ವಮ್ |

ವೇದೈಕ ವೇದ್ಯ ಸುಜನಾಭಿ ಸುಪೂರ್ಣಚನ್ದ್ರ

ಭಕ್ತಾಭಯಪ್ರದ ಸುಪುತ್ರಮಪುತ್ರಿಸಾಂ ಚ || 1-43 ||

ಕಿಂ ಚಿತ್ರಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ವ ಪ್ರದಾತ್ಯತಾ |

ಯಸ್ಯ ಕಿಚ್ಚುರತಾಂ ಯಾನ್ತಿ ದೇವಾಸ್ಸರ್ವೇ ವರಪ್ರದಾಃ || 1-44 ||

ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥವು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಭೂಸುರರಿಂದ ವಂದಿತವಾದ ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ವೇದಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ, ಸಜ್ಜನರೆಂಬ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತಿರುವ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದನಾದ, ಪುತ್ರರಹಿತರಿಗೆ

ಸುಪುತ್ರಪ್ರದನಾದ, ದೇವದೇವನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥ(ನಾರಾಯಣ)ನೇ! ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು
ಕೊಡುತ್ತೀಯೇ! ನಿನ್ನ ಸೇವಕರಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ವರಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವವರಾಗಿರುವಾಗ, ದೇವದೇವನಾದ ನೀನು ಭಕ್ತರ
ಮನೋರಥಗಳನ್ನೀಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ಶೇಷಶಾಯಿನ್ ಮಮ ಸ್ವಾಮಿನ್ ದೇವ ಭೂಮನ್ನಮೋಸ್ತು ತೇ।
ವೃನ್ದಾವನ ಪತೇನನ್ತಾಽನಂತಜನ್ಮಾಘನಾಶನ॥ 1-45॥

ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ತೋತ್ರ

ಹಯಗ್ರೀವ ಸಮಗ್ರಾಙ್ಗ ಶುಭಾಗ್ರ್ಯಾಕ್ಷಾವಲೋಕನ।
ಜಗದ್ರಾಸಾವಸಾನೇತು ಜಗದ್ವಿಗ್ರಹ ತೇ ನಮಃ॥ 1-46॥

ವಂದೇಽರವಿನ್ದ ನಯನಂ ಮದನಾಭಿರಾಮಮ್
ಮನ್ದಾಕಿನೀಧರ ಮುಖೈಸ್ತ್ರಿದಶೈಸ್ಸುವನ್ದ್ಯಮ್।
ವೃನ್ದಾವನೇ ಚ ಕೃತ ಮನ್ದಿರಮಪ್ರಮೇಯಮ್
ಮನ್ದಾರ ಭೂಮಿಜಧರಂ ಹಯಶೀರ್ಷಮಾದ್ಯಮ್॥ 1-47॥

ವೃನ್ದಾವನೇ ಮದನ ಮೋಹನ ದೇಹ ಭಾಜಮ್
ಮನ್ದಾರ ಮಾಲ್ಯಕೃತ ಪೂಜಕ ವಾದಿರಾಜಮ್।
ನನ್ದಾದಿ ಪಾರ್ಷದ ಗಣೈರ್ನುತ ದೇವರಾಜಮ್
ವಂದೇಽನಿಶಂ ಮಮ ಹೃದಿಸ್ಥ ಹಯಾಸ್ಯರಾಜಮ್॥ 1-48॥

ಅನಂತಾನಂತ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ, ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ,
ಸಂಪದ್ಭರಿತನಾದ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಹೇ ವೃನ್ದಾವನಪತಿಯಾದ ಹಯವದನನೇ!
ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು (ಸಂಪೂರ್ಣ) ಹಯರೂಪಿಯಾದ ಶುಭವಾದ ಪ್ರಮುಖ
ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುವ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಗ್ರಾಸವಾಗಿ ಉಳ್ಳ,
ಜಗತ್ತೇ ದೇಹವಾಗಿ ಉಳ್ಳನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು, ಕಮಲನಯನನಾದ,

ಮನ್ಮಥನಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿ ಸುಂದರನಾದ, ರುದ್ರನೇ ಆದಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ, ಈ ವೃನ್ದಾವನವನ್ನೇ ಮಂದಿರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರತಕ್ಕ, ತಿಳಿಯಲಶಕ್ತನಾದ, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂಥಾ ಹಯವದನನಾದ, ಆದಿಪುರುಷನಾದ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಮದನನಿಗೂ ಮೋಹಕವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ, ಮಂದಾರಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ, ನಂದ (ಸುನಂದಾದಿ) ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಗಣದವರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ, ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರಾಜನಾದ, ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವೃನ್ದಾವನದ ನಾಲ್ಕು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪ, ಶ್ರೀರಾಮ ರೂಪ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ರೂಪ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪದ್ಯೋತಕವಾಗಿ "ಹಯಗ್ರೀವ ಸಮಗ್ರ+ಅಂಗ=ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಯರೂಪವು, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಹಯಗ್ರೀವ ಮಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ "ಸಮಗ್ರಾಂಗ" ಎಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ತುತ್ತನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತಾನೂಬ್ಬನೇ ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ "ಶೇಷ" ಎಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮರೂಪದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಮನ್ಮಥನಿಗಿಂತ ಅತಿ ಸುಂದರನಾಗಿರುವವನು (ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವನ್ನೀಯುವವನು) ಎಂದೂ, ರಾಮೋಪಾಸಕನಾದ ಗಂಗಾಧರನೇ ಆದಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದ್ಯನಾದವನೂ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು" ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಅಪ್ರಮೇಯ" ಎಂಬ ಪದದಿಂದ "ಅಃ"=ಪುರಾಣ ಋಷಿ=ವ್ಯಾಸಃ, ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಹನೂಮನ್ ಭೂರಿಮಹಿಮನ್ ರಾಮನಾಮ್ನಿ ಸದಾರಮನ್|

ರಮಾರಮಣಧಾಮಾನಿ ಮಾ ಸಮಾಪಯ ತೇ ನಮಃ|| 1-49||

ಪ್ರಾಭಂಜನೇಽಂಜನಾಸೂನೋ ಕಂಜನಾಭಪ್ರಿಯಾಗ್ರಣೀಃ|

ಕುಂಜರಾಯುತ ಶಕ್ತಿಂ ಚ ತ್ವಂ ಜನಾನಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಸಿ|| 1-50||

ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ, ಮಹಾ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತನಾದ ಹನುಮಂತನೇ ! ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ (ಶ್ವೇತ ದ್ವೀಪ, ಅನಂತಾಸನ,

ವೈಕುಂಠಗಳಿಗೆ) ಸೇರಿಸುವವನಾಗು. ವಾಯುಸುತನೇ, ಅಂಜನಾ ದೇವಿಯ ಪುತ್ರನೇ! ಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೇ! ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಗಜಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನು ಜನರಿಗೆ (ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ) ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ? ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

(1) "ಮಾ" ಎಂದು ಪಾಠ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಮಾಂ' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ.

(2) "ಸ ಏನಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಗಮಯ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿ "ಮಾ ಸಮಾಶಯ" ಎಂಬ ಪದವೂ ಇದೆ. ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ವಾಯುವೇ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಜೀವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಳಿ ಸೇರಿಸುವವರೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ವೃನ್ದಾವನೇ ಮದನಮರ್ದನ ರುದ್ರಹೃದ್ಯಮ್
ಸದ್ಧಿಃ ಪ್ರವಸ್ಥಿತಪದಂ ಮದನಾಭಿರಾಮಮ್ |
ವೃನ್ದಾರಕೇನ್ಯ ಮರುದಂಶ ಸುಮರ್ದಿತಾಙ್ಗಮ್
ರಕ್ಷೋ ವಿದಾರ್ಯ ವರದಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ರಾಮಮ್ ||1-51||

ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ಮನ್ಮಥನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದಂಥಾ ರುದ್ರನ ಹೃದ್ಯಹ ವಾಸಿಯಾಗಿರುವ, ಸಜ್ಜನರಿಂದ ವಂದಿತವಾದ ಚರಣಉಳ್ಳ, ಮನ್ಮಥನಿಗಿಂತಲೂ ಮನೋಹರವಾದ, ದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರನಿಸಿರುವ ವಾಯುಂಶರಾದ ಹನುಮಂತ ದೇವರಿಂದ ಸಂವಾಹನಾದಿ ಸೇವಿತ ಪಾದಗಳುಳ್ಳ (ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ (ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ) ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಯಗ್ರೀವಂ ಹಾರಭಾಸ್ವದ್ಧೀವಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಮ್ |
ಸುರಾರಿ ನಿಗ್ರಹಕರ ಸುದರ್ಶನ ಕರಗ್ರಹಮ್ ||1-52||

ಮುರಾರಿ ವಿಗ್ರಹಧರ ಪೌಣ್ಡ್ರವಿಗ್ರಹ ನಿಗ್ರಹಮ್ |
ಪುರಾರಿ ವಿಗ್ರಹ ಕರಾಸುರ ಚಕ್ರ ವಿನಿಗ್ರಹಮ್ ||1-53||

ಬಲಾರಿ ಪೌರುಷಹರ ಬಲಿಬನ್ಧ ವಿನಿಗ್ರಹಮ್ |
ನಮಾಮಿ ಕಮಲಾತ್ಮಾನಂ ವಿಮಲಾತ್ಮಾನಮಚ್ಯುತಮ್ ||1-54||

ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಂ ಚಿನ್ಮಾತ್ರಾನಂತಸದ್ಗುಣಮ್ |
ತನ್ಮಾತ್ರನಿರ್ಮಿತಗುಣಂ ಸನ್ಮಾತ್ರಕೃತಸದ್ಗುಣಮ್ || 1-55 ||

ತೇಜೋಮಯವಾದ ದೇಹಉಳ್ಳ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಹಾರವನ್ನುಳ್ಳ, ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ, ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೇಹದಂತ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪೌಂಡ್ರಕ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ) ಶಿವನ ಜತಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗೈದ ಅಸುರ ಸಮೂಹವನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನನ್ನೂ, ಇಂದ್ರನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಿದ, ಬಲಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ (ವಾಮನನನ್ನೂ), ಕಮಲಾಪತಿಯಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ, ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಅನಂತ ಸದ್ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಅನ್ಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂಥಾ (ಅಥವಾ ಮಾತೃದತ್ತ ದೇಹಹೀನನಾದ, ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞವೂ ಆದ, ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳುಳ್ಳ) ಸಕಲ ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ (ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನೂ) ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಹಯಗ್ರೀವ, ಕೃಷ್ಣ, ವಾಮನ ಮತ್ತು ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪಗಳ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿದೆ.

(2) "ಕಮಲಾತ್ಮಾನಂ" ಎಂಬ ಪದವು ಮಧ್ವವಿಜಯ 10ನೇ ಸರ್ಗ 24ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಪ್ರಾಪ ನಾರಾಯಣಚಕ್ರ ಶುದ್ಧಶಿಲಾತ್ಪ್ರತಿಮಾಃ | ಯಾಸು ಸ ಪದ್ಮಾಸಹಿತೋ ದೂಷ್ಯಹಿತ ಸನ್ನಿಹಿತ||" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದಂತ ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾಂತರ್ಯಾಮಿ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

(3) "ತನ್ಮಾತ್ರನಿರ್ಮಿತಗುಣಂ" ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಗುಣ, ಎಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣೇಶರಾಹಿತ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅತ್ಯದ್ಭುತಾಕಾರ ಮೂರ್ತೇಽಪ್ರತ್ಯಯಾನಂತ ಸದ್ಗುಣಾ |
ದೃಪ್ತದಾನವ ವಿಧ್ವಂಸಿನ್ ಮರ್ತ್ಯಸಿಂಹ ನಮೋ ನಮಃ || 1-56 ||

ನರಸ್ತೋತ್ರಜ ದೋಷಂ ತಂ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿಃ ಸದಾ।

ನಾಶಯೇನ್ನರ ಜನ್ಮಾನಿ ಚೈವ ಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ॥1-57॥

ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾಯತಿನಾ ವಾಗೀಶ ಕರಜೇನ ಚ।

ವೃನ್ದಾವನ ಗತೇನೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಟ ಮೂರ್ತಿನಾ॥1-58॥

ಕೃತಂ ಸ್ತೋತ್ರಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪಠತಾಂ ಸಮ್ಯದಾಂ ಪದಮ್।

ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತವಾದ ಆಕಾರಗಳುಳ್ಳ (ಗುಣಪೂರ್ಣ, ದೋಷದೂರ ಇತ್ಯಾದಿ) ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅನಂತ ಸದ್ಗುಣಗಳುಳ್ಳ, ಮದಭರಿತ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು, ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ದೋಷವನ್ನು, ಸದಾ ನರಸಿಂಹ ಸ್ತುತಿಯು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು (=ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳನ್ನು) ನಿರ್ಮೂಲಯವಾಗಿಯೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರುವ ವಿಪ್ರನಿಗೆ,, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರುವ, ವಾಗೀಶ ಮುನಿಗಳ ಕರಸಂಜಾತ ವಾದಿರಾಜಯತಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವು (ಆಖ್ಯಾನವು) ಪಠಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

(1) ಅತ್ಯದ್ಭುತಾಕಾರ ಮೂರ್ತೇ=ನರಾಕಾರ ಸಿಂಹಾಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯದ್ಭುತಾಕಾರಳ್ಳದ್ದು.

(2) ಅಪ್ರತ್ಯಯಾನಂತ ಸದ್ಗುಣ=ಅಃ ಎಂದರೆ ಗುಣಪೂರ್ಣ, ಜೀವಾಜ್ಞಿನ್ನ, ದೋಷದೂರ (ವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ) ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅನಂತ ಗುಣಗಳು.

(3) ಶ್ರೀ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಿಂದ ವ್ಯಾಸ ಸಂಪುಟವನ್ನು ತರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾದ ಶೇಷ ಸೀತಾಪತಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವ ನರಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ (ಹಾಗೆಯೇ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವ ನರಸ್ತೋತ್ರಜ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ) ನರಸಿಂಹ ಸ್ತುತಿಯು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(4) "ಪಠತಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಪದಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸನ್ನಿಧಾನ ಇದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಧನೋಪಯೋಗಿ ಧನಪ್ರಾಪಕವೆಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ವನ್ನೇರವಿನ್ದ (ನಯನಾಂ) ಸದನಾಂ ವದನರಾವಿನ್ದಾಮ್
ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯ ಸದನಾಂ ಮದನಸ್ಯ ಚಾಮ್ಬಾಮ್ || 1-59 ||

ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯ ಸದನಾನವನಾಂ ಸ್ವಭಕ್ತಾನ್
ಮನ್ದಾಕಿನೀ ಜನಕಪಾದ ಹಯಾಸ್ಯ ಜಾಯಾಮ್ || 1-60 ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಲಕ್ಷಣ ಸಮ್ಪನ್ನಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಕಾಷ್ಟ್ವಣೀಮ್ |
ಲಕ್ಷಯಾಮೀಕ್ಷಣಂ ಲಕ್ಷವಿತ್ತದಾತ್ರೀಂ ಕಟಾಕ್ಷತಃ || 1-61 ||

ಭಕ್ತಾಭಯಕರೀಂ ನಿತ್ಯಂ ಶೃತ್ವಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಃ
ಶರಣಂ ಕರುಣಾಪಾಂಜ್ಲೇ ಮರಣಂ ಹರ ಪ್ರಾಣಿನಾಮ್ || 1-62 ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿಮಿಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಪರೇದ್ಯಸ್ತು ವಿಚಕ್ಷಣಃ |
ಲಕ್ಷಾಪರಾಧಿನಮಪಿ ಕ್ಷಮತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || 1-63 ||

ವೃನ್ದಾವನವೆಂಬ ಸದನವನ್ನುಳ್ಳ (ಅಥವಾ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತಳಾಗಿರುವ),
ಕಮಲದಂತ ನಯನಗಳುಳ್ಳ, ಕಮಲದಂತ ಮುಖ ಉಳ್ಳ, ಮನ್ಮಥನ ಜನನಿಯಾದ,
ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ, ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ
ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠ ಉಳ್ಳ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪತ್ನಿಯಾದ (ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು)
ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪದ್ಭರಿತಳಾದ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು
ಇಚ್ಛಿಸುವ, ಕಟಾಕ್ಷಮಾತ್ರದಿಂದ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ,
ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಳಾದ (ಅಶ್ವಿನೀ, ಸೀತಾ, ರುಕ್ಮಿಣೀ, ಅಂಭಣೀನಾಮಕಳಾದ)
ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಇಂತಹ) ನಿತ್ಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು
(ಮಹಿಮೆಯನ್ನು) ಕೇಳಿ, ಸಾತ್ವಿಕಜನರು ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೇ
ಕರುಣಾಪಾಂಗಿಯೇ! ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು (ಮೃತ್ಯು ರೂಪದ ಸಂಸಾರವನ್ನು)
ಪರಿಹರಿಸು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಯಾರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ

ಪರಿಸುತ್ತಾರೋ, (ಅವರು) ಲಕ್ಷಾಪರಾಧಿಗಳಾದರೂ (ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯಿಂದ) ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

"ಹಯಾಸ್ಯಜಾಯಾಂ" ಎಂಬುವುದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅಶ್ವಿನೀ ನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ, "ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಕಾಂಕ್ಷಿಣೀಂ" ಎಂಬುವುದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯೂ, "ಲಕ್ಷವಿತ್ತಧಾತ್ರೀಂ ಕಟಾಕ್ಷತ" ಎಂಬುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕುಚೇಲಾದಿಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನಿತ್ತ ವೃನ್ದಾವನದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪತ್ನಿಯಾದ ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯೂ, "ಭಕ್ತಾಭಯಕರೀಂ" ಎಂಬುವುದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ, ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅಂಭಣೀ ದೇವಿಯೂ ಸೂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಮಾಮಿ ನರಕೋತ್ತರಂ ನಮಾಮಿ ನರಕೇಸರಿಮ್ |

ನಮಾಮಿ ನಾಗಶಯನಂ ನಮಾಮಿ ನಗವಾಸಿನಮ್ || 1-64 ||

ನರಕೇ ಚ ಗತಿಯಾಸ್ಮಾತ್ಸಕಾಶಾತ್ ಪಾಪಿನೋ ಭವೇತ್ |

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋಃ ಸೋಯಂ ನರಕೇಸರಿರುಚ್ಯತೇ || 1-65 ||

ನರಕ ಪರಿಹಾರಕನಾದ, ಶೇಷಶಯನನಾದ, ಮಂದರಾದಿ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನರಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯಾರ ದಸಯಿಂದ (ಅಯೋಗ್ಯರಾದ) ಪಾಪಿಗಳಿಗೂ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೂ, ನರಕವಾಸದ ಗತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಅವನು ಈ ನರಸಿಂಹನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

(1) ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ದೋಷಕ್ಕೆ ನರಕೇಸರಿ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪರಿಹಾರವೆಂದು ಸೂಚಿತವು

(2) ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಬರುವ ದೋಷಾದಿಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಭರ್ತಾಯೋಶ್ಚರಣಂ ಶರಣಾರ್ಥಿನಾಮ್ |

ತಂ ಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಪರಾಯಣಮ್ ||1-66||

ತಂ ದೇವಾಃ ಪ್ರಾಣಯಂತೇತಿ ಹ್ಯುಕ್ಥಮುಕ್ಥೇತಿ ಯಂ ವಿದುಃ |

ತಂ ಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಂ ಮರಣಾರ್ತ್ಯಾಗತೋಽರಣಮ್ ||1-67||

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣ ಪರಿಪಾಲಕನೂ, ಶರಣಾಗತರಾದವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಚೇಷ್ಟಾಪ್ರದನೂ, ಧೈಯನೂ ಆದ ಆ ಪ್ರಾಣ(ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ)ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ (ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ್ದರಿಂದ) ಯಾರನ್ನು "ಉಕ್ಥನೆಂದು ತಿಳಿದು ದೇವತಗಳು (ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು) ಉಪದೇಶಿಸಿದರೂ, ಅಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚೇಷ್ಟಕನಾದ (ಸಂಸಾರವೆಂಬ) ಮೃತ್ಯು ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ (ಶರಣ) ಬಂದವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ, ಆ ಪ್ರಾಣ (ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ)ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಶ್ರುತಿಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ "ಉಕ್ಥ" ಶಬ್ದವು ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ, ತದನಂತರ ವಾಯುದೇವರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಯುದೇವರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾಗಿರುವುದರಿಂದ "ಉಕ್ಥ" ನಾಮಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿಗೂ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

(2) ವೈಷ್ಣವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬರತಕ್ಕಂಥಾ ಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಏವಂ ಶಶ್ವತ್ ಸ್ತುತಃ ಸ್ತುತ್ಯಃ ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ತು ಸತ್ವತಿಃ |

ಕಿತವಾಂತಕರೋ ಭೂತ್ವಾ ಶಂ ತನೋತು ಸತಾಂ ಮಮ ||1-68||

ಹೀಗೆ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಸ್ತುತ್ಯನಾದ, ಸಜ್ಜನರ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಹಯವದನನು (ನನ್ನನ್ನು) ಕೃತಕೃತ್ಯ (ನನ್ನಾಗಿ) ಮಾಡಲಿ. ಕಪಟಗಳಿಗೆ ನಾಶಕರನಾಗಿ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನೀಯಲಿ.

(1) ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತಿ, ಭೂಪಾದಿಗಳ ಶತ್ರುಗಳು ನಾಶವಾಗಿ, ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಅವರುಗಳ ಉಪಾಸ್ಯಮಾನ ಶ್ರೀಹಯವದನಾತ್ಮಕ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಲು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ

(2) ವ್ಯಾಸರಾಜ ನಾಮಕ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಕಾರಕರಾದ ಬಾದರಾಯಣ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು, ಮುಂಚೆ ಪತ್ನೀ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಹಂ ಭಜೇ ಮುದಾಭಜೇ ಹೃದಾಭಜೇ ಸದಾಮ್ಬುಜೇ |

ಕೃತಾಲಯಾಂ ಕೃಪಾಲಯಾಂ ಹರೇರಥಾಚ್ಯುತಾಲಯಾಮ್ || 1-69 ||

ಸದಾ ಕಮಲವೇ ಸದನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ, ಅಚ್ಯುತನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳ, ರಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಸ್ಮಾನ್ನರ ಸಮೂಹಾನಾಮಯನಂ ನಯನಾಗ್ರತಃ |

ನರಕಾನ್ನತರೇತ್ಸೋಯಂ ನರನಾರಾಯಣೋಚ್ಯುತೇ || 1-70 ||

ನರರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ಕಟಾಕ್ಷ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನರಕವನ್ನು ದಾಟಿಸುವವನೂ, ಆದ ಕಾರಣ ಇವನು ನರನಾರಾಯಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನರಕವನ್ನು ದಾಟುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

(1) ಯಸ್ಮಾತ್=ಯಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪಾಪೀ ನರಕಾತ್ ನ ತರೇತ್ ಸೋಯಂ ನರ ನಾರಾಯಣಃ ಲ್ಯಬ್ಲೋಪನಿಮಿತ್ತಾ ಪಂಚಮೀ || ನರಾಃ ನ ಅರಾಯಣಾಃ ನ ನರಕ ಪತಿತಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನರನಾರಾಯಣಃ ||

(2) ಬಾದರಾಯಣ ಸ್ತುತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ನರನಾರಾಯಣ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(3) ನರರ ಸಮೂಹವೇ ನಾರವು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಯನ ಅಂದರೆ ಅಶ್ರಯನು=ನಾರಾಯಣನು, ನಯನಾಗ್ರತಃ=ಕಟಾಕ್ಷತ ನರಕಾ ನ ತರೇತ್=ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯಪ್ರಾಪ್ಯ ನರಕಪತನಂ ನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಇತಿ ನರಃ. ಇವನು ನರನೂ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣನೂ ಆದುದರಿಂದ ನರನಾರಾಯಣನು.

(4) ನರ ನಾರಾಯಣೋಚ್ಯುತೇ ಎಂದು ಓದಿಕೊಂಡು ಅಚ್ಯುತೇ=ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ರಜತಪೀಠ ಪುರಮಪ್ರತಿಮಂ ಭುವಿ ಪುರಟಪೀಠ ಗತಮಪ್ರತಿಮಂ ಹರಿಮ್ |

ಕರಟಬುದ್ಧಿರಪಿಯಾತಿ ಕೋ ಮಹಾನ್ ಸರಟ ಜನ್ಮನ ಜಹಾತಿ ತದ್ಗತಃ || 1-71 ||

ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸದೃಶವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ (ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಿಂದ ಶ್ರೀ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ) ಬಂದ ಸುವರ್ಣ ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಅಸದೃಶ ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತನು ಓತಿಕೃತನ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಆ ಜನ್ಮವನ್ನು) ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

(1) ಅಸದೃಶವಾದುದು, ಉಡುಪಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಸ ಸಂಪುಟವನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವುದು ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರವೇ ಶ್ರೀ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಿಂದ ತಂದ ವ್ಯಾಸದೇವರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ವಿರೋಧಿಸಿದ ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಓತಿಕೇತನ ಜನ್ಮವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಓತಿಕೇತನ ದೇಹವು ಕಲಿಗ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನವು. ಆಖ್ಯಾನದ XXI -15ರಲ್ಲಿ ಕಲಿಯೇ ಕಮಲನಾಭನಾಗಿ ಪುನಃ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ

(2) ದೈತ್ಯರು ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ಕಲವೂ, ದೃತರಿಗೆ ದುಷ್ಕಲವೇ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು.

ತಾದೃಶಂ ಕೃಷ್ಣಮಾರಾಧ್ಯ ಚೇದೃಶಂ ವೈಭವಂ ತವ|

ಯಾದೃಶಂ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಮೀದೃಶಂ ನೋಚ್ಯತೇಽಬುದ್ಧೈಃ||1-72||

ಅಂತಹ (ಅಂದರೆ ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಓತಿಕೇತನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೂಡುವ) ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ನೀನು ಇಂತಹ ವೈಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಿ. ಆ ಕೃಷ್ಣನ (ಮತ್ತು ನಿನ್ನ) ಮಹಾತ್ಮಯು ಇಂತಹುದು ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

(1) "ತಾದೃಶಂ ಕೃಷ್ಣಮಾರಾಧ್ಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತಿಂ ಕರೋತ್ಯಲಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ, ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಬದರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು.

(2) ಇದು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೋಹಂ ಕೃಷ್ಣ ಇತಿಖ್ಯಾತೋ ವಿಷ್ಣೌ ತೃಷ್ಣಾ ವಿಧಾಯಕಃ|

ಕೃಷ್ಣಾಯಾಶ್ಚ ವರಂ ದತ್ವಾ ಪುಷ್ಪಾಮೈತತ್ಪತೀನ್ ಸತೀಮ್ ||1-73||

ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾನು (ನನ್ನದೇ ರೂಪವಾದ) ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು (ಅಂದರೆ) ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೌಪದಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನೂ, ಅವಳ ಪತಿಗಳಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಹೀಗೆ ಬಾದರಾಯಣಾರಾಧನವು ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವು.

(2) ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ ವ್ಯಾಸ ಮುಷ್ಠಿಸ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಧನತ್ಯಜ್ಞ, ವಿಷಯಕಾಮಗಳು ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯು ಬರುತ್ತದೆ.

(3) ವೈಭವ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಯಾದವ ಕೃಷ್ಣ, ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕನೂ, ವೈರಾಗ್ಯ ಭಕ್ತಿದಾಯಕನೂ ಆದ ವಾಸಿಷ್ಠ ಕೃಷ್ಣ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಈದೃಶಂ ಕೃಷ್ಣಮವ್ಯಕ್ತಂ ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕಮ್|

ಶ್ರುತ್ವಾತ್ಯಜ್ಞಾಂ ಜಹಾತ್ಯಾಶು ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತಿಂ ಕರೋತ್ಯಲಮ್||74||

ಇಂತಹ (ಅಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ) (ವ್ಯಾಸ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಸ್ಥಿತನಾದ್ದರಿಂದ)ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ, ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವಗಳ ಉಪದೇಶಕನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಯು (ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ) ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

"ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಭಗವದ್ಗೀತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮೀಮಾಂಸಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದಲೂ, ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವ್ಯಾಸರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ದಾಸಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಃ|

ಮನ್ದಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವೃನ್ದಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಹರ್ಷಯನ್||1-75||

ಹೀಗೆ (ಬದರೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದಲೂ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಸರ್ವ(ಮುನಿಗಳ) ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು, ದಾಸನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು.

ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸಸಮಾಗಮವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಮಹಾತ್ಮಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಭಾವವು.

ನಮಾಮಿ ನಾರಾಯಣ ಪಾದಪದ್ಮಂ ವದಾಮಿ ನಾರಾಯಣ ನಾಮಧೇಯಮ್ |
ಕರೋಮಿ ನಾರಾಯಣ ಪೂಜನಂ ಚ ಸ್ಮರಾಮಿ ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಮೇವ ||1-76||

ತದಾತ್ಮಕಂ ಹಯಗ್ರೀವಂ ಸದಾನುಗ್ರಹಕಾರಕಮ್ |
ತಾರಕಂ ಭವರಾಶೇರ್ಮಾಂ ಮಾರಕಂ ಪಾಪಿನಾಮಿಹ ||1-77||

ನಾರಾಯಣನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಧೇಯವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾರಾಯಣನ ರೂಪವನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವ, ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಸದಾ ಅನುಗ್ರಹಕಾರಕನಾದ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

- (1) ಬಾದರಾಯಣ, ನರನಾರಾಯಣರು ಒಂದೇ ಎಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿತವು.
- (2) ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾ, ಮನಸ್ಸ ಆದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.
- (3) "ಪಾಪಿನಾಂ ಮಾರಕಂ" ಎಂದರೆ ಬಾದರಾಯಣ ಪೂಜೆಗೆ ವಿಘ್ನತರುವವರಿಗೆ ಮಾರಕನೆಂದು ಸೂಚಿತವು (ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಮದೂತರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದರೆಂದು ಅಧ್ಯಾಯ 6-61ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.)

ನಮಾಮಿ ಕಾಮತಾತಂ ಮಾಂ ಕುಮಾರಶ್ಚೇತಿ ಮಾನಯನ್ |
ರಮಾಯೈಕಾಮಮಾತ್ರೇ ಚ ಮೇರೌ ಯೋ ದತ್ತವಾನ್ಮುನಿಮ್ ||1-78||

ಮನ್ಮಥನ ತಂದ(ಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ) ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮಗುವೆಂದು ಮಾನ ಮಾಡಿ, ಮನ್ಮಥನ ತಾಯಿಯಾದ ರಮಾದೇವಿಯರ (ಕೈಗ) ಕೊಟ್ಟನು.

ಕಾಮಜನಕನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಕಾಮಬಾಧೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸೂಚಿತವು.

ತಮೀಶ್ವರಂ ಭಾಸ್ವರ ಸೂರ್ಯಶೌರ್ಯದಂ

ಮಮೇಶ್ವರಂ ಸರ್ವ ಜಗಚ್ಚಸೇಶ್ವರಮ್|

ಮುನೀಶ್ವರೈಃ ಸರ್ವ ಸುರೇಶ್ವರೇಶ್ವರೈಃ-

ರ್ವಶೇಕರಂ ಸರ್ವ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಸ್ಮರೇ||1-79||

ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ (ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂಥಾ) ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ. ಮುನೀಶ್ವರರಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಸುರೇಶ್ವರರಿಂದಲೂ, ವಶೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಮಹೇಶ್ವರನಾದ ಆ (ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪಿ) ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ, ಉತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು, ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವು ಅವರರಲ್ಲಿ ದಯೆಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಮೂಲರೂಪೇಣ ಬಾಲಾರ್ಕ ಸದೃಶಂ ಕಮಲೇಶ್ವರಮ್|

ನೀಲಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಮಹಾಬಲಮ್||1-80||

ಸಾನ್ಧಂ ಕಮಣ್ಣಲುಧರಂ ಚೋಪೇನ್ಧಂ ಚಾಣ್ಣಲಗ್ನಕಮ್|

ಭಜಾಮಿ ಭಜನೀಯಂ ತಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರ ಶಾಯಿನಮ್||1-81||

ಕುಜನಾಶಙ್ಕಯಾಜಾತ ವೃಜಿನಾರ್ಥಿಹರಂ ಚ ಮೇ|

(ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ) ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ, ಕಮಲಾಪತಿಯಾದ, (ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ) ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ನೀಲಮೇಘದಂತಿರುವ, ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ (ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ, ಅಮೃತ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ (ವಾಮನ ರೂಪಿಯಾದ) ಉಪೇಂದ್ರನಾದ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಖರ್ಪರಕ್ಕೆ ಪಾದಾಂಗಷ್ಟವನ್ನು ಸೋಕಿಸಿದ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾದ), ಭಜನೀಯನಾದ, ಅನಂತಶಯನನಾದ ಮತ್ತು

ಕುಜನರ ಶಂಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ (ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ದೋಷವನ್ನು (ಅಥವಾ ಪಾಪವನ್ನು) ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವ (ಮೂಲರೂಪಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು) ಭಜಿಸುತ್ತೇನ.

(1) ರಾಜನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಗಂಧರ್ವನ ಅಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ (ಅVII - 57)

(2) ಕುಜನರು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಜನರು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ದೋಷವೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಜನರ ಶಂಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮನಃಕಾಲುಷ್ಯರೂಪವಾದ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಪಾಪಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಮನೋದೋಷಗಳು ಪುರಾಣಾದಿ ಶ್ರವಣಗಳಿಂದ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಯವದನ, ವರಾಹ, ಕೃಷ್ಣ ಮಹಿಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಥ ಮಧುಂ ಯುಧಿ ನಿಹತ್ಯ ಮೋದತೇ ಬುಧ ಜನ್ಯೈರಭಿಹಿತೋ ಮಧುಹೇತಿ||1-82||

ವಿಧಿಭವೇನ್ವ ಗುರುಪೂರ್ವಕೈಃ ಸುರೈಃ ಕುಸುಮ ವರ್ಷಿಭಿರೀಡಿತಃ ಸ್ವರಾಟ್|

ಶಚ್ಚಚಕ್ರ ದದಾದ್ಯುದಾಯುಧೈಃ ಶಾರ್ಙ್ಗ ಸಂಜ್ಞಿತ ಧನುಃ ಪ್ರವರೇಣ||1-83||

ಬಾಣಪೂಗ ಸಹಿತಾಕ್ಷಯ ತೂಣೀಭ್ಯಾಮುಪಾಗಮದಥಾಭಿಷು ಮಧ್ಯೇ|

ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿ, ಆನಂದಭರಿತನಾಗಿರುವ (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು) ಜ್ಞಾನಿಗಳು "ಮಧುಹಾ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾದಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪಿ) ಪರಮಾತ್ಮನು ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾದಿ ಆಯುಧಗಳ ಸಮೇತನಾಗಿ ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಯ ಬಾಣಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆ ಸಹಿತವಾಗಿ, ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯೆ (ಮಧು ದೈತ್ಯನ) ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರ್ಥಕವಾದ "ಅಥ" ಶಬ್ದದಿಂದ ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಸಕ್ತ ಭಕ್ತರ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾದಿಗಳ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ವಾಙ್ಮನದೇವತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಪ್ರಾಪಕ, ಭೂದೇವೀ ಉದ್ಧಾರೋಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿ, ವಾಗ್ವಿಲಾಸ, ಪ್ರವಚನ ಶಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು

ಕೊಡುವ, ಮತ್ತು ಭಕ್ತರ ದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶಮಾಡಿ, ಗ್ರಹಕ್ಷೇತ್ರಾದಿ, ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರೇ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತದ್ಯುದ್ಧಮಭವದ್ಧೋರಂ ಸಮುದ್ರ ಸಲಿಲೇ ತದಾ||1-84||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ಪೇಚರಾಸ್ಸವೇ ದುದ್ರುವುಭಯತೋ ದಿಶಃ|

ನಭಸ್ಥಲಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ವಿಮಾನಾವಲಿಭಿಸ್ಸುರಾಃ|

ಅಲಂ ಚಕ್ರುಮಫಲಯಜ್ಯೆರಾಕ್ಶೋರಸ್ಥಲಮಾಲಿನಃ||1-85||

ತದೈವ ದೇವೋ ಭವಪೂರ್ವಕೈಸ್ಸುರೈಃ ಸುವನ್ದಿತಃ ಶತ್ರುವಧಂ ಚ ಕುರ್ವಿತಿ|

ತದೋಮಿತಿ ಪ್ರಾಸವರೇಣ ವೈರಿಣಂ ನಿವಾರಯಮಾಸ ಜಹಾಸ ವೈ ಹರಿಃ||1-86||

ಆಗ ಸಮುದ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ (ಸಾಮಾನ್ಯ ದೇವತೆಗಳು) ಎಲ್ಲರೂ ಭಯದಿಂದ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಹೇ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ! (ಎಲ್ಯ ವಿಪ್ರನೇ!) ಆಗ ಗಂಧ ಲೇಪನದಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯ ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತರಾದ (ಪ್ರಧಾನ) ದೇವತೆಗಳು (ಯುದ್ಧ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ) ವಿಮಾನ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ಆಗಲೇ, ರುದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾಗಿ ಶತ್ರುವಧಯನ್ನು ಮಾಡಲು (ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ) ದೇವನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನು "ಓಂ" (ಆಗಲೆಂದು) ಹೇಳಿ, ವೈರಿಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಾಸಾಯುಧದಿಂದ ತಳ್ಳಿ ನಕ್ಕನು.

ಜಾನುಮಾತ್ರಂ ತು ತಸ್ಯಾಸೀದ್ಭಾನುಮಣ್ಣಲ ಮಪ್ಯಹೋ|

ಕೋ ನು ತಂ ವರ್ಣಯೇದ್ದೇಹಂ ಸೂನುವರ್ಯಶೃಣುಷ್ವಭೋಃ||1-87||

ತದಸ್ತ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸ್ತಶಸ್ತ್ರ ಸಂಜ್ಞಯೈರ್ವಿವೃಶ್ಯ ಪುತ್ರಾ ಪ್ರತಿಶಸ್ತ್ರ ಧಾರಯಾ|

ಶಿರೋ ಜಹಾರಾಶು ಸುರೈಸ್ಸಮೀಡಿತೋ ಗಿರೀನ್ದ್ರವತ್ತಚ್ಚ ಪಪಾತ ಕಂ ಭುವಿ||1-88||

ದೇವಾಸ್ಸವೇಫ ಪುನರ್ಯಾತಾಸ್ತತ್ರ ಸ್ವರ್ಯಾನ್ತಿ ಕೇಚನ|

ಕೈಲಾಸಂ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಾಃ ಸತ್ಯಲೋಕಂ ಚ ಕೇಚನ||89||

ಎಲೈ ಪುತ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! (ವಿಪ್ರನೇ) ಕೇಳು. (ಮಧು ದೈತ್ಯನ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೊಣಕಾಲೇ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಆಶ್ಚರ್ಯವು! ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಶಕ್ಯವಾದೀತು? ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ! (ತನ್ನ ಶಸ್ತ್ರಧಾರೆಗೆ) ಪ್ರತಿ ಶಸ್ತ್ರ ಧಾರೆಯಿಲ್ಲದ (ಶ್ರೀಹರಿಯು) ತನ್ನ ಶಸ್ತ್ರ ಸಮೂಹದಿಂದ ಮಧು ದೈತ್ಯನ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಛೇದಿಸಿ, ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಶಾರ್ಙ್ಗನಿರ್ಮುಕ್ತಬಾಣದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆ ಶಿರಸ್ಸು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಬಿದ್ದಿತು. (ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ) ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಕೆಲವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಲೋಕ ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಕೆಲವರು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೂ, ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೂ ಹೋದರು.

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ಉನ್ನತ ಪ್ರದೇಶವು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೊಣಕಾಲೇ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ದೈತ್ಯನ ದೇಹ ದೊಡ್ಡದಾದುದರಿಂದಲೇ, ದೇವರು ದೊಡ್ಡ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತುವನ್ಸರಂಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಮುದಾ ತದಾ|

ಯಯೌಬ್ರಹ್ಮಹೃದಿಧ್ಯಾಯನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಮೈಃ||1-90||

ಕೈಲಾಸಂ ಲೋಕಪಾಲೈಶ್ಚ ಬಾಲಾರ್ಕದ್ಯುತಿರವ್ಯಯಃ|

ಶೂಲೀಕಾಲಾಗ್ನಿವದ್ಭೀಮಃ ಸ್ವಲೋಕಂ ಚ ಯಯೌ ಮುದಾ||1-91||

ಇನ್ದ್ರೋಪಿ ಸಾನ್ವ ಸನ್ದೋಷಾತ್ ಉಪೇನ್ವೇಣಾನ್ವಿತಃ ಪ್ರಭುಃ|

ಮುನೀನ್ಯೈಸ್ಸಹ ಮನ್ಯೈಶ್ಚ ಚನ್ವಲೋಕೋ ಪರಿಹ್ಯಗಾತ್||1-92||

ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ (ನಾದ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ)ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅರುಣ ರವಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನೂ ನಾಶರಹಿತನೂ, ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತ ಭಯಂಕರನೂ ಆದ ರುದ್ರ ದೇವನು ಲೋಕಪಾಲಕರ ಸಹಿತನಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಪ್ರಭುವಾದ ಇಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ಆನಂದ ಭರಿತನಾಗಿ, ಉಪೇಂದ್ರನಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ, ಮಂದ್ರಾದಿ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಮುನಿಗಳೊಡಗೂಡಿ, ಚಂದ್ರಲೋಕದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

(1) ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಎಂದರೆ ನಾರದ, ಭೃಗು, ವಸಿಷ್ಠಾದಿಗಳೊಡನೆ ಎಂದರ್ಥವು

(2) ಲೋಕಪಾಲಕರು ಒಂದಂಶದಿಂದ ರುದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ರುದ್ರ ದೇವರು ಹೋದರು.

(3) 'ಮಂದ್ರಾ' ಎಂದರೆ (1) ಭದ್ರಾ, ಮಂದ್ರಾ ಮೃಗಾ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಗಜಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗಜವು (2) ಮಂದ್ರ, ಮಧ್ಯಮ, ತಾರ ಎಂದು ಮೂರು ರೀತಿ ಸ್ವರಗಳಿವೆ. ಅದ್ಯಥದಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನ ಪ್ರಯೋಗ (3) ನಗಾರಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. (ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಮಂದ್ರ, ಮಧ್ಯಮ, ತಾರ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.)

ತಸ್ಯತ್ವಕ್ಷರ್ಮ ಮಾಂಸೈಶ್ಚ ಮೇದೋ ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿಭಿಸ್ಸುತ|

ರಕ್ತೈರಕ್ತಾಂ ಧರಾಂ ಚಕ್ರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯವಯವೈರಿಹ||1-93||

ನಖೈಃ ಖನನವಚ್ಚಕ್ರೇ ಕುನ್ತೈಃ ಕುನ್ತಾಲಕೈರಪಿ|

ಪಿಣ್ಡೀಕೃತ್ಯ ಚ ತತ್ಪಜ್ಜಂ ಸೋಽನಂತಮಹಿಮಸ್ವ ರಾಟ್||1-94||

ಮೇದೋಭಿರ್ನಿರ್ಮಿತತ್ವಾಚ್ಚ ಮೇದಿನೀತಿ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ|

ತದ್ಧೃತಾಭರಣೈರ್ಯುಕ್ತಾ ತಸ್ಮಾತ್ತಾಂ ಧರಣೀಂ ವಿದುಃ||1-95||

ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ (ವಿಪ್ರನೇ)! ಅನಂತ ಮಹಿಮೋಪೇತನಾದ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವನು ಮಧು ದೈತ್ಯನ ತ್ವಕ್, ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್ಸು, ಮಜ್ಜಾ, ಅಸ್ಥಿ, ರಕ್ತಗಳಿಂದಲೂ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಅವಯವ (ಮಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವು)ಗಳಿಂದಲೂ (ಮಿಶ್ರಣ

ಮಾಡಿ) ಇಲ್ಲಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ದೈತ್ಯನ ಉಗುರುಗಳೂ, ಕುಂತ ಕುಂತಾಲಗಳಂಬ ಆಯುಧ ವಿಶೇಷಗಳೂ (ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಭೂಭಾಗಗಳನ್ನು), ಖನನ (ಅಂದರೆ ತೋಡಲು) ಸಾಧನವಾದ ಲೋಹಾದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. (ರಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ) ಆ ಕಸರನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಮೇದಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಜ್ಞಾನಿಗಳು (ಭೂಮಿಯನ್ನು) "ಮೇದಿನೀ" ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಮಧುದೈತ್ಯನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ "ಧರಣಿ" ಎಂದೂ ತಿಳಿದರು.

"ಕೃಷ್ಣೈವ ಪೃಥಿವೀ ಸ್ವತಃ" ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೂ ಇಷ್ಟ (ಕಪ್ಪು) ರೂಪವು ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಹತನಾದ ಮಧು ದೈತ್ಯನ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದೊಡನೆ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣು ಮೊದಲಾದವು ಮಿಶ್ರಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ರಕ್ತತ್ವವು (ಅಂದರೆ ಕಂದು ಬಣ್ಣವು) ಉಂಟಾಯಿತು.

ಲೋಕಾಧಾರತ್ವಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ತಾಂ ಧರೇತಿ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ|

ಸ್ವಯನ್ಮೂರ್ವರಿತತ್ವಾಧಿ ನಷ್ಟೇಷು ಸ್ವಪತಿಷ್ಠಹೋ||1-96||

ಉಚ್ಯತೇ ಸಾಪಿ ಚೋರ್ವೀತಿ ಪರ್ವತಾದ್ಯೈರಥಾನ್ವಿತಾ |

ಉರ್ವೀ ಚ ಪರ್ವತಧೃತಾಪಿ ಶ್ರೀಯೋಽವರಾಭೂತ್|

ಶ್ರೀಪರ್ವತಂ ಚ ಸ್ವಯಮೇವ ಧರತ್ಯಮೋಘಂ||1-97||

ತಸ್ಮಾದ್ಧರಾಹ ಮಹಿಷೀ ಚ ಬಭೂವ ಕೋಲಾದ್

ಅಷ್ಟೇ ಧೃತಾ ಚ ಮುಹುರಪ್ಯಭಿಲಾಷಿತಾ ಸಾ||1-98||

ಯಸ್ಯಾ ಗರ್ವಹರಾ ಯೇಹ ವರಾಹೋ ನರಕಂ ಸುತಮ್|

ಲೋಕರಾಹುಂ ಧರಾಯಾಂ ಚ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ರೋಹಯದದ್ಭುತಮ್||1-99||

ಜನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ "ಧರಾ" ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿದರು. ಪೃಥ್ವಿಪತಿಗಳು (ಅಂದರೆ ರಾಜರುಗಳು) ನಾಶವಾದಾಗ್ಯೂ ತಾನು ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ "ಉರ್ವೀ"

ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರ್ವತಾದಿ (ಉತ್ಪನ್ನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ) ಯುಕ್ತಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ "ಉರ್ವಿ" ಎಂದೂ (ಹೆಸರು). ಪರ್ವತವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಅವಳು ಶ್ರೀದೇವಿಗಿಂತ ಅವರಳು, ಅಮೋಘವಾದ ಶ್ರೀ ಪರ್ವತವನ್ನು ತಾನೇ ಧರಿಸಿರುವಳು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ವರಾಹ ದೇವರ ಮಹಿಷಿಯಾದಳು, ಅಭಿಲಾಷಿತಳಾದ ಅವಳು ಪುನಃ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು. (ಇದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಗರ್ವವು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಯಿತು). ಅವಳ ಗರ್ವ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಲು ವರಾಹನು ಧರಾ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ, ಲೋಕೋಪದ್ರವಕರನಾದ ನರಕಾಸುರನೆಂಬ ಸುತನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು).

(1) ಶ್ರೀಪರ್ವತ ಎಂದರೆ ರಮಾದೇವಿಯ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರವಾದ ಶ್ರೀಶೈಲನಾಮಕ ಪರ್ವತವು

(2) ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ತಾನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಸಮನೆಂಬ ಗರ್ವವು ಧರಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು.

ಲೋಕಪಾಲಪದಂ ಬ್ರಹ್ಮವರತಃ ಪರ್ವತೋಪಮಾನ್|

ಕಾರಯಾಮಾಸ ಪಾಪಾನಾಂ ರಾಶೀಂಸ್ತೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ||1-100||

ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ವರದಿಂದ ಲೋಕಪಾಲಕರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು (ಪಡೆದ) ಆ ದುರಾತ್ಮನಿಂದ, ಪರ್ವತ ಸದೃಶವಾದ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ನರಕಾಸುರನು ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಗದ್ದು, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನೇ ತನ್ನ ದೈತ್ಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಕಥೆಯು, ಇದರಿಂದ ಅವನ ಪಾಪವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಅಸುರರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಪದವ್ಯಾದಿಗಳೂ ಅವರ ಪಾಪವೃದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಸ್ವದಂಷ್ಟ್ರ ಚೋಗ್ರಪಾಪಾನಾಂ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮದದಾತ್ಮಭುಃ|

ಜಘಾನ ಸ್ವಯಮೇವಾಜೌ ಕೃಷ್ಣೋ ವೈ ರುಕ್ಮಿಣೀಪತಿಃ||1-101||

ಪಾತಯಾಮಾಸ ಕೋಪೇನ ತತ್ತಮೋನ್ಘಂ ಧರಾಸುತಮ್|

(ಆ ನರಕಾಸುರನಿಗೆ ಸ್ವಯೋಗ್ಯ) ಘೋರ ಪಾಪಗಳು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲೆಂದು ತನ್ನ ಕೋರಿ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ರುಕ್ಮಿಣೀ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾನೇ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ (ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಕೋಪದಿಂದ ಆ ಧರಾಸುತನನ್ನು ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿದನು.

(1) ನರಕಾಸುರನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ತಂದೆಯಾದ ವರಾಹನು, ತನ್ನ ಎರಡು ಕೋರಿ ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಲ್ಲನ್ನು, ಅಮೋಘವಾದ ಅಸ್ತ್ರರೂಪದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸಲು, ಮುನಿಗಳ ಸಹಿತನಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

(2) ಕೋಪೇನ, ಎಂದರೆ ತಾಮಸ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲ್ಲ, ಈಶ್ವರ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ, ದೈತ್ಯನ ಪಾಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕೋಪ ಪ್ರದರ್ಶನವೆಂದು ಅರ್ಥ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಮ್ಭುಣೇ ಪುತ್ರಂ ಚಕಾರಾರಿ ನಿಷೂದನಃ॥1-102॥

ಏವಂ ತತ್ಪುತ್ರಯೋರ್ನೀಚತ್ವಾಧಿಕತ್ವತಥಾ ಮುನೇ|

ತಾರತಮ್ಯಂ ಚಕಾರಾತ್ರ ಶ್ರುಣು ಪುತ್ರ ನ ಸಂಶಯಃ॥1-103॥

ಎಲೆ ಮುನಿಯೇ! (ವೇದವೇದ್ಯನೇ!) ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. (ನರಕಾಸುರನನ್ನು ಧರಾಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.) ಹೀಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ನೀಚತನದಿಂದ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ಪುತ್ರನೇ! ಕೇಳು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(1) ಅಂಭುಣೇ ಪುತ್ರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಸಹಭೋಗವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರಳಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಕರ್ಷ ಸ್ಥಾಪನದಿಂದ ರಮಾದೇವಿಯ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯೂ ಸೂಚಿತವಾಯಿತು.

(2) ಹೀಗೆ ಮಧು ಹನನಾದಿ ಸ್ಮರಣೆಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರ ಅನಿ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಸೂಚಿತವು.

ಇತ್ಥಂ ಮಧು ಹರೇಣೈವ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ಧರಣೀಂ ಪುರಾ|

ಪೌರಾಣಿಕೋ ವದತ್ಯೇವಂ ಕರುಣಾಂ ಕುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ॥1-104॥

(ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ) ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪ್ರಕಾರ ಮಧುದೈತ್ಯನ ಸಂಹಾರದಿಂದಲೇ ಹಿಂದ ಭೂಮಿಯು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು ಎಂದು ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡು.

ಮಧು ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ರಚಿತವಾಯಿತೆಂದು ರೂಮಹರ್ಷಣ ಸೂತಾದಿರೂಪ ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥೆಯು. ಹೇ ಮುನೇ! ಪುತ್ರ! "ಕರುಣಾಂ ಕುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ" ಎಂಬುವುದು ವೇದವೇದ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಥವಾ ಪೌರಾಣಿಕನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಏಡಮೂಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವಾಕ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ರೀತಿ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಯ ವೇದನಿಧಿಯೇ! ದಯೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೂಡು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಅಥವಾ ನನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಹಯವದನನಿಗೆ ಭೂವರಾಹಾತ್ಮಕತ್ವವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ರೀತಿಯ ಭೂ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಅಂದರೆ ಮಧು ದೈತ್ಯನ ಸಂಹಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭೂಮಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಭೂವರಾಹಾತ್ಮಕನಾದ ಹಯವದನನ ಪೂಜೆಯು ಲಭಿಸುವಂತೆ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಆತನು ಮುಂದ ಯತಿಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭೂವರಾಹ ಹಯವದನನ ಪೂಜಕನಾಗುವನೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಇಮಾಂ ಭೂಮ್ಯಾಶ್ಚ ಮಹಿಮಾಂ ಮಾನವೋಪಿ ಶ್ರುಣೋತಿ ಯಃ|

ವರಾಹೇಣ ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ||1-105||

ದತ್ತಾಂ ತತ್ತ್ವದವೀಂ ಯಾತಿ ಯಂ ವದಂತೀಹ ಭೂಪತಿಮ್|

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಭೂದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವ ಮಾನವನು ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪೀ ವರಾಹನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ, ರಾಜ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

(1) ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ ವಿಪ್ರನಾದರೋ ಭೂದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಗುರುರಾಜರ ಮುಖತ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನಂದು ಸೂಚಿತವು.

(2) ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಮಾನವನು ರಾಜಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಭೂದೇವಿಯ ಮಹಿಮಾ ಶ್ರವಣದಿಂದ ರಾಜ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಶ್ರೀಮದ್ವಾದೀಭರಾಜೋಹಂ ವಾದಿರಾಜೋಽವದಂ ದ್ವಿಜೇ||1-106||

ಬುಧಾಃ ಶ್ರುಣ್ವಂತು ಮೇ ದಾಸಾಃ ಸದಾ ಮಮಹಿತೇ ರತಾಃ|

ಸಂಪದ್ಧರಿತನಾದ, ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ) ವಾದಿರಾಜನಾದ ನಾನು ವಿಪ್ರನಿಗ (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ (ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ನನ್ನ ಭಕ್ತರೂ, ನನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರೂ ಆದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸದಾ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿ.

(1) ವಿಷಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಂಬಂಧವು ಸೂಚಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ, ಭೂವರಾಹಾತ್ಮಕ ಹಯವದನನ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಜನವು .

(2) ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾದಿಗಳ ಸೂಚನೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯವು ಸರ್ವ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೂ ನಾಂದೀ ಪದ್ಯತುಲ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಪ್ತ ಋಜು ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಕುಜನರ ಶಂಕೆಯು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ, ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಸಾಧಕರಾದ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರೇರ್ವಕ್ಷಸ್ಥಲೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರಿಯಂ ವಿಸ್ಮಿತವಾನಹಮ್||1-107||

ಪಾರ್ಶ್ವಯೋರುಭಯೋದೇವೀಂ ಕರೇಚಾಮರಧಾರಿಣೀಮ್|

ಅಜ್ಞೇ ಚ ಪಜ್ಞಜಾಕ್ಷೀಂ ತಾಂ ಶಜ್ಞಪಾಣೇರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ||1-108||

ಕುಷ್ಕುಮಾಜ್ಞತಗನ್ಧಾಧ್ಯಾಂ ಕಜ್ಞಣಾದಿವಿಭೂಷಿತಾಮ್|

ಅಗ್ರತಃ ಪೃಷ್ಠತಶ್ಚಾಪಿ ಹೃದಸ್ಥಾದುಪರಿಸ್ಥಿತಾಮ್||1-109||

ಸರ್ವತ್ರ ತಾಂ ಶ್ರಿಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಮಾನಂದ ನಿರ್ಭರಃ

ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಳಾದ, ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ರಮಾದೇವಿಯ (ರೂಪಗಳ)ನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭರಿತನಾದೆನು. ಶಂಖಧಾರಿಯಾದ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಚಿಹ್ನಿತಳಾದ, ಗಂಧ ಲೇಪನ ಕಂಕಣಾದಿ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತಳಾದ, ಕಮಲನಯನಳಾದ ರಮಾದೇವಿಯನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೂ, ಹಿಂದೂ, ಮೇಲೂ, ಕೆಳಗೂ, ಸರ್ವತ್ರವೂ, ಇರತಕ್ಕ ಆ ರಮಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾದೆನು.

(1) ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಮತ್ತು ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಭಗವತ್ಪೂಜೆಗೆ ಆಕೆಯೇ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಣಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನರಾದರೆಂದು ಅರ್ಥ. ಇದರಿಂದ ಭಗವತ್ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಕೃತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿ ಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಮ್ಮಗಳಿಂದ ಆಹಂಕಾರವು ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು, ಪೂಜಾಕರ್ತೃವಾದ ರಮಾದೇವಿಗೆ ನಾವುಗಳು ಉಪಕರಣ ಮಾತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿರಹಂಕಾರದಿಂದ ಪೂಜಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿತವು.

(2) ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನಂತೆ, ಸದಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯು, ಕ್ಷಿಪ್ರಾಭಿಷ್ಠ ಸಾಧನವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶೃತ್ವಾಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವ ಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶಿಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||1-110||

ಸಕಲ ಭಕ್ತರೂ ನಿರಹಂಕಾರರಾಗಿ, ವಿಪ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವಾಪ್ನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಸ್ವದರ್ಶನಯೋಗ್ಯ ದೇಶ, ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ) ಅವತರಿಸಿದ (ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದರಾದ) ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರು (ಇಂದ್ರನು) ಉರ್ವಶಿಯನ್ನೋ ಎಂಬಂತ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಂದ್ರತ್ವದಿಂದ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಉರ್ವಶಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಂತೋಷವು ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸದ್ಭುಧ್ಧಿಯಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂತೋಷವು.

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||1-111||

ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮುಕುಂದನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯು ಆಗಲಿ. (ಅಂದರೆ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ).

ಪಾಠಕರಿಗೆ ಮುಕುಂದನಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನಿರ್ವಾಹಕರೂಪವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯು ಘಲವಾಗಿದೆ. (2) ಕಂದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ ಎಂದರೆ ವರಾಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ.

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||1-112||

ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪಾರ್ಷದ ಪುರುಷನಾಮಕ (ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿ ಯೋಗ್ಯ ಋಜುವಿನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ(ಅಂದರೆ ವೇದ)ತುಲ್ಯವಾದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ (ಸಂಹಿತೆಯು) ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಗೇನೇ ಅರ್ಪಿತವಾಗಲಿ.

(1) ಪುರುಷಸೂಕ್ತತುಲ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ವೇದ ಸಮಾನ ಪುಣ್ಯ ಜನಕವು.

(2) ಪುರುಷ ಪದಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಮುಖ ವಾಚಕತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ, ಪಾರ್ಷದಾತ್ ಪುರುಷಾತ್ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ, ಪುರುಷನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮಪದವೀ ಯೋಗ್ಯ ಋಜುವಿನಿಂದ ಎನ್ನುವುದು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಚ್ಚುಣ್ಣತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ
 ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
 ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತಿಂ
 ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್ || 1-113 ||

ಎಲ್ಯ ಪುತ್ರನೇ! (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೇ!) ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅನಂತ ಗುಣರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಯೋಕಗತನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ. ಸರ್ವ ಶುಭಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸನ್ಮತಿಯನ್ನೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸತ್ಯವು.

ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ, ಶ್ರವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಗುರುರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹರಿದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯ ಮಂಗಳಾಭೀಷ್ಟವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
 ಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕ ವಿಭಾಗೇ (ಸ್ತೋತ್ರಭಾಗೇ)
 ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || 1-113 || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 2-66 ||

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೂ ವಾಯುದೇವರಂತೆ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಮಾಸ್ಥಾನೀಯರಾದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ಯೇನ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಹಾರ, ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಶದ ಪಡಿಸಿ, ಸ್ತೋತ್ರಾನಂತರ ಸಂಗತವಾಗುವ ಹಯವದನಾತ್ಮಕ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಉತ್ಸವರೂಪ ಭಜನೆ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ನಾಮಕ ಸ್ವಪ್ನ ದ್ರಷ್ಟ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯತಿ

ಜನ್ಮ, ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವಿಕೆ, ಪಾರಿಬರ್ಹ ಸಮರ್ಪಣ, ಪುಣ್ಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆರಾಧನಾ - ಇವುಗಳು ಭಜನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್

ಓಂ ಇನ್ದ್ರೋಪಿ ಸಾನ್ಯ ಸನ್ದೋಷಾತ್ ಉಪೇನ್ವೇಣ ಸಹಾಗತಃ|
ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ದೇವಂ ಚಂದ್ರವದ್ರಜ್ಞಾನಂ ದಿಶಃ||2-1||

ನತ್ವಾತಸ್ಮೈ ಸ್ತುತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ದತ್ವಾತಸ್ಮೈ ಕರಂ ತ್ವರನ್|
ಶ್ರುತ್ವಾ ತಸ್ಯ ಕಥಾಮುಕ್ತಾ ವೃತ್ರಾಸುರ ವಧಂ ತಥಾ||2-2||

ವಿನಿರ್ಗತಃ ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗುರ್ವಗ್ನಿ ಸಹಿತಃ ಸ್ವರಾಟ್|
ಗನ್ಧೇನ ಚರ್ಚಿತಶ್ಚೋಗ್ರಂ ದುರ್ಗಂಧಂ ತೇನ ವಾರಯನ್||2-3||

ಚಂದ್ರನಂತೆ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು, ಸ್ವರ್ಗರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನು ಉಪೇಂದ್ರನೊಡಗೂಡಿ, ಸಂತೋಷ ಭರಿತನಾಗಿ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ತ್ವರೆಯಿಂದ ವೃತ್ರಾಸುರ ವಧೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, (ಆ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮರೂಪವಾದ) ಕಪ್ಪವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಮಧು ದೈತ್ಯ ಸಂಹಾರ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ) ಗಂಧದ ಲೇಪನದಿಂದ ದುರ್ಗಂಧ ದೂರನಾಗಿ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

(1) ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಗಂಧ ಲೇಪನದಿಂದ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂದರೆ, ಅಸುರಾವೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಬಂದ, ಉಪಮರ್ಧನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಕೊಂಡನು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

(2) ಹರಿವಾಯಾದಿ ಪರಶುಕ್ಲತ್ರಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗುರುಗಳ ಪಾದ ಮೃತ್ತಿಕಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅಸುರಾವೇಶ ನಿವೃತ್ತಿಯು, ಪಾಪನಾಶನವು, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಉಪಮರ್ಧನವೂ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಇದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತ್ಥಂ ಚಾಗ್ನಿಸ್ತಿಗ್ಮತೇಜಾ ಮಗ್ನಶ್ಚಾನಂದವಾರಿಧೌ|
ಭಗ್ನೇ ಚ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯೇ ಚ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ಜಿಗ್ಮಿವಾನ್ ಹರೇಃ||2-4||

ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗರಾದ, ಉಗ್ರ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿ ದೇವರು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯದಿಂದ ಯಜ್ಞಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯದಿಂದ (ಬಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪವನ್ನು) ಕಳೆದುಕೊಂಡು (ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರದೇವರೊಡನೆ) ಹೋದರು.

(1) ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಜಮಾನನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಉಂಟಾಗಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಪಾಪ ಸಂಭವಿಸಿತೆಂದು ಭಾರತದ ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

(2) ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಉಪಮರ್ದನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಅಗ್ನಿದೇವರು ಆನಂದ ವಾರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗರಾಗಿದ್ದರು.

ಯಮಶ್ಚ ಯಮುನಾಭ್ರಾತಾ ಕಮನೀಯಂ ಹರಿಂ ಪ್ರತಿ|

ರಮಾಪತಿಂ ಮಮ ಸ್ವಾಮಿನಂ ನನಾಮಾಗತಃ ಸ್ವಯಮ್||2-5||

ನಿವೇದ್ಯ ಸ್ವಾಧಿಕಾರಂ ತು ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಚ ಬಾಧಕಮ್|

ಸಾಧಕಂ ಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಾಣಾಂ ಸಮ್ಪದಾ ತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ||2-6||

ಜಗಾಮ ನಿಮಿಷೇಣಾಯಂ ಸ್ವಾಲಯಂ ಕಾಲಯನ್ನರೀನ್|

ಪಾಲಯನ್ ಶೀಲ ವೃತ್ತಾನಾಂ ತ್ಯಾಜಯನ್ ದುರ್ಜನಾಸ್ಸುಖಾತ್||2-7||

ಯಮುನಾ ದೇವಿಯ ಸಹೋದರನಾದ ಯಮನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ರಮಾಪತಿಯಾದ, ಮನೋಹರನಾದ, ಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಬಾಧಕವಾದ, ನಿರ್ಣೀತ ಧರ್ಮ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ(ದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸೇವಾರೂಪ ಕರ್ಮ)ವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು, ನೀತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು, ದುರ್ಜನರನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ದೂರವಿರಿಸಲು, ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

(1) "ಆರೀನ್ ಕಾಲಯನ್", ಶೀಲವೃತ್ತಾನಾಂ ಪಾಲಯನ್, ದುರ್ಜನಾನ್ ಸುಖಾತ್ ತ್ಯಾಜಯನ್ ಇತ್ಯತ್ರ
ಲಕ್ಷಣ ಹೇತ್ವೋಃ ಕ್ರಿಯಾಯಾ ಇತಿ ಹೇತೌ ಶತ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಕಾಲಯಿತುಂ, ಪಾಲಯಿತುಂ, ಸ್ವಾಲಯಿ
ಯಯೌ ಇತಿ ಯೋಜನಾ ||

(2) ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಎಂದರೆ, ಅಧಿಕಾರ ಕೃತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞತ್ವೇನ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು.

ವರುಣೋ ವಾಯುನಾ ಸಾರ್ಧಂ ಲೋಕಾಧಿಪತಿನಾ ಗುಣಿನ್|

ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನೇ ಶ್ರೀರಮಣಂ ಶ್ರುಣು||2-8||

ಸ್ವಾಧಿಕಾರಂ ನಿವೇದ್ಯಾಸ್ಮೈ ಗಜ್ಞಾದಾರ ಉದಾರಧೀಃ|

ಸದಾರಃ ಪ್ರಯಯೌ ಧೀರಃ ಸುಧಾ ಶ್ರಾವ್ಯಾತಪತ್ರಗಃ||2-9||

ಕುಬೇರೋ ನರವಾಹಂ ಚ ನಿರ್ಋತಿಂ ತ್ವರಯಾರಯನ್|

ಗರ್ಹಯನ್ ಪುರತಃ ಶೀಘ್ರಂ ಆಸನಾದ ರಮಾಪತಿಮ್||2-10||

ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ ಕೇಳು! ವರುಣನು ಕೋಣಾಧಿಪತಿಯಾದ ವಾಯು(ಅಂದರೆ ಪ್ರವಹ
ವಾಯು)ವಿನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀರಮಣನಿಗೆ ಶರಣ ಬಂದನು.
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ವರುಣನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಶ್ರೀ ಹಯವದನನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿ
ಗಂಗಾದೇವಿ ಪತಿಯು ಆತನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ, ಅಮೃತವನ್ನು ಸ್ರವಿಸುವ ಛತ್ರಧರನಾಗಿ
ಹೋದನು. ಕುಬೇರನು ನಿರ್ಋತಿಯ ಮುಂದೆ (ತನ್ನ) ನರವಾಹನನನ್ನು (ವೇಗವಾಗಿ
ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು) ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ, ವೇಗಯುಕ್ತನಾಗಿ (ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ)
ರಮಾಪತಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

ನರವಾಹನನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಳಂಬವಾಗುವುದೆಂದು ಬೆದರಿಸಿದನು.

ಸ್ವಾಧಿಕಾರಂ ನಿವೇದ್ಯಾಸ್ಮೈ ಪ್ರಸಾದಂ ಶಿರಸಾ ಧರನ್|

ಸದಾರಃ ಪ್ರಯಯೌ ಶೀಘ್ರಮುದಾರಃ ಸ್ವಪುರಂ ನರೈಃ||2-11||

ರುದ್ರೋಽಪಿ ವೀರಭದ್ರೇಣ ಶೂದ್ರ ಮೋಹನ ರೂಪಿಣಾ|

ಕಾದ್ರವೇಯಾದಿಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ದ್ರುತಮಾಯಾದ್ರಮಾಪತಿಮ್||2-12||

ಮದ್ವ್ಯನ್ದಾವನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಸದ್ವ್ಯನ್ವೈರನ್ವಿತೋಽನಮತ್|

ತದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಗಂ ಗೋಪಂ ಮದ್ವ್ಯನ್ದಾವನ ಮಧ್ಯಗಮ್||2-13||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ವಿಸ್ಮಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ಸ್ವನಾಥಂ ರಾಮಮೇವ ಚ|

ಅತ್ಯಂತಂ ಸ ತು ಸನ್ತೋಷಭರಿತೋ ಭರತೋ ಯಥಾ||2-14||

ಕುಬೇರನ ಸ್ವಾಧಿಕಾರ (ಕೃತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞತ್ವೇನ) ಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ, ನರರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ವೀರಭದ್ರನೆಂಬ ಶೂದ್ರೋಪಾಸಿತ ಮನೋಹರ ರೂಪದಿಂದ ರುದ್ರನೂ ಕೂಡಾ (ಭೂಷಿತವಾದ) ಸರ್ಪಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದನು, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಮೂಹದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ರಮಾಪತಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಯಮುನಾ ತೀರದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವವನನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರಾಮನನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಹೇಗೆ ಭರತನು (ಚತುರ್ದಶ ವರ್ಷಾನಂತರ ಶ್ರೀ ರಾಮದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಭರಿತನಾದನೋ ಹಾಗೆಯೇ) ರುದ್ರನೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷ ಭರಿತನಾದನು.

ಬಭೂವ ಸತು ರುದ್ರೋಪಿ ಸ ರುದ್ರತ್ವಂ ಜಹಾವಿಹ|

ರೂಪಾನ್ತರೇಣ ಕೈಲಾಸಂ ಯಯೌ ರೂಪಾನ್ತರೇಣ ಚ||2-15||

ಅತ್ರಾಪ್ಯಂತರ್ಗತಂ ರಾಮಂ ಭಜತೇ ನಿಜ ಸೇವಯಾ|

ರುದ್ರ ದೇವರು ಸರುದ್ರತ್ವವನ್ನು (ಅಂದರ ಭಯಂಕರತ್ವವನ್ನು) ತ್ಯಜಿಸಿ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ (ಅಥವಾ ಒಂದಂಶದಿಂದ) ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು, ನಿತ್ಯೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾಂತರ್ಗತ ರಾಮನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೊಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಸರುದ್ರತ್ಯವೆಂದರ ದಶರುದ್ರ ಸಹಿತತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅಥವಾ ಭಯಂಕರ ರುದ್ರಗಣಗಳ ಭೂತಾದಿಗಳ ಸಹಿತತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅಥವಾ ರುದ್ರತ್ವ ಎಂದರೆ, ತಮಭಿಮನ್ಯಮಾನ ಕೋಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವು

ಏವಂ ಸರ್ವೇಪಿ ದೇವಾಶ್ಚ ಸ್ವ ಸ್ವ ಯೋಗ್ಯ ಹರಿಂ ಪ್ರಭುಮ್||2-16||

ಭಜಂತೇ ನಿಜಸೇವಾಭಿಃ ಭಕ್ತಿ ಮನ್ತೋತ್ರ ನಾನೃಥಾ|

ಇತ್ಥಮಷ್ಟದಿಶಾ ಪಾಲೈಃ ಕೃತ ವೈಭವಮಜ್ಞಸಾ||2-17||

ಮಜ್ಞ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾನಂದಂ ಸ ಯಾತಿ ಚ|

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನಮಿದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಂ ಸತಾಮ್||2-18||

ಹೀಗೆಯೇ ಈ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡಾ (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಏಕಾಂಶದಿಂದ) ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಅನ್ಯಚಿಂತನ ಮಾಡದೆ, ನಿತ್ಯೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಪ್ರಭುವಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷಾಲಕರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಮನೋಹರವಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವನ್ನು (ಯಾರು) ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದುದು.

(1) ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಿಂಬರೂಪ ಸದೃಶ ಹರಿ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ, ಏಕಾಂಶದಿಂದ ತಪಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷಾಲಕರು ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾನಂದವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಮೋಕ್ಷೇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥದಾಯಕವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದೇನು? ಎಂದು ಭಾವ.

ಭೇರೀ ಶಙ್ಖ ಮೃದಙ್ಗೈಶ್ಚ ಪಣಹಾನಕ ಗೋಮುಖೈಃ|

ಕಹಾಳ ತಾಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರೈಃ ದುನ್ದುಭೇಃ ಸಿನ್ಧುನಿಸ್ವನೈಃ||2-19||

ತೌರ್ಯತ್ರಿಕೈಃ ನೃತ್ತ ಗೀತೈಃ ವಾದಿತ್ಯೈರ್ಭೃತ್ಯ ಸಂಸ್ತವೈಃ|

ಭಾತಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮೋಯಂ ಮೇ ಮನೋರಥ ಮಹೋತ್ಸವೇ||2-20||

ಪುರೋಡಾಶಾಶನೈಃ ಸಮ್ಯಗೀಡಿತಃ ಕ್ರೀಡಯಾ ಹರಿಃ|

ರಥಸ್ಥ ಗುರುಡಾರೂಢೋ ದೇವರಾಟ್ ಭಾತಿ ನಿಶ್ಚಯಾತ್||2-21||

ಚತುರ್ವೀಧೀಷು ಭೃತ್ಯೇನ ಕಾರಿತಃ ಸುವಿಶೇಷತಃ|

ರಥೇ ಗಚ್ಛನ್ ಮಮ ಮನೋರಥೈಃ ಕೃತ ಮಹೋತ್ಸವೇ||2-22||

ಭೇರಿ, ಶಂಖ, ಮೃದಂಗ, ಮದಲೆ, ಆನಕ, ಗೋಮುಖ, ಕಹಾಳ, ತಾಳಗಳಿಂದ ಸಂಮಿಶ್ರವಾದ, ದುಂದುಭಿಯ ಸಮುದ್ರ ಧ್ವನಿಯೊಡನೆ, ಗಾಯನ ಬಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ವಾದಿತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತರ ಸ್ತೋತ್ರದ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ, ನನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಠವಾದ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ) ನಿರ್ಣಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯನಾದ, ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ, ಗುರುಡಾರೂಢನಾದ, ರಥದಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರು (ಸೋದಾಪುರದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ=ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ನನ್ನ ಮನೋರಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ಗುರುರಾಜರ ಮನೋರಥಸ್ಥವಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವು ಮುಂದೆ ಭೃತ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ, ಗುರುರಾಜರ ಮನೋರಥಾನುಸಾರೇಣ, ಆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಮಾನರಿಗೆ ಕಾಲವೆಂಬ ಪರದೆಯು ದೂರ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲೀನ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜರ ಮನೋರಥದಿಂದಲೂ ಆ ಭಾವೀ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಆಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಆವೇಶವು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವಿದೆ 22ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಭೃತ್ಯೇನ" ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ

ಕರ್ತೃ ವಾಚಕ ಪದವಿದ; " ಭೃತ್ಯೇನ ಮಯಾ" ಎಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಗುರುರಾಜರ ಆವೇಶಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸುಮಾರು 180 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ "ಮಾಡುವರು". ಇದು ಅವರಿಗೆ ಇಂದ್ರ ಪದವೀ ಸಾಧನ ವಿಶೇಷವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ನಡೆದುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ "ಸ್ಮೃತಿ"ಯಿಂದ ಆಯಿತನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು 'ಜ್ಞಾನಿಗಳು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ' "ಮನೋರಥ ಕಾರ್ಯ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉಭಯ ವಿಧಜ್ಞಾನದಲ್ಲೂ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಸಹಕಾರಿ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮನೋರಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಜ ಧರ್ಮ ಸಹಕೃತ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ. ಅದು ಸುಳ್ಳನ್ನು ವಿಷಯೀಕರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತೆ ಎಂಬುದು ಅದರ ಆಕಾರ, ಹಿಂದೆ ಹೀಗಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಮೃತಿಯ ಆಕಾರ.

ಮಹಾ ಪ್ರದೀಪಾವಲಿಭಿಃ ಕೋಲಾಹಲ ಮಹಾಸ್ವನೈಃ|

ಕೃತ್ಯೈಃ ಕರತಲೈಃ ಶಬ್ದೈಃ ಭಾತಿ ಭಕ್ತಸುಪಾಲಕಃ||2-23||

ದೇವ ದುನ್ದುಭಯೋ ನೇದುಃ ಜಗುರ್ಗನ್ಧರ್ವ ಕಿನ್ನರಾಃ|

ನನ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ರಥಸ್ಥೇ ಚ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮೇ||2-24||

ದಿವಾ ದಿನಕರಾಯುತ ಪ್ರಭಃ ಪ್ರಿಯಾನ್ವಿತಃ ಪ್ರಭುಃ|

ರಥೋಪರಿ ಪ್ರಯಾತೀಹ ಪ್ರಕೀರ್ಣ ವಿಧಿಷು ಪ್ರಿಯಃ||2-25||

ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ದೀಪಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ (ಭಕ್ತ) ಕೋಲಾಹಲ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದಲೂ, ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತರ ಸುಪಾಲಕನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಥದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರಿರಲು, ದೇವತೆಗಳು ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಧರ್ವರೂ, ಕಿನ್ನರರೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ, ಪ್ರಿಯಳಾದ ರಮಾ ಸಹಿತನಾದ, ವಿಸ್ತೃತವಾದ (ಆಗಮೋಕ್ತ) ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ, ಪ್ರಭುವಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರು ರಥಾರೂಢರಾಗಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವಿಮಾನಂ ಸಂಸ್ಪೃಶಂತೀಹ ಸುಮಾನವ ಮಮಾಪ್ಯಹೋ|

ವಿಸರ್ಜಿತಾ ಇಮೇಬಾಣಾಃ ನಾರಾಯಣ ರಥೋತ್ಸವೇ||2-26||

ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇನ್ವ ಪೂರ್ವೈಶ್ಚ ಗೀರ್ವಾಣೇನ್ವೈರಪೀದ್ಯಶಃ|

ಮಹೋತ್ಸವೋ ನ ಸನ್ದೃಷ್ಟಃ ಕರ್ಮನ್ದೀನ್ವ ಕೃತೋತ್ಸವೇ||2-27||

ಎಲೆ ಸುಮಾನವನೇ! (ವಿಪ್ರನೇ) ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ, ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣ ಬಿರುಸುಗಳು ನನ್ನ ವಿಮಾನವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. (ಅನ್ಯಕೃತ) ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಇಂತಹುದು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

(1) "ಕರ್ಮಂದೀಂದ್ರ" ಎಂದರೆ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು,

(2) ಗುರುರಾಜರು ತ್ರಿಕೋಟಿಯತಿಗಳ ಸಹಿತರಾಗಿ, ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ವೃನ್ದಾವನೋಪರಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಣ ಬಿರುಸುಗಳು ಅವರ ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ತಗಲುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಅರ್ಥ.

(3) ಗುರುರಾಜಾವಿಷ್ಟ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉತ್ಸವವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಈ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಹೇಗೆ ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರಾದಿಗಳಿಂದ ಗೀತ, ನರ್ತನಾದಿಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೂ, ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಣಾದಿಗಳು ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವೂ, ಹಾಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇತರ ಮಾನವ ಕೃತ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಂಥಾ ಉತ್ಸವವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅರ್ಥವು.

ಸನ್ನೋ ವಸಂತವಾರೀಣಿ ನಾರಾಯಣ ರಥೋತ್ಸವೇ|

ಸುವರ್ಣ ಕುಮ್ಭೈರಾನೀಯ ಚಾಮ್ಬೋಧಿಶಯನಂ ಹರಿಮ್||2-28||

ಸ್ನಾಪಯಾಮಾಸುರಾಶ್ವೇನಂ ಪ್ರಾಶ್ಚಿಕೈರಪಿ ಕಾತ್ಸರ್ಯತಃ|

ಸ್ನಾನೇನ ಶುದ್ಧ ವೃದ್ಧಾಸ್ತೇ ತತ್ರ ಸಮ್ಪಶ್ಚ ಕೋವಿದಾಃ||2-29||

ಸನ್ನೋ ವಸಂತಂ ಅಭ್ಯುದವಸ್ಯಂತೀತಿ ಶ್ರುತಿಪ್ರಿಯಾಃ|

ಸಂತತಂ ಚಕ್ರೀರೇ ಸರ್ವೇ ವಸಂತೇನಾಂತಿಮೋತ್ಸವಮ್||2-30||

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಸಂತಕಾಲದ ಜಲವನ್ನು (ಉತ್ಸವದ) ಪೂರ್ಣತೆಗೆ, ಸುವರ್ಣ ಕುಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರು ತಂದು, ಸಮುದ್ರಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುರೋಹಿತರಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿದರು. "ಸಂತೋ ವಸಂತಮಭ್ಯುದವಸ್ಯಂತಿ" ಎನ್ನುವ ಯಜುರ್ವೇದಸ್ಥ ಶ್ರುತಿಪ್ರಿಯರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದರು. ಸಂತತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ (ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ) ಅಂತಿಮ ವಸಂತೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಸ ಕುಷ್ಕುಮರಸೈಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೈ ಮಹಾರಜತ ವಾರಿಭಿಃ|

ಕಸ್ತೂರೀ ಕರ್ಪುರಾದ್ಯೈಸ್ತೈಃ ಮಿಶ್ರಿತೈರ್ಹಿಮ ವಾರಿಭಿಃ||2-31||

ದಿವ್ಯಗನ್ನೋದಕೈರಂಜ ದಿವ್ಯ ಮನ್ದಾರ ಗನ್ನಿಭಿಃ|

ದಿವ್ಯ ದ್ರವ್ಯ ಸಮಾಯುಕ್ತೈಃ ದಿವ್ಯ ಕುಮ್ಭ ಪ್ರಪೂರಿತೈಃ||2-32||

ದಿವಿಜಾ ದಿವಿಜೇನ್ಪ್ರಾಗ್ರೇ ದಿವಿ ದೇವೈರ್ದಿವೋತ್ಸವೇ|

ದಿವಾಕರೇ ಸಮುದಿತೇ ದಿವಿ ದೇವೋತ್ತಮಾಜ್ಞಾಯಾ||2-33||

ಧರ್ಮರಾಜ ಕೃತೇ ರಾಜಸೂಯೇ ರಾಜಪುರೋಹಿತಾಃ|

ರಾಜಾನಃ ಸದ್ವಿಜಾಶ್ಚಾವಭೃತಂ ಸಸ್ನುರ್ಯಥಾ ತಥಾ||2-34||

ಜಗುರ್ಗನ್ಧರ್ವಪತಯೋ ಗಾನ್ಧರ್ವೇ ಚ ವಿಶಾರದಾಃ|

ನನ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ನೃಸಿಂಹಸ್ಯ ಮಹೋತ್ಸವೇ||2-35||

ದೇವದುನ್ನುಭಯೋ ನೇದುರ್ಬನ್ದಿನೋ ವನ್ದನೋತ್ಸುಕಾಃ|

ನನ್ದನಾದ್ಯಶೃಣುಷ್ಟೇಹ ಶತಾನನ್ದ ಮಹೋತ್ಸವೇ||2-36||

ವಾಗೀಶ ಪೂರ್ವಕಾಸ್ಸರ್ವೇ ಸಸ್ತು ಶ್ವಾವಭೃತಂ ತತಃ|

ಏವಂ ದೇವಾಶ್ಚ ದೇವ್ಯಶ್ಚ ರಥೋತ್ಸವವರೇ ಹರೇಃ||2-37||

"ದಿವಾಕರೇ ಸಮುದಿತೇ ದಿವಿ ದೇವೋತ್ತಮಾಜ್ಞಯಾ|

ಧರ್ಮರಾಜ ಕೃತೇ ರಾಜಸೂಯೇ ರಾಜಪುರೋಹಿತಾಃ||

ರಾಜಾನಃ ಸದ್ವಿಜಾಶ್ಚ ಅವಭೃತಂ ಸಸ್ತು ಯಥಾ ತಥಾ"।

ಇಮಂ ಸಾರ್ಥಂ ಚ ಶ್ಲೋಕಂ ಚ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ವಿಪ್ರಕಃ|

ಪಾಕಶಾಸನ ಲೋಕಂ ಚ ನಾವಿಭಿನೀಯತೇ ಕೃತಿಃ||2-38||

ದಿವ್ಯ ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪದ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತವಾದ ಅರಸಿನ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಕಸ್ತೂರೀ ಕರ್ಪೂರಾದಿಗಳೊಡನ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಶೀತೋದಕದಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯವಾದ ಗಂಧೋದಕದಿಂದಲೂ, ಆ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ದೇವತೆಗಳು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ರಥದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯೋದಯದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವಭೃರವನ್ನು (ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರುಗಳೇಮುಂತಾದವರು ಅವಭೃಥವನ್ನು) ಧರ್ಮರಾಜನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜಪುರೋಹಿತರೂ, ರಾಜರೂ, ಸದ್ವ್ಯಾಹ್ಮಣರೂ, ಹೇಗೆ ಅವಭೃಥವನ್ನು ಮಾಡಿದರೋ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದರು. ಗಂಧರ್ವ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾರದರಾದ ಗಂಧರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠರುಗಳು ಹಾಡಿದರು. ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತಿಸಿದರು. ನರಸಿಂಹಾತ್ಮಕ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ದಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದರು; ವಂದಿಮಾಗಧರು ನಮಸ್ಕಾರಾತುರರಾಗಿದ್ದರು. ಹೇ ನಂದನ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಕೇಳು. (ಭಾವೀ) ಶತಾನಂದ (ರ ಆವೇಶದಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ) ಈ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮರೇ

ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರೂ ಅವಭೃಥ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ, ದೇವಿಯರೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ (ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು), "ದಿವಾಕರೇ ಸಮುದಿತೇ ದಿವಿ ದೇವೋತ್ತಮಾಜ್ಞಯಾ| ಧರ್ಮರಾಜಕೃತೇ ರಾಜಸೂಯೇ ರಾಜ ಪುರೋಹಿತಾಃ| ರಾಜಾನಃ ಸದ್ವಿಜಾಶ್ಚಾವಭೃಥಂ ಸಸ್ನುರ್ಯಥಾ ತಥಾ||" ಈ ಒಂದೂವರೆ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಿಪ್ರನೇ! (ನೀನು) ತ್ಯಜಿಸಿರುತ್ತೀ. (ಅಂದರೆ ಇದನ್ನು ನೀನು ಬರೆಯಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ) ದೇವತೆಗಳು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

(1) ಹಿಂದಿನ ದಿನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ 11/2 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ವಿಪ್ರನು ಬರೆಯಿಸಲು ಮರೆತದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಹಾಗೇ ಬರೆಯಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತವಾದುದರಿಂದಲೂ ಗಂಧೋದಕಾದಿಗಳು ದಿವ್ಯವಾದವು.

ಅತಃ ಪ್ರಮಾದೋ ಮಾ ತೇ ಮೇ ಕುಮಾರಂ ಸ್ಮರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ|
ಸುಮಾನವಂ ಪ್ರಭಾವಂತಂ ಕ್ರಮಾತ್ ಮತ್ಸಾಮ್ಯ ಸಮ್ಭವಮ್||2-39||

ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಷು ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಮುಕುಟೇನಾಜ್ಞಿತ ಪ್ರಿಯಃ |
ಸೋಹಂ ಸಮೀಡಿತ ಗತಿಃ ಪಾರಕೈಃ ಶಿಷ್ಠ ನಾನ್ಯಥಾ||2-40||

ಆದ ಕಾರಣ ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ (ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ, ಪ್ರಮಾದವಾಗದಿರಲು) ಸುಮಾನವನೂ, ಪ್ರಭಾವಂತನೂ, ಕ್ರಮೇಣ ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವವನೂ, ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನೂ ಆದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತ ವೇದವೇದ್ಯರನ್ನು) ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡು. ಅಂತಹ (ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾದ) ನಾನು ಬಳಿಕ್ತಾಸೂಕ್ತಾದಿ ಪಾರಕರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿಯು, ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಸ್ತುತಿಯು ಔಪಚಾರಿಕವಲ್ಲ). (ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಮಾದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನಾದರೂ ಸ್ಮರಿಸು)

"ಕ್ರಮಾತ್ ಮತ್ಸ್ಯಾಪ್ಯ ಸಂಧವಂ=ಮಾಮ್ಯಸ್ಯ ಸಂಭವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ತಂ || ಎಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಗುರುರಾಜರು ವಾಯುವನ್ನು ಪಡೆದ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಲಾತವ್ಯರಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿ ಪಡೆದ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಾಗಿಯೂ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಂಥಾ ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರು.

ಪಶ್ಯಾಮಿ ಚಾಕಾಶ ವಿಮಾನ ಕೋಶೇ ನಾಕೀಶಮಿತ್ಥಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ|

ಕೀನಾಶ ಲೋಕಸ್ಯ ಚ ನಾಶಕೋಽಹಂ ತೋಕಾಸ್ಯ ಸೇವಾಂ ಕುರು ಸರ್ವದೈವ||2-41||

(ವೃಂದಾವನೋಪರಿಗತ) ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ (ನನ್ನ) ವಿಮಾನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ (ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಇದ್ದು) (ಇತ್ಥಂ)=ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿತನಾಗಿ, ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವ) (ನಾಕೀಶಂ=) ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈಶನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನನ್ನು (ಪಶ್ಯಾಮಿ=) ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವೇ, ಹೇ ಸುತ! (ಪುತ್ರನಂತ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಿಷಯನಾದವನೇ) ಸರ್ವದಾ (ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ) ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ನಾನು ಯಮಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ=ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಾಶಕನು. (ಅಥವಾ) (ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ತರಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಪುಟಾಖ್ಯ) ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ (ಇತ್ಥಂ=) ಹೀಗೆ (ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವ) (ನಾಕೀಶಂ=) "(ಮಾಂ ವಿನಾ ತಾಂ ವಿನಾ ನಾಕೀ ಆಕಿತ್ವಂ ನೈತಿ ನಾನ್ಯಥೇತಿ" ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ) ಬಾದರಾಯಣ ರೂಪಿಯಾದ (ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ=) ಸತ್ಯವತೀ ಸುತನಾದ ಸತ್ಯನಾಮಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಬಾದರಾಯಣರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡು. ನಾನು ಯಮಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ (ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ) ನಾಶಕನು. (ಅಥವಾ) ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದು, (ಇತ್ಥಂ) ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿದ) (ನಾಕೀಶಂ=) ಇಂದ್ರನನ್ನು (ಅಂದರ ಭಾವೀ ಇಂದ್ರರಾದ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ

ಸತ್ಯವು. (ತೋಕಸ್ಯ ಸೇವಾಂ=) ಪುತ್ರರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡು. ನಾನು ಯಮಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ (ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ) ನಾಶಕನು.

(1) (a) ವೇದವೇದ್ಯರ ಉಪಾಸನೆಯು ಪ್ರಮಾದನಾಶಕ, ಗುರುರಾಜರ ಉಪಾಸನೆಯು ಪ್ರಸಾದಜನಕ.

(b) ಉತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಹಯಗ್ರೀವಾತ್ಮಕ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಉಪಾಸನೆಯು, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಇಂದ್ರ ಪದವೀ ಸಾಧಕವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

(c) "ಕೀನಾಶಲೋಕಸ್ಯ ಚ ನಾಶಕೋಽಹಮಿ"="ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಯಮನ ಭಯವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಭಾವವು. ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು 'ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡು' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಮರಣಭಯವಿಡೆಯೆಂದು ಆಗಲೂ ತಿಳಿಯದಿರಲು ಇದು ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಇತಃ ಪರಂ ಕುರು ಸುತ ಮಮ ಪುಣ್ಯ ದಿನಂ ಮಹತ್ |

ಗದಾಭೃತಃ ಸದಾ ಪಾದಂ ಹೃದಾ ಧ್ಯಾಯೇ ಮುದಾ ಭಜೇ ||2-42||

ಬುಧಾದೃತಂ ಕದಾಚಿದ್ವಾಽಽಪದಾಲಸ್ಯ ಮದಾ ನ ಮೇ |

ಏವಂ ಮಹೋತ್ಸವವರಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇಽಪಿ ವರ್ಣಿತಂ ||2-43||

ಕರ್ಣಾಮೃತಂ ಮಹಾಭಾಗ ಕೃತಾರ್ಥಾಸ್ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ |

ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತೋ ಹಯಗ್ರೀವ ಭಕ್ತಸ್ಯ ಸುಮಹಾತ್ಮನಃ ||2-44||

ಎಲೈ ಸುತನೇ! ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತನಾಗಿದ್ದು, ಹಯಗ್ರೀವ ಭಕ್ತನಾದ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿನವನ್ನು (ಇತಃ ಪರಂ) ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ (ನೀನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಾದಾಗ) ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡು. ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಪತ್ತಾಗಲೀ, ಆಲಸ್ಯವಾಗಲೀ, ಗರ್ವವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಸದಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗದಾಧರನ ಪಾದವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನವರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳಲ್ಲರೂ ಕೂಡಾ (ನಿನ್ನಿಂದ) ಹೀಗೆ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಹೋತ್ಸವದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(1) ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಋಜುಸ್ಥನಾದ ತನಗೆ ಯಾವ ಆಪತ್ತಾಗಲೀ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ದೇಹನಾಶರೂಪವಾದ ಮರಣವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ಗದಾಭೃತಃ ... ಮದಾ ನ ಮೇ" ಇದು ಋಜುತ್ವ ಜ್ಞಾಪಕ.

ಹೇ ನನ್ನನ ಆನಂದಪೂರ್ಣೋ ಭವಾಮಿ ತವ ದರ್ಶನೇ|

ಕನ್ಯಾಶನ ಸಹಾಯೇನಾಽಮನ್ದ ವೃನ್ದಾವನೇಽನಿಶಮ್||2-45||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಭಿಃ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವೇ|

ತ್ರಿವೇದ ವೇದ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ತ್ರಿವಾರಮಪಿ ನೈವ ಮೇ||2-46||

ತೃಪ್ತಿನಿಜಾತಾ ಮಜ್ಜಾತ ಕುಬ್ಜಾಪತಿಪರಾಯಣ|

ಧಿಗ್ಜಾಡ್ಯಂ ತು ಪ್ರಜಾನಾಂ ಚ ನ ಜಾತು ಮಮ ಸಾಮ್ಯಗಾಃ||2-47||

ಎಲ್ಯ ಪುತ್ರನೇ! ಬಾದರಾಯಣರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸದಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ (ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದು) ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ (ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ) ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಗಳ ಸಹಿತನಾದ ನಾನು, ತ್ರಿವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ನೋಡಿ, ಹೀಗೆಯೇ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಡುಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರಾಧಕನಾದ ನನ್ನ ಸುತನೇ! (ಬಾದರಾಯಣರ ಸನ್ಮಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಜನರ ಮಂದಮತಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವು. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವು (ಅಂದರೆ ನಾನು ತಿಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುವುದು, ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮುಂತಾದ ಸಾಮ್ಯವು) ಯಾವಾಗಲೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

'ಮತ್ಸದೃಶನಿರ್ಮಲಜ್ಞಾನೇನಸ್ಥಿತಿಃ' ಮತ್ಸಾಮ್ಯಂ ನ ತು ಋಜುತ್ವೇನ ಸಾಮ್ಯಂ ||

ಇಂದ್ರಪದವೀಯೋಗ್ಯ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷವಾದಂತೆ, ಅವರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವದಿಂದಲೂ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಭಾವ.

ತ್ವಾಂ ವಿನಾ ಸಾಮ್ಯ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಮಾಂ ವಿನಾ ಕಾಮ್ಯಮಾಗತಮ್ |

ಕೋ ಮಾನವೋ ನ ಜಾನಾಮಿ ವಿಮಾನೇ ಮಮ ಸಾಮ್ಯಗಃ ||2-48||

(ವಿಮಾನೇ=) ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು (ಅಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು ಅನುಸರಿಸುವವನು) ನಿನ್ನ ಹೂರತು (ಬೇರೆ) ಯಾರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು (ನಾನು) ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. (ಉಕ್ತ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಅಭೀಷ್ಟಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಹೂರತು (ಯಾರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.)

"ಮಾಂ ವಿನಾ ಕಾಮ್ಯಂ"=ನಿಷ್ಕಾಮನೂ, ಪೂರ್ಣಕಾಮನೂ, ಅಥವಾ ಲೌಕಿಕ ಕಾಮರಹಿತನೂ ಆದ, ಅಥವಾ ವಿನಾ=ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕಾಮ್ಯಂ=ಮನೋಹರವಾದ, 32 ಲಕ್ಷಣೋಪೇತನಾದ ಆಗತಂ=ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಸಾಮ್ಯ ಸಂಯುಕ್ತಂ=ನಿದೋಷಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ತ್ವಾಂ ವಿನಾ=ಭಾವೀ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿನಾ, ವಿಮಾನೇ ಮಮ ಸಾಮ್ಯಗಃ ಕೋ ಮಾನವೋ ನ ಜಾನಾತಿ=ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಯುಕ್ತ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು ಇರುವನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಅಂಥವನು ಇಲ್ಲ.) (ದೇವನಾದ ರುದ್ರನು ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ). (ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವು).

ತಸ್ಮಾನ್ಮಯಿ ತ್ವಮಪ್ಯತ್ರ ಹ್ಯಮುತ್ರಾಪಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮೇ |

ಸುತ್ರಾಮ ಪೂಜಿತೇ ಪುತ್ರ ಭಕ್ತಿಂ ಕುರು ಗುರೂದಿತಾಮ್ ||2-49||

ಇತಃ ಪರಂ ಪಾರಿಬಹಂ ದಾತುಮರ್ಹಸಿ ಮೇಽರ್ಹತಃ |

ಗರ್ಹಿತಂ ನಾರ್ಹಯಾಮ್ಯದ್ಧಾ ಬರ್ಹಿಷಧರ್ಷಣಂ ಕುರು ||2-50||

ಇತಃಪರಂ ಪಾರಿಬರ್ಹಂ ಗರ್ಹಿತಂ ದಾತು ಮರ್ಹಸಿ।

ನ ಮೇಽರ್ಹತೋ ಬರ್ಹಿಷದಾಂ ಹರ್ಷಂ ಕುರು ಗುರೂಕ್ರಿತಃ॥2-51॥

ಹೇ ಪುತ್ರಾ! ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತ ನೀನು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪರತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರಪೂಜಿತ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನಗೆ (ಯೋಗ್ಯ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಅರ್ಹನಾಗಿರುತ್ತೀ). ನಿಂದಿತವಾದುದು ನನಗೆ ಅರ್ಹವಾದುದಲ್ಲ. (ಅರ್ಹವಾದ ಉಡುಗೊರೆಯಿಂದ) ಮುನಿಯಾದ (ನನ್ನನ್ನು) ಹರ್ಷಗೊಳಿಸು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಂದ್ಯವಾದ ಪಾರಿಬರ್ಹವನ್ನು ಕೊಡಲು (ನೀನು) ಅರ್ಹನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ (ಮುನಿಗಳಿಗೆ) ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು.

(1) ದೇವಪೂಜಾ ಮಾಡುವವನು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತನ್ನ=ಗುರುರಾಜರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಪಾರಿಬರ್ಹ=ಉಡುಗೊರೆ =ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ.

ಸುಖೀಭವ ಸಖಾಯಂ ಮಾಂ ಮಖಾಗ್ರೇಣಾಪಿ ಪೂಜಯ।

ಶಿಖಾರಹಿತ ತೇ ದುಃಖಾವಾಪ್ತಿನಃ ಚ ನಖಾದಪಿ॥2-52॥

ನರಕೇ ನರಕಾಂತಂ ಚ ಸ್ಮರತ್ಸಂ ನರಕೇಸರಿಮ್।

ಗುರೋರ್ಮಮಾಪಿ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಗ್ರಹಾಣೇಹ ಸುಪುತ್ರಕ॥2-53॥

ಹೇ ಸುಪುತ್ರಕನೇ! ಸಖನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಪೂಜಿಸು. (ನೀನು) ಸುಖಿಯಾಗಿ, ನರಕದಲ್ಲಿ (ಯಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ) ನರಕವಾಸ ನಾಶಕನಾದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು, ಯತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಉಗುರಿನಷ್ಟು (ಅಂದರೆ ಲೇಶವೂ) ದುಃಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಗುರುವಾದ ನನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

(1) ನರಕೇ=ನರಕೇ ಪ್ರಸಕ್ತೇ ಸತಿ=ನಾನು ದೊಡ್ಡವರ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನರಕವಾಗಬಹುದು ಎಂದು (73) ಭಯ ಎಂದರೆ ಭಯ ದುಃಖನಿವಾರಕ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು.

(2) ಹೀಗೆ ನರಸಿಂಹ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ವಿಘ್ನಾದಿ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸತತವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹಯವದನ, ಕೃಷ್ಣ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಬಾದರಾಯಣರ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವ.

(3) ಯತಿಗಳು ಸ್ವತಃ ಯಜ್ಞಮಾಡಬಾರದಾದ್ದರಿಂದ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಾವ.

ಹೇ ನನ್ನನ ಭೋಜನಂ ಮೇ ಜಾತಂ ಕರ್ಮನ್ನಿಭಿಃ ಶನ್ಯಃ|

ವೃನ್ದಾವನ ಪತೇಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಂ ಮಮ ತದ್ಧಿನೇ||2-54||

ಅತಸ್ತ್ರೀಕೋಟಿಯತಿಭಿಃ ಪ್ರೀತೋಸ್ಮಿ ತವ ಪುತ್ರಕ|

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮೋಪಿ ಸುಪ್ರೀತಶ್ಚಾಸೀತ್ ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿ ಸತ್ಯ ತಃ||2-55||

ಹೇ ವಿಪ್ರ ಮಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ|

ಪ್ರಜಾಸು ಪ್ರಾಪ್ತ ಕಾಮೋಹಂ ಅಭವಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||2-56||

ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೇ! ನಿನ್ನಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ) ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿನದಲ್ಲಿ (ತ್ರಿಕೋಟಿ) ಯತಿಗಳ ಸಹಿತನಾದ ವೃನ್ದಾವನ ಪತಿಯಾದ ನನಗೆ, ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಭೋಜನವು ಆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಯ ಪುತ್ರನೇ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನೂ ಕೂಡಾ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೇವಿಪ್ರನೇ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನೇ, (ಅಂದರೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ) ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಂತೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಾಗುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮೇಶ ಶಕ್ರ ಮರುದಂಶ ಭವೈಸ್ಸುರೇನ್ಯೈಃ|

ದೇವೈಸ್ಸಮಸ್ತ ಯತಿಭಿಃ ಪತಿಭಿಸ್ಸುರಾಣಾಮ್|

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಥೋತ್ಸವವರಂ ಸುರವರ್ಯ ಕಾರ್ಯಮ್|

ಸ್ವರ್ಯಾಮಿ ಶಶ್ವದವನಾತ್ ಸುಚಿರಾಯ ಜೀವ||2-57||

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಂ ಧೀಮನ್ ಕನ್ನಾಶನ ಮದಾಜ್ಞನಮ್|

ಸದಾನನ್ನಂ ದದಾಮೀತಿ ವದತ್ ಕರ್ಮನ್ನಿ ನಾಮಭೂತ್||2-58||

ಅತಃ ಕರ್ಮನ್ವಿಭಿರ್ವನ್ಯಂ ವನ್ಯಾ ನನ್ದನದಂ ಬುಧಃ।

ಗನ್ಧದ್ವಾರಾನನ್ದದಂ ಚ ಮುಕುನ್ದಸ್ಯಾಪಿ ನನ್ದನ॥2-59॥

ಯತಯಃ ಕೃತಿನೋವೃತ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್ತಮಾಃ।

ಅಮತ್ತಾ ಆಪತಂತೀಹ ಸತೀ ಚ ಸ್ವಪತಿಂ ಯಥಾ॥2-60॥

ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ ಮರುತನ ಅಂಶದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠರುಗಳಿಂದ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ, ಸಮಸ್ತ ಯತಿಗಳಿಂದ, ಸುರಪತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, (ನಾನು) ಸುರವರ್ಯರ (ಅಂದರೆ ಭಾವೀ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಗೆ ಬರುವ ನಿನ್ನ) ಕಾರ್ಯವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು, (ನನ್ನ) ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು, ಹೇ ಧೀಮನ್! (ವಿಪ್ರನೇ!) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವು ಮುನಿಗಳ ಗರ್ವ ಪರಿಹಾರಕವು. (ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತ) ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದೆ. (ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನವು ಯತಿಗಳಿಂದಲೂ ವಂದನೀಯವಾದುದು. ವಂಧ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಹೇ ಬುಧ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ರಮಾದೇವಿಯರಿಗೂ ಮುಕುಂದನಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಯತಿಗಳೂ, ಸದ್ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿರುವವರೂ, ಸುವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವವರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ, ನಿರ್ವಿಗಳೂ ಹೇಗೆ ಸತಿಯು ಸ್ವಪತಿಯನ್ನು ಸೇರುವಳೋ ಹಾಗೇ ಈ ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ಸೇರುವರು. (ಅಂದರೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು.)

(1) "ಅತಃ"=ಯತಿಯಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ತೋರಿಸಿರುವುದರಿಂದ.

(2) "ಶಶ್ವದವನಾತ್"=ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು (ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಅಥವಾ=ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವು.

(3) "ಸುಚಿರಾಯ ಜೀವ"=ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಸ್ಥೈರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಚನ.

(4) ಕಂದಾಶನ-ಮದ-ಆಂಜನ="ಕಂದಾಶನ ಮದಾಂಜನಃ" ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಮದ ಪದದಿಂದ ಉಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕವು, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾಮಾಹಂಕಾರಗಳ ನಾಶಕವು ಎಂದರ್ಥ. ಕಂದಾಶನ ಮದಾಂಜನಂ=ಯತಿಗಳಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯಪ್ರದವು. ಗಡ್ಡೆಗಣಿಸು ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಂತಃಕರಣ ಶುಭಿಪ್ರದವು.

ತಸ್ಮಾದ್ಯತಿ ಕುಲೈಃ ಸೇವ್ಯಂ ಮತಂ ಲೈಜ್ಞಿಕ ಮಾರ್ಗಿಭಿಃ|

ಕೃತಾಲೌಕಿಕ ಕೃತ್ಯೈಶ್ಚ ವೃಥಾ ಲೌಕಿಕ ವಾರ್ತಿಕಾ||2-61||

ಕುತಃ ಸತ್ಯಂ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಜಪ್ತಂ ದತ್ತಂ ಮತಂ ತಥಾ|

ವೃಥಾಯತ ಕೃತಾಚಾರಾ ಯೇ ನ ಸೇವಂತಿ ಸಾತ್ವತಮ್||2-62||

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥಂ ಚ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತಿಮವ್ಯಯಮ್|

ಗೋಪತಿಂ ಗೋಕುಲಪತಿಂ ಗೋಪೀನಾಂ ಪತಿಮಾಪತೇತ್ || 2-63||

(ಈ ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವಯು) ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಬಹುಫಲದಾತ್ಮತ್ವವಿರುವ ಕಾರಣ, ತಾತ್ಪರ್ಯಲಿಂಗ ಸೂಚಿತ ಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಗಳಿಂದ (=ಬ್ರಹ್ಮಮೀಮಾಂಸಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ) ಸಮ್ಮತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಲೌಕಿಕ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ (ಅಂದರೆ, ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತರಾದ) ಯತಿ ಕುಲದವರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವಾಗ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವು. ಯಾರು ಈ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರಿಗೆ ಸತ್ಯವಚನಗಳೂ, ತಪಸ್ಸೂ, ಜಪವೂ, ದಾನವೂ, ಹೇಗೆ (ಫಲಪ್ರದವಾಗುವವು?), (ಅವರಿಂದ) ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ, ಗೋಪತಿಯಾದ, ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಪತಿಯಾದ, ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಪತಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. (ಅಂದರೆ ಸೇವಿಸಬೇಕು). (ಗೋಪತಿ=ಭೂಪಾಲ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು).

ಕಲಾದಿ ದೈತ್ಯರ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ರಾಹುಗ್ರಸ್ತ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು, ಸೋದಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚವೃಂದಾವನಸ್ಥ ಹಯಗ್ರೀವ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸೇವಾ ವಿನಾ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗ ಅಸಮರ್ಥರಾಗುವರು. ಅವರ ಸತ್ಯ, ಜಪ, ದಾನಾದಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ದೈತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಪಹೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ದುರ್ಜನಾಭಿಮಾನಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದಲೂ, ಉತ್ತಮರ ಅವಹೇಳನಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದಲೂ, ಜಪತಪಾದಿಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ಕಲುಷೀಕೃತವಾಗುವುವು. ಉತ್ತಮರ ಪ್ರಕೋಪದಿಂದ ಭಕ್ತಿಹ್ರಾಸವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹರಿವಾಯುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ತಿಳಿದರೂ ಔದ್ಧತ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಯ, ತಪ, ಜಪ, ದಾನ, ಶ್ರವಣ, ಮನನಾದಿ ಸರ್ವವೂ ಹಗ ಫಲೋತ್ಪನ್ನವಾಗುವುವು? ದೈತ್ಯ ಪೀಡೆಯಿಂದ, ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಪುಣ್ಯವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು, ಯಾರು ವೃಂದಾವನಸ್ಥ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳ, ಹನುಮ, ಭೀಮ, ಮಧ್ವ, ಗುರುರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೃಂದಾವನಸ್ಥನಾದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ ಗೋಪತಿಯಾದ, ಗೋಕುಲಪತಿಯಾದ (ಗವಾಂ=ವಾಚಾಂ ಕುಲಸ್ಯಪತಿಂ, ಹಯವದನ ಬಾದರಾಯಣಾತ್ಮಕನಾದ) ಗೋಪಿಯರ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಷ್ಟಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶೃತ್ವಾಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವ ಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶಿಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||2-64||

ಇದಂ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುಂದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||2-65||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷ್ವದಾತ್ |
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್ |

ಯಚ್ಚುಣ್ಣತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗಣೇ ಹರೌ
ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ |
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತಿಂ
ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್ ||2-66||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕುಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಠವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕ ವಿಭಾಗೇ
ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ||2-66 || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 3-108 ||

ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || -46 ||

ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸರ್ವೇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತ ಗುರುರಾಜರ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಹಯವದನನಿಗೆ ಸರ್ವ ಸುಜನರಿಂದ ಭಜನೀಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯಪದವೀಪ್ರಾಪಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತೀಕತ್ವವನ್ನು "ಶತಾನಂದ" ಪದದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಭಕ್ತವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟದ್ರಷ್ಟ್ಯ ಆದ ವಿಪ್ರನು ಮುಖ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಂದ, ಅವನವರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳಿಂದ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಭಜಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನೂ, ಅವರಿಂದ ಸ್ವಶಕ್ತನುಸಾರ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ, ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕ ಮಂತ್ರಸ್ತೀಕಾರವನ್ನೂ, ಗುರುರಾಜರ ಧ್ಯಾನಯೋಗ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗತವಾದ ಲೌಕಿಕ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದರಿಂದ ನಲುವತ್ತಾರನೇ ಶ್ಲೋಕದವರೆಗೆ ಅಂದರೆ "ದಾಸ್ಯತಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ "ತ್ವಂ ಜೀವಲೋಕೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ.

ಓಂ ದಾಸ್ಯತ್ಯಯಂ ಮನುಂ ದಿವ್ಯಂ ವಾದಿರಾಜ ಇತೀರಿತಮ್ |

ದಾಸ್ಯತ್ಯಯಂ ಮನುಂ ದಿವ್ಯಂ ವಾದಿರಾಜ ಯತೀರಿತಮ್ ||3-1||

ಓಂ ಶ್ರೀಕಾರಧ್ವಯೇನಾಪಿ ಪೂರ್ವಾಪರಸಮನ್ವಿತಮ್ |

ನಮಃ ಶಬ್ದಶ್ಚತುರ್ಥ್ಯಂತಗುರುಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಮಿಶ್ರಿತಮ್ ||3-2||

ಗ್ರಹಾಣತ್ವಂ ಚ ವಿಪ್ರೇನ್ವ ಸರ್ವಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯ ಸಿ |

ಯನ್ಮನ್ವಭೀರವಃ ಸರ್ವೇ ಗ್ರಹಾ ಯಾನ್ತಿ ದಿಶೋ ದಶ||3-3||

(ಅಯಂ=) ವೇದನಿಧಿಗಳು ದಿವ್ಯವಾದ (ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಜಪಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ) ವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಹೀಗೆ (ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ) (ಅಥವಾ ವಾದಿರಾಜ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ) (ಮನುಂ=) ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಾದಿರಾಜಯತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಓಂಕಾರ ಶ್ರೀಕಾರಧ್ವಯಗಳಿಂದ, (ಅಂದರೆ) ಮಂತ್ರ ಘಟಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮೊದಲು ಏಕ ಓಂಕಾರ ಸಹಿತ ಶ್ರೀಕಾರವನ್ನೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕ ಓಂಕಾರ ಸಹಿತ ಶ್ರೀಕಾರವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾದ ಗುರು ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಸೇರಿದ "ನಮಃ" ಶಬ್ದವು ಈ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎಲೈ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಯಾವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಗಳೂ ಹೆದರಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುವೋ (ಅಂತಹ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು) ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ನಿನ್ನವರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ) ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ.

(1) (ಅಯಂ=)ಬುದ್ಧಿ ಸನ್ನಿಹಿತ ವೇದನಿಧಿಗಳು, (ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದವರು).

(2) ಚ ಶಬ್ದದಿಂದ, ನಿನ್ನವರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ ಎಂದರ್ಥ.

(3) ವಿಪ್ರಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ದಾಸ್ಯಾಮಿ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಹೇಳದಿರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಇತಃ ಪರಂ" ಎಂದು ವಿಪ್ರನ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆಗ ಮರೆತ ಮಂತ್ರದ ಪುನರ್ಗ್ರಹಣ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರ ಪ್ರದಾನವು ಇಲ್ಲಿ ಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಪ್ರನ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದರೆ, ಶಿಲಾಲೇಖನದ್ವಾರಾ ವೇದನಿಧಿಗಳು "ದಾಸ್ಯತಿ" ಎಂದು(=ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು) ಅಭಿಪ್ರೇತವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ 13ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಏತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಿಲಾಯಾಂ" ಎಂಬುದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬರಲು, ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ತೌಳವ ಲಿಪಿಯೂ,

ವಿಪ್ರನಿಂದ ನಾಗರಲಿಪಿಯೂ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟು, ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಮಂತ್ರವು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾ ಬಂದ ಕಥೆ ಇದೆ.

ಸೋಹಂ ಮಹಾನುಭಾವೋತ್ರ ನ ಗ್ರಹೋಽಥ ಬಲಿಗ್ರಹಃ|

ಯದ್ಗುಣೋಚ್ಚಾರಣಾದೇವ ಪಾಪಸಂಹಾರತಪಸ್ವರಮ್||3-4||

ಜಹಾತಿ ಮರ್ತ್ಯಃ ಸತತಂ ಸ ಪಾಪೀ ತು ಕಥಂ ಭವೇತ್|

ಯತ್ಪಾದಸ್ಮರಣಾನ್ನಿತ್ಯಂ ನರಾಃ ಸುಕೃತಿನಃ ಸದಾ||3-5||

ಸೋಹಂ ಪುಣ್ಯತಮಃ ಶುದ್ಧಃ ಸತತಂ ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ|

ಯೋಮಾಂ ಗ್ರಹಂ ವಿಜಾನಾತಿ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಂ ಹರಾಮ್ಯಹಮ್||3-6||

ಸ ಯಾತಿ ನರಕಂ ಘೋರಂ ಯಾವದ್ಯ ಹ್ಮ ಚತುರ್ಮುಖಃ|

ಯೋಮಾಂ ದೇವಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಋಜುಸ್ಥಂ ಪುಣ್ಯಕೃನ್ನರಃ||3-7||

ಸ ಯಾತಿ ನಿಲಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯದ್ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತತೇ|

ಆತ್ಮಸ್ತೋತ್ರಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಅಹಂಕಾರೇಣ ಧೀಮತಾ|

ಅಜ್ಞಾನಾಂ ಬೋಧನಾರ್ಥಾಯ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||3-8||

ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು. ಪಿಶಾಚಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ (ನಾನು ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ) ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು. ಮಾನವನು ಯಾರ ಗುಣಗಳ ಸತತ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದಲೇ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ ಗುಣವುಳ್ಳವನು ಹೇಗೆ ಪಾಪಿಯಾದಾನು! ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಯಾರ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ನರರು ಸದಾ ಸುಕೃತಶಾಲಿಗಳಾಗುವರೋ, ಅಂತಹ ನಾನು ಸದಾ ಶುದ್ಧನಾದವನು ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯತಮನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಪಿಶಾಚಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಘೋರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ ಪರ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಋಜು ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ಯಾವ (ಪುಣ್ಯಧಾಮಗಳಿಗೆ) ಹೋದರೆ

ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ (ವೈಕುಂಠಾದಿ) ಪುಣ್ಯನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಹಂಕಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಜಾನಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(1) ಗ್ರಹ=ಪಿಶಾಚಿ; ಬಲಿಗ್ರಹ:=ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು, "ಸರ್ವೇ ಅಸ್ಮೈ ದೇವಾ ಬಲಿಮಾವಹಂತಿ" ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಉಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯದಂತೆ, ತಾವು ದೇವತೆಗಳ ಬಲಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಋಜುವೆಂದಾಯಿತು.

(2) 'ಯದ್ಗುಣೋಚ್ಚಾರಣಾತ್' ಎಂದರೆ ಯಾವ ನನ್ನ ಮಂತ್ರದ ಗುಣಗಳ, ಅಥವಾ ನನ್ನ ಋಜುತ್ವ, ಸರ್ವಜ್ಞ ದೋಷರಹಿತವಾದ ಹರಿಭಕ್ತತ್ವ, ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮತ್ವ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ, ಸತತ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದಲೇ ನರನು ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ ಗುಣೋಪೇತನಾದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಪಾಪಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ! ಎಂದು ಭಾವ. 'ಗುಣೋಚ್ಚಾರಣಾತ್'=ಆವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಗುಣಿತ ಜಪ ಮಾಡಿದರೆ ಎಂದರ್ಥ. ಪುನಃ ಪುನಃ ಲಕ್ಷಾದಿ ಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕೆಂದರ್ಥ.

(3) ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಂತೆ ಸ್ವಕೃತ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ತಮ್ಮನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ, ಸಮೀಚೀನ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ, ಉತ್ತಮರಾದ ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿರುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರಾದಿ ಶಿಷ್ಯರ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಈ ಕೃತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹರಿದ್ರೋಹ ಗುರುದ್ರೋಹ ಸುರದ್ರೋಹ ಹರೇಪರೇ|

ಗಿರಿ ಗಹ್ವರಕಾಸಾರೇ ತಪಃ ಕುರ್ಯಾಂ ಹರೇರಿತಿ||3-9||

ಗಿರಿಜಾಪತಿಮಾರಾಧ್ಯ ವಿರಜಾರ್ಕಾಯುತದ್ಯುತಿಮ್|

ಸುರಜಾತಚರಂ ದೇವಂ ಅರಿಜಾತ ಹರಂ ಪರಮ್||3-10||

ಗುರುಜಾತಮತಿಂ ಲಿಪ್ಸ್ಯೇ ನರಜಾತಿಂ ಸಮುತ್ಸೃಜೇ|

ಹರಿಜಾತ ಗುಣಾನ್ ಧ್ಯಾಯೇ ಕರಜಾತಾಭಯಂ ಲಭೇ||3-11||

ಹರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹ, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹ (ಜನಿತ ಪಾಪಗಳು ತನ್ನಿಲ್ಲವಾದಾಗ್ಯೂ) ಇತರ (ಭಕ್ತ)ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದುದರ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ, ಗಿರಿಯ ಗುಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸರೋವರದ ತೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯ

(ಪ್ರೇರಣಾನುಸಾರವಾಗಿ)ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಧೂಳಿನ) ಮಲಿನತೆಯಿಂದ ರಹಿತವಾದ ದಶಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯನ್ನುಳ್ಳ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವೇನ ಸಂಚರಿಸುವ ಕ್ರೀಡಾದಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದ, (ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತಃ) ಶತ್ರು ಸಮೂಹವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಬಾದರಾಯಣದೇವರನ್ನು (ಅಥವಾ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರನ್ನು) ಆರಾಧಿಸಿ, (ಗುರುಜಾತಮತಿಂ=) ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಜಾತ ವಿದ್ಯೆಗಳ (ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು) ಹೊಂದುವೆನು. ಮಾನುಷ ಜನನವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ (ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ) ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ, (ಅಭಯ ಮುದ್ರೋಪೇತ ಬಾದರಾಯಣರ) ನಾಲ್ಕು ಕರಗಳಿಂದ ಅಭಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆನು.

(1) (a) ಆತ್ಮಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಹೇಳಬಾರದಾದರೂ, ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೂ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ, ಗುರುಗಳಲ್ಲೂ, ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವಭಕ್ತರ ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುರಾಜರು ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಪರ್ವತ ಮೂಲಾಗ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಭಾವೀ ವಾಯುಪದವಿಗೂ, ಆನಂದೋನ್ನಾಹಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜಕವಾದುದು. ಆ ತಪಸ್ಸು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ತ್ರಿವಿಧ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಗೊಳಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಶ್ರುತವಾದ ಹರಿಯ ರೂಪ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

(b) ಹರಿ, ಗುರು, ದೇವತಾ ದ್ರೋಹಜನಿತ ಪಾಪಗಳು, ಅವರ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

(2) ತಮ್ಮ ಋಜುತ್ವೋಪಪಾದಕವಾದ, ಬಾದರಾಯಣರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯತ್ವವೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳೊಡನೆ ಸಖತ್ವವೂ ಭಕ್ತರಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಗುರುಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಸತ್ಸಂಗತಿಯೂ, ಸುಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ "ಗಿರಿಜಾಪತಿಮಾರಾಧ್ಯ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಗಿರಿ:=ಪ್ರಾಣ: ಸಮುದಿಷ್ಟ: ತತ್ಪುತಾ='ವೇದವಾಕ್ಸ್ಪುತಾ' ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯೋಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ಗಿರಿಜಾ=ವೇದವಾಣಿ, ತತ್ಪತಿ=ವೇದಗಳಿಗೆ ಪತಿ - ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರು, ಅಥವಾ ಹಯಗ್ರೀವ ವರು.

(ಋಜುಗಳಿಗೆ ರುದ್ರಾಧನೆಯು ಅಸಂಭವವಾದ್ದರಿಂದ, ಗಿರಿಜಾಪತಿ ಎಂದರೆ ರುದ್ರದೇವರು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಾರದು.)

(4) 'ಗುರುಜಾತಮತಿಂ | ಜಾತಾಮತಿಯಯಾ ಸಾ ತಥೋಕ್ತಾ | ಗುರ್ವೀಚ ಸಾ ಜಾತಮತಿಶ್ಚ ಗುರುರಾಜಮತಿಃ | "ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೋ ವದತಿ ಜಾತ ವಿದ್ಯಾಂ", "ಮಹಾತ್ವಾದ್ಭಾರವತ್ತ್ವಾ ಚ್ಚ ಮಹಾಭಾರತಮುಚ್ಯತೇ" | ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ | ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಜಾತವಿದ್ಯಾಂ|="(ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳೇ "ಜಾತವಿದ್ಯಾ"ಗಳೆಂದು ಅರ್ಥ) ಅಥವಾ "ಗುರುಜಾತಮತಿಂ"=ಗುರುಪ್ರಸಾದೇನ ಲಬ್ಧ ವಿದ್ಯಾತಿಶಯಂ. ಋಜುಗಳಾದ ಗುರುರಾಜರು ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ವಿದ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ, ಓದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

(5) 'ನರಜಾತಿಂ ಸಮುತ್ಸೃಜೇ' - ಇದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಸಂಹಿತೆಯ ಋಜು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ "ಅನ್ಯಜಾ ಇವ ಭ್ರಾಂತಿತಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ, ಋಜುಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಲಕ್ಷಣವು, ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಇತರರಿಂದ ಜನನವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಅವರ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಜನನವು ಹೇಗೆಂದರೆ, ರಜತಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೆಯಂತೆ ದಂಪತಿಗಳ ದೇಹಸ್ಥರಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರ ದಸಯಿಂದಲೇ ಜನನವೆಂದು ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ 'ನರಜಾತಿ ಜನ್ಮ' ಎಂದರೆ, ನರನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯು ಇಲ್ಲ. ಗರ್ಭವಾಸ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಮಾನುಷ ಸಂಬಂಧಿ ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಜಡ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಪ್ಪು, ತೇಜಸ್ಸು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅವರ ದೇಹ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅವರಿಗೆ ಗರ್ಭವಾಸವಿದೆಯೆಂದು ಅಸುರರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

(6) 'ಹರಿಜಾತಗುಣಾನ್' ಎಂದರೆ (a) ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಅಥವಾ (b) ಅನಂತಾನಂತ ಬಿಂಬನಾಮಕಗಳಾದ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ನಿಯಮನ ಮಾಡುವ ತದ್ರೂಪ, ತದ್ಗುಣ, ತಾನ್ನಾಮ, ತತ್ತ್ವಿಯ ಉಳ್ಳವಾಗಿ, ಗುಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವರ್ತಕವಾದ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ಬಿಂಬರೂಪ ಸಮುದಾಯಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಂದರ್ಥವು.

ತೇನ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಾಕಂ ಹರಿಮಾರಾಧ್ಯ ಭೂರಿಶಃ|

ತಾಭ್ಯಾಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಭ್ಯಾಂ ಮುಚ್ಯೇಽಹಂ ಕರ್ಮಬನ್ಧನಾತ್||3-12||

ಏತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಿಲಾಯಾಂ ಮಮ ಕೃತಿಮಥ ಚ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ತಾಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
 ಸಂತಸ್ತೋಷಭಾಜಃ ಸುಮತಿ ದಮಶಮೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಆತ್ಮಾನಮೀಶಮ್ |
 ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೇವೇಷು ಮುಖ್ಯಂ ಶುಭಗುಣಸುಮುಖಂ ನಿತ್ಯನಿರ್ಧೂತ ಹೇಯಮ್
 ಮಾಮೇವಂ ಸದ್ಗುಣಾಡ್ಯಂ ಶುಭವಿತತಗತಿಂ ಯಾಂತು ಸಂತಃ ಸದಾ ತೇ ||3-13||

(ತೇನ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಾಕಂ=) ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಗಿರಿಪದೋಕ್ತ ವಾಯುವಿನ ಸಹಿತವಾಗಿಯೂ, ವಾಯುಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಲಾತವ್ಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ (ಗಿರಿಜಾಪದೋಕ್ತ) ಹಯವದನ ಬಾದರಾಯಣರ ಅನುಗ್ರಹದ ದಸಯಿಂದ ಕರ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಈ (ಋಜುತ್ವ ಬೋಧಕವಾದ, ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಜ್ಜನರು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. (ನನ್ನ) ಈಶನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸುಮತಿ, ದಮ, ಶಮಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದ, ಶುಭಗುಣ(ಗಳಿಂದ) ಪ್ರಿಯನಾದ, ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಯರಹಿತನಾದ, ಸದ್ಗುಣ ಭರಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ಸಜ್ಜನರು ಸದಾ ಶುಭದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.

(1) ಗುರುಮಂತ್ರವನ್ನು ಶಿಲಾಲೇಖನ ದ್ವಾರಾ ಕೊಡಬೇಕಾದವರು ವೇದನಿಧಿಗಳು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು "ಏತಾಂ ...." ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಿರುವ, ಋಜುಗಳಾದ ಲಾತವ್ಯರ ಅವತಾರವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿರುವ ಏರ್ಪಾಡನ್ನೇ "ಏತಾಂ ಕೃತ್ವಾ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೃಂದಾವನಸ್ಥ ಗುರುಗಳು, ವಿಪ್ರನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಕೃತಿ ಸೇವಕರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವರು.

ಪಂಚಾಶತ್ ಯೋಜನಾನಾಂ ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಕಾರ್ತಭಾಸ್ವರಮ್ |

ಹಂಸವಾಹನ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಜಾಮೂನದಮಯಂ ಶುಭಮ್ ||3-14||

ಹೇಮರಾಶಿಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಹೇಮಾದ್ರಿ ಶಿಖರೋಪಮಮ್|

ನಾನಾ ಮಣಿಮಯಂ ದಿವ್ಯಂ ನಾನಾಮಾಲ್ಯೋಪಶೋಭಿತಮ್||3-15||

ನಾನೋಪಹಾರ ಬಲಿಭಿಃ ಜಯಶಬ್ದ ಪುರಸ್ಕೃತೈಃ|

ನಾನಾ ಮುನಿಗಣೈರ್ದಿವ್ಯೈಃ ನಾನಾ ದೇವಗಣೈಸ್ತಥಾ||3-16||

ಗಂಧರ್ವೈರಪ್ಸರೋಭಿಶ್ಚ ಸೇವ್ಯಮಾನಂ ಸಮಂತತಃ|

ಗೀತವಾದಿತ್ರ ನೃತ್ಯೈಶ್ಚ ಛತ್ರ ಚಾಮರ ಪೂಜಿತಮ್||3-17||

(ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ವಿಮಾನವು) ಐವತ್ತು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದು, ಕೃತಯುಗ ಸಂಬಂಧೀ ಉತ್ತಮ ರತ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದುದು, (ಋಜುಗಳ ವಾಹನವಾದ) ಹಂಸವಾಹನದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತವಾದುದು, ಸುವರ್ಣಾಲಂಕೃತವಾದುದು, ಶುಭವಾದುದು, ಸುವರ್ಣರಾಶಿ ಸದೃಶವಾದುದು, ಸುವರ್ಣಗಿರಿ (ಮೇರು) ಸದೃಶವಾದುದು, ದಿವ್ಯವಾದ ನಾನಾಮಣಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು, ನಾನಾಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದುದು, ನಾನಾ ಫಲಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಭಕ್ಷಣ ಯೋಗ್ಯ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ (ಬಲಿ ಎಂದರೆ) ಮತ್ತು ರತ್ನ ಮೊದಲಾದ ದೇವ ಪೂಜಾ ಸಾಧನಗಳಿಂದ, ಹಾಗೆಯೇ ಜಯಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ದಿವ್ಯ ಮುನಿಗಣಗಳಿಂದ, ನಾನಾ ದೇವಗಣಗಳಿಂದ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಗೀತವಾದಿತ್ರ, ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಕೂಡಿದುದು, ಛತ್ರಚಾಮರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದುದು.

20ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಮಾನದ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನವಾದ್ದರಿಂದ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು. ಆ ಪ್ರಕಾಶವು ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಅದು ಬಾಹ್ಯ ಅಂಧಕಾರಾದಿ ನಾಶಕವಲ್ಲ ಮತ್ತು 'ಅಪ್ರತಿಘ್ನ' ಎಂದರೆ ಅದು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ, ಅದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಯುಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದುದಾಗಿವೆ. ಆ

ವಿಮಾನದ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಾಧಿಕಾರ ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಅವರ ವಿಮಾನಗಳು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯ. ಹಾಗಾದರೇನೇ ಸ್ಥೂಲಾಧಿಕಾರ ನಾಶಕವು. ದೃಷ್ಟಾಂತ - ಆಚಾರ್ಯರು ಐತರೇಯ ಪಾಠ ಹೇಳುವಾಗ ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಪಾಠ ಕೇಳಿದ ಶೇಷ ದೇವರು, ವಾಪಾಸು ಹೋಗುವಾಗ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೇಹಕಾಂತಿ ತೋರಿಸಿ ಹೋದರು.

ವಿತಾನ್ಯೈರರ್ಕವರ್ಣೈಶ್ಚ ಸೇವ್ಯಮಾನಂ ಸಮನ್ತತಃ|

ಭಕ್ತಾಭಯಕರಂ ದಿವ್ಯಂ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರದಾಯಕಮ್||3-18||

ಅಮೃತಾನಾಂ ಸುಪಾನೈಶ್ಚ ಸೋಮಪಾನೈಸ್ತಥೈವ ಚ|

ಸುರಭಿ ಕ್ಷೀರಪಾನೈಶ್ಚ ಸೇವಿತಂ ನಿತ್ಯಮೇವ ಚ||3-19||

ವಿಮಾನಂ ದಿವ್ಯಮಾನಂ ಚ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಸದಾಯನಮ್|

ವೃನ್ದಾವನೋಪರಿಗತಂ ಪೂಜಯಂತು ಸದಾ ಮಮ||3-20||

(ಗುರುರಾಜರ ವಿಮಾನವು) ಸೂರ್ಯವರ್ಣದ ಉಲ್ಲೊಚಗಳಿಂದ (=ಚಪ್ಪರಗಳಿಂದ) (ಶೋಭಿತವಾದುದು). ಪೂರ್ಣಸೇವೆ ಮಾಡುವ (ಹರಿ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ದಿವ್ಯವಾದ ಭೋಜನವನ್ನೂ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. (ಅಂದರೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಸಾರಮೋಚನಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದುದು). ಅಮೃತಪ್ರಾಶನ ಮಾಡುವವರಿಂದಲೂ, ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡುವವರಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕ್ಷೀರಪಾನ ಮಾಡುವವರಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸೇವಿತವಾದುದು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದುದು. ಸದಾ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ) ಆಶ್ರಯವಾದುದು. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮೇಲೆ (ಸಮೀಪ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ) ಇರುವ (ಈ) ವಿಮಾನವನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಸದಾ ಪೂಜಿಸಲಿ.

'ದಿವ್ಯಮಾನಂ' ಎಂದರೆ (1) ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದೂ (2) ದೇವತೆಗಳ ಸುಧರ್ಮಾದಿ ಸಭೆಗಳಂತೆ, ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಂತೆಯೂ ದೊಡ್ಡದು ಚಿಕ್ಕದು ಆಗುವ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಮಾಣ ಉಳ್ಳದ್ದು ಎಂದೂ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಅರ್ಥವು.

ಅಹಂ ಸದಾ ದೇವಸಭಾ ಸಭಾಜಿತಃ

ಸುಭಾಸ್ವರೈರ್ದಿವ್ಯ ವಿಭೂಷಣೈರ್ಯುತಃ|

ಅಹಂ ಸಮಾನೈಸ್ಸುರಮಾನಿಮಾನಿತಃ

ಸುಮಾನಯುಕ್ತೈಸ್ಸುಮನೋಭಿರಜ್ಜನಾ||3-21||

ಗುರುಮಖಿಲ ಗುಣಜ್ಞಂ ಸದ್ಗುಣೈಕಾಧಿವಾಸಮ್

ಶಮ ದಮ ಪರಿನಿಷ್ಠಂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠಂ ವರಿಷ್ಠಮ್|

ಸಕಲ ಸುಜನ ಶಿಷ್ಯಂ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಧೂತ ಕಷ್ಠಮ್

ಹಯಮುಖಪದನಿಷ್ಠಂ ಮಾಂ ಭಜಂತು ಪ್ರಪನ್ನಾಃ||3-22||

ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ, ದಿವ್ಯವಾದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ನಾನು, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಾನಿತರಾದ (ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ) ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯಾದಿ ಸ್ವೇತರ ಋಜುಗಳಿಂದ ಮಾನಿತನು. ಹಂಸವಾಹನ ರಹಿತರಾದ (ಅಂದರೆ ಋಜುದೇವತೆಗಳಿಂದ ಇತರರಾದ) ಗರುಡಾದಿಗಳಿಂದ, ಮನೋಹರವಾದ (ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಗಳೇ ಮೊದಲಾದ) ಪೂಜಾಸಾಧನಗಳಿಂದ ಸದಾ ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವವನು. ಸರ್ವೋಪಾಸ್ಯ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದ, ದೋಷರಹಿತ ಸದ್ಗುಣ ಪೂರ್ಣನಾದ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪನಾದಿ. ಸಮಸ್ತ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಶಮದಮಾನ್ವಿತನಾದ, ಸತ್ಯಗುಣಯುಕ್ತನಾದ, ಸಕಲ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, (ದಗ್ಧಪಟದಂತಿರುವ ಲಿಂಗ ದೇಹದಿಂದಾಗಿ) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕಷ್ಟರಹಿತನಾದ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶರಣಾಗತರಾದವರು ಭಜಿಸಲಿ.

(1) ತಮ್ಮ ವಿಮಾನದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ತಮಗೆ ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಸಭಾ ಪ್ರವೇಶಾದಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(2) ದುಷ್ಕರ್ಮಬಲದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದಾಗ್ಯೂ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವರೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಶೇಷನ ನಿರರ್ಶನವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಚ್ಛಿಷ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಮಧ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತೋ ಯಶ್ಚ ಮದಾಗ್ರಹೀ |

ಮತ್ಸಮ್ಪ್ರದಾಯ ಸಂಯುಕ್ತೋ ಮನ್ಮನ್ತ್ರ ಜಪಶೀಲವಾನ್ ||3-23||

ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಂ ನ ಶ್ರುಣೋತ್ಯರ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ ನ ತುಷ್ಯತಿ |

ನ ಪೂಜಯತಿ ಮತ್ತೀರಂ ನ ಕರೋತಿ ಸದಾಽಶುಚಿಃ ||3-24||

ಸ ಚ ವಿಪ್ರ ಬಹಿರ್ಭೂತೋ ಮದ್ರೋಹ ಫಲಭಾಕ್ ಸ್ವಯಮ್ |

ಪಿತೃಭಿಸ್ಸಹ ಮಜ್ಜೇತ ನರಕೇ ನ ಚ ಮಾಮಕಃ ||3-25||

ಇತಃ ಪರಂ ಕಿಯಜ್ಜನ್ಮ ಜಾತಃ ಪ್ರೇಕ್ಷತಿ ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಮ್ |

ಅವಶಿಷ್ಟಂ ತು ವಕ್ತವ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಸದ್ಗತಿಮ್ ||3-26||

ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (ಶೇಷನು) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು.. ನನ್ನ (ಋಜುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಹೊಂದಿ) ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹ ಉಳ್ಳವನು. ನನ್ನ ಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬದ್ಧನಾದವನು. ನನ್ನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವವನು. (ಹೀಗಿದ್ದರೂ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಸ್ವಯಂ) ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೂ) ಪ್ರೀತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಸ್ನಾನಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.. ಸದಾ ಅಶುಚಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು (ಶೇಷನು) ನನ್ನ ದ್ರೋಹಫಲ ಹೊಂದಿದವನಾದರೂ, ನನ್ನವನಾದ್ದರಿಂದ (ನನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದಾಗಿ) ಪಿತೃಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ತಾನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟನು. (ಇತಃ=ಈ

ಆಖ್ಯಾನೋಪದೇಶ ಕಾಲೀನ ಜನ್ಮದಿಂದ (ಪರಂ=) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಯತಿಜನ್ಮ ಬರುವವರೆಗೂ ನಾನಾಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, (ಪುನಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ) ನನ್ನ (ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ) ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (ಅವನ ವೃತ್ತಾಂತ) ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದೆ.

(1) ಗುರುರಾಜರ ಭಕ್ತನಾದ ಶೇಷನು ದುರಾಚಾರಿಗಳ ಸಂಗದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾದಾಗ್ಯೂ, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಮ್ಲೇಂಭರ ಸಂಗದಿಂದ ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. "ಗುರು ಮಂತ್ರ ಪರಿತ್ಯಾಗೀ" ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದರೂ ಗುರುರಾಜರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ನರಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳದೆ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಹುಟ್ಟುವವರೆಗೆ (150 ವರ್ಷ ಕಾಲ) ನಾನಾ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪುನಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವರಿಂದ ಕೃತಿ ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದನು. ಅವನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿದೆ ಎಂದರೆ ಅಧ್ಯಾಯ V-60ರಿಂದ ಆ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿ ಶೇಷನಿಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವಿದೆ. V-87ರಲ್ಲಿ "ಶತಂ ಶತಂತು ಪದ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಧ್ಯಾಯಗತಂ ಕುರು" ಎಂದು ವೇದನಿಧಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತ್ಯಾದಿಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಶೇಷನಿಗೂ ಇದೆ.

(2) ಶೇಷನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಯಾಸ್ಯತಿ" ಬದಲು "ಯಾಸ್ಯಾಮಿ" ಶಬ್ದವಿರುವುದು, ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶೇಷನಲ್ಲಿ ಆವೇಶರೂಪ ಇಡುತ್ತಾರೆಂದೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ನನ್ನನೇ ಚ ವನೇ ರಮ್ಯೇ ಸ್ಯನ್ನನೇಽಮನ್ದ ನನ್ನನೇ|

ಇನ್ಪ್ರಾಣೈನೈಣಚಾನಂದೀ ಮನ್ದಾಕಿನ್ಯಾಂ ರಮಾಮ್ಯಹಂ||3-27||

ತಥೈವ ನನ್ನನಪ್ರಖ್ಯೇ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇಽನಿಶಮ್|

ರಮಾಮಿ ರಮಯಾ ದೇವ್ಯಃ ಹಯಗ್ರೀವೇಣ ಚಾನ್ವಿತೇ||3-28||

ನನ್ನನ ಸ್ಯನ್ನನಾಕಾರೇ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇಽನಿಶಮ್|

ವನ್ನನಂ ನನ್ನನಾರ್ಥಾ ಯೇ ಕುರ್ವಂತು ಗುಣ ನನ್ನಿನಃ

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನಮಿದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಂ ಸತಾಮ್||3-29||

ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸುಖಪ್ರದವಾದ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ, ಇಂದ್ರಾಣಿ ಇಂದ್ರರ ಸಹಿತನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಆನಂದವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನಾನು ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ನಂದನವನದಂತೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ, ರಮಾದೇವಿ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರೊಡಗೂಡಿ ದೇವತಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸದಾ ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ನಂದನ! ರಥಾಕಾರವುಳ್ಳ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸದಾ (ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನೂ, ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನೂ), ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾದ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವೃಂದಾವನವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

(1) "ನಂದನಸ್ಯಂದನಾಕಾರೇ ವೃಂದಾವನೇ" ಎಂದರೆ ನಂದನ ವನದಲ್ಲಿರುವ ರಥದಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ವೃಂದಾವನವು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವು.

(2) ವಿಮಾನಸ್ಥಿತ ಗುರುರಾಜರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತೆ, ಅವರು ನಂದನವನಕ್ಕೆ ಹೋದುದನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿತವು (ಅದರ ಫಲ=ಸಂತೋಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿ).

ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಂ ಮಮ ಮನ್ದಿರಂ ಸದಾ ಕನ್ದಾಶನಾನನ್ದ ಪದಂ ಸುಧೀಮತಾಮ್ |
ವೃಂದಾರಕಾಣಾಮಿವ ಮನ್ದರಾದ್ರಿಃ ಸನ್ದರ್ಶನಾನನ್ದ ಸುಧಾಂ ಪ್ರದದ್ಯಾತ್ ||3-30||

ವೃಂದಾವನಂ ಸದವನಂ ಸದನಂ ಮಮೇದಂ
ಇನ್ಪಾನುಜಸ್ಯ ಸದನಂ ಮದನಸ್ಯ ಚೇದಮ್ |
ವೃಂದಾರಕೇನ್ವ ಭವನಂ ಪರಮಸ್ಯ ಚೇದಂ
ನನ್ದಾದಿ ಪಾರ್ಷದಗಣಾಯನಮೇವ ಚೇದಮ್ ||3-31||

ವೃಂದಾವನವೆಂಬ ನನ್ನ ಸದನವು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಂದರಾದ್ರಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ (ವಿಷ್ಣ್ವಾದಿಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ) (ನನ್ನ ವೃಂದಾವನವು) ಸಂದರ್ಶಿಸುವ ಶೋಭನವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಆನಂದ ಸುಧೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಈ ವೃಂದಾವನವು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಉಪೇಂದಾತ್ಮಕ ಹಯಗ್ರೀವನ ಸದನವು. ಈ ನನ್ನ ಸದನವು (ಭಾರ್ಯೆಯರಿಂದ ಸಹಿತರಾದ) ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಇಂದ್ರ

ಕಾಮರಿಗೂ ಮಂದಿರವು. ನಂದಾದಿ ಪಾರ್ಷ್ವದ ಗಣಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ಭೂತವಾದುದು.
(=ಸಕಲ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು).

ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಖಿಲ ದೇವತಾವೃಂದದಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು
ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದು ಮಂತ್ರ ಜಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.
ವೈಕುಂಠಪತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ನಂದಾದಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಒಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ
ಪ್ರಧಾನ ದೇವತಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಮೇರೌ ಮಾರಮಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಮಮಾಣೋ ರಮಾಪತೇಃ|

ಕರಕಣ್ಣಂ ರಮಾಯಾಶ್ಚ ಶಿರಸಾ ಮಾನಯಾಮ್ಯಹಮ್||3-32||

ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ರಮಾಸಹಿತನಾಗಿ ರಮಣ ಮಾಡತಕ್ಕ ರಮಾಪತಿಯನ್ನು
ನೋಡಿ, ಆನಂದಪಡುತ್ತಾ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕರಕಮಲವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕರಕಮಲಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು
ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮೇತನಾಗಿ ತನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ
ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವವು.

ಉರ್ವಶ್ಯಾದ್ಯಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಶರ್ವಸ್ಯಾರ್ಥಾಙ್ಗೈ ಸನ್ನಿಧೌ|

ಗರ್ವಸ್ಯಾರ್ಥಂ ಕೃತಂ ನೃತ್ತಂ ಸನ್ದೃಶ್ಯಾಮ್ಯತ್ರ ಚಾದ್ಯುತಮ್||3-33||

ಕೈಲಾಸೇ ಪರ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಸವಿಲಾಸೇಕ್ಷಣಾ ಸ್ತ್ರಿಯಃ|

ಪಲಾಶೇಕ್ಷಿತ ಚಾರ್ವಾಙ್ಗೈಃ ಕೈಲಾಸೇ ಪೀತ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಃ||3-34||

ನರ್ತನಂ ಪ್ರೇರಯನ್ಮೋ ವೈಕರ್ತನದ್ಯುತಿಸನ್ನಿಭಾಃ|

ಮದನಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಶ್ಚಾತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ನುವನ್ವೈ ಮಯಾ ವಿನಾ||3-35||

(ನಾಟ್ಯಾದಿ) ಕಲೆಗಳಿಂದ ಸುಖವನ್ನೀಯುವ, ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ,
(ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾದ ಯೋಗಿಗಳ) ಗರ್ವ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ, ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯ
ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ, ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಅವಲೋಕಿತರಾದ ಸುಂದರವಾದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ

ಯುಕ್ತರಾದ, ಮಧುಪಾನ ಮಾಡಿದ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ, ವಿಲಾಸಿನಿಯರಾದ ಉರ್ವಶ್ಯಾದಿ ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ನರ್ತನವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಆಗ ನನ್ನ ವಿನಾ ಇತರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಮಾವಿಷ್ಟರಾದರು. (ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಅದ್ಭುತವಾದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆನು.

"ಗರ್ವಸ್ಯಾರ್ಥಂ" ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು, ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಅವಲೋಕಿತರಾದ, ಸುಂದರಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮಧುಪಾನ ಮಾಡಿದ, ಕಾಂತಿಯುಕ್ತರಾದ ವಿಲಾಸಿನೀ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉರ್ವಶ್ಯಾದಿ ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ವಭಂಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತೆ ನರ್ತಿಸಿದರು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಕಾಮವಶರಾದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವೇನೆಂದರೆ ನಾನು ಕಾಮವಶನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಯೋಜನೆ.

ಹರಸ್ಯ ಕರಕಜ್ಜಂ ಚ ಹರೇಶ್ಚಕ್ರಧರಂ ಕರಮ್ |

ಅಹಂ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಸಜ್ಜಹ್ಯ ತಯೋರಂತರಗಸ್ಸದಾ ||3-36||

ತಥೈವ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಾನನ್ದಾತ್ಮಕಂ ಹರಿಮ್ |

ಹಂಸವಾಹನ ಸಂವೀಜಚ್ಚಾಮರಂ ಚಾರುಹಾಸಿನಮ್ ||3-37||

ಹಯಗ್ರೀವಂ ಸುರಾಗ್ರಣ್ಯಂ ಹಾರ ಕೇಯೂರ ಧಾರಿಣಮ್ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮನ್ನಯನಾನಂದಂ ಮಗ್ನಶ್ಚಾನಂದ ವಾರಿಧೌ ||3-38||

ಹರನ ಕರವನ್ನೂ, ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ಹರಿಯ ಕರವನ್ನೂ ನಾನು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ, ಹಂಸವಾಹನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸಿಸಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ, ಮನೋಹರವಾದ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ದೇವಶ್ರಷ್ಟನಾದ, ಹಾರಕೇಯೂರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ನನ್ನ ನಯನಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನೀಯುವ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದೆನು.

(1) (36ನೇ) ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತ ಗುರುರಾಜರ ಮಹಿಮೆಯು ನರ್ತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ನರ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷಳು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತರ ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ಥಾನವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹರನು ಕಾಮನ ಶತ್ರುವು; ಹರಿಯು ಕಾಮನ ಪಿತನು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕರಾವಲಂಬನ ಮಾಡಿದ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಕಾಮನ ಬಾಧೆಯು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮಹಿಮಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗುರುರಾಜರ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾಮಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಕಾಮಜನಕನ ಕರಾವಲಂಬನವನ್ನು ತಾವು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆಶ್ರಿತ ಹರನಿಗೆ ಸ್ವಕರಾವಲಂಬ ಪ್ರಾಪಕರಾಗಿ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಚತುರ್ಮುಖಾದಿ ಋಜುಗಳಿಂದ ಸಂಸೇವ್ಯನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವ. (37-38)

ಏವಂ ಜನಿ ಶತಾವೃತ್ಯಾತದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ತತ್ಪ್ರಸಾದತಃ|

ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಟಾಕ್ಷತಶ್ಚಾಹಂ ಮುಚ್ಯೇ ತತ್ಪುಕ್ಷಿಗಃ ಕ್ಷಣಾತ್||3-39||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ (=ಯೋಗ್ಯ ಅಪರೋಕ್ಷ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪ, ನಂತರ ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪ ಜನಿಸಿ), ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡಿ, ಅವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ (ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ) ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಲೂ, ಅವರ ಉದರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

(1) ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶ ಸಂಹಿತೋಕ್ತ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಈಗಾಗಿರುವ ಸಾಧನ 197 ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪ. ಈಗ 198ನೇ ಕಲ್ಪ. ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸಮೀರ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ 200ನೇ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪ್ರಾರಭಕರ್ಮ ಮುಗಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದ್ವಾರಾ ವಾಸುದೇವಸ್ವಾಮಿಯ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಋಜುತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವರ್ಗೇಚ ಸ್ವರ್ಧುನೀಂ ಯಾಯಾಂ ಸ್ವರ್ಗಿಣಾಂ ಸ್ವಾಗತೇನ ಚ|

ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಪತಿನಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ವರ್ಚಿತಶ್ಚ ಸ್ವರಾಡಹಮ್||3-40||

ಸ್ವರ್ಗಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಹರೇರ್ಮಾರ್ಗಂ ಗತ್ವಾನರ್ಘ್ಯಂ ಸುಶೀಘ್ರತಃ|

ಬ್ರಹ್ಮಣೋಧಾಮ ನಿಸ್ಸೀಮಂ ಅಮಾನವ ಸಮನ್ವಿತಮ್||3-41||

ನಮಾಮಿ ಸ್ವಾಮಿನಂ ಮಾರತಾತಂ ಮಾಕಾಂತಮವ್ಯಯಮ್ |

ವಸಾಮಿ ಸುಚಿರಂ ತತ್ರ ವಿರಿಷ್ಟೇನ ಚಿರಂ ರಮನ್ ||3-42||

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದವರ ಸ್ವಾಗತದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವಗಂಗಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಭಕ್ತಾದರಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ರೋಚನ ನಾಮಕ) ಇಂದ್ರನು ನಾನು. ಸ್ವರ್ಗದ ಮೇಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಮಾನವ ರಹಿತವಾದ, ನಿಸ್ಸೀಮವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ (ಸತ್ಯಾಖ್ಯ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಮನ್ಮಥ ಜನಕನಾದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ, ರಮಾಪತಿಯಾದ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಹಿತನಾಗಿ ರಮಿಸುತ್ತಾ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಸ್ವರ್ಗ, ಸತ್ಯಲೋಕ, ವೈಕುಂಠಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸಂಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

(2) ವಾಯುಪದವಿ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತಾವು ರೋಚನ ನಾಮಕ ಇಂದ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವೈಷ್ಣವಂ ಧಾಮ ನಿಸ್ಸೀಮಂ ತತೋ ಯಾಸ್ಯಾಮ್ಯಮಾಯಯಾ |

ಏತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ವಿಪ್ರ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವಾಮಿ ತೇ ||43||

ಪುತ್ರ ಸುತ್ರಾಮಲೋಕೋಽಯಂ ಸತ್ರಾದ್ಯೈಃ ಕರ್ಮಭಿರ್ಭವೇತ್ |

ವೈಷ್ಣವಂ ಧಾಮ ಚಾವ್ಯಕ್ತಂ ಯೋಗಿನಾಮಪಿ ದುರ್ಲಭಮ್ ||3-44||

ಸುಲಭಂ ಮಮ ತತ್ಸರ್ವಂ ಹರೇರ್ಜ್ಞಾನಾದಿ ಸಾಧನೈಃ ||3-45||

ಅಲ್ಲಿಂದ ಕುದ್ರಫಲೇಚ್ಛಾರಹಿತನಾಗಿ, ನಿಸ್ಸೀಮವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ! (ಉಪಾಸ್ಯ ಯೋಗ್ಯವಾದ) ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳಿದೆನು. ನಿನ್ನ (ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ) ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವೆನು. ಎಲೆ ಪುತ್ರನೇ! ಈ ಇಂದ್ರ ಲೋಕವು (ಅಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವು) ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ವೈಕುಂಠವು ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ದುರ್ಲಭವಾದುದು ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತವಾದುದು. ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ.

ಸ್ವರ್ಗವೂ ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಗಳೂ, ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲೂ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ಯಭಾಗವು ಒಂದಿದೆ. ಆಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗುವ ಭಾಗವೂ ಇದೆ. ಜನೋ ಲೋಕ, ತಪೋಲೋಕ, ಸತ್ಯ ಲೋಕಗಳು ಕೇವಲ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ಯ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದ ಭೂಭಾಗ, ದುರ್ಗಾ ಭಾಗಗಳು ಕರ್ಮಜದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೇ ಗಮ್ಯ, ತತ್ರಾಪಿ ಶ್ರೀಭಾಗಕ್ಕೆ ಅವರೂ ಕೂಡಾ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯ್ವಾದಿಗಳೂ, ಲಾತವ್ಯರೂ, ನಾರದಾದಿ ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳೂ, ಕಾರ್ಯವಿದ್ವಾಂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗಿನಾಂ=ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಎಂದರ್ಥವು. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ, ಅನಂತಾಸನ, ವೈಕುಂಠ ತತ್ರಾಪಿ ಶ್ರೀಭಾಗಕ್ಕೂ ಪ್ರವೇಶ ಉಂಟು.

ಏವಂ ಸುಮಾನಂ ಸುಮನೋಭಿರಂಜನಾ

ಸಂಜ್ಞಾತಮಗ್ರ್ಯಂ ಸುಜನಾರ್ಯ ಸರ್ವಮ್ |

ಕಂಜಾಕ್ಷ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ಚಿರಂ ತು ಜೀವ ತ್ವಂ

ಜೀವಲೋಕೇ ಕುಜನಾರ್ತಿದಃ ಸನ್ ||46||

ಹೇ ಕಂಜಾಕ್ಷ! ಹೇ ಸುಜನಾರ್ಯ! ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೂಜಾದಿ ಸತ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ದುಷ್ಟರಿಗೆ ದುಃಖಪ್ರದನಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು.

(1) "ಜೀವಲೋಕೇ" ಜೀವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಂತೆ ನಾನೂ ಸಹ, ಜೀವರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಾನಿತನು ಎಂದು ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ "ಜೀವಲೋಕೇ" ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಾಧನಾನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಎಂದು ಭಾವವು.

(2) ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(3) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ "ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವಿಶ್ವಾಸಃ ಸರ್ವದಾ ಕಾರ್ಯೋ ಮತ್ಯತ್ ಚ ಸುನಿಶ್ಚಯಾತ್" (60 1/2)ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ (ಶ್ಲೋಕಾಃ 47-60 ||

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಸುಪರ್ವಾಣಶ್ಚ ನಿತ್ಯಶಃ|

ವಸಂತಿ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಾಣೋ ವಿಶೇಷಾತ್ತೇ ಚ ಪರ್ವಸು||3-47||

ತಸ್ಮಾದ್ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಪಞ್ಚ ಪರ್ವಸು ಪೂಜನಮ್|

ದರ್ಶನಂ ಸುಜಾನಾನಾಂ ತು ಸರ್ವಾಘೌಘ ವಿನಾಶನಮ್||3-48||

ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯು ದರ್ಶನವೂ ಸಜ್ಜನರ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

(1) ಪರ್ವ ಕಾಲ=ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಅನಂತವಾಗುತ್ತದೋ ಅಂತಹ ಲಕ್ಷಣವಿರುವ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶಿ, ಮಹೋದಯ ಮುಂತಾದ ದಿನ ವಿಶೇಷಗಳು, ಎಂದು ಒಂದು ರೀತಿ.

(2) ಪೌರ್ಣಮಿ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ಏಕಾದಶೀದ್ವಯ - ಇವು ಐದು ಪಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ - ಇವೂ ಪರ್ವಕಾಲಗಳೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ. ಪಂಚ ಪೂಜಾ, ಯೋಗ್ಯ ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಾ, ದರ್ಶನಗಳು ಅನಂತ ಫಲಪ್ರದ, ಏಕಾದಶ್ಯಾದಿ ಪೂಜಾ ರೂಪವಿಲ್ಲದಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವೇ ಅನಂತ ಫಲಪ್ರದ ಎಂದೂ ಭಾವ. ಪರ್ವಕಾಲವಲ್ಲದಾಗ ಮಹಾಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಫಲವು, ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು.

(3) ಪ್ರಕಾರಾಂತರದ ಪಂಚ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಏನೆಂದರೆ ಪಂಚ ಜನ್ಮಗಳೇ ಪಂಚ ಪರ್ವಗಳು ಎಂದು)

(4) ಪ್ರತೀದಿನವೂ ಮೂರು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳೂ ಮೂರು ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳು. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತಾದಿ ಪೂಜಾ ಕಾಲ ಅಥವಾ ಕೃತಿ ಶ್ರವಣ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿ ಕಾಲ ಒಂದು, ಮತ್ತು ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾ ಮಂಗಳಾರತಿ ಕಾಲ ಅಥವಾ ರಥೋತ್ಸವ, ಪಲ್ಲಕಿ ಉತ್ಸವವಾದರೆ ಆ ಉತ್ಸವ ಕಾಲ ಒಂದು. ಹೀಗೆ ಐದು ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. "ಪೂಜನಂ" "ದರ್ಶನಂ" ಎಂಬ ಪದಗಳೇ ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುವು. "ವೃನ್ದಾವನೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಸಾಮೀಪ್ಯೇ ಸಪ್ತಮಿ' ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(5) ಕೆಲವರು ಅಷ್ಟಮಿಯನ್ನೂ ದ್ವಾದಶಾದಿ ದಿನ ಚತುಷ್ಟಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪ್ರತೀ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಆಗುವ ಅನಧ್ಯಯನ ಪಂಚಕಗಳನ್ನು ಪಂಚ ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಆಗ ಗುರುರಾಜರ ಪೂಜಾ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳೇ ಅಧ್ಯಯನದಂತೆ ಮಹಾಫಲಪ್ರದ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪಂಚಮೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರು ಆಯಾಯ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವೇ ಅವರವರಿಗೆ ಪಂಚಪರ್ವ ಕಾಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ "ಏತದ್ರಹಸ್ಯಂ" ಎಂದು 49ರಲ್ಲಿದೆ.

ಏತದ್ರಹಸ್ಯಂ ಮಮ ಪುತ್ರ ಪಶ್ಯನ್

ತ್ವಂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಿಂ ಕುರುಸತ್ಸು ನಿತ್ಯಮ್|

ಶ್ರುಣ್ವಂತು ಸರ್ವೇ ಸುಜನಾಶ್ಚ ಮತ್ಯ ತಿಂ

ಸರ್ವೇಷ್ಟದಾತ್ರೀಂ ಶರಣಾಗತಾನಾಮ್||3-49||

ಇದಮದ್ಭುತಮಾಖ್ಯಾನಂ ಮಮ ವೃಂದಾವನಸ್ಯ ಚ|

ಶ್ರುಣ್ವತಾಂ ಪಠತಾಂ ವಾಪಿ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಮ್ ಸತಾಮ್||3-50||

ಇದಂ ತು ಸಂಶಯವತಾಂ ನತು ಶಂಸ ಕದಾಚನ|

ವಿಶ್ವಾಸಿನಾಂ ತು ಶಂಸ ತ್ವಂ ಶೇಷಶಾಯಿಸದಾತ್ಮನಾಮ್||3-51||

ನನ್ನ ಪುತ್ರನೇ! ನೀನು ಈ (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ) ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ಶರಣಾಗತರಾದವರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೀಯುವ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನಕೃತಿಯನ್ನು ಸುಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಲಿ.

ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದ (ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ) ಈ ಅದ್ಭುತವಾದ ಆಖ್ಯಾನವು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ, ಅಥವಾ ಪಠಿಸುವ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಸಂಶಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳಬೇಡ, ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ನೀನು ಹೇಳು.

(1) ಯಾವ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲೂ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಕಲ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ವೇದನಿಧಿ, ವಿಪ್ರ ಇವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸನ್ನಿಧಾನವು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿರುವುದೂ ಅಸಾಧಾರಣವೇ. ಪ್ರಾಣ ದೇವರು ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳೂ, ಕೆಲವು

ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಅನಂತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ತೀರ್ಥ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ವನ, ಲೋಕಾಂತರದ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಶೇಷಶಾಯಿ, ರಾಮಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರುವುವು. ತತ್ರಾಪಿ ಪರ್ವ ಕಾಲ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ರಹಸ್ಯವಲ್ಲವೇ? "ಏತದ್ರಹಸ್ಯಂ" = ವಿಲಕ್ಷಣವೂ ಅತ್ಯದ್ಭುತವೂ ಆದ ಈ ಪಂಚ ವೃನ್ದಾವನವು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ವಿಘ್ನ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಂಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಎಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥ. XVI - 25 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಪಂಚ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾನನ ನಾಮಕ ಸಿಂಹದಂತೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಾದಿ ಪಂಚಕ ರೂಪನಾದ ತನ್ನಿಂದ ಸಂದಿಷ್ಟವಾದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು, ಪಂಚ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸುವಂತೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ. ಪುತ್ರ! ಎಂಬ ಸಂಖೋಧನೆಯು ರಹಸ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ, ವ್ಯಾಸನಾಮಕನಿಗೆ, ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

(2) ವಿಷ್ಣು ದೀಕ್ಷಾ ರಹಿತರಾದವರಿಗೂ, ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತರಾದವರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದಂ ಸಮಾಪ್ತಂ ಮಮ ಶೋಭನಮ್ ಮಹತ್

ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಮನುತ್ತಮಂ ನೃಣಾಮ್ |

ಯಚ್ಚುಣ್ಣತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರ ಸದ್ಗುಣೇ

ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ ||3-52||

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವ ಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತಿಮ್

ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್ |

ಅತಃ ಸತಾಂ ತ್ವಂ ವದ ಮತ್ಯತಿಂ ಸದಾ

ಶುಭಾಪ್ತಯೇ ತೇ ಚ ಮಮಾತ್ರ ಕೀರ್ತಯೇ ||3-53||

ಎಲೈ ಸುತನೇ! ಹರಿಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, ಶುಭಪ್ರದವಾದ, ವಿಸ್ತೃತವಾದ, ಅಸದೃಶವಾದ ಈ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು, ನರರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅನಂತ ಗುಣರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಲೋಕಗತನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಸರ್ವ ಶುಭಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸನ್ಮತಿಯನ್ನೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸತ್ಯವು.

ಆದುದರಿಂದ ಶುಭ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೂ (=ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ), ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಖ್ಯಾತಿಗಾಗಿಯೂ, ಸದಾ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು.

52-53 • ಇದು ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಕ ಪದ್ಯ. ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುರಾಜರೇ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾದ ಹರಿ ವಿಷಯಕ ಪರಾಭಕ್ತಿ, ವಾಯು ದೇವರಾಗುವ ಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರತಯಾ ಭಕ್ತಿಯು ಜನಿಸಿ, ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿ ಶುಭ ಸಾಧನೆಗಳು, ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಒದಗಿ, ದೈತ್ಯರ ಪೀಡೆಯು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇರುವನು. ಇಂಥಾ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರರೂಪ ಗ್ರಂಥವು, ಮಹತ್ ಶೋಭನಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ನಾಮಕಂ=ಮಮ=ಮಯಾ=ನನ್ನಿಂದ, ಸಮಾಪ್ತಂ=ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ=ಹರ್ಯಾಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಏತಾದೃಶ ಗುಣ ಉಳ್ಳದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಪ್ತಂ-ಪ್ರಾಪ್ತಂ-ರಚಿತಂ. ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಗವದಾಶೀರ್ವಚನದಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದುದು ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ಅಂತಕರಣಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒದಗುತ್ತವೆ. ಈ ವಿವರವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ವೇದವೇದ್ಯ ನಿರವದ್ಯ ಮದ್ಧಯಾವಾರಿಧೇ ಕದನ ಕೋವಿದ ವಾದಿಭಿಃ|

ತ್ರಿದಶವನ್ದ್ಯ ಹಯಶೀರ್ಷಸದ್ಮನಿ ಸ್ಯನ್ದನೇನ ವಿಹರಾಮಿ ನನ್ದನ||3-54||

ಹೇ ಉತ್ತ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ರಹಿತನೇ! ನನ್ನ ದಯಾಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನೇ, ಹೇ ದುರ್ವಾದಿ ವಿಧ್ವಂಸಕನೇ! (ಹೇ ಪುತ್ರನಾದ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) (ನಾನು ಇಂತಹ ಲೋಕೋಪಕಾರಕವಾದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ) ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ಹಯಗ್ರೀವರ ಸದನವಾದ (ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ)

ನಂದನವನದಲ್ಲಿರುವ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ (ವಿಹರಾಮಿ=) ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಮೇಲಿನದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾತಾರ್ಥವು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾರ್ಥವೂ ಇದೆ. (ಯಾವುದೆಂದರೆ) ಹೇ ಉತ್ತ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ರಹಿತನೇ! ಹೇ! ನನ್ನ ದಯಾಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೇ! ಹೇ ಪುತ್ರನಾದ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ! ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ (ಭಕ್ತರ ಮಾನಸರೂಪವಾದ) ಸದನದಲ್ಲಿ, (ಮನೋಗತರಾದ ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರೇರಕ ಕಲ್ಯಾದಿ) ದೈತ್ಯರೂಡನೆ (ಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪವಾದ) ರಥದಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ನನ್ನಿಂದ ಅವರು ಹತರಾಗಲು ಜ್ಞಾತವ್ಯಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು ನಿನಗೆ ಸುಲಭವಾಗುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವು.)

(2) ಗುರುರಾಜರ ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಾನಂತರ ವೇದವೇದ್ಯರು ಬಹುಕಾಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಜನಗಳಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನವು ಶ್ರವಣವಾಗದಿರುವುದರಿಂದಲೂ "ವೇದವೇದ್ಯ ನಿರವದ್ಯ" ಪದಗಳು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. "ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ ನಿರವದ್ಯ" = ವೇದಾಃ ಋಗಾದಿ ರೂಪೇಣ ವಿಭಕ್ತಾಃ ದ್ವಾಪರಾದೌ ವೇದ್ಯಾಃ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಾಃ ಯೇನ ಸಃ ವೇದವೇದ್ಯೋ ವೇದವ್ಯಾಸಃ|| ತೇನ ಅನುಗ್ರಾಹಕೇಣ ನಿರವದ್ಯ = ಉತ್ತರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಬಂಧಕರಹಿತ.

ಚಿರಂಜೀವ ಚಿರಂಜೀವ ಸುಖೀಭವ ಸುಖೀಭವ|

ಮಮಾಶೀರ್ವಚನೇನೈವ ಹಯಗ್ರೀವಪರೋ ಭವ||3-55||

ನನ್ನನ ಸ್ಯನ್ನನಾಕಾರೇ ಮಮ ವೃಂದಾವನೇಽನಿಶಮ್|

ವಂದನಂ ನಂದನಾರ್ಥಾ ಯೇ ಕುರ್ವಂತು ಗುಣನಂದಿನಃ||3-56||

ಅಲೌಕಿಕೈರದೃಶ್ಯಾಫೈಃ ಲೌಕಿಕೈಃ ಶ್ಲೋಕಭಾವಿತೈಃ|

ಅಲೌಕಿಕಾನುವಾಕ್ಯೈಶ್ಚ ಲೌಕಿಕೈರ್ವಾಕ್ಯೈಃ ವಿಸ್ತರೈಃ||3-57||

ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಚನದಿಂದ ಹಯಗ್ರೀವನ ಭಕ್ತನಾಗು, ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು, ಸುಖಿಯಾಗು ಹೇ ನಂದನ! ರಥಾಕಾರವುಳ್ಳ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸದಾ (ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನೂ) (ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನೂ) ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾದ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷಿಗಳು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿ. ಅದೃಶ್ಯಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಅಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ,

(ಅಥವಾ) ದೃಶ್ಯಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲೌಕಿಕವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪದಘಟಿತ (ಕಲವು) ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಬಹು ಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ (ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ರಚಿತವಾಗಿದೆ).)

(1) ವಿಪ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ನಂದನಸ್ಯಂದನಾಕಾರೇ.... ಗುಣನಂದಿನಃ" ಎಂಬ 56ನೇ ಶ್ಲೋಕವು ಹಿಂದೆಯೇ || 3 - 29 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು; ಈಗ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತ ನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ವೃತ್ತಾಂತವೂ, ಮತ್ತು ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

(3) ವೇದವೇದ್ಯ (|| 3 - 54) ಪದದಿಂದ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಅಲೌಕಿಕೈಃ" ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೌಕಿಕ, ಕೆಲವು ಅಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಲೌಕಿಕದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲೌಕಿಕದಲ್ಲೂ (i) ಶಬ್ದತಃ (ii) ಅರ್ಥತಃ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲೂ ದೃಶ್ಯ, ಅದೃಶ್ಯ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧ. ಅನುವಾಕ=ವೇದದಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗ.

ಲೌಕಿಕಾಲೌಕಿಕಜನಸಾಧಾರಣೈನ ಮತ್ಯ ತಮ್ |

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಲೌಕಿಕಾಃ || 3-58 ||

ಲೌಕಿಕಾಲೌಕಿಕ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ನಸಂಶಯಃ |

ಅಪ್ರಯೋಗೇತಿ ಭಾಸಂತೇ ತೇ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಹ್ಯಲೌಕಿಕಾಃ || 3-59 ||

ಸುಪ್ರಯೋಗೇತಿ ಭಾಸಂತೇ ತೇ ಸರ್ವೇಽಪಿ ತು ಲೌಕಿಕಾಃ |

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಕಾರ್ಯಾ ದೋಷಸ್ಯ ಶಙ್ಕಾ ಶೂಕಾ ಸುಬುದ್ಧಿಭಿಃ || 3-60 ||

ವಿಶ್ವಾಸಃ ಸರ್ವದಾ ಕಾರ್ಯೋ ಮತ್ಯ ತೌ ಚ ಸುನಿಶ್ಚಯಾತ್ |

ಲೌಕಿಕ ಅಲೌಕಿಕ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಯಾದ, ನನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಲೌಕಿಕರು ಕೇಳಿ, ಲೌಕಿಕ, ಅಲೌಕಿಕ ಫಲವನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳು) ಅಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತವೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಲೌಕಿಕಗಳು. (ಇಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳು) ಸುಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತವೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಲೌಕಿಕಗಳು. ಆದ ಕಾರಣ

ಸುಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಸುನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಸದಾ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

(1) ಇಲ್ಲಿಗೆ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತ ಪ್ರಕರಣ ಸಮಾಪ್ತವು.

(2) "ಸುರರಾಜಪ್ರಸಾದೇನ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ 78ನೇ ಶ್ಲೋಕ 'ದೇವೈರಾಪ್ತವಾನ್ ಕಾಮಮೌದಾಸೀನ್ಯ ವಿವರ್ಜಿತೈಃ' ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ||-41ರಲ್ಲಿ "ತೋಕಸ್ಯ ಸೇವಾಂ ಕುರು ಸರ್ವದೈವೇತಿ" ಎಂದರೆ "ನಾಕೀಶ" ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಗತ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇದರ ಫಲವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಉಪಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮಂತ್ರಜಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರಿಗೆ ಚತುರ್ಗುಣೋಪಾಸನ ಕರ್ತವ್ಯವಿರುವಾಗ ಬಹುಗುಣೋಪಾಸನದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬ ಶಂಕಾ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೂ, ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಸುರರಾಜ... ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (61-78)

ಸುರರಾಜ ಪ್ರಸಾದೇನ ಅಮರರಾಜೋ ಭವ ದ್ವಿಜ||3-61||

ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ! (ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಗತಮದಂತರ್ಗತ) ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀನು ಇಂದ್ರನಾಗು.

(1) "ಅಮರರಾಜೋ ಭವ" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಚನವು. ಇದರಿಂದ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ತಪೂವ್ಯಯವಿಲ್ಲ. ಆಗುತ್ತಿ ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಚನ ಸೇವಾನುರೂಪ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿದು "ಮುಂದೆ ಇಂದ್ರನಾಗು" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವುದು ವೈದಿಕರ ಧರ್ಮ. ಅದರಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನ ವ್ಯಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವ ಎಂದಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ.

(2) ||-41ರಲ್ಲಿ "ತೋಕಸ್ಯ ಸೇವಾಂ ಕುರು"=ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಗತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡು, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರ ಫಲವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಉಪಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಸುರರಾಜ ಪ್ರಸಾದೇನ" ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ವಾದೀಭ ಮೃಗರಾಜೋಽಹಂ ವಾದಿರಾಜೋ ಹರಿಂ ಭಜೇ|

ಅನೇಕ ಮೂರ್ತಿಭಿಯುಕ್ತಸ್ಥೈರ್ಯ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯ ದಿಭಿರ್ವೃತಃ|

ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟ ಸಿದ್ಧೋಹಂ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ||3-62||

ವೃನ್ದಾವನೇ ಚ ಮಮ ನನ್ನನ ಕಾನನೇ ಚ
 ಕೈಲಾಸ ಮೇರು ಶಿಖರೇಷು ತಥೈವ ನಾಕೇ|
 ಸತ್ಯಾಖ್ಯ ದಿವ್ಯ ಭವನೇಚ ವಿರಿಷ್ಟರಮ್ಯೇ
 ದ್ವೀಪೇ ಚರಾಮಿ ಹರಿಣಾಸಹ ದಿವ್ಯಧಾಮ್ನಿ ||3-63||

ಬ್ರಹ್ಮೇಶಶಕ್ರಸುರಕಾರ್ಯದುರನ್ಢರೈಶ್ಚ
 ದೇವೈಃ ಸಮಸ್ತಯತಿಭಿಃ ಪತಿಭಿಃಸುರಾಣಾಂ|
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಥೋತ್ಸವವರಂ ಸುರವರ್ಯಕಾರ್ಯಂ
 ಸ್ವರ್ಯಾಮಿ ಶಶ್ವದವನಾತ್ ಶುಚಿರಾಯ ಜೀವ||3-64||

ದುರ್ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹದಂತೆ ಇರುವ, (ತತ್ತ್ವ) ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಾನು ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾದಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವೆನು. ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ, ನಂದನವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೈಲಾಸ ಶಿಖರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೇರುಶಿಖರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಿಂಚಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ದಿವ್ಯವಾದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯೂ (ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಅನಂತಾಸನ ವೈಕುಂಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ) ಶ್ರೀಹರಿಯೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಉಕ್ತ ಸತ್ಯಾದಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ) ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ದೇವಕಾರ್ಯ ಧುರಂಧರರಾದ ಗಂಧರ್ವಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸಮಸ್ತ ಯತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸುರಪತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, (ನಾನು) ಸುರ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ (ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದ್ರಪದವಿ ಯೋಗ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ) ಕಾರ್ಯವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ) ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. (ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ). (ನನ್ನ) ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ ಬಾಳು.

62ನೇ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು, "ಸಾಂಶತ್ವದಿಂದ ಇಂದ್ರಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾದಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗು" ಎಂದು, ಗುರುರಾಜರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ರೂಪವಾಗಿ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯುಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾನುಷ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳು ದೊರಕಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಶಿ ರೂಪದಿಂದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳೂ, ಅಣಿಮಾದಿಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆಂದು ಭಾವವು.

ಕರ್ತುಂ ಚಾಕರ್ತುಮಪ್ಯೇವಂ ಅನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಮೇವ ಚ|

ಸಮರ್ಥೋಽಹಂ ನ ಸಂದೇಹಶ್ಚೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸದಾಽಽಜ್ಞಯಾ||3-65||

ಅಹಂ ಮಹಾನುಭಾವಶ್ಚ ಸರ್ವಸಮ್ಪದ್ವಿಧಾಯಕಃ|

ಕಾಲಶ್ಚಾಯಂ ಕಲಿರಿತಿ ಹ್ಯಾದಾಸೀನ್ಯಂ ಕೃತಂ ಮಯಾ||3-66||

ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥನ್ನು ಭಕ್ತಾನಾಂ ಉಕ್ತಂ ನೈತದಪೇಕ್ಷಯಾ|

ಅಹಂ ಮನ್ಯೇ ಧನಂ ಧಾನ್ಯಂ ತನುಂ ಚಾಪಿ ತೃಣೋಪಮಮ್||3-67||

ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ, ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಸಮರ್ಥನು, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಹಾತ್ಮನು. ಸರ್ವಸಂಪತ್ತುಗಳ ನಿಯಾಮಕನು. ಇದು ಕಲಿಕಾಲವೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳ ವರ್ಣನೆ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಭಕ್ತರುಗಳ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ (ಸಂಪತ್ತನ್ನು) ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಅಣಿಮಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ತೃಣ ಸದೃಶವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

(1) (a) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಇಂದ್ರಪದವಿ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲು ತಾನು ಸಮರ್ಥನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಕರ್ತುಂ ಚ ... ಆಜ್ಞಯಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(b) ಕರ್ತುಂ=ಕಾರಯಿತುಂ ಎಂದು (ಅಂತರ್ನೀತ ಣಿಚ್ ರೀತ್ಯಾ) ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದಾಗ, ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಾಡಿಸದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಎಂದರ್ಥವು.

(c) ತಾನು ಮಹಾನುಭಾವನಾದರೂ, ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ನಿಯಾಮಕನಾದರೂ ಕಲಿಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅಭಿಮತವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡಲು ನನ್ನಿಂದ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ

ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧನ ಬಂದರೆ ಕೆಲವರು ಮದಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸಾಧನಾಹೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸಾತ್ವಿಕ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮದರಹಿತರಾದರೂ, ಉದ್ದಿಷ್ಟ ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡದೆ, ಅನುದ್ದಿಷ್ಟ (ಭತ್ರ ಕಟ್ಟಿಸುವಿಕೆ, ಬಾವಿ ತೋಡಿಸುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವರು. ಅದರಿಂದ ತಪೋಹೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಿಕ್ಷುಕ ಜನ, ರಾಜಸ ಜನರಿಂದ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿಗವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯೋಗ್ಯ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಬಂದರೆ ಇದೊಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಯಾಕೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ದ್ರವ್ಯ, ರಾಜ್ಯಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರಾದರೆ, ಅವರು ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ, ಕಲಿವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೇ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ರಾಜ್ಯ, ದಂಡಧಾರಣೆ, ಧನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರವಚನ, ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆದರ್ಶ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೂ ಸಹ ವಾಲೀಭಂಡಾರವನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು, ತಾವು ವಾಹನವಿಲ್ಲದೆ ತೀರ್ಥ ಸಂಚಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೂ ಧನಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕಲಿ ನಿಗ್ರಹಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಯತಿ ಜನ್ಮ ಬಂದಾಗಲೂ ಅವರಿಗೆ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು, ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತವಾದುದೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ತನ್ನ ಜೀವನ ನಿದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ತೋರಿಸಿ, ಕೃತಿಗೆ ಶಿಷ್ಯಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವ ಸಂಪಾದನೆಯೇ ವಿಪ್ರನ ದೇವಕಾರ್ಯ. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಆ ದೇವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟು ಯಾವಾಗ ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಗುರುರಾಜರು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಕೂಡಲಿಲ್ಲ.

(2) ಭಕ್ತರುಗಳು, ಧನಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ಅಣಿಮಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ತೃಣದಂತೆ ಅನಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದುವು. ವೈರಾಗ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಯಗ್ರೀವರ, ಗುರುರಾಜರ ಪ್ರಸಾದವೇ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವು, ಆವೇ ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯರ ಸಂಪತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನನ್ನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವಿಸುವರೋ ಅಥವಾ ವಿಜಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವರೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, "ಸರ್ವ ಸಂಪದ್ವಿಧಾಯಕೋಹಂ" ಮೊದಲಾದ ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ತನಗಾದರೋ ಆ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲಾ ತೃಣಕ್ಕೆ ಸಮನವಾದವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಸ ಭಕ್ತನಾದಲ್ಲಿ ಐಹಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಭಕ್ತನಾದಲ್ಲಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ, ಭಕ್ತಿ, ಹರಿಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನನ್ನೂ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ. ಅಭೀಷ್ಟ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದು ಎಂದು ಭಾವ.

ಕನಕಂ ಶನಕೈರ್ಹಿತ್ವಾ ಮ್ರಿಯತೇ ಶುನಕೋಯಥಾ |
ಜೀವಶ್ಚಾಯಂ ತು ಕಇಷ್ಟಾಕ್ಷಂ ಮಇ್ಜೇರಮಣಿ ಮೌಳಿನಮ್ |
ಸಇಷ್ಟಾನಾತಿ ನ ಸಇ್ಜೇವನ್ ಪುಇ್ಜೇಕೃತಸುಪಾಪಧೀಃ ||3-68||

ವೈರಾಗ್ಯಾಭರಣಶ್ಚಾಹಂ ಕರಿ ಸನ್ತ್ಯಾಣಕಾರಿಣಮ್ |
ವರುಣಾದ್ಗೋಪತಿತ್ರಾಣಂ ಮರಣಾತ್ಯಾಗ ತೋಽರಣಮ್ ||3-69||

ಯಮದಣ್ಣೋಪಮಶ್ಚಾಯಂ ಮಮ ದಣ್ಣೋಪಿ ಪಣ್ಣಿತ |
ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಾರಮ್ಭ ಶೌಣ್ಣೋಯಂ ಮದ್ಗೋರ್ದಣ್ಣೈಕಮಣ್ಣನಮ್ ||3-70||

(ಧನವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಲ್ಲಿ) ಈ ಜೀವನು ರಾಶೀಕೃತ ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು (ಇಲ್ಲಿಯೇ) ಬಿಟ್ಟು ನಾಯಿಯಂತೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. (ಆದುದರಿಂದ) ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೇ ಆಭರಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ನಾನು (ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ) ಮರಣಪೀಡೆ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ, ವರುಣನಿಂದ ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪಂಡಿತನೇ! (ವಿಪ್ರನೇ) ಈ ನನ್ನ ದಂಡವೂ ಕೂಡ ಯಮದಂಡ ಸದೃಶವಾದುದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ಘಟಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನ ಭೂತವಾದ ಶಕ್ತಿಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ದೋರ್ದಂಡವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. (ಅಂದರೆ ಈ ನನ್ನ ದಂಡವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಘಟಕಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನವಾಗತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ ಸಹಿತ ಶೌಂಡ ಎಂದರೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಯುಕ್ತ.)

(1) ಗಜೇಂದ್ರನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ನಂದಗೋಪನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ಸಂಸಾರಸಾಗರೋತ್ತಾರಣವಾಗುವುದು.

(2) "ವೈರಾಗ್ಯಾಭರಣಶ್ಚಾಹಂ" ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಯತಿತ್ವ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವೈರಾಗ್ಯಾಭರಣ ಲಾಭವಾಗುವುದು.

(3) ಆಶ್ರಮೋಚಿತ ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ "ದಂಡ" ಸ್ಮರಣೆ.
(ದೋಃದಂಡ=ದೋರ್ದಂಡ=ತೋಳಿನದಂಡ)

ಮಮ ಕೌಪೀನಮಪ್ಯೇತತ್ಪಾಪಿನಂ ಪಾವ ಯತ್ಯಹೋ |
ಗೋಪೀನಾಂ ಪತಿನಾ ದತ್ತಂ ಪೀತಾಖ್ಯಂ ಪಾಣಿನಿರ್ಮಿತಮ್ ||3-71||

ಮಾಣಿಕ್ಯಾನಾನ್ತು ಶ್ರೇಣೀಭಿಃ ಶೋಣಾಚ್ಛೋಣಿತ ಶೋಭಿನಾಮ್ |
ಖಚಿತಂ ಚಾರ್ಚಿತಂ ಹಂಸೈರ್ಯಾಚಿತಂ ಯಾಚಕೈಃ ಸದಾ ||3-72||

ಯತೀನಾಂ ಪತಿನಾ ದತ್ತಂ ಕೃಷ್ಣೇನಾದ್ಭುತಕರ್ಮಣಾ |
ನಾರದಸ್ಯಾಪ್ಯದತ್ತ್ವಾ ತು ಮಯ್ಯೇವಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥಿನಾ ||3-73||

ಶೋಭಿಸುವ ಅತಿಕೆಂಪಾದ ಮಣಿಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ, ಯತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತವಾದ, ಸದಾ (ಬಹು) ಯಾಚಕರಿಂದ ಯಾಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯ) ಕೈಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಪೀತವೆಂಬ ಹಸರಿನ ನನ್ನ ಕೌಪೀನವು ಕೂಡಾ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಈ ಕೌಪೀನವು) ಯತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ನಾರದರಿಗೂ ಕೂಡದೆ, ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. (ಮಗನಿಗೆ ತಾಯಿಯು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಟ್ಟದ್ದು.)

(1) ಈ ಕೌಪೀನವನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರು ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾಗುವರು ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಪೀತವೆಂಬ ಹಸರಿನ, ವಾದಿರಾಜರ ಕಾವಿ ಬಣ್ಣದ ಕೌಪೀನವು, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಾರದರು ಬೇಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡದೆ, ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು, ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ).

ಸೂತ್ರಂ ಕಟಿತಟೇ ಭಾತಿ ಗಾತ್ರಮಧ್ಯೇ ಮಮ ದ್ವಿಜ |
ಕಾಽತ್ರ ಕೀರ್ತಿಯತೀನಾಂ ತು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಿಧಿಂ ವಿನಾ ||3-74||

ವಾಮನಾದಾಪ್ತವಾನ್ ಕಾಮಂ ಕಮನೀಯಂ ಕಮಣ್ಣಲುಮ್ |
ಶಮನಂ ಕ್ಷುತ್ರಿಪಾಸೇ ಚಾಪ್ಯಮೃತೋಪಮವಾರಿಣಾ ||3-75||

ಕಮ್ಬಲಂ ರತ್ನಜಮ್ಬಾಲಂ ಚಾಮ್ಬರಂ ಶಾಮ್ಬರಂ ತಥಾ |

ಶಮ್ಬುನಾ ಸಮ್ಬುಮಾದಾಪ್ತಂ ಕುಮ್ಬರಾಕ್ಷಸ ಭಜ್ಞನಾ ||3-76||

ವಿಪ್ರನೇ! ನನ್ನ ಶರೀರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೊಂಟದ ಸುತ್ತಲೂ ಉಡಿದಾರವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ ಆಚರಣೆಯ ವಿನಾ ಯಾವ ಯತಿಯು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ? ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ, ಅಮೃತ ಸದೃಶ ಜಲದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಇಚ್ಛತವಾದ, ಮನೋಹರವಾದ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ವಾಮನ ದೇವರಿಂದ ಹೂಂದಿದೆನು. ಕುಂಭ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ರುದ್ರನಿಂದ, ಶಂಬರನ ವಸ್ತ್ರವಾದ, ರತ್ನ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಕಂಬಳಿಯನ್ನೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪಡೆದೆನು.

(1) ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಟಿಸೂತ್ರವೆಂದರೆ, ಹರಿಯ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ವೇದದ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿಶ್ಚಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದು.

(2) ಕಟಿಸೂತ್ರದಂತೆ ಕಮಂಡಲವೂ ಧ್ಯೇಯವೇ. ಅಮೃತಸದೃಶ ಜಲದಿಂದ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳರಡೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ನಿಯತ ವೇದ-ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕೊಡಿಸುವುದು.

(3) (ಶಂಬರನ ಕೋಶದಲ್ಲಿದ್ದು) ಶಿವಕೃತಕುಂಭ ರಾಕ್ಷಸನ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಮೇಲಕ್ಕೆಸೆಯಲು, ಬೀಳುವ ಶಿವನನ್ನು ಗುರುರಾಜರು ತಡೆಯಲು, ಆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಂತರ ಶಿವನು ಶಂಬರನನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ಶಂಬರನ ಕೋಶದಿಂದ ಕುಂಭನ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಕಂಬಲವನ್ನು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಪೂಜಾರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

(ಅಂದರೆ ಈ ಕಂಬಲವು ಮುಂಚೆ ಶಂಬರನ ಕೋಶದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕುಂಭನ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು.) ಈ ರತ್ನ ಕಂಬಳಿಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ತೈಲ ಧಾರಯಂತೆ, ಹರಿಯ ಗುಣರತ್ನಧ್ಯಾನವಂಜ ಬಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಾದಪೀಠೇ ಹಟಾತ್ರಾಪ್ತೇ ದಿವ್ಯರತ್ನ ಸುಘಟ್ಟಿತೇ |

ತ್ವಷ್ಟ್ರಾ ಚ ವಿಟ್ಟಲಾದೇಶಾತ್ ಕಾರಿಣ್ಯರಹಿತೇ ಶುಭೇ ||3-77||

ಏವಂ ಸರ್ವಾಣಿ ವಸ್ತುನಿ ವಸ್ತ್ರಾದ್ಯಾಭರಣಾನಿ ಚ |

ದೇವೈರಪ್ಯಾಪ್ತವಾನ್ ಕಾಮಮೌದಾಸೀನ್ಯ ವಿವರ್ಜಿತೈ ||3-78||

4. ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಪ್ರೇಶ ಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (79-83)

ಮತ್ಯತೌ ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸೋ ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಯ ಯಶಃ ಶ್ರಿಯಃ|

ಆಯುಷ್ಯಂ ಶ್ರವತೇ ಭಿನ್ನಘಟಾಂತಸ್ತೋದಕಂ ಯಥಾ||3-79||

ವಿಠಲದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ, ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ, ದಿವ್ಯ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ತ್ವಷ್ಟ್ರನಿಂದ ಮೃದು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಶುಭವಾದ ಪಾದುಕಾದ್ವಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಾಮ ಉದಾಸೀನ ರಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೋ ಅವನ ಯಶಸ್ಸು, ಸಂಪತ್ತು, ಆಯಸ್ಸು ಒಡೆದು ಹೋದ ಘಟದಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿನಂತೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು. "ಮತ್ಯತೌ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ (79ರಿಂದ) "ಚಿರಂಜೀವ ಪುತ್ರಕ" (83) ರವರೆಗೆ ಯಾರೋ ಓಬ್ಬ ವಿಪ್ರೇಶನ ಪ್ರಕರಣವು. 80ರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರೇಶ ಎಂದು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸಂಬೋಧನೆಯು. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನು ಯಾರಿಗೆ ಇಶನೋ ಅವನು ವಿಪ್ರೇಶನು.

ಇಮಂ ಶ್ಲೋಕಂ ತು ವಿಪ್ರೇಶ ಸರ್ವದಾ ಸಜ್ಜನೇಷ್ಠಿಹ|

ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಮದೀಯೇಷು ಮದ್ಧಯಾವಿಷಯೇಷು ಚ||3-80||

ವಿಪ್ರಪ್ರಾಣಾವಧಿಯಾವತ್ ಸತ್ಯಮಾಣಾವಿರೋಧತಃ|

ತದ್ವಾಣ್ಯಾಚ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಮದ್ವಾಣ್ಯಾಃಽವಿಷ್ಠಯಾಽನಯಾ||3-81||

ಮತ್ಕಾರ್ಯಂ ವಿಪ್ರ ಕಾರ್ಯಂ ವಾ ನ ಜಾನಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||3-82||

ಕ್ರೋಧೋಽಪಿ ಮಮ ನಾಸ್ತೇವ ತ್ವಂ ಚಿರಂ ಜೀವ ಪುತ್ರಕ||3-83||

ಹೇ ವಿಪ್ರೇಶನೇ! ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳು. (ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನೂಡನೆ ಮುಕ್ತರಾಗುವ) ನನ್ನವರಿಗೂ, ನನ್ನ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಇತರರಿಗೂ ಹೇಳು. ವಿಪ್ರನು ಜೀವಂತನಾಗಿರುವವರೆವಿಗೂ, (ವೇದಾದಿ)

ಸತ್ಯಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಈ ನನ್ನ ವಾಣಿಯಿಂದ ಆವಿಷ್ಟವಾದ ವಿಪ್ರವಾಣಿಯಿಂದ (ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು) ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಎಲೈ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ! ನೀನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಅದರಿಂದ) ನನಗೇನೂ ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲ. ಪುತ್ರನೇ! ನೀನು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು.

(1) ವಿಪ್ರನಿಂದ ಬಹಳ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ "ಮತ್ಸ್ಯತೌ" = ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ನೀನು (ವಿಪ್ರೇಶ) ಸದಾ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ವಿಪ್ರ ಪ್ರಾಣಾವಧಿ..." ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ವಿಪ್ರ ಪ್ರಾಣಾವಧಿಯಾವತ್" ಇದೇ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ವಿಪ್ರನು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವವರೆವಿಗೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಂಥ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಿಪ್ರ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚನೆ.

(3) ಕ್ರೋಧೋಽಪಿ ನಾಸ್ತೇವ ಎಂಬುದು ಋಜುಲಿಂಗ; ಇತರರಿಗೆ ಇದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಲ್ಲ. "ಏವ" ಕಾರದಿಂದ "ನಿತ್ಯಕ್ರೋಧಾಭಾವ" ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

(4) ವಿಪ್ರೇಶನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವು, ಅವನಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಕೃತಿ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳೂ ತೀವ್ರಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ತನಗೆ ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ "ಮತ್ಸ್ಯತೌ" ಶ್ಲೋಕವು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ವೃಥಾವಲ್ಲ; ನೀನು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(5) "ವಿಪ್ರಾರ್ಥಮೇವ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಅಲಕಸಂಸ್ಥಮೌಳಿನೇ" (104)ವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತ ಶ್ಲೋತ್ರಪ್ರಕರಣ.

5.ವ್ಯಾಸಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (84-108)

ವಿಪ್ರಾರ್ಥಮೇವ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಶ್ರುಣುವೋತಕ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಚ ಸದ್ಧರ್ಮಂ ಹೃದಿಸ್ಥಂ ಕುರು ಸರ್ವದಾ||3-84||

ಅಯಂ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಮಾಮೇವಶರಣಂ ಗತಃ|

ವೃನ್ದಾವನ ಕೃತೇಃ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ವಸ್ಯಾಭೀಷ್ಟಂ ನಿವೇದ್ಯ ಮೇ||3-85||

ಶರಣಾಗತನಿರ್ಹರಣಂ ಮರಣಂ ತು ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ|

ಕರುಣಾಕರ ತತ್ಪ್ರಾಣಂ ಕರಣಂ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಣಾಮ್||3-86||

ಹೇ ಪೋತಕ! (ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನೇ) ಕೇಳು. ವಿಪ್ರನಿಗಾಗಿಯೇ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ನೀನು ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾದ) ಸರ್ವ ಸದ್ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಸದಾ ಮನನ ಮಾಡು. ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಟನಾರೂಪವಾದ ಸಾಧನವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿ, ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಶರಣಾಗತರಾದವರ ತ್ಯಾಗವು ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಮವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ದಯಾನಿಧೇ! ಆ ಕಾರಣದಿಂದ (ವಿಪ್ರನಿಗಭಿಮತವಾದ) ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯು (ಯುಕ್ತವಾದುದು).

(1) ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಾನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರಕಟಣೆಯು ಆಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು, ವಿಪ್ರನು ಮುಂಚೆಯೇ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರುವನೆಂದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಮೂಲಕ ಆಶಯಿಂದ "ನೀವು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ತತ್ತ್ವ ಹೇಳಿ, ಬಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು, ಪುಸ್ತಕ ಮಾಡಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುಗಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮೂಲರೂಪದಿಂದ, ಅಥವಾ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥ ಜ್ಞಾನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಬಲದಿಂದ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವು .

(2) ಈ ಕೃತಿಯು ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(3) ಅರ್ಜುನನು ಗೀತಾ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರನು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕ ಎಂದರ್ಥ. ಇತರರು ಗೀತೆಗೆ ಅಮುಖ್ಯಶ್ಲೋಕಗಳಾದಂತೆ ಈ ಕೃತಿಗೆ ವಿಪ್ರನಿಂದ ಇತರರು ಅಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಂದು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ "ಶ್ರುತ್ವಾ ಹೃದಿಸ್ಥಂ ಕುರು" ಎಂದು ಮಾಡಿರುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಅನುಮಾಪಕವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ವಿಪ್ರನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುರಾಜರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದನು. ಆಪ್ತರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟಶಾಸ್ತ್ರವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಗೀತೆಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾಧಿಕಾರಿಕ; ಈ ಕೃತಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾಧಿಕಾರಿಕ .

ಅಹಂ ವಿತ್ತಾನಿ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಚೇತಿ ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ|

ಕಾಲಶ್ಚಾಯಂ ಕಲಿರಿತಿ ಹ್ಯಾದಾಸೀನ್ಯಂ ಕೃತಂ ಮಯಾ||3-87||

ಸುರಾಣಾಂತುಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ತಥಾ|

ಸಮ್ಯಾ ಷಣಂ ಚ ಸದ್ಬುದ್ಧೇ ನೈವ ಧರ್ಮೋಽತ್ರ ಜಾತುಚಿತ್||3-88||

ಅಥಾಪಿ ವಿಪ್ರವಯೇಽಸ್ಮಿನ್ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಮಮ ಕಲೇವರಮ್|

ಪೂರ್ವಾನುಭವಸಂಸ್ಕಾರಕಾರಣಾದ್ವಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿಮನ್||3-89||

(ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡೋಣವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. (ಆದರೆ) ಕಲಿಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಉದಾಸೀನವು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೇ! ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುವುದಾಗಲೀ (ಅವರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದಾಗಲೀ; (ಅವರೊಡನೆ) ಸಂಭಾಷಿಸುವುದಾಗಲೀ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ (ಅವು) ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಹೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ! ಪೂರ್ವಾನುಭವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾರಣದಿಂದ (ಪ್ರತಿಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ) ಈ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನ (ವಾಸನಾಮಯ) ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು, ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(1) ಕಲಿಕಾಲದ ದನೆಯಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು III - 66ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಈಗ ಹೇಳಿರುವುದು ವ್ಯಾಸಭಕ್ತರಿಗಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

(2) ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು ಯಾವುದೆಂದರೆ - ಮ.ತಾ.ನಿ. XI - 42-47 ರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರೂ - "ಮಾನುಷ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

(3) ಕಲಿಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ದರ್ಶನವನ್ನೇಕೆ ಕೊಡಬಾರದೆಂಬ ಶಂಕೆಗೆ, ದೇವತೆಗಳ ಧರ್ಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ, ಅದು ದೇವತಾ ಧರ್ಮವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾವು ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಬಲವತ್ತರ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವು ಆಗುವುದೆಂದೂ, ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದರ್ಶನ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶಗಳು ಸುವರ್ಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೊಡ್ಡ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಧನ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತದೇವ ಮತ್ಕಲೇವರಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಯತ್ಕಲೇವರಂ।

ತದೇವ ಮತ್ಕಲೇರಿತಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಯತ್ಕಲೇರಿತಮ್॥3-90॥

ತದೇವ ಕಲ್ಪನೇರಿತಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಕಲ್ಪನೇರಿತಮ್ ।

ಸುಖಸ್ಯ ಭೋಕ್ತಾ ತದ್ಧೇಹೇ ನಾಸುಖಸ್ಯ ಕದಾಚನ॥3-91॥

ಸುಖಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ತದ್ಧೇಹೇ ನಾಸುಖಸ್ಯ ಕದಾಚನ।

ತಸ್ಮಾಚ್ಛುಖಭೋಕ್ತೃತ್ವಂ ಸರ್ವದಾ ಮೇ ನಚಾನ್ಯಥಾ॥3-92॥

ಯಾವುದು ವಿಪ್ರನ ಶರೀರವೂ ಅದೇ ನನ್ನ ಶರೀರವು (ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ವಿಪ್ರನ ವಾಸನಾಮಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿಪ್ರನ ಶರೀರದಲ್ಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವೆನು

ಎಂದು ಅರ್ಥವು) ವಿಪ್ರನಿಂದ ಯಾವ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೋ ಅದು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ವಿಪ್ರನಿಂದ ಯಾವುದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೋ ಅದು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ವಿಪ್ರನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಸುಖವನ್ನು ದುಃಖವನ್ನು, ಯಾವಾಗಲೂ ಭೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಾಧನ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ದುಃಖ ಸಾಧನವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಸರ್ವದಾ ಸುಖಾನುಭವವೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ.

(1) ವಿಪ್ರನ ಉಹನಾಶಕ್ತಿ, ಪ್ರತಿಭೆ, ವಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಿಂಬಭೂತವಾದ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತವಾದವುಗಳು. ಆವೇಶರೂಪದಿಂದ ದ್ವಿಜನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು ("ಕಲ್ಪನೇರಿತಂ=ಸಂಕಲ್ಪ ತಪಶ್ಚರಣಾದಿಕಂ ವಾ") ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯ, ತಪಃಕಾರ್ಯಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟನಾದ ತನ್ನವುಗಳೇ ಎಂದರ್ಥ.

(2) 92ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಯಿಂದ, ದ್ವಿಜನು ಋಜುದೇವತೆಯ ಆವೇಶ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಂತತ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯ, ತಪಃ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ, ಶ್ರಮ, ನಿದ್ರೆ, ಅಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ದೋಷವೇ ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಸಂತತ ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಭೋಕ್ತೆಗಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯವಿಲಾಸದ್ವಯವು ಈ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿದೆ.

ಮಾರ್ತಾಣ್ಡ ಮಣ್ಡಲಾಭೇ ದ್ವೇ ಕುಣ್ಡಲೇ ಪುಣ್ಡರಿಕಿಣಾ|

ಪ್ರಾಪ್ತೇಭ ಶುಣ್ಡಾದಣ್ಣೇನ ಪಣ್ಣಿತೇನ ವಿಡಮ್ನಿನಾ||3-93||

ಶತಪತ್ರೋಪಮಂ ಛತ್ರಂ ರತ್ನದಣ್ಣ ವಿಚಿತ್ರಿತಮ್|

ವೃತ್ರಸ್ಯ ಶತ್ರುಣಾ ಗೋತ್ರಭೇತ್ರಾಚಾಪ್ತಂ ಶಶಿಪ್ರಭಮ್||3-94||

ಚಾಮರೇ ಚಾಮರೇಶೇನ ರತ್ನದಣ್ಣೇ ಶಶಿಪ್ರಭೇ|

ಸಾಮರೇ ಸಾಮರೇ ಲೋಕೇ ಪ್ರೇಷಿತೇ ಮಮ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ||3-95||

ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನಿಂದ, ಗಜಮುಖ ಹೊಂದಿದ, ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಎರಡು ಕುಂಡಲಗಳು, ವೇಷಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಿಂದ (ಗುರುರಾಜರಿಗೆ) ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪದ್ಮ

ಸದೃಶವಾದ ರತ್ನಮಯ ದಂಡಸಹಿತವಾದ, ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಸುಂದರವಾದ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಛತ್ರವು (ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ) ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ನೀಳುವ, ವೃತ್ರಾಸುರನ ಶತ್ರುವಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರತ್ನದಂಡಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಎರಡು ಚಾಮರಗಳು ಸಹ ಇಂದ್ರನಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ (ಸದಾ ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ಪ್ರಚುರವಾದ) ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

(1) ಪಂಡಿತ ಮತ್ತು ವಿಡಂಬಿನಾ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು (ಶುಂಡಾ ದಂಡ=) ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣಗಳು. ವಿಡಂಬಿನಾ=ವೇಷಾಲಂಕಾರಾದಿಯುಕ್ತ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಂತೆ ವೇಷಧಾರಿಯು ವಿನಾಯಕನು.

(2) ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾಗಿ ಎರಡು ಕುಂಡಲಗಳು ಎಂದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳೆಂಬ ಎರಡರ ಶ್ರವಣಜನಿತ ಜ್ಞಾನ. ಛತ್ರ (ಶತಪತ್ರ) ಎಂದರೆ ಅನಂತ ಪ್ರಭೇದ ಉಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೆಂಬ ರತ್ನದಂಡಯುಕ್ತವಾದ ವೇದವೂ, ಅದರ ಶ್ರವಣಜನಿತ ಜ್ಞಾನವೂ ಎಂದರ್ಥ. ಎರಡು ಚಾಮರವೆಂದರೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ನಿರಾಕರಣ, ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಂಶವುಳ್ಳ ಮನನ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು. ಪೀಠವೆಂದರೆ ಯಮ ನಿಯಮಾಸನಾದಿ ಯುಕ್ತ ಧ್ಯಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂದು ಅರ್ಥವು.

(3) ಕುಂಡಲ, ಛತ್ರ, ಚಾಮರ, ಪೀಠಗಳು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣಜನಿತ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮನನಜನಿತ ವಿಜ್ಞಾನ, ಧ್ಯಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳ ಜ್ಞಾನ, ವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ತರ್ಕ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾದಿಗಳ ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳೆಂಬ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹಯಗ್ರೀವ ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ರೂಪೀ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಗ ವೃತ್ರಸ್ಯ ಶತ್ರುಣಾ=ಲಿಂಗಶರೀರ ನಾಶಕೇನ, ಗೋತ್ರಭೇತ್ರಾ=ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರ ನಾಶಕೇನ ಹರೀಣಾ ಎಂದೂ, ಅಮರೇಶೇನ=ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ಎಂದೂ, ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಪರವಾದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ನಿಯಮ "ಯತ್ರ ಪ್ರತೀತಾರ್ಥ ಬಾಧಸ್ತತ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಗ್ರಹಃ" ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ (XII - 57 XVI 71-72)

ಮಯಾ ಪೀಠಂ ಹಟಾದಾಪ್ತಂ ತಟಿನ್ನಿಭಸುಪೌರುಟಂ |

ತ್ವಷ್ಟ್ರಾಸುಘಟ್ಟಿತಂ ರತ್ನಕೋಟಿಭಿಃ ಕರಿನೇತರಮ್ ||3-96||

ಏವಂ ಸದಾ ದಿವ್ಯ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಭಿಃ
 ಸಂಸೇವ್ಯಮಾನಸ್ತ್ರಿದಶೈರ್ಮಮಾನುಗೈಃ|
 ವಿರಿಷ್ಟಲೋಕೇ ಸುಚಿರಂ ರಮನ್ಮುದಾ
 ರಮಾಮಿ ಲೋಕೇಽಪಿ ರಮಾಪತೇಃ ಪ್ರಿಯೇ||3-97||

ನನ್ನನಂ ತೇ ಶತಾನನ್ನ ಮುಕುನ್ದಾವಸಿತಂ ವದನ್|
 ನನ್ನಗೋಪಸುತಾಮನ್ದಾನನ್ದಾತ್ಮನ್ ಪಾಹಿ ನನ್ನನಮ್||3-98||

(ದೇವಬಡಗಿ) ತ್ವಷ್ಟ್ರವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ, ಕೋಟ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ, ಮೃದುವಾದ, ಮಿಂಚಿನಂತ ಹೊಳೆಯುವ, ಸುವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ನನ್ನ ಪೀಠವು ಯೋಗ್ಯತಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸದಾ ದೇವ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಅನುಚರರಿಂದಲೂ, ಸಂಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ (ಮೇರುಸದನ, ವೈಜಯಂತಿ, ಸತ್ಯ) ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಈ ವಿಪ್ರನೇ (ಆಖ್ಯಾನ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು) ತೇ ನಂದನಂ=ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಉದ್ದೇಶ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಬಹುಕಾಲ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಶ್ವೇತ ದ್ವಿಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ "ಹೇ ನಂದಗೋಪನ ಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! ಪೂರ್ಣಾನಂದನೇ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕಾಪಾಡು' (ಎಂದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ) ಆನಂದದಿಂದ ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೀಠವೆಂದರೆ "ಧ್ಯಾನ" ಎಂದರ್ಥ.

ಧ್ರುವಂ ವಾತೇನ ಸನ್ಯಕ್ತಂ ಪೀಠಂ ತಚ್ಚಘಟಾಮೃತಮ್|
 ನಾರದಾಚ್ಚಾರದಾಮೂರ್ತಿಂ ಪಾಹಿ ತಂ ಮತ್ಸುತಂ ತಥಾ||3-99||

ಮುಕುನ್ದ ಕುನ್ದಕುಡ್ಮಲ ದನ್ತಪಚ್ಕ್ವಿರಾಜಿತ|
 ನನ್ನಗೋಪಸುತಾಮನ್ದಾನನ್ದಾತ್ಮನ್ ಪಾಹಿನನ್ನನಮ್||3-100||

(ಹೇಗೆ) ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಅಮೃತಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾದ, ನಾರದನಿಂದ (ಬೋಧಿತನಾದ ಕಂಸನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂತನಿಯ ಸ್ತನಗತವಾದ) ಸ್ಥಿರವಾದ ವಿಷವು (ನಿನ್ನಿಂದ) ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಮೃತ ಕಲಶದಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತ(ಸದೃಶ)ವಾಯಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಾರದಾ ಸನ್ನಿಧಾನ ಯೋಗ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನನ್ನ ಸುತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗಿನಂತಿರುವ ದಂತಪಂಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿತನಾದ, ಪೂರ್ಣಾನಂದನಾದ ಹೇ ಮುಕುಂದನೇ! ಈ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕಾಪಾಡು (ಎಂದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.)

ಇದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವ ವಿಷಾದಿ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿತವು.

ಯತ್ಪ್ರೇರಣಾಂ ವಿನಾ ಸೋಽಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತನಾ|

ಏಕಂ ವಾ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಶ್ಲೋಕಂ ತರ್ಹೀದಂ ತತ್ತ್ಯಥಂ ಭವೇತ್||3-101||

ಪರೀಕ್ಷಾಂ ಕುರು ತಚ್ಚಕ್ತಿಂ ವಾಗ್ಭೂತಿವಿಷಯಾಂ ಸುತ|

ಸ್ವಾಪ್ನಂ ಶ್ಲೋಕಂ ವಿನಾ ಚೈಕಂ ಶ್ಲೋಕಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ವಾ ನ ವಾ||3-102||

ಮುಕುಟಂ ರತ್ನಸತ್ಕೂಟಂ ಹಾಟಕಾದ್ರಿರಿತಿ ಸ್ಫುಟಮ್|

ಭಾತಿ ಪೌರುಟಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಸುಪಾಟವಮ್||3-103||

ಹೇ ಪುಣ್ಯ ಕೀರ್ತನ! (ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನೇ!) ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಅವನಿಂದ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ? ಹೇ ಸುತನೇ! ವಾಕ್ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿಷಯವಾದ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಸ್ವಾಪ್ನ ಶ್ಲೋಕವಲ್ಲದೆ (ಬೇರೆ) ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಹೇಳುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ (ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡು) ರತ್ನಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ, ಮೇರು ಪರ್ವತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರತೀಯಮಾನವಾದ, ಬಂಗಾರಮಯವಾದ, ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ,

(ಗುರುರಾಜರ) ಕಿರೀಟವು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. (ಕಿರೀಟ ಸ್ಮರಣೆ ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶಕ).

(1) ಸ್ವಪ್ನಶ್ಲೋಕ ನಿರೂಪಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ "ತತಃ ಪರಂ ಮೂಕ ಏವಸಾಕ್ಷೀ ಚಾಹಂ ಚ ಮೇ ಗುರುಃ" ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುವರ ಚರಿತಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತ್ಯಾ ವಿಪ್ರನು ಶ್ಲೋಕಾದಿಗಳನ್ನು, ರಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಸಮರ್ಥನು.

(2) ಮೇರುವು ಪರ್ವತ ಸಮುದಾಯ, ಕಿರೀಟವು ರತ್ನ ಸಮುದಾಯವು.

ಸುವರ್ಣಪೂರ್ಣೇ ಮಮ ಕರ್ಣಭೂಷಣೇ
ಗಣೈರ್ಮಣೀನಾಂ ತು ಝಣಝಣ ಧ್ವನಿಃ|
ಗಲಸ್ಥಹಾರಾವಲಭಿಃ ಸುಮೇಲನೇ
ತ್ವಾಸೀತ್ತಥಾ ಚಾಲಕಸಂಸ್ಥಮೌಳಿನಾ||3-104||

ನನ್ನ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಣಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ, ಕಂಠದಲ್ಲಿರುವ (ಮುತ್ತಿನ) ಹಾರಗಳಿಂದ, ಹಾಗೆಯೇ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಕಿರೀಟದ (ಮಣಿಗಳಿಂದ) ಮೇಳನವಾದಾಗ (ಅಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿದಾಗ) ಝಣ ಝಣ ಧ್ವನಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು.

ಮುಕುಟಯುಕ್ತ ಶಿರಸ್ಸು, ಕುಂಡಲಯುಕ್ತ ಕಿವಿ, ಹಾರಾವಳಿಯುಕ್ತ ಕಂಠ, ಆಲಕಯುಕ್ತ ಲಲಾಟ - ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶ, ಭಾರತಾದಿ ಸಕಲ ವೈದಿಕ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪತ್ ನಿಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತವು.

ಓಂ ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ದ್ರಾಃ||3-105||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||3-106||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್ |

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್ ||3-107||

ಯಚ್ಚೈಣ್ಯತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗಣೇ ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ |

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್ ||3-108||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಮ್ಯವ್ಯಾಜನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ತ್ಯತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || 3-108 || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 4-96 ||

ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || (ಶ್ಲೋಕಾಃ:1-22) ||

ವ್ಯಾಜನಾಂತರ್ಗತ, ಗುರುರಾಜಾಂತರ್ಗತ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಭಜನೆಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ
ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ತುತಿರೂಪ ಭಜನೆಯು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಥಮ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ನಿರೂಪಿಸಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿ ಆಗಬೇಕೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯಜ್ಞಾದಿ ಪುಣ್ಯ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ, ಹಾಗೆ
ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣರಾದವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಗ್ರಹಣ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ, ಶ್ರವಣಾದಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ,
ತ್ಯತೀಯಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಈ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು
ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ (22) "ಶೋಕಾನಾಂ ಹರಣೇನಭೂತ್" ವರೆಗೆ
ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟ ಶ್ಲೋತ್ರಪ್ರಕರಣವು. ಹದಿಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನನ್ನು
ಸಂಭೋದಿಸಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನು ಯತಿಯಾದಾಗ ಈ ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟನೂ
ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ವಿಪ್ರನಿಗಿಂತ ಆಶ್ರಮ ಜೇಷ್ಠನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಶೇಷಾದಿಗಳಂತೆ ಈತನಿಗೂ
ಈ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟೃ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಮಾನ್ಯ
ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಓಂ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಸನ್ಮನ್ತ್ರಂ ಸದಾ ಭಜ ಮದಾದ್ಧಿನಾ |

ಕದಾಪಿ ತವ ದಾಸತ್ವೇ ಸಂಶಯೋ ನ ವದಾದರಾತ್ ||4-1||

ಹೇ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನೇ ! ಮದರಹಿತನಾಗಿ ವಾದಿರಾಜ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸದಾ ಭಜಿಸು. ನೀನು ನನ್ನ ದಾಸನೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಪಿಸು.

ವಿಪ್ರನು ಯುತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಆಶ್ರಮ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಯುತಿಯಾಗಿದ್ದ ವಾದಿರಾಜ ಎಂಬವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ತನ್ನ (ವಾದಿರಾಜ) ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ, ರಾಮಾದಿ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜಪಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ "ವದ ಆದರಾತ್" ಎಂದರೆ ಮಧ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾದಿ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪಠಿಸು, ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡೆಂದೂ ಅರ್ಥವು.

ನೂಪುರೇ ತೂಪರಿ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶ್ರೀಪರೀತೇ ಚ ರೂಪಿತೇ |

ಕಾ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪರೇಶೇನ ಚಾಪಾರ್ಯಯಾ ನಿರೂಪಿತಾ ||4-2||

(ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರಿಂದ) ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ (ಪಾದದ ಆಭರಣವಾದ) ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ನೂಪುರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಆಭರಣ ಪರೀಕ್ಷಕರಿಂದ ಇದರ ಬೆಲೆ ಇಷ್ಟೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಕುತ್ಸಿತ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಎರಡು ನೂಪುರಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದುವು. ಅಂದರೆ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಾದಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವರು ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕಡೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪಾದಸಾಧ್ಯಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಾಟನಜನ್ಮಪುಣ್ಯ ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥವು. ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಮನ ಪುಣ್ಯ, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ಮಧ್ವಾದಿ ಚೇತನತೀರ್ಥದರ್ಶನಾದಿ ಪುಣ್ಯ - ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧ ಪುಣ್ಯ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ದಿವ್ಯ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕುತ್ಸಿತರ ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರೀತಿಸಾಧನರೂಪ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಜ್ಞದೇ ಭಜ್ಞದೇಽರಿಣಾಂ ಸಜ್ಞದೇ ಸರ್ವದಾ ಹರೇಃ|

ಅಜ್ಞದೇಶೇ ವಿರಾಜೇತೇ ತುಜ್ಞಹೇಮ ಮಮಾಜ್ಞಃ||4-3||

ಹೇ ತುಂಗಹೇಮ! (ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸುವರ್ಣದಂತೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನಾದ) ಮಮಾಂಗಜ (ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟನೇ) (ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ದತ್ತವಾದ) (ಶ್ರೀಹರಿಯ) ಶತ್ರುಗಳ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ, ಸದಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಗವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಎರಡು ಬಾಹು ಭೂಷಣಗಳು ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಬಾಹುಭೂಷಣಗಳಾದ 'ಆಂಗದ' ಇದರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಶತ್ರುನಾಶ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹರಿಭಕ್ತರ ಸ್ನೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಪುಣ್ಯ ರೂಪವಾದವು ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಈ ಜಡ ಅಭರಣಗಳೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಹರಿಪೂಜೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶಪ್ರದವಾಗಿವೆ.

ಮಮ ಕೇಯೂರಮಪ್ಯೇತತ್ ವಾಯುರೂಪಂ ಶಿವಾಯುತಮ್|

ಮಯೂರರವತೋ ನಿತ್ಯಂ ವಾಯುತ್ವಂ ತಸ್ಯ ವಕ್ತೃಹೋ||4-4||

(ವಾಯುದೇವರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಂಗದ ಶಬ್ದೋಕ್ತವಾದ) ಈ ನನ್ನ ಕೇಯೂರವೆಂಬ ಆಭರಣವು ವಾಯುದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನ ಉಳ್ಳದ್ದು, ಶಿವನಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯಮಾನವಾದುದು. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಶಿವನ ಮಯೂರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನನ್ನ ವಾಯುತ್ವವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತದೆ.

ವಾಯುದೇವರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದು ನಾನು ಮುಂದೆ ವಾಯುಪದವಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಆಯಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ವಾಯುಪದವಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸ್ವಸ್ವಯೋಗ್ಯ "ವಾಯುತ್ವ" ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮೃತ್ಯುತಾ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮುದ್ರಾಙ್ಗುಲೀಯಕಂ ರುದ್ರಾತ್ಯದ್ವಾಃ ಪುತ್ರೇಣ ಚಾದ್ಯತಮ್ |

ಅದ್ರಾಕ್ಷಂ ದ್ರಾಗಭದ್ರಾಣಿ ದ್ರಾವಯೇದ್ರಾಜ್ಯದಂ ದ್ರುತಮ್ ||4-5||

ಶೇಷದೇವರಿಂದ ಮಾನಿತವಾದ, ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮುದ್ರಾಂಗಲಿಯು (ಸಜ್ಜನರ) ಅಶುಭಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಓಡಿಸುತ್ತದೆ. (ಸತ್ತಾತ್ರರಿಗೆ) ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತದೆ. (ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.)

(1) "ಮುದ್ರಾಂಗುಲೀಯಕಂ" = ಭೂದಾನಾನುಕೂಲ ಪುಣ್ಯರೂಪಂ.

(2) ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ದತ್ತವಾದುದು, ಶೇಷದೇವರಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.

ಹಸ್ತಾಙ್ಗುಲೀಯಕಂ ಶಸ್ತಂ ಸಮಸ್ತೈ ರತ್ನನಿರ್ಮಿತಮ್ |

ಪ್ರಹಸ್ತಾದಪಿ ತಂ ರಾಮಃ ಸ್ವಹಸ್ತಾಚ್ಚ ದದೌ ಮುದಾ ||4-6||

ವರುಣೋ ದತ್ತವಾನ್ ಕಾಮಂ ಮರಣಾದ್ಧಹಿತಸ್ಯ ಮೇ |

ಕರಣಂ ಸರ್ವರತ್ನಾನಾಂ ಕಿರಣಾದ್ರಜ್ಜನಂ ದಿಶಃ ||4-7||

ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ, ಸಮಸ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ರತ್ನ ನಿರ್ಮಿತವಾದ, ರತ್ನಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವ (ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ಹತನಾದ ಪ್ರಹಸನಿಂದ ರಾಮದೇವರು ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ವರುಣನಿಗೆ) ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ, ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ಹಸ್ತಾಂಗುಲೀಯಕವನ್ನು (ಉಂಗುರವನ್ನು) ವರುಣನು, ಮರಣರಹಿತನಾದ ನನಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು.

"ಉಂಗುರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪುತ್ರರತ್ನ, ಶಿಷ್ಯರತ್ನ, ದ್ರವ್ಯರತ್ನ, ಬರುತ್ತದೆ. ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿ, ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಶತ್ರು ನಿಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನೈರಭೇದ್ಯವಿಭವಂ ಸ್ಫುಟೀಕರ್ತುಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಮೇ |

ಕುರು ಮದ್ವಚನಾತ್ತೋಷಂ ತತ್ತೋಷೇಽಹಂ ಸುತೋಷಿತಃ ||4-8||

ಕಟಕಂ ಹಾಟಕಮಯಂ ಮಮ ಸದ್ರತ್ನಕೋಟಿಕಮ್ |

ಕಾರಕಂ ಪಾರಕೈರಾಪ್ತಂ ಹಾಟಕಾದ್ರೌರವಿಪ್ರಭಮ್ ||4-9||

(ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನೇ!) ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ (ನನ್ನ) ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು (ಕೃತಿ ಮೂಲಕ) ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು ನನ್ನ ವಚನದಂತೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸು. ಆ ಸಂತೋಷದಿಂದ (ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಅವಿಷ್ಟನಾದ) ನಾನು ಸಂತೋಷನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ಕೋಟಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ, ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ, ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ 'ನನ್ನ' ಕಟಕವೆಂಬ ಆಭರಣವು (ನನ್ನಿಂದ) ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ ಪಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು.

(1) ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಲಾತವ್ಯ ದೇವರ ವೈಭವ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ವಿಪ್ರನೇ ಅಧಿಕೃತನಾದವನು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆತನನ್ನು ನೀನು ಉಪಕಾರದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು, ಎಂದು ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಗುರುರಾಜರ ಮಾತು.

(2) ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದ ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ ಪಾರ ಕೇಳಿದ ಮುನಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದವರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ "ಕಟಕ" (=ಕಡಗ) ಎಂಬ ಆಭರಣದ ವಿಷಯವನ್ನು, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ, ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಕಟಕದ ಧ್ಯಾನವು ಜಾನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವದಾಯಕವು.

ಗಲೇ ಹಾರಾವಲಿಭಾರ್ತಿ ತಾರಾಣಾಂ ತು ಕಲೇವ ಮೇ|

ಮಿಲಿತಾ ಚೇನ್ಯನೀಲೈಶ್ಚ ಪುಲಕಾಂಕುಂ ಕರೋತ್ಯಹೋ||4-10||

(ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ) ಇಂದ್ರನೀಲ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಪ್ರಭೆಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, (ಮುತ್ತಿನ) ಹಾರಗಳ ಸಮೂಹವು ನನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳ (ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ) ರೋಮಾಂಚನವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಂತರಾರ್ಥ - ಅಪೌರುಷೇಯ ಅಗಮರೂಪಗಳಿಂದ ಮಿಳಿತವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯ ರೂಪಗಳು, ಹಾರಗಳ ಸಮೂಹವು. ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ "ನಾಮಮಾಲಾ"ಗಳು ಸರ್ವದಾ ಕಂಠಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಯಾ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಭಗವದ್ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ರೋಮಾಂಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅರ್ಥ ಸಹಿತ ವೇದಾದಿಗಳ ಧಾರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಪದೇಷ್ಟೃತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಏವಂ ಸದಾಽಸಂಖ್ಯಾ ಸುಖೈಶ್ಚ ಸಂಯುತೋ

ಮುಖೈರ್ದುರಾಪೈರ್ಖಗಮುಖ್ಯದೈವತೈಃ|

ದುಃಖೈರಸಮ್ಭಿನ್ನತರೈಶ್ಚಶಶ್ಚತ್

ಪ್ರಮೋದತೇ ದೇವವರೋ ಮಯಿ ಪ್ರಭುಃ||4-11||

ನಿಖಿಲ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಪ್ರಭುವು ನನ್ನಲ್ಲಿ (ಅತ್ಯಧಿಕ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನಿಟ್ಟು) ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ (ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ) ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ (ನಾನು) ಗರುಡಾದಿ (ದುಃಖ ಸೃಷ್ಟಿ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲಶಕ್ಯವಾದ, ದುಃಖಮಿಶ್ರವಾಗದ, ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಇದು ಋಜುಲಕ್ಷಣ, ಸಂಸಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿರ್ದುಖ, ಸುಖ, ಋಜುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ 60 ಘಳಿಗೆ ಅಪರೋಕ್ಷ.

ಕಾಞ್ಚನೀಯಾಞ್ಚನೀಯಾಂ ತು ಕಾಞ್ಚನೀಯಾನ್ಮಯಾಽಞ್ಚನಾತ್|

ಮಾಂ ವಿನಾ ತಾಂ ವಿನಾ ನಾಕೀ ನಾಕಿತ್ವಂ ನೈತಿ ನಾನ್ಯಥಾ||4-12||

(ಕಾಂಚನೀಯ ಆಂಚನೀಯಾಂ=) ಸುವರ್ಣಮಯ ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು (ಮಯಾ=) (ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯಾಂತರ್ಗತ) ನನ್ನಿಂದ, (ಕಾಂಚನೀಯಾತ್ ಅಂಚನಾತ್=) ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ದೆಸೆಯಿಂದ (ಅಂದರೆ ಸುವರ್ಣ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ನೀರು, ಸುವರ್ಣ ಪುಷ್ಪ, ಸುವರ್ಣ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದುದರಿಂದ) (ವಿಪ್ರನು ನಾಕಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.) (ತಾಂ ವಿನಾ ಮಾಂ ವಿನಾ=) ಆ ಸುವರ್ಣ ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ (ಹಾಗೆಯೇ ಆವಿಷ್ಟನಾದ) ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (ನಾಕೀ ನಾಕಿತ್ವಂ=ದೇವಭಾವ ಯೋಗ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನು ದೇವತ್ವವನ್ನು (ನೈತಿ=) ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. (ನಾನ್ಯಥಾ=) ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ.

ಇತರ ಮಠಾಧೀಶರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡದೇ ವಿಪ್ರನಿಗೇ ಏಕೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಪದಯೋಗ್ಯನಾದ ತನ್ನಿಂದ ಬಂಗಾರ ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಂಪುಟವನ್ನು ವಿಪ್ರನು ಪೂಜಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಓದಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ, ಬಾದರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ, (ನನ್ನನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸದೆ) ವಿಪ್ರನು ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದ್ವಿಜನು ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ತಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಯೇ ನಾಕೀಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಭಕ್ತರೂ) ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯ ಬಿಂಬರೂಪಗಳನ್ನು ನನ್ನ ವೃಂದಾವನಸ್ಥವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸಿ, ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯ ಪದವಿ, ಫಲ, ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಚಾಮೀಕರಮಯೇ ಮೇಠೌ ಸ್ವಾಮೀ ಕರತಲೇನ ಮೇ|

ಕಾಮೇ ರತಮುನೀನ್ ಹಿತ್ವಾ ಮಾಮೇವಾಗ್ರೇ ಪರಾಮೃಶತ್||4-13||

ಮೇಠೌ ನಾರಾಯಣೋ ಯಸ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಮೇ ಪರಾಯಣಂ|

ರಮಾಯಾ ಮಾಂ ಕರೇ ಪ್ರಾದಾತ್ ಕುಮಾರೋಽಯಮಿತಿ ಬ್ರುವನ್||4-14||

ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಕಾಮಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನೇ ಮೊದಲು ಕೈಯಿಂದ ಎಳೆದನು. ಯಾರ ಕಾರುಣ್ಯವೇ ನನಗೆ ಆಶ್ರಯವೂ, ಆ ನಾರಾಯಣನು ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು "ಇವನು (ನಿನ್ನ) ಕುಮಾರನು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ರಮಾ ದೇವಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ನಿತ್ಯ ನಿಷ್ಕಾಮಿತ್ಯ, ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರು. ಇತರರು ಸ್ವರೂಪತಃ ನಿಷ್ಕಾಮಿಗಳಾದರೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನ್ಯ ಕಾಮ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ, ಯೋನಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದಾಗ, ಪರಂಪರಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ

ನಾರಾಯಣರ ಪುತ್ರರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯಪಿತ ದೇವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಿತ ಭೂಲೋಕದಮನುಷ್ಯ. ಅದರೆ ಋಜುಗಳಿಗೆ ಹಾಗಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಗೇಹ ಭಟ್ಟರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗ ಗೌಣ ತಂದ; ವೀರ್ಯ ಪರಿಣತ ದೇಹವಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರೇ ಮೂಲ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉದಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಗ ಮಾಡಿ 32 ಲಕ್ಷಣದ ದೇಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅವರ ವಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ವಾಯು ದೇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭವಾಸ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಋಜುಗಳಲ್ಲರಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಇದು (ಅಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕುಮಾರತ್ವವು) ಋಜುಲಕ್ಷಣ. ನಿತ್ಯನಿಷ್ಕಾಮತ್ವವೂ ಋಜು ಲಕ್ಷಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಮಾ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ತು ಹಿತ್ವಾಽಹಂ ಸತ್ಯಲೋಕಮಿತೋಽಗಮಮ್ |

ಶ್ರುತ್ಯಭಾವಂ ಕರ್ತುಕಾಮೋ ದೈತ್ಯಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಧತೋ ಮಯಾ ||4-15||

ನಾಕೇಽಪಿ ಸರ್ವಲೋಕೇಶಾಃ ಪಾಕಶಾಸನಪೂರ್ವಕಾಃ |

ದಿನಾಕೀ ಚ ಮಯಾ ಸಾಕಂ ಶೋಕಹೀನಂ ಚತುರ್ಮುಖಮ್ ||4-16||

ದತ್ವಾ ಗತ್ವಾ ಕರಂ ತಸ್ಯ ಸ್ತುತ್ವಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುಧಾಮಯೀಮ್ |

ವಾಚಂ ಶೋಚಂತಮಾತ್ಮಾನಂ ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಚ ಜಹೂರಹಃ ||4-17||

ನಾನು ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿನಾಶವನ್ನಿಚ್ಛಿಸಿದ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ನನ್ನಿಂದ ಹತನಾದನು. (ದೈತ್ಯಾವೇಶದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದ) ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ, ರುದ್ರದೇವರೂ ಸಹ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಕಹೀನರಾದಂಥ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಿತ್ತು, ಅವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಮೃತ ಸದೃಶ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಪಾತ್ಮನಾದ ದೈತ್ಯನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿದ್ದ, ಶ್ರುತಿನಾಶವನ್ನಿಚ್ಛಿಸಿದ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು, ಈ ಆಖ್ಯಾನ ರೂಪವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಂಬ ಬಾಣದಿಂದ ನಾಶನಾದನು. ಶ್ರುತಿನಾಶವನ್ನಿಚ್ಛಿಸಿದ ದೈತ್ಯನು, ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಗುರುರಾಜರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆ ಮಾಡಲು, ಗುರುರಾಜರ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕೋದಾಹರಣ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಾಗ್ಬಾಣದಿಂದ, ಅಥವಾ ಪಾದಘಾತದಿಂದ ನಾಶವಾದನು. ಅದರ ದೇವತೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನ ವಿಷಯ ಅಪ್ರಮಾಣ ಶಂಕೆ ಉಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ಗುರುರಾಜರು ತಿಳಿದು, ಅದು ದೈತ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ರುದ್ರಾದಿ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನಿತ್ತು, ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನೂ ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ಆಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಉಪಾದೇಯತ್ವವನ್ನೂ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವನ್ನೂ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ದೇವತೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದೈತ್ಯಾವೇಶವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ದೇವತೆಗಳ ಮನಸ್ಸು ಶೋಕರಹಿತವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವ.

ನರೈಶ್ಚ ದತ್ತಾಚಾರ್ಯತ್ವೇಽಪ್ಯನೇಕಾಽಪಿ ಸುಮಾನ್ಯತಾ|

ಭವತೀಹ ನ ಸನ್ನೇಹಸ್ತಚ್ಛಿಷ್ಯೈಃ ಸರ್ವಥಾ ಸುತ||4-18||

ಲೋಕೈಕಗುರುಣಾ ದತ್ತಾಚಾರ್ಯತ್ವೇ ತು ನ ಕಶ್ಚನ|

ಮಾನೋ ನ ಜಾತೋ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಜಾತೋ ಹಾಸ್ಯತರಂ ತು ಕಿಮ್||4-19||

ಏವಂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದಂ ಚೈತನ್ನಕುರುಷ್ವ ಮಮ ಪ್ರಭೋ|

ವಿಪ್ರಾನ್ತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಪೂರ್ಣಪುಣ್ಯಸ್ಯ ತು ಗುಣಾರ್ಣವ||4-20||

ತ್ವಯಾಕೃತೇ ತು ಸನ್ಮಾನೇ ಸರ್ವೇ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಮಾನವಾಃ|

ಮಾನಂ ಮೌನವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕುರು ಮಚ್ಛಾಸನಂ ಮುನೇ||4-21||

ಎಲೈ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನೇ! ಜನರಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ 'ಆಚಾರ್ಯತ್ವವೂ' ಕೂಡಾ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಥಾ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಹಾಗಿರುವಲ್ಲಿ) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಲೋಕೈಕಗುರುವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದುದು ಯಾವುದು? ಗುಣಸಾಗರನಾದ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನೇ! ಹೀಗೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದುದನ್ನು ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪೂರ್ಣಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ನನಗೆ (ನೀನು) ಮಾಡಬೇಡ. (ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ನಿನ್ನಿಂದ ಸನ್ಮಾನವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ (ಆತನಿಗೆ) ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮೌನಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ (ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ) ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡು.

ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನು ಮಠಾಧಿಪತಿಯಾದ್ದರಿಂದ 'ಪ್ರಭೂ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧನೆಯು. (ಮೌನಧಾರಿ=ಮೌನಿ=ಮುನಿ)

ಲೋಕಾನಾಂ ಗುರುಣೋಕ್ತಂ ತು ಶ್ಲೋಕಾನಾಂ ತು ಚತುಷ್ಟಯಮ್|

ಕಾಕಾನಾಮಿವ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಶ್ಲೋಕಾನಾಂ ಹರಣೇ ನ ಭೂತ್||4-22||

ಲೋಕಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಕಾಕ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಎಂಬಂತೆ (ಆಸಜ್ಜನರ) ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಶ್ಲೋಕ ಪರಿಹಾರಕವು.)

(1) ಶ್ಲೋಕಚತುಷ್ಟಯ=15, 16, 17, 18, (18, 19, 20, 21)ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು. ಕಾಕವಾಕ್ಯವು ವ್ಯರ್ಥವಾದುವು. ಅದರಂತೆ ಆಸಜ್ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದವುಗಳು. ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಫಲದಾಯಕವು.

(2) ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(3) 'ಹೇ ಪುತ್ರ' ಇಲ್ಲಿಂದ ತದ್ವೃಂದಾಶ್ಚ ಸಮಾಯಯಿಃ' (54) ವರೆವಿಗೂ ಪಿತೃಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

|| ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(23-54)

ಹೇ ಪುತ್ರ ದಿವ್ಯಕಟಿಸೂತ್ರಶುಭಾಕ್ಷಸೂತ್ರ
ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವೃತ್ತಿಭಿರಹೋ ಪ್ರತಿಭಾಸಿ ಮೇ ತ್ವಮ್ |
ಮದ್ಧತ್ತಮನ್ತ ಜಪತಃ ಸುಕೃತ್ಯೈಕಪಾತ್ರ
ವೃತ್ರಸ್ಯ ಶತ್ರುಪದವೀಂ ಜಿತವಾನಿತಿವ||4-23||

[ವಿದ್ರಾಪ್ರಾಪ್ತೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿ ಗುರುರಾಜಪ್ರದರ್ಶಿತಮ್ |
ಉದಾಹರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ಪಠತಾಂ ಧೀಪ್ರದಮ್ ಶುಭಮ್ ||]

ಅಗ್ರ್ಯಾಸನೇ ಸುನಿಹಿತಂ ಮಮ ಪಾದಪೀಠಂ
ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಪೂಜ್ಯ ವಿಧಿವತ್ಸರಮಪ್ರಕಾಶಮ್ |
ತಸ್ಯಾಗ್ರತಃ ಪರಮದರ್ಶನಗುಹ್ಯಸಾರಮ್
ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಮೇಯಮನಿಶಂ ಪ್ರದಿಶಾಮಿ ತೇಽದ್ಯ||4-24||

ಆಯುರ್ವಚಃ ಶ್ರಿಯಂ ಕ್ಷೇಮಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಚ ತವ ಸರ್ವಥಾ |

ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೇ)
(ಯತ್ಯಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ) ದಿವ್ಯವಾದ ಕಟಿಸೂತ್ರ, ಶುಭವಾದ ಜಪಸರದಿಂದ, ನೀನು
ನನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿರುತ್ತೀ (ಅಂದರೆ ನೀನು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತೀ) ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ
ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ನನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ, ಮಂತ್ರಜಪದಿಂದಲೂ,
ವೃತ್ರಾಸುರನ ಶತ್ರುವಾದ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಗೆದ್ದಿರುತ್ತಿ.
ಪರಮಪ್ರಕಾಶವಾದ ಉಚ್ಚಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಅದರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಈ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ಗುಹ್ಯವಾದ
ತತ್ತ್ವಸಾರವನ್ನು (ಶ್ರೀಮಧ್ವರಚಿತ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನು) ಹೇಳು. ನಿನಗೆ
ಆಯುಸ್ಸು, ವರ್ಚಸ್ಸು, ವಿದ್ಯಾ, ಕ್ಷೇಮ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ದಶಗ್ರೀವ ಶಿರೋಹರ್ತಾ ಮಣಿಗ್ರೀವಾಭಯಪ್ರದಃ||4-25||

ಹಯಗ್ರೀವೋ ಮಮ ಗ್ರೀವಾಭರಣಾನಿ ದದೌ ಮುದಾ।
ಸೋದಾಪುರೇಽಪಿ ಹಿ ಸದಾ ಮುದಾ ಮಮ ಗದಾಧರಃ।
ಪಾದಾಙ್ಗುಲೀಯಕಂ ಪ್ರಾದಾದ್ವಾದಾನ್ನಿರ್ಜಿತವಾದಿನಃ॥4-26॥

ಏವಮಾಭರಣಾನಾಂ ತು ಕಾರಣಾನಿ ಶರೀರಿಣಾಮ್।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಚ್ಚರಣಾನಾಂ ತು ಶ್ಲೋತ್ಯಾಣಾಂ ಸುಖದಾನಿ ಚ॥4-27॥

ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ (ಶ್ರೀರಾಮಾತ್ಮಕನಾದ) ಮಣಿಗ್ರೀವ, ನಳ ಕೂಬರರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದನಾದ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾತ್ಮಕನಾದ) ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು ನನಗೆ ಕಂಠಾಭರಣಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಟ್ಟರು. ಸೋದಾಪುರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಗದಾಧಾರಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರು ಸದಾ ವಾದಿನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಾದಾಂಗುಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ (ನನ್ನ ಆಭರಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು) ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಆಭರಣಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಶ್ಲೋತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸುಖ ವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

(1) "ದಶಗ್ರೀವ ಶಿರೋಹರ್ತೃತ್ವ" ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತೆ. ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಮಣಿಗ್ರೀವರ ವೃಕ್ಷಭಾವ ಮೋಚನ ಮಾಡಿ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಸ್ಮರಣ ಮಾಡುವುದರ ಫಲ ವರ್ಚಸ್ಸು ಪ್ರಾಪಕವು. ವಿಭೀಷಣ ಉಗ್ರಸೇನಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪತ್ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರಿಬ್ಬರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಲಾಭ ಪ್ರಾಪಕವು, ಆಭರಣಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ದುರ್ವಾದಿ ವಿಜಯ ಸಾಧನೆ ಆಗುತ್ತೆ. ವೇದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತೆ. ತೀರ್ಥಾಟನೆ, ದಿಗ್ವಿಜಯವಾಗುತ್ತೆ. ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಮನಗೆ ಆಭರಣಗಳು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪತ್ತು ಬರುತ್ತೆ.

(2) "ಆಯುರ್ವಚಃ ಸರ್ವದಾ" ಎಂಬ 24 1/2ಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 25 ನೇ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅನ್ವಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಏವಮಾಭರಣಾನ್ಯಾಶಾಃ ಕಿರಣಾದ್ರಜ್ಜನಾನಿ ಮೇ।
ಶ್ರವಣಾತ್ಸರ್ವಪುಣ್ಯಾನಿ ಪ್ರಾಪಯಂತಿ ಮನೀಷಿಣಾಮ್॥4-28॥

ಇನ್ನೋ ಮಮೇನ್ವ ನೀಲಾಡ್ಯಂ ಸಾನ್ವ ನೀಲಾಮ್ಬದಪ್ರಭಮ್ |
ಉಪೇನ್ವೇರಿತಹಸ್ತೀನ್ವಂ ಚತುರ್ದಂತಂ ದದೌ ಮುದಾ ||4-29||

ತಥೈವ ಶುಭ್ರಾಭ್ರಪ್ರಭಾಯುಕ್ತಮೇಕಂ ಪ್ರಬರ್ಹಕಮ್ |
ಪ್ರದದೌ ಮತ್ಪ್ರಿಯಂ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಯುತೌಜಸಮಪ್ಯಹೋ ||4-30||

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಆಭರಣಗಳು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದ್ರನು ಉಪೇಂದ್ರನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ, ನಿಬಿಡವಾದ ಪೂರ್ಣ ನೀಲಬಣ್ಣದ, ನೀಲಮೇಘದಂತೆ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ, ನಾಲ್ಕು ದಂತಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗಜವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ವೇತಮೇಘದಂತೆ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಅತಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಗಜವನ್ನೂ (ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ) .

ಉಭೌ ತೌ ದಂತಿನೌ ಪುತ್ರ ಗಚ್ಛಂತೌ ತೌ(ವೈ) ಮಮಾಗ್ರತಃ |
ವಾಯುವೇಗಮನೋವೇಗವನ್ತೌ ಕಾನ್ತೌ ಮಹೋನ್ನತೌ ||4-31||

ಅಹಂ ತು ಧೃತ್ವಾ ದ್ವೇ ರೂಪೇ ತಾವಾರುಹಮಹೋ ಮುನೇ |
ಚರಾಮಿ ಸರ್ವಲೋಕೇಶಾನ್ ಕರೋಮಿ ಮಮ ಪೂಜಕಾನ್ ||4-32||

ತಲ್ಲೋಕಪತಿಭಿಃ ಸಾಕಂ ಸಲ್ಲಾಪೈಃ ಸಹಿತೋಽಗಮಮ್ |
ತೇಷಾಂ ಸಂದರ್ಶಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನವೈಭವಮ್ ||4-33||

ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ! ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ, ದಶಲಕ್ಷಗಜಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ (ಎರಡು ಗಜಗಳನ್ನು) ಕೊಟ್ಟನು. ಪುತ್ರನೇ! ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಅವರಡು ಗಜಗಳು ವಾಯುವೇಗ ಮನೋವೇಗವುಳ್ಳವುಗಳು, ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವುಗಳು, ಹೇ ಮುನಿಯೇ! ನಾನಾದರೋ ಎರಡು ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಏರಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರರೂ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅವರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಾಜಿನಂ ಭ್ರಾಜಮಾನಂ ವೈ ದೇವರಾಜಶ್ಚ ಮೇ ದ್ವಿಜ|

ಸಮಾಜೇ ನಿರ್ಜರಾಣಾಂ ತು ಸೌಜನ್ಯಾದ್ಯೈ ದದೌ ಮುದಾ||4-34||

ತಮಶ್ಚಂ ನಿಸ್ವ(ಶ್ವ)ಮಪ್ಯಶ್ಚಂ ಶಶ್ವದ್ವಾಯು ಮನೋಜವಮ್|

ಸುಸ್ವರಂ ಭಾಸ್ವರಂ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಕಾರ್ತಸ್ವರವಿಭೂಷಿತಮ್||4-35||

ಆಹಮಾರುಹಮಾಹಾರ್ಯನೀಹಾರಮಿವ ಲಾಘವಾತ್|

ಹೇ ದ್ವಿಜನೇ! ದೇವರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನು ನನಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಅಶ್ವವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಾಯುವೇಗ, ಮನೋವೇಗವುಳ್ಳ, ಸುಸ್ವರವುಳ್ಳ, ತೇಜೋಮಯವಾದ, ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾದ, ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಹಿಮದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಆ ಅಶ್ವವನ್ನು ನಾನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದೆನು.

ಮನೋಜವೇನ ಶರ್ವಾದೀನ್ ಸರ್ವಾನ್ ವೈ ದೇವತಾಗಣಾನ್||4-36||

ಗತ್ವಾ ಶ್ರುತ್ವಾಽಗಮಂ ಭೂಮಿಂ ತೈ ಸಾಕಂ ನಾಕಿಭಿಃ ಸುತ|

ತೇಷಾಂ ಸನ್ನರ್ಶಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನವೈಭವಮ್||4-37||

ಏವಂ ವಿಮಾನಂ ಸನ್ಮಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಮೇ ದಾನವಾನ್ತರಕಃ|

ಭಾನು ತೇಜೋನಿಭಂ ಪ್ರಾದಾತ್ ಕೀನಾಶೇನ ಸುಮಾನಿತಮ್||4-38||

ಕಿಮ್ವಂತಕಾಶೀತಿ ವಾಕ್ಯಾನ್ನಹ್ಯಂತಕ ಭಯಂ ಚ ಮೇ|

ಪುತ್ರನೇ ಮನೋವೇಗದಿಂದ ರುದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, (ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವರೆಂದು) ಕೇಳಿ ಆ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆನು. ಹೀಗೆ ದಾನವಾಂತಕನಾದ ಇಂದ್ರನು ನನಗೆ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಮನಿಂದ ಮಾನಿತವಾದ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸಿನಂತೆ

ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ವಿಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. "ಕಿಮ್ವಂತಕಾಸಿ" ಎಂಬ ಭಾಗವತೋಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ನನಗೆ ಯಮನ ಭಯವಿಲ್ಲ.

(1) ವೈರಾಗ್ಯಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತಕಾರ್ಯ=ಧ್ಯಾನವು ಗಜ ಶಬ್ದತವಾಗಿದೆ.

(2) ಮನೋಜಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯವು ಅಶ್ವಶಬ್ದಿತವಾಗಿದೆ.

(3) ಅವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತೆ. ಧ್ಯಾನ ಬಲ ಬರುತ್ತೆ.

(4) ವಿಮಾನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ದೇಹಾರೋಗ್ಯ, ಪೂರ್ಣ ಆಯುಸ್ಸು, ದೇಹದಿಂದ ಸಂತತ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಯು ಶರೀರ ಸನ್ನಿಹಿತ ದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.

(5) ವಿಮಾನವು ಯಮನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಬಿದ್ದುಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಭಾಗವತೋಕ್ತಿ: "ಯಾ ನಿರ್ವೃತ್ತಿಸ್ತನುಭೃತಾಂ ತವಪಾದ ಪದ್ಮಧ್ಯಾನಾತ್ ಭವಜ್ಜನ ಕಥಾ ಶ್ರವಣೇನ ವಾಸ್ಯಾತ್| ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ವಮಹಿಮನ್ಯಪಿ ನಾಥ ಮಾಭೂತ್ ಕಿಮ್ವಂತಕಾಸಿಲುಲಿತಾತ್ ಪತತಾಂ ವಿಮಾನಾತ್.

ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಯಾಚೋಕ್ತಂ ಕೀನಾಶೇನ ಸುಮಾನಿತಮ್||4-39||

ಅಹಂ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನೇ ಚ ವಿಮಾನೇ ಮಾನವೋತ್ತಮ|

ಮಾನಿತಃ ಸುಮನೋಭಿಶ್ಚ ಕನಕಾಮ್ಬರ ಭೂಷಣೈಃ||4-40||

ತದ್ಗತಾನಾಂ ತು ದೇವಾನಾಂ ಮದ್ಗತೈಕಮನೋಯುಜಾಮ್|

ತೇಷಾಂ ಸನ್ನರ್ಶಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನವೈಭವಮ್||4-41||

ನಾನಾವಾಹನಸಂಸ್ಥೋಹಂ ನಾನಾಮಾನೈಃ ಸುಮಾನಿತಃ|

ಈ (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ) ಕಾರಣದಿಂದ ಯಮನಿಂದ ಸುಮಾನಿತಂ ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ಮಾನವೋತ್ತಮ! ನಾನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನಕಾಂಬರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಾನಿತನಾದೆನು. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನೋಯುಕ್ತರಾಗಿ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆನು. ನಾನಾ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾನು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಗೌರವಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನಾಮಣಿಗಣೈರ್ನಿತ್ಯಂ ನಾನಾ ಮುನಿಗಣೈಸ್ತಥಾ||4-42||

ಗನ್ನವೈರಪ್ಪ ರೋಭಿಶ್ಚ ಕಿನ್ನರೋರಗರಾಕ್ಷಸೈಃ|

ಸಿದ್ಧೈಃ ಸಾಧ್ಯೈರ್ಮರುದ್ಭಿಶ್ಚ ಬದ್ಧಸ್ನೇಹೈಃ ಸುಬುದ್ಧಿಭಿಃ||4-43||

ಕಿಮತ್ರ ಬಹುನೋಕ್ತೇನ ಮದ್ವೈಭವಸಮೋ ನ ಹಿ||4-44||

ಏವಂ ಮಹಾ ವೈಭವಮೇವ ಭೋಕ್ಷ್ಯೇ

ಸಭಾಸು ಭಾಸ್ವತ್ ಪ್ರತಿಮಂ ಋಭೂಣಾಮ್|

ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಯ ಮಧುದ್ವಿಷಃ ಸದಾ

ಭಕ್ತಸ್ಯ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಮಮುತ್ರ ವೈಭವೇ||4-45||

ಏತತ್ತೇ ಲೇಶತಶ್ಚೋಕ್ತಂ ಮಮ ವೈಭವರಾಶಿತಃ|

ಸಾಕಲ್ಯಾದ್ವಕ್ತುಮೇವಂ ತೇ ನಾಲಂ ವರ್ಷಶತ್ಯೈರಪಿ||4-46||

ಯ ಏತದ್ವೈ ಶೃಣೋತ್ಯದ್ಧಾ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತೋ ಬುಧಾಗ್ರತಃ|

ಮದ್ಧಾಮ ಪದ್ಧತಿಂ ಯಾತಿ ಬದ್ಧಭಾವೋ ಮದುದ್ವಿಷಿ||4-47||

ನಾನಾವಿಧವಾದ (ತುಲಸೀ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಧಾತ್ರಾದಿ) ಮಣಿಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾದ ನಾನಾ ಮುನಿಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಾನಿತನಾದೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸುಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರೀತಿ(ಸ್ನೇಹ)ಯಿಂದ ಬದ್ಧರಾದ ಗಂಧರ್ವರೂ, ಅಪ್ಸರೆಯರೂ, ಕಿನ್ನರರೂ, ಉರಗರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಸಿದ್ಧರು, ಸಾಧ್ಯರು, ಮರುತ್ತುಗಳು ಇವರುಗಳಿಂದಲೂ (ಮಾನಿತನಾದೆನು.) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದೇನು? (ನನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ವೈಭವವಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ವೈಭವಯುಕ್ತನಾದ ನನಗೆ ಸಮಾನರು ಜೀವರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ) ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಮಹಾ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಧುದೈತ್ಯನ ವೈರಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವನ ಭಕ್ತನಾದ ಮಹಾನುಭಾವನಿಗೆ ಸದಾ ಇಂತಹ ವೈಭವವಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? (ಅಂದರೆ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅಂಥಾ ವೈಭವವು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ) ನನ್ನ ವೈಭವಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಲೇಶತಃ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ

ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಸಾಲದು. ಜ್ಞಾನಿ(ಯಾದ ಗುರುವಿನ) ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತರಾಗಿ ಯಾರು ಈ ನನ್ನ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮಧುವೈರಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಂದರೆ ಸತ್ಯಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಋಜುತ್ವದ್ಯೋತಕವು, ಋಜುತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವೂ ಸತ್ಯಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂಸಂ ತು ವಾಯೋರ್ವಾಮಾಂಸಮೇವ ಚ|

ಗೃಹ್ಯ ಸವ್ಯೇತರಾಭ್ಯಾಂ ಮೇ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಸಂಸ್ಥಿತೋಽಭವಮ್||4-48||

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ವಾಯೋಃ ಕರ್ಣೇತು ವಾಮಕೇ|

ಸಂವಿದಂ ತು ಕರೋಮ್ಯದ್ಯ ವಿಷ್ಟೋಸ್ತತ್ಸ್ಯ ನಿರ್ಣಯೇ||4-49||

ರಮಾಪತೇಃ ಕರಂ ಗೃಹ್ಯ ಸಂಚಾರಾಮಿ ರಮಾಮಿ ಚ|

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೇ ಬುಧಾಲಾಪೇ ಸದಾ ಪಾಪಹರೇ ಪರೇ||4-50||

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಲ ಹೆಗಲನ್ನೂ ವಾಯುದೇವರ ಎಡ ಹೆಗಲನ್ನೂ ನನ್ನ ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲಗೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು (ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ) ಇರುವೆನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಲ ಕಿವಿಯಲ್ಲೂ, ವಾಯು ದೇವರ ಎಡಕಿವಿಯಲ್ಲೂ, ವಿಷ್ಟುತತ್ವನಿರ್ಣಯ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ದೇವತೆಗಳು ಸಂಭಾಷಿಸುವ ಸದಾ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೇಽರ್ಣವಾನೂಪೇ ಸಮೀಪೇ ಶ್ರೀಪತೇರಭೂತ್|

ಸುಧಾರೂಪೇ ಕರಾರೋಪೇ ಶರೀರೇ ಪುಳಕಾಂಜನಮ್||4-51||

ಅತೋ ಮಯಾ ಚ ಪೂರ್ವೇದ್ಯನೋಕ್ತಂ ಸ್ವಪ್ನೇ ತವ ದ್ವಿಜ|

ಮತ್ತುತ್ರಚರಣಾಮ್ಬೋಜಂ ಭಜ ಮುಕ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ||4-52||

ಮದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ತದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಚಾರಿಣಃ|

ಯದ್ಗೋಪಾಲೇತಿನಾಮಾಸ್ಯ ತದ್ಗೋಪಾಲಾಃ ಸಮಾಯಯುಃ||4-53||

ಮದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಮಧ್ಯಸ್ತಂ ಸದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಚಾರಿಣಃ|

ಯದ್ವ್ಯನ್ದಾವನತಾಹ್ಯಸ್ಯ ತದ್ವ್ಯನ್ದಾಶ್ಚ ಸಮಾಯಯುಃ||4-54||

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳು ಬಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ, ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪವಾದ (ತನ್ನ) ಕೈಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು (ನನ್ನ ತಲೆಯ) ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಾಗ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ದ್ವಿಜನೇ! ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಭಜಿಸು, (ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ) ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ವ್ಯನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವೇದ್ಯರ ವ್ಯನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ (ಭೂಭಾರಹರಣ ಮಾಡಿದ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ವೇದೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಹಯಗ್ರೀವ ಬಾದರಾಯಣ ರೂಪದಿಂದ) ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು, ಗೋಪಾಲ (ಅಂದರೆ ಭೂಪಾಲಕ ವೇದಪಾಲಕ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧ) ನಾಮದಿಂದ ಗೋಪಾಲಕರು (ಅಂದರೆ ಭೂ ಮತ್ತು ವೇದಪಾಲಕರಾದ ಸುಗ್ರೀವ, ಉಗ್ರಸೇನ ಪೈಲಾದಿಗಳು) ಬಂದಿರುವರು (ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಸೇವಿಸು) (ಸದ್ವ್ಯಂದಾವನ ಚಾರಿಣಃ) ಸಜ್ಜನರ (=ಸುಗ್ರೀವ ಉಗ್ರಸೇನಾದಿ ಭೂಪಾಲಕರ ಮತ್ತು ಪೈಲಾದಿ ವೇದಪಾಲಕರ) ಸಮೂಹಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ (ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಹಯವದನ, ಬಾದರಾಯಣ ರೂಪದಿಂದ) ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ (ಆ ಸಜ್ಜನರ) ಸಮೂಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ನನ್ನ ವ್ಯನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ (ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವೇದ್ಯರ ವ್ಯನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ) ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು (ಆ ಸಜ್ಜನರ) ಸಮೂಹವು ಬಂದಿರುವುದು.

(1) ವೇದವೇದ್ಯರ ಸೇವೆಯು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ದೊರಕಿದ ಎಲ್ಲಾ ಋಜುಗಳ ಸೇವೆಯೂ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿತವು.

(2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(3) "ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ತು ಮಾನವ" - (87) ರವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

ವ್ಯಾಸಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (55-86)

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಸದಾನನ್ದಾದಿ ಸಾಧನಮ್ |

ದ್ವಿಧಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನವತ್ಯ ತ್ವಾ ಮಮಾನನ್ದಪರೋ ಭವ ||4-55||

ಮನ್ನನ್ದನ ಮಮಾನನ್ದಪ್ರದ ಸದ್ವನ್ದನಾದಿನಾ |

ವಿಲಸದ್ವದನಾಮೋಜದ್ವಿಜಾನನ್ದಪ್ರದೋ ಭವ ||4-56||

ಅಹಂ ತು ಗತ್ವಾ ಚಾಯಾಸ್ಯೇ ಚಿರಞ್ಜೀವ ಸುಖೀಭವ |

ಅಹಂ ಗತ್ವಾ ಬದರ್ಯಾಂ ತು ಕದರ್ಯಾಣಾಂ ಭಯಜ್ಕರಃ ||4-57||

ಸೋದರ್ಯಾದಾದೃತೋ ನಿತ್ಯಂ ಗಿರಿದರ್ಯಾಂ ವಸಾಮ್ಯಹಮ್ |

(ಹೇ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವು. (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರವಾಗಿಯೂ ವಿಪ್ರ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಬಂಧಿ ಜನರ ಚರಿತ್ರರೂಪವಾಗಿಯೂ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ) ಎರಡು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ (ಅಂದರೆ ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ) (ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ) ನನಗೆ ಆನಂದಪಡಿಸುವವನಾಗು. ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಂದನಾದಿಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಆನಂದಪ್ರದನಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನೇ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ಶೋಭಿಸುವ ಮುಖಕಮಲಉಳ್ಳ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ) ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನಾಗು. ನಾನು (ಬಾದರಾಯಣ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ) ಬದರೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ (ನೀನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ನಿನ್ನ ಮನಃಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಲು) ಬರುತ್ತೇನೆ. (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಆಯುಷ್ಯ, ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕೋಸ್ಕರ) ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು ಸುಖಿಯಾಗು (ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ) ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾದ ನಾನು, ಬದರೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ,

ಸೋದರರಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ (ಅಲ್ಲಿಯ) ಪರ್ವತ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) "ದ್ವಿಧಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ" ಎಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ರೀತಿ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ 'ನೂಪುರೇ ತೂಪರಿ ಪ್ರಾಪ್ತೇ' ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತದ್ವಂದಾಶ್ಚ ಸಮಾಯಯುಃ " ವರೆಗೆ (IV - 2 ರಿಂದ 54ರವರೆಗೆ) ಇರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ನೂಪುರ, ಅಂಗದ ಮುಂತಾದ ಆಭರಣ ಪದವಾದ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಪುಣ್ಯವಾದ ಜಯಪುಣ್ಯ ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆಯೂ ದ್ವಿಧಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

(2) ವೇದವ್ಯಾಸರೇ ಗುರುಗಳು, ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಸೋದರರು, ಸಮಾನರು ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಿ, ಋಷು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ತತ್ರಾಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರೀವಾಸಂ ವ್ಯಾಸಂ ಭಾಸಂತಮಾವಸಮ್||4-58||

ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತಚ್ಛಾಸನಾನಿ ಸ್ವಚ್ಛಾನ್ ಯಾದೃಚ್ಛಕಾನಿ ಚ|

ತತ್ರಾನಂದಾದಿಮಾತ್ರೇಣ ಮಾ ತ್ರಾಸಃ ಸಂಸೃತೇಸ್ತ ಯಾ||4-59||

ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸತತಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಃ ಸ್ಮೃತಿನಾಶನಃ|

ಇತಿ ಸಮ್ಭೋಧಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಸಂಸಾರಾಮ್ಭೋಧಿಭೀತಿತಃ||4-60||

ಪಾದಮೂಲಮುಪಾಸೇಽಹಂ ಪಾಪಹಾರಿಕೃಪಾಯುಜಃ|

ಆ ಬದರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ರಮಾನಿವಾಸರಾದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ನೋಡಿ (ಅವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ) ವಾಸಮಾಡಿ, ಭಗವದಿಚ್ಛಾ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾದ (ಭಗವಂತನ) ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆನಂದಾದಿ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ, ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ "ಸಂಸಾರ ಭೀತಿಯು ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದ ಭೀತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಬಂಧ ಪರಿಹಾರಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸತತವಾದ ಸ್ಮರಣೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವು" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. (ಭವಭಯ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ) ಪಾಪಪರಿಹಾರಕನೂ ಕೃಪಾಯುಕ್ತನೂ (ಆದ ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು) ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಮಗೆ ಸಂಸಾರ ಭೀತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಭಕ್ತರ ಸಂಸಾರ ಭೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ತಾವು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ಜಾನಂತಿ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಯೇ ನರಾಃ ಪಾಪಶೀಲಿನಃ|
ತೇಷಾಂ ಪಾಪಾನಿ ಹರ್ತಾಹಂ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ||4-61||

ಶಿಷ್ಯಾಣಾಮಯುತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಕೃತಮಾಲಿಕಾಮ್|
ಪುಷ್ಪರಾಗಪ್ರಭಾಂ ದಿವ್ಯಾಂ ತುಷ್ಯನ್ಮಹ್ಯಂ ದದೌ ಮುದಾ||4-62||

ಪಾಪಶೀಲರಾದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ, ಅವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಾನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪರಾಗ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯವಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಕೊಟ್ಟರು.

“ಭಾರತಾರ್ಥಂ ಸಮಾಖ್ಯಾಯ ಮಾರುತೇರಿತ ಬುದ್ಧಿನಾ|
ಕೀರ್ತಿಮಾವೃತ್ಯ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಮೂರ್ತಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಾಮುದಾದದೀಃ||4-63||

ಯುಕ್ತ್ಯಾಖ್ಯಮಲ್ಲಿಕಾಭಿಶ್ಚ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮತ್ಪಾದಮರ್ಚಯನ್|
ಕೃತ್ಯಾನಯಾ ಸುತುಷ್ಠೋಹಂ ಮತ್ಯಾ ಮಾಲಾಂ ದದಾಮಿ ತೇ||4-64||

ಕ್ಷುತ್ ಕ್ಷಾಮತ್ಯಟ್ ಪರೀಹತ್ರೀ ದಾತ್ರೀ ಮುಕ್ತೇಶ್ಚ ಪದ್ಧತಿಮ್|
ಕೃತ್ಯಾ ಮಯಾ ತು ದತ್ತೇಯಂ ತ್ರಾಯತಾಂ ತ್ವಾಂ ”||4-65||

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ದಾಸಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಃ|

"ವಾಯುಪುತ್ರರಾದ ಮಧ್ವರ ನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾರತದ ಅರ್ಥವನ್ನು (ಲಕ್ಷಾಭರಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಗ್ರಂಥೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ (ಅಥವಾ ಯುಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ) ನನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ (ರಜತಪೀಠದಲ್ಲಿರುವ)

ಯತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾದ ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು (=ವ್ಯಾಸ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು) ಪುನಃ ತಂದಿರುತ್ತೀ. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ತದನುಗುಣವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ನಾನು ನಿನಗೆ (ಪುಷ್ಪ) ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ (ಪ್ರೀತನಾದ) ನನ್ನಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಲೆಯು, ಹಸಿವಿನ ತಾಪ, ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು (ಅದು) ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ." ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶರೀರಲುಳ್ಳ ವೇದವ್ಯಾಸರು ದಾಸನಾದ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. [ವಿ. X 66 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶನದ ವಿವರ]

ಮನ್ದಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಕನ್ದಾಶನರತಂ ಮುನಿಮ್||4-66||

ಸುಖೋಪವಿಷ್ಟಃ ಸಂಹೃಷ್ಟಃ ಸುದೃಷ್ಟಿರ್ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಾಃ|

ದೃಷ್ಟವಾನ್ ತಪಸಾಯುಕ್ತಂ ಪುಷ್ಪಾಙ್ಗಂ ಮಾಂ ಧಿಯೋತ್ಕಟಮ್||4-67||

ಪಸ್ಪರ್ಶ ಪಾಣಿನಾ ಮೇಽಙ್ಗಂ ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪ್ರಿಯೋಹ್ಯಸೌ|

ದೈಪಾಯನೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ವೈಶಮ್ವಾಯನ ಮಾನಿತಃ||4-68||

ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ, ಸುಖಾಸೀನರಾದ, ಹರ್ಷಚಿತ್ತರಾದ, ಶುಭದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವೇದವ್ಯಾಸರು (ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಜ್ಞಾನವಂತನಾದ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ಪುಷ್ಪಾಂಗನಾದ, ವೇದವ್ಯಾಸರಲ್ಲೇ ರತನಾದ, ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ವೈಶಂಪಾಯನ ಮುನಿ (ಅಂತರ್ಗತ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ) ಮಾನಿತರಾದ (=ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ) ಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ ಈ ದೈಪಾಯನರು (=ವೇದವ್ಯಾಸರು) (ಪ್ರಾಣಪದವಿಯೋಗ್ಯನಾದ) ನನ್ನ ಅಂಗವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರು.

ಯಾದೃತ್ಪಾರ್ತ್ರಿಕಂ ವಿಪ್ರಾದ್ವೈಭವಂ ಭುವಿ ಕೀರ್ತಿತಮ್|

ತಾದೃಕ್ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಂ ನೈವ ತಪಸಶ್ಚಾಪಿ ದುಶ್ಚರಾತ್||4-69||

ನರನಾರಾಯಣೋ ದೇವೋ ವರನಾರೀ ಪರಾಯಣಃ|

ಹರೇ ರಾಮಾಯಣಂ ಸಾರ್ಥಂ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಾರಾಯಣಂ ವ್ಯಧಾತ್||4-70||

ಕದಲೀವನಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ದ್ವಿದಲೀಕೃತರಾಕ್ಷಸಮ್|

ಸದಳೀಕೃತ ಪಾದಾಬ್ಜಂ ಮದಳೀಕಂ ವಿನಾ ಭಜೇ||4-71||

ಇತೀಯಂ ಬಾದರೀವೃತ್ತಿರ್ಮಧುರಾಲಾಪಚಿತ್ತಿತಾ|

ಧರಿತ್ರೀ ಪಾಪಹಾನಿಂ ಚ ದಾತ್ರೀ ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್||4-72||

(ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ) ವಿಪ್ರನಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಲೋಕ ಸಾಧಕವಾದ ಅಂಥಾ (ನನ್ನ) ವೈಭವವನ್ನು, ರುದ್ರಾದಿ ಸಾಧಾರಣ ಜೀವರಿಂದ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ (ಉರ್ವಶ್ಯಾದಿ ಅಪ್ಸರ) ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ನರನಾರಾಯಣ ದೇವರು, (ತಾನು) ಸ್ವತಂತ್ರನಾದಾಗ್ಯೂ (ನನಗಾಗಿ) ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅರ್ಥ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರು. ಕದಳಿ (=ಬಾಳ) ವನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ, ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಭ್ರಮರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾದಕಮಲ ಉಳ್ಳ (ಅಂದರೆ ಸಜನರು ಯಾರ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಭ್ರಮರದಂತೆ ಎರಗುವರೋ ಅಂತಹ) ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು, ಕುದ್ರಫಲೇಚ್ಛಾರಹಿತನಾಗಿ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದ ಈ ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಬಾದರಾಯಣರ ಮಧುರ ವಚನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತಿತವಾಯಿತು. (ಇದು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ) ಭೂಲೋಕದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವು, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವು.

(1) ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವಿಪ್ರನ ದ್ವಾರಾ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತಹ ಪರಲೋಕ ಸಾಧಕ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವು. ಇದು ಋಜುತ್ವ ಸಾಧಕ (ಶ್ಲೋಕ 69)

(2) (ಶ್ಲೋಕ 70), ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅರ್ಥ ಸಹಿತವಾಗಿ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ನರನಾರಾಯಣ ದೇವರು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(3) (ಶ್ಲೋಕ 71) ಕದಲೀವನಮಧ್ಯಸ್ಥ ಹನುಮಂತನನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮವಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

“ಭಾರತಂ ಭಾರತೀ ಭರ್ತಾ ಕೀರ್ತಯನ್ ಸೇವತೇ ಹರಿಮ್|

ಮಾರುತೋ ಮಾರುತಸ್ತ್ವಂ ಹಿ ನಿತ್ಯಂ ಕೀರ್ತಯ ಭಾರತಮ್||4-73||

ಸಮೀರಣೋ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಃ ಕಾರಣಾತ್ಪುರುನಂದನಃ|

ಭೂತ್ವಾ ರಣಮಣಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಹತ್ವಾ ಸರ್ವಗುಣಾಧಮಾನ್||4-74||

ಕೃಷ್ಣಾನಂದಸ್ಯ ಪಾತ್ರಾಣಿ ಪೂರಯಾಮಾಸ ವೀರ್ಯವಾನ್||4-75||

ಭೀಮೋ ಮಾಗಧ ಭೀಮಸ್ಯ ಮಾರೋ ಧೀರ ಪರಾಕ್ರಮಃ|

ರೋದಯಾಮಾಸ ದೇವಾರೀನ್ ಬಾದರಾಯಣಸಾದರಃ||4-76||

ಬಭೂವ ಪ್ರಭಯಾಯುಕ್ತಃ ಸ್ವಭಯಾದಭಯಂ ನಭೂತ್|

ಸಭಾಸ್ವಶುಭಭಾವಾನಾಂ ಭಾರತೀಭಾವಕ್ಷೋಭಿನಾಮ್||4-77||

ಕುತ್ತಿತಂ ಕೀಚಕಂ ಛಿತ್ವಾ ಪಾಚಕೋ ಯಾಚಕೋ ಯಥಾ|

ಶೋಚಕಃ ಸರ್ವದೈತ್ಯಾನಾಂ ಮೋಚಕೋ ವ್ಯಸನಾತ್ಸತಃ;||4-78||

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ದಾಸಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಃ|

ಮನ್ನಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವೃನ್ದೇ ಹಾಸಂ ಸಮರ್ಪಯನ್||4-79||

"ಭಾರತೀ ದೇವಿಯ ಪತಿಯಾದ ವಾಯುದೇವನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಾರತ ಪಠಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತೆ (ಭಾವೀ) ವಾಯುವಾದ ನೀನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಾರತವನ್ನು ಪಠಿಸು. ಜಗಚ್ಛೇಷ್ಠಕನಾದ ವಾಯುವು (ಜಗದ್ಭಾರನಾಶಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೇವಾ) ಕಾರಣದಿಂದ ಕುರು(ಕುಲ)ನಂದನ (ನಾದ ಭೀಮನಾಗಿ) ಅವತರಿಸಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸರ್ವಗುಣಾಧಮರಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ದೌಪದೀ ದೇವಿಯ ಆನಂದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿದನು. ವೀರ್ಯವಂತನಾದ ಭೀಮನು ಭಯಂಕರವಾದ ಜರಾಸಂಧನ ಮಾರಕನ; ದೇವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಧೀರನೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ,

ಬಾದರಾಯಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಆ ಭೀಮನು ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದನು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ದ್ರೌಪದೀದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸಿದ (ದೈತ್ಯರಿಗೆ) ಭೀಮನಿಂದ ಸುಖವಾಗಲಿಲ್ಲ. (ಏಕಚಕ್ರಾ ನಗರದಲ್ಲಿ) ಯಾಚಕ (ನಂತಿದ್ದು ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಹರಿಸಿದನೋ) ಹಾಗೆಯೇ (ವಿರಾಟ ನಗರದಲ್ಲಿ) ಅಡಿಗೆಯವನಾಗಿದ್ದು, ದುಷ್ಟನಾದ ಕೀಚಕನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಸಕಲ ದೈತ್ಯರಿಗೂ ದುಃಖವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಆ ಭೀಮನು, ಸಜ್ಜನರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು." ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರು (ಮುನಿಗಳು) ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ, ದಾಸನಾದ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು.

(1) (ಶ್ಲೋಕ - 77) ಭಾರತೀಭಾವಕ್ಷೋಭಿನಾಂ=ವೇದತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯುಳ್ಳ, ಅಶುಭಭಾವಾನಾಂ=ಜೀವಾಭೇದಾದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಉಳ್ಳ (ದೈತ್ಯರಿಗೆ) ಸ್ವಭಯಾತ್=ಅನಿಷ್ಟ ಭಯದಿಂದ, ಅಭಯಂ ಸೌಖ್ಯವು, ನಭೂತ್=ಆಗಲಿಲ್ಲ ಇದು ಅಲೌಕಿಕ ಪ್ರಯೋಗ.

(2) (ಶ್ಲೋಕ-79) "ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಸಹ ಭಾವೀ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾರುತನಾಗುವಿ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾರುತನಂತೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಾರತ ಪಠಣ ಮಾಡು" ಎಂದು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ವ್ಯಾಸರು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ದಾಸಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಃ|

ಮನ್ದಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವೃನ್ದೇ ಹಾಸಂ ಸಮರ್ಪಯನ್||4-79||

ಇತೀಮಾಂ ಬಾದರೀವೃತ್ತಿಮಾದರಾದ್ಯಸ್ತು ವಕ್ಷ್ಯತಿ|

ಬಾದರಾಯಣಸಮ್ಮೀತಿಂ ಸಾದರಂ ಯಾತಿ ನಿಶ್ಚಯಾತ್||4-80||

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತು ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೂರ್ಣಸನ್ನೋಷಸಮ್ಭೃತಃ|

ಪೂರ್ಣಾನಂದಶ್ಚ ವ್ಯಾಸೋಽಪಿ ಪೂರ್ಣಾನನ್ದಾಸ್ತತೋಽಪರೇ||4-81||

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬದರೀ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಯಾರು ಆದರದಿಂದ (ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ) ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಬಾದರಾಯಣರ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಪೂರ್ಣಾನಂದಭರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ಣಾನಂದರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರೂ ಕೂಡಾ (ಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷವನ್ನು) ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರೂ (ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಭರಿತರಾದರು.)

ಮಾನವಸ್ವಾಮಿನೋ ವಾರ್ತಾಂ ಕಾಮಿನಾಂ ಸ ನಿವೇದ್ಯ ಮೇ|

ಮಾಮೇವ ಪುನರಾಗಂತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶೃಣು ಮಾಮಕಃ||4-82||

ರಾಜಭೃತ್ಯೋ ಯಥಾ ವಾರ್ತಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ ನಿವೇದ್ಯ ಚ|

ಪುನಾ ರಾಜಾನಮೇವೈತಿ ಮನಾಂಸ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಹರ್ಷಯನ್||4-83||

ಶುಭಸ್ಯ ವಾರ್ತಾಮಾಹರ್ತುಃ ಸರ್ವೇ ಕುರ್ವಂತಿ ಮಾನ್ಯತಾಮ್|

ತಥಾಮದ್ವೈಭವಾಹರ್ತುಃ ಸರ್ವೇ ಕುರ್ವಂತು ಮಾನ್ಯತಾಮ್||4-84||

ಹೇಗೆ ರಾಜಸೇವಕನು ರಾಜನ (ಶುಭ) ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ (ರಾಜ ಸಂಬಂಧಿ) ಜನರಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿ, (ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ) ಪುನಃ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆಯೇ (ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಮಹಿಮಾರೂಪವಾದ) ನನ್ನ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ (ಮೋಕ್ಷ ಕಾಮ ಉಳ್ಳ)ವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಈ ವಿಪ್ರನು ಪುನಃ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವನು. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತನೇ! ಕೇಳು (ಈ ವಿಪ್ರನು) ನನ್ನವನು. ಹೇಗೆ ಶುಭ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಂದವನಿಗೆ ಸರ್ವರೂ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ತಂದ (ಅಂದರೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ಎಲ್ಲಾ (ನನ್ನ ಭಕ್ತರೂ) ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಲಿ.

ಮದ್ವಾತಫಂ ಮದ್ಗತಪ್ರಾಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪ್ರಾಪಣಂ ಗುಣಾನ್ |
ಯೇಽವಜಾನಂತಿ ನಾಕೀನ್ದ್ರಭೃತ್ಯಂ ಮದ್ವೋಹಿಣಶ್ಚತೇ ||4-85||

ಮದ್ವೋಹಾನ್ನರಕಾನೇವ ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶಿನಃ |

ಭೂತ್ವಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಭೂಮೌ ಭೂತಪ್ರೇತಪಿಶಾಚಕಾಃ ||4-86||

ತಸ್ಮಾತ್ಕುರ್ವಂತು ಸನ್ಮಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ತು ಮಾನವಾಃ |

ನನ್ನ ವೈಭವ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ (ಅಥವಾ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ) ಶುಭಗುಣ ಪ್ರಾಪಕನಾದ, ಬಾದರಾಯಣರ (ಮತ್ತು ನನ) ಭೃತ್ಯನಾದ ಈ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಯಾರು ಅವಮಾನ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ನನ್ನ ದ್ರೋಹಿಗಳು. ನನ್ನ ದ್ರೋಹದ ದನೆಯಿಂದ (ಅವರು) ನರಕವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ತದನಂತರ) ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭೂತ, ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಪರ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಮನುಷ್ಯರು ಈ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

(1) ವ್ಯಾಸಭಕ್ತ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ತನ್ಮಾನೋಪಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

|| ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(87-92) ||

ತನ್ಮಾನೋಽಪಿ ಮಮೈವೇಹ ತದನ್ತರ್ಯಾಮಿಣೋ ಮುನೇ ||4-87||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಮುಖೇನೈವ ಚೇದಮುಕ್ತಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ |

ಮಾ ಕುರು ತ್ವಮವಿಶ್ವಾಸಂ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ಸರ್ವಥಾ ||4-88||

“ತವ ವೈಭವವಿಖ್ಯಾತ್ಯೈ ಭುವಿ ಕೋ ವರ್ತತೇ ಯುವನ್ |

ವದ ತಂ ವದತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ವವ ತಂ ತ್ವವತಾಂ ವರ ||4-89||

ಹೇ ಮುನೇ! (ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನೇ!) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಸನ್ಮಾನವು ಕೂಡ (ಆವೇಶ ರೂಪದಿಂದ) ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಸನ್ಮಾನವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಪ್ರಭೋ! (ಮರಾಢಿಪತಿಯಾದ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನೇ!) (ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ) ವಿಪ್ರನಿಂದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದೆಂದು ನೀನು ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಬೇಡ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ, ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಗತ ಋಜುವರ್ಯನಾದ ನನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಶಂಕಾರಹಿತನಾಗಿ), ಸದಾ

ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡು. "ಹೇ ಯುಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಪೂರ್ಣನೇ! (ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆ) ಹೇಳುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! (ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು (ವಿಪ್ರನ ವಿನಾ) ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಪುರುಷರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಅದನ್ನು ಹೇಳು (ಆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸದೃಶರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ) ಆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಶಿಬಿಕಾಮಧಿರೋಪ್ಯಾರ್ಥಂ ಶುಭವಾರ್ತಾಂ ಚ ವಾಚಕಮ್|

ಅಭಯಂ ತಸ್ಯ ದತ್ವಾ ತ್ವಮಭರಸ್ತ್ವಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ(ಮ್)"||4-90||

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ದಾಸಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಃ|

ಮನ್ದಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವೃನ್ದೇ ಹಾಸಂ ಸಮರ್ಪಯನ್||4-91||

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಜಸ್ಯ ಸನ್ಮಾನಂ ಸುಜನೋತ್ತಮ ತಂ ಕುರು||92||

ಮಹಿಮಾರೂಪವಾದ ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನರುಹಿದ, (ದುರ್ಜನರ ವಿರೋಧದಿಂದ) ಆರ್ತನಾದ, ಆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು, ನೀನು ಆ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುವಿ." ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ, (ಋಷಿಗಳ) ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ, ವೇದವ್ಯಾಸರು ದಾಸನಾದ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ (ಅಂದರೆ ಬಾದರಾಯಣರೇ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ) ಸಜ್ಜನಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟನೇ! ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡು. (89ರಿಂದ 92ರವರೆಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರ ವಚನ)

(1) ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(2) ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಜನ, ಸಾಧನ, ಭಕ್ತಿಜನಕ ಜ್ಞಾನ, ವಿಷಯ ವೈಭವಗಳು ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪಂಚಮಾದಿ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಓಂ ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಷ್ಟಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ದ್ರಾಃ॥4-93॥

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ।
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ॥4-94॥

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್।
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯತಮ್॥4-95॥

ಯಚ್ಚೈಣ್ಣತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥4-96॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಟವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥4-96॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ ಅಥ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥ 5-94॥

ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭಜನೆಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ವ್ಯಭವವು ಏಳು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಯಾರಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರಡೂ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕವಂದೂ, ವಿಪ್ರನ ದ್ವಾರಾ ನಿಖಿಲ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಹಿತೋಪದೇಶ ರೂಪವೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತೃಗಳಾದ ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟರೇ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಶ್ರೋತೃಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಶ್ರೋತ. ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ಗುರುಪ್ರಾಪ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶಾದಿಗಳು ಆಗದೆ ಅನಿಷ್ಟ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (1-2)

ಓಂ || ಅಸ್ಯಾಂ ಮಮ ಕೃತೌ ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸೋ ನಾಸ್ತಿ ದುರ್ಮತೇಃ |

ತಸ್ಮಿನ್ನಾಶಾಸ್ಯತಾ ನ ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯಾಸಸ್ಯೈವಾಜ್ಞಯಾ ಹರೇಃ || 5-1 ||

ಯಾವ ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಾದ ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೋ ಅವನಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪೀ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ (ಮೋಕ್ಷಹೇತುಭೂತ ಜ್ಞಾನಜನಕಯೋಗ್ಯ) ಗುರೂಪದೇಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಜನ ನಿರೂಪಣಾನಂತರ ವೈಭವ ನಿರೂಪಣ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ " ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವು ಕರ್ತವ್ಯವು. ವೇದವ್ಯಾಸರ ಆಜ್ಞೆಯೂ ಇದೆ" ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಪರ್ವಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯು.

ಸರ್ವೈರ್ಗೀರ್ವಿನ್ವ ಸದನೈಃ ಮದನೋಽಪಿದಾರೈಃ |

ದೂರೀಕೃತಶ್ಚ ಬದರೀಪುರವಾಸಿಭಿಸ್ತೈಃ |

ಯಸ್ಯಾಶ್ರಯಾತ್ ಸಕಲದೈವತ ದೈವತೇಶಂ |

ವ್ಯಾಸಂ ಸುಶಾನ್ತಮನಿಶಂ ಮನಸಾ ಸ್ಮರಾಮಿ || 5-2 ||

ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೇರುವೇ ಸದನವಾಗಿಯುಳ್ಳ, ಮತ್ತು ಬದರೀಪುರವಾಸಿಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಯತಿಗಳೂ ಯಾರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಮದನನನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ದೇವ ದೇವೋತ್ತಮರಿಗೂ ಈಶನಾದ, ಅತಿ ಶಾಂತರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸದಾ ಮನಸಾ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಅಪಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗರ್ಹಾ=ನಿಂದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿರುವುದರಿಂದ ಗರ್ಹಿತಾಃ ದಾರಾಃ ಯೈಸ್ತೇ ಅಪಿದಾರಾ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು. ಅಪಿದಾರಾಃ=ಯತಿಗಳು.

(2) ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

2.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (3-15)

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತೇ ಮತ್ಕಥಾಮೃತವಾರಿಣಾ |

ಸತಾಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದ್ಯಗ್ನಿಂ ಶಮಯ ತ್ವಂ ಸುಖೀಭವ || 5-3 ||

ತ್ರಿವಾಚಾಽಪಿ ಮಯಾ ಚೋಕ್ತಂ ತವ ಬುದ್ಧಿಯಥಾ ತಥಾ|

ಕುರು ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಚನಂ ನ ಮೃಷೇತಿ ವಿಚಿನ್ತಯ||5-4||

ಮನ್ಮಹಾಮಹಿಮಾಂ ವಕ್ತುಂ ಮಾನವಾನಾಂ ನ ಶಕ್ಯತೇ|

ಮಾಪತೇರ್ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕಾಮತೇಃ ಶಕ್ಯತೇ ನು ಕಿಮ್||5-5||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ! (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಋಜುತ್ವಾದಿ) ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನೇ! (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ) ಸಜ್ಜನರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ ಆಧಿಭೌತಿಕಗಳೆಂಬ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು, ನನ್ನ (ಮಹಿಮಾರೂಪವಾದ) ಕಥಾಮೃತ ವಾರಿಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸು. (ಇದರ ಫಲದಿಂದ) ನೀನು ಸುಖಿಯಾಗು. ಇದು ತಾಪತ್ರಯ ಪರಿಹಾರಕವೆಂದು ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಎಂದು ಮೂರಾವರ್ತಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನೀನು (ಅದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ) ಹೇಗೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ವಿಪ್ರನ ವಚನವು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ. ಅಥವಾ ("ಸಜ್ಜನರಿಗುಪದೇಶಿಸು ಎನ್ನುವ, ನಿನಗೆ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ") ಹರಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯು ಮತ್ತು ನನ್ನ ವಚನಗಳನ್ನು (ವಿಮರ್ಶಿಸಿ) ನೀನು ಹೇಗೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ವಿಪ್ರನು ಹೇಳಿದ ಆಖ್ಯಾನವು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ. ನನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಮಾಪತಿಯ ಭಕ್ತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇನು?

(1) (ಶ್ಲೋಕ-4) ಉಪದೇಶಿಸಲು ಸಾಧಕವಾದ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾನುಕೂಲ ಅನುಗ್ರಹವು ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಗೀತೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ "ಯಥಾ ಇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು" ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ("ಇತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಮಾಖ್ಯಾತಂ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಮಯಾ| ವಿಮೃಶ್ಯೈತದಶೇಷೇಣ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು" ಇದು 18-63ರ ಗೀತಾ ವಾಕ್ಯ) ಕಷ್ಟವು ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಕೃತಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕಾ ಮಾಡಬಾರದು. ಶಂಕೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯಕಾರಿ ಮತ್ತು ಪಾಪದಾಯಿ ಎಂದು ಭಾವವು. ಈ ವಚನದಿಂದಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಕಲವು ಕಾಲ ಉಪದೇಶ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ, ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) (ಶ್ಲೋಕ-5) "ಮಾನವಾನಾಂ ನ ಶಕ್ಯತೇ" - ಇತರ ಜನರೂ ಕೂಡಾ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಾನವರಿಗೆ ಅಂಥಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದೇವಯೋಗ್ಯರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಯತೀರ್ಥರೂ ಅಜ್ಜರಾಗಿದ್ದಂತೆ, ಅವರೂ ಸಹ ಅನನುಗ್ರಹಿತರಾಗಿ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀನಾದರೂ ನನ್ನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ಕುತ್ಸಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪರಮ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡು. ಹೇಗೆ ಜಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಆ ಜನ್ಮವು ಟೀಕಾರಚನಾರ್ಥವಾಗಿಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಆ ಜನ್ಮವು ಕೃತಿಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

(3) "ಮಾಪತೇರ್ಭಕ್ತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ" - ಹೇಗೆ ಕೃಷ್ಣೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಭೀಮಸೇನನ ಮಹಿಮೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹಯಗ್ರೀವೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಪ್ರಕಟನೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಫಲವು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಅಸದೃಶವಾದುದು. ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ತನ್ನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ ಸಮರ್ಥನು ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಪ್ರಾನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಗುರುರಾಜರ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಅವತಾರ ಪರ್ಯಂತವೂ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವಚನಕಾರನೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಅವತಾರಾನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ವಿಪ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರವಚನವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಭಾವವು.

ಯಾದೃಗ್ವೈಭವಭೋಗಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಂ ಭುವಿ ದಿವಿ ಸ್ಥಿತಮ್|

ತಾದೃಗ್ವೈಭವ ರೂಪೇಣ ತತ್ತಲ್ಲೋಕೇ ವಸಾಮ್ಯಹಮ್||5-6||

ಭೂ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೈಭವ ಭೋಗದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಂತಹ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಆಯಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪ ರೂಪ ತಾಳಿ ನಾನು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಜತಪೀಠಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾದಿ ಭಗವದ್ರೂಪ ಆರಾಧಕತ್ವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯಾದಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ವೈಭವಗಳನ್ನೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ನಾರಾಯಣಾದಿ ಭಗವದ್ರೂಪ ಆರಾಧಕತ್ವ, ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ

ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ವೈಭವಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಆಯಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವೈಭವವು ಭೂಲೋಕ ಸಂಬಂಧಿಯಾದುದು, (ಭೌಮ) ದೇವಲೋಕ ಸಂಬಂಧಿಯಾದುದು, (ದಿವ್ಯ) ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಕ್ತಂ (ಅಂದರೆ ಭಕ್ತರ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವವು) ಭಾಗವತಂ (ಅಂದರೆ ಭಗವದಾರಾಧಕತ್ವ)ವೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಪುನಃ ವೈಭವವು ಲೌಕಿಕ (=ಜನರಿಂದ ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.) ಅಲೌಕಿಕ (=ಜನರಿಂದ ನೋಡಲು ಅಶಕ್ಯವಾದುದು) ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವು. ದಿವ್ಯ ವೈಭವವೂ ಭಾಕ್ತಂ ಭಾಗವತಂ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವು. ಅವರಡೂ ವಿಧವೂ ಅಲೌಕಿಕವೇ. (=ಜನರಿಂದ ನೋಡಲಶಕ್ಯವಾದುದು) ಹೀಗೆ ವಿಭಾಗವು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುರೂಪಾಣಿ ಧೃತ್ವಾಽಹಂ ಸಹಭೋಗಂ ತು ದೈವತೈಃ|

ಇಹ ಭುಕ್ತ್ವಾ ದಿವಿಸ್ಥೋಽಪಿ ಸಹ ಮುಚ್ಯೇ ವಿರಿಷ್ಟನಾ||5-7||

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮತ್ತು (ಇತರ) ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ, ನಾನು ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ (ಇದ್ದು ವೈಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ) ಸಹಭೋಗವನ್ನು (ಅಂದರೆ ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು) ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

(1) "ಧಾತುಃ ಪದಂ ತತ್ಸಹಭೋಗನಾಮ" ಎನ್ನುವ 9-89 ನಿರ್ಣಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿ (ಅಂದರೆ ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವು) ಸಹಭೋಗವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

(2) ಸಹಭೋಗದ ಅನುಭವ ಋಜು ಲಕ್ಷಣ.

ಇತಿ ಮದ್ವೈಭವಾಹರ್ತುರ್ಭುವಿ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚ ಮದ್ಗತಿಮ್|

ಯಾಂ ಕತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮೋದಂತೇ ತಾಮಪ್ಯಸ್ಯ ದದಾಮ್ಯಹಮ್||5-8||

ನನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ (ವಿಪ್ರನು) ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಮದ್ಗತಿಂ=ಸ್ವಮಠದಲ್ಲಿ) ಭೂವರಾಹ ಹಯವದನಾದಿ ಪೂಜಕತ್ವರೂಪವಾದ, (ಯಾಂ ಗತಿಂ=ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು) ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ

ವೇದವ್ಯಾಸಾರಾಧಕತ್ವರೂಪವಾದ (ವೈಭವವನ್ನು) ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಅಂತಹ (=ಬಾದರಾಯಣಾರಾಧಕತ್ವರೂಪ) ವೈಭವಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

(1) "ಮದ್ಗತಿಂ" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಭೂವರಾಹ, ಹಯವದನ, ಕೃಷ್ಣ, ವೇದವ್ಯಾಸಪೂಜಕತ್ವರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ, ಲೌಕಿಕ, ಭೌಮ ವೈಭವಗಳೂ, ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಪೂಜಾನುಕೂಲ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಾಕ್ತ, ಲೌಕಿಕ, ಭೌಮ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇತಿ ಮದ್ವೈಭವಗತಿಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮದ್ಭಕ್ತಿಸಂಯುತಾಃ|

ಮತ್ಪಾದಾಬ್ಜಗತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ಮದ್ಧಯಾ ವಿಶಯಾಶ್ಚ ತೇ||5-9||

ಏವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾತ್ಸುಗೂಢಮಾಶ್ಚರ್ಯಭೂತಂ ಮಮ ವೈಭವಂ ತು|

ಪುತ್ರ ಚೈತತ್ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಕುರು ತ್ವಂ ಮಿತ್ರೋ ಯಥೈವಾನ್ಧಕಾರಸ್ಥಮರ್ಥಮ್||5-10||

ಈ ರೀತಿಯಾದ ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳಿ (ಯಾರು) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ನನ್ನ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರು, ನನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ) ಈ ನನ್ನ ಗೌಪ್ಯಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಯವಾದ ವೈಭವವನ್ನು ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನಿಂದ (ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಿ, ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ವೈಭವದ ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನು (ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸು.

ಈ ಪ್ರಕರಣವು ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ವೈಭವ ಪದವು ಗೂಢಾರ್ಥವು. ಅದನ್ನು ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಮುಖತಃ ನೀನು (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು) ಕೇಳು. ಹೇಗೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಯವದನ ಪೂಜಕತ್ವವು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ನನ್ನ ವೈಭವದ ಗೂಢಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವೂ, ಪ್ರವಚನ ಶಕ್ಯಾದಿಗಳೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ನೀನು

ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರ ಪರ್ಯಂತ ಈ ಕೃತಿಯು ಗೂಢವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಕ್ತಾನಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಮಮ ವೈಭವಪರ್ವಣಿ|

ಸರ್ವೇ ವದಂತು ಭದ್ರಾಣಿ ಸದಾ ಪರ್ವಣಿ ಪರ್ವಣಿ||5-11||

ತೇಷಾಮಿಷ್ಠಾನಿ ಪುಷ್ಪಾನಿ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನ ಸಂಶಯಃ|

ತೇಷಾಂ ಕಷ್ಠಾನಿ ನಷ್ಟಾನಿ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನ ಸಂಶಯಃ||5-12||

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ಚೋದ್ಧೃತ್ಯ ಭುಜಮುಚ್ಯತೇ|

ವಿಪ್ರೇಷೋಕ್ತಂ ಚ ಯತ್ಸರ್ವಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ಚ ಮಯೋದಿತಮ್||5-13||

(ಸಪ್ತ ಅಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕ) ವೈಭವ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಕರವಾದ (ಭಗವದಾರಾಧನ ಮತ್ತು ಭಕ್ತ ಪರಿಪಾಲನಾದಿ) ನಮ್ಮ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. (ನನ್ನ) ಎಲ್ಲಾ (ಭಕ್ತರೂ) ಸದಾ ಪ್ರತಿ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸಲಿ ಅವರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ವಿಘ್ನಗಳು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲವೂ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ಇದು ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ ಪುನಃ ಸತ್ಯವೆಂದು (ಶಪಥ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ (ಹೇಳುತ್ತೇನೆ).

ಪರ್ವಶಬ್ದವು III-48 “ಪಿಂಚುಪರ್ವಸು ಪೂಜನಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ.

ಹಯಗ್ರೀವಂ ಮಹೋಗ್ರಾವಂ ಸಂಸಾರಗ್ರಾಹನಿಗ್ರಹಮ್|

ಮಣಿಭಾಸ್ವಚ್ಛುಭಗ್ರೀವಂ ಶೃಣು ವಂದೇ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ||5-14||

ಇತಃ ಪರಂ ನ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಪರಸ್ಯಾಕ್ಷೇಪಕಾರಣಮ್|

ಕುತಃ ಶರಃ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯೋಽಸುರಸ್ಯಾಯೋಗ್ಯಬುದ್ಧಿನಃ||5-15||

ಮಹಾರುದ್ರಪರಿಪಾಲಕ (ರಾಮಾತ್ಮಕನಾದ) ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆ (ಯಂತಿದ್ದು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಕಂಸಾದಿಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ (ಕೃಷ್ಣಾತ್ಮಕನಾದ) (ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ಕೌಸ್ತುಭ) ಮಣಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕುತ್ತಿಗೆಯುಳ್ಳ (ಬಾದರಾಯಣಾತ್ಮಕನಾದ) ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಕೃತಾಂಜಲಿಬಂಧನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಕೇಳು (14) ಶತ್ರುವಿನ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ (ಇತಃ=) ಗೂಢಾರ್ಥ ವಾಕ್ಯದಿಂದ (ಪರಂ=) ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಯೋಗ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, ಅಸುರನ (ವಾಕ್) ಬಾಣವು (ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ) ಏಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು? (ಆದ್ದರಿಂದ ಗೂಢಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (15).

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ಉಗ್ರಶ್ಚ=ಮಹೋಗ್ರಃ ತಂ ಅವತೀತಿ ಮಹೋಗ್ರಾವಃ.

(3) "ತಸ್ಮಾತ್"(16), ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕೋಣಪಂ ಭಜತೇ ನು ಕಿಂ' ವರೆಗೆ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ಲೋಕೈ ಪ್ರಕರಣವು (27ರವರೆಗೆ).

3.ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ ಶ್ಲೋಕಾಃ (16-27)

ತಸ್ಮಾದ್ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಮನ್ದಾನಾಂ ಶಙ್ಕಿತುಂ ಮುನೇ!

ಕನ್ದಾಶನೇನ್ದ್ರಚಿಂತಂ ತಂ ದೋಷಂ ನ ದದಾತಿ ಚ||5-16||

ಹೇ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರೇ! (ಗೂಢಾರ್ಥ ಉಳ್ಳ) ಕಾರಣದಿಂದ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ (ಅಲ್ಪ ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ) ಅಜ್ಞ ಭಕ್ತರಿಗೆ (ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯಹೀನರಾದ ಅಸುರ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೆ) ಶಂಕಂ (ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.) ಗೂಢ ವಚನದಿಂದ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣಾರೂಪವಾದ ದೋಷವನ್ನು ವಾದಿರಾಜ ಮುನಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಗೂಢೋಕ್ತಿಯು ದೋಷವೆಂದು ಮಂದಮತಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. "ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಿಯಾ ಇವ ಹಿ ದೇವಾಃ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೂಢೋಕ್ತಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು

ಜಾನಿಗಲು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮಂದಮತಿಗಳ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಹುಗೂಢವಚನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವವು. 5

(2) ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ "ತಾಮಪ್ಯಸ್ಯ ದದಾಮ್ಯಹಂ" (V-8)ಎಂದು ಬಾದರಾಯಣಾದಿ ಆರಾಧಕತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಾಹಕರಾದ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಬಾದರಾಯಣ ಪೂಜಾಕರಣವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟವಾದ ತಮ್ಮ ಕರಣಗಳಿಂದ ಬಾದರಾಯಣ ಆರಾಧಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ವೈಭವವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಮನ್ಮನಃ ಸನ್ನಿಕರ್ಷಣ ತ್ವನ್ಮನಃ ಸ್ಮೃತಿಕಾರಣಮ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-17 ||

ಮನ್ನೇತ್ರಸನ್ನಿಕರ್ಷಣ ನಯನಂ ತೇ ಸುದರ್ಶನಮ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-18 ||

ಮತ್ಕರ್ಣಸನ್ನಿಕರ್ಷಣ ತ್ವತ್ಕರ್ಣಂ ಶೃಣುತೇಽನಿಶಮ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-19 ||

ಮಜ್ಜಿಹ್ವಾಯುಕ್ತ ತ್ವಜ್ಜಿಹ್ವಾಽಪ್ಯಂಹೋಮುಗ್ವಚನಂ ಭವೇತ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-20 ||

ಮದ್ಭ್ರಾಣಂಸನ್ನಿಕರ್ಷಣ ತ್ವದ್ಭ್ರಾಣಂ ಜಿಘ್ರತೇಽನಿಷಮ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿ ಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-21 ||

ಮದ್ಧಸ್ತಸನ್ನಿಕರ್ಷಣ ತ್ವದ್ಧಸ್ತಃ ಕುರುತೇ ಕೃತಿಮ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿ ಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-22 ||

ಮತ್ಪಾದಸನ್ನಿಕರ್ಷಣ ತ್ವತ್ಪಾದಂ ಚಲತೇ ಪದಮ್ |

ದಿನೇ ದಿನೇಽಭಿ ಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನಿ ತೇ || 5-23 ||

ಸರ್ವಾಣಿ ಕರಣಾನೀತಿ ಯುಕ್ತಮತ್ಕರಣಾನಿ ತೇ |

ಕರ್ಮಾಣಿ ಪುಣ್ಯರೂಪಾಣಿ ಕುರ್ವಂತಿ ಮಮ ಸನ್ನಿಧೇಃ || 5-24 ||

ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಮುಕುನ್ದಾನನ್ದ ಕಾರಣಮ್ |

ಮನ್ದಾನಾಂ ಬೋಧನಾರ್ಥಾಯ ಕನ್ದಾಶನ ಕೃತಂ ತ್ವಭೂತ್ ||5-25||

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ (ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಾದಿ ವಿಷಯಕ) ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. (ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳು) ಎಂತಹವು (ಎಂದರೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ) ಪ್ರಬಲವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. (ಹಾಗೆಯೇ) ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ನೇತ್ರದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ನೇತ್ರಗಳು (ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಾದಿ) ದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು. (ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳು) ಪ್ರಬಲವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಕರ್ಣಗಳಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಗಳು ಸದಾ (ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸತ್ಕಥೆಗಳ) ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದು. (ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳು) ಪ್ರಬಲವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯು ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ ವಚನದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದಾಗುವುದು. (ಅದರಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಪುಣ್ಯವು) ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಘ್ರಣೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಘ್ರಣೇಂದ್ರಿಯವು ಸದಾ (ಹರಿಪಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ ತುಳಸ್ಯಾದಿ) ಗಂಧವನ್ನು ಮೂಸುತ್ತದೆ. (ಇದರಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಪುಣ್ಯವು) ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಹಸ್ತದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವು (ಹರಿಪೂಜಾದಿ) ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಪುಣ್ಯವು) ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಪಾದದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದವು (ವಿಷ್ಣು) ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಅದರಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಪುಣ್ಯವು) ನಿರತಿಶಯವಾದ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. ಈ

ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಕರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಕರಣಗಳು, ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಪುಣ್ಯರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನ ಕರಣಗಳು ನನ್ನ ಕರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುಕ್ತವಾದುದರಿಂದ (ನನ್ನಿಂದ ಕರಣಗಳು ನನ್ನ ಉಪದಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡಾ) ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು, ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪಕವಾಗಿ ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದಾಯಿತು.

(1) ದಿನೇ ದಿನೇ=ಪ್ರತಿದಿನವೂ=ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮ ಪರ್ಯಂತವೂ ಎಂದು ಭಾವ.

(2) ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಗುರುರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪುಣ್ಯತಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅಂಥಾ ಪುಣ್ಯವಂತ ನಾಯಕನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ವೃನ್ದಾವಾಖ್ಯಾನವು ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ದ್ರುವ, ಅರ್ಜುನ, ಭೀಮಾದಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆ ಮುಕುಂದಾನಂದ ಕಾರಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞ ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದವೂ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು.

ಏವಂ ನಿಶಮ್ಯ ಮಮ ಭೃತ್ಯಮುಖಾಚ್ಚ ಸರ್ವಮ್

ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ವಿಭವಂ ಸುಜನಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ|

ಶ್ರದ್ಧಾಲವೋ ವಿತತಭಕ್ತಿಯುಕಾ ಭಜನ್ತು

ಸರ್ವೇಷ್ಟದಂ ಸಕಲಪಾಪವಿನಾಶನಂ ತತ್|| 5-26||

ಮತ್ಪಾದಸ್ಮರಣೇನೈವ ಜನಾನಾಮಣಿಮಾದಿತಾ|

ಪ್ರಾಣನಾಥಪದಂ ಹಿತ್ವಾ ಕೋಣಪಂ ಭಜತೇ ನು ಕಿಮ್||5-27||

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಸೇವಕ ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ವೃನ್ದಾವನದ (ಮತ್ತು ನನ್ನ) ಸರ್ವ ವೈಭವವನ್ನು ಸರ್ವ ಸಜ್ಜನರೂ ಕೇಳಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಲಿ. ಅದು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸರ್ವ ಪಾಪವನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ನನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಜನರಿಗೆ ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪದವು ಮುಖ್ಯವಾಯುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾಯವ್ಯ ಕೋಣಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪ್ರವಹ ವಾಯುವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೇನು?

(1) ಮಂದಮತಿಗಳಿಂದ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಶಂಕಿತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಬೋಧಕವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಪ್ತಾಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕವಾದ ವೈಭವವನ್ನು ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ 'ವಿಭವ'ಪದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪದಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಏವಂ ನಿಶಮ್ಯ" (1-33) ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪುನಃ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು 'ಸುಜನ' ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. "ಮಂದಾನಾಂ ಶಂಕಿತುಂ" (V- 16) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು "ಮಂದ" ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. (ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಅವಿರೋಧವು) ಮಂದರಿಂದ ಶಂಕಿತವಾಗುವಂತೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಖ್ಯಾನವು, ಹೇಗೆ ಅನ್ಯ ಮಂದರಿಗೆ ಬೋಧಕವಾಗುವುದು ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ 'ಮಂದ' ಪದವು ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಹಕೃತವಾದುದು. ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಕುಜನರಿಗೆ ಅಬೋಧಕವಾದಾಗ್ಯೂ ಸುಜನರಿಗೆ ಬೋಧಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಣನಾಥ ಎಂಬ ಪದವು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಪ್ರಕರಣದ (IV - 68) " ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪ್ರಿಯೋ ಹ್ಯಸೌ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (=ಮುಖ್ಯ ವಾಯುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಪ್ರವಹವಾಯುವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ "ಮಂದ" ಪದವು ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿ ವಾಚಕವೆಂದು ಭಾವವು - ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲೂ 26-27 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸಂಗತಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ - "ಇದುವರವಿಗೆ ವಿಪ್ರನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವಿಷ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಸೇವ್ಯನು; ಆದ್ದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದವು, ಮಂದರಿಗೆ ಜಾನಪ್ರದವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, "ಏವಂ ನಿಶಮ್ಯ" ಎಂಬ 26ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಈ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ವಿಭವವನ್ನು ನನ್ನ ಭೃತ್ಯನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ಜನರು ಪಾಪ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ವಿಪ್ರ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು, ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸೇವೆ ಫಲಪ್ರದವೂ, ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಏತಕ್ಕೆ? ನಿಮ್ಮ ಸೇವ ಏತಕ್ಕೆ? ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮ ಏನಾಯಿತು? ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿದರೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಪ್ರಾದಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಆಗಿರುವ ನನ್ನ ಪಾದ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಜನರಿಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಲಾಭವೂ, ಪಾಪನಾಶವೂ, ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಹರಿಪ್ರಸಾದವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ವಿಪ್ರ, ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ, ವೃನ್ದಾವನಗಳ ಸೇವೆಯು ಅಣಿಮಾದಿರೂಪ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲಪ್ರದವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಅವರುಗಳ ಸೇವೆಯೇ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ., ತಥಾಚ ವಿಪ್ರನು ಸೇವ್ಯನು. ವೃನ್ದಾವನವು ಸೇವ್ಯವು. ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪದವು ಎಂದರೆ, ಮುಖ್ಯತಃ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಾನು ಸೇವ್ಯನು, ವೃನ್ದಾವನಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಾನು

ಸೇವ್ಯನು, ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ನಾನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆ ವಿಪ್ರಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಪ್ರಾದ್ಯಂತರ್ಗತನಾದ ನನ್ನ ಪರವಾದ ಮುಖಾರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು. IV-68ರಲ್ಲಿರುವ "ಪ್ರಾಣನಾಥಪ್ರಿಯೋ ಹ್ಯಸೌ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪದವು ವಾಯವ್ಯ ಕೋಣಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪ್ರವಹವಾಯುವಿಗೆ ಬೋಧಕವಾದರೂ ಮುಖ್ಯತಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೆಂದೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವಿಪ್ರಾದಿ ಪದಗಳಿಗೆ ವಾದಿರಾಜರೆಂದೇ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ತಿಳಿದು, ಅಮುಖ್ಯಾರ್ಥವಾದ ವಿಪ್ರಾದಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಪ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥನಾದ ನನ್ನ ವೈಭವ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪದವು, ಪ್ರಾಣನಾಥ ಪದಂ=ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೋಣಪಂ=ಪ್ರವಹ ವಾಯುವನ್ನು ಭಜತೇ ನು ಕಿಂ=ಬೋಧಿಸುತ್ತದೇನು? ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ "ವಿಪ್ರನು ಸೇವ್ಯನು, ವೃನ್ದಾವನವೂ ಸೇವ್ಯವಾದುದು, ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವೂ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದುದು" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಪ್ರಪದದಿಂದ ಗುರುರಾಜರೇ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ತನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಅಣಿಮಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇತರರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲ್ಲ. ಅವರುಗಳ ಮಹಿಮೆಯು ತನ್ನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ತನ್ನ ಪಾದ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ವಿಪ್ರಾದಿಗಳ ಸೇವೆಯು ಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ತನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯ ವಿನಾ ಅಣಿಮಾದಿಗಳು ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅರ್ಥವು.

(2) ಮುಂದಿನ 28ನೇ ಶ್ಲೋಕವು ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ತೃತೀಯ ಪ್ರಕರಣವು. 29ನೇ ಶ್ಲೋಕವು ಬಹುಭಕ್ತ ಪ್ರಕರಣವು.

4.ವ್ಯಾಸಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ || (ಶ್ಲೋಕ: 28)

ಶಿಲಾಸ್ಥಾಂ ಕುರು ಪುತ್ರೇಶ ಬಲಾತ್ಕಾರೇಣ ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಮ್ |

ಸ್ಥಾಲಾಂತರಗತಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸ್ವಲಾಭಾರ್ಥಂ ಚ ನಾಕಿನಾ ||5-28||

ಹೇ ಪುತ್ರೇಶ! (ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ("ತಾಮಪ್ಯಸ್ಯ ದದಾಮ್ಯಹಂ" V-8 ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪವಾದ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯು (ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣ ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಶುದ್ಧ) ಶಿಲಾರೂಪ ಬಾದರಾಯಣರ ವಿಷಯಕವಾದುದು. ("ಅವಿಶ್ವಾಸೇನ ಸರ್ವೇಷಾಂ" VI-60 ಇತ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ) ಅವಿಶ್ವಾಸಿಗಳಿಂದ ಬಾಧಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಭಾವೀ ಇಂದ್ರಪದವಿಯೋಗ್ಯ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ, (ತನ್ನ

ಸಾಧನಪೂರ್ತಿರೂಪವಾದ) ಸ್ವಲಾಭಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಬಾದರಾಯಣ ವಿಷಯಕವೆಂದೂ, "ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸು" ಎಂದೂ ಅರ್ಥವು.

5.ಬಹುಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ(29)

ದೇವೈರಪ್ಯರ್ಥಿತಾ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಅರ್ತಿನಾಶಾಯ ಪಾರ್ಥಿವೈಃ|

ಪ್ರಾಪ್ಯೇತಿ ಕಿಮು ವಕ್ತವ್ಯಂ ಸಾರ್ಥೀಕುರುತ ಮತ್ಯ ತಿಮ್||5-29||

ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ (ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿ) ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಂದ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹರಿಯೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು? ನನ್ನ ಕೃತಿಯು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

(1) ಸಾರ್ಥೀ ಕುರುತ ಎಂದು ಬಹುವಚನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬಹು ಭಕ್ತ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. "ಶಿಲಾಸ್ಥಾಂಕುರುಪುತ್ರೇಶ" ಎಂದು ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪದಿಂದ ಗುರುರಾಜರ ಬಾದರಾಯಣಾರಾಧಕತ್ವವು ಒಬ್ಬನಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದಲ್ಲ, ಸರ್ವ ಭಕ್ತರುಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಎನ್ನುವುದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) ಶಿಲಾದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿತವಾಗದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಂಥ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಸೂಚನೆ.

(3) "ಚರಮಾಜ್ಞಾ" ..... (30)ರಿಂದ "ತದ್ವಾಸತ್ವ" ..... (39)ರವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತ ಶ್ರೋತೃಕ ಪಂಚಮ ಪ್ರಕರಣವು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಬಾದರಾಯಣಾರಾಧಕತ್ವರೂಪ ವೈಭವ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪುಟಿಸ್ಥ ದಶಾವತಾರಾಧಕರೂಪ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

6.ವ್ಯಾಸಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(30-38)

ಚರಮಾಜ್ಞಾ ಮಮೈವೇಯಂ ಪರಮಾರ್ಥೇತಿ ವಿಧಿ ತಾಮ್|

ಕುರು ಮಾಚಾನ್ಯಥಾ ಬುದ್ಧಿಂ ಪರಮಾ ನೀತಿರೀರ್ಯತೇ||5-30||

(ಹೇ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತನೇ!) ಈ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ (ತೃತೀಯ) ಆಜ್ಞೆಯು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೆಂದು ತಿಳಿ. ಅನ್ಯಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಡ, ಉತ್ತಮವಾದ ನ್ಯಾಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(1) ತೃತೀಯ ಆಜ್ಞಾ ಎಂದರೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಅಂತ್ಯ ಆಜ್ಞಾ ಎಂದರ್ಥ. ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಆಜ್ಞೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲ, ಎರಡು ಸಲ, ಮೂರನೇ ಸಾರಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು ಎಂಬಂತೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಮಾತು ಎಂದರ್ಥ. ಅಥವಾ V-3 "ಸತಾಂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದ್ಯಗ್ನಿಂ ಶಮಯ" ಎಂದಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಆಜ್ಞೆ, V-10 "ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಿಂ ಕುರು" ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಆಜ್ಞೆ, ಹಾಗೆಯೇ V-28 "ಶಿಲಾಸ್ಥಾಂ ಕುರು" ಎಂದು ಮೂರನೆಯ ಆಜ್ಞೆ, ಎಂದಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(2) "ತಾಮಪ್ಯಸ್ಯ ದದಾಮ್ಯಹಂ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಬಾದರಾಯಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಅನ್ಯಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದೂ, "ಏಕಸಂಬಂಧಿಜ್ಞಾನಂ ಆಪರಸಂಬಂಧಿಸ್ಮಾರಕಂ" ಎನ್ನುವ ನ್ಯಾಯದಿಂದ "ಸಂಪುಟಸ್ಥ ದಶಾವತಾರಾರಾಧಕತ್ವ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಾದರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಭಾವವು.

(3) ಗುರುಗಳು ಸಾಯುವಾಗ ಹೇಳಿದ ಶಾಸನ ಎಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಗ್ರಂಥ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿಯೇ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಹಂ ರಮಾಮಿ ರಾಮೇಣ ರಮಾರಮಣರೂಪಿಣಾ|

ಅಹಂ ಪುಷ್ಪಾಮಿ ಕೃಷ್ಣೇನ ಭಾಷಿತಂ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿಣಾ||31||

ಅಹಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಮತ್ಸ್ಯೇನ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಸಜ್ಞತಃ|

ಗಚ್ಛಾಮಿ ಕಚ್ಛಪೇನೈವ ಸ್ವಚ್ಛರೂಪೇಣ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ||32||

ರಮಾದೇವಿಯರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ರಾಮದೇವರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಷ್ಣು ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವದ್ಗೀತಾದಿಗಳನ್ನು ನಾನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ವೇದೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ, ಸತ್ಯವ್ರತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ) ಮತ್ಸ್ಯ ರೂಪಿ (ಹರಿ)ಯಿಂದ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿರ್ದೋಷನಾದ ಕೂರ್ಮ (ರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಶ್ರಯದಿಂದ) ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವರಾಹೇಣ ಕರಾರೋಹೇ ನಮಿತೋಽಹಂ ಚ ರಾಹುಣಾ|

ನೃಸಿಂಹೇನ ಕೃತಸ್ನೇಹೇ ಸ್ಯಂಹಿಕೇಯೇನ ಪೂಜಿತಃ||5-33||

ವಾಮನೇನ ಚ ಸನ್ಮಾನೇ ಕಾಮೇನಾಪಿ ಸುಮಾನಿತಃ|

ಭಾರ್ಗವೇಣೈವ ಚಾನರ್ಘೇ ಮಾನೇ ಸತಿ ಚ ಸ್ವರ್ಗಿಣಾ|

ಗರ್ಗಾದಿಮುನಿಭಿಃ ಸಾರ್ಥಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾಽಽರಾಧಿತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್||5-34||

ಬುದ್ಧಃ ಪ್ರಬುದ್ಧಃ ಸಿದ್ಧೇಶೋಽಬದ್ಧಬುದ್ಧಿಪ್ರಬೋಧಕಃ|

ಬೌದ್ಧರಾದ್ಧಾಂತಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂ ದೇವಾನಾಂ ಬೋಧಯತ್ಯಲಮ್||5-35||

ಸ ದೇವೋ ವರದೋ ಮಹ್ಯಂ ಕದಾ ಚೇಹ ಸಮಾಗತಃ|

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಸಕ್ತಂ ಸ್ವಪಾದೇ ಚಾಪದಾಽಽತ್ಯಜತ್||5-36||

ಕಲ್ಪೀ ಸಂಕಲ್ಪಸಂಸಿದ್ಧೋ ಮ್ಲೇಚ್ಛಮೂಲಕುಲಾಂತಕಃ|

ಅನಲ್ಪಮಪಿ ಚಾಲಸ್ಯಂ ಚಾಲಯಾಮಾಸ ಲೀಲಯಾ||5-37||

ಏವಂ ದಶಾವತಾರೇಷು ದುರ್ದಶಾರಹಿತೇಷು ಚ|

ಸದಾ ಸುಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತದ್ಧಾಸತ್ವಮವಾಪ್ತವಾನ್||5-38||

(ಭಗವತ್ಪಾದರಿಂದ ಪೂಜಿತವಾದ ಪ್ರತೀಕಸ್ಥ) ವರಾಹದೇವರು (ಪೂಜಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಕೈಯಮೇಲಿರಲು (ವರಾಹ ದೇವರಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಭೂಮಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ) ರಾಹುವಿನಿಂದ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಪ್ರೀತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಸ್ತಂಭಾಶ್ರಯ ಉಳ್ಳ) ಸಿಂಹಿಕೆಯ ಪುತ್ರನಾದ ಕೇತುವಿನಿಂದ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. (ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ) ವಾಮನರೂಪೀ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಮಾನ ಮಾಡಲ್ಪಡಲು ಮನ್ಮಥನಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತನಾದೆನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮದೇವರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾನವು ಮಾಡಲ್ಪಡಲು, ಗರ್ಗಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಂದ ನಾನು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನೀಯುವ, ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದ, ಬುದ್ಧರೂಪೀ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಬೌದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಮೀಚೀನ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಆ ದೇವನು ನನಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತನು. "ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ"? ಎಂಬ

ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. (ನನ್ನನ್ನು) ತನ್ನ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡನು. (ರಕ್ಷಿಸಿದನು) (ಅಹಿತ ಕಲ್ಯಾದಿ ಶತ್ರು ದೈತ್ಯರನ್ನು) ದೂರ ತ್ಯಜಿಸಿದನು. (ಸ್ವಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ) ಮ್ಲೇಂಛರ ಮೂಲ ಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ, ಕಲ್ಕೀ ರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನು (ನನ್ನ ಪರಮೋತ್ಸಾಹವರ್ಜನರೂಪವಾದ) ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾದಾಗ್ಯೂ, ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿದನು. (=ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಅನುತ್ಸಾಹವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದನು) ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಭಕ್ತರ) ದುರ್ದೇಶೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವ, ದಶಾವತಾರ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ (ದಶಾವತಾರ ರೂಪಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು) ಪಡೆದು, ಆ ದಶಾವತಾರ ರೂಪಗಳ ದಾಸತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

(1) "ಪೂರ್ವಂ .... "(39)ರಿಂದ "ಅನ್ವಾರುಹಮಹೋ ....." (44)ವರೆವಿಗೂ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕಂ ಪಠಂ ಪ್ರಕರಣಂ

(2) ಶ್ರೀ ಮುಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು "ಚಾವದತ್ಯಜತ್" ಎಂಬ ಪಾಠ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆವತ್=ರಕ್ಷಿಸಿದನು, ಅತ್ಯಜತ್=ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಪ್ಪ ವ್ಯಾಪ್ತೌ ಎಂಬ ಧಾತು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸ್ವಪಾದೇಚ ಆಪತ್=ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ಲಬ್ಧವಾನ್=ತನ್ನ ಪಾದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಆ ಅತ್ಯಜತ್=ಶತ್ರು ದೈತ್ಯರನ್ನು ದೂರ ತ್ಯಜಿಸಿದನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

7.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (39-43)

ಪೂರ್ವಂ ಮಯೋಕ್ತಶ್ಲೋಕೇಷು ಸಾಂಶಯಿಕಮತಿಂ ತ್ಯಜಿ|

ತ್ವತ್ಕರ್ಣಾಭರಣಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಮಣಿವ್ಯತ್ಯಯತಃ ಕೃತಮ್ ||5-39||

(ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು.

V-30-ರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈಗ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, "ತಾಮಪ್ಯಸ್ಯ ದದಾಮ್ಯಹಂ" V - 8 ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದರಾಯಣ ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವವು ಇದೆಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯೀ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತೇ ವಾಮಕರ್ಣೇ ಸಂಸ್ಥಿತ ಸನ್ಮಣಿಮ್ |

ಪಾಣಿನಾ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ನ್ಯಸ್ಯ ತದ್ಗತಕಾಮಣಿಮ್ ||5-40||

ವಾಮಕರ್ಣೇ ಪುನರ್ನ್ಯಸ್ಯ ಮಮ ಪುಣ್ಯವಚಾಂಸ್ಯಹೋ |

ಅಥೋಪದಿಷ್ಟವಾನಸ್ಮಿ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಮಧ್ವಸ್ತ ಕರ್ಮ ತೇ ||5-41||

ಕರ್ಣೇ ತೇ ದಕ್ಷಿಣೇ ವಿದ್ವನ್ ಪಶ್ಯ ಹಸ್ತೇನ ಸಂಸ್ಪೃಶನ್ |

ಇತೀದಂ ವಿದ್ಧಿ ಸದ್ಬುದ್ಧೇ ವೃದ್ಧ ಮಧ್ವಸ್ತಕರ್ಮ ಚ ||5-42||

ಶುದ್ಧಭಾವೇನ ಮಾಮದ್ಧಾ ಭಜ ಕ್ರೋಧಮಿಮಂ ತ್ಯಜ |

ಅನ್ವಾರುಹಮಹೋ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸಹ ದೇವೈರ್ವಸಾಮ್ಯಹಮ್ ||5-43||

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ) ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳು (ಬಲದ್ದು ಎಡಕ್ಕೂ, ಎಡದ್ದು ಬಲಕ್ಕೂ) ಬದಲಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಎಡ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಭರಣವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕುತ್ತಿವಾದ ಆಭರಣವನ್ನು ಎಡಕಿವಿಗೆ ಪುನಃ ಹಾಕಿ, ನಂತರ ಪುಣ್ಯ ವಚನಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೇ ವಿದ್ವಾಂಸನೇ! ನಿನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ, ನನ್ನ ಹಸ್ತದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡು. ಈ ರೀತಿಯಾದ, ಬಾದರಾಯಣರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ನನ್ನ ಹಸ್ತದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ಎಲೈ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಯೇ! ತಿಳಿದುಕೊ, ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಭಜಿಸು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವ ಕೋಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. (ಅನ್ವಾರುಹಂ=ಹರಿವಾಯು ವಿರಿಂಚಿಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ಸುಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿ. ನಾನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) (42 ½) - ಮಧ್ಯವಾಟ ಮರವು ಎಡ ಕಿವಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದು. ಆ ಎಡ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸನ್ಮಣಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದು, ಮಧ್ಯವಾಟ ಮರದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿರುವ, ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶುದ್ಧ ಶಿಲೆಯು. ವ್ಯಾಸಮುನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಶಿಲೆಯು, ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮಣಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದು, (ಮರದಲ್ಲಿ) ಹಯವದನನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ (ಮರದಲ್ಲಿ) ಹಯವದನನ ಸಮೀಪಸ್ಥ ಕಾಮಣಿ

ಸದೃಶವಾದ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿರುವ ಬಾದರಾಯಣರಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾವನ್ನು ಹಯವದನನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇಡು. ಇದು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಕಾರ್ಯವು. ಇದು ಬಾದರಾಯಣರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿ. ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರಪದವಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕವಾದುದು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು.

(2) "ಇದಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ....." (44)ರಿಂದ "ಗರ್ವಂ ತ್ಯಜತ ಶೀಘ್ರತಃ" (441/2) ಬಹು ಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ - ಏಳನೇ ಪ್ರಕರಣವು. "ಕರ್ತುಂ ಚ ..." 45ರಿಂದ "ಪಸ್ವ ಶರ್ಗಾತ್ರಂ" (60)ರ ವರೆವಿಗೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. 8ನೇ ಪ್ರಕರಣವು

8.ಬಹುಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ(43½)

ಇದಮಾಶ್ಚರ್ಯವೃತ್ತಂ ಮೇ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಗರ್ವಿತಾಃ|

9.ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ ಶ್ಲೋಕಾಃ (44-60)

ಚರ್ವಿ (ಚರ್ಚಿ)ತಂ ಮೇ ಮಯಾ ಸರ್ವಂ ಗರ್ವಂ ತ್ಯಜತ ಶೀಘ್ರತಃ||5-44||

(ಹೇ ಸಜ್ಜನರೇ!) (ಕರ್ಣಾಭರಣವಾದ ಮಣಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸದೃಶವಾದ ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠಸ್ಥ ಶುದ್ಧ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಹಯವದನನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತರುವ, ಬಾದರಾಯಣರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ) ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು (ಮಣಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಕೇಳಿ ಸರ್ವರೂ ಕೂಡಾ ಗರ್ವಿತರಾದರು. (=ಆಸೂಯೆಯಿಂದ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಪಟ್ಟರು. ಎಲೆ, ಭಕ್ತರುಗಳಿರಾ! ನೀವುಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಗರ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರಿ. (ಅಂದರೆ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿರಿ). ನನಗೆ (ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರ್ವವೂ) ನನ್ನಿಂದ ವಿಚಾರಿತವಾದುದು. (ಮತ್ತು ನನಗೆ ಅಭಿಮತವಾದುದು).

ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಾಹಕ (ಭಾಕ್ತ) ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಕರ್ತುಂ ಚಾಕರ್ತುಮಪ್ಯೇವಮನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಮೇವ ಚ|

ಸಮರ್ಥೋಽಹಂ ನ ಸಂದೇಹಶ್ಚೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸದಾಜ್ಞಯಾ||5-45||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತ ಮನುಸನ್ದತ್ಸ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್||5-46||

(ಹೇ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರೇ!) ಸದಾಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ, ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ, ಹೀಗೆಯ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಸಮರ್ಥನು. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ! ಹೀಗೆ ಹಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು.

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದರಾಯಣ ಪೂಜಕತ್ವಾದಿ ಭೌಮ, ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಶಕೃತ್ವ ಶಂಕಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಪುಟ ಸದೃಶ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರೂಪ ಸುವರ್ಣ ಭಾಜನದಲ್ಲಿರುವ ಬಾದರಾಯಣ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಸದೃಶನಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದ ನಾರಾಯಣಾರಾಧಕತ್ವಾದಿ ದಿವ್ಯ ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಅರುಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೆಂಬ ಶಂಕಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ iii - 65ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲು "ಕರ್ತುಂ ....' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸರಸ ಭಾರತೀ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ (XII ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿನ) ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಗುರುರಾಜರೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಖಾಂಡವ ವನವು ದಹನವಾಗಬಾರದೆಂದು ಇಂದ್ರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು (ಕರ್ತುಂ) ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾದನು. ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಲರಾಮಾದಿಗಳು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ (ಆಕರ್ತುಂ) ಅವರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ನಡೆಯದಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾದನು. ನರಕಾಸುರನಿಂದ ತನ್ನ ವಿವಾಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಕನ್ಯಾಪಹಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, (ಅನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಂ) ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗುವಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಶ್ರೀಹರಿಯು. ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಗುರುರಾಜರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮರ್ಥರು. ಹೀಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಮಾರ್ತಾಣ್ಠರಥಮಾರುಹ್ಯ ಸ್ವಾಣ್ಣಾತೇನ ಸುಮಾನಿತಃ|

ಶರಕಾಣ್ಣಜಮಾತ್ಯಣಾಂ ಕ(ರಿ)ರಕಾಣ್ಣೇನ ಪೂಜಿತಃ||5-47||

ಭಾನುಮಣ್ಣಲಗಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಕೋ ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಣ ಸಂಸ್ಥಿತಃ|

ದೋರ್ದಣ್ಣಾದರ್ಚಯನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಾಂ ವಿನಾಣ್ಣಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಮಾನ್||5-48||

ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಥಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವೀರ್ಯಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ|

ಆರ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಮಮಾಸ್ಯಾಂತಂ ಕಾರ್ಯಸ್ಯಾಂತಂ ಗತಂ ಮಯಾ||5-49||

ಸೂರ್ಯನ ರಥವನ್ನೇರಿ, ಅರುಣನಿಂದ ಮಾನಿತನಾದೆನು. ಆರು ಕೃತ್ತಿಕಾ ದೇವತೆಗಳ ಕರಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದೆನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸಲ್ಲಗ್ಗಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕೈಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಸೇರಲು ನನ್ನ ವಿನಾ ಶಕ್ತಿವಂತರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಸೂರ್ಯನ ರಥವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ನನ್ನ ಆರ್ಯನಾದ (ಅಂದರೆ ನನಗೆ ಜೇಷ್ಠನಾದ) ಹನುಮಂತನಂತೆ, ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಪಡೆದೆನು.

(1) ವೀರ್ಯಸ್ಯ=ವಿಃ ಅರುಣಃ ಈರ್ಯೋ/ಯಸ್ಯಸಃ ತಥೋಕ್ತಃ ತಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಿ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯ.

(2) ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣಾಭಿಯೋಗರೂಪ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ(ಅಂತಂ ಮಯಾ ಅಧಿಗತಂ)

(3) 47ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಕರಕಾಂಡೇನ' ಎಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ "ಕರಿ ಕಾಂಡೇನ" (=ಗಜ ಸಮೂಹೇನ) ಎಂದಿದೆ.

ಏವಂ ಸುಷ್ಪು ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ ಪೃಷ್ಠತಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ|

ಕಾಷ್ಠಾಂತಂ ಯಾಮಿ ಕಾಮೇನ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಪಶ್ಯಂಶ್ಚ ಸಜ್ಜನಾನ್||5-50||

ಶಿಂಶುಮಾರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕಂಸಮಾರೇಣ ಚಾದ್ಯತಃ|

ಸಂಸರಾಮಿ ಪುನರ್ನಾಹಂ ಕಂ ಸರಾಮೀತಿ ಯಾಚಯೇ||5-51||

ಸ ದೇವೋ ವರದೋ ಮಹ್ಯಂ ಕರದಾಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಃ|

ಸ್ಮರದಾಶ್ರಿತದುಷ್ಕರ್ಮ ವಿದದಾರ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್||5-52||

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಸೂರ್ಯನ) ರಥದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದು, (ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ) ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (ಹೀಗೆಯೇ ನಾನು) ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. "ನಾನು ಪುನಃ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಖರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು (ಅವನಲ್ಲಿ) ಯಾಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ವರವನ್ನೀಯುವ ದೇವನಾದ ಮಹಾಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು (ವಿಷ್ಟುವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತೀಕತ್ವದಿಂದ) ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸತಕ್ಕ ಸಜ್ಜನರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ತಾನಾಗಿಯೇ (ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ) ಕರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ನನಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತನು.

ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, "ನಿನ್ನ ಭಜಕರ ದುಷ್ಟರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬ ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವವು.

ತತ್ಪುಚ್ಛಾಂತಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸ್ವರ್ಗಮೂರ್ತೇರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

ಪುಚ್ಛಾಮಿ ಸ್ವಚ್ಛತತ್ಪಾನಿ ತತ್ಪುಚ್ಛಗತತೇಜಸಾಮ್||5-53||

ಸ ಚೋಪದಿಷ್ಟವಾನ್ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಣ್ಣಲ ಮಣ್ಣನಮ್|

ಧ್ರುವಾದಿಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಪಾಲಕತ್ವಂ ಸ್ವವೈಭವಮ್||5-54||

ಏವಂ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವಾಣಿ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ಗತವಾನಹಮ್|

ತೇಜಸಾ ಸರ್ವಚಕ್ಷೂಂಷಿ ವಿಮುಷ್ಟನ್ ವಿಷ್ಟ ನುಜ್ಜಯಾ||5-55||

ಶಿಂಶುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪುಚ್ಛದ ಕೊನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಪುಚ್ಛದ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲಿಲ್ಲ) ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಆನಂದಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕನಾದ ಆ ಶಿಂಶುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪುಚ್ಛದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ (ತೇಜಸಾಂ) ಭಗವದ್ರೂಪಗಳ ಸ್ವಚ್ಛ ತತ್ವವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಶಿಂಶುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯೂ (ಭಕ್ತನಾದ ನನಗೆ)

ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ (ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ರೂಪದಿಂದ ಆಯಾ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ) ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಹ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನೂ, ಧ್ರುವಾದಿ ಸರ್ವಲೋಕಪಾಲಕತ್ವ ರೂಪವನ್ನೂ, ತನ್ನ ವೈಭವವನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ನಾನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತ ವಲಯಗಳಿಗೂ (ಸರ್ವ ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲಗಳಿಗೂ) ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ (ಅಲ್ಲಿಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ), ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವ (ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾದಿಗಳನ್ನು) ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ (ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ).

VIII-59ರಲ್ಲಿ "ಸ್ಯಾತ್ ಪಶ್ಯತಾಂ ಚ ನೇತ್ರಾಣಿ ಮುಷ್ಟನ್ವಿಷ್ಟಾಜ್ಜಯಾ ಸದಾ ಎಂದಿದೆ. ಇನ್ನೂ ವಿವರಗಳು ಇವೆ.

ತಿಷ್ಠನ್ ಸೂರ್ಯಾಭಿಮುಖ್ಯೇನ ಕಷ್ಟಂ ಕುರ್ವನ್ನಧಃ ಸದಾ|

ಸ್ವಷ್ಟಂ ತಪ್ಯೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಚೇಕ್ಷನ್ ತಮೀಶ್ವರಮ್ ||5-56||

ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ ಪೃಥುಗ್ರೀವಂ (ತತೋಗ್ರವಾನ್)ವೃಥಾಗ್ರಹಸುನಿಗ್ರಹಮ್|

ಧ್ಯಾಯೇ ಮಾಯಾಂ ವಿನಾ ಕಾಯಂ ಪಾತಯಿತ್ವಾ ಚ ದಣ್ಣವತ್||5-57||

ಶ್ರೇಯೋ ಯಾಸ್ಯೇ ತ್ವಯಾಽವಾಯುರ್ಯಮಯೋಕ್ತಂ ಸತ್ಯತಃ ಕುರು|

ಇತಿ ಸಮ್ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ಯಂತೇಷು ವಿಚಾರಯನ್||5-58||

ಕೃತ್ಯಂ ಸರ್ವಂ ತು ಹಿತ್ವಾಹಂ ಸ್ತುತೇಃ ಕೃತ್ಯಂ ಕರೋಮಿ ತೇ|

ಪ್ರಭುಸ್ತದಾ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಪ್ರವಣಂ ಮಾಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಧೀಃ||5-59||

ಪ್ರಾವೋಚತ್ಸುಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಮೋಚಯೇ ಪ್ರಿಯ|

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಸಕ್ತಂ ಸ್ವಪಾದೇ ಚಾಪದಾಽಽತ್ಯಜತ್|

ಪಸ್ಪರ್ಶ ಗಾತ್ರಂ ನೇತ್ರಾನ್ವೈಃ ದೃಷ್ಟವಾನ್ ಸ್ತೋತ್ರಮಾತ್ರತಃ||5-60||

(ಸೂರ್ಯನ ರಥದಲ್ಲಿ) ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೇ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿದ್ದು, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ, ಸದಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಥದಲ್ಲಿದ್ದು ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರನ್ನು (ಮತ್ತು

ದುರಾಗ್ರಹವುಳ್ಳವರನ್ನು) ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಉಚ್ಚ ಕಂಠನಾದ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು, ಕ್ಷುದ್ರ ಫಲೇಚ್ಛಾರಹಿತನಾಗಿ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ) ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ (ಮೋಕ್ಷಾದಿ ರೂಪ) ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು (ತ್ವಯಾ) ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. (ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ, ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲಾ (ಅಲ್ಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು) ನಾನು (ತೇ =) ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ, ಪ್ರಭುವು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಿಸುವ ನನಗೆ "ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ!(ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹೀಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿ, ಸ್ವಪಾದ(ಕೈರಗಿದ ನನ್ನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸಿದನು. (ನನಗೆ ಅಹಿತರಾದ ಕಲ್ಯಾದಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು) ದೂರ ಮಾಡಿದನು. ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ನನ್ನ ಮೈ ದಡವಿ, ನೇತ್ರಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು.

(1) ಇಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರಕರಣ 6 ಸಂಪೂರ್ಣ0.

(2) "ಕಾತ್ರಕೀರ್ತಿಃ...." (61ರಿಂದ) ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ(90)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ, ನವಮವು.

10.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(61-90)

ಕಾತ್ರ ಕೀರ್ತಿಃ ಕೃಪಾಪಾತ್ರತಯಾ ಹೀನಸ್ಯ ಪುತ್ರಕಃ||5-61||

ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ಶೇಷನೇ) ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರರಹಿತನಾದ (ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ) ಪುರುಷನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಿದೆ? (ಅವನ ಜನ್ಮವು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಭಾವವು).

ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶೇಷನಿಗೆ, ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದ ಬಾದರಾಯಣ ಸಹಿತ ಹಯವದನನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, "ಪ್ರಸನ್ನೀಕುರು ತಂ ಹರಿಂ" ಹೀಗೆ ಬಾಲ ಗೋಪಾಲನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಶೇಷನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಶೇಷನಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತವಾದ ಭಿಕ್ಷಾ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಹಯವದನ,

ಬಾದರಾಯಣ, ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಆರಾಧಕತ್ವರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಶೇಷನಿಂದ ಪೂಜ್ಯತ್ವ, ಅವನಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತ್ವಮಪ್ಯೇವಂ ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನೀಕುರು ತಂ ಹರಿಮ್ |

ಗುರುಂ ಮಾಂ ಮಾವಮಂಸ್ಥಾಸ್ತಂ ಕುರು ಕಾರ್ಯಂ ಮಯೇರಿತಮ್ ||5-62||

ಆಲಸ್ಯಂ ನ ಕುರು ತ್ವಂ ಹಿ ಪಾಲಯಿಷ್ಯೇಽಹಮಜ್ಞನಾ |

ಕಾಲಕ್ಷೇಪೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸ್ವಾಲಯಂ ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||5-63||

ಕ್ಲೀಬೋಕ್ತ್ಯಾ ಸ್ವಾಲಯಂ ಚೇತಿ ತವಾಲಸ್ಯಾಧ್ಯವಿಷ್ಯತಿ |

ಪಾಲಯಾಮಿ ಬಲಾದೇವ ಕಾಲಯಾಮ್ಯಪಮೃತ್ಯುತಾಮ್ ||5-64||

(ಹೇ ಶೇಷನೇ! ಹೇಗೆ ನಾನು "ನನ್ನಿಂದ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಂಡೆನೋ ಹಾಗೆಯೇ) ನೀನೂ ಸಹ ಪ್ರಸನ್ನವದನನಾದ (ಭಗವತ್ಪಾದರಿಂದ ಪೂಜಿತವಾದ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಧ್ಯವಾಟ ಮರದ ಸುವರ್ಣಸಂಪುಟಸ್ಥನಾದ, ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಾದ, ಬಾಲಗೋಪಾಲರೂಪಿ) ಹರಿಯನ್ನು, (ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ "ಅರಸ ಭೂಪ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ) ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೋ. (ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡುವ) ಗುರುವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನ ಪಡಿಸಬೇಡ. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು. ನೀನು ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪದ್ಯತ್ರಯ ಹೇಳುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಮಾಡು. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ಕಾಲಕ್ಷೇಪವು (ಅಂದರೆ ವಿಳಂಬವು) ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಆಶ್ರಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಸ್ವಾಲಯಂತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ" ಎಂಬ ನಪುಂಸಕೋಕ್ತಿಯಿಂದ (ಉಕ್ತ ಫಲವು) ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

(ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ) (ನಿನ್ನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ (ನನ್ನ) ಅನುಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದ ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) 62ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಹರಿ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಬಾಲಗೋಪಾಲ' ಪರವಾಗಿ "ಶರ್ವಾದಿ ದೇವವರವಂದ್ಯ ಹರಿಂ ಭಜಸ್ವ" ಎಂಬ XI-7ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(2) 63ರಲ್ಲಿ "ಸ್ವಾಲಯಂ" ಶಬ್ದವನ್ನು "ಸ್ವಾಲಯಂ ನೈವಚಾಲಯ" ಎಂಬ XIV- 105ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ತಸ್ಮಾನ್ಮಾ ಭೀಃ ಕುಮಾರಾಭ ಹ್ಯಶುಭಾಚ್ಚ ಶುಭಾತ್ಮಕಃ

ಸಭಾಸು ಭಾಸುರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಭಾವಗರ್ಭಂ ತು ಬೋಧಯ||5-65||

ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಭವ ಸಿದ್ಧೇಶ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಕುರು ಬುಧೇ ಮಯಿ|

ವಿಪ್ರಸ್ಯ ತನುರೇವೇಯಂ ಮತ್ತನುರ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||5-66||

ಅತ ಏವ ಸ್ವತೋ ವಿಪ್ರಃ ಸ್ವಕೃತ್ಯಾ ವಕ್ತಿ ಮತ್ಯ ತಿಮ್|

ಸುಕೃತಿಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಕೃತ್ಯಾ ಸಾಧಯಾಮ್ಯಹಮ್||5-67||

ಆದಕಾರಣ ಹೇ ಕುಮಾರಾಭ! (ವೃದ್ಧಾವನಾಚಾರ್ಯ ಸದೃಶನಾದ ಶೇಷನೇ!) ಹೇ ಶುಭ ಸ್ವರೂಪನೇ! ಅಶುಭಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿದ್ದು, ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾದ ಈ ಆಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸು. ಹೇ ಸಿದ್ಧೇಶ! (ನನ್ನ ದಯಾಪಾತ್ರರೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ!) ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗು. (ಬುಧೇ=) ವೃದ್ಧಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗು. (ವಿಪ್ರನ ಶರೀರವು ನನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತವಾದ್ದರಿಂದ) ವಿಪ್ರನ ಶರೀರವೇ ಈ ನನ್ನ ಶರೀರವು, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ (ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ನಾನು ಇರುವುದರಿಂದ) ವಿಪ್ರನು ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ನನ್ನ ಕೃತಿಯಾದ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಿಪ್ರನ (ಬಾದರಾಯಣ ಪೂಜಾದಿ ಸಾಧನ ಪ್ರಯತ್ನರೂಪವಾದ) ಸುಕೃತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಾನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ. (=ವಿಪ್ರನ ದ್ವಾರಾ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.)

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಪ್ರಾಯ ದಾತವ್ಯಂ ಕ್ಷುಧಿತಾಯಾನ್ನಮುತ್ತಮಮ್ |
ಸಕುಟುಮ್ನಾಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾತ್ಯ ದ್ಧಾಯ ಶುದ್ಧಾಯ ಚ ||5-68||

ಅನ್ನಕಾಮಾಯ ಚರತೇ ಕೃಶಾಯೇತಿ ಶ್ರುತೌ ಸುತ |
ಪಶ್ಯಾನ್ನದಾನಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಾನಸಿದ್ಧಮನಂತಕಂ ||5-69||

ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಂ ಜಾನತಃ ಪುತ್ರ ಕುತೋ ವಕ್ಷ್ಯೇ ನಿರಂತರಮ್ |
ಮಾನತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಧರ್ಮಂ ತಂ ಮಾ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ಸುತೋತ್ತಮ ||5-70||

(ನನ್ನ ಪ್ರತಿರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ, ಮತ್ತು) ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತನಾಗಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ (=ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಭೋಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದವರಲ್ಲಿ) ಕುಪಿತನಾದ, (ಆ ಕೋಪವು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ) ಶುದ್ಧನಾದ, ಹಸಿದಿರುವ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. "ಅನ್ನಕಾಮಾಯ ಚರತೇ ಕೃಶಾಯ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ, ಹೇ ಸುತನೇ! (ಶೇಷನೇ!) ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದ, ಅಪೌರುಷೇಯ ವೇದೋಕ್ತವಾದ, ಅಪರಿಮಿತವಾದ (ಅಕ್ಷಯಲೋಕಪ್ರಾಪಕತ್ವರೂಪವಾದ) ಅನ್ನದಾನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ನೋಡು. (ಉದಾಹೃತವಾದ) ಶ್ರುತಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ (ನಿನಗ) ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ನನ್ನಿಂದ ನಿರಂತರ ಉಪದೇಶವು ಯಾಕೆ! (ಅನಾವಶ್ಯಕವು) (ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ಸುತೋತ್ತಮನೇ! (ಹೇ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನೇ!) ಅದನ್ನು ಮಾನ ಮಾಡಿದ ನೀನು (ಸುಪಾತ್ರನಾದ, ಸ್ವೋತ್ತಮನಾದ, ಗುರುವಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ರೂಪವಾದ) ಪ್ರಾಪ್ತ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ.

ಸುತೋತ್ತಮ=ಸುತನಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು, ಯಾರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮರೋ,
ಅವನು ಸತೋತ್ತಮ=ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ=ಶೇಷ

ಅಹಂ ನಮಾಮಿ ಕಾಮೇನ ಮಾನವಾಯಾನ್ನದಾಯ ಚ |
ದಾನವಾ ಅಪಿ ಯಾಸ್ಯಂತೇ ಚಾನ್ನದಾನಾತ್ಸು ಸದ್ಗತಿಮ್ ||5-71||

ಅನ್ನಸ್ಯ ನಾಮ್ನಾ ಚಾನನ್ತೋಽಪ್ಯತಿಯತ್ನಂ ಕರೋತಿ ಚ|
ಜೀವಾನಾಂ ಜನನೇ ಕೋ ನು ಮಾನಸಿದ್ಧಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್||5-72||

ಅನ್ನಾದ್ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಜಾತಾಶ್ಚಾನ್ನೇನ ವರ್ಧಂತೇ|
ಆದ್ಯತೇಽತ್ತಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ತಸ್ಮಾದನ್ನಂ ತದುಚ್ಯತೇ||5-73||

ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ (=ನನ್ನ ಭಕ್ತನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ) ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದವನ (ಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ) ನಾನೂ ಕೂಡಾ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.) ದಾನವರೂ ಕೂಡಾ ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಕೈಮುತ್ಯ ನ್ಯಾಯದಿಂದ, ಯೋಗ್ಯರು ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಗತಿಯನ್ನೂ ಅಭೀಷ್ಟಿತ ಪದವಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದೇನು?) ಜೀವರುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ನಾರಾಯಣನೂ ಕೂಡ ಅನ್ನ ನಾಮಕ ರೂಪದಿಂದ (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಅಪೇಕ್ಷಯಾ) ಅತಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧವಾದ (ಅಕ್ಷಯ ಫಲಪ್ರದವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು) ಯಾರು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ? (ಅಂದರೆ ಸ್ವೋತ್ತಮ ಪಾತ್ರನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಯಾರೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ.) ಅನ್ನ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು ಅನ್ನನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅನ್ನನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಉಪಜೀವ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. (ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ) ಮತ್ತು ಅವನೇ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅನ್ನನಾಮಕನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

(1) (71) "ಅನಂತೋಽಪಿ"=ಸತ್ಯಂ, ಜ್ಞಾನ, ಅನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತಿ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ " ನಾರಾಯಣೋಽಪಿ".

(2) ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಪರಮಾತ್ಮನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲೀಲಾಜಾಲವೇ ಆದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಅತಿ ಪ್ರಯತ್ನವನಿಸುತ್ತದೆ. (72)

(3) ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಾಯ 2 ಮಂತ್ರ 5 "ಅನ್ನಾದ್ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ.... ತದುಚ್ಯತೇ" ಇತಿ.

ಏವಮನ್ನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಚ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ತತ್ಕರೋತಿ ಚ|

ಅನ್ನತೋಽಪಿ ತಥಾನ್ನೇನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ಯ ಯಾತಿ ಚ||5-74||

ಅತೋಽನ್ನಸ್ಯಾವಿನಾಭಾವಾತ್ ಜೀವಾನಾಂ ಜೀವಮಾನತಾ|

ಅನ್ನಾನಿ ಚೈವ ಜೀವಾನಾಂ ಕಾನನೇ ವಾಸಿನಾಮಪಿ||5-75||

ಜೀವಮಾನಪ್ರದಾನ್ಯೇವ ಕಿಮು ಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿನಾಮ್|

ಅತೋಽನ್ನಸದೃಶೋ ಮಾನೋ ಜೀವಾನಾಂ ನೈವ ವಿದ್ಯತೇ||5-76||

(ವಿಷ್ಟುವಿಗೆ ಅನ್ನನಾಮಕ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳು ಇರಲಿ. ಅದರಿಂದ ಭೌತಿಕಾನ್ನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಹೇಗೆ ಅನ್ನನಾಮಕ ಹರಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಗಳೋ ಆ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಭೌತಿಕ ಅನ್ನಾದಿಗಳಿಗೂ (ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಗಳು). ಭೌತಿಕ ಅನ್ನವನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಅನ್ನ ನಾಮಕ ಹರಿಯು) ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (ಅನ್ನತ=) ("ಅನ್ನಾಧ್ಯವಂತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಿಂದ) ಅನ್ನವನು ಉಪಾದಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, (ಅನ್ನೇನ ವರ್ಧಂತೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಿಂದ) ಅನ್ನವನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇಹ ಪಾಲನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಜೀವಮಾನಕಾಲ ಪರ್ಯಂತ ಅನ್ನದ ಸಂಬಂಧವು ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ನವೇ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾ (ಅನ್ನವೇ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು) ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇನು? ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಸತ್ಕಾರವು (ಬೇರೊಂದು) ಇಲ್ಲ.

(1) (74) ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವರುಗಳ ಶರೀರಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಒಂದು ಅರ್ಥ. ಅಥವಾ ಅನ್ನತಃ=ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, "ಅನಶನ್ ಅಭಿಚಾಕಶೀತಿ" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ

ರೀತಿಯಿಂದ, ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಅನ್ನೇನ=ಸರ್ವಮುಕ್ತರಿಗೂ ಅಮುಕ್ತರಿಗೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಇತರರಿಗೂ ಸಿದ್ಧಾನ್ನ ದಾನದಿಂದ, ಶುಚ್ಯನ್ನ ದಾನದಿಂದ, ದೈವಾನ್ನ ದಾನದಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ ಅಥವಾ ಸಪ್ತಾನ್ನ ದಾನಗಳಿಂದ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿ, ನಿಖಿಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಅನ್ನತ್ವೇನ ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಅಧಿಕವೆಂದು ಭಾವವು.

(2) (74 1/2) ದೇಹಿ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು, ಅನ್ನವಿದ್ದರೆ ಜೀವನವು, ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವನ ಅಭಾವವು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಜೀವಮಾನವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಜೀವರುಗಳಿಂದ ಸತ್ಕಾರಾರ್ಹತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ನವು ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಹರಿಸನ್ನಿಧಾನವು ಅಧಿಕವಾದುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

(3) (75-75 1/2) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರಿಗೂ ಅನ್ನವೇ ಜೀವಮಾನಪ್ರದವು. ಆಯುಷ್ಯವಿರುವವರೆಗೂ ಜೀವನಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಚಿತ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಅನ್ನವು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದೇ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇಹಿಯು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಪಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಪಾನ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಕಾನನವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವಾಗ ಬಹುನ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸಲು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಕೃಮುತ್ಯ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೂ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಅಧಿಕವು.

(4) (76) ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಸತ್ಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಾಗ ಶುಚ್ಯನ್ನದಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು.

ಮಯೋಕ್ತ ಮನ್ನತತ್ವಂ ಚ ಶೃಣುತೇ ಯೋಽನಿಶಂ ಸುತ|

ಅನ್ನಂ ಚ ಲಭತೇ ಪೂರ್ಣಮನಂ ತಂ ಚಾಪಿ ಪಶ್ಯತಿ||5-77||

ಇದಂ ಕಥಂ ಸಂಘಟತೇ ಅನುಪಪತ್ತಿರಥಾತ್ರ ತು|

ಇತಿ ಮಾ ವಿತ್ತ ಜೀವ ತ್ವಂ ಕತ್ಥನಂ ವಾಪಿ ಮಾನವ||5-78||

ಯದ್ಯೇವಂ ವದಸೇ ವಿದ್ವನ್ ಮದ್ವನ್ನನವಿಧಿಂ ಕುರು|

ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚೇಚ್ಛಿನ್ಹಿ ಕ್ರೋಧಂ ತ್ವಂ (ತಂ) ಭಿನ್ಹಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಪದ್ಧತಿಂ||5-79||

ಹೇ ಸುತನೇ! (ಶೇಷನೇ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅನ್ನ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತೀ ದಿನವೂ ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ (ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ವಿಷ್ಟುಜಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾರು

ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ), ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೌತಿಕಾನ್ನ ಲಾಭವನ್ನೂ, ಅನ್ನ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು) ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅದು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಹೇ ಮಾನವ! ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯನು ಮಾಡಬೇಡ ಮತ್ತು ಬಡಾಯಿಕೊಚ್ಚಬೇಡ, ಹೇ ವಿದ್ವಾಂಸನೇ! ಹೀಗೋ ನೀನು ಶಂಕಾ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರೆ (ಅದರಿಂದ ಬರುವ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ) ನನಗೆ ವಂದನಾ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡು. (ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಪ್ರನ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ) ಕ್ರೋಧವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. (ಸಾತ್ವಿಕಗ್ರಂಥ ತಿರಸ್ಕಾರರೂಪವಾದ) ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ (ದೈತ್ಯ) ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸು.

(1) 78 "ಮಾನವ"="ಮಾನೇನ ವಿಷಯಂ ವಾತಿ ಜಾನಾತಿ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ತತ್ವನಿಶ್ಚಯತ್ವವೆ ಮಾನವತ್ವವು. ಅದೇ ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯರ ಲಕ್ಷಣವು.

(2) 79 ಹೇ ವಿದ್ವಾನ್! (ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನೇ!) ದುಷ್ಕರ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ "ಸ್ವಪ್ನೋಕ್ತ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಮಾಣವು? ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಗುರುಗಳು ಈ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೆಲ್ಲಿ?" ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿದರೆ, ಶಂಕಾರೂಪವಾದ ಮನೂದೋಷದಿಂದ ಪಾಪವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಬಾಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು, ದೋಷ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡದೆ ಶಂಕಿಸಬಾರದು. ಪರಿಕ್ಷಿತ ಪ್ರಮಾಣ ವಿನಾ ದೋಷ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶಂಕಾಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕ್ಷಮಾ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ, ನನಗೆ ವಂದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡು, ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥ ತಿರಸ್ಕಾರರೂಪವಾದ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ದೈತ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಾನುಸಾರಿ ಗ್ರಂಥ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಭಾವವು.

(3) 'ಅನ್ನಂ ತಂ ಚಾಪಿ' ಎಂದೂ "ಅನಂತಂ ಚಾಪಿ" ಎಂದೂ ಎರಡು ಪಾಠವಿದೆ.

ನೋಚೇದ್ಗಚ್ಛಸ್ವ ದೂರಂ ತು ದಾರಂ ಪ್ರತಿ ಸದಾ ಕುರು|

ದ್ವಾರಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಪುನರ್ಗಚ್ಛ ದೀರವಾದಮ(ಪಾ)ಥೋ ಕುರು||5-80||

ಅಥಾವಿಸಿ ವಕ್ಷೇ ತೇ ಕಾಮಂ ಕಥಾಕ್ರಮವಿಧಿಂ ಬುದ್ಧಿಃ |

ಸುಕ್ಷೇಣಸ್ತಂ ವೃಥಾಸ್ತೇಪೋ ಭಿಕ್ಷಾಮಾತ್ರಂ ದದಸ್ವ ಮೇ |

ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಪೂರ್ಣಪುಣ್ಯಸ್ಯ ತು ಗುಣಾರ್ಣವಃ ||5-81||

(ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಂದನಾವಿಧಿಯನ್ನು) ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ದೂರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗು; ಸ್ವಸ್ತೀ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರು. ಪುನಃ (ಮೂವರು) ರಾಜರ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಧೀರವಾದವನ್ನು (ನಿರ್ಭಯವಾದ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳ ವಾದವನ್ನು) ಮಾಡು. ಹೇ ಪಂಡಿತನೇ! ನಿನಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದ, (ಕಥಾಕ್ರಮ ವಿಧಿಂ=) ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ನಿರ್ಣೀತವಾದ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು (ನಿನ್ನ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ವೃಥಾಕ್ಷೇಪಃ=) ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ (ಶಂಕಾರೂಪವಾದ) ಆಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿದ ನೀನು (ಸುಕ್ಷೇಣಃ=) ಆ ದುಃಖದಿಂದ ತಪ್ಪನೂ, ಖಿನ್ನನೂ ಆಗುವಿ. ಹೇ ಗುಣಸಾಗರನೇ! (ಶೇಷನೇ!) ಆಗ ಪೂರ್ಣಪುಣ್ಯನಾದ, ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಆವೇಶರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿತನಾದ) ನನಗೆ ಭಿಕ್ಷಾ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡು.

(1) 80 - "ಧೀರವಾದಕರಣಂ" ಎಂದರೆ ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳ ಅಧೀರವಾದವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ನಿರ್ಣಯಾನುಕೂಲವಾದ ಧೀರವಾದವನ್ನು ಮಾಡು=ನ್ಯಾಯಾಧೀಶತ್ವವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವು. "ಧೀರವಾದಮಪಾಕುರು" ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

(2) 81 - "ಇತಃ ಪರಂ ಕಿಯಜ್ಞನ್ಮಜಾತಃ ಪ್ರೇಕ್ಷತಿ ಮತ್ಯ ತಿಂ | ಅವಶಿಷ್ಟಂ ತು ವಕ್ತವ್ಯಂ" ಎಂದು iii-26ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅನುಗ್ರಹಕತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏನಂದರೆ ಶಂಕಾರೂಪವಾದ ಶೇಷನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ, ತನಗೆ ಆತನು ಭಿಕ್ಷಾಪ್ರದಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆಂದೂ (ಪೂರ್ಣಪುಣ್ಯನಾದ ತನಗೆ, ಹರಿಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅಣಿಮಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಆವೇಶರೂಪಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಲಭವೆಂದೂ) ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುಣಾರ್ಣವನೆಂದು ಶೇಷನಿಗೆ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಉತ್ತಮ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುಣ್ಯಯುಕ್ತನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ

ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹವಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

(3) ಶೇಷನು ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ನರ್ಮದಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಕನಾಮಕ ರಾಜನಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಲೋಲನಾಗಿರುವ ಪ್ರಸಂಗವು XV-50ರಲ್ಲಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮೂವರು ರಾಜರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೂ XVನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಅಹಂ ವಿಪ್ರಮುಖೇನೈವ ಚಾನ್ನ್ ಭೋಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಾನ್ಯಥಾ|

ಅನೇಕವೈಭವಂ ಚಾಪಿ ಮನ್ನಂತನಮುಖೇನ ತು|

ವಿನಾ ನಾನ್ಯತ್ರ ಭೋಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಚಾನ್ನ್ ಮಾತ್ರಂ ತು ತನ್ಮುಖೇ||5-82||

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಪ್ರಾಯ ದಾತವ್ಯಂ ತ್ರಾತವ್ಯಶ್ಚ ಸದಾ ದ್ವಿಜ|

ಸಾಚಿವ್ಯಂ ಕುರು ವಾಣ್ಯಾಚ ವಕ್ತಾ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಮೇವ ಚ||5-83||

ಅನೇಕಮೂರ್ತಿ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಕೀರ್ತಿ ಸಂತತಿಸಂಯುತಃ|

ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ ಹಯಗ್ರೀವಂ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಕಾಮಿತಮ್||5-84||

ನಾನು ವಿಪ್ರನ ಮುಖೇನವೇ ಅನ್ನವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೈಭವರೂಪವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು (ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು) ನನ್ನ ಪುತ್ರ(ಇಂದ್ರ)ನ ಮುಖೇನ ವಿನಾ (ವಾಯು ಭಾವದಲ್ಲಿ ನಾನು) ಅನ್ಯತ್ರ ಭಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ) ಅವನ ಮುಖೇನ ಅನ್ನ ಮಾತ್ರ ಭೋಜನವು. (ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ)ನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನು ಸದಾ ರಕ್ಷಣೀಯನು. (ನೀನು) ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ಮಾಡು. ವಾಕ್ಸಹಾಯದಿಂದ (ಆಖ್ಯಾನಾಭಿಮತವಾದ) ಸರ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳುವವನಾಗು. (ನಿನ್ನ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೂ), (ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ) ಅನೇಕ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತನಾದ ನಾನು ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ (ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು) ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) (ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಅನ್ನ ಭೋಜನವು ಏಕೆ? ಸರ್ವ ದೇಹಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಭೋಜನವೇಕಿಲ್ಲ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.)

82-83ಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದರ್ಥ - ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ಮುಖೇನ ಎಂದರೆ ವೇದವೇದ್ಯರ ಮುಖೇನ, ಅನೇಕ ವೈಭವಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಗುಣೋಪೇತನಾದ ಅನ್ನ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು, ಭಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಇತರರಿಗೆ ಆ ರೀತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಕಾರಣ, ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿ ಭೂಗವಿಲ್ಲ. "ಅನ್ನ ಮಾತ್ರಂ ತು" ಅಂದರೆ ಬಾಹ್ಯಾನ್ನವನ್ನಾದರೋ, ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವವು. ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನದಾನವು ಕರ್ತವ್ಯವು; ಆತನು ಸದಾ ರಕ್ಷಣೀಯನು.

(2) ಶ್ಲೋಕ 82 "ಅನೇಕ ವೈಭವಂ ಚಾಪಿ" ಎಂದೂ, ಅನೇಕ ವೈಭವಂ ಚಾನ್ನಂ ಎಂದೂ ಎರಡು ಪಾಠವಿದೆ.

(3) ಶ್ಲೋಕ 84 "ಸರ್ವಮೇವ ಚ" ಎಂದೂ "ಸರ್ವ ಏವ ಚ" ಎಂದೂ ಎರಡು ಪಾಠವಿದೆ.

ಮೂರ್ತ್ಯೈಕಯಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಯಾ ಪರೈಶ್ಚಸ್ವಾರ್ಥೇಷು ಸಕ್ತೈಃ ಕೃತಕೃತ್ಯಬುದ್ಧ್ಯಾ |
ಆರ್ತಿಞ್ಚ ಹೃತ್ವಾಪರಮಾರ್ಥರೂಪಂ ಕಾರ್ತಸ್ವರಾಭಂ ಹಯಕನ್ಧರಸ್ಯ||5-85||

ನಮಾಮಿ ಕಾಮೇನ ವಿನಾ ವದಾಮಿ ನಾಮಾನಿ ತಸ್ಯೈವ ಸುಮಾನವಾಗ್ಯಾ |

ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಮಾಯಾಮಪಿ ಕಾಮಿತಪ್ರದಾಂ

ತ್ವಯಾ ಮತಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಂ ಹೃದಿಸ್ಥಿತಮ್||5-86||

ನಾನು ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ, (ನನ್ನಿಂದ) ಇಚ್ಛಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಕೃತಕೃತ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿದ, ಸ್ವಾರ್ಥಾಸಕ್ತರಾದ, ಇತರ (ಅಷ್ಟ) ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಬಾದರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಹಿತನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನ ಸುವರ್ಣಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ರೂಪವನ್ನು, (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಪರಕೀಯರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ) ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಸುಮಾನವಾಗ್ಯನೇ! (ಕ್ಷುದ್ರ ಫಲ) ಕಾಮರಹಿತನಾಗಿ, ಆ ಹಯಗ್ರೀವನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ, ನಿನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪವನ್ನೂ, ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದಳಾದ ರಮಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಷ್ಟಮಠದ ಯತಿಗಳೂ, ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವದ ಮೊದಲು ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಬಂದು, ನಂತರ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು

ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ವೃನ್ನಾವನಾಚಾರ್ಯರು ತಂದು, ತಮ್ಮ ಮಠದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದರು. "ಮೂರ್ತ್ಯಾ" ಎಂದರೆ "ಮೂರ್ತ್ಯಾಸಹಿತಂ" ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಸಹಯೋಗೇ ತೃತೀಯಾ.

ಶತಂ ಶತಂ ಚ ಪದ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಧ್ಯಾಯಗತಂ ಕುರು|

ಶುಭ ಶ್ರುತ ಕಥಸ್ತ ಇ ಭವ ನಿಃಸಂಶಯೋ ಭವ||5-87||

ಅಹಮೇಕೇನ ರೂಪೇಣ ಶೋಕಂ ಪರಿಹರನ್ನದಾ|

ಶ್ಲೋಕಾನ್ ವಕ್ತುಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಹಂ ಕಾಕಬುದ್ಧೌ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೇ||5-88||

ತಥೈಕೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಮತ್ತೋಕೇ ಚ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತು|

ಲೋಕಸ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್ಸದ್ಯಃ ಶೋಕಂ ಪರಿಹರಾಮ್ಯಹಮ್||5-89||

ಪ್ರತೀ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೂರು ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡು. ನೀನು ಮಂಗಳಕರವಾದ ಈ ಆಖ್ಯಾನ ಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವನಾಗು. ನಿಸ್ಸಂಶಯನಾಗು. (ಜನರ) ಶೋಕ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಲು, ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನಾದ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ, ನಾನು ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ (ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾದ) ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ (ದರ್ಶನಾದೇವ ಸಾಧವಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ) ಅವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಜನರ ಶೋಕವನ್ನು ನಾನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) "ಕಾಕಬುದ್ಧೌ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೇ"=ಸ್ವೀಯ ಜನೋಪಕಾರಕೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೇ - ಎಂದು ಅರ್ಥವು.

(2) 88-89 - ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿಯೂ, (ಅವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮರಾದ, ವೇದವೇದ್ಯರಿಗಿಂತ ಅವರರಾದ) ವೇದನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವೃನ್ನಾವನದಲ್ಲಿಯೂ, ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಕ್ರಮೇಣ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು, ಶೇಷನಿಂದ ಚಿಂತನೀಯವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(3) 87ನೇ ಶ್ಲೋಕ "ಕಥಸ್ತಂಚ" ಎಂದೂ "ಕಥ ತ್ವಂಚ" ಎಂದೂ ಎರಡು ಪಾಠಗಳಿವೆ.

(4) 87ನೇ ಶ್ಲೋಕ - ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ಈ 22 ಅಧ್ಯಾಯದ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ಅದನ್ನೇ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಿರು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನಂಶಯನಾಗುತೀ ಎಂದು ಭಾವ. ಆ ಗುರುಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೋದೂಷವು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಭಾವವು.

ದೇವವೃನ್ದ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನ ಸಂಸ್ಥಿತಃ|

ಸದ್ವೃನ್ದಾನಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಚೇಷ್ಟ ವೃನ್ದಾನಿ ಸರ್ವದಾ||5-90||

ಭಗವದ್ರೂಪಗಳ ಸಮುದಾಯದಿಂದ(ಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯು, ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತಾ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ) ಸಹಿತನಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ (ಪ್ರಧಾನ ರೂಪದಿಂದ) ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸರ್ವದಾ (ನಿಯಮೇನ) ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಸೇವಾಕರ್ತೃಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

(1) ಇದು ಗುರುರಾಜರ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತವಾದ ತೃತೀಯ ರೂಪವು. ಇದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೂ ಜನ್ಮವಿತ್ತೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ||

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಪ್ರಾಃ||5-91||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||5-92||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಕೃತಂ||5-93||

ಯಚ್ಛೃಣ್ವತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||5-94||

ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಭರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ||5-94 || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 6-104||

ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಂ ಭೂವರಾಹಂ ಭಜೇಽಹಂ ಬಾದರಾಯಣಮ್ |

ವಾದಿರಾಜ ಹೃದಮ್ಬೋಜಮನ್ನಿರಮ್ ವಾಜಿಕನ್ನರಮ್ ||6-1||

ಭೀಮಸೇನಾನಂದತೀರ್ಥವಾನರೇನ್ಬಾನಹಮ್ಭಜೇ |

ವಾದಿರಾಜಗುರೂನ್ ವಂದೇ ವೇದವೇದ್ಯಗುರೂನ್ ಭಜೇ ||6-2||

ಗುರೂನ್ ವೇದನಿಧೀನ್ ವಂದೇ ನಾರಸಿಂಹಗುರೂನ್ ಭಜೇ |

ವಂದೇ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಕರ್ಣಾದಿಗಣಸೇವಿತಾನ್ ||6-3||

ವಂದೇ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನೀನ್ ಭಜೇ |

ಶೇಷಸೀತಾಪತಿವ್ಯಾಸಾನ್ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಗುರುಪ್ರಿಯಾನ್ ||6-4||

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಬಾದರಾಯಣರ
ಆರಾಧಕತ್ವವೂ, ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶೇಷನಿಗೆ ಬಾಲಗೋಪಾಲಾರಾಧಕತ್ವವೂ,
ಆಖ್ಯಾನಗತ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಧ್ಯಾಯ ವಿಭಜನೆಯೂ, ಶುಭ ಆಖ್ಯಾನ ಕಥಾ ಶ್ರವಣವೂ,
ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವವೂ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಭಾವಗರ್ಭ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಬೋಧನವೂ ಉತ್ತವಾಗಿದೆ.
ಇದು ಹೇಗೆ ಘಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅನುಪಪತ್ತಿ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ
ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವ ಕಾರಣ, ಭಿಕ್ಷಾ ಪ್ರದಾನಾದಿಗಳು, ದೂರ
ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು, ಕುಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವನಿಗೆ ಬಾಲಗೋಪಾಲ
ಪ್ರತಿಮಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಆಗುವುದು? ಇತ್ಯಾದಿ ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಸ್ವರ್ಗ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಈಶರಾದ ಇಂದ್ರ ಕುಬೇರಾದಿಗಳೂ, ಯಮಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾದ
ಯಮನೂ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದೂ ತನಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ
ಪಾತ್ರರಾದವರಿಗೆ ನಿರಯಪ್ರಸಕ್ತವಾದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ

ಪರಿಹಾರವಾಗುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಾವೀ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ "ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ಮಜ್ಜೇತ ನರಕೇ ನ ಚ ಮಾಮಕ" (III - 25) ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಿರಯಾದಿ ಅಭಾವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು, ಇಂದ್ರಾದಿ ಕುಬೇರಾಂತಾಧ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವ ನಿರಯ ಪರಿಹರ್ತೃತ್ವಾದಿ ದಿವ್ಯ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಪ್ರಯತ್ನಾಂತರದಿಂದ ಅಶಕ್ತವಾದಾಗ್ಯೂ, ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಾರಾಧಕನಾದ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಾಲಗೋಪಾಲಾರಾಧಕತ್ವವು ಯುಕ್ತವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ, ಮೇರುಸ್ಥ ಭಗವದಾರಾಧಕತ್ವಾದಿ ಭೌಮ ಭಾಗವತಾಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ವೇದನಿಧಿ, ವಿಪ್ರ, ಶೇಷರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ತಥೈವ ನಂದನೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಅತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವಂತಶ್ಚ ಸಂತು ಭಕ್ತಿಯುತಾ ಹರೇ" (50) ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಶೇಷ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ:(1-49)

ಓಂ ತಥೈವ ನಂದನೇ ಪುಣ್ಯೇ ವನೇ ನಂದನಮಾನಿತಃ|

ಇನ್ಪ್ರಾಣ್ಯೇನ್ವೇಣ ಚಾನನ್ದೀ ಮಾನ್ದಾಕಿನ್ಯಾಂ ರಮಾಮ್ಯಹಮ್||6-1||

ಹೇ ನಂದನ! (ಶೇಷನೇ!) ಹಾಗೆಯೇ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ (ಇಂದ್ರಾಣಿ) ಶಚೀದೇವಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರನಿಂದ ಮಾನಿತನಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಸುಖಯುಕ್ತನಾಗಿ (ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ) ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನಾನು ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

III - 27 "ಇಂದ್ರಾಣಿ ... ರಮಾಮ್ಯಹಂ" ಎಂಬುದು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಶೇಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಶಂಕಾನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತಥಾಪರೇಣ ರೂಪೇಣ ಮೇಠೌ ನಾರಾಯಣಾರ್ಚಕಃ|

ಸುರಾಣಾಂ ಶರಣೇ ರಮ್ಯೇ ಕರಣೈರ್ಮರಣಾರ್ತಿಭಿಃ||6-2||

ಮುಕ್ತೋ ಯುಕ್ತೋ ಹರೇರ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಸೂಕ್ತ್ಯಾಚಿ ಶಕ್ತಿಮಾನ್ |
ಪ್ರಕ್ತಸ್ತುಷಾರೈರ್ನೇತ್ರೋಢೈಃ ಪ್ರಾಕ್ ತೃಷ್ಣಾಂ ತೃಕ್ತವಾನಹಮಮ್ ||6-3||

ತತ್ರ ಚೈವ ಚಿರಂ ರಮ್ಯೇ ರಮಾರಮಣಸಾರಣೇ |
ಕಾರಣಂ ಚ ವಿನಾಽರೀಣಾಂ ಶರಣಂ ಯಾಮಿ ಚಾರಣೈಃ ||6-4||

ಹಾಗೆಯೇ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ ರಮ್ಯವಾದ ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ, ಅಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾದ, ಮೊದಲೇ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿನಾಮಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಯುಕ್ತನಾದ ನಾನು, (ನಾರಾಯಣ ಸೇವಾನಂತರ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಆನಂದ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ) ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದ ಆನಂದ ಭಾಷ್ಯದಿಂದ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದೆನು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ರಮಾಪತಿಯು ಸಂಚರಿಸುವ ರಮ್ಯವಾದ ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿ, ನಿರುಪಾಧಿಕ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಪಾರ್ಷ್ವದರ ಸಹಿತನಾಗಿ (ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು) ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

(1) ಅರೀಣಾಂ ಕಾರಣಂ ವಿನಾ=ಕಾಮಾದಿ ಅರೀಣಾಂ ಕಾರಣಂ ವಿನಾ=ನಿರುಪಾಧಿಕ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಎಂದರ್ಥ.

(2) ಪ್ರಾಕ್ ತೃಷ್ಣಾಂ=ಹರಿಭಕ್ತಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಆನಂದ ಭಾಷ್ಯಗಳು ದುರಿದವು. ಇತರರಿಗೆ ಅಂತಹ ಆನಂದ ಭಾಷ್ಯ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನವು. ದೇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ವಿಷಯ ತೃಷ್ಣೆಯು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗುರುರಾಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ, ಮೊದಲೇ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದವರು ಅವರು.

ಏವಂ ಮೇಠೌ ಸದಾಽಽರಾಮೇ ಚಾಽರಾಧನಪರಾಯಣಃ |
ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಚರಣೇ ಮರಣಾರ್ತಿಂ ಜಹಾಮಿ ಚ ||6-5||

ತಥೈಕೇನೈವ ಕಾಲೇನ ಕೈಲಾಸೇ ನಿರ್ಮಲಾಚಲೇ |
ಸಾಲವ್ಯಕ್ಷಶತಾಽಲೋಲೇ ಕೋಲಾದಿ ಮೃಗಚಿಜ್ಜಲೇ ||6-6||

ಪಾಲಿತೇ ಬಾಲರೂಪೇಣ ಕಾಲನಂ ಕುರ್ವತಾ(ಕುರ್ವತಾಂ) ಸತಾಂ |
ಲೋಕೇಶ ಪಾಲಕೇನಾಪಿ ಪಾ(ಲಾ)ಲಿತೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ ||6-7||

ಈ ರೀತಿ ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಮೀಚೀನ ಉಪವನದಲ್ಲಿ) ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಚರಣಗಳ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದು, (ಭಕ್ತರ) ಮರಣ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ರೂಪಾಂತರದಿಂದ), ಸಾಲಾದಿ ವಕ್ಷಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ, ವರಾಹಾದಿ ಭಯಂಕರ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಬಾಲರೂಪೀ (ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ) ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ (ವನಮೃಗರೂಪಿಗಳಾದ) ದೈತ್ಯರನ್ನು (ಬಾಲರೂಪದಿಂದ) ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೋಕೇಶ ಪಾಲಕನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ನಾನು ಲಾಲಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. (ಇದರಲ್ಲಿ) ಸಂಶಯಬೇಡ.

ಹೇ ನಂದನ ಪುನಃ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಮಾನಂದಪ್ರದೋ ಭವ|
ಮದ್ಧಾಸನಜ್ಞೇತಸಂಸ್ಥಸತ್ವದ್ಯಾನಿ ಸದಾ ಶೃಣು||6-8||

ಸಜ್ಞೇತಸ್ಯಾನುಕೂಲೈನ ತ್ವಜ್ಞೇಕುರು ಪದಾಂತರಮ್|
ಪ್ರಸಜ್ಞೇಕುರು ತಸ್ಯಾರ್ಥಂ ನಾಜ್ಞೇಕುರು ಚ ಮತ್ಯ ತಿಮ್||6-9||

ವಿಪ್ರಸ್ಯ ದೋಷೇಣ ಕಾನಿಚಿತ್ವದ್ಯಾನಿ ಮನಾಂಸಿ ನಃ|
ಶಬ್ದಮಾನ ವಿರೋಧೀನಿ ಕೃಣ್ವಂತಿ ಶೃಣು ನಂದನ||6-10||

ಅಥಾಪಿ ವಿಪ್ರವರ್ಯಸ್ಯ ದೋಷೋ ನಾಸ್ತಿ ಶೃಣುಷ್ವತತ್|
ಜಾಗ್ರತ್ಯ ತಿ ಗ್ರಹೇ ವಾಪಿ ತ್ವಗ್ರಹೋ ಜಾಯತೇ ಸುತ||6-11||

ಸ್ವಾಪ್ನಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತೌ ಚ ಪಶ್ಯ ವಿಪ್ರ ಚ ಮತ್ಯ ತಿಮ್|
ತದಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾಸ್ಯ ಮದನುಗ್ರಹತೋಽಭವತ್|
ಸ(ತ)ದನುಗ್ರಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತ್ವದ್ವದಿಸ್ಥಂ ಸದಾ ಕುರು||6-12||

ಅಥ ಚಾನುಸರಾಮ್ಯತ್ರ ಪ್ರಕೃತಂ ಪುತ್ರ ತಚ್ಚೃಣು|

ಹೇ ನಂದನ! (ಶೇಷ) ಶ್ರೀಮನ್! ನನಗೆ ಆನಂದಪ್ರದನಾಗಿ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟು. ನನ್ನ ದಾಸನಾದ (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನ ಬಳಿ ಇರುವ) ಸಂಗೀತ ರೂಪವಾದ ಆಖ್ಯಾನ

ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸದಾ ಕೇಳು. ಸಂಗೀತ ರೂಪವಾದ ಆಖ್ಯಾನದ (ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಇತರ ಪದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಹಾರ ಮಾಡು. ಆ ಅಂಗೀಕೃತ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಬಂಧಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂಗ ಸಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಹೇ ನಂದನ! ಕೇಳು. ವಿಪ್ರನ ಶ್ರವಣಾದಿ ದೋಷದಿಂದ ವ್ಯಾಕರಣ ವಿರೋಧದಂತೆ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು (ಜನರ) ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ಪುತ್ರ ಶೇಷನೇ! (ನೀನು ಅನಾದರ ಮಾಡದೇ ಪುನಃ ಪುನಃ) ಕೇಳು. ಜಾಗ್ರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ಮೃತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಪ್ನಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನ ಮೇಧಾವಿತನವನ್ನು ನೋಡು. (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತವಾದುದರ ಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿರಳ), ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಯು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಿ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ (ದೃಢವಾಗಿ) ಇಟ್ಟುಕೊ. (ಈ ರೀತಿ ನಿನಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ) ಪ್ರಕೃತ ನನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ! ಪುತ್ರನೇ! ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

(1) ಗುರ್ವನುಗ್ರಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ: "ಯಂ ಯಂ ಲೋಕಂ ಮನಸಾ ಸಂವಿಭಾತಿ" ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥವಣಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ, ಋಜುಗುರುಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯು ಶ್ರುತಿಗೀತಾದಲ್ಲಿಯೂ, ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರುತಿ ಗೀತಾ X 94-41. ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ "ಹಂಸಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ ಏವತು... ಅತೋ ಬ್ರಹ್ಮಪದೇ ಯೋಗ್ಯಾಃ ಜೀವಾಃ ಹಂಸಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ || ತೇಷಾಂ ಪರಂಪರಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯೈರ್ಜ್ಞಾನಂ ನಿಯಮೇನತು | ತೇ ಮುಚ್ಚಂತೇನೈವ ಚಾನ್ಯೇ ಗುರುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಯತೋ ನೃಣಾಂ" || ಹೀಗಿದೆ.

(2) ಶ್ಲೋಕ 8 - 12-1/2:- ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ (ಏಳು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ) ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಈಗ 5-6 ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಷನ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಶೇಷ! ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮ ಜನ್ಮ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ನನ್ನ ದಾಸರ ಪದ ಹೇಳುವ ಜನರ ಸಂಗ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನ ಪುಸ್ತಕವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅದನ್ನು ರಾಗದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ರವಣ ಮಾಡು. ನೀನೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹಾಡು. ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾಂತರವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊ. ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು "ಪ್ರಸಂಗೀಕುರು". ನಿನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೋ. ಚ - ಮತ್ತು "ಮತ್ಕೃತಿಂ ಸಾಂಗೀ

ಕುರು", ಅವಯವ ಯುಕ್ತಂ ಕುರು. ಪ್ರಕರಣ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಹಾಕಿ, ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊ ಎಂದರ್ಥ. ಪದಾಂತರ ಅಧ್ಯಾಹಾರ ಏತಕ್ಕೆ! ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯರತಿ ಏತಕ್ಕೆ! ಎಂದರೆ ವಿಪ್ರನ ಮೂಕತ್ವ ಅಜ್ಞತ್ವಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಅಜ್ಞರುಗಳ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು "ನಃ ಶಬ್ದಮಾನ ವಿರೋಧೀನಿ ಕಾನಿಚಿತ್ ಪದ್ಯಾನಿ ಕೃಣ್ವಂತಿ" ವ್ಯಾಕರಣ ವಿರುದ್ಧದಂತೆ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಜ್ಞ ಜನರು "ಈ ಆಖ್ಯಾನವ್ಯಾಕರಣವಿರುದ್ಧ ಮೂಕ ಏನೇನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅನಾದರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಪಂಡಿತನಾದ ನೀನು ಅಧ್ಯಾಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಅದರ ಮಹತ್ವ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನಗೂ ಅದೇ ತಾರಕ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಒಂದೊಂದು ಪದವೇ ವಿಪ್ರನ ವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧ್ಯಾಹಾರ ಮಾಡಿಕೋ (ಉದಾ: 6-14) ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಆಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಆಖ್ಯಾನ ಮೂಲಕ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗುರುರಾಜರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲೇ ರತನಾಗು. ಕಿಂಚ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ವಿರೋಧವಿದೆ, ಸಂಗತಿಯ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಜ್ಞರು ಅನಾದರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಇಷ್ಟನ್ನು ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆಯಿಸಿದ ವಿಪ್ರನ ಬುದ್ಧಿಬಲವನ್ನರಿತು ಸಂಗತಿ ಹಚ್ಚಿ, ಪ್ರಕರಣ ವಿಭಾಗ ತಿಳಿದು, ವಿವಕ್ಷಿತ ಪದ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ ಆರಿಸಿದ ಪದ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಆಖ್ಯಾನದ ಮಹತ್ವ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನ ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ತಪ್ಪು ಪ್ರಕಟನೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನೇ ಸರಿಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ (121/2)

ಕೃಚ್ಛಾನ್ನಾಸ್ತಿ ಮಮೈವೇಹ ತಥಾ ಚಾಪಿ ನ ಸಂಶಯಃ|

ಅಹಮೇಕೇನ ರೂಪೇಣ ಸ್ವರ್ಗೇಽನರ್ಘ್ಯೇಣ ಘರ್ಘರಮ್||6-14||

ದೀರ್ಘಜ್ಞಾನಂ ದಿಶಾಮ್ಯದ್ಧಾ ಗರ್ಗಾದೀನಾಂ ನ ಸಂಶಯಃ|

ಯಮೋಽಪಿ ಕಮನೀಯಂ ಮೇ ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮನೋರಮಮ್||6-15||

ಕಃ ಪುಮಾನೀದೃಶೇಸ್ಮಾಕಂ ಲೋಕಂ ನಾಕಂ ತ್ವಮಾಗತಃ|

ಇತ್ಯಪ್ಯಚ್ಛತ್ ಪ್ರಚೇತಾಶ್ಚ ಸುಚೇತಾ ಅಪಿ ಕಾಶ್ಚನ||6-16||

ಸ್ತ್ರಿಯೋಪ್ಯಾತ್ರೇಯಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ಕೋಽತ್ರ ಸುತ್ರಾಮಮಾನಿತಃ|

ತದಾಪಿ ಕಮನೀಯಂ ಮೇ ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮನೋಭವಮ್||6-17||

ಮೇನೇ ರತಿಃ ಸ್ವಭರ್ತಾರಂ ಕಾಮಾರ್ತಾ ರೂಪಸಮ್ಪದಾ|

ಏವಂ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಸರ್ವಾಸ್ತಾಃ ಉರ್ವಶ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಸುಗರ್ವಿತಾಃ||6-18||

ಗುರ್ವಾದಿಷ್ಟಾಸ್ತು ಸ್ವಾವಿಷ್ಟಾಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾ ರೂಪಸಮ್ಪದಾ|

ವಾಸಿಷ್ಟಾನಥ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಃ ಪೃಷ್ಟಾಃ ಕಾಮೇನ ತುಷ್ಟಿದಾಃ||6-19||

(ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ) ಈ ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ) ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಶವಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ [ಅಥವಾ ಈ ಮಾನವ ಜನರಿಗೆ (ಬೋಧಿಸುವುದು) ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ (ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಬೋಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ) ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ, ಸತ್ಯಮಾಣಾನುಸಾರಿಯಾದ ದೀರ್ಘಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉತ್ತಮರಾದ ಗರ್ಗಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಗರ್ಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮತ್ತೆ) ಯಮನೂ ಸಹ ನನ್ನ ಮನೋಹರ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ "ನಮ್ಮಗಳ ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ದುಃಖರಹಿತವಾದ ಲೋಕಕ್ಕೆ (ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ) ಬಂದಿರುವ, ಇಂತಹ ಮನೋಹರ ರೂಪವುಳ್ಳ ನೀನು ಯಾರು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. (ನಾನು ಅವನಿಗೂ ದೀರ್ಘಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು.) ಸುಮನಸ್ಕನಾದ ವರುಣನೂ, ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಆತ್ಮೀಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳೂ "ಇಂದ್ರನಿಂದ ಮಾನಿತರಾದ ಇವರು ಯಾರು? ಎಂದು (ಕೇಳಿದರು) (ವರುಣನಿಗೂ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ, ಆತ್ಮೀಯ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ದೀರ್ಘಜ್ಞಾನವನ್ನಿತ್ತೆನು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಮನಸ್ಕರಾದರು ಎಂದು ಭಾವು) ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಮಾರ್ತಳಾದ ರತಿಯು, ತನ್ನ ಪತಿಯೂ ಎಂಬಂತೆ ರೂಪಸಂಪನ್ನನಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಳು. (ಅವಳೂ ಸಹ ದೀರ್ಘಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಳೆಂದು ಭಾವ). ಈ ರೀತಿ ರೂಪಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಗರ್ವಿತರಾದ ಉರ್ವಶ್ಯಾದಿ

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಗುರುವಾದ ನನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟರಾಗಿ (ದೀರ್ಘಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು). (ಅನಂತರ) ಕಾಮದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಸಿಷ್ಠ ಸಂಬಂಧೀ ಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡಿ, (ಇವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಅವರಿಂದ) ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. (ನಂತರ ತಾವು ತಿಳಿದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಆ ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಅವರೂ ಕೂಡ) ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷ ಭರಿತರಾದರು. (ಅಂದರೆ ಅವರೂ ಕೂಡಾ ಸುಮನಸ್ಕರಾದರೆಂದು ಭಾವ.)

(1) ಮಾನವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದು ತನಗೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಬೋಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಎಂಟು ಗುಂಪಿಗೆ (=ಗರ್ಗಾದಿಗಳು, ಯಮ, ವರುಣ, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಆತ್ರೇಯ ಋಷಿಗಳು, ರತಿ ಉರ್ವಶ್ಯಾದಿ ಅಪ್ಸರಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ವಾಸಿಷ್ಠ ಸಮುದಾಯ ಇವುಗಳಿಗೆ) ದೀರ್ಘ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಸ್ವಾವಿಷ್ಣು=ಸ್ವಕೀಯ ಗ್ರಹಂ ಆವಿಷ್ಣುಃ ಎಂದರ್ಥ.

ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕಂ ಚೈತತ್ಕಷ್ಟಾನ್ ಪರಿಹರಿಸ್ಯತಿ|

ಕಾಷ್ಠಾಂತೇ ಕುರ್ವತಾಂ ಖ್ಯಾತಿಂ ಶಿಷ್ಯಾನಾಮಿಷ್ಟದಂ ಸುತ||6-20||

ರಾಮೋಪಿ ತತ್ರ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಾಮೇನ ರಹಿತಂ ಮುನಿಮ್|

ಸುಮನೋಹರ ಮೇ ನಿತ್ಯಂ ಭೃತ್ಯೋ ಭವ ಸಮೀಪಗಃ||6-21||

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಸೂಕ್ತಂ ಸ್ವಪಾದೇ ಚಾಪದಾತ್ಯಜತ್|

ಏವಂ ಯಮಸಭಾಮಧ್ಯೇ ಸಮವರ್ತಿ ಸುವಿಸ್ಮಿತಃ|| 6-22||

ಕುಮಾರಾಭಂ ಚ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮಾರೋಽಪಿ ಸುಲಜ್ಜಿತಃ|

(ಇದು) ಗರ್ಗಾದಿ ಸಮುದಾಯ, ಯಮ, ವರುಣ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಆತ್ರೇಯಾದಿ ಋಷಿಗಳು, ರತಿ, ಉರ್ವಶ್ಯಾದಿಸ್ತ್ರೀ ಯರು, ವಾಸಿಷ್ಠಾದಿಗಳು - ಈ ಎಂಟು ಗುಂಪಿನವರ ಅಧ್ಯಯನಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮವನ್ನು (ಕೇಳುವ), ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಯಂತ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. (ಅಥವಾ ಗರ್ಗಾದಿಗಳಿಂದ ವಾಸಿಷ್ಠಾದಿವರೆಗಿನವರು ಅಧ್ಯಯನ

ಮಾಡಿದ, ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ವೈಭವ ಪರ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯ ಸಹಿತವಾದ) ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕ (ವೈಭವವನ್ನು) (ಕೇಳುವ), ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಯಂತ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೂಡುತ್ತದೆ.) ಯಮನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು, ಕಾಮರಹಿತನಾದ ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, "ಹೇ ಸುಮನೋಹರನೇ! ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಭೃತ್ಯನಾಗು. (=ಭಾವೀ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನಾಗು)" ಎಂದು ನನಗೆ ಮಧುರ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ತನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದ (ನನ್ನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸಿದನು. (ನನಗೆ ಅಹಿತರಾದ ಕಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದನು. ಈ ರೀತಿ ಯಮ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (ರಾಮಾನುಗ್ರಹೀತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಮವರ್ತಿಯಾದ (=ಪಕ್ಷಪಾತಹೀನನಾದ) ಯಮನು ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ತರುಣ ಸದೃಶನಾದ (ಕಾಮರಹಿತನಾದ) ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಾರಕನಾದಾಗ್ಯೂ ಅವನು (ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಾವಕಾಶ ಅಭಾವದಿಂದ) ಲಜ್ಜಿತನಾದನು.

(1) ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಭಾಗ್ಯ ಜನರು "ವಾದಿರಾಜರು ಯಾರು? ಎಂದು ವಿಚಾರವ ಮಾಡದ ನಷ್ಟ ಸಾಧನಯುಳ್ಳವರಾದರೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧದುಃಖ ನೀಗಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ವಾದಿರಾಜರನ್ನು ಕಂಡಾಗ "ಇವರು ಯಾರು?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ನಮಗೆ ಇವರು ಯಾರಾದರೇನು ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅಷ್ಟ ಗುಂಪಿನವರಿಗೂ ಗುರುರಾಜರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕುಪಿತರಾಗದೆ ಜ್ಞಾನದಾನ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದರೆ, ನಮಗೂ ಗುರು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ತೊಳಲುವ ಕಷ್ಟ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಆಖ್ಯಾನ ತಿಳಿದು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತೆಂದು ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಎಂದು ಕೈಮುತ್ಯೋಕಿ. ಇದರಿಂದ ಗುರುರಾಜರ ಸ್ವರೂಪ ವಿಚಾರ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಹಿರಿಯರಿಂದ ತತ್ವ ತಿಳಿಯುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ಆ ವಿಚಾರವು ಸಫಲವೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳಿಂದ-ಈಗ ಇವರೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳೆಂದು ಕೃಪ್ತವಾಗಿರಲು, (ಪ್ರಾಪ್ತ) ಅಧಿಕಾರಿ ಗುರುಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಸುತರಾಂ ದೋಷಕರ ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ವಿಪ್ರನ ಕರ್ಣಪಾಟವದ ದೋಷದ ಶಂಕೆಯಿಂದಲೂ, ಅಲೌಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಬಂದರೂ, ಗರ್ಗಾದಿಗಳು ಪ್ರಮಾಣನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ,

ಶ್ರೀರಾಮ ದೇವರಿಂದ ಆದ್ಯತವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು (ಅವರಿಗೆ) ಬೋಧಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಪ್ರನಲ್ಲೂ, ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಜೀವರ ಉಪೇಕ್ಷೆಯು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ದಯಾಳುತ್ವವು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನರಕೇ ಪರಕೀಯಾಶ್ಚ ಸುರಕಾರ್ಯವಿವರ್ಜಿತಾಃ॥6-23॥

ಸ್ವಕೀಯಾ ಅಪಿ ಪಾಕೀಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ಯ ಮಮ ಪೂಜನಮ್ |

ಶರಣಂ ಮರಣಾತೀತಂ ಕರುಣಾಕರಮಜ್ಞಸಾ॥6-24॥

ತರಣಿಂ ಮೋಹಸರಣೇಃ ಸ್ಫುರಣಂ ಕರಣಂ ಚ ಮಾಮ್ |

ಆಗತಾಃ(ತಃ) ಸ್ವಾಗತೋಕ್ತ್ಯಾಚ ಕಾ ಗತಿಃ ಪಾಪಿನಾಮಿಹ॥6-25॥

(ಪಾರಬ್ಧವಶಾತ್, ಆಖ್ಯಾನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಅಭಿಮತವಾದ) ಸುರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಜಿತರಾಗಿ (ಅದರಿಂದಂಟಾದ ದೋಷದಿಂದ) ನರಕದಲ್ಲಿರುವ, (ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾಗುವ) ಸ್ವಕೀಯರೂ, (ಇತರ ಋಜುಗಳ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾಗುವ) ಪರಕೀಯರೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕುಂಭೀಪಾಕ ನರಕದಲ್ಲಿರುವವರೂ, (ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ) ಅಪರಾಧದಿಂದ ಅನಿಷ್ಟಪಾಪ್ತಿಯಾಯ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮರಣಾತೀತನಾದ, ಕರುಣಾಕರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಬಂದು, (ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪಿಗಳ ಗತಿಯೇನೆಂದೂ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವೆಂಬ (ಅಂಧಕಾರಕ್ಕೆ) ಸೂರ್ಯಸ್ಥಾನವಾದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸುಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುವೆಂದೂ, ಆದರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

ಇತ್ಯಪ್ಯಚ್ಛನ್ ಸ್ವಚ್ಛತತ್ತ್ವಂ ಕುತ್ಸಿತಂ ಕರ್ಮ ತತ್ಯಜುಃ |

ಕ್ರಕಚ್ಛೇದನಂ ಚಾಪಿ ಭಿತ್ತಾ ಸರ್ವೇ ದಿವಂ ಯಯುಃ॥6-26॥

ಇತ್ಯೇವಂ ನರಕೋತ್ತಾರಂ ತ್ರಾತಾರಂ ಸರ್ವಸಜ್ಜನಾನ್ |

ಶ್ರುತ್ವಾ ಹಿತ್ವಾ ತು ಕಾಮಾರ್ತಿಂ ನರಕಂ ಯಾಂತು ಮತ್ಪದಮ್॥6-27॥

ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಚ್ಛ ತತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ, (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು), ಕುತ್ಸಿತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. (ನರಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ) ಗರಗಸದ ಛೇದನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ (ಅಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ) ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಹೀಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ, ಸರ್ವ ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ, ನನ್ನ (ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಕೇಳಿ(ದವರು) ಕಾಮದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನೂ, ನರಕವಾಸವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಸೇರಲಿ.

(1) ಸಜ್ಜನರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಸುಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತಪ್ಪರಾದರೆ, ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ದಯಾಳುವಾಗಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು.

(2) ಶೇಷನಿಗೆ ದುಸ್ಸಂಗದಿಂದ ಬಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸ, ಕುತ್ಸಿತಬುದ್ಧಿ, ದುರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಮ ಸ್ವಪ್ನೇ ತವ ಸ್ವಪ್ನೇ ಚಾಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ನೇ ವದತ್ವಯಮ್ |

ತರ್ಹಿ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ತತ್ಸ್ವಪ್ನಂ ಸತ್ಯಂ ಲೋಕೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||6-28||

ಇತ್ಯವಿಶ್ವಾಸತಃ ಪುತ್ರ ಯೇ ವದಂತಿ ಕುಬುದ್ಧಯಃ |

ತೇಷಾಂ ಶಾಪಾನ್ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ದಾಸಾನಾಮಪಿ ಶಾಶ್ವತಾನ್ ||6-29||

ಕುತೋ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಭವತ್ಸ್ವಪ್ನೇ ಮೃತಿಂ ಮಾ ಯಾಸ್ವ ಪಾತಕಿನ್ |

ಸುತಂ ಮೇಽಕುಮತಿಂ ಪ್ರೇತ ವೃಥಾ ಪ್ರೇರಿತವಾನಸಿ ||6-30||

ಶ್ರದ್ಧಾಽಹೀನಂ ಕುಬುದ್ಧೇ ತ್ವಂ ವೃಥಂ ತ್ಯಾಜಿತವಾನಸಿ |

"ಗುರುರಾಜರು ನನಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ) ನಿನಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ) ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಸತ್ಯವೆಂದು (ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.) ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕುತ್ಸಿತಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಯಾರು ಹೇಳುವರೋ, ಅವರು ದಾಸರಾದಾಗ್ಯೂ (ಅವರಿಗೆ) ಶಾಶ್ವತ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. (ಪುಣ್ಯದ ಅಭಾವವಿರುವ) ನಿಮಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಾನು

ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ? ಹೇ (ದುಸ್ಸಂಗರೂಪವಾದ) ಪಾಪವುಳ್ಳವನೇ! ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಡ, ಹೇ ಪ್ರೇತ! (ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪ ಉಳ್ಳವನೇ!) (ನೀನು) ಕುಮತಿಯಲ್ಲದ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ "ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ....." ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವೃಥಾ ಹೇಳಿರುವಿ. ಕುಬುಧಿಯುಳ್ಳ ನೀನು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾದ, ಜಾನಿಯಾದ ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವಿ.

(1) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳ ಕುಬುಧಿಯುಳ್ಳವರು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಶಾಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳ ಸುಬುಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಶಾಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು. ದಾಸರಿಗೆ (ಅಂದರೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ), ದುಸ್ಸಂಗದಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಪವು ಕೂಡಲ್ಪಡುವುದು. ಇದು ಹೇಗೆ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಅನುಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರ ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳಂತೆ ಯೋಗ್ಯತಾ ಮೀರಿದ ಪುಣ್ಯನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಪವು ಕೂಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು. ಕೃತಿ ದ್ರೋಹವು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದೋನ್ನಾಹದ ಹ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ....." ಇತ್ಯಾದಿಗಳು, ನಿನ್ನಿಂದ (=ಶೇಷನಿಂದ) ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡಬಾರದು. ದುಸ್ಸಂಗದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವ ನಿನ್ನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಮರಣಾದಿ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಫಲಗಳಾದರೂ, "ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ಮಜ್ಜೇತ ನರಕೇ ನ ಚ ಮಾಮಕ" (ಎಂದು III-25ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದಂತೆ, ನೀನು ನನ್ನವನಾದ್ದರಿಂದ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಡ ಎಂದು ಭಾವವು .

(2) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಇಷ್ಟವಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಉಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಶಾಪಾದಿ ಪ್ರದಾನವು ಕೂಡುತ್ತದೆ; ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ? ಹೇಗೆ ಶಾಪ ಪ್ರದಾನವು? ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞೋಽಹಂ ನ ಸನ್ನೇಹಃ ಕುಮತಿಜ್ಞೋ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್||6-31||

ಸುಮತಿಜ್ಞಃ ಸತಾಂ ಚಾಪಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞೋಽಹಂ ವಿಶೇಷತಃ|

ಸರ್ವತ್ರ ತವ ವಿಶ್ವಸೋ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಃ ಕುತೋಽತ್ರತು||6-32||

ವಿಶೇಷತಃ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಾದ ನಾನು ದುರಾತ್ಮರ ಕುತ್ತಿತ ಬುಧಿಯನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರ ಒಳ್ಳೆಯ ಬುಧಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನು (ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. (ವೇದಾದಿ)

ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲೂ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಹೇಗೆ (ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ)?

(1) (32) ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರ್ಯತ್ವಾದಿಗಳು ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ:- "ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೋ ಅದ್ಯೇತವ್ಯಃ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವೇದದಿಂದಲೇ ವೇದದ ಉಪಾದೇಯತ್ವಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ; ಬೌದ್ಧಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವಾಯುತ್ವವೂ ಕೂಡಾ ಅವರಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಬಾದರಾಯಣದೇವರಿಂದ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇತರರಾದ ಅದ್ವೈತಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಇತ್ಯಾದಿ ಕುಶಂಕೆಯಿಂದ ಸರ್ವತ್ರವೂ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ (ಸಜಾತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ) ಸಂವಾದಾದಿ ದರ್ಶನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ (ಅತ್ರಾಪಿ=) ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲೂ ಸಂವಾದಾದಿ ದರ್ಶನಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂದು ಭಾವವು. ವಾಕ್ಯವು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಮಾಣವು. ಬಾಧಕ ಬಂದರೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇಗೆ ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಧಕವು ಇಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಗೆ, ಅಪೌರುಷೇಯತ್ವಾದಿರೂಪ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರಕವಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೇದ ಪರಿಗ್ರಹೀತತ್ವ ಆಪ್ತಿಮೂಲತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಆಪ್ತಿ ಮೂಲತ್ವ, ವೇದವೇದ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹೀತತ್ವ, ವಿಜಯದಾಸ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಅಪರೋಕ್ಷ ನಿಗಳಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹೀತತ್ವ, ಸಂವಾದ, ಫಲೋಫಲಭಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರಿತ್ವಾದಿ ಯುಕ್ತಿಗಳು ಶಂಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತತ್ರ=ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅತ್ರ=ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಜಾನಿಗಳಿಂದ ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹೃತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಅವರಿಂದ ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಿಂದಿತವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹೃತವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಲಿಂಗವಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಪ್ರಮಾಣತ್ವದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾರಣಾಂತರವನ್ನು ಉಹಿಸಬೇಕು. ಆಂಗೀರಸ ಋಷಿಗಳಿಂದ ವೇದಗಳು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪುತ್ರರಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿಂದ ವೇದಗಳು ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂಬ ಚಾರ್ವಾಕ ಮತವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆಂಗೀರಸರು ವೇದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಾದಿಗಳೇ. ಅವರಿಂದ ವೇದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೂ ಆಖ್ಯಾನವು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹೃತವಾಗದಿರಲು

ಕಾರಣವಿದೆ. ಅವರು ಉದಾಹರಿಸದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಸಮ್ಮತವಾದುದೆಂದೂ, ಆಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. "ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ಅನುಮತಂ" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದೆಂದೇ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವು ಎಂದು ಘಲಿತಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಗುರುರಾಜರ ಋಜುಭಾವಾದಿ ಬೋಧಕ ಆಖ್ಯಾನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವನಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:- (ಋಜುತ್ವಾದಿ ಬೋಧಕ ಅಲೌಕಿಕ ಭಾಗ) ಸರ್ವತ್ರವೂ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. (ಲೌಕಿಕ ಭಾಗವಾದ) ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವು.

(2) ಅರ್ಥವು ಪ್ರಮಾಣವು ಅರ್ಥವು ಅಪ್ರಮಾಣವು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಜರತೀಯ ನ್ಯಾಯವು ದೂಷಿತವು.

ಅವಿಶ್ವಾಸೋಽತ್ರ ತೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಯದಿವಾ ತರ್ಹಿ ಸರ್ವತಃ|

ಅವಿಶ್ವಾಸೋ ಭವತ್ಯೇವ ತವ ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್||6-33||

ವಿಶ್ವಾಸಸ್ತತ್ರ ಚೇತ್ಪತ್ರ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಃ ಕುತೋಽತ್ರತು|

ಸರ್ವೇ ಮಯೋಕ್ತಾಃ ಶ್ಲೋಕಾಸ್ತೇ ಶೋಕಮೂಲಸ್ಯ ನಾಶಕಾಃ||6-34||

ಕಾಕವಾಕ್ಯಾನೀವ ಪುತ್ರ ಮಾ ಕುರು ತ್ವಂ ಪರೇರಿತಃ|

ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ಮಮ ಸದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣೋಽಭವತ್||6-35||

ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ (ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ವೇದಭಾರತಾದಿ) ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಉಂಟಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸತ್ಯವು (ಅಲೌಕಿಕ) ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ, ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಲೌಕಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವು? ದುಃಖದ ಮೂಲವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳು. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಇತರರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ (ಆಖ್ಯಾನದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು) ಕಾಕ ವಾಕ್ಯಗಳೋ ಎಂಬಂತ ನೀನು (ಅವಿಶ್ವಾಸ) ಮಾಡಬೇಡ. ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ, ಅಶುದ್ಧ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಶಾಪಾದಿ ದೋಷದಿಂದ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಅಂತಹ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ, ವೇದ ಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಶಂಕೆಯು ಹುಟ್ಟೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನನ್ನ

ಅನುಗ್ರಹರಹಿತರಾದ ಅಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ವೇದಾದಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುದೃಢ ನಿಶ್ಚಯವು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು. ಅಲ್ಲಿ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಹುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯಾದಿ ಜಾನಿಗಳಿಂದ ಆ ತತ್ವಗಳ ಉಪದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯವು ಆಗುತ್ತದೆ. ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯವು ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಎಲಾ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು; ಶ್ಲೋಕ ಮೂಲವನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥವು. ಅದರಿಂದ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಿ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಫಲ ಪರೀಕ್ಷಾ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು. ಲೌಕಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವಿಶ್ವಾಸವೆಂದರೆ, ನಿದರ್ಶನಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅಲೌಕಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವತ್ರವೂ ಅವಿಶ್ವಾಸವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನಗತ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ದುಃಖದಮೂಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕವು. ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಾಕವಾಕ್ಯಗಳೋ ಎಂಬಂತ (ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆಂದು) ಇತರರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಬೇಡ. (ಆಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಬಂಧ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಮಹಾಜನಗಳಿಂದ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡ, ಅನುಕ್ತಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಶ್ಲೋಕ ಮೂಲನಾಶದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅದು ಫಲಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಭಾವವು). ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೇ! ಆಖ್ಯಾನವು ರಚಿತವಾಗುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದ್ದರಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಅದು ಸತ್ಯವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ಋಷಿಗಳು ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌತಮರ ಶಾಪಾದಿಗಳಿಂದ

ವೇದಾದಿಗತ ಶಕ್ತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಗಲು, ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧವು ನಿವಾರಿತವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಮೀಮಾಂಸಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಗಲು, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ದುಃಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದರು. ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಅಸುರಾದಿಗಳು ಮಾಧ್ವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಹಾಗೆಯೇ ಶೈವಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂಣಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮಾಧ್ವ ಜನಾಂಗದವರ ಅಂತಃಕರಣವು ಅಶುದ್ಧವಾಗಲು, ಆಖ್ಯಾನ ವೃಂದಾವನ ಸೇವನೆಯಿಂದಲೇ ಆ ದೋಷಗಳು ನಾಶವಾದವು (ಮತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತಲಿವೆ), ಹೇಗೆ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಾದರಾಯಣರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಅರ್ಥವು ಸದೃಢವಾಯಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವಾದಿರಾಜ ಗುರುಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಾದಿ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದುದನ್ನೇ ಪುನಃ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ, ಶಂಕಾನಿರಾಸಪೂರ್ವಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರತುಲ್ಯ ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವಾದುದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಂದ ರಚಿತವಾಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳೂ, ತತ್ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ವಿಘ್ನ ಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ಸಾರ್ಥಕವಾದುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಉಹಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಬಂಧ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಶಿಷ್ಟರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವು ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿಯೇ ಮನೋನೈರ್ಮಲ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಅಪಂಡಿತನಾದ ಏಡಮೂಕನಾದ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇದೆ ಎಂದರೆ, "ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆವೇಶಭೂತವಾದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ಸಹ ಇರುವನು" ಎಂದು ಅರ್ಥವು.

ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತೋ ಮಯೋಕ್ತೇ ತು ವೃತ್ತಿಂ ಯಾಞ್ಚಾಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ |
ಯಾವದೀಶ್ವರದತ್ತಂ ವೈ ತಾವತೈವ ಸುಖೀ ಭವೇತ್ ||6-36||

ಮತ್ಪ್ರೇರಣಾಬಲಂ ಪಶ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತನ |
ಕಾರಣಂ ಚ ಋಣಾನುಕ್ತೌ ಮತ್ಕಾರುಣ್ಯಂ ವಿನಾ ನಹಿ ||6-37||

(ನನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಶುದ್ಧಾಂತಕರಣವುಳ್ಳವನಾದ, ದ್ರೌಪದೀಕರಾನ್ನ ಭೋಜನದಿಂದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಾಚಾರ್ಯರಂತೆ, ಈ ವಿಪ್ರನು ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದಿಂದ ಲಬ್ಧವಾದ ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ (ಸುದೃಢವಾದ) ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು, ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತನ! (ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣರತನಾದ ಶೇಷನೇ!) ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣಾ ಬಲವನ್ನು ನೋಡು. (ವಿಪ್ರನ) ಋಣ ಮುಕ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯವೇ (ಪ್ರಧಾನ) ಕಾರಣವು; ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ.

(1) "ಮತ್ಪ್ರೇರಣಾಬಲಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯ ದಾನದಿಂದ ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಕ್ಲೇಶಯುಕ್ತ ತಪ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೂ ಅಸೂಯೆ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಸೂಚಿತ) ಕಷ್ಟಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುವು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ದೋಷಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಹಾಗೆಯೇ ದೈವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃಋಣ ಮುಕ್ತಿಗೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ನನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯವೇ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವು ಎಂದರ್ಥವು.

ಏವಂ ಕೃತೇ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸೇ ಹ್ಯಲಮೇತಾವತಾ ಸುತ |
ಕೃತೇನ ಮಮ ಸತ್ಪುತ್ರ ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಕುತೋಽಶುಭಮ್ ||6-38||

ವಿಪ್ರಪ್ರಾಣಾವಧಿಯಾವದಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಪುಣ್ಯರೂಪಿಣಾ |
ಕಣ್ವಾದಿ ಮುನಿಮಧ್ಯೇತು ಶೃಣ್ವದ್ಯ ಮಮ ಮಾನಸಮ್ ||6-39||

ಸ್ವರ್ಗಾಗಮನಪರ್ಯಂತಮುತ್ಸರ್ಗೋಽಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ |
ನಿರ್ಗತೋಽದ್ಯ ಭವಾಮೃದ್ಧಾ ವಾಕ್ಸರ್ಗಾದಪವಾದತಃ ||6-40||

(ತನ್ನ ಋಣವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸಲು ವಿಪ್ರನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದು) ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇ ಸುತನೇ! (ಶೇಷನೇ!) (ಅವಿಶ್ವಾಸ) ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಸಾಕು (ನನ್ನಿಂದ ಪುನಃ ಗೂಢಾರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ನಿನಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅನಿಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅದು ಏಕೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಗತಿ ಏನೆಂದರೆ) ನನ್ನ ಸತ್ಪುತ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ, ನಿನಗೆ ಅಶುಭವು ಹೇಗೆ? (ಅಂದರೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತಪ್ಪನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆಂದರ್ಥ). ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು, ಕಣ್ಣಾದಿ ಋಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನ ಪುಣ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರೆವಿಗೂ (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಎಂದಿರುವುದು) ಉತ್ಸರ್ಗ(ತುಲ್ಯವಾದ ವಾಕ್ಯ)ವು (ಇದರಲ್ಲಿ) ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಬಂದ) ಅಪವಾದದಿಂದ ಈಗ (ನಾನು) ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳದೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆನು.

ಹಿಂದೆ III- 81ರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಯಾವಜ್ಜನ್ಮ ಕೇಳುವ ಪುಣ್ಯ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಪ್ರನ ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತವೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈಗ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿನ ವಾಕ್ಯವು ಉತ್ಸರ್ಗ ವಾಕ್ಯತುಲ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗವಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ನ ಹಿಂಸ್ಯಾತ್ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ" (ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು) ಎನ್ನುವುದು ಉತ್ಸರ್ಗ ವಾಕ್ಯವು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವು "ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮೀಯಂ ಪಶುಮಾಲಭೇತ" (ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಪಶುವನ್ನು ತರಬೇಕು) ಎನ್ನುವುದು ಆ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಪವಾದವು "ಇದಂ ಕೃತಯುಗೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕಲೌ ನೈವ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯತೇ" ಉತ್ಪಾಂತ ಮೇಧಾ| ಆಮೇಧ್ಯಾಃ ಪಶವಃ (ಇದು ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ

ಪ್ರಯೋಜಕ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನ ರಹಿತವಾಗಿರುತ್ತೋ, ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೀಗೆ ಉತ್ಸರ್ಗ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ III-81ರ "ವಿಪ್ರ ಪ್ರಾಣಾವಧಿ ... ಸನಯಾ" ಇದು ಉತ್ಸರ್ಗ ವಾಕ್ಯ. VI - 38ರ "ಏವಂ ಕೃತೇ ... ಸುತ"ವು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವು. VI-43, X-135ರ "ಕದಾಚಿದೇವ .... ಸತಿ"ಯು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವು.

ಯಥಾಗಚ್ಛನ್ ಗಜಃ ಶೀಘ್ರಂ ಗೋಕ್ಷುರಾದ್ಯಪವಾದತಃ|

ನ ಗಚ್ಛತಿ ಪುನಃ ಶೀಘ್ರಂ ದುರ್ವಾದಿಗಜಸಿಂಹ ಭೋಃ||6-41||

ತಥಾಹಮಪವಾದೇ ತು ನಿವೃತ್ತೋ ವಾಗ್ವಿಸರ್ಗತಃ|

ಅತ್ರಾಪವಾದಕಃ ಪುತ್ರ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸೋಽಸ್ಮದೀಯಕಃ||6-42||

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನ್ಯಾದಿ ದೋಷೋ ಮಮ ನ ಕಶ್ಚನ|

ಕದಾಚಿದೇವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಾರ್ಯೇ ತು ಪ್ರಸ್ತುತೇ ಸತಿ||6-43||

ಹೇ ದುರ್ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹದಂತಿರುವವನೇ! (ಶೇಷನೇ!) ಹೇಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಆನೆಯು (ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ) ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅಡಚಣೆಯಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಪುನಃ (ಅಡಚಣೆಯು ಇಲ್ಲವಾದಾಗ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು (ಅವಿಶ್ವಾಸರೂಪವಾದ) ಅಪವಾದದಿಂದಾಗಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ನಮ್ಮವರ ಅವಿಶ್ವಾಸವೇ ಇಲ್ಲಿ ಅಪವಾದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ (ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ) ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಸಕ್ತವಾದರೆ (ವಿರಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟನ್ನು) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಗಜದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ, ತಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅವಿಶ್ವಾಸೀಜನರ ನಿಂದಾವಾಕ್ಯಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಭಕ ಜನರ ಅವಶ್ಯ ಹಿತೋಪದೇಶ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದರೆ ವಿರಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸನ್ಧಸ್ತ ಬುದ್ಧಿಮನ್|

ಮಮೇಹ ತ್ರೀಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಶಿಷ್ಟಾನಿ ತುಷ್ಟಾನಿ ಚ||6-44||

ಮತ್ತುತ್ರೇ ಕೃತಪಾಣ್ಣಿತ್ಯೇ ವಿಪ್ರೇ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸದಾ|

ಯಥಾ ವಾಯುಸ್ತವಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಯೇ ವರ್ತತೇ ತ್ವಯಿ||6-45||

ತಥಾಹಂ ವರ್ತಯಾಮ್ಯತ್ರ ವಿಪ್ರೇ ಪುತ್ರ ನ ಸಂಶಯಃ|

ಹೇ ಶುದ್ಧವೃದ್ಧ ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ಅತಿ ಮುಗ್ಧಃ ಸ್ವಕಾರ್ಯತಃ||6-46||

ಪೂರ್ವ(ಜನ್ಮ)ದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು (ಉತ್ತಜನ್ಮದಲ್ಲಿ) ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. (ಅದರಿಂದ) ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದಾ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ (ಮುಂಚೆ ಅಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದು, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ) ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿಯೂ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿದಿರುವ ನನ್ನ ಮೂರು ರೂಪಗಳು ಸಂತೋಷ(ವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ) ಹೇಗೆ (ಅಪಮೃತ್ಯು ಕಾರಣವಾದ ದೋಷದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ (V-63) ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೋಷವು ಪರಿಹೃತವಾದ) ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಾಯುವು ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇರುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು, (ಅಪಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದಾಗ್ಯೂ ಆ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ) ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ಶೇಷನೇ) (ಇದರಲ್ಲಿ) ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶುದ್ಧನಾದ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಈ ವಿಪ್ರನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಇತರ ದ್ರವ್ಯಾದಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಗ್ಧನು.

ಕೃದ್ಧಸ್ತ್ವಂ ಮಾ ಭವಸ್ವಾದ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತೋ ಬುಧೇ ಮಯಿ।

ಸತ್ಯಂ ವಚ್ಚಿ ಹಿತಂ ವಚ್ಚಿ ಸುತ ವಚ್ಚಿ ಪುನಸ್ತವ॥6-47॥

ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ವರ್ತತೇ ವೃತ್ತಿಂ ಕುತ್ರ ಯಾಸ್ಯತಿ ಮತ್ಪ್ರಿಯಃ।

ವಿಧವಾ ಶ್ರುತ ತೇಽದ್ಯೈವ ವಿಧಿಶ್ಚ ವಿಮುಖೋ ಭವೇತ್॥6-48॥

ದ್ವಿಜಕಾರ್ಯತಮದ್ರೋಹಾತ್ ದ್ವಿಜಕಾರ್ಯವಿರೋಧಿನಃ।

ಹೇ ಸುತನೇ! (ಶೇಷನೇ!) ನಿನಗೆ ಹಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಯವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು (V-65-66) ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ವಿಪ್ರನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ? (ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ) ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. (ಪುನಃ ನಿನ್ನವನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ) ಹೇ ವಿಧವ! (ಬಹುಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನುಳ್ಳವನೇ V - 79) (ಆಖ್ಯಾನ) ಶ್ರವಣ ಮಾಡದವನೇ! (III-24) ವಿಪ್ರನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ವಿಪ್ರಕಾರ್ಯವಿರೋಧಿಯಾದ ನಿನಗೆ ವಿಧಿಯು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಮುಖವಾಗುವುದು.

"ಇತಃ ಪರಂ ಕಿಯಜ್ಞನ್ಮಜಾತಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯತಿ ಮತ್ಪ್ರತಿಂ" ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯು ವಿಮುಖವಾಗುವುದು; ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಮುಖವೇ ಆಗುವುದು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸುಖಿನಃ ಸನ್ನು ಮದ್ಭಕ್ತಾಃ ಶಶ್ವತ್ ಜೀವನ್ನು ಮತ್ಪ್ರಿಯಾಃ।

ಅತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವಂತಶ್ಚ ಸನ್ನು ಭಕ್ತಿಯುತಾ ಹೌ॥6-49॥

ನನ್ನ ಭಕ್ತರು (ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ) ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಿಷಯರಾದವರು ಅಪಮೃತ್ಯುವಿಲ್ಲದಂತೆ ಜೀವಿಸಲಿ ಮತ್ತು ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವಂತರಾಗಲಿ.

(1) ಆದ್ದರಿಂದ ಶೇಷನ ಅಪರಾಧವು ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವವು. (ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ)

(2) "ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ" - (50) ಇಲ್ಲಿಂದ "ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ"ವರೆಗೆ (58) ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

(3) ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಅವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ, ಚಿತ್ತ ವಿಕ್ಷೇಪ ಹೊಂದಿದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದಾರ್ಢ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವರ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಾಗಿ ವೇದನಿಧಿ ಸೀತಾಪತಿ, ವ್ಯಾಸ, ಶೇಷರುಗಳಿಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಚಿತ್ತ ವಿಕ್ಷೇಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕ ಭೌಮ, ಭಾಕ್ತ, ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವು ಈ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

2.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(50-58)

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಕಮನೀಯಂ ತು ಮಾಂ ಸ್ಮರ||6-50||

(ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನೀನು) ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ, ಮನೋಹರವಾದ (ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನನಾದ, ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನಾದ) ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. (ಅಥವಾ ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣಗಳಿಂದ ಭಜಿಸು).

ಇದು ವಿಪ್ರನ ಜನ್ಮಾಂತರ ವಿಷಯವು.

ಶ್ರಮಹಾರಿಣಮಜ್ಞಾತ್ವಾಽಸುಮನಾಸ್ತ್ವಂ ನ ಗಚ್ಛಹ|

ಏವಂ ಬುದ್ಧೌ ಸದಾ ಶುದ್ಧಶ್ರದ್ಧಾಂ ಕುರು ಧಿಯಾ ತವ||6-51||

ಕ್ರೋಧಂ ತ್ಯಜ ದ್ವಿಜಾದ್ಯೈವ ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್|

ಅಹಂ ತವಾಹಿತಂ ನೈವ ವಚ್ಛಿ ಕಿಂಚಿದನ ಕಾಚನ||6-52||

ವೃಥಾ ತೇ ಮಾಸ್ತು ನಾಸ್ತೀತಿ ಗುರುದೈವಂ ವದಂತಿ ತೈಃ|

ಮತ್ಸುತಸ್ಯ ಸುವಿಶ್ವಾಸಂ ಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ವಿಪ್ರಸತ್ತಮ||6-53||

(ದುಷ್ಟ ದುರುಕ್ತಿ ಶ್ರವಣದಿಂದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ನನ್ನ ಸೇವಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ) ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಅಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೋಗಬೇಡ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ (ಅಂದರೆ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಮನೋಹರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು) ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಸದಾ ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗು. ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನಿನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಈಗಲೇ ತ್ಯಜಿಸು, ಶೇಷನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಹಿತವಾದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಗುರುಗಳೂ ದೇವರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ(ನಾಸ್ತಿಕ)ರಿಂದ ನಿನಗೆ ವ್ಯಥೆ ಆಗದಿರಲಿ. ಹೇ ವಿಪ್ರಸತ್ತಮ! ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯ ಸುವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನೋಡು.

ಈ ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯಗಳು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಮುಂದಿನ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ. ಅದರಲ್ಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅವರಿಗೆ ಆಗ ಶ್ರುತವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗಿ, ತಮಗೆ ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ಅವರು ಆಚರಿಸಿ, ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಶೇಷ ಮುಂತಾದವರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಬಹುಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ತಮತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಶ್ರವಣವು ದೈವಾತ್ ಆಗಿ, ಅರ್ಥವೂ ಆಗಿ, ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸಿ, ಅವರು ಅಧಿಕಾರ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ವಾಕ್ಯಗಳ ಒಂದೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರವರು ಸ್ವಸಂಬಂಧಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸೀತಾಪತೇಶ್ಚ ಭಕ್ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಸ ಶೇಷಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ|

ಚತುರ್ಣಾಮಪಿ ವಿಶ್ವಾಸೇ ಸ್ವರ್ಣಲಾಭಂ ಯಥಾ ತಥಾ||6-54||

ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಂ ಭವತ್ಯೇವ ವರ್ಣಾತ್ಮಕಮಿದಂ ವಚಃ|

ಮತ್ಪ್ರೇರಿತಾಃ ಸುವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರ್ವನ್ತೇತೇ ನ ಸಂಶಯಃ||6-55||

ಪಶ್ಯಂತಿ ವಿಶ್ವಾಸಫಲಮೈಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಂ ಚ ಯತ್|

ವರ್ಣಾತ್ಮಕಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಕರ್ಣೇನ ಶೃಣು ನನ್ನನ||6-56||

(ಭಕ್ತರಾದ) ಸೀತಾಪತಿ, ವ್ಯಾಸಭಕ್ತ, ಶೇಷ ಮತ್ತು ವಿಪ್ರ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ವರಿಗೆ (ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ), ವಿಶ್ವಾಸ ಉಂಟಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಣಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ವಚನಗಳು ನಂತರ ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯ(ವಿವಕ್ಷಿತ ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನಜನಕ)ವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರುಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಸುವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಂಟಾದ ಐಹಿಕ, ಪಾರತ್ರಿಕ ಫಲಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. (ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ) ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಯಾವುದು ವರ್ಣಾತ್ಮಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳು. (ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದು).

ಸೀತಾಪತಿ, ಶೇಷ, ವ್ಯಾಸಭಕ್ತ, ವಿಪ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ=ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಣಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಂತೆ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ಭುಧ ಜನ್ಮಾಂತರಸಂಸ್ಕಾರ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ, ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಹಿತ ಪ್ರತಿಮಾಧ್ಯಾನೋಪಾಸನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕ ಫಲೋಪಲಭಿಯಿಂದ ಸುದೃಢ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ, ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರೋದ್ಬೋಧನ ದ್ವಾರಾ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನ.

ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣ ಶಿಲಾಯಾಂ ಮೇ ಚೇರ್ಣೇನ ಲಿಖಿತಂ ಕುರು|

ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಂ ತಥಾ ಕುರು||6-57||

ಸ್ವರ್ಣಲಾಭಾಯತೇ ಪುತ್ರ ಶರ್ಮಣೇ ಚ ಸದಾ ತವ|

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಮುದ್ಯತ್ಯ ಭುಜಮುಚ್ಯತೇ||6-58||

(ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ಶಿಲಾಲೇಖನ ಸಾಧನದಿಂದ, ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣದ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಬರೆಯಿಸು. ಹಾಗೆಯೇ (ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ) ನಿನಗೂ ಕೂಡಾ ಸದಾ (ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ) ಸ್ವರ್ಣಲಾಭದಂತೆ (ಗುರುಸೇವೆಯಿಂದ ಮಹಾಫಲ)ವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಸುಖವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ನಾಲ್ಕು

ವರ್ಣದವರಿಗೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸು. (ಈ ಫಲವು) ಸತ್ಯವು ಸತ್ಯವು ಪುನಃ ಸತ್ಯವು (ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

(1) ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುವುದು ಇವು ಲೋಕೋದ್ಧಾರದ ರೀತಿದ್ವಯಗಳು. "ತಥಾ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡು 'ಕಾರ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತ. ವಕ್ತೃ, ಶೋತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣಲಾಭ ತುಲ್ಯ. ಶ್ಲೋಕ 85ರಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸೇವ್ಯತ್ವವೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

(2) "ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲಾ ಲಿಖಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು" ಎಂದು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಈ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣವು ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣವಲ್ಲವೆಂದರೆ ಶೇಷ ಅಥವಾ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಈ ಆಜ್ಞೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

(3) ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣ "ಶಸ್ತಂಶಸ್ತಂ ... ಯಿಂದ ಕಾತ್ರಹಾನಿ ...ಕೃತೇಽಪ್ಯುತ" (64)ವರೆವಿಗೆ ವೇದನಿಧಿ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಪೂರ್ವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸುವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನೋಡು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಭೌಮ, ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

3.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(59-64)

ಶಸ್ತಂ ಶಸ್ತಂ ಕುರು ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ನ ಮೃಷಾ ವಚಃ|

ಶೀಘ್ರೇಣಾಹಂ ತು ಗಚ್ಛಾಮಿ ವ್ಯಾಘ್ರಾದಿಭಯಕಮ್ಮಿತಾ||6-59||

ಪ್ರಾಗ್ಯಾಥ ಗೌರ್ಯಥಾರಣ್ಯೇ ಸ್ವಾಗ್ಯಾಂ ಮೂರ್ತಿಂ ಭಜಾಮಿ ತಾಮ್|

ಅವಿಶ್ವಾಸೇನ ಸರ್ವೇಷಾಮುರ್ವ್ಯಾಮತ್ಯಂತಪಾಪಿನಾಮ್||6-60||

ತೇಷಾಮಾಕರ್ಷಣಮ್ ಕಾಲೇ ಯಮದೂತ್ಯೈಶ್ಚ ಕಾರಯನ್|

ತಸ್ಮಾನ್ನರವರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಮೇ ಸರ್ವದಾ ಮರೇ||6-61||

ಬುದ್ಧಿ ಸೌಷ್ಠವಸಂಯುಕ್ತಾನ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಜ್ಞೇಕುರು ಸ್ಫುಟಮ್|

ಇಯಂ ತವ ಶುಭಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕಿಯಂತಃ ಕುಜನಾ ಭುವಿ||6-62||

ನಯನ್ತೋ ನರಕಾವಾಸಂ ಸ್ವಯಂ ತೇಽಪಿ ಪತಂತ್ಯಹೋ|

ಹೇ ನರವರ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ವೇದನಿಧಿಯೇ! ವಿಪ್ರನ ವಚನವು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. (ಅದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದುದನ್ನು) ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಮಾಡು. ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಘ್ರಾದಿಗಳ ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸುವ ಗೋವುಗಳು (ತ್ಯಣಜಲ ಸಮೃದ್ಧವಾದ)

ಅರಣ್ಯವನ್ನು (ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗುತ್ತವೋ) ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು (ದುಷ್ಟರ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದಾಗ್ಯೂ ಈಗ ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ, ಕ್ಲಪ್ತವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಅನ್ಯತ್ರ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿ, (ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ) ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಿಗಳೆಲ್ಲರ (ಪಾಪವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಪೂರ್ತಿಯಾದ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವರುಗಳನ್ನು ಯಮದೂತರುಗಳಿಂದ ಕರೆಸುತ್ತಾ, ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಸ್ವಕೀಯ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು (ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ) ನನ್ನ ಮಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ, ಸದಾ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ದುರ್ಜನರು, ಈ ನಿನ್ನ (ನಿರ್ಮಲವಾದ) ಸಾತ್ವಿಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು (ಚಾಡಿ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಲಿನಗೊಳಿಸುವರು; ದುರ್ಬಲ ಸಜ್ಜನರನ್ನು) ನರಕ ವಾಸಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾ ತಾವೂ ಸಹ ಬೀಳುವರು (ಅಂಥವರ ಸಂಗವನ್ನು ದೂರಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು.)

ಹೇಗೆ ಪಾಂಡವರ ದ್ರೋಹದಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಾಪ ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವವರ ಪಾಪವೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಹೇಗೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಕ್ಷಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಸಹ ಶಿಕ್ಷಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವೆನು. ಇದರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸಿಗಳ ಪಾಪವು ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಲೇ ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಪವೇ ಅನಿಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಯಮದೂತರಿಂದ ಕರೆಸಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸುವನೆಂದು ಭಾವವು.

ಕವಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ನಾಸ್ತಿ ಸವಿತಾ ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವಥಾ||6-63||

ಭವಿತಾಽಥಾಪಿ ಲೋಕೋಽಯಮಯುತಂ ಶರದಾಂ ಶತಮ್|

ಮಯಾಙ್ಗೇಕೃತ ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ಪುತ್ರ ಸುಖೀ ಭವೇತ್||6-64||

ಕಾಽತ್ರ ಹಾನಿಃ ಕೃತಾ ಚಾಸ್ಯ ಪರೈರ್ಹಾಸ್ಯೇ ಕೃತೇಽಪ್ಯುತ|

ಈ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. (ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ) ಸವಿತೃನಾಮಕ ಹರಿಯು (ಆದಿತ್ಯ ಚಂದ್ರೌ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತ ಸಾಕ್ಷಿ ದೇವತೆಗಳೂ) ಅದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು (ಆವನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇವಲ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು) ಆಗುತ್ತದೆ. (ಆಖ್ಯಾನ ಪ್ರಕಟನಾರ್ಥವಾಗಿ) ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಪ್ರನ (ಆಯುಸ್ಸು) ನೂರು ವರ್ಷ (ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾದಾಗ್ಯೂ) ಹತ್ತುಸಾವಿರ (ವರ್ಷ ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದರಂತೆ ಬಹುಪುಣ್ಯಸಾಧನ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿ) ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಈ ವಿಪ್ರನು (ತಿರೋಹಿತವಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆದು, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ, ಉತ್ತಮಪದವೀ ಪ್ರಾಪ್ತಾರ್ಥವಾದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ) ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, (ನನ್ನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿಪ್ರನು ಇತರರಿಂದ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಾಗ್ಯೂ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಹಾನಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗುತ್ತದೆ? (ಮಾಡಿದವರಿಗೇ ಪಾಪ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು).

(1) ವಿಪ್ರನು ಕವಿತಾಶೂನ್ಯನೆಂದು "ಆದಿತ್ಯ ಚಂದ್ರೌ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಾಕ್ಷಿದೇವತೆಗಳೂ, ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಸವಿತೃನಾಮಕ ಹರಿಯೂ ತಿಳಿದಿರುವರು. ವಿಪ್ರನು ಅಜ್ಞಾನಾದ್ಧರಿಂದಲೇ, ಅಂತಹ ಏಡಮೂಕನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತತ್ವವು. ಇದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವು ನನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಜ್ಞಾನದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು.

(2) "ಆತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ" ಎನ್ನುವ ಗೀತೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಲೋಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪೌರುಷೇಯ ಆಗಮ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಲೋಕ ಶಬ್ದವು ಗ್ರಂಥ ಪರವಾಗಿದೆ.

(3) "ಭವಿತಾಥಾಪಿ ಲೋಕೋಽಯಮಯುತಂ ಶರದಾಂ ಶತಂ" ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು (10,000x100=) 10 ಲಕ್ಷ ವರ್ಷ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(4) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ - 66ರವರೆಗೆ 1-1/2 ಶ್ಲೋಕವು ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

4.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(65-66)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ ಮದ್ವಾಣೀಂ ನಿರ್ಗುಣಾನ್ ಪ್ರತಿಮಾಭಣ||6-65||

ಗುಣಿನಾಂ ಭಣ ಸದ್ವಾಣೀಂ ನೋ ಚೇತ್ಪಾಣಾನ್ ವ್ಯಣೋಮಿ ತೇ|
ಕಾಣ ಕಾಣ ಗುಣೈರ್ಹೀನೋಽಪ್ಯಣ್ಣೈ ಕುರು ಕುಮಾನವಮ್||6-66||

ಹೇ ಅಧಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! (ಅಧಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಸೇವಿತನಾಗಿ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ವಿಪ್ರನೇ!) ನನ್ನ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನಿರ್ಗುಣರಿಗೆ (ದುರ್ಜನರಿಗೆ) ಹೇಳಬೇಡ. (ಅನಿಷ್ಟ ನಿವರ್ತಕ, ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪಕವಾದ ಈ) ಗ್ರಂಥ ರತ್ನವನ್ನು ಸದ್ಗುಣವಂತರಿಗೆ ಹೇಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ (ಅಂದರೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ) ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ) (ದ್ವೇಷ, ಈರ್ಷ್ಯಾದಿ) ಗುಣಗಳಿಂದ (ಕೂಡಿ) ಹೀನನಾದ, ಕುಮಾನವನಾದ ಕಮಲನಾಭನನ್ನು ಸಣ್ಣವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. (ಅಂದರೆ ಮರ್ಯಾದಿಸಬೇಡ.)

(1) ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಅಧಮಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ನೀಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಸೇವಿತನಾಗಿ, ತನಗೂ ಆಖ್ಯಾನ ಹೇಳು, ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ವಿಪ್ರನು.

(2) ಕಾಣೋಭಟ್ಟ! ತದ್ವತ್ಪಾಣಃ ಕಮಲನಾಭಃ.

(3) ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(4) "ಮತ್ಸನ್ನಿಧಾನೇ ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ (101)ವರೆಗೂ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ.

(5) "ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತಾನು ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗಿ ಬಾದರಾಯಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವೆನೆಂದು" (59ರಲ್ಲಿ) ಯಾವುದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಅದು ಹೇಗೆ? ತಾವು ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋದಾಗ್ಯೂ, ಸ್ವಚ್ಛಂದನಾದ (ಅಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ) ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತ್ರ ಗಮನವು ಅಸಂಭವವೆಂದರೆ, ಸ್ವಚ್ಛಂದನಾದಾಗ್ಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಯಾವಿಶೇಷದಿಂದ "ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದೇವರೋ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು" ಎಂಬ ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೇಕದಂತೆ, "ತಾನಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು" ಎಂಬ ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೀಕಾನುಸರಣಿಯಿಂದ ಸ್ವರೂಪತಃ ಲೌಕಿಕ, ಭೌಮ, ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ವೇದನಿಧಿಯ ಆದರಾನುಸಾರದಿಂದ, ಅವರಿಗಭಿಮತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಆವಾಸರೂಪವಾದ ತನ್ನ ಭೌಮ, ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

5.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(67-100)

ಮತ್ಸನ್ನಿಧಾನೇ ಸತಿ ನನ್ನನಾಗ್ಯ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸುನ್ದರಮನ್ದರಾಭೇ|
ಕನ್ದಾಶನೇನ್ಯೈಃ ಸಹ ಚೇನ್ವಿಯೇಶೋ ವೀನ್ದಾದಿ ದೇವೈರಪಿ ಸನ್ನಿಧತೈ||6-67||

ಮಯಿ ಗಚ್ಛತಿ ಸತ್ಪತ್ರ ದೇವೈಃ ಸಹ ಮುನೀಶ್ವರೈಃ|

ಪರಿಗಚ್ಛತಿ ಸ್ವಚ್ಛನ್ನೋಽಪ್ಯನೇಕಾತ್ಮ ಸುಮೂರ್ತಿಭಿಃ||6-68||

ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾನುವಿಧಾಯಿತ್ವೇನ ತಸ್ಯ ಮೇ|

ಕಸ್ಯ ಚೇದ್ಯಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಪಶ್ಯ ಲೋಕೇ ಸುಚಕ್ಷುಷಾ||6-69||

ಹೇ ನಂದನಾಗ್ಯಾ ! (ಹೇ ವೇದನಿಧೇ!) ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸದ್ಯಶವಾದ ಸುಂದರವಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರಲು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಈಶರಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಿತರಾಗಿ, ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಹೇ ಸತ್ಪತ್ರನೇ! ನಾನು (ಅನ್ಯತ್ರ) ಹೋದರೆ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು (=ಅನೇಕರೂಪಾತ್ಮಕ ಬಾದರಾಯಣರು) ಮತ್ಸ್ಯ ದಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. (ಹೀಗೆ) ಬಾದರಾಯಣರು ಮತ್ತು ನಾನು ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾನುಸಾರಿ ರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತೇವೆ, (ಅಂದರೆ ನಾನು ಇದ್ದರೆ, ಅವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಹೋದರೆ ಅವರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ). ಇಂಥಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಇದೆ? (ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಲಿಂಗ ಸಹಿತವಾದ)ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡು.

(1) ಪ್ರಾಣದೇವರು ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗರುಡಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಬರುವನೆಂದು, ಷಟ್ಪ್ರಷ್ನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

(2) "ಶೀಘ್ರೇಣಾಹಂ ತು ಗಚ್ಛಾಮಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ - ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಆವಾಸವೂ, ಆನಂತರ ಬೇರೆ ಅಭಿಮತ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಗಮನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಶ್ವಾಸತಃ ಪುತ್ರ ಯಾಸ್ಯಂತಂ ಸ್ಥಾಪಯಾಶು ತಮ್|

ಸೇಶ್ವರಂ ಭಾಸ್ವರಂ ಮೂರ್ತಿಂ ಕಾರ್ತಸ್ವರಸಮಾಕೃತಿಮ್||6-70||

ಅವಿಶ್ವಾಸೇ ಪ್ರಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಸುವಿಶ್ವಾಸೇ ವಸಾಮ್ಯಹಮ್ |

ತವ ಶ್ವಾಸಪ್ರಣೀತಾಹಂ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ ||6-71||

ತಸ್ಮಾದಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧ್ಯೈ ತೇ ಶುದ್ಧ ವಿಶ್ವಾಸ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್ |

ಕುರು ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಕೋಽದ್ಧಾ ವಕ್ತಾ ಚ ಮಾಂ ವಿನಾ ||6-72||

ಆದ ಕಾರಣ (ನೀನು ಅನ್ಯತ್ರ) ಹೋಗುವ (ನನ್ನನ್ನು) ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ (ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡು) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸುವರ್ಣ ಹಯವದನಮೂರ್ತಿ ಸಹಿತವಾದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬಾದರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು (ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರ) ಸ್ಥಾಪಿಸು, ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಇರುತ್ತೇನೆ. (ನನ್ನ ವಾಯುತ್ವದಶೆಯಲ್ಲಿ) ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಶ್ವಾಸನಿಯಾಮಕನಾಗುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ (ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ) ನಿನ್ನ ಶುದ್ಧವಾದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸ್ಥಿತನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ (ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಅಥವಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು) ಮಾಡು. ನನ್ನ ವಿನಾ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?

ಪಾಪಿಗಳ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಚಿದಾನಂದರೂಪಿಗಳಾದ ಬಾದರಾಯಣರು, ಹಯವದನರು ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿದ್ದರೂ, ಸುವರ್ಣ ಹಯವದನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಾದರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಏಕತ್ರ ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸು, ಅವಿಶ್ವಾಸಮಾಡುವವರಿಂದ ದೂರ ಹೋದಾಗ್ಯೂ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ವಿಶ್ವಾಸದ ಫಲವೇನಂದರೆ, ನನ್ನ ವಾಯುತ್ವದಶೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶ್ವಾಸನಿಯಾಮಕನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬಿಂಬನೋ, ಅವ್ಯವಧಾನದಿಂದ ಗುರುವೋ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯು ಸರ್ವರಿಗೂ ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯದಾಯಕವೋ, ಪೂಜಿಸದವರಿಗೆ ಆಕಾಲಮೃತ್ಯುಪ್ರಾಪಕವೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನೂ ಸಹ ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯ ಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಜಾನವೃದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನಿನ್ನ ಶುದ್ಧ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸ್ಥಿತನಾದ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡು. ನನ್ನ ವಿನಾ ನಿನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪೋದ್ಧಾರಕ ಗುರುವು ಎಂದು ಭಾವವು.

ಸಹೋದರಂ ಚ ಹಿತ್ವಾಪಿ ಕವಿಃ ಸ್ಯಾಂ ತ್ವನ್ಮುಖೇ ಸದಾ|

ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ರಹಸ್ಯಂ ಮೇ ಪರಸ್ಯ ಸುಯಶಸ್ವಿನಃ||6-73||

ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಶಶ್ವದುಕ್ತ್ಯಾಚ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ಮತ್ಯ ತೌ|

ದರ್ವೀಕರೋ ಗರ್ವಿತೋಽಪಿ ಗರವೀರ್ಯೇಣ ಗಾರುಡೈಃ||6-74||

ಗಾಂ ಗತೋಽಪಿ ನ ಗಂತಾ ಚ ಸ್ವಾಂಗತಿಂ ಸೌಗತೋ ಯಥಾ|

ತಥೈವ ತವ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿಶ್ವಸ್ತಃ ಪ್ರಸ್ತುತಾಂ ಗತಿಮ್||6-75||

ಸಹೋದರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸದಾ ನಿನ್ನ ದ್ವಾರವೇ ಕವಿಯಾಗುವೆನು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಶೋಭನವಾದ ಯಶಸ್ಸುಳ್ಳ ನನ್ನ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮತ್ತು (ನಿನ್ನ ಶ್ವಾಸನಿಯಾಮಕನಾಗುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯವಾದ, ನಿನ್ನ ಗರುಡಭಾವರೂಪದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು) ವಿಪ್ರನ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ (ಸುಯಶಸ್ವಿಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪತ್ಯಾದಿಗಳ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ) ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡು. ಹೇಗೆ ವಿಷವೀರ್ಯದಿಂದ ಗರ್ವಿತವಾದ ಸರ್ಪವು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಗಮನಶೀಲವುಳ್ಳದಾದಾಗ್ಯೂ, ಗಾರುಡ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ (ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು) ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗಮನ ಮಾಡಲಾಗದೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಏಕತ್ರ) ಇರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (ಏಕತ್ರ) ಇರುವವನಾಗುವೆನು.

ಇಲ್ಲಿ ಸಹೋದರರೆಂದರೆ, ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತರೂ ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠಾಧೀಶರೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸುರೋತ್ತಮತೀರ್ಥರು. ಅವರಲ್ಲೂ ಗುರುರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಾನವಿತ್ತು. ಅವರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ವೇದನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವೆನೆಂದು ಭಾವವು. ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಅದನ್ನು ವೇದನಿಧಿಗಳು ಬರೆಯಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡಿಸಿದರು.

ಹಿತ್ವಾ ಶಸ್ತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪೂಜಾಂ ತ್ವತ್ಕೃತಾಂ ಸಂಸ್ಥಿತೋಽಭವಮ್|

ತವಾದರಾಖ್ಯರೋಧೇನ ಪ್ರತಿರುದ್ಧೋ ಭವಾಮಿ ಚ||6-76||

ತ್ವದಾರಾಧಿತಪಾದಾಬ್ಜಃ ಸುಧಾಸಾಗರಗೋ ಯಥಾ।

ಅಭವಂ ಶುಭಮೇವ ತ್ವಮಭಯಂ ಚಾಪಿ ಮದ್ಭವ॥6-77॥

ಲಭ ಮೇ ಭವ ಸಮ್ಪ್ರೀತಿಭಾಜೋ ಭವ್ಯಭವೇಷು ಚ।

ಇತಃ ಪರಂ ಪರೈರುಕ್ತಾಂ ರಿಕ್ತಾಂ ವಿಶ್ವಾಸತಃ ಕೃತೌ॥6-78॥

(ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗುವುದನ್ನು) ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ (ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ) ಇರುವವನಾಗುವೆನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸನಾಮಕ ಪಾಶದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗುವೆನು. ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಆರಾಧಿತವಾದ ಪಾದಕಮಲ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮದ್ಭವ! (ವೇದನಿಧಿಯೆ) ನೀನು ಶುಭವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅಭಯವನ್ನೂ ಸಹ ಪಡೆಯುವವನಾಗಿ, ಶುಭ ಸಾಧನ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾಗು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿನ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇತರರು ಹೇಳಿದ್ದು ಬರಿದಾದುದೆಂದು (ಪೂಳೈದು ತಿಳಿ).

ನ್ಯತ್ಕೃತಾಂ ತರ್ಕಿತಾಂ ಸದ್ಭಿಃ ಸ್ವೀಕೃತಾಂ ನ ಕುರು ಪ್ರಿಯ।

ಕಾಕೋದರೋ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ತೋಕೋದರ ಪ್ರಪೂರಣಮ್।

ಭೇಕೋದರಗತಾಂತ್ಯವೃಲ್ಮಿಕೋದರ ಗತೋಽಪಿ ಸನ್॥6-79॥

ಕುರುತೇ ನಿರತಸ್ತಚ್ಚ ಸ್ಮರತೇ ಹರತೇ ನರೈಃ।

ಹರಂಸ್ತು ತ್ವರತೇ ರನ್ತುಂ ಪುರತೇ ಕ್ರಿಯತೇ ಚ ಸಃ॥6-80॥

ತದ್ವತ್ಪಲೋಪಿ ಮಲಭಾಣ್ಮಮಜಾಣ್ಮಕೋಶೇ।

ಸ್ವಸ್ಯೋದರಂ ತು ತರತೇ ಪರಪೀಡನಾಚ್ಚ॥

ನಿತ್ಯಂ ಕಲತ್ರರತಿಮಾನ್ ಭವತೀಹ ಪುತ್ರ।

ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪರಸ್ಯ ಹರತೇ ನರಕೇ ಚರಿಷ್ಯನ್॥6-81॥

ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ಸಜ್ಜನರಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಸಜ್ಜನರಿಂದ ತರ್ಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು (ನಿನ್ನವರಿಂದ) ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ಕಪ್ಪೆಯ ಉದರಲ್ಲಿರುವ ಕರುಳಿನಿಂದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಲಿಚ್ಛಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲೇ ನಿರತವಾಗಿದ್ದು (ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು) ಅಪಹಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ತನ್ನಂತೆಯೇ ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು) ಅಪಹರಿಸುವ ಕಳತ್ರರನ್ನು ರಮಿಸಲು ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸರ್ಪ ನಿಕ್ಷೇಪ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನರರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಅದರಂತೆಯೇ ದುಷ್ಟನೂ ಕೂಡಾ (ವಲ್ಗೀಕ ಸದೃಶವಾದ) ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಶದಲ್ಲಿ, ಪರಪೀಡನೆಯಿಂದ, ಮಲಕೋಶವಾದ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು, ಇತರರ ಪ್ರಾಣಾಪಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. (ಹೇಗೆ ಲೋಕೋಪದ್ರವಕಾರಿಯಾದ ಸರ್ಪವು ನರರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ದುಷ್ಟ ನರನೂ ಕೂಡಾ ಯಮದೂತರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು) ನರಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ದುಷ್ಟರ ಸಂಗವು ತ್ಯಾಜ್ಯವು).

ಅಪ್ರಾಕೃತಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಪ್ರಾಂತರ ಮುಖೇನ ಚ|

ಸುಪ್ರಾಕೃತ ಮನೇನೈವ ಸಮ್ಪ್ರಾರ್ಥಯ ಸುತಾಶು ಮಾಮ್|| 6-82||

ಶಿಷ್ಯಾನಿ ತುಷ್ಯಾನಿ ಚೇತಿ ವರ್ಣ ನ್ಯೂನತ್ವತಃ ಸುತ|

ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಯ ನ್ಯೂನತ್ವಂ ಕ್ರಮಾಜ್ಞಾನೀಹಿ ಮಾನವ||6-83||

ವೃನ್ದಾವನೇ ಯಾದೃಶಂ ತು ತಾದೃಶಂ ನಾಸ್ತಿ ನನ್ನನೇ|

ನನ್ನನೇ ಯಾದೃಶಂ ಧೀಮನ್ ತಾದೃಶಂ ನಾಸ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ||6-84||

ಹೇ ಸುತನೇ! ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು. ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದಿಂದಲೇ (ಅಪ್ರಾಕೃತಂ=) ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು (ಸುಪ್ರಾಕೃತಂ=) ಪ್ರಕೃತ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಸಹ ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರವೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. "ಶಿಷ್ಯಾನಿ ತುಷ್ಯಾನಿ ಚ" (VI-44) ಹೀಗೆ ವರ್ಣನ್ಯೂನತ್ವದಿಂದ (ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೋಪೇತ ಶ್ಲೋಕ ಭಾಗದಿಂದ)

ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ನನ್ನ) ಸನ್ನಿಧಾನದ (ಅಧಿಕತ್ವ) ನ್ಯೂನತ್ವಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಹೇ ಮಾನವನೇ! ತಿಳಿ. ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆಯೋ ಅದು ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ! ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆಯೋ, ಅದು ವಿಪ್ರ(ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ)ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

(1) VI-44ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ, ಸನ್ನಿಧಾನವು ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನವಾಗಿಯೂ, ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕತರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವತೋಮುಖ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿಯೂ, ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನ ನಿಮಿತ್ತಕ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಕವಿತ್ವಾದಿದಾಯಕವಾಗಿಯೂ, ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ತಪೋನಿಮಿತ್ತಕ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಜ್ಞಾನ, ಆಚಾರ, ಮಂತ್ರ, ಯಂತ್ರ, ಅಂತಃಕರಣ, ಶುದ್ಧಾದಿದಾಯಕವಾಗಿಯೂ, ಅನ್ನ ಭೋಜನದಿಂದ ಅನ್ನಧಾತ್ಯವಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(2) ಶ್ಲೋಕ82ರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ (VI-74) "ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಶಶ್ವದುಕ್ತ್ಯಾ" ಎಂಬುವುದರಿಂದಲೂ, ವಿಪ್ರನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಾಧಿಕ್ಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ 82ನೇ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಆಖ್ಯಾನದ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹ ರೀತಿಯು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವರೂಪೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ವಿಪ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯಜ್ಞ ಗುರುವಿನಿಂದ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರುತವಾದದ್ದನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರ-ಸ್ವರೂಪ-ಗುಣೋಪಾಸನ-ಸಾಧನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಿವರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತೆ. ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರೃಷ್ಟರಾಗಿ (=ಪ್ರಶ್ನಿತರಾಗಿ), ತಿಳಿದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ವಿಷಯ, ಅಭೀಷ್ಟಾದಿಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಪಾರಾಯಣ, ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವಾದಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೂ ಯಾವ ಸಾಧನೆ ಆಗಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಗುರು, ಗ್ರಂಥ, ಪಾಠ, ಮಂತ್ರ, ಪ್ರತಿಮೆ, ತಪಸ್ಸುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಹರಿವಾಯುಗಳ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವು ವೈರ್ಥವಲ್ಲ.

ಅಧಿಷ್ಠಾನಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ದಾತುಂ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸದಾ|

ವೃನ್ದಾರಕೇನ್ವಸನ್ನಿಷ್ಟೋ ಮನ್ನಸ್ಮಿತ ವಸಾಮ್ಯಹಮ್||6-85||

ತ್ವಯಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವಕ್ತಾಚ ವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮತಾಂ ವರ।

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಕೃತ್ಯಾನಿ ಭೃತ್ಯಾ(ನ)ನುಗ್ರಹ ಕಾತರಃ॥6-86॥

ವಸಾಮಿ ಮನಸಾ ಶ್ರೀಮನ್ ದಾಸೋ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್।

ಶ್ವಾಸರೂಪೇಣ ಚಾವಾಸಃ (ಶ್ರೀಶ)ವಿಪ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಭವಾಶು ಚ॥6-87॥

ಹೇ ಮಂದಸ್ಮಿತ! ನನ್ನ ಅಧಿಷ್ಠಾನಭೂತವಾದ ವೃನ್ದಾವನದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಅಜ್ಞಪ್ತನಾಗಿ, ನಾನು ಸದಾ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ (ಸಕಲ ದೇವತಗಳೊಡನೆ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಕಲ ರೂಪಗಳೊಡನೆ) ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ (ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ) ಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೇ! (ವೇದನಿಧಿಯೇ!) ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಭೃತ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನ ಅನ್ನ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಾತರನಾಗಿ (ವಾಕ್, ಪ್ರಾಣ) ಮನೋರೂಪದಿಂದ (ಅವನಲ್ಲಿ) ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅವರ ದಾಸನಾಗಿ (ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಲು) ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಹೊಂದಿ (ಶ್ವಾಸರೂಪೇಣ=) ಗರುಡಭಾವದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ (ಆವಾಸಃಭವ=) ವಾಹನ ರೂಪನಾಗು.

(1) ಶೇಷ ಗರುಡ ಇಂದ್ರರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಅಜ್ಞಪ್ತನಾಗಿ, ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ, ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪಗಳೊಡನೆ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ, ವೃನ್ದಾವನದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಅದು ಸೇವ್ಯವು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ವಿಪ್ರ ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವೇದನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ, ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಭೀಷ್ಟದಾನ ಮಾಡಲು ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ (ವಾಕ್, ಪ್ರಾಣ) ಮನೋರೂಪದಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೈವೇದ್ಯ ರೂಪವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅರ್ಥ.

(2) ವೇದ ನಿಧಿಗಳಿಗೆ "ಶ್ರೀಶಸ್ಯ ಶ್ವಾಸರೂಪೇಣ ಆವಾಸಃ ಭವ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಭಾಷ್ಯೋಕ್ತ ರೀತ್ಯಾ "ಗರುಡೋ ಮಧ್ಯ ಪಂಚಕ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಗರುಡ ದೇವರಿಗೆ ಶ್ವಾಸ ನಿಯಾಮಕತ್ವವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗರುಡ ಭಾವದಿಂದ ಶ್ರೀಶನ ವಾಹನನಾಗು ಎಂದರ್ಥ.

(3) ವಾದಿರಾಜರ ಅವತಾರವು ಮಹತ್ತಾದ ಪ್ರಯೋಜನ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಮಧ್ಯ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವರ ಸೇವೆಯು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(4) ಅನ್ನಗ್ರಹಕಾತರಃ - ಅನ್ನಗ್ರಹ ಕಾತರಃ - ಮತ್ತು ಶ್ರೀಶಸ್ಯ - ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಎಂಬ ಎರಡು ಪಾಠಾಂತರಗಳಿವೆ. "ವಿಪ್ರಸ್ಯ" ಎಂಬ ಪಾಠಕ್ಕೆ ವಿಪ್ರನ ಶ್ವಾಸನಿಯಾಮಕನಾಗು ಎಂದರ್ಥ.

ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಜ್ಞ ಕೃತಾರ್ಥಂ ಮಾಂ ತ್ರಾತಾ ತ್ವಂ ಸರ್ವದಾಽತ್ರತು।

ಕುಬೇರೋಽಪ್ಯಥ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಭೇರೀರವ ಆದರಾತ್॥6-88॥

ಗಮ್ಭೀರ ಸ್ತೋತ್ರ ಸಂನಾದ ಸುಭೀರುಸ್ಸನ್ ಉಪಾಗತಃ।

ಗೃಹ್ಣನ್ ಪಾಣಿಂ ಗುಣಿನ್ ಧೀಮನ್ ಮಣಿ ಕೀರ್ಣಾನಿ ಮಾನವ॥6-89॥

ದದೌ ಚಾಭರಣಾನ್ಯಾಶು ಚರಣೇ ಮಣಿರಾಶಿಕಮ್।

ಸ್ವಗೃಹಂ ವೇಶಯಾಮಾಸ ಸ ಗೃಹ್ಣನ್ನೇವ ಮೇ ಕರಮ್॥6-90॥

ಹೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಜ್ಞ! ("ಶ್ವಾಸರೂಪೇಣಾವಾಸೋ ಭವ" ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವನೇ!) ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ತಿಳಿ. (ಈಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ರಕ್ಷಿಸು) (ಹೀಗೆ ಬಾದರಾಯಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತರದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ) ಕುಬೇರನೂ ಕೂಡಾ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಭೇರಿಶಬ್ದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ವಿನಮ್ರ ಭಾವಯುಕ್ತನಾಗಿ (ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ) ಬಂದನು. (ಆನಂತರ) ಹೇ ಗುಣಿನ್ ಧೀಮನ್! ಹೇ ಮಾನವ! ನನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಣಿಖಚಿತ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನ್ನ ಚರಣಗಳ ಬಳಿ ಮಣಿಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು (ಹಾಕಿ, ಅಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ), ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಪ್ರಗೃಹೀತಮತಿಪ್ರೇಮ್ಲಾ ಜಗೃಹೇ ಮಮ ಪಾದುಕೇ|

ಕುಬೇರಸ್ತ್ವ ಥ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುವೀರೋಽಪಿ ಸುವಿಸ್ಮಿತಃ||6-91||

ತ್ರಯೀವಿರೋಧಿನಂ ಹತ್ವಾ ಕವೀಶ್ವರಮುಪಾಗತಮ್|

ಯಥಾ ಕರೋತಿ ವೇದಸ್ಯ ನಿರ್ಭಯಂ ಭಾರತೀಪತಿಃ||6-92||

ತಥಾ ಕರೋಷಿ ಲೋಕೇಶಪ್ರೀತಿಂ ಸಾದಿತವಾನಸಿ|

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮತ್ಯ ತಿಸ್ಮೃತಿಮಾತ್ರತಃ||6-93||

(ನನ್ನ ಕರಗಳನ್ನು) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಕುಬೇರನು ವಿವೃದ್ಧಜ್ಞಾನಪ್ರಯೋಜ್ಯ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನನ್ನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು (ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ) ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಕುಬೇರನು ಸ್ವಯಂ ವೀರನಾದಾಗ್ಯೂ, ವೇದವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು (ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ) ನಾಶಮಾಡಿ ಬಂದ ಜಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಸುವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. (ಋಗ್ವಿಷ್ಣುಗಳಿಂದ) "ಹೇಗೆ ಭಾರತೀಪತಿಯಾದ ವಾಯುದೇವರು ವೇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿವರೋ ಹಾಗೆಯೇ (ನೀವೂ ಸಹ ವೇದವಿರೋಧಿ ದೈತ್ಯರ ಹನನದಿಂದ, ಪ್ರವಚನಾದಿಗಳಿಂದ, ವೇದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವನ್ನು) ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ಲೋಕೇಶನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಿರಿ." ಹೀಗೆ (ದೈತ್ಯ ಹನನ ಕ್ರಿಯಾ) ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ತಪೋ ನಿರತರಾದ ಯತಿಗಳು ಸ್ಥೂಲಬಲರಹಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ವೇದವಿರೋಧಿ ಕೃತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ತಾನು ಆ ರೀತಿ ಬಲರಹಿತನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ವೀರನಾದ ಕುಬೇರನು ವೀರತಮನಾದ, ಯತಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನೆಂದು ಅರ್ಥ.

ತ್ಯಕ್ತವಾನ್ ಸರ್ವಕೃತ್ಯಾನಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಮೇ ಸುತ|

ಅಹಂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರೇಣಾನಿಮಿಷೈಃ ಸಹಿತೋಽಗಮಮ್||6-94||

ಪಶ್ಯತಾಮೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಾಶಿನೋ ಲೋಕಮಾಗತಃ|

ಪ್ರಚೇತಾ ಅಪಿ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುಚೇತಾಶ್ಚ ವಿಪಶ್ಚಿತಮ್||6-95||

ಕುಚೇತಾಶ್ಚಾಗತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಸ್ವಚ್ಛಂ ಯಾಚಿತವಾನ್ ಮಮ|

ಜ್ಞಾನಂ ಭಾನುನಿಭಂ ಮೌನಿನ್ ಮಾನೇನ ಸಹಿತಂ ಶನ್ಯಃ||6-96||

(ಕುಬೇರನು ನನ್ನಿಂದ ತತ್ವಶ್ರವಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. (ಅನಂತರ ಕುಬೇರನ ಭವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಹೇ ಸುತನೇ! ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಸುಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನಾದಾಗೂ ವರುಣನು ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅನಂತರ ವಿನಯದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು (ಅಜ್ಞಾತ ಪ್ರಮೇಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಹೇ ಮೌನಿನ್! (ವೇದನಿದೇ) (ಆ ವರುಣನು ನನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾಗಿ) ಪ್ರಮಾಣೋದಾಹರಣ ಜನಿತವಾದ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ (ಅತಿಶಯವಾದ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊಂದಿದನು.

(93 1/2) ಮಹಾಜನಗಳಿಂದ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಟಿಲಾಭಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತುಲ ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹೇಗೆ ಜನಕರಾಜನು ಶುಕಮುನಿಯಿಂದ ತಿಳಿದನೋ ಹಾಗೆ ಕುಬೇರನು ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ತನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನೆಂದು ಭಾವ.

ಅನನ್ತಾನಂತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಸೂಚನಂ ಲೋಚನಂ ಯಥಾ|

ಕಾಞ್ಚನೇನಾಞ್ಚನಂ ಕುರ್ವನ್ ಮಾಂ ಭನ್ನಂ ಪಾಪಿನಾಮಿಹ||6-97||

ಲಾಞ್ಚನೈಃ ಪ್ರಾಞ್ಚಿತಂ ಜಾನನ್ ವಾಞ್ಚಿತಂ ಚಾಪ್ತವಾನ್ ಮಯಾ|

ತದಾದರೇಣ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಗರ್ವಿತಾ ಅಪಿ ಚರ್ವಿತಮ್||6-98||

ದರ್ವೀಕರಪತಿಂ ಪರ್ವಣ್ಯಾಪ್ತಾಃ ಸ್ವರ್ವಾಸಿನಶ್ಚ ಯೇ|

ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಸಮ್ಭಾಷ್ಯ ಜಗೃಹುರ್ದರ್ಶನಂ ಚ ಮೇ||6-99||

ಸ್ವಾದು ಸ್ವಾದು ಪದ್ಯೈರ್ದಿವ್ಯೈಃ ಮಧುರೋಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತೈಃ|

ಏವಂ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಂ ಚ ಮಾನವಾಂತಕಸನ್ನಿಧೌ|

ದಾನವಾ ಅಪಿ ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಸ್ತುವಂತೋ ಮಾಂ ದಿವಂ ಯಯುಃ||6-100||

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣದಿರುವ (ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್) ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ನನ್ನನು (ಖುಜುವೆಂದು) ತಿಳಿದು, (ನನಗೆ) ಕನಕದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, (ವರುಣನು) ವಾಂಛಿತವಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅನಂತಾನಂತ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನೇತ್ರವನ್ನು (ಅಂದರೆ ಅತಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು) ಪಡೆದನು. ವರುಣನ ಆದರದಿಂದ ಗರ್ವಿತರಾದ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳು ಚರ್ಚಿಸಿ, (ವರುಣೋಕ್ತಿಯು) ಸಾಧುವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಸರ್ಪಪತಿಯಾದ (ಅಂದರೆ ಶೇಷನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ) ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ (ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯಕಾಲವಾದ) ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಮಧುರೋಕ್ತಿಯಿಂದ (ಸಹಿತವಾದ) ದಿವ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ನನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. (ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಭಾವವು). ಮಾನವಾಂತಕನಾದ ನಿರ್ಋತಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ) ದಾನವರೂ ಕೂಡಾ, ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ವರುಣನಿಗೆ ಉಪದೇಶವಾದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಋತಿಯ ಉಪದೇಶವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||6-101||

ಇದಂ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುಂದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||6-102||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||6-103||

ಯಚ್ಚೈನ್ದ್ರತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥6-

104

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
ಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಮಾಪ್ತಃ ॥6-104॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ ಅಥ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥ 7-132॥

1.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ ॥ ಶ್ಲೋಕಾಃ(7/1-44)

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವೇದಾದಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಆಪ್ತ ಮೂಲತ್ವ, ಶ್ರುತಿ ಮೂಲತ್ವ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿ ಮೂಲತ್ವಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಲು, ಹಯವದನ, ಧನ್ವಂತರಿ, ಬಾದರಾಯಣ, ನರನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಿಂದ ವೇದಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಶ್ರವಣರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಾದಿ ದಿವ್ಯಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ, ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತಿ, ವ್ಯಾಸ, ವೇದವನಿದ್ಯಾದಿ ಅನುಗ್ರಾಹಕರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಏವಂ ವೈ ದೇವತಾ ಲೋಕೇ" - ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ "ಮಂದಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ....." (44)ರ ವರಗೆ ವೇದನಿಧಿಶೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಈಗ ಸತ್ಯಲೋಕಸ್ಥಿತ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಮುಖದಿಂದ ವೇದಾರ್ಥ ಶ್ರವಣರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯ ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ವಿಪ್ರೋಪದೇಶಕವಾದ ಭೌಮಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಧನ್ವಂತರ್ಯಾದಿ ಮೂರು ರೂಪೋಪದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಶ್ರವಣರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಓಂ ಏವಂ ವೈ ದೇವತಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಶಾಸನಪೂರ್ವಕಾನ್।

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾಕಾಶಗಾಮೀ ತು ಸತ್ಯಲೋಕಮಿತೋಽಗಮಮ್॥7-1॥

ತತ್ಯೈವ ನಿವಾಸಾಮ್ಯದ್ಧಾ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣಃ ಸದಾ |

ಬದ್ಧೋಹಯಗ್ರೀವಪಾದೇ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತಶ್ಚ ಸುಸ್ಥಿರಃ ||7-2||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (ದೇವತಾಲೋಕವಾದ) ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪಾದದ ಬಳಿ (ಭಕ್ತಿಪಾಶದಿಂದ) ಬದ್ಧನಾಗಿ, ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣವುಳ್ಳ ನಿಶ್ಚಲವಾದ, ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತತ್ರಾಪಿ ಮಾಂ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವಮೇವ ಚ |

ಗ್ರಾಹಯಾಮಾಸ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ವರ್ಗೇ ವರ್ಗಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವವಿತ್ ||7-3||

ಸರ್ಗೇ ಸರ್ಗೇ ತಥಾಹಂ ವೈ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಮಾರ್ಗಯನ್ |

ಘರ್ಘರೌ ತೌಚ ದೈತ್ಯಾಗ್ರೈ ಮಧುಕೈಃಭ ಸಂಜ್ಞಿತೌ ||4||

ತೌ ಹತ್ವಾ ಸಲಿಲೇ ಕಾಲೇ ಲೋಕಂ ನಿರ್ಮಿತಿವಾನಹಮ್ |

ಪಾಲಯಾಮಿ ಕುಲಾಲೋಽಪಿ ಕಲಶಂ ಪಾಲಯನ್ ಯಥಾ ||5||

ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಸರ್ವಜರಾದ, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರು, ವೇದ ಭಾಗಗಳ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಭಕ್ತವರ್ಗದಲ್ಲಿನ ನನಗೆ, ಸರ್ವ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಕ್ರಮವೇನಂದರೆ) ನಾನು ಪ್ರತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧುಕೈಃಭರೆಂಬ ಹಸರಿನ ಕ್ರೂರರಾದ ಇಬ್ಬರು ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಮೇದಿನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಲೋಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವೆನು. ಹೇಗೆ ಕುಂಬಾರನು ಸ್ವನಿರ್ಮಿತ ಘಟಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ (ನಾನು ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ).

ವೇದೋಕ್ತ ಸರ್ವಗಣಾನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ ಉಪಾಸನೆಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಇರುವುದು. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವೂ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಪದವೀಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಏವಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಕಂ ಚ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ ವಿನಾಪ್ಯಹಮ್|

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸುಷ್ಠು ಕರೋಮೀಷ್ವಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪ್ರೇಷ್ಠಸದ್ಗತಿಮ್||7-6||

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಭಕ್ತಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ತು ಪಾತಕಮ್|

ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪದಾಂತಿಕಂ ಸ್ವಸ್ಯ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತಂ ಶ್ರುತಿಗ್ರಹೇ||7-7||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಸ್ವಷ್ಟ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಿಯರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ, (ಸ್ವಭಾವತಃ) ಸರ್ವ ಪಾಪವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿರುವ, ತನ್ನ ಪಾದದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವ, ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯುತನಾದ ಭಕ್ತನಾದ ನನಗೆ (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು) ಹೇಳಿದರು.

ಅಷ್ಟಕರ್ತೃತ್ವ=ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ, ನಿಯಮನ, ಜ್ಞಾನ, ಅಜ್ಞಾನ, ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ.

ಸಹಸ್ರಪದ್ಯ ತತ್ಪದ್ಮಂ ತತ್ಪದಾಖ್ಯದಲಾನ್ವಿತಮ್|

ತದ್ಭಾವನೌರಭಭುವಂ ಜಿಘ್ರನ್ ಬಿಭ್ರತ್ ಸ್ವಮೂರ್ಧನಿ||7-8||

ವಿಪ್ರಾಸ್ಯ ಸರಸೋದ್ಭೂತಂ ತರಸಾ ಸರ್ವಭೂಸುರಾಃ|

ಶಿರಸಾ ಸ್ವರಸೋಪೇತಾಃ ಶ್ರಿಯೈಃ ತಾಮರಸಂ ಪರಮ್||7-9||

ಧಾರಯನ್ತು ಬುಧಾಗಾರೇ ಧಾರಯನ್ತು ಸದಾರಕಾಃ|

ಆದರೈಃ ಪಾದರಜಸಾ ಧೂತಪಾಪಾಶ್ಚ ಯೇನರಾಃ||7-10||

ಪದಗಳೆಂಬ ದಳಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ, (ನನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾದ) (ಬಹು) ಸಹಸ್ರ ಪದ್ಯ ರೂಪವಾದ (ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ, ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಕ) ಪದ್ಮದ ಭಾವ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ (ಆ ಪದ್ಮವನ್ನು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು) ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಸಂಪತ್ಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಥವಾಗಿ, ವಿಪ್ರನ ಮುಖವೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ

ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಮಲವನ್ನು (ಆದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಗ್ರಹಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿ) ಸಜ್ಜನರು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲಿ. ನನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಪಾಪರಹಿತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ದೇವತಗಳೂ ಕಳತ್ರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಆದರದಿಂದ (ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಧರಿಸಲಿ.

(1) ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವೇ ಸಹಸ್ರ ಪದ್ಯ ರೂಪವಾಗಿ, ಆಖ್ಯಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಹಸ್ರದಳ ಪದ್ಯವು ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಮಾನಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ವೇದನಿಧಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರುಗಳೂ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಿ ಮೂಲತ್ವ, ಶೃತಿ ಮೂಲತ್ವ ಎರಡೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

(2) ಮೂಲದಲ್ಲಿ "ಅಮರಾಃ" ಎಂಬ ಪದವಿಲ್ಲ "ಅನರಾಃ" ಎಂದಿದೆ. " ಅನರಾಃ ಅಮಾನುಷಾಃ ದೇವಾಃ" ಎಂದು ಫಲಿತಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಸುರರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯತಿಗಳೂ ಪಂಡಿತರೂ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂ ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಕೂಡಾ ಪಂಡಿತರ ಮುಖದಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿರಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವರು ಎಂದರ್ಥವು. ಅನರಾಃ=ನರಾ ಅಪಿ ದೇವತ್ವ ಯೋಗ್ಯಾಃ ನತು ಸ್ವರೂಪತಃ ನರಾಃ ಪಶುಪ್ರಾಯಾಃ ||

ಇತ್ಥಂ ಮಮೋಕ್ತಿರೇವೇಯಂ ಕಥಂ ಕೃತ್ರಿಮವಾರ್ತಯಾ|

ವ್ಯರ್ಥತಾಂ ಯಾತಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಪಾರ್ಥಿವೇಷ್ಟಪಿ ಸಾತ್ವಿಕಾ(ಸಾರ್ಥಿಕಾ)||7-11||

ಅತಿಗೌಪ್ಯಾನಿ ಪದ್ಯಾನಿ ಮಯೋಕ್ತಾನ್ಯಪಿ ಕಾನಿಚಿತ್|

ಜನಸ್ಯಾಯೋಗ್ಯತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃತವಾನ್ ವಿಪ್ರವಾಕ್ಯತಃ||7-12||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. (ಇದು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ) ದುರ್ಜನರ ನಿಂದೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ? ಹೇ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ! (ಇದು) ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಉಳ್ಳದ್ದು. ಜನರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ (ಅಂದರೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಅಭಾವದಿಂದ), ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಪ್ರನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅತಿಗೌಪ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಅಪಹೃತವಾಗಿವೆ.

(1) ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾಶ್ಚಪಾರ್ಥಿವಾಶ್ಚ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ತೇಷ್ಟಪಿ ಸಾರ್ಥಿಕಾ - ಎಂದರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯತಿಗಳು, ಬಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಹಸ್ಥರು ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಾದ ಪ್ರಧ್ವೀಪಾಲಕರು ಇವರುಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ಈ

ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ ಸಂಪಾದನೀಯ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ, ಅಜ್ಞಾನಿ ಜನರೂ ದರಿದ್ರ ವೈಷ್ಣವರೂ ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನು ಎಂದು ಅರ್ಥವು. "ಹೇ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ" ಎಂಬ ಸಂಬುಧಿ ಎಂದಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(2) ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೂ "ರಹಸ್ಯತ್ವಾನ್ನ ಕಥ್ಯತೇ" ಎಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುರಾಜರೂ ಸಹಾ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ ಭಾವೀಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಅಂಥ ರಹಸ್ಯಹರಿಮಹಿಮಾ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ವಿಪ್ರನು ವೇದನಿಧಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ ಬರಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಅಹಂ ತ್ವವಿಶ್ವಾಸಮೇವ ಭಾವಿನಂ ಭಾವನಾತ್ಮಕಃ|

ಭಾವಯನ್ ಭಾನುಮಧ್ವೀಮನ್ ಅಬುಧಾನಾಂ ಹರಾಮಿ ಚ||7-13||

ಏವಂ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರನೃತ್ಯನ್ ವೈ ಸತ್ಯಂ ಕರ್ತುಂ ಮಯೋದಿತಮ್|

ತತ್ತನ್ಮುಖೇ ಪ್ರಯತ್ನಾನಿ ವಕ್ತುಂ ತಥ್ಯಂ ಕರೋಮಿ ಚ||7-14||

ಹೇ ಧೀಮನ್! ನಾನು ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸ್ವರೂಪನು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ (ಪದ್ಮತುಲ್ಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು) ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ಉಕ್ತ ಕಾರ್ಯವು ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಹೇಗೆ ದೃಢಭಕ್ತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ) ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಅನಾಯಾಸದಿಂದಲೇ ಯಥಾರ್ಥವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಮತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳ ಆಯಾಯ ಭಕ್ತರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ "ನಾನು ಸೇವಿಸಿದೆ, ಫಲವಾಯಿತು" ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವಂತೆ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೇ ಭಕ್ತರ ಮುಖಾಂತರವೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಯಾವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೋ ಅದು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಫಲವೂ ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು).

(1) ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳದಿರಲು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನು 13ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವದಾ ಭಕ್ತಿಶೀಲನಾದ ನಾನು, ಅವಿಶ್ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡದೆಂದು ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದೂ, ಆ ರೀತಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಉತ್ತ ಕಾರ್ಯವು ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ, ಯಾವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವೋ, ಅದು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ಪ್ರಯತ್ನಾನಿ" ಎಂಬ ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ವಿಳಂಬವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

(3) "ಭಾವನಾ=ಧ್ಯಾನಂ! ಭಾವನಾ=ಭಕ್ತಿಃ" ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸಧ್ಯಾನಾನ್ಯೇವ ಪ್ರಧಾನಾನೀತಿಮತ್ವಾ, ಅನುಷ್ಠಾನಂ ಸದಾ ಕರೋಮಿ || ತಾದೃಶ ಭಾವನಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ಯೇ ಯೇ ಮಯಿ ಭಕ್ತಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಮದ್ವಾಕ್ಯೇ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರ್ವಂತಿ ತೇಷಾಂ ವಿಶ್ವಾಸಾನುಸಾರೇಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯತ್ನಾನಿ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಫಲಂ ದದಾಮಿತಿ ಭಾವಃ || ಸೇವಾ, ದ್ರವ್ಯ, ದಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ವಿಶ್ವಾಸ, ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ ಕೆಲವರಿಗೆ; ಅಂಥಾ ಅಲ್ಪರಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡದೆಂದೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಹಸ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆಂದೂ ಭಾವ.

(4) ಸ್ವಪ್ನಗಳೂ, ವರಗಳೂ ಸುದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವರಿಗೇ ಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, "ಇನ್ನೇನು ವರ ಸಿಕ್ಕಿತು" ಎಂದು ಮನಸ್ಸೇ ಆಚರಿಸಬಾರದು. ದುರ್ಜನರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ವರಕೊಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಪಡಬಾರದು. ದ್ರುಪದ ರಾಜನು ಶಿಖಂಡಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೂ, ಅವಳು ಗಂಡೇ ಎಂದು ನಂಬಿ, ರುದ್ರ ದೇವರ ವಚನವು ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆತನಿಗೆ ಹಾಗೇ ಫಲವಾಯಿತು. ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ, ಮಾರ್ಗಸ್ಮೃತಿ ಎರಡೂ ಉತ್ಪಾಂತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವಂತೆ, ವರ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ಇವರಡೂ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸುದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮುಂತಾದವರ ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಚಿತ್ ಸೀದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಗೇಹ ಭಟ್ಟರು ವರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೂ ಪುನಃ ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದರೆಂದಿದೆ. ಆ ಮನೋಭಾವವೇ ಸಾಧು IV-14 ಮಧ್ಯವಿಜಯದಲ್ಲಿ "ವಿಶ್ವಾಸಃ ಫಲದಾಯಕಃ" ಎಂದಿದೆ. ಎಂದರೆ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು.

ಅಹಂ ಧವಳಗಂಧಾಯಾಂ ದೇವೈಃ ಸಹ ಮುನೀಶ್ವರೈಃ|

ಅರುಣೋದಯವೇಲಾಯಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಗಚ್ಛಾಮಿ ನಿತ್ಯಶಃ||7-15||

ನರಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂ ಚಾಪಿ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚ ವಿಮರ್ಶನಮ್|

ಸುರಾಣಾಂ ನೈವ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಸಮ್ಭಾಷಣಮಪಿ ಪ್ರಿಯಂ||7-16||

ಸ್ವಪ್ನೇಽಪಿ ಚಾಪ್ತವಾನ್ ಶ್ರೀಮನ್ ಆಯುಷ್ಮನ್ ನರದೇಹಿನಮ್ |

ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಯದಿ ವಾ ತಾಪಂ ನರಕೇ ಚಾಪ್ನುಯಾದ್ಭುವಮ್ ||7-17||

ನಾನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇವತೆಗಳ, ಮುನೀಶ್ವರರ ಸಹಿತ ಧವಳಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ (ಅನ್ಯ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ) ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ಮನುಷ್ಯರ ದರ್ಶನವೂ, ಸ್ವರ್ಶನವೂ (ಅವರೊಡನ) ಚರ್ಚಿಸುವುದೂ, ಮಾತನಾಡುವುದು ಸಹಾದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ಹೇ ಆಯುಷ್ಮನ್! ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ನರರನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಸಂಯೋಗಿಸಿ ಹೊಂದಿದರೆ (ಅಂದರೆ ಅವರೊಡನ ಸಂಭಾಷಣಾದಿಗಳು) ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅಂಥ ನಿಷಿದ್ಧ ಸಂಬಂಧವು ನರಕದಲ್ಲಿ ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಥಾಪಿ ಮೇ ನ ದೋಷಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿಸ್ಸಂಜ್ಞವಪುಷೋ ಋಷೇಃ |

ಅಘಮರ್ಷಣತೋ ದೋಷಂ ಶೋಷಯಾಮಿ ತಮಪ್ಯಹಮ್ ||7-18||

ತಸ್ಮಾದ್ಧವಳಗಜ್ಞಾಯಮಜ್ಞೇಕೃತ್ಯ ಮುನೀಶ್ವರಃ |

ಸಂಜ್ಞೇ ಕೃತಾವಗಾಹ ಸನ್ ಸ್ವಾಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ನಿತ್ಯಶಃ ||7-19||

ಆದಾಗ್ಯೂ ನಿಸ್ಸಂಗ ದೇಹಧಾರೀ ಋಷಿಯಾದ ನನಗೆ (ಅದು) ದೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ದೇವಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಲೋಕಾನ್ಯಾಯವನ್ನು) ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, (ವಿಪ್ರ ಸಂಭಾಷಣಾದಿ) ಸಂಗವುಳ್ಳ, ಮುನೀಶ್ವರನಾದ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಧವಳಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಘಮರ್ಷಣ(ಪಾಪನಾಶಕ ಸೂತ್ರೋಚ್ಚಾರ)ದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಆ ದೋಷವನ್ನೂ ಸಹ ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ. (ನಂತರ) ನನ್ನ (ನಿಜ) ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ (ದೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ).

(1) ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನರರೊಡನ ಸಂಭಾಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪಾಪಲೇಪವಾಗಿ (ನರಕತಾಪ ಸದೃಶವಾಗಿ) ದುಃಖ ಆಗುವುದಾದರೂ ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗಿ ಪದ್ಮಪತ್ರದಂತೆ ನಿರ್ಲೇಪ ಉಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಅದು ದೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ರಾವಣನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯಾದಿ ದರ್ಶನಜನ್ಮ ಪಾಪವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೂ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ದರ್ಶನಾದಿ ದೋಷಲೇಪವು ಇಲ್ಲ.

ಆದಾಗ್ಯೂ ಲೋಕಾನ್ಯಾಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನೂ ಕಳೆಯಲು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಘಮರ್ಷಣ ಸೂಕ್ತ ಪಠಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಧವಳಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸ್ನಾನಾನಂತರ, ವಿಪ್ರನ ವಾಸನಾಮಯ ಶರೀರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ರೂಪದಿಂದ, ನನ್ನ ನಿಜ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವವು.

(2) ತ್ರಿಕೋಟ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಮುನೀಶ್ವರನು. (ಹೇತುಗರ್ಭವಿಶೇಷ).

ಅಥ ತೇ ವಚ್ಚಿ ಸತ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಶ್ನಂ ಮಾ ಕುರು ಮಾಂ ಪ್ರತಿ।

ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಣಾಂ ಚ ವಾಚಂ ನ ಶೃಣು ನನ್ನನ॥7-20॥

ಶೋಷಯೇ ಸ್ಮೃತಿಮಾತ್ರೇಣ ದೋಷಂ ಸರ್ವಂ ವಿಪಶ್ಚಿತಾಮ್।

ಹಯಾಸ್ಯಕೃಪಯಾ ನಿತ್ಯಂ ಮಯಾಸ್ಯ ಚರಣಾರ್ಚನಾತ್॥7-21॥

ಪ್ರಿಯಾಸ್ಯೈವ ಗತಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪ್ರಯಾಸ್ಯಾಮಿ ನ ಸಂಸೃತಿಮ್।

ಹೇ ಪುತ್ರ ವೃತ್ರ ಹಂತಾಯಂ ವಿಚಿತ್ರಂ ಕೃತವಾನಹೋ॥7-22॥

ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ) ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಹೇ ನಂದನ! (ಶಿಶ್ನೋದರ ಪರಾಣಾಂ=) ತತ್ತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಹಯವದನನ ಚರಣಪೂಜೆಯು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ (ನಾನು, ನನ್ನನ್ನು) ಸ್ಮರಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸರ್ವದೋಷವನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗರೂಪ ಮಾರ್ಗವೂ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಿತ ಮುಕ್ತಿರೂಪ ಗತಿಯೂ (ನನಗೆ) ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನಾನು (ಮರಣಾದಿ ದುಃಖರೂಪವಾದ) ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ, ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ವೇದನಿಧಿಯೇ! ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ಈ (ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ) ಇಂದ್ರನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

(1) ಶಿಶ್ನೋದರ ಪರರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅಂಥವರ ಉಪದೇಶವು ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ ಕೂಡಾ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ.

(2) ನಿತ್ಯವೂ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ಆ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ, ತನಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಸಕಲ ಪಂಡಿತರ ಸರ್ವದೋಷವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿರ್ವಿಘ್ನ ಸಾಧನ ಸಂಪನ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(3) ನಾನು ಇಂಥ ನಿರಭಿಮಾನಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವಿತ್ರಾದಿಷ್ಟಶ್ಚ ಸ್ವಚ್ಛತ್ರಂ ಧೃತವಾನತ್ರ ಮೂರ್ಧನಿ।

ಧನ್ವಂತರಿಂ ಭಜೇ ನಿತ್ಯಂ ಮನ್ವಂತರಪತಿಂ ಪ್ರಭುಮ್॥7-23॥

ತನ್ವಂತರಗತಶ್ಚಾಹಂ ನನ್ವಂತರಗತೋಽಪಿಸನ್।

ಅಮೃತಾಂಶುಗತಂ ದೇವಂ ತ್ವಮೃತಾಭಿ ಸಮುದ್ಯವಮ್॥7-24॥

ಅಮೃತಂ ಪಾಯಯಂತಂ ಮಾಂ ಅಮೃತಾಕ್ಷಕಮಣ್ಣಲುಮ್।

ಸ ದೇವೋ ವರದೋ ಮಹ್ಯಂ ತದೈವ ಪ್ರಭುರವ್ಯಯಃ॥7-25॥

ತಂದೆಯಾದ ಕಶ್ಯಪನಿಂದ ಸೂಚಿತನಾಗಿ (ಇಂದ್ರನು) ತನ್ನ ಶ್ವೇತಛತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ (ತಾನೇ) ಹಿಡಿದನು. (ಶ್ವೇತಛತ್ರ ಸಾದೃಶ್ಯ ಉಳ್ಳ ಶ್ವೇತ ವರ್ಣದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಾಂತರ್ಗತ) ಮಂತ್ರ ವಿಶೇಷಾಧಿಪತಿಯಾದ (ಧನ್ವಂತರಿ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ, ತಾಪಸ ಮನ್ವಂತರ ನಿಯಾಮಕನಾದ) ಧನ್ವಂತರಿ (ರೂಪೀ ಹರಿಯನ್ನು) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ, ಮಂಡಲಾಂತರದಲ್ಲಿರುವವನಾದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಕೂಡಾ (ಯೋಗಜ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ) ಶರೀರಾಂತರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ (ಅವನ ಸಮೀಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ) ಭಜಿಸುವೆನು. ಚಂದ್ರಮಂಡಲಾಂತರ್ಗತನಾದ, (ಅಮೃತಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಅಮೃತ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆವಿರ್ಭೂತನಾದ, ನನಗೆ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಭುವನ್ನು (ಭಜಿಸುವೆನು) ಆಗಲೇ ನಾಶರಹಿತನಾದ ಪ್ರಭುವಾದ ಆ ದೇವನು ನನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾದನು.

ಧನ್ವಂತರಿಯ ಅವತಾರವು ಕಾಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದರೂ, ಉಪಾಸನೆಗಾಗಿಯೇ ಬೇರೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೆಂದೂ 23 1/2 ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ.

ದದೌ ಚ ದಿವ್ಯವಿಜ್ಞಾನಂ ಮುದೈವ ಮಮ ಸೇವಯಾ|

ಶ್ರೀಪತಿಶ್ಲೋತ್ರಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಜಗತಿ ತತ್ಪ್ರತಮ್||7-26||

ಕತ್ಥನಂ ತಚ್ಚ ಮಿಥ್ಯೇತಿ ಜಲ್ಪನ್ತಿ ದಿತಿಜಾಃ ಸುತ|

ಪೂರ್ವಂ ಸುರಾಸುರಗಣೈರರ್ಥಿತೋಽಹಂ ಕಥಾಂತರೇ||7-27||

ತಥಾಂತರೇ ಪಪುರ್ದೇವಾಸ್ತ ಮೃತಂ ಚೇತರೇ ಮೃತಿಮ್|

ಯುದ್ಧೇ ದೇವೈಃ ಸುಸನ್ನದ್ಧಾಃ ವಿದ್ಧಾಃ ವೃದ್ಧ ವಿರೋಧಿನಃ||7-28||

ನನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ (ಆ ಧನ್ವಂತರಿ ಸ್ವಾಮಿಯು) ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. (ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) "ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. (ಜೀವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಹರಿಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವಾದುದು. ಹೇ ಸುತನೇ ದೈತ್ಯರು (ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಸುಳ್ಳೆಂದು ತೋರಿಸಲು ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳಾದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಉತ್ತಮತ್ವವಲ್ಲಿದೆ? ಹೀಗೆ) ಮಿಥ್ಯಾ ಎಂದು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, ಆತ್ಮ ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ." ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಮಥನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವಾಸುರರ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ (ಅಮೃತವನ್ನು ತಂದೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಹಿನೀ ರೂಪದಿಂದ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. (ವೃದ್ಧವಿರೋಧಿನಃ ಅಂದರೆ) ಮೂಢರಾದ, ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ದೈತ್ಯರು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹೂಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮೃತಿ ಹೊಂದಿದರು.

ಮುಗ್ಧಾಃ ಸದ್ಭಾವತೋ ದುಗ್ಧಪಯೋಬ್ಧೌ ಮಧ್ಯಗಾಶ್ಚ ತೇ|

ತದ್ವೇಷಾದ್ವೇಷರೂಪಾಸ್ತೇ ಮೃಷೇತಿ ಮಮ ಭಾಷಿತಮ್||7-29||

ಭಾಷಂತೇ ಶೇಷಶಾಯಿಂ ಚ ದೋಷೇತಿ ಸುಷಿರೋಕ್ತಿಭಿಃ|

ಇತಿಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಸೂಕ್ತಂ ಸ್ವಪಾದೇ ಚಾಪದಾತ್ಯಜತ್||30||

"ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ (ಕೆಲವು) ದೈತ್ಯರು (ಚಿತ್ತ ವೈಕಲ್ಯದಿಂದ) ಸದ್ಭಾವನೆಯನ್ನು (ತ್ಯಜಿಸಿ) ವಿಪರೀತಭಾವವುಳ್ಳವರಾದರು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನಿಂದಲೇ

ಅವರಿಗೆ ಅಮೃತ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಭಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಪರೀತದ್ವೇಷವುಳ್ಳವರಾದರು) ಆ ದ್ವೇಷದಿಂದ (ಸ್ವಭಾವತಃ) ದ್ವೇಷಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಆ ದೈತ್ಯರು, ನನ್ನ (ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಬೋಧಕ ವೇದಾದಿ) ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶೇಷಶಾಯಿಯನ್ನು ದೋಷಉಳ್ಳವನು ಎಂದು ಛಿದ್ರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ (ತತ್ತ್ವಮಸಿ ಮೊದಲಾದ ಸಾವಕಾಶ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ." ಹೀಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಧನ್ವಂತರಿಯು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ತನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಅಹಿತರಾದ ಕಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು.

ಕಾಪಟ್ಯಾಂತರದೈತ್ಯಾನಾಮಂತಕಂ ಚಾಪಿ ತಂ ಭಜೇ|

ಅನಂತಂ ತಂ ನತೋಽಸ್ತ್ರೀಶಂ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ಯಮ್||7-31||

ಗುಣತಶ್ಚ ವದನ್ತೋ ಯೇ ಸಂತಃ ಕಾಂತಂ ಶ್ರಿಯಃ ಸುತ|

ವೈದ್ಯೋ ಧನ್ವಂತರಿಶ್ಚಾಯಂ ಚೈದ್ಯಶಾಪಾಖ್ಯರೋಗಹಾ||7-32||

ಚೋದ್ಯಂ ಚ ಕೃತವಾನ್ ಮಹ್ಯಂ ಚಾದ್ಯನ್ತೌ ಹೃತವಾನ್ ಮಮ|

ಭೈಷಜ್ಯಂ ಕೃತವಾನ್ ಮಹ್ಯಂ ವೈಷಮ್ಯರಹಿತಃ ಪ್ರಭುಃ||7-33||

ಕಪಟ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ದೈತ್ಯರ ನಾಶಕನಾದ ಧನ್ವಂತರಿಯನ್ನು (ನಾನು) ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾರು ಈ ಧನ್ವಂತರಿಯನ್ನು ದೇಶತಃ ಕಾಲತಃ ಮತ್ತು ಗುಣತಃ ಅನಂತನೆಂದು ಹೇಳುವರೋ ಅವರೇ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು. ನಾನು ಸದಾ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಸುತನೇ! ಈ ವೈದ್ಯನಾದ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಚೇದಿ (ರಾಜನಾದ ಶಿಶುಪಾಲನಿಂದ ನನಗೆ ಬಂದ) ಶಾಪಾಖ್ಯ ರೋಗವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸಿದನು. ನನಗೆ ಜನನ ಮರಣ ಶ್ರಮರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ವೈಷಮ್ಯರಹಿತನಾದ ಪ್ರಭುವು ನನಗೆ (ಶಿಶುಪಾಲನ ಅನ್ಯಾಯದ ಶಾಪದಿಂದ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ) ಔಷಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ (ಸುದೇವ ನಾಮಕ) ವಿಪ್ರರೂಪದಿಂದ ಪತ್ರವು ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣ "ವಿವಾಹವಾಗದಿರುವಂತೆ" ಶಿಶುಪಾಲನಿಂದ ಶಾಪವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರನಾದವನ ಶಾಪ ಸ್ವೀಕಾರ

ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗಾಂಧಾರೀಶಾಪ ಸೀಕಾರದಂತೆ, ಈ ಶಾಪವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಶಾಪವು ಆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಲಾತವ್ಯರಿಗೆ ಯತಿರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ವಾದಿರಾಜರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ಬರುವಂತೆ, ಧನ್ವಂತರಿ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಶಿಶುಪಾಲನ ಶಾಪವೆಂಬ ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಭೃಷ್ಣಿಪತಿಪ್ರಸಾದಾಖ್ಯಂ ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯ ಸ ಮಹಾಭಿಷಕ್ |

ಏವಂ ಜ್ಞಾನಾಮೃತಂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾನ್ಯತಂ ಚೋಚ್ಯತೇ ಮಯಾ ||7-34||

ಕೋ ಮೃತಿಂ ನಾನುಯಾತೀಹ ಮಾಮೃತೇ ತಂ ವದಸ್ವ ಮೇ |

ಹಯಗ್ರೀವಪ್ರಸಾದೇನ ಶುಭಮೇವ ಭವಿಷ್ಯತಿ(ಗ್ರಸಿಷ್ಯಸಿ) ||7-35||

ಆ ಮಹಾವ್ಯಧ್ಯನಾದ ಧನ್ವಂತರಿಯು (ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು) ಒಯ್ದ ನನಗೆ ರುಕ್ಮಿಣೀಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ (ಔಷಧಿಯನ್ನೂ) ಹಾಗೆಯೇ (ಅವನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ) ಜ್ಞಾನಾಮೃತವೆಂಬ (ಔಷಧಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು) ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ವೇದನಿಧಿಯೇ! ನನ್ನಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೂರತು, ಇಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದದವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ನನಗೆ ಹೇಳು, ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನಗೆ ಶುಭವೇ ಆಗಲಿ.

(1) ಚೇದಿರಾಜನಾದ ಶಿಶುಪಾಲನ ಶಾಪವೆಂಬ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮಹಾವ್ಯಧ್ಯನಾದ ಧನ್ವಂತರಿಯಿಂದ ಎಂತಹ ಔಷಧಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತಂದರೆ "ಭೃಷ್ಣಿಪತಿಪ್ರಸಾದಾಖ್ಯಂ" ಎಂದು ರುಕ್ಮಿಣೀಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹವೆಂಬ ಔಷಧಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. "ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಸಾದಾಖ್ಯಂ" "ಹಯಗ್ರೀವ ಪ್ರಸಾದಾಖ್ಯಂ" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳದೆ "ಭೃಷ್ಣಿಪತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಗೂ ಅವಳ ಪ್ರಿಯತಮನಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದವಿರುವುದರಿಂದ, ಔಷಧಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. "ಭಕ್ತಸ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳದೆ "ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯರ ಸಮೀಪದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರವು ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ "ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಔಷಧಿ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಭಾವವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ "ಅಜಯಾ ಪ್ರೇಷಿತಂ ಪತ್ರಂ ದ್ವಿಜಃ ಕಶ್ಚಿದುಪಾಹರತ್" (ರುಕ್ಮಿಣೀಶವಿಜಯ) "ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಂ ಹರೇಃ ಪದೋಃ ಸಕಾಶಮಾಶ್ವಯೋಜಯತ್" (ತಾ.ನಿ.), "ಕಶ್ಚಿತ್ ದ್ವಿಜವರಶ್ರೇಷಃ" (ಭಾಗ-10) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ತನ್ನಿಂದಲೂ, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೂ, ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದಲೂ,

ಸೂಚಿತವಾದ ಮತ್ತು ಗರುಡೋತ್ತಮತ್ವ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಈ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿಮೂಲತ್ವವಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಧನ್ವಂತರಿ ಕಥಾಕಥನದಿಂದ ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಧನ್ವಂತರಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪದೇಶ ಜ್ಞಾನಾಮೃತವು ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಸಾದವು (ಕೃಷ್ಣಪರ್ಯಾಯಸೇವಾ ಎಂಬ ಪ್ರಸಾದವು) ಎಂಬ ಔಷಧದ್ವಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತಂದು ಫಲಿತಾರ್ಥವು.

(3) "ಕೋಮೃತಿಂ" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಹೊರತು, ಅತ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥೂಲದೇಹದಿಂದ ವೃನ್ದಾವನ ಪ್ರವೇಶವು ಇತರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವೈಭವವು ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ, ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥ ರೂಪದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಋಜುಯೋಗಿ ಸಂಗಲಬ್ಧಾತಿಶಯದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಎಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(4) ಅನ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಮರಣವು ಹೇಗೆ ಭೀಮಸೇನನಿಗಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮೃತ್ಯು ಉಳ್ಳ ಗುರುರಾಜರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಅನ್ಯಾಧೀನವಾದ ಮರಣವಿಲ್ಲ.

(5) 'ನ ಭಾರತೀ ಮೇ ಅಂಗ ಮೃಷೋಪಲಕ್ಷತೇ ನ ಕರ್ಹಿಚನ್ಯೇ ಮನಸೋ ಮೃಷಾಗತಿಃ | ನಮೇ ಹೃಷೀಕಾಣಿ ಪತಂತ್ಯ ಸತ್ಪಥೇ ಯನ್ಯೇ ಹೃದೌತ್ಕಂಠ್ಯವತಾ ಧೃತೋ ಹರಿಃ ||' ಭಾಗವತ ||-6-33, ಉಕ್ತಿಯಂತೆ "ನಾನ್ಯತಂ ಚೂಚ್ಯೋತೇ ಮಯಾ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ "ಅನ್ಯತಾಭಾವಃ" ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮೃತ್ಯುತಾ ಎಂಬ ಋಜುಲಿಂಗದ್ವಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಭವಗ್ರಾಹಾಧ್ಯಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಶುಭಗ್ರಹನಿರೀಕ್ಷಯಾ|

ಮತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಪುತ್ರೇಶ ಸುಪ್ರಸಜ್ಞೇ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||7-36||

ಕುಪ್ರಸಜ್ಞಂ ನಿರಾಕೃತ್ಯ ಸುಪ್ರಭಾತೇ ಪ್ರಿಯೋಭವ|

ನಿತ್ಯಂ ವಚ್ಚಿ ಶುಚಿಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಕಚಂ ಗೃಹ್ಯ ವಚೋ ಮಮ||7-37||

ಶುಭಗ್ರಹವಾದ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ (ಕೃಪಾ) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ (ನನಗೆ) ಸಂಸಾರರೂಪ ಗ್ರಹದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಹೇ ಪುತ್ರೇಶ! ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ (ನೀನು) ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಿ. ನಿನಗೆ ಸಮೀಚೀನವಾದ (ಜ್ಞಾನ) ಪ್ರಭೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕುತ್ತಿತ ಜನರ ವಾದವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗು. ನಿನ್ನ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶುದ್ಧವಾದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು (ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವೇದವ್ಯಾಸ, ಹಯಗ್ರೀವಾತ್ಮಕ ಚತುರ್ವಿಧ ತತ್ವೋಪಾಸನೆಯನ್ನು) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

(1) ಚತುರ್ವಿಧ ತತ್ವೋಪಾಸನೆಯು ವಿಪ್ರನಿಗಾಗಿ ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) ಶಿಖೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳುವೆನು ಎಂದರೆ - ಶಪಥ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವು.

ವಿಚಕ್ಷಣಂ ವಿಚಾರ್ಯಾಹಮಾಚಾರ್ಯಾ ಪ್ರಾಕ್ಷತುವಿಧಮ್|

ತತ್ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ವಾ ತನ್ಮತಮವ್ಯಯಮ್||7-38||

ಕೃತ್ವಾಕೃತ್ವಾಹಮತ್ಯಂತಂ ಸುಖೀ ಭವ ಶಮಿನ್ ಸದಾ|

ವಸಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರೀಶಸ್ಯ ಸಭಾಯಾಂ ಸಾರವತ್ತಯಾ||7-39||

ವ್ಯಾಸಾತ್ಪಾರಾಶರಾತ್ಸಾರ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಸ್ಮಾರಿತೋಽಭವಮ್|

ಬದರೀಪುರವಾಸೇ ತು ಮದಿರಾಪಾನತಃ ಸುತ||7-40||

ಕದರೀಕೃತ ಚಾರಿತ್ರಾನ್ ವಿದದಾರ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್|

ಹೇ ಆಚಾರ್ಯ! ತತ್ತ್ವವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧ ತತ್ತ್ವವನ್ನು (ಹೇಳಿದೆನು, ನೀನಾದರೂ) ನಾಶರಹಿತವಾದ ಆದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, (ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು) ಮಾಡಿ, ಸದಾ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗು. ಹೇ ಶಮಿನ್! ನಾನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಶನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಪರಾಶರಪುತ್ರರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಸಾರವತ್ತಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು (ಕೇಳಿ), ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವನಾದೆನು. ಹೇ ಸುತ! ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮದಿರಾಪಾನದಿಂದ (ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತನಮಾಡದ), ವಿಷ್ಣುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು (ಜೀವೈಕ್ಯಾನುಸಂಧಾನ ರೂಪಗಳಿಂದ) ಕದಡಿಸಿದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಾನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.

(1) ಚತುರ್ವಿಧ ತತ್ತ್ವ:- ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ "ಹಯಗ್ರೀವಂ ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹಂ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ, ಹಯಗ್ರೀವ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ ತತ್ತ್ವಗಳು. ಅವ್ಯಯಗಳಾದ ಆ ತತ್ತ್ವಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸದಾ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಸುಖಿಯಾಗು. ಹೇ ಶಮಿನ್! ಆನಗೆ ಸುವರ್ಣಾಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸುಖ ಹೊಂದುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಅದು ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಸುಖ. ರಾಮನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದಾಗ, ಅದರ ಅರ್ಥವು ಸಹಭೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಜ್ಞಾನದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸುಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವ ಪರಮಸಾತ್ವಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ಭಾವ.

(2) ಸ್ಮಾರಿತೋಽಭವಂ=ಲಾತವ್ಯ ವಾಯುಗಳಿಂದ "ಶ್ಲೋತವ್ಯಂ ಧರ್ಮಕಾರಣಂ" ಎಂಬಂತೆ ಪುಣ್ಯ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ ದಾರ್ಢ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟತ್ವಾದಿ, ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಿ ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಶ್ರವಣವು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

(3) "ಮದಿರಾಪಾನತಃ"=ಸುರಾ ಹರೇರ್ಗುಣಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ತೇ ಮೇ ಸ್ಯುರಿತಿ ಚಿಂತನಂ| ಸುರಾಪಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತನ್ನ ಕುರ್ಯಾತ್ಕದಾಚನ"। ಇತ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಮದಿರಾಪಾನತಃ.

ನರನಾರಾಯಣಾತ್ಪುಣ್ಯಂ ಶೃಣೋಮಿ ಮುನಿಮಣ್ಣಲೇ||7-41||

ಸ್ಮರಣಾತ್ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನಾತ್ ಕರಣಂ ಮುಕ್ತಿ ಪದ್ಧತೇಃ|

ವ್ಯಾಸೋಽಪಿ ದಾಸಾಯ ವಿಶಾಲಬುದ್ಧೇಃ

ಶಶಾಸ ಮಹ್ಯಂ ಜಗದೀಶದಾಸ್ಯಮ್|

ಸದಾ ಹಯಾಸ್ಯಂ ಸಮುಪಾಸ್ಯ ಶ್ರೀಶಂ

ಸೇಷಂ ಸಶೇಷಂ ಜಗದಾಸ ದಾಸಮ್||7-42||

ಮುನಿಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣ(ಮಾತ್ರ)ದಿಂದ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವ ನರನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಂದ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ (ಜ್ಞಾನಜನಕ) ಬಹು ಪುಣ್ಯ ಸಾಧನವನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ), ಭಾರತಾದಿಗಳ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸದಾ ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ, ವಿಶಾಲ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, ದಾಸನಾದ ನನಗೆ, ವೇದವ್ಯಾಸರೂ ಸಹ (ನನ್ನನ್ನು)ಜಗದೀಶನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಾಸನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶೇಷನಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಜಗತ್ತು ನನ್ನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತು.

ಪುಣ್ಯಂ=ಇತರರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಜನಕವೆಂದೂ, ತನಗಾದರೋ ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯ ಸಾಧನವೆಂದೂ ಭಾವವು. ಪುನಃ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಿರಿಷ್ಟ್ ಪೂರ್ವಂ ಕವಿರಷ್ಟಿತಂ ಹರಿಮ್ ಸ್ವ
ರಷ್ಟಿತಂ ಮೌನಿಜನೈರಥಾಷ್ಟಿತಮ್||
ಸ್ಮರಂ ಜಯ ತ್ವಂ ಸ್ಮರಮಾರಖಷ್ಟಿನಿಮ್|
ಯದ್ರಷ್ಟಿತಂ ತ್ವದ್ಭಯಂ ನಿರಷ್ಟಿನಮ್||7-43||

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ದಾಸಂ ಭಾಸುರವಿಗ್ರಹಃ|
ಮನ್ದಹಾಸಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಇನ್ದಿರೇಶೋಽಪಿ ಮಾಂ ತದಾ||7-44||

"ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ತಂದೆಯಾದ, ಜಾನಿಗಳಿಗೆ ಆನಂದಪ್ರದನಾದ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ (ದೇವತಗಳಿಂದ) ಪೂಜಿತನಾದ, ಹಾಗೆಯೇ ಯತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ, (ಕಾಮನ ಅವತಾರನಾದ) ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ಮನೋಹರರೂಪನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಹರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಯಿಸು. (ವಶ ಮಾಡಿಕೋ) ಅದರಿಂದ ದೋಷರಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ." ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ, ಇಂದಿರಾಪತಿಯಾದ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶರೀರಗಳುಳ್ಳ ವೇದವ್ಯಾಸರು, ದಾಸನಾದ ನನಗೆ ಆಗ ಹೇಳಿದರು.

(1) "ಸ್ಮರಂ ಜಯ ತ್ವಂ" ಎಂದರೆ ಸಂದರ ರೂಪನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಹರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಶಮಾಡಿಕೊ ಎಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥವು. ಸ್ಮರಣ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ "ಸ್ಮರ" ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದಕ್ಕೆ ರುದ್ರ, ಶೇಷ, ಗರುಡರು ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ತ್ವಂ=ನೀನು ಸ್ಮರಂ=ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನೋಽಭಿಮಾನಿಯಾದ ರುದ್ರನನ್ನು (ಹಾಗೆಯೇ ಶೇಷ ಗರುಡರನ್ನು) ಜಯ=ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಮರಂ=ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ, ಪುರುಷನ ಭೃತ್ಯಳಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೋ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮನನ್ನು ಜಯಿಸು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು "ಜಯ" ಎಂದರೆ "ಮೋಚಂತಿ ಹೃನ್ಯಾ ದೇವತಾ ನ ವಾಯುಃ| ಸೈಷಾ ನಾಸ್ತಮಿತಾ ದೇವತಾ ಯದ್ವಾಯುಃ" ಎಂಬ III-6ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ. ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ವಾಯುವಾದರೋ ಹಾಗಲ್ಲ. ಹಾಗೆ "ತ್ವಂ ಜಯಂ ಪ್ರಕಾಶಯ" ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ ವಾಯು ಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗು ಎಂದು ಫಲಿತಾರ್ಥವು.

(2) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು .

(3) "ಸುಷಿರೋಕ್ತಿಭಿಃ ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವಶೇಕರಂ ಸರ್ವ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಸ್ಮರೇ" (81)ರವರಿಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ, ಧನ್ವಂತರಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಶ್ರುತಿಮೂಲ, ಯುಕ್ತಿ ಮೂಲತ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ತನಗೆ ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶಾನುಕೂಲ್ಯದಿಂದ ಆಪ್ತಿ ಮೂಲತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶಾನುಕೂಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ವಿಪ್ರ ಗೀರ್ವಾಣಾದಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹಕತ್ವ ರೂಪ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಭಗವಂತನಿಂದ ದತ್ತವಾದ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಗುರುತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

2.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(7/45-81)

ಸುಷಿರೋಕ್ತಿಭಿರಿತ್ಯುಕ್ತೇ ಕಷಣೋಕ್ತಿತ ಇತ್ಯಹೋ |

ಭಾಷನೇ ಭೇಷಜಂ ಕಿಂ ತೇ ಜಿಹ್ವಾಯಾ ಅಪಿ ತದ್ವದ||7-45||

(ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) (ಭಾಷಂತೇ ಶೇಷಶಾಯಿಂ ಚ ದೋಷೀತಿ ಸುಷಿರೋಕ್ತಿಭಿಃ (VII-30) ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ) "ಸುಷಿರೋಕ್ತಿಭಿಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ (ಆ ಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) " ಕಷಣೋಕ್ತಿತಃ" ಎಂಬ (ಪದವನ್ನು) ಹೇಳಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಯಾವ ಔಷಧವಿದೆ? ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ವಾತಾಪಿತ್ತಾದಿ ದೋಷಾಣಾಂ ಮೇಲನೇ ಸತಿ ಕಾಲತಃ |

ಬಾಲಕಾನ್ ಸತಿ(ಪು)ಮಿತ್ರಾದೀನ್ ಪ್ರತಿಕಾಲಯತೇ ಯಥಾ||7-46||

ತಥಾ ವದಸ್ಯನ್ಯಥಾ ತ್ವಂ ಕಥಾಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಹರೇರಥೋ |

ತತ್ಕಥಾ ಮತ್ಕಥಾಯುಕ್ತಾ ಸರ್ವಥಾ ಮಾ ವೃಥಾ ಭವೇತ್||7-47||

ಸೈವ ತೇ ಭೇಷಜಂ ಭಾಷಾಃ ಪ್ರೇರಯಿಷ್ಯತಿ ನಾನ್ಯಥಾ |

ನಿದೋಷಾಣಾಂ ಮೃಷಾ ವಾಣೀ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸರ್ವಥಾ |

ತಸ್ಮಾದ್ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕಥಾಂ ತಥ್ಯಾಂ ಪ್ರಥಿತಾನ್ವಯ ಸಮ್ಭವ||7-48||

ವಾತಪಿತ್ತಾದಿದೋಷಗಳ ಮೇಳನವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ (ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ) ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರರ ಬಳಿ (ಒಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಳಿ) ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು (ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಬೇರೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೀ. ಆದ ಕಾರಣ (ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಔಷಧ ಸದೃಶ) ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಕಥೆಯಿಂದ (=ಮಹಿಮೆಯಿಂದ) ಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಹರಿಯ ಕಥೆಯು ಸರ್ವಥಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಥೆಯೇ ನಿನಗೆ ಔಷಧವು. (ಅನ್ಯಥಾ ಭಾಷಣರೂಪವಾದ ರೋಗವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ) ಉತ್ತಮವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಹೇ ಪ್ರಥಿತಾನ್ವಯ ಸಂಭವ! (=ಸಿದ್ಧ ಕುಲೋತ್ಪನ್ನನೇ!) ನಿರ್ದೋಷಿಗಳ ಮಾತು ಸರ್ವಥಾ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

"ಪುತ್ರಾದೀನ್" ಎಂದೂ ಇದೆ. "ಮಿತ್ರಾದೀನ್" ಎಂದೂ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ತಿಥೌ ತಿಥೌ ಮಾ ಕೃಥಾಸ್ತ್ವಂ ವ್ಯಥಾಂ ತಾತ ವೃಥಾ ವೃಥಾ।
ತಥಾ ತಥಾ ಭವತ್ಯೇವ ಹರಿಃ ಕರ್ತಾ ಯಥಾ ಯಥಾ॥7-49॥

ಹರೇರಾಜ್ಞಾಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಸ ವಿಧಿಃ ವರ್ತತೇ ವಿಧೌ।
ಹರಶ್ಚ ಹರತೇ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಯಂ ಚಾಸ್ಯಸ್ಥಿತೌ ತಥಾ॥7-50॥

ಹೇ ತಾತ! (ವಿಪ್ರನೇ!) (ಉತ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು) ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೇ ನೀನು ವ್ಯಥೆ ಪಡಬೇಡ. ಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವನೋ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು (ಪರಮಾದರದಿಂದ) ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ವರ್ತಿಸುವನು. (ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ) ಶಿವನು (ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ) ಸರ್ವವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಕೂಡಾ (ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರೇಣ) ತನ್ನ ಪಾಲನಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ, ಮಾನುಷ ಭಕ್ತನ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ನ್ಯೂನ ಫಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಅತಿಶಯ

ಫಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ದುಃಖ ಮಿಶ್ರ ಸುಖವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವಿಳಂಬವಾಗಿರಲೇ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿರಲೇ ಬೇರೆ ರೂಪದಿಂದಾಗಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಭಕ್ತನು. ಹರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನಾದರ ಮಾಡಿದನೆಂದು (ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು) ವ್ಯಥೆ ಪಡಬೇಡ. "ನನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಉಳ್ಳ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಲೇ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲಾಗಲೇ ಅನಿಷ್ಟ ಫಲಗಳೇ ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸುಖದುಃಖಗಳು ಅಥವಾ ಲಾಭಾಲಾಭಗಳು ಆದಾಗ್ಯೂ, ಮಹಾ ಹಾನಿಯೇ ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಂತಶೀಲನಾಗಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಭಾವ. ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡಿ, ಸಂತುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು.

ಗರ್ವಂ ಹಿತ್ವಾ ತು ಗುರ್ವರ್ಥಂ ಗೀರ್ವಾಣಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚ|

ಗಂಧರ್ವಾ ಅಪಿ ಗಾಂಧರ್ವ ಶೌಣ್ಡಾಃ ಪಣ್ಣಿತಮಾನಿನಃ||7-51||

ಹರಿಂ ಯಯುರ್ಮುರಾರಿಂ ತಚ್ಚರಣಂ ಪರಮಾದರಾತ್|

ಸುರಾಸ್ತೇ ಕಿಂಚ್ಚರವರಾಃ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪುರಣ್ಣಸಾ||7-52||

ಕರದಾ ವರದಾಯಾಥ ಸ್ಮರದಾಶ್ರಯದಾಯ ಚ|

ಪರದಾರಪರಾನ್ ದೇವ ವಿದಾರಯ ಕೃಧಾ ರಿಪೂನ್||7-53||

(ಓಮ್ಮೆ ರುದ್ರಾದಿ) ಸರ್ವ ದೇವತಗಳೂ (ತಮಗಿಂತ ಅಧಿಕ) ಗುರುಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಗರ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಗಾಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತರಾದ ಗಂಧರ್ವರೂ ಕೂಡಾ (ಹೋದರು). (ಆಗ ಗಂಧರ್ವರು) ತಮ್ಮನ್ನು ಪಂಡಿತರೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರಾದರು. (=ದುರಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾದರು) (ಆ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಪುನಃ) ಆ ದೇವತಗಳು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಮುರಾರಿಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರು. (ದೇವತಗಳಿಂದ ಬೋಧಿತರಾದ) ಗಂಧರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ವರವನ್ನು ಈಯುವ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿದವರಿಗೆ, ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ (ಸಮರ್ಪಣೆಯವಾದ) ಕಪ್ಪವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ (ಮುರಾರಿಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರು) "ಹೇ ದೇವ! (ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮನು, ನಾನೇ ರುದ್ರನು

ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ) ಉತ್ತಮರ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಕಾಮಿಸುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು (ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ) ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಸಂಹರಿಸು" (ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು).

(1) "ಮಹತಾಂ ವನಿತಾಕಾಮಃ ಪತತ್ಯಂಧೇ ತಮಸ್ಯಲಂ |
ಅನ್ಯತ್ರ ನಿರಯಂ ಯಾತಿ ದುಃಖವಾನ್ ಸ್ಯಾದ್ವಿಪರ್ಯಯಃ ||

ಎಂದು ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯ ವಚನವಿದೆ. ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ -"ಎಲೈ ದೇವನೇ! ನಾನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ; ದೇವನು" ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, "ನಾನು ರುದ್ರಪದವೀ ಯೋಗ್ಯನು" ಎಂದು ಮೋಹಿತನಾಗಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅಂಥಾ ಪದವೀಧರರ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಕಾಮಿಸುವರು. "ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನು" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನೇ ರಾವಣ ಶಿಶುಪಾಲರು ಅಪಹರಿಸಲು ಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇತರರೂ ಅಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರು ಹರಿಶತ್ರುಗಳು. ಅಂಥಾ ದೇವತೋಪಾಸಕರನ್ನು ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕು, ಅವರನ್ನು ಸೀಳು ಸೀಳು ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದರು.

(2) ಕೃಧಾ=ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಕೋಪವು (ದುರ್ಜನ ಶಿಕ್ಷಾಕಾರಣವಾದ ರಾಜಾದಿಗಳ ಕ್ರೋಧವು ಗುಣವು. ಅದು ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಪು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ) ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸತ್ವ ರಜತಮೋನಿಮಿತ್ತಕ ಕೋಪವು ಇಲ್ಲ.

(3) 56ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಬಂದ ಅನಿಷ್ಟವೇನೆಂಬುದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ವಿದಾರಯಾಸಿದಾರಯಾ ಸುಧಾರಸಮುದೀರಯ |

ಉದಾರ ಸಾದರಂ ಧಾರಾಂ ಪದಾರವಿನ್ದಜಾಂ ಭರ ||7-54||

ಇತ್ಯೂಚುಃ ಸೋಽಚಿರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಾಕ್ತನಂ ಚ ತೇ |

ಯೌಕ್ತಿಕಂ ಶೌಕ್ತಿರೂಪ್ಯತ್ವಂ ಮತಂ ಚಾತಾತ್ಮಿಕಂ ಜಗುಃ ||7-55||

"ಹೇ ಉದಾರ!" (ಹೇ ಸ್ವಾಮಿಯೇ!) (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾಭೇದೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಚತುರ್ಮುಖಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಭೇದ ಚಿಂತಕ ಜೀವರನ್ನೂ) ಸೀಳಿಬಿಡು. (ಅಂದರೆ ಅತತ್ವಮಸಿ, ನೈವ ದೇವಪದಂ ಕಾಂಕ್ಷೇತ್ ಮುಂತಾದ ಸೂತ್ರ, ಉಪನಿಷತ್, ನ್ಯಾಯ ಸುಧಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ) ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡು. (ಅಂದರೆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಖಂಡಿಸು) ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲ ನಿಸ್ಸೃತ (ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ತೀರ್ಥೋದಕದಿಂದ) ತುಂಬಿಸಿಬಿಡು. (ಅಂದರೆ ಆ ಜನರ ಹೆಣಗಳಿದ್ದ ಭೂಭಾಗವನ್ನು

ತೊಳೆದುಬಿಡು, ಭಗೀರಥನಂತೆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿ, ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪವಿತ್ರ ಮಾಡಿಬಿಡು) (ನಿನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ) ಸುಧಾರಸವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿ ಬಿಡು. (ಅವುಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.) ("ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು) ಆ (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ದೇವಭೇದ, ದೇವತಾಭೇದ) ಚಿಂತಕರು ಹೇಳುವರು. ವೇದವಾಕ್ಯವನ್ನು (ಅವಿದ್ಯಾಕಲ್ಪಿತವಾದ್ದರಿಂದ) ಅಸ್ಥಿರವೆಂದೂ, ಅವಾಸ್ತವವೆಂದೂ, ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವ (ರಜತ) ರೂಪದಂತೆ ವಿಶ್ವವು ಮಿಥ್ಯವೆಂದೂ (ಬೋಧಿಸುವ) ಮತವನ್ನು ಹೇಳುವರು ಮತ್ತು ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದೂ (ಹೇಳುವರು) (ಅವರನ್ನು ಸೀಳಿ ಬಿಡು).

(1) 54- ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟರಾದ ಅಹಂಕಾರಪ್ರಾಪಕ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಯುಕ್ತಿಭರಿತ ವಾಗ್ವಿವರಣೆ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಕೊಂದು, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತುಂಬು ಎಂದು ಭಾವ.

(2) 55 ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ದೇವಾಭೇದ, ದೇವತಾಭೇದ ಚಿಂತಕರು, ವೇದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದೂ ವಿಶ್ವವು ಮಿಥ್ಯ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಭೇದ ಚಿಂತನ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಸ್ವರೂಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರು ದೈತ್ಯರೆ. ಅಂಥಾ ದೈತರಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಉತ್ತಮತ್ವಾಭಿಮಾನ ಬಂದಿತು. ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲು. ಆ ಗಂಧರ್ವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಲಮಾಡು, ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳು ಬಂದು ಗಂಧರ್ವರು ದೈತ್ಯಾವಿಷ್ಟರಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದುರ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಕೊಟ್ಟು, ಅವರನ್ನು ಸುಧಾ, ನ್ಯಾಯಾಮೃತಾದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಪಾದೋದಕವು ಲಭಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಇತಿ ಸಮ್ರಾಧೀತಸ್ತಸ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾಽಕೃತ್ರಿಮಯಾ ಸುತಃ|

ಕೃತ್ಯಂ ತತ್ಕೃತವಾನತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ಹರಿಕೃತಂ ಬತ||7-56||

ಹೇ ಸುತನೇ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (ದೇವತೆಗಳಿಂದ, ಗಂಧರ್ವರಿಂದ, ಮತ್ತು) (ಗಂಧರ್ವಗಣದಲ್ಲಿ) ಮುಖ್ಯನಾದವನ ಕಪಟರಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ

ಸಂಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು.

(1) ಗಂಧರ್ವರ ಸಹಿತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಸದ್ಗುಣಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋದರು. ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಹರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಗಂಧರ್ವರು ತಾವು ಪಂಡಿತರೆಂಬ ದುರಭಿಮಾನ ಹೊಂದಿದವರಾದರು. ಆ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಅವರಿಗೆ (1) ದುಷ್ಟುಲದಲ್ಲಿ ಜನನ. (ii) ಅಸದ್ಗುಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, (iii) ದುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದಂಟಾಗುವ ಅಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳು ಪುನಃ ಗಂಧರ್ವರ ಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದರು. ತಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗಂಧರ್ವರೂ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಆ ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದವನೊಬ್ಬನು ಅಕೃತ್ರಿಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶರಣಾಗತನಾಗಲು, ಅದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು, ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾದ (i) ದುರ್ವಾದಿಗಳ ನಾಶ (ii) ನ್ಯಾಯಸುಧಾರಣೆಪ್ರದಾನ (iii) ಪಾದೋದಕ ಪ್ರದಾನ ರೂಪವಾದ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಂದರೆ "ಆಗಲಿ" ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತನು. ಅಂತಹ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣನು ಶ್ರೀಹರಿಯು.

ಪಾರಮ್ಪರ್ಯೇಣ ರಾಜತ್ವಂ ತದೀಯಾನಾಂ ಮದೀರಿತಮ್|

ಅತಶ್ಚಿರೇತಿ ಧೈರ್ಯಾರ್ಥಂ ಪೂರ್ವಂ ಮೇ ವಾಗುದೀರಿತಾ||7-57||

ತತ್ತಜ್ಞಾನಾಂ ಮುನೀಶಾನಾ ಶಾಸನಂ ನ ವಿನಾಪ್ಯನು|

ಶನೈರ್ಮದ್ವಚನಂ ಜಾನನ್ ಧೀಮನ್ ಮದ್ವಚನಂ ಶೃಣು||7-58||

ಹೇ ಮುನೀಶಾನ! (ಯತಿವರ್ಯನೇ!) (ತಮ್ಮ ಅಪರಾಧಗಳಿಂದಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ) ಆ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ರಾಜತ್ವವು (ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಯಾರಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನನ್ನ ಮಾತು ಸ್ಥಿರವಾದುದು. (ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ) ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ, ಹಿಂದೆಯೇ (48ರಲ್ಲಿ "ನಿದೋಷಾಣಾಂ ಮೃಷಾವಾಣಿ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ") ಎನ್ನುವ ಮಾತು (ನನ್ನಿಂದ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ಧೀಮನ್! ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡದೇ (ಅನುಸರಿಸಿ ವರ್ತಿಸು) (ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಶಾಪಗಳೂ ವರಾದಿಗಳೂ ಫಲಿಸಿಯೇ ಫಲಿಸುತ್ತವೆಂಬ ಸುದೃಢವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸು).

ನಿಧಾನವಾಗಿ ನನ್ನ ವಚನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. (ಅಂದರೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ತಿಳಿದು ಅದರಂತೆ ವರ್ತಿಸು ಎಂದು ಭಾವವು).

ಅಹಂ ಪೂರ್ವೇಽಪಿ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಗುರ್ವಾಜ್ಞಾಂ ತ್ವಮಗರ್ವಿತಃ|

ಶಿರಸಾ ಧಾರಯಾ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಾಮೀಶ್ವರಜ್ಞೋಽತಿಶೀಘ್ರತಃ||7-59||

ಪರದಾರೇತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಃ ಗರದಾಃ ಸ್ವಪತೌ ಚ ಯಾಃ|

ವಿದದಾರ ಹರಿಃ ಸರ್ವಾಃ ಅಸಿಧಾರಾಭಿರೇವ ತಾಃ||7-60||

(ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) (ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಗಂಧರ್ವರಿಂದ) ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ನಾನು ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಸರ್ವಜ್ಞನು. ನೀನು ಅಗರ್ವಿತನಾಗಿ ಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ಧರಿಸು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗುತ್ತಿ. (ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ, ತಮ್ಮ ಪತಿಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪರರ ಪತ್ನಿಯರಾಗುವವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, (ಅಂದರೆ ವೇದನಾಶಕವಾದ ದುರ್ಭಾಷ್ಯಗಳೆಂಬ ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು) ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಖಡ್ಗಧಾರೆಗಳಿಂದ ಸೀಳುವನು.

ಶ್ಲೋಕ-53ರಲ್ಲಿ "ಪರದಾರಪರಾನ್ ದೇವ ವಿದಾರಯ ಕ್ರುಧಾ ರಿಪೂನ್" ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಭೇದವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ, ಸರಸ್ವತೀ ಪತಿತ್ವ - ಗಿರಿಜಾ ಪತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಕಾಮಿಸುವ, ಪಾಪಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಕೊಲ್ಲು ಎಂದು ಪುರುಷರ ಪರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈ 60ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪತಿಸಂಹಾರ ತತ್ಪರರಾಗಿ, ವಿಟಭುಕ್ತ ತಮ್ಮ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಶರೀರವನ್ನು ಪತಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಖಡ್ಗಧಾರಾಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂದು ಸ್ತ್ರೀಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವೇದವು ಟೀಕಾವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಜಪತಿಯು, ಅಂತಹ ವೇದಕ್ಕೆ ಮಾರಕ ವಿಷಸದೃಶವಾದ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾಷ್ಯ-ಟೀಕಾ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಆದ್ವೈತ ಬೌದ್ಧಾದಿ ಜಾರತುಲ್ಯ ದುರ್ಮತಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ದುರ್ಮತಾನುಸಾರಿಯಾದ, ವೇದನಾಶಕವಾದ ದುರ್ಭಾಷ್ಯಗಳೆಂಬ ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು "ಅತತ್ವಮಸಿ, ಪರೋಮಾತ್ರಯಾ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತ್ಯುದಾಹರಣಗಳಿಂದಲೂ "ಭೇದವ್ಯಪದೇಶಾಚ್ಚ" ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂತ್ರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಖಂಡಿಸಿದನು ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಆ ದುರ್ಭಾಷ್ಯಗಳ ಟೀಕಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನೆಂದು ಅರ್ಥ. "ಪರದಾರಪರಾನ್ ನಿರಾಕುರು" ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳಿಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಪರರಿಗೆ ಅನುಕೂಲರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು "ಪರದಾರಾಃ" ಅವರೂ ಮತ್ತು

ಅವರಲ್ಲಿ ತತ್ವರಾಗಿರುವವರು "ಪರದಾರಪರಾಃ" ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸಂಹರಿಸಿದನು ಎಂದರ್ಥವು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥ:- ದುರ್ಭಾಷ್ಯ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಅದಕ್ಕನುಸಾರಿಯಾದ ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು ತನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದದಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸೂತ್ರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ನಿರಾಕರಿಸಿದರು ಎಂದರ್ಥವು.

ತತ್ವರಂ ಸ ಹರಿಃ ಸ್ವೈರಂ ಗರಖಡ್ಗಾತ್ ನ್ಯಕ್ಯಂತತ|

ವರದಃ ಪರದೇಶಸ್ಥೇ ಸ್ಮರದಾಶ್ರಯದಃ ಸ್ವಯಮ್||7-61||

ರಾಮೋ ರಾಜೀವನೇತ್ಯೋಽಸೌ ರಾವಣಾವರಜೇ ಯಥಾ|

ಕರದಾ ವರದಾಯಾಥ ಸ್ಮರದಾಶ್ರಯದಾಯಚ||7-62||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತ ಮನುಸಂಘತ್ಸ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್|

ವಾದಿರಾಜಾಗ್ರತಃ ಕ್ಷುದ್ರ ರಾಜಕಾರ್ಯಂ ಕುತಃ ಸುತ||7-63||

ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿರುವ (ದುರ್ಭಾಷ್ಯಗಳೆಂಬ ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ) ತತ್ವರಾಗಿರುವವರನ್ನೂ ಆ ಹರಿಯು (ಶತ್ರು ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಲಿಂಗರೂಪ) ವಿಷಸಹಿತವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು. (ಅಂದರೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದನು). ಈ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲನಯನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೇಗೆ ರಾವಣನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ (ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆಯೇ) (ಭಕ್ತರಿಗೆ) ಪರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೂ, ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. "ಕರದಾ ವರದಾಯಾಥ ಸ್ಮರದಾಶ್ರಯದಾಯ ಚ" ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು (ಶ್ಲೋಕ 52 ½) ಹೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ! ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಹೇ ಸುತನೇ! ವಾದಿರಾಜನ ಮುಂದೆ ಕ್ಷುದ್ರ ರಾಜನ ಕಾರ್ಯವು ಏನಾಗುತ್ತೆ? (ಅಂದರೆ ಏನೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ).

(1) ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ VII-521/2 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ದೇವತೆಗಳು "ಸ್ಮರಿಸುವವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತೃವಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಕರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು" ಎಂದಿದೆ. ಆ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾಂತರವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವ, ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮ ಎಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು (ಹೇಗೆ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ, ರಾವಣನ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನೋ ಹಾಗೆ) ಆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶತ್ರುರಾಜನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ದೂರಸ್ಥ ರಾಮ ರಾಜನಿಗೇ ರಾಜ್ಯವು ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಎಂಬ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ "ಸ್ಮರದಾಶ್ರಯದಾಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವ. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ದೇವರ ಸ್ತುತಿ, ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಮೇಯವು ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ

ಆಯಾ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಆಯಾ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದು, ಅವರೇ ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

(2) 63 - ಲೌಕಿಕ ರಾಜನು ಕ್ಷುದ್ರ ರಾಜನು. ನಾನೋ ವಾದಿರಾಜನು, ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುದ್ಧವಾದ ಅವನ ಕಾನೂನು, ಕಾರ್ಯ, ಭಕ್ತ ಬಂಧನಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು.

ವಾದೀಭ್ರಮ್ಯುಗರಾಜೋಽಹಂ ವಾದಿರಾಜೋ ಹರಿಂ ಭಜೇ|

ಇತ್ಯಪಿ ಸ್ತೋತ್ರಮೇವಾತ್ರ ಹ್ಯನುಸಂಧೇಯಮನ್ವಹಮ್||7-64||

ಇತಿ ಸರ್ವಜ್ಞತಾಂ ಶಾನ್ತ ಸ್ವಾನ್ತಸ್ಥಂ ಕುರು ಚಾನ್ತಕಮ್|

ಮಾಂ ತಾತಂ ಸಂತತಂ ತ್ವಂ ಚ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಯಂತಯ||7-65||

ತಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ತೋತ್ರ ದಾರ್ಢ್ಯಾರ್ಥಂ ಸ್ವಪ್ನೇ ವಕ್ತಿ ರಘೂತ್ತಮಃ|

ಕಾತ್ರ ಶಙ್ಕಾಪಿ ತೇ ಮಾಸ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಮಮ ಸತ್ಯ ತೌ||7-66||

(ದುವಾರ್ದಿಗಳೆಂಬ) ಗಜಗಳಿಗೆ ಮೃಗರಾಜನಂತಿರುವ ವಾದಿರಾಜ (ನಾಮಕ)ನಾದ ನಾನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಸದಾ ಹರಿಭಜನವೆಂಬ ವಾದದಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ವಾದಿರಾಜನು ವಾದಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರಾಜನಾದುದರಿಂದ ವಾದಿರಾಜ) ಹೀಗೆಯೂ ಕೂಡ (ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (7-59-" ಅಹಂ ಪೂರ್ವಾಪಿ ಸರ್ವಜ್ಞ" ಇತ್ಯಾದಿ) ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ (ತಿಳಿದು) ನನ್ನ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ನಿನ್ನ ಹೃದಿಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೋ. (ಭಕ್ತನಾದ) ರಾಜನಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ದಾರ್ಢ್ಯ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು (ಆತನಿಗೆ) ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ರಾಜನು ವಿಭೀಷಣನಂತೆ ದೃಢಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ) ಹೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೇ! ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಶಂಕೆ ಮಾಡಬೇಡ.

(64-65) ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವನಾಮಕ ವಾದಿರಾಜ ಪದದ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ 63ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ದುಷ್ಟರಾಜನು ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗುತ್ತಾನೆ. "ಅಂತಕಂ ನಿಕ್ಯಂತಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿ "ಮಾಂ ತಾತಂ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ" ಎಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆಯಂತೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಬಂಧು. ಈ

ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ (ಆಪ) ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೋ. (66) ವೇದತುಲ್ಯವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಆಪ್ತಿಮೂಲವುಳ್ಳದ್ದಾದರಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಂಕಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಡ. ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯು ನಿಷ್ಫಲವಂದಾಗಲೀ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಫಲವು ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಲೀ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಗೀತೆಯಂತೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಾದರೂ ಸರ್ವಭಕ್ತೋಪಯೋಗಿಯಲ್ಲವೆಂದಾಗಲೀ, ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ವ್ಯಾಕರಣದೋಷ ಸಹಿತವಾದುದೆಂದಾಗಲೀ ಶಂಕಾ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಭಾವವು.

ಉದಾರ ಸಾದರಂ ಧರಾಂ ಪದಾರವಿನ್ದಜಾಂ ಭರ।

ಹೃದಾದರಾನ್ ಮದೀರಿತಂ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಂ ಸದಾ ಕುರು॥7-67॥

ಇತ್ಯಹಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮ್ಯದ್ಧಾ ಬುದ್ಧಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಂ ಹರಿಮ್।

ಪ್ರವೃದ್ಧಜ್ಞಾನಸಂಶುದ್ಧ ಸಮಿದ್ಧಾಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲನ್॥7-68॥

ಅತಸ್ತದೀರಿತಂ ವಾಕ್ಯ ಮೈಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಂ ಚ ಯತ್।

ತತ್ಸ್ಮಿ ಲೇ ಕುರು ಗುರೂಕ್ತಂ ಚೇತ್ಯತೋ ಭವತಿ ತೇ ಶುಭಮ್॥7-69॥

ಹೇ ಉದಾರನೇ! (ಪರಮಾತ್ಮನೇ!) ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ (ಭರ=) (ದುಷ್ಟ ರಾಜನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಭಕ್ತನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು) ಪಾಲಿಸು. ಭಕ್ತಿಯುತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು (ನಿನ್ನ) ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಗದುಕೋ. "ಹೀಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಈಶ್ವರನಾದ ಹರಿಯನ್ನು, ಹೇ ಪ್ರವೃದ್ಧಜ್ಞಾನಸಂಶುದ್ಧನೇ! (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೇ !) ಸಮಿದ್ಧಾಗ್ನಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (ಭಗವನ್ಮಹಿಮಾ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ರೂಪವಾದ) ವಾಕ್ಯವು ಐಹಿಕ ಪಾರತ್ರಿಕ (ಫಲವನ್ನೀಯುತ್ತದೆ), ಗುರುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂಬ (ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ) ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗುತ್ತದೆ.

(1) (67-68) "ಉದಾರಸಾದರಂ" ಇತ್ಯಾದಿ VII-54ನೇಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಶಾಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾಂತರ ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವನ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಗುರುರಾಜರು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಗುರುರಾಜರ ಕರುಣೆಯು ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪದಾರವಿಂದಜಾಂ "ಪದ್ಮಾಂ ಭೂಮಿ" ಈ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಪಾದಾರವಿಂದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೂಮಿಯು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

(2) - 69ನೇ ಶ್ಲೋಕ:- ಗಂಧರ್ವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಾಕ್ಯಗಳು ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೋ, ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದವುಗಳು ಮತ್ತು ಘಲಸೂಚಕಗಳು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು.

(3) "ಪ್ರವೃದ್ಧಜ್ಞಾನಸಂಸಿದ್ಧ" ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ. ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ತಥೈವ ಶೇಷಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಸಮುದೀರಿತಮ್|

ವಿಶ್ವಾಸೇ ಸತಿ ತದ್ವೈ ಸ್ಯಾತ್ ನಸ್ಯಾದ್ವಾ ತದಭಾವತಃ||7-70||

ವಿಶ್ವಾಸಿನಾಮವಶ್ಯಂ ತು ತದ್ವೈ ಸ್ಯಾತ್ವಶ್ಯ ಶೋಭನಮ್|

ಸ್ವಸ್ಯಾವಿಶ್ವಾಸತಃ ಶಾನ್ತ ನ ಸ್ಯಾದ್ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ದೋಷಿತಾ||7-71||

ವಿಶ್ವಾಸಿನಾಂ ಸಮಾಜೇ ಚ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಹಿ ತಾದ್ಯಶಮ್|

ಯಾದ್ಯಶಂ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತೇಶಂ ತಥಾ ಸೀತಾಪತೇರ್ಮತಮ್||7-72||

(ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ!) ಹಾಗೆಯೇ ಶೇಷನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ (ಶೇಷಸಂಬಂಧೀ ರಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಕ್ಯವು ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ಶಾಂತನೇ! ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು (ತಿಳಿದು) ನೋಡು, ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದವರ (ಕಾರ್ಯವು) ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾರ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ದೋಷವು ಯಾರದು? (ಅಂದರೆ ಅವಿಶ್ವಾಸಿಯೇ ಕಾರಣನು ಗುರುವಲ್ಲ). ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತೇಶ, ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತಾಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ (ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕಾಣುವೆನೋ) ಅಂತಹ (ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ಅನ್ಯರನ್ನು) ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾಲ್ಕು+ನಾಲ್ಕು=ಎಂಟು ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕಾಣಲು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂದರೆ ವರ, ವಿದ್ಯೆ, ಸ್ವಪ್ನಾದಿಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹಾಗಲ್ಲ. ಗುರು, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ; ಉತ್ತ ಫಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೂ,

ಸಂಧ್ಯಾತ್ಯಾಗಾದಿ ಅಕಾರ್ಯದಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತದೆ. "ಭಕ್ತಿ ಹ್ರಾಸೋ ಭವೇದೇಷಾಂ ಉತ್ತಮಾನಾಂ ಪ್ರಕೋಪತಃ" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ, ಉತ್ತಮರ ಪ್ರಕೋಪದಿಂದಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯು ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಅಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. VII-13ರಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳೂ ಸಹಾ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದರೇನೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. "ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಲಭತೇ ಜಾನಂ" ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇದೆ.

ತಯೋರ್ವಿಶ್ವಸತೋರ್ವಿಶಾಧೀಶ ಶ್ರೀಶೋಽತ್ರ ಶೋಭನಮ್ |

ದಾಸ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಂ ಪಶ್ಯ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಸ ವಿಶ್ವಕೃತ್ ||7-73||

ಗುರುಪ್ರಸಾದತಃ ಕಸ್ಯ ಫಲಂ ನ ಸ್ಯಾದವಶ್ಯತಃ |

ಕರಿಷ್ಯತ್ವೇವ ತತ್ಸ್ಯಾಮೀ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾನುಸಾರತಃ ||7-74||

ಪ್ರಸಾದಂ ಮತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಪ್ರಸಾದಂ ಸ ಕರಿಷ್ಯತಿ |

ಕಃ ಪ್ರಸಾದಮೃತೇ ಕ್ವಾಪಿ(ತಸ್ಯ) ಪ್ರಸೀದತಿ ನ ಸೀದತಿ ||7-75||

ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಿಬ್ಬರಿಗೆ (ವ್ಯಾಸಭಕ್ತ ಸೀತಾಪತಿಗಳಿಗೆ) ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ವೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಗರುಡನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಶನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂಶಯರಹಿತನಾಗಿ ಶೋಭನವಾದುದನ್ನು ಕೂಡುವನು. (ಅದನ್ನು) ನೋಡು. (ಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಗುರುಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಯಾವ ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ (ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ). ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವವರಿಗೆ ಅವನೂ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ) ವಿಷಾದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 73ರಲ್ಲಿ "ಅತ್ರ" ಎಂದರೆ " ಭೂಪನಲ್ಲಿ" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ಲೋಕ 75ಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ರಾಜನು ಮನಃಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದೂ, ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದ ವಿನಾ ಎಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ಮನಶ್ಯಾಂತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವಿಷಾದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ತಸ್ಮಾದ್ಗುರೌ ಸದಾ ಧೀರ ರತಿಂ ಕುರು ಹೌ ಪ್ರಿಯ|

ಗುರುದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ ಭರತಿ ತ್ವಾಂ ರಮಾಪತಿಃ||7-76||

ಶುದ್ಧ ಸದ್ಧರ್ಮ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಪದ್ಧತಿಂ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಕುರು|

ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮದ್ಧರ್ಮ ರುದ್ಧಾನಾಂ ಪದ್ಧತೌ ಸ್ತಬ್ಧತಾಂ ಕುರು||7-77||

ಸಿದ್ಧ ಮದ್ಧರ್ಮಪದ್ಧತ್ಯಾ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಮಧುಸೂದನಮ್|

ಆರಾಧಯ ಬುಧಾರಾಧ್ಯಂ ವಿಬುಧೇಶ್ವರಬುದ್ಧಿಗಮ್||7-78||

ಮಧುಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ತು ಧೀಮಾನ್ ಯೋ ಗದಾಧಾರಾಹತಂ ವ್ಯಧಾತ್|

ಹೇ ಧೀರನೇ! ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ಆದ ಕಾರಣ ಸದಾ ಹರಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡು. ಗುರುದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ರಮಾಪತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಹೇ ಶುದ್ಧನೇ! (ನೀನು) ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿದ್ದು ಸಜ್ಜನರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ನನ್ನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿದ್ದು, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿರು! ಎಂದರೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸು. ಹೇ ಸಿದ್ಧನೇ! ಹೇ ಧೀಮನ್! ನನಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿತನಾದ ದೇವತಗಳ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸುವ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಮಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಗದಾಧಾರಿಯಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆರಾಧಿಸು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಮತಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆರಾಧನೆಯು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಹು ವಿರೋಧವಾಗಿರುವಾಗ ಅದು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ತಬ್ಧರಾಗುವರೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನವೂ ಅವರಿಂದ ಇತರರಾದವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವೂ ಆಗುವುದೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಚಿಮಾರ್ಗೇಣ ಗತ್ವಾಹಂ ಸ್ವರ್ಚಿತಃ ಸರ್ವದೈವತೈಃ||7-79||

ಚರ್ಚಿತಶ್ಚಂದ್ರನೈದಿವ್ಯೈರ್ನಾರ್ಚನಾಂ ಕೋಟಿ ಸದ್ಗುಣಮ್|

ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದೇನ ಸೇಶ್ವರಂ ಜಗದದ್ಯಮೇ||7-80||

ಪ್ರಾಶ್ಚಿತ್ತಂ ಚಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರೇಶ ಮಾತ್ರಾ ಸಃ ಸರ್ವಥಾ ತವ|

ತಮೀಶ್ವರಂ ಭಾಸ್ವರಸೂರ್ಯಶೌರ್ಯದಂ

ಮಮೇಶ್ವರಂ ಸರ್ವಜಗಚ್ಚ ಸೇಶ್ವರಮ್||7-81||

ಮುನೀಶ್ವರೈಃ ಸರ್ವಸುರೇಶ್ವರೇಶ್ವರೈಃ-

ವರ್ಶೇಕರಂ ಸರ್ವಮಹೇಶ್ವರಂ ಸ್ಮರೇ|

(ಹೇಗೆ) ಅರ್ಚಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗಿ ನಾನು ಸರ್ವದೇವತಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯ ಚಂದನದಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವೆನೋ (ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಕೆಲವು ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗುವಿ. ಹೇಗೆ) ಕೋಟಿ ಸುದ್ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ನನ್ನನ್ನು (ಕೆಲವರು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.) ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ (ಹೇಗೆ) ರುದ್ರನಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಜಗತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತೋ, ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ (ಆಶ್ರಯಿಸಿತೋ) (ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ) ನಿನಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಭೀತಿ ಬೇಡ. ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ (ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂಥ) ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೂಡುವ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ, ಮುನೀಶ್ವರರಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಸುರೇಶ್ವರರಿಂದಲೂ ವಶೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಮಹೇಶ್ವರನಾದ (ಹಯಗ್ರೀವರೂಪೀ) ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) "ತಮೀಶ್ವರಂ" ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು, ನಿನ್ನಿಂದ (=ವಿಪ್ರನಿಂದ) ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಜಗದ್ವಶೀಕರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವತ್ತೇನ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ (1-79) "ತಮೀಶ್ವರಂ" ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಅನಂತಾಸನ" ಮಿತ್ಯಾರಭ್ಯ "ಉಪಭೋಕ್ಷ್ಯೇಹ್ಯುಪೇಕ್ಷಾತು ಉಪಭೋಕ್ತೃಷು ನಾಸ್ತಿ ಮೇ" (96)ರವರಿಗೆ ತೃತೀಯ ವೇದನಿಧಿ ಶ್ಲೋತ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ನನ್ನ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಶ್ರದಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ಆರಾಧಿಸು; ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಆರಾಧನೆಗೆ ಸಹಾಯಭೂತನಾದ ವೇದನಿಧಿಗೆ ಅನಂತಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವತ್ಸಂದರ್ಶನ ರೂಪವಾದ

ಭೌಮಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ವೃದ್ಧತ್ವೇನ ವಿಪ್ರನ ಅಂಗೀಕಾರ, ಮಾಂಡವ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭೋಜನ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಾರಾಧ್ಯತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

3.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(7/82-95)

ಅನಂತಾಸನಪರ್ಯಂತಂ ಅನಂತಪದ ಸಂಚರನ್ |

ಅನಂತಶಯನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯನಂತಸುಖಮನ್ವಹಮ್ ||7-82||

ಅನುಭೋಕ್ತ್ಯೇ ಶನೈರ್ವಕ್ತ್ಯೇ ಮುನೇ ಲಕ್ಶ್ಯಂ ಮನಃಕ್ಷತಿಮ್ |

ತನುಕ್ಷತಿಂ ನ ವಕ್ತ್ಯೇಹಂ ವಕ್ತ್ಯೇ ನನು ಮನಃಕ್ಷತಿಮ್ ||7-83||

ತನುಕ್ಷತಿಂ ಕ್ಷಮೇ ನಿತ್ಯಂ ಕ್ಷಮೇ ನಾಹಂ ಮನಃಕ್ಷತಿಮ್ |

ದಕ್ಷಾನ್ಮನಃಕ್ಷತಿಂ ತ್ಯಕ್ತಃ ಕ್ಷಮತೇ ಕಿಂ ವಿಚಕ್ಷಣ ||7-84||

ಮನ್ಮನೋ ವೇದಾನಾಂ ಸದ್ಯಃ ಪದ್ಯೈರ್ವಕ್ತ್ಯೇತ್ರ ನಂದನ |

ತ್ವದಗ್ರತೋ ಬುಧಾಗ್ರ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಕುರು ಶೀಘ್ರಂ ತದಗ್ರತಃ ||7-85||

ಹೇ ಅನಂತಪದ! (ವೇದನಿಧಿಯೇ!) ನಾನು ಅನಂತಾಸನ ಪರ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ, ಅನಂತಶಯನನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮುನೇ! (ನನಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮನಸ್ತಾಪ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ್ಯೂ ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ತಾಪವೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ತುಲ್ಯವಾದುದರಿಂದ) ಜ್ಞೇಯವಾದ ಮನಸ್ತಾಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ದೇಹ ತಾಪವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹ ತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸಿ (ಹೇಳದೆ) ಮನಸ್ತಾಪವನ್ನು ಹೇಳುವುದೇಕೆ? (ಎಂದರೆ) ಹೇ ವಿಚಕ್ಷಣನೇ! ದಕ್ಷನಿಂದಾದ ಮನಸ್ತಾಪವನ್ನು ರುದ್ರನು ಸಹಿಸಿದನೇ? (ಹಾಗೆಯೇ) ನಾನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮನಸ್ತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ನಂದನ! ಈಗ ನನ್ನ ಮನೋವೇದನೆಯ (ಕೆಲವು) ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಜ್ಞಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನೀನು ಮೊದಲು ಆ ಮನಸ್ತಾಪ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡು.

(1) "ತವ ಶ್ವಾಸಪ್ರಣೇತಾಹಂ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡಾತ್ಮಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ "ಯೋನಂತನಾಮಾ ಗರುಡಸ್ತದಂಸಕೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ "ಅನಂತ"ನೆಂಬ ನಾಮವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅನಂತ ಪದವು ಯಾರದ್ದೋ ಅವನು ಅನಂತಪದ=ವೇದನಿಧಿ.

(2) ವೇದನಿಧಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮೂರು ಸೇವೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯಾನ್ ಗುರುಪದ್ಯಾನಾಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾನ್ ವಿನಾಪ್ಯನು |
ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ಮೈವ ಕೃದ್ಧೋಽಹಂ ವೃದ್ಧಮಜ್ಞೇಕುರು ಪ್ರಿಯ ||7-86||

ಶಿಲಾಸ್ಥಾಂ ಕುರು ಶಿಲಾಢ್ಯ ಸಾಲಪ್ರಾಂಶೋಽಮಲಾಂ ಕೃತಿಮ್ |
ಲೋಕೇಶಃ ಪಾಲಯೇತ್ಸದ್ಯಸ್ತಾಂ ಬಾಲಂ ಕಾಲಕಾಲತಃ ||7-87||

ಏತದ್ಧುಃಖೇನ ಮೇ ಸರ್ವಂ ಸುಖಂ ಮೇ ಪಾರಲೌಕಿಕಮ್ |
ವಿಷಮಿಶ್ರಾಮೃತಂ ಯದ್ವತ್ತದ್ವದೇವ ಭವತ್ಯಹೋ ||7-88||

ಅಧ್ಯಯನ (ಯೋಗ್ಯಕಾಲವನ್ನು) ಪರಿತ್ಯಜಿಸದೆ, (ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ) ಗುರುಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು (ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು) ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗು. (ನೀನು ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದಾಗ್ಯೂ, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ) ಕ್ರೋಧವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಡ. ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ಜ್ಞಾನಿಯಾದ (ಯತಿರೂಪಿ) ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡು. ಹೇ ಶಿಲಾಢ್ಯ! ಹೇ ಸಾಲಪ್ರಾಂಶೋ! (ತಾಲಸನ್ನಿಭನೇ!) ಈ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲಾದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸು. ಬಾಲಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಲೋಕೇಶನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಈ (ಕಾರ್ಯತ್ರಯವಾಗದ) ದುಃಖದಿಂದ ನನಗೆ ನನ್ನ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸರ್ವಸುಖವೂ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅಮೃತದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವು! (ಅಂದರೆ ನಿರ್ದುಃಖಿಯಾದ ಋಜುವಿಗೆ ದುಃಖ ಪ್ರಸಂಗವು ವಾಸ್ತವವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು).

(1) 86-87ರಲ್ಲಿ-ಶ್ರೀ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯತ್ರಯ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ (1) ಏತದಾಖ್ಯಾನಗತ ಗುರುಕೃತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಾವೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದು "ಶ್ರದ್ಧವಾನ್ ಲಭತೇ

ಜ್ಞಾನಂ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ "ಆತ್ಮೋಕ್ತಮಸ್ತಿ ಅಸ್ಮಾನ್ಮೈಹತ್ವಲಂ ಭವತಿ" ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಇದ್ದರೆ ಪೂರ್ಣಫಲವು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ಭವ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ವೃದ್ಧಮಂಗೀಕುರು" ಬಾಲಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಜ್ಞಾತಿಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಏಡಮೂಕವೃದ್ಧನೇ ಇವನು ಎಂದರಿದು, ಇತರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧತನೇ ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹವಾಗುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರುವುದು.

(3) ಈ ಅಮಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲಾಸ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು - ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಕಾಲತಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡು ಜನ್ಮವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಗ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನ್ಮ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನ್ಮವೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಏತತ್ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಶಿಷ್ಯಮಿಷ್ಠಂ ಕುರು ಯಥೇಷ್ಟತಃ|

ಸ್ತುಷ್ಠಂ ಮೇ ಮನಸಸ್ತುಷ್ಠಿಂ ಶಿಷ್ಯ ಸಾಧಯ ಸಾಧು ಭೋಃ||7-89||

ಇತಃ ಪರಂ ನ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕುತೋ ವಕ್ಷ್ಯೇ ನಿರಂತರಮ್|

ಸುತಾಂತರಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಮತಂ ಮೇ ಸಾಧಕಂ ತ್ವಲಮ್||7-90||

ಹೇ ಪುತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವಕ್ತಾಹಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಕುರು ಮಮಾತ್ರ ತು|

ಹೇ ಮಿತ್ರ ಪಾತ್ರಭೂತೋಽಯಂ ಕಾತ್ರ ಶಙ್ಕಾ ತು ಕೃತ್ರಿಮಾ||7-91||

(ನಿನಗೆ) ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಮಾಡು. ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ಭೋ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂತುಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ (ಪದೇ ಪದೇ ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು) ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ? (ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಳುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕವು) ಈ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು (ಚೆನ್ನಾಗಿ) ಸಾಧಿಸುವ ಅನ್ಯ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯ ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಅಧಿಕೃತನು) ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುವಿನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು (ತಿಳಿದು, ಅಹೋ! ಗುರುಗಳ

ಕಾರುಣ್ಯವೇ! ಎಂದು) ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡು. ಹೇ ಮಿತ್ರನೇ! ಈ ವಿಪ್ರನು ಪಾತ್ರಭೂತನು, ಈತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತ್ವ ಶಂಕಾ ಏಕೆ?

ಅನ್ಯಥಾ ಪರಸೌಖ್ಯಂ ಮೇ ದುಃಖಾಸಮ್ಪಿನ್ನ ಮೇವಹಿ|

ಕೋಽನ್ಯಥಾ ವಕ್ತಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಮನ್ಮತಜ್ಞ ವೃಥಾಜ್ಞತಾ||7-92||

(ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು) ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸುಖವು ದುಃಖದಿಂದ ಅಮಿಶ್ರಿತವಾದುದೇ ಆಗುವುದು. (ಅಥವಾ ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನನ್ನ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸುಖವು ದುಃಖದಿಂದ ಅಮಿಶ್ರಿತವಾದುದೇ ಆಗುವುದು) (ನಿನಗೆ) ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರ? ಹೇ ತತ್ವಜ್ಞ! ಹೇ ಮನ್ಮತಜ್ಞ ! (ಇದನ್ನು) ತಿಳಿಯದಿರುವುದು ವ್ಯರ್ಥವು.

ಇಲ್ಲಿ (i) ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅಧ್ಯಯನ (ಅಧ್ಯಾಯಕರಣ) (ii) ವೃದ್ಧ ಯತಿತ್ವೇನ ವಿಪ್ರನ ಅಂಗೀಕಾರ. (iii) ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲಾಸ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಇವು ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ (ವೇದನಿಧಿಗಳ) ಪ್ರಥಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ (i) ಇತಿಶ್ರೀ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಧ್ಯಾಯ ಕರಣ (ii) ಸ್ವಪ್ನದ್ರಷ್ಟವಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಆಪ್ತತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕಾರ. (ii) ಶಿಲಾಲೇಖನ - ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯತಿರೂಪಿಯಾದ ವಿಪ್ರನಿಂದ (ಅಂದರೆ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ) ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದು (i) ಅವರ ಮನೋನುಸಾರವಾದ ಭಗವದಾರಾಧನಾ ರೂಪವಾದ ವೃದ್ಧಾಂಗೀಕರಣ (ii) ಅಧ್ಯಯನ ರೂಪವಾದ ಅರ್ಥಯುಕ್ತ ಅಧ್ಯಾಯಕರಣ (iii) ಬಾದರಾಯಣ ಪ್ರತೀಕವಾದ ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಟಿ ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನ, ಕೃತಿಯ ಅಮಲತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವು ಅಭಿಮತವಾದುದು. ಹಿಂದಿನ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅಮೃತ ಸದೃಶ ಸುಖವು ಅನಂತರ ನಿರ್ದುಃಖವಾದ ಶುದ್ಧಾಮೃತ ಸದೃಶ ಸುಖವಾಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಸಮಭಾಣ್ಡ್ಯಮೇ ಮಾಣ್ಡವ್ಯಮುನಿಪಾಚಿತಮ್|

ಶೌಣ್ಡಿಲ್ಯ ಶೌಣ್ಡಿತಂ ಚಾನ್ಮಂ ಕೌಣ್ಡಿಣ್ಯಪರಿವೇಷಿತಮ್||7-93||

ಚತುರ್ವಿರಚಿತಂ ತಚ್ಚ ಚತುರ್ಮುಖಸುಚರ್ಚಿತೈಃ|

ಚತುರ್ವೇದೋದಿತಾರ್ಥೈಶ್ಚ ಚತುರಾಶ್ರಮವರ್ತಿಭಿಃ(ತಃ)||7-94||

ಉಪೇಂದ್ರೇಣ ಸಹ ಪ್ರೇಮ್ಲಾ ಹ್ಯುಪತೇ ಗಾ ದಿವಾಕರಮ್ |

ಉಪಭೋಕ್ತೇ ಹ್ಯುಪೇಕ್ಷಾ ತು ಹ್ಯುಪಭೋಕ್ತಪು ನಾಸ್ತಿ ಮೇ ||7-95||

(24 ತತ್ವಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ) ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸದೃಶವಾದ (ಶರೀರ ರೂಪವಾದ) ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾಂಡವ್ಯ ಮುನಿ ಶಬ್ದೋಕ್ತ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನಿಂದ (ಆಖ್ಯಾನವೆಂಬ ಅಕ್ಕಿಯು) ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಶೌಂಡಿಲ್ಯ(ಪದೋಕ್ತ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ)ನಿಂದ (ಅನ್ನಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವು ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು) ರುಚಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೌಂಡಿಣ್ಯ (ಪದೋಕ್ತ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ)ನಿಂದ (ಈ ರುಚಿಕರವಾದ ಅನ್ನವು) ಬಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಇಂದ್ರಭಾವ ಯೋಗ್ಯರಾದ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥ ಸನ್ಯಾಸಾದಿ) ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿರುವ (ಈ) ನಾಲ್ವರಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ನಾಲ್ಕು ವೇದೋಕ್ತ ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ (ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥವು) ವಿರಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯುವ ಗೋವುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ (ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಆಖ್ಯಾನಗತ ವಾಕ್ಯವೆಂಬ ಗೋವುಗಳನ್ನು) ನಿನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿರುವನು. (ನಾಲ್ವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು) ಭೂಜನಮಾಡುವೆನು. (ಅದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವೆನು). ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ರಸಗ್ರಾಹಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಅಖ್ಯಾನವು ಅಕ್ಕಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಶರೀರರೂಪವಾದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾಂಡವ್ಯ ಮುನಿ ಶಬ್ದೋಕ್ತ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನಿಂದ ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಖ್ಯಾನವು ಅನ್ನದಂತೆ ಉಪಭೋಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆಖ್ಯಾನದ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಅನ್ನ ಭೋಜನವು. ಆಖ್ಯಾನ ಪ್ರವಚನಕ್ಕಾಗುವಂತೆ ತಯಾರು ಮಾಡುವವನೇ ಮಾಂಡವ್ಯನು. ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗರಣೆ, ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸೇರಿಸಿ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಮಾಡುವವನು ಶೌಂಡಿಲ್ಯ ಪದೋಕ್ತ ಭಕ್ತನು. ಅಂದರೆ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದುದೆಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು ಶೌಂಡಿಲ್ಯನು. ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಅನ್ನಾದಿಗಳು ಬಡಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಭುಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ಆಖ್ಯಾನದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ನಿಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ನೀನು ಬಾಲಗೋಪಾಲನನ್ನು

ಪೂಜಿಸು, ನೀನು ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು, ನೀನು ರಾಮೋಪಾಸಕ-ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಗುರುಸೂಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಆತ್ಮಾಪರೋಕ್ಷದ್ವಾರಾ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ನಯನ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯಬೋಧಕ ಗುರುವೇ ಕೌಂಡಿನ್ಯನು. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮೂವರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೂ ಸೇರಿ, ನಾಲ್ವರೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ವೇದೋಕ್ತ ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ವಿರಚಿಸುವರು. ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನೇ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದ ಮಾಂಡವ ಮುನಿಯು. ಅದನ್ನು ಶೌಂಡತನದಿಂದ ಬರೆಸಿ, ಪಾರಕ್ಕನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅಧ್ಯಾಯಕರಣ ಮಾಡಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವೇದನಿಧಿಗಳೇ ಶೌಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿ. ನಂತರ ಕುಂಡ ಶಬ್ದಿತ ತತ್ತತ್ಯಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಷೇಚನ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದಂತೆ, ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪತ್ಯಾದಿಗಳೇ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಮುನಿ. ಇಂಥಾ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ತಿಳಿದು ತತ್ತದ್ಭಗವದ್ರೂಪ ನೋಡುತ್ತಾ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ, ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತಿ, ವ್ಯಾಸಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಅನ್ನ ಭೋಜನದಂತೆ ಸಂತೋಷ ಜನಕವು. ಭಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕಾಗುವ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನದಂತೆ ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾದ್ದರಿಂದ, ಆಖ್ಯಾನ ಲೇಖನ, ಪಠಣ, ಪ್ರವಚನ, ಮನನ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಗುರುರಾಜರು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅರ್ಥ.

(2) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ "ವೃದ್ಧಂ ಅಂಗೀಕುರು" ಎಂದು ಹೇಳಿವಿಪ್ರಾನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(3) "ಮಮ ಭೋಜನ ಸಂತೋಷಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮದನಾದರತೂ ಯದ್ವತ್" (102)ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃ ಪ್ರಕರಣ. ಇಲ್ಲಿ "ಮಮಾತ್ಮಜಂ ಭಜ" ಎಂದು ವೇದನಿಧಿಗಳ ಭಜನ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ವೇದನಿಧಿ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪ ವೈಭವವೂ, ಭೋಜನ ಸಂತೋಷ ರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜನರಿಗಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸಜ್ಜನ ಕೃಪಾರೂಪವಾದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

4.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(7/96-101)

ಮಮ ಭೋಜನಸಂತೋಷಂ ಸುಜನಾಮ್ಬುಜಭಾಸ್ಕರಮ್|

ಕುಜನಾಮ್ಬುಜಸಮ್ಮೋಚೇ ದ್ವಿಜರಾಜಂ ಮಮಾತ್ಮಜತಮ್||7-96||

ವದಂತಂ ದ್ವಿಜ ತೇ ಕಲ್ಪಭುಜಂ ಮಜ್ಜನತಾಂ ಪ್ರತಿ|

ಮದಜಾಡ್ಯರುಜಾಹೀನಂ ದ್ವಿಜಾರಾಧ್ಯಂ ಭಜಾದ್ಯ ತಮ್||7-97||

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ (ದಂತೆ ಅನ್ನದಾತನಾದ) (ಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರಿಯಾದ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅನ್ನ) ಭೋಜನದಿಂದಾಗುವ ನನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವ, ಸಜ್ಜನರೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ (ಆನಂದಪ್ರದನಾದ) ರವಿಯಂತಿರುವ, ದುರ್ಜನರೆಂಬ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಸಂಕುಚಿಸುವ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ (ನಿನ್ನ ಆಕಲ್ಪಾಂತ ರಕ್ಷಕನಾದ ನನ್ನ ಭೋಜನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹೇಳುವ) ಮದಜಾಡ್ಯರೋಗರಹಿತನಾದ, ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಆರಾಧಿತನಾದ, ನಮ್ಮ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯನ್ನು ಈಗ ಭಜಿಸು.

ಮಮ ಭೋಜನಸಂತೋಷಂ ಯೇ ಶ್ರುಣ್ವಂತಿ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ|

ತೇಷಾಮನ್ನಾನಿ ಸಮ್ಪೂರ್ಣಾನೀತಿ ಸತ್ಯಾ ಫಲಶ್ರುತಿಃ||7-98||

ಮಮ ಭೋಜನಸಂತೋಷಂ ಯೇ ಚ ಶ್ರುಣ್ವಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ|

ತೇಷಾಮಪ್ಯನಿಶಂ ವಿಪ್ರ ಸಹಭೋಜನಮೇವ ಚ||7-99||

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮೇಕೇ ಚ ನ ವದಂತಿ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ|

ಪಾಕಶಾಸನಲೋಕೇ ಚ ಕೋ ನ ವಕ್ತಾ ಚ ನಾಕಿಷು||7-100||

ಹೇ ಮುನೀಶ್ವರನೇ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಯಾರು (ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅನ್ನ) ಭೋಜನದಿಂದಂಟಾಗುವ ನನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೇಳುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಸತ್ಯವಾದುದು. ಯಾರು (ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅನ್ನ) ಭೋಜನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೇಳುವರೋ, ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಅವರಿಗೆ (ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ) ಸದಾ ಸಹ ಭೋಜನವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಭೋಜನ ಬೋಧಕ) ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು (ನನ್ನ ಋಜುತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ) ಕೆಲವು ಯತಿಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ? (ಅಂದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ದೇವತೆಗಳಾದರೋ ಹೇಳಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವವು).

ಗುರುರಾಜರು ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವೈಯರೆಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭೋಗ, ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಭೋಗ ಫಲವೂ ಬರುತ್ತದೆ. (ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಪದಯೋಗ್ಯ) ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಗುರುರಾಜರು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಾದಾಗ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಪದವಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇತರರೂ ಗುರುಗಳಿಂದ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆ ಜ್ಞಾನವೇ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಅನ್ನವೆಂದು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸುಖ ಭೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ತೇನ ತೇ ಭವಿತಾ ತೋಷೋ ದೋಷೋಽಪಿ ತದನಾದರಾತ್|

ಮದನಾದರತೋ ಯದ್ವತ್ 'ದ್ವಿಜಂ ತೋಷಯ ಯಾಜಯ' ||7-101||

(ಆದುದರಿಂದ ಸಹಭೋಜನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಆದರ) ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೋಷವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆದರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು).

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ದ್ವಿಜಂ ತೋಷಯ ಯಾಜಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ " ಮತ್ಪ್ರಿಯಂ ವಿಪ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಕಂ" (110)ರ ವರೆಗೆ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಭಾಕ್ತ ವ್ಯಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

(ದ್ವಿಜಂ ತೋಷಯ ಯಾಜಯ)

5.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಕಃ(7/102-110)

ಕುರು ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಶಿಷ್ಟಂ ಪರಲೋಕಸುಖಂ ಹರಮ್|

ಅನ್ಯಥೈತಚ್ಚಿಂತಯಾಮಿ ಕಾಂತ ಕಾತರತಾ ಭವೇತ್ ||7-102||

ಸ್ವಾಂತರಸ್ಥಾಂ ಕುರು ಶ್ರಾಂತಿಂ ಮಾಂ (ತಾರಯ) ತರಾಯ ಸುಕಾರ್ಯತಃ ||7-103||

ಹೇ ವೇದನಿಧೇ! ವಿಪ್ರನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು (ಅವನ ಮೂಲಕ) ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸು. ನಿನಗೆ ಆಜ್ಞಪ್ತವಾದ, (ನೀನು) ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪರಲೋಕ ಸುಖವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಇದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಕಾಂತ! (ಪ್ರಿಯನಾದವನೇ!) (ನಿನ್ನಿಂದ ಅನಾದರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ) ನನಗೆ

ವ್ಯಾಕುಲವಾಗುವುದು. ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳಿಂದ ವಿನಾ, ದಣಿವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ತಮಗೆಷ್ಟು ದಣಿವಾದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವವು.)

(1) 103ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಒಂದೇ ಪಂಜ್ಞೆ,

(2) "ದ್ವಿಜಂ ತೋಷಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿ "ದ್ವಿಜ"ನಂದರೆ ಸೀತಾಪತಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(3) "ಮಾಂ ತಾರಯ" ಎಂದು ಪಾರಾಂತರವಿದೆ.

ಏತತ್ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಪುತ್ರ ಶತ್ರುಹಾಸ್ಯಾಭಿಮನ್ವಿತಮ್|

ಚಿತ್ರಂ ಗುರುಕ್ತಮಪ್ಯತ್ರ ಪುತ್ರೇಣ ನಕೃತಂ ತ್ವಿತಿ||7-104||

ಯಾದ್ಯಶೋಷಹಂ ಗುರುಧೀರಃ ತಾದ್ಯಶಃ ಶಿಷ್ಯ ಏವ ಚ|

ಇತಿ ಮೇ ಹಂತ ದೈತೇಯಾ ಹಾಸ್ಯಂ ಕುರ್ವಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ||7-105||

ತಸ್ಮಾತ್ಕುರು ಗುರುಕ್ತಂ ತೇ ಮನಸಾ ಸ್ಮರ ಧೀರ ಭೋಃ|

ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ತ್ರಿಕಾಲೇಷಿ ಕದಾ ಕುರ್ಯಾಂ ತದೀರಿತಮ್||7-106||

ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ವೇದನಿಧಿಯೇ!) ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು (ಮಾಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ) ಶತ್ರುಗಳಾದ ದೈತ್ಯರು ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. "ಗುರುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಪುತ್ರನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಚಿತ್ರವಿದು! ಹೇಗೆ ಗುರುವು ನಿರ್ಭಯನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಷ್ಯನೂ ಕೂಡಾ". ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯಹೀನರಾದ ದೈತ್ಯರು ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಧೀರನೇ! (ವೇದನಿಧಿಯೇ!) ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡು, ಗುರುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗ ಮಾಡಲಿ, ಎಂದು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸು. (ಅಂದರೆ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಮಾಡುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು.)

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ವಿಪ್ರೋಕ್ತಿನೈವ ಮತ್ಯ ತಿಃ|

ಸತ್ಯಂ ತಥ್ಯಂ ಪುನಸ್ತಥ್ಯಮೇತತ್ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಸುತ||7-107||

(ಈ ಆಖ್ಯಾನವು) ವಿಪ್ರೋಕ್ತಿ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೃತಿಯು. ಇದು ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ ಪುನಃ ಸತ್ಯ. ಹೇ ಸುತನೇ! ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವೂ ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಪುನಃ ಸತ್ಯ.

ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರು ಸಲ ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು.

ತತ್ಪಾದಕಮಲಂ ಪುಲ್ಲಂ ಮದ್ಗಲೇ ಬದ್ಯತೇಽಮಲ|

ಉಪಲಸ್ಯಲಪರ್ಯಂತಂ ಮಮ ನಿರ್ಮಲಸತ್ಯ ತೇಃ||7-108||

ಅಧ್ಯಾಯಕೃತಿಪರ್ಯಂತಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಂ ಕುರು ಮಜ್ಗಲಮ್|

ಬುದ್ಧ್ಯಾ ರೋಹಯ ಮದ್ಧಾರ್ಯಂ ವೃದ್ಧಂ ವಿಪ್ರಮತಿಪ್ರಿಯಮ್||7-109||

ಏತತ್ಕಾರ್ಯತ್ರಯಸ್ಯಾಪಿ ಸುನಿಷ್ಠ್ಯ ತ್ಯರ್ಥ ಮೇವ ಚ|

ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಕುರು ಪುತ್ರೇಹ ಮತ್ಪ್ರಿಯಂ ವಿಪ್ರಸಾಕ್ಷಿಕಮ್||7-110||

ಹ ವೇದನಿಧೇ! ನನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಯ ದಸಯಿಂದ ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾ ಸನ್ನಿಹಿತ ಬಾದರಾಯಣಪರ ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟುವ ತನಕವೂ, ನನ್ನ ಕಂಠವು ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣರ ಅರಳಿದ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವವು) (ನೀವು) ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ತನಕವೂ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಮಾಡಿ (ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿ) ನನಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯನಾದ, ನನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದ ವೃದ್ಧ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು (ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಭಾವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ) ಮಾಡದೆ ಇರುವಾಗ ಸದಾ (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸು) (ವಿಪ್ರನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವನೆಂಬ ಸುದೃಢವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು) ಮಾಡು. ಹೇ ಸುತನೇ! ಯಾವುದು ವಿಪ್ರನ ಸಾಕ್ಷಿಯುಳ್ಳದ್ದೋ ಅದು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು.

(1) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) ಸೀತಾಪತ್ಯಾದಿ ವಿಪ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಶಪಥ ಮಾಡು ಎಂದು ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೇನೆಂದರೆ ಆ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳು ವಿಳಂಬೇನ ಆಗತಕ್ಕವೇ. ಅಧ್ಯಾಯ ಕರಣವು ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದಾದರೂ, ಅಧ್ಯಯನ ಕರಣವು ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 200 ವರ್ಷಾನಂತರ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರಾನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥಗಳೂ ವಿಶದವಾದವು. ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೆಂದು ಸ್ವಯಂ ವಾದಿರಾಜರೇ ಶಪಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೇದನಿಧಿಗಳು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿ, ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧ ವಿಪ್ರನ ರಕ್ಷಣೆ ಸನ್ಯಾಸ ವಿದ್ಯಾದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಅನ್ನದಾನ ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶಿಲಾಸ್ಥವಾಗಿ 18 ಶ್ಲೋಕಗಳು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆಯಿತು. ನಿಖಿಲ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಬಾದರಾಯಣ ವಿಷಯಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಲು 200 ವರ್ಷವಾಗಬೇಕು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿಖಿಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಿಲಾಸ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ವಿಳಂಬವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಉಪಕಾರಕತ್ವ ಕರ್ತವ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಆ ವಿಪ್ರನು ಸೀತಾಪತಿ) ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಂದ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಕರ್ತವ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವ ಪ್ರದರ್ಶನವು.

(4) "ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ"... ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ -111-112ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

6.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(7/111-112)

ಹೇ ಸೀತಾಪತಿ ಭಕ್ತೇಶ ಹಾ ತೋಕಂ ಪ್ರತಿ ಮೇ ವದ|

ಹೋಮೇ ವಾ ಜುಹ್ವ ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಹೂಹೂಗನ್ಧರ್ವಗಾನಗಮ್||7-111||

ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ನಷ್ಟಮಾಸೀತ್ ಷಷ್ಠಿಕಾಲವ್ರತಂ ಚರೇ|

ಮಮೇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಪರ್ಯಂತಂ ಕಷ್ಟಂ ತ್ಯಾಜಯ ಭೋಜಭೋಃ||7-112||

ಹೇ ಸೀತಾಪತಿ! ಭಕ್ತೇಶ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಹೂಹೂ ಗಂಧರ್ವರು ಗಾನ ಮಾಡುವ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಹೋಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು. ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ನಷ್ಟವಾದೀತು. (ಆದ್ದರಿಂದ) ನನ್ನ ಇಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವವರೆವಿಗೂ ಷಷ್ಠಿಕಾಲ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವೆನು. ಹೇ ಉದಾರ! ಕಷ್ಟವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು.

(1) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಹೇ ಪುತ್ರ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣವು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪುರಾಣದಂತೆ ಹೇಳಿಸಲು ಅನುಕೂಲವನ್ನೂ ತದನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಾರಸಿಂಹರೆಂಬವರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತರೂಪದಿಂದ ಅವರ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, ರಂಗನಾಥ ಪ್ರಿಯತ್ನರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

7.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || (ಶ್ಲೋಕಾಃ 7/113-128)

ಹೇಪುತ್ರ ತವ ಚಾಪ್ತೀಶ್ಚೇಚ್ಚುತ್ವಾ ಸೀತಾಪತೇರ್ವಚಃ|

ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಶಾತ್ರವಾಣಾಂ ನೈವ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದಂ ಕುರು||7-113||

ಪಶ್ಯವೃನ್ದಾವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಪುರಾಣಂ ಪಶ್ಯಲಕ್ಷಣಮ್|

ಪಶ್ಯಾಸ್ಯವಾಕ್ಯಸನ್ನಿಷ್ಟಂ ತ್ವಂ ಚ ಕಾರಯ ಭೂರಿಷಃ||7-114||

ನಿರ್ವಿಘ್ನತಃ ಕುರು ತ್ವಂ ಚ ಹ್ಯವಿಘ್ನಂ ತ್ವಗ್ನಿಸನ್ನಿಭಮ್|

ಸಂಸಾರಗ್ಲಾನಿಮಗ್ನಾನಾಂ ತದ್ರುಜಾಂ ರುಗ್ಣಕರ್ಮಣಾಮ್||7-115||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ವೇದನಿಧಿಯೇ!) ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ ಸೀತಾಪತಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಸೀತಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಆಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ನನ್ನಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಅವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು ಎಂದು ಭಾವವು.) ಪ್ರಾಣಾದಿ ಪಂಚರೂಪಯೋಗನಾದ (ಭಾವೀ ವಾಯುವಾದ) ನನ್ನಿಂದ ಆಜ್ಞಪ್ತವಾದಂತೆ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀನು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಪಂಚವೃನ್ದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಪುರಾಣದಂತೆ ಅನೇಕ ಸಲ (ಪೌರಾಣಿಕರಿಂದ) ಹೇಳಿಸು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಿಗೆ, ಅದರಿಂದ ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ, ಪೀಡಿತಕರ್ಮ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ (ಸರ್ವವನ್ನೂ ಭಸ್ಮ ಮಾಡುವ) ಆಗ್ನಿಸದೃಶವಾದ, ವಿಘ್ನರಹಿತವಾದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀನು (ಕೂಡಾ) ವಿಘ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳು.

"ಅವಿಘ್ನಂ ತ್ವಗ್ನಿ ಸನ್ನಿಭಂ"- ಇದೇ ಆಖ್ಯಾನ ಸೇವೆಯಿಂದಾಗುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಲವು. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಉಪದ್ರವಗಳಿಂದ ಸಾಧನೆಗೆ ಬರುವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ತೇಜೋವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ, ಸಾಧನ ಸೌಕರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಅಹಂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರೇಣನಿಮಿಷೈಸ್ಸಹನೈಮಿಷೇ|

ಮನುಷ್ಯಲೋಕಮಾಯುಷ್ಮನ್ ಮನೀಷ್ಯಾಮಿ ಮುನೀಶ್ವರ||7-116||

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಗನ್ಯಾಪಿ ನೋ ವಿಷಾದಸ್ತ್ವ ಭೂನ್ಮಮ|

ಮನೀಷಿಣಾಂ ಮತಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸರ್ವಂ ತವ ಶೃಣೋಷಿ ಚೇತ್||7-117||

ಮನೀಷಿಣಾಂ ಮನಃಸ್ಥಂ ಚ ಭಣೇಽದ್ಯ ಶ್ರುಣು ನನ್ನನ|

ಗುಣಿನಾಪಿ ಸ್ವಪುತ್ರೇಣ ಮುನೀನಾಂ ಸ್ವಾಮಿನಸ್ತವ||7-118||

ಕೃತ್ಯಂ ನ ಕೃತಮಪ್ಯತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ಹರಿ ಕೃತಂ ಬತ|

ಇತಿ ಪೃಚ್ಛಂತಿ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್||7-119||

ಹೇ ಆಯುಷನ್! (ವೇದನಿಧೇ!) ನಾನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮುನೀಶ್ವರ! (ಅಲ್ಲಿ) ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನನಗೆ ವಿಷಾದವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಾದರೆ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ನಂದನ! ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. "ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರನಿಂದ, ಗುಣವಂತನಾದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯವು! (ಇದು ಕೂಡಾ) ಹರಿ ಸಂಕಲ್ಪ" ಎಂದು ನನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಸತ್ಯವು ಸತ್ಯವು.

ಮುನಯೋ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿನೋಽಪಿ ನಿರಾಶಿನಃ|

ಮಯಿ ಸನ್ಮಾನಿನೋ ನಿತ್ಯಂ ಮುನೇ ತಾನಪಿ ತೋಷಯ||7-120||

ತ್ರಿಭಿಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರತ್ವಂ ವಿತ್ತ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಮೇವ ಚ|

ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ತ್ವಮಪ್ಯತ್ರ ಕೃತ್ವಾ ಪುತ್ರತ್ವಮಾಪ್ನು ಹಿ||7-121||

ಪುದಿತ್ಯಾಹುಃ ಪೂಯಶೋಣಾದಿ ಭಾಜಂ

ವ್ಯಾಜಾನ್ಮಯಾ ನೋಚ್ಯತೇ ಚಾತ್ಮಜಾದ್ಯ|

ತಸ್ಮಾತ್ತಾತಾ ಪುತ್ರ ಇತ್ಯೇವ ಚಾತ್ರ ಯಃ

ಕಥ್ಯತೇ ಸೋಽಪಿ ತ್ವಮೇವ ನಾನ್ಯಃ||7-122||

ಹೇ ಮುನೇ! (ವೇದನಿಧೇ!) ಸದಾ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ, ನಿರಾಶರಾದ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು. "ತ್ರಿಭಿಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರತ್ವಂ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಇದೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುತ್ರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದು. ಕೀವು ರಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ನರಕವನ್ನು "ಪುತ್" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ (ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು) ದಾಟಿಸುವವನನ್ನು "ಪುತ್ರ"ನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಆತ್ಮಜ! (ಇದು) ನಾನು ಕಪಟದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ (ಪುತ್ರನೆಂದು) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನು ನೀನೇ! ಅನ್ಯನಲ್ಲ.

ಮಾತಾಪಿತರ ವಚನ ಪರಿಪಾಲನ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಪುತ್ರತ್ವವು ಬರುವುದೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುತ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆ, ಎಂದು ಗೌಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪುನ್ನಾಮ ನರಕವನ್ನು ದಾಟಿಸುವವನು ಪುತ್ರನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ತಮಗೆ ಆ ನರಕದ ಅಂಜಿಕೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ) ನೀನೂ ಸಹ ದೈತ್ಯರು ಮಾಡುವ ಆಪಹಾಸ್ಯದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಅಂತರಂಗ ದುಃಖದಿಂದ ದಾಟಿಸಿ, ಪುತ್ರನೆನಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುದ್ರಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ) ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಎಂದಿರುವುದು ನಿನಗೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು.

ಇತ್ಯೇವ ಪುತ್ರ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ತ್ವಯ್ಯೇವಾಸ್ತಿ ಸುಪುತ್ರಕಃ|

ತತಃ ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ಮಿತ್ರ ಕರು ಚಿತ್ರಂ ನ ಚ ತ್ವಯಿ||7-123||

ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ಪುತ್ರ ಕರು ಮಿತ್ರ ಮಮಾತ್ರ ತು|

ಪುತ್ರ ಶತ್ರೋ ಸುಮಿತ್ರಸ್ಯ ಮಾತ್ರತೇ ಸಂಶಯೋ ಭವೇತ್||7-124||

ಮಮ ಸಂತೋಷಣಾರ್ಥಂ ಚ ಮುನೀನಾಂ ತೋಷಣಾಯ ಚ|

ತವ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಮಪ್ಯತ್ರ ಕರುಷ್ವ ನಿಪುಣಾದ್ಯ ತತ್||7-125||

ಏವಂ ಚೇದಹಮೇವಾತ್ರ ಪಿತಾ ತವ ನ ಸಂಶಯಃ|

ತ್ವಮೇವ ಮಮ ಪುತ್ರಶ್ಚ ನಾನ್ಯಃ ಕಶ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ||7-126||

(ಹೇ ವೇದನಿಧೇ!) ಹೀಗೆ ಪುತ್ರ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು (ಗುರುವಿನ ದುಃಖನಾಶಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃವಾದ್ದರಿಂದ) ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸುಪುತ್ರತ್ವವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ (ಮಿತ್ರ=) ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ತಂ=) ಚಿತ್ತಕ್ಷಯ ರೂಪವಾದ ವಿಸ್ಮರಣೆಯು ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಪುತ್ರ! ಹೇ ಮಿತ್ರ! ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಅಮಿತ್ರರನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! (ಅಮಿತ್ರರಾದ ಶತ್ರುಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ) ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವು ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ಚತುರನೇ! ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ (ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ) ಮುನಿಗಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಆ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾನೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆ, ನೀನೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರ, ಬೇರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ.

(1) ಮಿತ್ರಾ ತ್ರಾಯತೇ ಇತಿ ಮಿತ್ರಂ

(2) ವೇದನಿಧಿಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನ ಸಂಶಯವಂತನೊಬ್ಬನು ಇದ್ದನೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅವರೇ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಾರಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ತುಙ್ಗಭದ್ರಾನದೀ ತೀರೇ ಗಙ್ಗಾ ಸ್ನಾನ ಪರಾಯಣಃ|

ರಙ್ಗನಾರ್ಥಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಚ ಸಾಙ್ಗಂ ಕುರ್ಯಾಂ ತಪಸ್ತು ಹೋ ||7-127||

ತುಂಗಭದ್ರಾನದೀಂಗತ್ವಾ ಗಜ್ಜಾಸಜ್ಜಾತ್ಸು ಪುಣ್ಯದಾಮ್ |

ಅಜ್ಞನಾಽಸೇವಿತಃ ಸ್ವಾಜ್ಞೈಃ ಸಾಜ್ಞಂ ಕುರ್ಯಾಂ ತಪಸ್ವಿ ಹೋ ||7-128||

(ಶೇಷಪದಯೋಗ್ಯ ನಾರಸಿಂಹ ನಾಮಕ ತಪಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ) ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಪರಾಯಣನಾಗಿ, ರಂಗನಾಥನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಸಾಂಗವಾದ (ಅಥವಾ ನಾರಸಿಂಹಮುನಿಯ ಅಂಗ ಸಹಿತನಾಗಿ) ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಕರ್ಕಾಟಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯು ಗಂಗಾಸಂಗಯುಕ್ತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ) ಗಂಗಾ ಸಂಗದಿಂದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗೆ (ನಾರಸಿಂಹ ನಾಮಕ ತಪಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ) ಹೋಗಿ ತುಂಗಾ, ಭದ್ರಾ ನಾಮಕ ದೇವಿಯರಿಂದ ಸೇವಿತನಾಗಿ (ಪೂಜಿತನಾಗಿ) (ಭಕ್ತನಾದ ನಾರಸಿಂಹ ತಪಸ್ವಿಯ) ಅಂಗಗಳಿಂದ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಹೋ=) ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನಿಲ್ಲ.

(1) ವೇದನಿಧಿಗಳು ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗರುಡ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕರ್ಕಾಟಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಾರಸಿಂಹ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ (ಶೇಷ ಪದವಿ ಕೂಡಿಸಲು) ಅವರಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು "ಕುರ್ಯಾಂ" ಎಂಬ ಉತ್ತಮಪುರುಷ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಅಂಗನಾಸವಿತಃ- ಲೌಕಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಅಸೇವಿತನಾಗಿ, ಆದರೆ ತುಂಗಾ, ಭದ್ರಾ ನಾಮಕ ದೇವಿಯರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅಂಗನಾಭಿಃ ಅಸೇವಿತಃ, ಅಂಗನಾಭ್ಯಾಂ ಸೇವಿತಃ ಎಂದೂ ಪದಚ್ಛೇದ ಮಾಡಬಹುದು. "ತೀರ್ಥೀ ಕುರ್ವಂತಿ ತೀರ್ಥಾನಿ" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯ ಪ್ರಕಾರ ಗುರುರಾಜರ ಸಂಗದಿಂದ ಗಂಗಾ, ತುಂಗಾ, ಭದ್ರಾದಿ ನದಿಗಳಿಗೂ ಪಾವನತ್ವವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

(4) ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರಿನ ಸತ್ಯಧರ್ಮರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ನರಸಿಂಹನೆಂದು. ಅವರೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನಾರಸಿಂಹನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಷ್ಟಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ॥7-129॥

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ।
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ॥7-130॥

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್।
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್॥7-131॥

ಯಚ್ಚೃಣ್ವತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥7-132 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಟವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಆಲೌಕಿಕ ವಿಭಾಗೇ
ಸಪ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥7-132 ॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ ಅಥ ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥ 8-106॥

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಆದ್ತಿಮೂಲತ್ವ, ಶ್ರುತಿಮೂಲತ್ವ, ಯುಕ್ತಿಮೂಲತ್ವಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಉಪಪಾದನೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಹಯಗ್ರೀವಾದಿರೂಪೀ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥ ಶ್ರವಣವನ್ನೂ, ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಆಖ್ಯಾನ ರಚನೆಯನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಶ್ರೋತೃತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ "ಗುರ್ವರ್ಥಂ ಗೀರ್ವಾಣಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚ" (VII-51) ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರಸಂಗಾನುಕೂಲ್ಯವನ್ನೂ "ಶೇಷಂ ಸಶೇಷಂ ಜಗದಾಸ ದಾಸಂ" (VII-42) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಋಜುತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಯುಕ್ತಿಮೂಲತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ತುಂಗಭದ್ರಾ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ "ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಂ" (36)ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ರೋತೃ ಪ್ರಕರಣವು.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(8/1-35½)

ಓಂ ತುಂಭದ್ರಾನದೀತೀರೇ ಗಜ್ಜಾಸಜ್ಜಾತ್ಸು ಪುಣ್ಯದೇ|

ಮಜ್ಜಲಾರ್ಥಂ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಸ್ವಾಜ್ಞಂ ದ್ವಾದಶನಿಷ್ಕದಾಮ್||8-1||

ದತ್ತವಾನ್ ವಿತ್ತಪೂರ್ವಂ ಮೇ ಮತ್ತೋಽಪಿ ಸ್ವಹಿತೋಽಪಿ ಚ|

ತ್ಯಪ್ತರ್ಥಂ ತಾತ ಪೂರ್ವೇಷಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||8-2||

ಭದ್ರಾನದ್ಯಾಶ್ಚ ತೀರೇಽಪಿ ಪಿತೃಣಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧತದ್ದಿನೇ|

ಸುಭದ್ರಾವಾಪ್ತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ದಾತಾ ಪೂರ್ವಂ ದದಾವಥ||8-3||

(ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನು ವಿದ್ಯಾಮದ, ಧನಮದ, ಸತ್ಕುಲಮದಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಮತ್ತನಾದಾಗ್ಯೂ, ತನ್ನವರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅವನು, ಗಂಗಾಸಂಗದಿಂದ ಪುಣ್ಯಕರಳಾದ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವ ಪಿತೃಗಳ ಮಂಗಲಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ದ್ವಾದಶ ನಿಷ್ಕ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇರುವ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು (ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ) ನನಗೆ ಧನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ (ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು) ಭದ್ರಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಪಿತೃಗಳ ಸದ್ಗತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ (ನಾರಸಿಂಹ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನನಗೆ) ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

(1) "ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ" ಎಂದಿರುವುದು, ಅನ್ಯರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೋ, ಅಥವಾ ತನ್ನದೇ ಭೂಮಿಯನ್ನೋ - ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬೇಡವೆಂದು. ಇದರಿಂದ ಭೂದಾನಾನಂತರ ಸಂಶಯೋತ್ಪತ್ತಿಯು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಹಾರವೂ ಇದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

(2) ನಿಷ್ಕ=ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ (ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೂಕ ಮತ್ತು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು)

(3) ಮೊದಲನೆ ಧಾನ ಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಾರಸಿಂಹಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ. ಅನಂತರದ ದಾನ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ. ನಾರಸಿಂಹ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಯತಿಗಳು, ಅವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಕುಲದೇವರ ಹೆಸರು ನರಸಿಂಹನೆಂದು. ಯತಿಗಳ ಹೆಸರು ಸತ್ಯಧರ್ಮರೆಂದು (ಹೂಳೆಹೂನ್ನೂರಿನವರು) ವಿಪ್ರ ಎಂದರೆ ಸೋದೆ ಮಠದ ವೃನ್ನಾವನಾಚಾರ್ಯರು.

ಇತಿಮನ್ವತ್ರಯಂ ವಿಪ್ರ ಕುತೋ ನ ಲಿಖಿತಂ ತ್ವಯಾ|

ತವ ಹಸ್ತಸ್ಯ ಪಾತೋಽಯಂ ದತ್ತಾಪಹರತೋ ಭವೇತ್||8-4||

ದತ್ತವಾನಹಮೇವೇಷ್ಟಂ ತತ್ತಿತ್ಯಾಣಾಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ|

ಕಷ್ಟಂ ನಾಯಾತ್ಯವಿಸ್ತಷ್ಟಂ ಪಷ್ಟಿವರ್ಷಸಹಸ್ರಕಮ್||8-5||

ಹೋಮೇ ವಾ ಜುಹ್ವ ಮದ್ವಾಕ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತವ ಜಿಹ್ವಯಾ|

ದಹೇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ ಹಾಹಾ ಕಿಂ ತೇ ಜಿಹ್ವಾ ದಹೇತ್ಯಹೋ||8-6||

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಈ ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು (ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು) ಯಾಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ? (ಇದು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) (ಈ ಲೇಖನ ತ್ಯಾಗದಿಂದ) ನಿನಗೆ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಮಿಯು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಅಪಹರಿಸಿದವನ) ಕೈಯಿಂದ ಬೀಳುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ಅಪಹಾರ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ). ಆ ಭೂದಾನ ಕರ್ತೃವಿನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ನಾನೇ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಷ್ಟ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗವಾಸವನ್ನಿತ್ತರೆಂದು ಭಾವ). "ಹೋಮೇ ವಾ ಜುಹ್ವ" ಎಂಬ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು VII-3) ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ "(ಹೋಮೇ ವಾ) ದಹ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ "ಸುಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಏಕೆ? ಅಹೋ! (ಅದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ) (ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕಾರ್ಯವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ) .

(1) ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯವು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ಸೋದೆಯಲ್ಲಿ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಥಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಮಠದ ಕಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಅದು ಶತ್ರುಗಳ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟಿದೆ.

(2) ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳು ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ವೇದ ತುಲ್ಯವು

ಅಶ್ಲೀಲಭಾಷಾ ಮಾ ತೇಯಮವಾಲಂ ವಿಷಯೇಽಮಲ|

ಶೀಲಾಧ್ಯಂ ತು ಕುಲಾಧ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಶ್ಲೀಲೋಕ್ತೀರ್ನ ಚೋದಿತಾ||8-7||

ಸಾವಧಾನಮನಾಃ ಶ್ರೀಮನ್ ಶ್ರವಣೇ ಭವ ಸದ್ಗುಣೇ|

ಭವನೇ ಭವ ಮೇ ನಿತ್ಯಂ ತವ ನೈವಾಸ್ತೃಸನ್ಮತಿಃ||8-8||

ಹೇ ಅಮಲ! (ಪರಿಶುದ್ಧನಾದವನೇ!) ("ದಹ" ಎಂಬ) ಈ ಅಶ್ಲೀಲ ಭಾಷೆಯು ದುರ್ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಅನಿಷ್ಟಪ್ರಾಪಕವಾದದ್ದು). ನಿನಗೆ (ಅನಿಷ್ಟಪ್ರದ)ವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಶತ್ರುಗೃಹ ದಹನವಾಗುವುದು). ಶೀಲವಂತರಿಗೆ ಕುಲವಂತರಿಗೆ ಅಶ್ಲೀಲ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. (ಅದು ನಿಷಿದ್ಧ. ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಕ್ರೋಧ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು) ಸದ್ಗುಣ(ವಾದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ) ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಸಾವಧಾನ ಮನವನ್ನುಳ್ಳವನಾಗು. ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ನನ್ನ ಭವನದಲ್ಲಿ (ಮಠದಲ್ಲಿ) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ (ಸಾವಧಾನ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ) ಇರು. (ಇದರಿಂದ ಶತ್ರುಭವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಗ್ನಿಭೀತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು) (ನನ್ನ ಮಠದಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದರೆ) ಮಿಥ್ಯಾಬುದ್ಧಿಯು ನಿನಗುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಸೇತುಮಾಧವ ಸೂರಿ ವಿರಚಿತ ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯ ಲೀಲಾವಿಲಾಸ(ಎರಡನೆಯದು)ದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಡೆದಿತ್ತೆಂದು ಇದೆ. "ಮಠಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಪರ್ಶೇ ಕರಮುದ್ಯಮ್ಯಯದ್ಗುರುಃ| ಯಯಾಚೇ ಭಾರ್ಗವಂ ತಸ್ಯಾಚತ್ಯುಗೇಹಂ ಗತೋಽನಲಃ||" ಎಂದಿದೆ.

(2) ದಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸದನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಸದನಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಭೀತಿಯಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆ ಅಸದೃಶವೆಂಬುದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಂ ಗತ್ವಾ ಸಮಹತ್ಪರ್ವಣಿ ಸ್ಫುಟಂ|

ಅಗಮಂ ಪರ್ವತಸ್ಯೋರ್ಧ್ವಂ ಅನವತ್ಪರ್ವತೋಽಪಿ ಮಾಮ್||8-9||

ತದ್ಧಸ್ತೋಪರಿಮಧಸ್ತಮಧಿರೋಪ್ಯಾಽದರೇಣ ಚ|

ಋದ್ಧಿಮದ್ಧಿ ಮವದ್ಗೇಹಮಾರುಹಂ ಬೃಹದುನ್ನತಮ್||8-10||

ತೇನ ಸಮ್ಪೂಜಿತಶ್ಚಾಹಂ ಮೇನಕಾಸಂಯುತೇನ ಚ|

ಮಾನಿತೋ ಬಹುಮಾನೈಶ್ಚ ಕಾಮೇನ ರಹಿತೋಽಪ್ಯಹಮ್||8-11||

ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸುಮಹತ್ತರವಾದ ಪರ್ವತದ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಪರ್ವತರಾಜನು ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಅವನ ಹಸ್ತದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬಹು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ (ವೈಭವದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ) ತನ್ನ ಸದನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ಮೇನಕೆಯ ಸಹಿತನಾದ ಅವನಿಂದ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ನಾನು ಆಶಾರಹಿತನಾದಾಗ್ಯೂ ಬಹುಮಾನಗಳಿಂದ ಮಾನಿತನಾದೆನು.

ರತ್ನಕೋಟಿಭಿರಾಟೋಪಯುಕ್ತೈಶ್ಚ ತಟಿದಮ್ಬರೇ|

ಯಥಾಸ್ಫುಟಂ ಮೇಘಸಂಘಟಿತಾ ಧೂರ್ಜಟೇರ್ಮತೈಃ||8-12||

ಅಭಿಷೇಕಂ ಸುಷೇಣಾಗ್ರ್ಯ ಕೃತವಾನ್ ದೋಷವರ್ಜಿತೇ|

ಅಪಿ ಮೇಷಗತೇ ಪೂಷ್ಟಿ ಶೇಶಶಾಯಿಪ್ರಿಯೈಃ ಸಹ||8-13||

ಮತ್ರಸಾದಾಪನ್ನರತ್ನನಿಚಯಾನ್ ಸುಚರಿತ್ರಿಷು|

ಅದದಾಂ ಮದನಾವೇಶರಹಿತೇಷು ಮುನಿಷ್ಠಹಮ್||8-14||

ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಸತ್ಕಾರೈಃ ಅತಿಪೂಜ್ಯೋಽಹಮೇವ ತೈಃ|

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಸುಮತೇ ಶೃಣು ವೈಭವಮ್||8-15||

ಮಮಾಭಿಷೇಕಸ್ಯ ಮಹೋತ್ಸವಂ ತು ಯೇ

ದೋಷಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ವಿಶೇಷತೋಽಪಿ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ತದ್ದೋಷಲಯಂ ಪ್ರಯಾನ್ತಿ

ನಿದೋಷಭೂತಾ ಚ ನ ಮೇ ಮೃಷಾ ವಾಕ್||8-16||

ಹೇ ಸುಷೇಣ! (ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೇಘ ಸಮೂಹಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶದ ಡೌಲಿನಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ, ಮಹಾದೇವರಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾದ ಕೋಟಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು, ದೋಷರಹಿತವಾದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗ,

ಶೇಷಶಾಯಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದ ಕೂಡಿ, (ಭಾರ್ಯೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತನು) ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದನು. ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆದ ರತ್ನಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು (ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ) ಕಾಮರಹಿತರಾದ ಸಜ್ಜನರಾದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಕಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ಆ ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ನಾನು ಅತಿ ಪೂಜ್ಯನು. ಹೇ ಸುಮತೇ! ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೋಷದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದವರು ನನ್ನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವರ ದೋಷಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು, ನನ್ನ ಮಾತು ನಿರ್ದೋಷವಾದುದು. ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ನಿರ್ದೋಷ ವಚನಗಳು ಋಜುಗಳಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ "ನ ಮೇ ಮೃಷಾ ವಾಕ್" ಎಂಬ ವಚನವು ಋಜುತ್ವ, ಜ್ಞಾಪಕಲಿಂಗ.

ಹಿಮವಚ್ಚಿಖರಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಆರುಹಮಾರ್ಯಜ|

ಘರ್ಘರಾಧ್ವಾನಗಾಃ ಸರ್ವೇ ಮುನಯೋ ಮಾರ್ಗಯಂತಿ ಮಾಮ್||8-17||

ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಾದಹಂ ಯಾಸ್ಯೇ ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಸಂ ಸುತ|

ಕಷ್ಟಂ ಚ ಮಮ ನೈವಾಸ್ತಿ ವೈಕುಣ್ಣಪತಿದರ್ಶನೇ||8-18||

ಹೇ ಆರ್ಯಜ! (ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ನಾನು ಹಿಮಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋದೆನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ-ಗಂಗಾ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು (ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ) ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ವಿಷ್ಟುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು. ವೈಕುಂಠಪತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಮನ್ದರಂ ಕುನ್ದರಂ ಗತ್ವಾ ಸುನ್ದರಂ ತ್ವಿನ್ದಿರಾಪತಿಮ್|

ಗನ್ಧರ್ವಸೇವಿತಂ ಸೇನ್ದ್ರವೃನ್ದಾರಕಮನೋರಥಮ್||8-19||

ಅಮೃತಾಬ್ಧೌ ಸುಧಾಸಿದ್ಧಿಪರ್ಯಂತಮಕರೋದ್ಧಿ ಯಃ|

ತಂ ನತೋಽಸ್ಮ್ಯುನ್ಮತೇ ದೇಶೇ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಚಾಷ್ಟಸದ್ಭುಜಮ್||8-20||

ತಸ್ಮಿನ್ ಮನ್ದಾರ ವೃಂದೇಚ ಮಾನ್ದಾರಕಶ್ಚನಾಗತಃ|

ಸೌಂದರ್ಯಸಾರ ಸಾನ್ಯೈಶ್ಚವೇಂದಿರೇ ವೇಂದಿರಾಪತಿಮ್||8-21||

ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ, (ಚಾಕ್ಷುಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ) ಇಂದ್ರನಿಂದ ಸಹಿತರಾದ ದೇವತಗಳ ಮನೋಭೀಷ್ಠವಾದ ಅಮೃತವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ತನಕ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಥನ ಮಾಡಿದ, ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಸೇವಿತನಾದ, ಅಷ್ಟ ಭುಜಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಇಂದಿರಾಪತಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಮಂದರ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಮಂದಾರ ವೃಕ್ಷಗಳ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೂರ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು, ಇಂದಿರೆಯು ಇಂದಿರಾಪತಿಯ ಕಡಗೋ ಎಂಬಂತ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಳು.

ಮಮ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃಷೋ ಬಭೂವ ಚ|

ಅನಂಜನವಶಮಾಸಾದ್ಯ ಸ್ವಾಙ್ಗಾನಿ ಮಮ ದರ್ಶಯನ್||8-22||

ಅನಂಜನಂಜನಿಸ್ಸಂಜ್ಞಂ ಮಾಂ ಸನ್ದೃಶ್ಯ ಸುವಿಸ್ಮಿತಃ|

ಅಭವತ್ಸಭವಾನೀವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಭವಮವ್ಯಯಮ್||8-23||

ಭವೇದೇತಾದ್ಯಶೋ ಭರ್ತಾ ಮಮ ಚಾತ್ರ ಭವೇ ಭವೇ|

ಇತಿ ಸ್ವಸ್ಯೇಷ್ಠದೇವಸ್ಯ ತುಷ್ಟಿಂ ಚಕ್ರೇ ಯಥೇಷ್ಠತಃ||8-24||

ಕಾಷ್ಠಮೌನಂ ಸಾಮಾಸಾದ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೋಽತಿಷ್ಠದತ್ರ ಚ|

ಅಙ್ಗುಷ್ಠಮಾತ್ರತಃ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಸುಷ್ಠು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಠತಾಙ್ಗತಃ||8-25||

ಇಷ್ಠದೈವಂ ಪ್ರತಿ ಸ್ವೇಷ್ಠಂ ಯಾಚಯಂಸ್ತತ್ರ ವೈ ಸ್ಫುಟಮ್|

ಇತಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ತತ್ಕೃಷ್ಣಂ ಮಾಮುವಾಚ ಸ ವಿಠಲಃ||8-26||

ನನ್ನ ಅತಿಶಯವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ರೋಮಾಂಚಿತಳಾದಳು. ಕಾಮವಶಳಾಗಿ ನನಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ, ನಿಷ್ಕಾಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭರಿತಳಾದಳು.

ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯು "ಇವರೇ ನನ್ನ ಪತಿಯಾಗಲಿ" ಎಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದಂತೆ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ನನ್ನನ್ನು (ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲೂ ತನಗೆ) ಪತಿಯಾಗಲೆಂದು ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆಯಾದ ಅಷ್ಟಭುಜ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ, (ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ) ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿದಳು. ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಅವಳು ಕಾಷ್ಠಮೌನದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾಗಿ, ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೆಲಕ್ಕೆ ಊರಿ, ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತಳಾದಳು. ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಬಳಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾಚಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿ ಸ್ಥಿತಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ವಿಠಲನು ನನಗೆ (ಅವಳ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲು) ಹೇಳಿದನು.

ತಸ್ಯೇಷ್ಟಂ ಕುರು ಶಿಷ್ಠ ತ್ವಂ ಮಮಾಭೀಷ್ಟಮಿದಂ ತವ|

ಮತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಯಾಃ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಂ ತಂ ಪಕ್ಷೀಕೃತ್ಯ ಪುತ್ರಕ||8-27||

ಮತ್ಸ್ಯಾ ರಮಾಪತಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಿರೇಭೇ ಮುದಾ ತದಾ|

ತಂ ದಾರಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ಮನ್ದಾರವನಮಧ್ಯಗಃ||8-28||

ಕಿಂ ದಾರಂ ಜನ್ಮಕಾಮಾರ್ತಂ ವೃನ್ದಾರಕಗುರುಂ ಪ್ರತಿ|

ಭವಾನ್ತರೇ ಭವಿಷ್ಯಂತೇಽಭೀಷ್ಟಿತಂ ಮಾಸ್ತು ತದ್ವ್ಯಥಾ||8-29||

ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಾಸಾಧನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ಹೇ ಶಿಷ್ಯನೇ! ನೀನು ಅವಳ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು; ಅವಳ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೀನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವುದೇ ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವು". (ಎಂದು ಆ ವಿಠಲನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು) ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಆಗ, ನಾನು ನಿಷ್ಕಾಮನೆಂದು ತಿಳಿದು ರಮಾಪತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಆಲಂಗಿಸಿದನು. ಮಂದಾರವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ, ದೇವಗುರುಗಳಾದ ಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮದಿಂದ ಆರ್ತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು

ಕುರಿತು "ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಥೆ ಮಾಡಬೇಡ" ಎಂದು (ವಿಠಲನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ) ಹೇಳಿದನು.

(1) "ಕಿಂ ದಾರಂ" ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ:- ಎಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯು ಎಂದರೆ, ದೇವಗುರುತ್ವದಿಂದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಪರಮಹಂಸ ರೂಪದಿಂದ 3600 ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲೃಪ್ತದೇಹಯುಕ್ತರಾದ ಗುರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮದಿಂದ ಆರ್ತಳಾದವಳು. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಭಾಗ ಪ್ರಯೋಜಕ ಅದೃಷ್ಟಹೀನಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು "ಪುರುಷಂ ವೈ ದೇಹಾಃ ಪಶುಮಾಲಭಂತ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ರೀತ್ಯಾ ಯಜ್ಞಪ್ರಯೋಜಕ ದೇವತಾಸನ್ನಿಧಾನರಹಿತನಾದ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ "ಕಿಂ ಪುರುಷ" ಎಂದು ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವಂತೆ, ಪುಂಭೋಗ ರಹಿತ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ "ಕಿಂ ದಾರ" ಪ್ರಯೋಗವು.

(2) ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆ ರೀತಿಯ ಅದೃಷ್ಟರಾಹಿತ್ಯವು ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿರುವುದು; ಪಾಪಕರ್ಮ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲ್ಲ. 32 ಲಕ್ಷಣೋಪೇತ ಋಜುಪತ್ನಿಗಳಿಗೆ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಂ ಕಾಂತ ತಾವತ್ಸತ್ಯಂ(ತಾವದಂತಂ) ತಪಃ ಕುರು|

ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಹರಿಣಾ ದಾರೋ ಗಿರಿಮೂರ್ಧ್ನಿ ಪರಾತ್ಪರಮ್||8-30||

ಶರಣ್ಯಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ ಮಾಂ ಸ್ಮರನ್ ಹೃದಿ ಸರ್ವದಾ|

ಮಾಮಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ಕಾಮಾತ್ ಕಮನೀಯಂ ತ್ವಮಾನವಮ್||8-31||

ಸಮ್ಮಾನಯ ಮನಸ್ತೇನ ಶಮಯಾನಜ್ಞಸಜ್ಞಮಮ್|

ಭವಾಂತರೇಽಪಿ ಮಾಂ ಧೀರ ತೇಽಧರಾಮೃತಮನ್ವಹಮ್||8-32||

ವಿತರಾರ್ಯೇ ತದರ್ಥೇ ಚ ಮತ್ಕರಂ ಶಿರಸಾ ಧರನ್|

ಅಹಂ ಯಾಸ್ಯೇ ತ್ವಯಾ ದತ್ತವಿಶ್ವಾಸಂ ಸತ್ಯಮೇವ ಚ||8- 33||

ಕುರು ಶೀಘ್ರಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೇಯಸೇ ಮೇ ಭವಾಯ ಚ|

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಯಯೌ ದಾರಃ ಕಾಮರಾಹಿತ್ಯಮಾರ್ಜವಮ್||8-34||

ಖ್ಯಾಪಯಾಮಾಸ ಲೋಕೇ ಮೇ ಸರ್ವತ್ರ ಸುಚರಿತ್ರಿಣಃ||

"ಹೇ ಕಾಂತ! (ಹೇ ದಾರ!) (ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಲಾತವ್ಯರ ಪತ್ನಿಯಾಗುವಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಸತ್ಯವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ

ಪತಿಸಂಬಂಧಿಯಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು, ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ, ಶರಣು ಹೋಗಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು, ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋದಳು. ಮನೋಹರನಾದ, ಅಮಾನವನಾದ ನನ್ನ ಬಳಿಗೂ ಬಂದು, "ಹೇ ಧೀರ! (ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯಳಾದ್ದರಿಂದ) ನನ್ನನ್ನು ಮನಸಾ ಆಂಗೀಕರಿಸು. (ತೇನ=) ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೇಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು. ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾನಮಾಡುವೆನು. ಈ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಈಗ ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಗುರುರಾಜರು ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು) ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು (ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ. ಹೇ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ! (ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಈಗ ಭಕ್ತಿವೃದ್ಧಿ, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆನಂದವೃದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ) ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು (ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಲು) ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಸುಚರಿತ್ರವಾದ, ನನ್ನ ನಿಷ್ಕಾಮತ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದಳು.

ಇಮಾಂ ಕಥಾಂ ಚ ಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಶೃಣ್ವಂತಿ ಯತಯೋಽಪಿ ತು |

ಲಭಂತೇ ಕಾಮತಃ ಶಾಂತಿಂ ಸುತ ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್ ||8-35||

ಹೇ ಸುತ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಈ ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಯತಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ಯಾರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಕಾಮದಿಂದ (ಬಾಧೆ ಆಗದೆ) ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ಮಯೋಕ್ತ ಶ್ಲೋಕಪೂಗೇಶು..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಮೇ ಸುವಾಗ್ಧರಾ" (62)ರವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತು, ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸೂರ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಭಾಕ್ತವೈಭವವನ್ನು, ಅಲ್ಲಿಯ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ತೈಜಸಾನೇಕರೂಪದೇಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯ ಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

2.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(8/36-61)

ಮಯೋಕ್ತಶ್ಲೋಕಪೂಗೇಷು ವಕ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯಾನ್ ಪೃಥಕ್ಪುರು||8-36||

ಯೇ ಲೌಕಿಕಾರ್ಥಾಃ ಭಾಸಂತೇ ಶ್ಲೋಕಾಂಸ್ತಾನ್ ಕುಲಭೂಷಣ

ಚತುರಧ್ಯಾಯಗಾನ್ ಸಾಂಙ್ಗಂ ಗಂಙ್ಗಾಸ್ನಾನಫಲಂ ತವ||8-37||

ಹೇ ಕುಲಭೂಷಣ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ!) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿರುವ (ಲೌಕಿಕರಿಗೆ) ಹೇಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಲೌಕಿಕ ಫಲವುಳ್ಳ (ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳುಳ್ಳ) ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡು. (ಇದರಿಂದ) ನಿನಗೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಗಂಙ್ಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಥಮಾಧಾಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಲೌಕಿಕಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕವು, ಯಾವುದು ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕವು ಎಂಬುದು ಆಪಾತತಃ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಪೂರ್ವ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವು. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಉತ್ತರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದೂ ಆಪಾತತಃ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ " ರಜತಪೀಠಪುರಮಪ್ರತಿಮಂ" (I-71) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಲೌಕಿಕಾರ್ಥ ಉಳ್ಳವು "ಇಂದ್ರೋಽಪಿ ಸಾಂದ್ರ ಸಂತೋಷಾದಿ" (II-1) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥ ಉಳ್ಳವು, ಎಂಬ ರೂಪದಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸು ಎಂದು ಭಾವವು.

ಮಂಗಳಾಯನಮಾಶಾಸ್ಯಂ ನಿಃಸಂಘಸ್ಯ ವಚೋ ಮಮ|

ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯೇಷು ಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ತುಷ್ಟಿಂ ಕುರು ಯಥೇಷ್ಟತಃ||8-38||

ಪ್ರೌಢಿಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತೇ ಸುಷ್ಕ ಮಮೇಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಧಯ|

ಇತಿ ಚ ದ್ವಾದಶಾಧ್ಯಾಯಾನ್ ಕುರು ಶೀಘ್ರಂ ಬುಧಾಗ್ರತಃ||8-39||

(ಗಂಙ್ಗಾಸ್ನಾನದ ಫಲವಾದ) ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನಗಳ ಪ್ರಾಪಕವು (ಮತ್ತು ನಿಸ್ಸಂಗನಾದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು (ಅಧಿಕಾರಗಳಿಂದ) ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದವುಗಳು. (ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಹಿತವಾದ) ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳ (1+5,6,7,8,9,10,11)

ಅರ್ಥವನ್ನು (ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ) ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು. ಹೇ ಶಿಷ್ಯನೇ! ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸು. ನಿನ್ನ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ದ್ವಾದಶ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸಹ (1+12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ) ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡು. (ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸು).

(1) ಎಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಲೌಕಿಕಾಲೌಕಿಕಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನದ ಫಲ ಬರುವುದೆಂದು ಭಾವವು. (a) ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (1,2,3,4) ಪ್ರಾರ್ಥನಾ (ಭಜನಾ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (b) ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (1, 5ರಿಂದ 11) ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (c) ದ್ವಾದಶ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (1, 12 ರಿಂದ 22) ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಜನಪರ್ವವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರ್ವರಿಗೂ, ವೈಭವಪರ್ವವನ್ನು ಸಾಧಕರಿಗೂ, ನಿದರ್ಶನಪರ್ವವನ್ನು ವಿಶೇಷಜ್ಞರಿಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಜನಾ, ವೈಭವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯವು ಮೂರು ಪರ್ವಗಳಿಗೂ ನಾಂದೀಪೀಠರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮೂರರಲ್ಲೂ ಸೇರಿಸಿರುವುದು ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

(2) ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವು ಗಂಗಾತುಲ್ಯವು ಅದರ ಅರ್ಥ ಅವಗಾಹನವು ಗಂಗಾ ಅವಗಾಹನ ಸದೃಶವು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಗಂಗಾಪ್ರಸಕ್ತಿಸ್ನಾನದ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(3) ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಫಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತಮಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ತಮ್ಮ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಹಮಾಕಾಶಗೋ ನಿತ್ಯಂ ನಾಕಿಭಿಃ ಸಹ ಲೋಕದ್ಯಕ್|

ಪಾಕಶಾಸನಮುಖ್ಯಾನಾಂ ತೋಕ ಮೇ ಶ್ರುಣು ವೈಭವಮ್||8-40||

ಮದ್ವಿಮಾನಮಥಾಕಾಶೇ ನಿಮಿಷಾರ್ಥೇನ ಚ ದ್ರುತಮ್|

ವಿರಿಷ್ಟಲೋಕಪರ್ಯಂತಂ ಧಾವತೀತ್ಯಧಿರೋಪ್ಯ ಮಾಮ್||8-41||

ಚಕ್ರವದ್ಭ್ರಮತೇ ನಿತ್ಯಂ (ತತ್ರ)ಶಕ್ರಲೋಕೇ ಚ ಪುತ್ರಕ|

ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಹೃದಃ ಶಲ್ಯಮಿವ ಚಜ್ಞ ಮತೇಽನಿಷಮ್||8-42||

ಹೇ ತೋಕ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ!) ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳು! ನಾನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ದೇವತಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಅದರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಅದು ಹೇಗಂದರೆ) ನನ್ನ ವಿಮಾನವನ್ನು ಏರಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿಮಿಷಾರ್ಧದೊಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪರ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿ, ಇಂದ್ರಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರದಂತೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾ, ಹೇ ಪುತ್ರನೇ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ (ದೈತ್ಯರ) ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶೂಲದಂತೆಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಸದಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ದೈತ್ಯರ ಹಾವಳಿಯಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ).

ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾವವೇನೆಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವಾದದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಗಂಗೆಯು ಸತ್ಯಲೋಕ, ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ನಂದನವನ ಮತ್ತು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. (=ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ) ಆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ವಿಮಾನವು ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ನಾನವನ್ನು ನನ್ನ ಆಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು. ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಗಂಗಾಸದೃಶವಾದುದು. ವಿಮರ್ಶನಾ ಸಾಧನವಾದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದುದು. ಅದು ಆಖ್ಯಾನ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಾದಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶೂಲದಂತಾಗುತ್ತದೆಂದು 42ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಭಾವವು.

ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ವೃಕ್ಷೇಷು ನಂದನಸ್ಥೇಷು ನಂದನ|

ಸ್ಯನ್ನನೇನ ಚರಾಮ್ಯಜ್ಞ ಗಜ್ಞಾತೀರೇ ತರಜ್ಞೇ||8-43||

ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋಽಹಂ ಭಾನುಮಣ್ಣಲಗಂ ಹರಿಮ್|

ತದ್ರಥಸ್ಯೋಪರಿ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ ತಮೀಶ್ವರಮ್||8-44||

ಕಮನೀಯಂ ಕಾಮಹೀನೋಽಪ್ಯನಿಶಂ ಭಾನುಮನ್ವಹಮ್|

ಮಾನಿತಸ್ತೇನ ದೇವೇನ ಮಾನಿನ್ ಶೃಣು ಹರಿಪ್ರಿಯಮ್||8-45||

ಹೇ ನಂದನ! ಹೇ ಅಂಗ! ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಿಕ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ (ಹರಿಯುವ) ತರಂಗಗಳಿಂದ ತಾಡಿತವಾದ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ (ನನ್ನ) ರಥದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮಾನಿನ್! ಅಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ

ನಾನು, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಥದ ಬಳಿ ಬಂದು, ಮನೋಹರನಾದ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು, ಸದಾ ನಿಷ್ಕಾಮನಾದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹರಿಪ್ರಿಯನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಆ ದೇವನಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

(1) (44-45 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾವವೇನೆಂದರೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನದ ಫಲದಂತೆಯೇ ಯಮುನಾಸ್ನಾನದ ಫಲವೂ ಬರುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.) ಯಮುನೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಹ್ಯಕೃತಲನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥ ಭಗವದಾರಾಧನೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಅಂತಃತಮಸ್ಸಿನ (=ಅಜ್ಞಾನದ) ನಿವಾರಕಜ್ಞಾನವೆಂಬ ರವಿಯ ಪ್ರಕಾಶ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ನಾನಾವಿಧೈರನೇಕೈಶ್ಚ ವಾಹನೈರ್ವಾಹಕೈರ್ಯುತೈಃ|

ಚರಾಮಿ ಮಾರತಾತಂ ಚ ಸ್ಮರಾಮಿ ಹೃದಿ ಸರ್ವದಾ||8-46||

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ತು ಹಿತ್ವಾಹಂ ಸತ್ಯಲೋಕಮಿತೋಽಗಮಮ್|

ಶ್ರುತ್ಯಭಾವಂ ಕರ್ತು ಕಾಮೋ ದೈತ್ಯಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಧತೋ ಮಯಾ|

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂತ್ಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||8-47||

ನಾನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದಾಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ವಾಹಕರಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ (ಅಶ್ವ, ಗಜ, ರಥ, ವಿಮಾನ ಮೊದಲಾದ) ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಅನೇಕ ವಾಹನಗಳಿಂದ, (ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ) ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. “ನಾನು ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶ್ರುತಿನಾಶವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ನನ್ನಿಂದ ಹತನಾದನು” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ನಾನು (4-15) ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು, ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು.

(1) ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವುದು ಭಕ್ತ ಜನರ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಂದು ಭಾವವು.

(2) ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧನ ಮಾಡಿದ ದೈತ್ಯನ ನಾಶ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ (IV-15) ರಲ್ಲಿದೆ.

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೋತ್ತಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಜಗತಃ ಪತಿರಪ್ರತಿಃ|

ಶ್ರಿಯಃಪತಿಃ ಸುರಪತಿಃ ಸ ವಿರಿಷ್ಠಪತಿಃ ಸ್ವಯಮ್||8-48||

ಮಯೋಕ್ತಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಸುರಾರಯ|

ಗರ್ವಿತಾ ವೈ ಹರಿಂ ನಾಗುಃ ಶರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಗುರುಂ ಚ ಮಾಮ್||8-49||

ಸಾಮ್ಯಬುದ್ಧ್ಯಾ ತಾಮಸಾಸ್ತೇ ಮೇಘಚ್ಛನ್ನಮಿವ ಗ್ರಹಮ್|

ಕಾಮತಾತಂ ಕೋಮಲಾಂಜನಂ ಮಾನವಂ ಮೇನಿರೇ ಹರಿಮ್||8-50||

ಆದ್ದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸ್ವಯಂ (ಅಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ) ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಜಗತ್ತಿಗೂಡಯನು, ಪ್ರತಿರಹಿತನು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡಯನು, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಗರ್ವಿತರಾದ ಸಕಲ ದೈತ್ಯರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ, ನನ್ನನ್ನು ರುದ್ರದೇವರಿಗೂ ಗುರುವೆಂದೂ ಸಹಾ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ತಾಮಸ ಜೀವಿಗಳು, ಮೇಘದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾದ ಗ್ರಹವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗದಂತೆ, ಸಾಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಮನ್ಮಥನ ತಂದೆಯಾದ ಮೋಹಕ ಕೋಮಲಾಂಗನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು (ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ) ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದರು.

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ! ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತವಾಗಿರುವ, ನೀನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವ, ನನ್ನ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೂ ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸುಪುಣ್ಯಾದಿರೂಪವಾದ ಕರ ಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು. ಅಸುರರಾದರೋ ದುರ್ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಬಲದಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿ ಸಾಧನಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಅವರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಮಯೋಕ್ತಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಹರಿಪ್ರಿಯಾಃ|

ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಸ್ವೈರಂ ಕರಂ ದಾಸ್ಯಂತು ಭೂರಿಷಃ||8-51||

ಮಮಾಪಿ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಮಮ ಪ್ರಿಯಾಃ|

ಗರ್ವಂ ಹಿತ್ವಾ ಪ್ರದಾಸ್ಯಂತು ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಕರಮ್||8-52||

ಇತ್ಥಂ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂ ತು ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಃ|

ಹಿತ್ವಾ ಸಂಸೃತಿ ಮಾರ್ಗಂ ತು ಯಾಂತು ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಲೋಕತಾಮ್||8-53||

ಏವಂ ಮಯಾ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ವೈಷ್ಣವಂ ಚಾಸ ಸಾತ್ವಿಕಮ್|

ಆಸುರಂ ಶಾರ್ವಮೇವಾಸ ಮಯೋಕ್ತೇಽಪಿ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತಃ||8-54||

ಮದ್ಯಕ್ತಾಃ ಸುಖಿನಃ ಸಂತು ಶಶ್ವಜ್ಜೀವಂತು ಮತ್ಪ್ರಿಯಾಃ|

ಮಮಾಭಕ್ತಾಃ ಪ್ರಯಾಸ್ಯಂತು ತಮೋಽನ್ಯಂ ತಾಮಸಾಶ್ಚ ತೇ||8-55||

(ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ) (ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರೂ ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ಬಹುವಾದ ಕರವನ್ನು ಕೂಡಲಿ. (ಹಾಗೆಯೇ) ನನ್ನ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೂ ಸಹ (ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ), ಕೇಳಿ, ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೆಲ್ಲರೂ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾಗುವವರೆಲ್ಲರೂ) ಗರ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಕರವನ್ನು ಕೂಡಲಿ. ಹೀಗೆ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ನನ್ನ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಾತ್ವಿಕರೂ ಕೇಳಿ (ಘಲರೂಪವಾಗಿ) ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ವಿಷ್ಣು ಸಾಲೋಕ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಅವತಾರದಿಂದಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಸರ್ವ ಸಾತ್ವಿಕರೂ (ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ) ವೈಷ್ಣವ(ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವ)ರಾದರು. ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಆಸುರರೂ (ತಾಮಸರೂ ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ) ಶೈವ (ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವ)ರಾದರು. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು (ಶ್ರೀ

ಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು) ಸುಖಿಗಳಾಗಲಿ. (ಸಾಧನಗಾಗಿ) ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವಂತರಾಗಲಿ. ತಾಮಸರಾದ ನನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳು ಅಂಧಂತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.

ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ "ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ" ಎಂಬಂತಂ ಮುಳುಮುಚ್ಚಿದ ಬಾವಿಯಂತೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಜ್ಞಾನವು ಸ್ವಜನಮೋಹಾದಿ ಪ್ರತಿಬಂಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮವಾಗಿತ್ತು. ಪುನಃ ಗುರೂಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಈ ಋಜುಗಳೇ ಸಾಧಕ ಸರ್ವಭಕರಿಗೂ ಹರಿಸೇವಗೆ, ಹರಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಒದಗಿಸಿದರೆಂದು ಭಾವವು.

ಅಹಂ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಃ ಸುಕ್ಷೇತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ |

ತತ್ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿನಃ ಸರ್ವೇ ಭಿಕ್ಷಾಮಾತ್ರಂ ದದುಶ್ಚ ಮೇ || 8-56 ||

ಇತಿತೇಷಾಂ ವದನ್ನಿತ್ಯಂ ತನ್ಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ಭವಾಮಿ ಚ |

ಮತ್ತೇಜಸಾ ತಿರಸ್ಕಾರಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತೇಜಸಾಮಭೂತ್ || 8-57 ||

ಯಥಾ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶೇನ ತೇಜಸಾಂ ಚ ತಿರಸ್ಕೃತಿಃ |

ತಥಾ ಮತ್ತೇಜಸಾ ಸರ್ವತೇಜಸಾಂ ಚ ತಿರಸ್ಕೃತಿಃ || 8-58 ||

(ನಕ್ಷತ್ರಗಳ) ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳು ನನಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. (ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ನನ್ನ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತಪ್ರಕಾರ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ತೇಜಸ್ಸು ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತವಾಯಿತು. ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಿಂದ (ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳ) ತೇಜಸ್ಸು ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸರ್ವತೇಜಸ್ಸು ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಯಾತ್ಪಶ್ಯತಾಂ ಚ ನೇತ್ರಾಣಿ ಮುಷ್ಟಾನ್ ವಿಷ್ಟಾ ಜ್ಜಯಾ ಸದಾ।

ಅಹಂ ನಿಷಣ್ಣಸ್ತನ್ಮಧ್ಯೇ ವಿಷಣ್ಣಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ॥8-59॥

ಇತ್ಥಂ ತೈಜಸದೇಹಾನಾಂ ಸನ್ನೋಹಂ ಸನ್ನದಾತಿ ಮೇ।

ಬುಧಾಗ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಪಾದಾಬ್ಜಸೇವಯಾ ವೈ ಗದಾಧರಃ॥8-60॥

ಶಾರದಾ ನೀರದಶ್ಯಾಮಾ ನಾರದಾರಾಧಿತಾದರಾತ್।

ವೇದೋದರೀ ಶ್ರೀಧರಾಜ್ಞಾಧಾರಿಣೀ ಮೇ ಸುವಾಗ್ಧರಾ॥8-61॥

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸದಾ (ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು) ನೋಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವಾಗ ಅವರಲ್ಲರೂ ಕುಗ್ಗಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. (ಅಂದರೆ ನಾನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಆಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ, ನಕ್ಷತ್ರವಾಸಿ ಜನಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಭಾವವು) ಹೀಗೆ (ನನ್ನ ದೇಹ ಕಾಂತಿಯು) ತೇಜೋಮಯ ದೇಹಗಳ (ಕಾಂತಿಯು) ಸಮೂಹವು ಜ್ಞಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನನಗೆ ಗದಾಧರನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು, ತನ್ನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ (ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅಂತಹ ದೇಹಕಾಂತಿಯನ್ನು) ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. (ವಾಗಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ್ದರಿಂದ) ಶಾರದಾ (ಎನಿಸುವ) (ಭೂರೂಪದಿಂದಾಗಿ) ನೀರದ ಶ್ಯಾಮಾ (ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ) (ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಿಂದ) ನಾರದರಿಂದ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿತಳಾದ, ವೇದಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞಾಧಾರಿಣಿಯಾದ ರಮಾದೇವಿಯು ನನಗೆ ವಾಗಭಿಮಾನಿನಿಯು.

(1) ತನಗೆ ವಾಗಭಿಮಾನಿನಿಯು ರಮಾದೇವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(3) "ರಥಸ್ಯೋಪರಿ ..." (62)ರಿಂದ "ಖಗಮುಖೈಶ್ಚ ದೈವತೈಃ" (102)ರವರಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ರಾಮ, ಉಪೇಂದ್ರರ ಅನುಗ್ರಹಪಾತ್ರರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

3.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(8/62-102)

ರಥಸ್ಯೋಪರಿ ತಿಷ್ಠಂತಮರುಣೋನ್ಯರುಣಧಿಮಾಮ್ |

ವರುಣಂ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛಂತಂ ಚರಣೇನ ವಿನಾಕೃತಃ||8-62||

ಮಾತ್ರಾ ಭ್ರಾತ್ರಾ ವಿಹೀನೋಽಹಂ ತ್ರಾತಾ ತ್ವಂ ಮಮ ಸರ್ವದಾ |

ಯಾತ್ರಾಂ ನ ಕುರು ಚಾತ್ರಾಪಿ ತಿಷ್ಠ ರೂಪಾಂತರೇಣ ಚ||8-63||

ಗರುಡಾಗ್ರಜ ಇತ್ಥಂ ಮಾಮವದಜ್ಜರರಾದ್ಯ ಚ |

ಇತಿ ತೇನೋಕ್ತ ಏವಾಹಂ ಕಾಂತರೂಪಾಂತರೇಣ ಚ||8-64||

ಸೂರ್ಯರಥದಲ್ಲಿದ್ದ (ನಾನು) ವರುಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾಗ, ಸೂರ್ಯನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಅರುಣನು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು "ನಾನು ಜನನಿ, ಸಹೋದರ ವಿಹೀನನು. (ಅಂದರೆ ಪಾಲಕರಹಿತನು) ಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದವನು (ಅಂದರೆ ಅಂಗವಿಕಲನು) ನೀವು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರಿ. ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡದೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಇರಿ" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಹೇ ಜರರಾದ್ಯ! (ಅತಿ ವೃದ್ಧನೇ!) ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಗರುಡಾಗ್ರಜನಾದ ಅರುಣನು ಹೇಳಿದನು. ಹೇ ಕಾಂತ! (ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ) ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದೆನು.

ವಸಾಮಿ ವಸುಭಿಃ ಸಾಕಂ ಕಶ್ಯಪಾದ್ಯಜ ಪೂಜಿತಃ |

ಕರಟಾಭಃ ಸ್ವಬುದ್ಧ್ಯಾ ತ್ವಂ ಮದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಏವ ಚ||8-65||

ವರುಣೋಽಪಿ ತದಾಹ್ವಾತುಮಾಗತೋ ಮಾಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಿಯ |

ಕಾಂತರೂಪಾಂತರೇಣಾಪಿ ತದ್ಗೇಹಂ ಗತವಾನಹಮ್||8-66||

ಯಮೋಽಪಿ ಮಾಂ ಸಮಾಹ್ವಾತುಂ ಸ್ವಯಮೇವಾಗತೋ ಮಹಾನ್ |

ರಾಮಸ್ವಾಮೀಕ್ಷತೇ ಕಾಮಮಾಗಮಿಷ್ಯತಿ ಮತ್ಪ್ರಿಯಃ||8-67||

ಇತ್ಯವೋಚದ್ವಚಃ ಪ್ರಾಣ್ಷನ್ ಕಾಣ್ಷನೇಚ್ಛ್ಯಾಽರುಚಿಂ ಚ ಮಾಮ್ |

ಹರಿಲಾಣ್ಷನಸಣ್ಷನ್ನಂ ಶಙ್ಕಚಕ್ರಾಜ್ಕೃತಂ ಭುಜೇ||8-68||

ಕಾಂತರೂಪಾಂತರೇಣಾಪಿ ತದ್ಗೇಹಂ ಗತವಾನಹಮ್ |

ಶಾಂತಂ ಕಾಂತಂ ಪರಾಕ್ರಾಂತಂ ರಾಮಂ ತಂ ಸನ್ನತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ ||8-69||

(ಹೀಗೆ) ವಸುಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಕಶ್ಯಪಪುತ್ರನಾದ ಅರುಣನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ (ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ) ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಎಲೈ ವಿಪ್ರನೇ!) ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿ ಆನೆಯಂತೆ ಮಂದಬುದ್ಧಿ. (ನಿನ್ನ ಬುದಿಯಲಿ ಆವಿಷ್ಟವಾದ) ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ (ನೀನು) ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವಿ. ವರುಣನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ಆಗ ಹೇ ಪ್ರಿಯಕಾಂತನೇ! (1) ಕಾಂತರೂಪ=ಮನೋಹರ ರೂಪ ಎಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಪನು ಪ್ರಿಯ ಉತ್ತಮಾಕರ್ಷಕನಲ್ಲ. ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಶ್ರಷ್ಟನಾದ ಯಮನೂ ನನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲು ತಾನೇ ಬಂದನು. "(ಯಮ ಸಭಾಪತಿಯಾದ) ರಾಮನು, ತನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಬರುವನು ಎಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಮನು, ಹೇ ಪ್ರಾಂಚನ್! (ವಿಪ್ರನೇ!) ವಿರಕ್ತನಾದ, ಹರಿಲಾಂಛನವಾದ ಶಂಖ ಚಕ್ರಾಂಕಿತಗಳನ್ನು ಭುಜದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಹೇ ಕಾಂತ! ನಾನು ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. (ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ) ಶಾಂತನೂ, ಪ್ರಿಯನೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

“ಕಾಣ್ವನೇಚ್ಚಾರುಚಿಂ | ಕಾಣ್ವನೇ ಇಚ್ಛಾ ಏಷಾಂ ತೇ ಕಾಣ್ವನೇಚ್ಚಾಃ ತೇಷು ಅರುಚಿಂ ರುಚಿರಹಿತಂ | ವಿರಕ್ತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಇನ್ಯೋಽಪಿ ಸಾನ್ವಸನ್ತೋಷಾದುಪೇನ್ವಸ್ಯಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರಭುಃ |

ಕೇನ್ವಸ್ಥಾನಗತೇ ಚನ್ವೇ ಮುನೀನ್ವಂ ಮಾಂ ಸಮಾಹ್ವಯತ್ ||8-70||

ಕಾಂತರೂಪಾಂತರೇಣಾಪಿ ತದ್ಗೇಹಂ ಗತವಾನಹಮ್ |

ತಮುಪೇನ್ವಂ ಚಿದಾನನ್ದ ಸಾನ್ವಸುನ್ದರರೂಪಿಣಮ್ ||8-71||

ಕನ್ದಾಶನೇನ್ವ ವನ್ದೋಽಹಮಿನ್ದಿರಾಪತಿಮವ್ಯಯಮ್ |

ನತೋಽಸ್ಮಿ ತಸ್ಯ ಸನ್ವೃಷ್ಟಿಂ ಸಙ್ಗತೋಽಸ್ಮಿ ಸಮಾಗತಮ್ ||8-72||

ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ಯ ಮನಸಾಪ್ಯಹೋಃ |

ಪಾಪಾಂಧಕಾರ ಸಂರುದ್ಧಃ ಕುರ್ವನ್ಯೋ ದೀಪಮಾಲಿಕಾಮ್ ||8-73||

ಕೋಪಾಂಧಕಾರಿತಮುಖಂ ಭಾಸ್ಕರಿಂ ಚ ನ ಪಶ್ಯತಿ |

ತದೈವ ಮಾಂ ಸಮಾಹ್ವಾತುಂ ಧನದೋಽಪಿ ಸಮಾಗತಃ ||8-74||

ಸದೈವ ಮೇ ಗೃಹಾವಾಸಂ ವಿಬುಧೇನ್ವ ಕುರು ಪ್ರಿಯ |

ಇತಿಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಹಸ್ತಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಮೇ ||8-75||

ಸ್ವಗೃಹಂ ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ವಿಪ್ರ ನ ಸಂಶಯಃ |

ಕಾಂತರೂಪಾಂತರೇಣಾಪಿ ತದ್ಗೇಹಂ ಗತವಾನಹಮ್ ||8-76||

(ಇಂದ್ರಸಭಾ ನಾಯಕನಾದ) ಪ್ರಭುವಾದ ಉಪೇಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರನೂ ಕೂಡಾ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮುನೀಂದ್ರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ಹೇ ಕಾಂತ! ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಜ್ಞಾನಾನಂದಪೂರ್ಣನಾದ, ಸುಂದರರೂಪಿಯಾದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ, ಇಂದಿರಾಪತಿಯಾದ ಆ ಉಪೇಂದ್ರನನ್ನು, ಮುನೀಂದ್ರರಿಂದ ವಂದ್ಯನಾದ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ಅವನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವನಾದೆನು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಪಾಪಾಂಧಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ (ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ) ದೀಪಗಳ ಸಾಲನ್ನು ಬೆಳಗುವವನು, ಕೋಪಾವಿಷ್ಟ ಮುಖವುಳ್ಳ ಯಮನನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪಾಪಿಷ್ಟನಾದಾಗ್ಯೂ ಆ ದೇವನಿಗೆ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವವನು ಯಮಯಾತನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು. (ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ ಆಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲು ಕುಬೇರನು ಬಂದನು. "ಹೇ ಜಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಸದಾ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಅವನು ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ನನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೇ ಕಾಂತ! ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು.

ತದೈವ ಶೂಲೀ ಶಿರಸಿ ತ್ರಿಶೂಲೀ ಹಸ್ತೇ ಗಲೇ ಸಕ್ತನ್ಯರುಣ್ಮಾಲೀ |
ದಲೀಕೃತಾನ್ಲಶ್ಚ ಶಿಲೀಮುಖೇಷು ಹಾಲಾಹಲೀ ಗಲಮಧ್ಯೇ ಮಹಾತ್ಮಾ ||8-77||

ಸ್ಮಶಾನವಾಸೀ ಧೃತಭಸ್ಮರಾಶಿರ್ಭಸ್ಮೀಕೃತ ತ್ರಿಪುರಃ ಪೌರುಷೇಣ |
ಭಸ್ಮಾಸುರಾಜ್ಜಾತಭಯೀ ಪಿನಾಕೀ ನಾಕೀಶ್ವರಂ ಮಾಂ ಸಮುಪಾಜಗಾಮ ||8-78||

ಗಜ್ಞಾಧರೋ ಮಜ್ಞಳನಾಮ ಮೂರ್ಧ್ನಿ |
ಧ್ಯಾನಾನ್ತರಜ್ಞೇ ಸರ್ವಲಿಜ್ಞಾನ್ತರಸ್ಥಃ ||8-79||

(ಸ್ವಾರ್ಥಾಜ್ಞ್ಯ ಚ ಸಾರ್ಥಂ) ಉತ್ತುಜ್ಞ ಕೈಲಾಸಕೃತಾಜ್ಞ ವಾಸೋ
ನಿಃಸಜ್ಞನಂ ಮಾಂ ತ್ವಾಗತಃ ಸ್ವಾಗತೋಕ್ತ್ಯಾ ||8-80||

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೂಲ ಇರುವ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವಿರುವ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ರುಂಡಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅಂಧಕಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವ, ಕಂಠಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷವುಳ್ಳ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ, ಸ್ಮಶಾನವಾಸಿಯಾದ, ಭಸ್ಮಧಾರಿಯಾದ, ಪೌರುಷದಿಂದ ತ್ರಿಪುರವನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿದ, ಭಸ್ಮಾಸುರನಿಂದ ಭಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪಿನಾಕಿ ಎಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಗೊಡೆಯನಾದ ಈಶ್ವರನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ರಾಮನಾಮವನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ, ಲಿಂಗಾಕಾರ ರೂಪಸ್ಥನಾದ, ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಉನ್ನತ ಕೈಲಾಸ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ರುದ್ರನು, ನಿಸ್ಸಂಗಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು.

ಆಹ್ವಯಾಮಾಸ ಮಾಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಮಾಪತೇಃ ಪ್ರಿಯಮುತ್ತಮಮ್ |
ಕಾನ್ತರೂಪಾನ್ತರೇಣಾಪಿ ತದ್ಗೇಹಂ ಗತವಾನಹಮ್ ||8-81||

ಏವಂ ಸರ್ವೇಽಪಿ ದೇವಾಶ್ಚ ಕಾಲೇನೈಕೇನ ಮಾಂ ತದಾ |
ಆಹ್ವಯಾಮಾಸುರಾಯಾನ್ತಮಗಮಂ ಬಹುರೂಪಕೈಃ || 8-82 ||

ಭಸ್ಮರಾಶಿರಿತಿಪ್ರೋಕ್ತೇ ಧೃತೇತ್ಯುಪಪದೇನ ಚ |
ಸಾಕಂ ಶೋಕವಿಹೀನೇನ ಕೃತಭಸ್ಮೈತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ || 8-83 ||

ತಾಳಪತ್ರೇ ತಥಾ ವಿಪ್ರಲೇಖನಂ ನೈವ ಕಾರಯಿ |
ಲೋಕವಾರ್ತಾಂ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ತೂಲೂಖಲೇ ಬದ್ಧಗೋಪಕಮ್ || 8-84 ||

ಸ್ಮರ ಕ್ಷಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಂ ತು ಸ ಕರಿಷ್ಯತಿ ದಾರಕಃ |
ದ್ವಾರಕಾಪತಿರೇವಾಯಂ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಮಾರ ಚ || 8-85 ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ, ಸ್ವರೂಪೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು (ರುದ್ರನು) ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ಹೇ ಕಾಂತ! ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಯೇ ಎಲ್ಲಾ (ಪ್ರಧಾನ) ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡಾ (ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು) ಬಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆಗ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ (ಅವರುಗಳ ಮನೆಗೆ) ಹೋದೆನು. "ಧೃತ" ಎಂಬ ಉಪಪದದೊಡನೆ "ಭಸ್ಮರಾಶಿ" ಅಂದರೆ "ಧೃತಭಸ್ಮರಾಶಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಶೋಕರಹಿತನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ "ಕೃತಭಸ್ಮ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತಾಳ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರನು ಬರೆಸಿದ್ದನ್ನು ಬರೆಯಬೇಡಿ. (ಪ್ರಮಾದ ಮಾಡಬಾರದು; ತಾಳೇ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಲೇಖನವಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವ) ನೀನು ಲೋಕವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಉಲೂಖಲಕ್ಕೆ (ಒರಳಿಗೆ) ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ಆ ದಾರಕನು (ಬಾಲಕನು) ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವನು. (ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸು ಏಕತ್ರ ಹರಿಚರಣಗಳಲ್ಲೇ ಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು) ಈ ದ್ವಾರಕಾಪತಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ.

ನೀಲಾತ್ಮಕಸ್ತದೈವಾಗ್ನಿಃ ಕಾಲಾಗ್ನಿರಿವ ಲೋಕಹಾ |
ಮಮಾಲಯಂ ಸಮಾಗಚ್ಛ ಮಾಂ ಪಾಲಯ ಸುಶೀಲ ಭೋ || 8-86 ||

ಇತ್ಯುವಾಚ ಸ ತೇಜಸ್ವೀ ತೇಜೋರೂಪಂ ಚ ಮಾಂ ಪ್ರತಿ|

ಕಾಂತರೂಪಾಂತರೇಣಾಪಿ ತದ್ಗೇಹಂ ಗತವಾನಹಮ್||8-87||

ತದೈವ ನಿರ್ಋತಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವರರುಚಿರುವಾಚ ಸರ್ವದಾ|

ವಾಯುಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸ್ವೈರಂ ವಿಹರ ಮದ್ಭುಹೇ||8-88||

ಲೋಕವನ್ನು ಸುಡುವ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಇರುವ (ರಾಮಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ನೀಲನಾಮಕ ಕಪಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯು ತೇಜೋರೂಪನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು "ಹೇ ಸುಶೀಲನೇ! (ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು) ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹೇ ಕಾಂತ! ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಆಗಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ನಿರ್ಋತಿಯು ಬಂದು "ವಾಯುದೇವರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಸದಾ ನನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇತ್ಯುಕ್ತವಂತಃ ತೇ ಸರ್ವೇಽಪ್ಯಾಹ್ವಯಾಮಾಸುರಾಞ್ನಸಾ|

ತತ್ತದ್ರೂಪಾಂತರೈವ ತತ್ತದ್ಗೇಹಮಗಾಂ ತದಾ||8-89||

ವ್ಯಾಞನಸ್ಯಾಧಿಕತ್ವೇನ ನ ಛನ್ನಸ್ಯತಿದೂಷಣಮ್|

ಸ್ವಚ್ಛನ್ನವೃತ್ತೇರ್ಮಮ ಚ ಕಶ್ಚನ್ನೋಭಙ್ಗ ಏವ ಚ||8-90||

ಇತ್ಥಮೇವಾಷ್ಟ ದಿಕ್ಪಾಲೈಃ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಸಮ್ರಾಧೀತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್|

ಹೃಷ್ಟ ರೂಪಾಂತರೈವೇವ ಶಿಷ್ಟಯಾಮಿ ದಿಶೋ ದಶ||8-91||

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಆಯಾ (ಗೃಹಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ) ರೂಪಾಂತರಗಳಿಂದಲೇ ಅವರವರ ಮನಗಳಿಗೆ ಆಗ ಹೋದೆನು. (ಅವರುಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆನು ಎಂದರ್ಥವು) ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದ ಅಧಿಕೃತದಿಂದ ಛಂದಸ್ಸು ದೂಷಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವೇಚ್ಛಾನಿಯತ ಋಷಿಯಾದ ನನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಛಂದೋಭಂಗ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ

ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು (ಹೇ ಶಿಷ್ಯನೇ!) ಸುಖೋದ್ರೇಕದ ಬಹುರೂಪಾಂತರಗಳಿಂದ ದಶದಿಕ್ಪುಗಳಲ್ಲಿರುವ (ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳಿಗೆ) ಹೋಗುವನು.

(1) ರೂಪಕ್ಕೆ ಹೃಷ್ಯ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ.

(2) "ವರರುಚಿರುವಾಚ ಸರ್ವದಾ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದ ಅಧಿಕೃತವು "ನವಾ ಏಕೇನಾಕ್ಷರೇಣ ಛಂದಾಂಸಿ ವಿಯಂತಿ ನ ತ್ವಾಭ್ಯಾಂ" ಎನ್ನುವ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ದೋಷವಲ್ಲ.

ಮೂಲರೂಪೇಣ ಬಾಲಾರ್ಕಸದೃಶಂ ಕಮಲೇಶ್ವರಮ್ |

ನೀಲಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಮಹಾಬಲಮ್ ||8-92||

ಸಮಯೇನ ದೃಢಂ ಬಧ್ವಾ ಕಮನೀಯಂ ತ್ವಮಾನವಮ್ |

ಶಮನಂ ತನ್ಮನಃ ಕಾಮಂ ವಾಮನಂ ತಂ ನತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ ||8-93||

ಚನ್ದ್ರಮಣ್ಣಲಗಂ ವಿಷ್ಣುಮಿನ್ದ್ರಾಣ್ಯಾಃ ಖಣ್ಣಲಾರ್ಚಿತಮ್ |

ಸಾನ್ದ್ರಂ ಕಮಣ್ಣಲಧರಂ ಚೋಪೇನ್ದ್ರಂ ಚಾಣ್ಣಲಗ್ನಕಮ್ ||8-94||

ಭಜಾಮಿ ಭಜನೀಯಂ ತಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಶಾಯಿನಮ್ |

ಕುಜನಾಶಂಕಯಾ ಜಾತ ವೃಜಿನಾರ್ತೀಹರಂ ಚ ಮೇ ||8-95||

ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಉದಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ, ಕಮಲಾಪತಿಯಾದ, ನೀಲಮೇಘದಂತೆ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ, ಮನೋಹರನಾದ, ಅಮಾನವನಾದ, ಕರಾರಿನಿಂದ ಬಲಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ಆ ವಾಮನನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರಿಂದ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ). ಅಮೃತದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ (ಧನ್ವಂತರಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ವಾಮನನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ) (ಅಂಡಲಗ್ನಕಂ=) ಅನಂತಾಸನದ ಶ್ರೀಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಉಪೇಂದ್ರನನ್ನು (ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಖರ್ಪರಕ್ಕೆ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠವನ್ನು ಸೋಕಿಸಿದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.) (ಹಾಗೆಯೇ)

ಕುಜನರ ಶಂಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ (ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ) ಉಂಟಾಗುವ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ (ಅಥವಾ ಕುಜನರ ಶಂಕೆಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ಮನಃ ಖೇದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ) ಭಜನೀಯನಾದ ಶೇಷಶಾಯಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು 1-80-82 ರಲ್ಲಿವೆ.

ಮಯಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಚಿ ವಾಯುಶ್ಚ ವರ್ತತೇ ಸರ್ವದಾಽಪಿ ಹಿ|

ಯಾವನ್ಮಮ ವಿಮುಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತ ಮೇವ ಚ||8-96||

ಅತೋ ಮಯಾ ಯದುಕ್ತಂ ತು ತತ್ಸರ್ವಂ ಯುಜ್ಯತೇ ಮಯಿ|

ಅಧಿಕಾರಿಷು ಸರ್ವೇಷು ಚೋತ್ತಮೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ||8-97||

ಇದಂ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಜಾನಂತಿ ದೇವಾಶ್ಚ ಋಷಯಸ್ತಥಾ|

ಗನ್ಧರ್ವಾ ಅಪಿ ಸರ್ವೇಽಪಿ ದಾನವಾ ಮಾನವಾಶ್ಚ ನ||8-98||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳು (ಆವೇಶ ರೂಪದಿಂದ) ನನಗೆ (ಈ ಜನ್ಮದಿಂದ ಅಥವಾ ಲಾತವ್ಯ ಪದವಿಯಿಂದ) ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವ ಪರ್ಯಂತವೂ ಸರ್ವದಾ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (ಅವರ) ವೈಭವಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತವೆ. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ) ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಉತ್ತಮನು. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಧರ್ವರೂ ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ದಾನವರು ಮತ್ತು ಮಾನವರು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವವು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳಿಗೆ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನನು. ಅವರಿಗಿಂತ ಅವರರಾದ ಸರಸ್ವತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅದರ ಅಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಋಜುತ್ವವು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು. (ಅಂದರೆ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳಿಗೆ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನನು. ಅವರಿಗಿಂತ ಅವರರಾದ ಸರಸ್ವತ್ಯಾದಿಗಳಿಗಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥ) ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವವು ಯುಕ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವವು.

(2) ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪ ಅವತಾರ, ಲಾತವ್ಯರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳಿಂದ ಅಧಿಕಾರದಾನ, ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವದೇವತೆಗಳೂ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಋಷಿಗಳೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಗಂಧರ್ವರು ದೇವನ್ಯತ್ಯರಾಗಿರುವ

ನಿಮಿತ್ರ, ಉತ್ತಮರ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾದ ಮಾನವರು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ದಾನವರೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವವು.

ಸರ್ವಲಿಂಗಾಂತರಸ್ಥ ಮಯೋಕ್ತಂ ತ್ಯಜ್ಯತೇ ತ್ವಯಾ|

ಮಯಾನುಕ್ತಮಪಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾಂಗ್ಯಾ ಚ ಸಾರ್ಥಂ ತು ಗೃಹ್ಯತೇ||8-99||

ಉಕ್ತಮೇವ ತು ವಕ್ತವ್ಯಮನುಕ್ತಂ ನ ಕದಾಚನ|

ಮತ್ಸತ್ಯಭೋಜನಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಮದುಕ್ತಂ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ||8-100||

ಮಯಾ ದ್ವಿಮುಖತಶ್ಚೋಕ್ತಂ ಸುಮುಖ ಪ್ರಾಗ್ಧಿ ಧಾ ಕೃತಮ್|

ಇದಾನೀಂ ಮುಖ್ಯಮೇವೋಕ್ತಮೇಕೇನೈವ ಮುಖೇನ ತು||8-101||

ಅನೇಕಮುಖಸಮ್ಪನ್ನಃ ಮುಖಮೇವಾನುಭೂಯತೇ|

ಮಖ್ಯೈರಪಿ ದುರಾಪನ್ನಂ ಖಗಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ದೈವತೈಃ||8-02||

"ಸರ್ವಲಿಂಗಾಂತರಸ್ಥ " ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ನಿನ್ನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ "ಸ್ವಾರ್ಥಾಂಗ್ಯಾ ಚ ಸಾರ್ಥಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವೆ. ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೇಳದಿರುವದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳಬಾರದು. ನನ್ನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರುತ್ತೀ. ಹೇ ಸುಮುಖ! (ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ಹಿಂದೆ (ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಇತಃಪರಂ ಪಾರಿಬರ್ಹಂ ದಾತುಮರ್ಹಸಿ" "ಇತಃಪರಂ ಪಾರಿಬರ್ಹಂ ಗರ್ಹಿತಂ ದಾತುಮರ್ಹಸಿ ನ ಮೇ" ಎಂದು) ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ದ್ವಿಮುಖಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈಗಲಾದರೋ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮುಖದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಾನು ಅನೇಕ ಮುಖಉಳ್ಳವನು. ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೂ ಗರುಡಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯವಾದ, (ನಿನಗೆ ಈಗ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ) ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖವನ್ನೇ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ.

(1) ಮಂತ್ರತುಲ್ಯ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅನುಪೂರ್ವಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, ಮಂತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುವುದು. ಕ್ರಮವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೇದಕ್ಕೆ ಅವೇದತ್ವವು ಬರುವುದು. "ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಹ್ನಿಮೀಳೇ" ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ, ಮಂತ್ರಫಲವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ

ಬರೆಯಿಸಬೇಕು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಬರೆಯಿಸಬಾರದು. ಮತ್ತೆ ಅದರಿಂದ ಕೃತಘ್ನತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಉಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ವಿರೋಧ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಗುರುದ್ರೋಹ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು.

(2) ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ 50-52ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಎರಡು ಮುಖಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. (ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರಚಿಸಿದಾಗ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಒಂದೇ ಮುಖದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯ) ಈಗ "ಸರ್ವಲಿಂಗಾಂತಸ್ಥ" ಎಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮುಖವು ಗರುಡಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನೋಡಲು ಸಿಕ್ಕುವಂಥಾದ್ದು. ಅಂಥಾ ಮುಖವನ್ನು ನಿನಗೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಭಾವವು.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಮ್

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||8-03||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||8-104||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||8-105||

ಯಚ್ಚೈಣ್ಡಿತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗಣೇ ಹರೌಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಸ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||106

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ

ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾ ಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ

ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ||8-106|| ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಆಥ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||9-104||

ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆದ್ವೈತ ಮೂಲತ್ವವನ್ನೂ ಯುಕ್ತಿಯೂಲತ್ವವನ್ನೂ ಉಪಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಮೂಲತ್ವ ಉಪಪಾದನೆಗಾಗಿ ಹನುಮ ಭೀಮರ ಸಾಧ್ಯಶ್ಯವನ್ನೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತ ಉಪಪಾದನೆಗಾಗಿ

ಅಮೃತಪ್ರಾಶನವನೂ ಅನಂತರ, ಹೋಗಬೇಕಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಅನಂತಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪದೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ಅನಂತಾಸನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಭಗವದ್ರೂಪದ ಏಕೀಭಾವರೂಪವಾದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರುತಿಯುಕ್ತಾದಿ ಮೂಲಕತ್ವದ ದಸಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೇವ ಪೂಜ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಹನುಮದಾದಿ ಅವತಾರ ಸಾದೃಶ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪರಿಮಿತ ವಾಯುರೂಪ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಯತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಮಣಿಮಂತ ನಿಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮಧ್ಯರ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಅಸ್ಥಿ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ, ಭೀಮಸೇನ ದೇವರ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಲು ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನೂ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಬಾದರಾಯಣರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಹಂಸ ಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ವಾಯುಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನೂ, ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಸ್ಥ ಹಯವದನನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೂ, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ವಂಕಟಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನೂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರಥೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂಜಾ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (2) "ಹನುಮಾನ್ ... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ಸರ್ವಥಾ" (50)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ (3) ಇಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ನಮನ, ಭೌಮ, ಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವ, ಭಗವತ್ ಆಲಿಂಗನರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಗವತಾಲೌಕಿಕ ವೈಭವವನ್ನೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದೇವ ಪೂಜ್ಯತ್ವದಿಂದ ದಿವ್ಯ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಅಣಿಮಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ವಾಯುವಿಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಮಣಿಮಂತನ ನಿಗ್ರಹಾದಿಗಳಿಂದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಕಥನದಿಂದ ಭೌಮಭಾಕ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕ: (9/1-50)

ಓಂ ಹನೂಮಾನ್ ಬಹುನಾಮಾಯಂ ನ್ಯಹನದ್ಗಹನಾದರೀ|

ಸಹನಾಮಾ ಮದಾರೂಪೋ ಮಹಾನಾಮ್ನಿ ಮಹೋತ್ಸವೇ||9-1||

ನಮಾಮಿ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಹನೂಮಂತಮಥಾಹವೇ|

ನ್ಯಹನದ್ಯೋ ಮಹಾರಕ್ಷೋ ಹ್ಯಕ್ಷಂ ತ್ವಕ್ಷಯವಿಕ್ರಮಃ||2||

ರೇಮೇ ಸೇವಾಸು ನಿರತೋ ಕಾಮೇನ ರಹಿತಃ ಸದಾ|

ಯಸ್ಯ ನಾಥಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ದದೌ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಮೇವ ಚ||3||

(ಹನುಮ, ಭೀಮ, ಮಧ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ) ಬಹುನಾಮಗಳುಳ್ಳ ರಾಕ್ಷಸಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ, ಗಾಢ ಸನ್ಮಾನ ಉಳ್ಳ ("ಸಹ ಓಜೋ ಬಲಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ" ಎನ್ನುವ ಶ್ರುತಿ ರೀತ್ಯಾ) "ಸಹ" ನಾಮ ಉಳ್ಳ (ಯುದ್ಧವೆಂಬ) ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಹೆಸರುಳ್ಳ, ಪೂರ್ಣಾನಂದನಾದ, ಮಹಾರಾಕ್ಷಸ (ರಾವಣನ ಪುತ್ರ) ಅಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ, ಕ್ಷಯರಹಿತವಾದ ವಿಕ್ರಮ ಉಳ್ಳ, ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿ ಸದಾ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವ, ಯಾರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ (ಆಲಿಂಗನ ರೂಪವಾಗಿ) ಕೊಟ್ಟನೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಯಜ್ಞ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರು ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಹಾನಾಮೀ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಕೊಡುವಂತೆ, ದೈತ್ಯ ಸಂಹಾರವನ್ನೇ ರಣಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

(2) ಋಜುಗಳಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರಾದರೂ ಕಲ್ಪಾಧಿಕೃದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರವು ಯುಕ್ತವು.

ತದ್ವನ್ಮಮಾಪಿ ಕಾಮೇನ ಹೀನಸ್ಯ ಮನಸಾಪ್ಯಹೋ|

ನಾಥೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾನಮೇವಾಸೌ ಹಯಗ್ರೀವೋ ದದೌ ಮುದಾ||9-4||

ಪರಿರಮ್ಭ ಣವ್ಯಾಜೇನ ಮನ್ದರೇ ಗುಣವಾರಿಧಿಃ|

ಗಣಯನ್ ಸತು ತಂ ದಾರಮುದ್ಧಿಶ್ಯ ಮಮ ಸದ್ಗುಣಾನ್||9-5||

ಅಹಂ ರಾಜಾಧಿರಾಜಶ್ಚಾಪ್ಯೇತದುತ್ತರಜನ್ಮನಿ|

ಭವಾಮಿ ಸ ಭವಾನೀವ ಮಾಂ ತು ಯಾಸ್ಯತಿ ಯಾ ಪುರಾ||9-6||

(ಹೇಗೆ ನಿಷ್ಕಾಮನಾದ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ರಾಮದೇವರು ಆಲಿಂಗನರೂಪವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟರೋ) ಹಾಗೆಯೇ ನಿಷ್ಕಾಮ ಮನಸ್ಕನಾದ ನನಗೂ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಈ ಹಯಗ್ರೀವಾತ್ಮಕ ಅಷ್ಟಭುಜ ನಾರಾಯಣನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ (ಆಲಿಂಗನರೂಪವಾಗಿ) ಕೊಟ್ಟನು. ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ (ಅಷ್ಟ ಭುಜ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ) ಆ ದಾರಳನ್ನು (ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು) ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನನ್ನ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ

ನೆಪದಲ್ಲಿ ಆ ಗುಣವಾರಿಧಿಯು ತನ್ನನ್ನೇ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ನಾನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜನಾಗುವೆನು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯು (ಈಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಂದಿದಳೋ) ಹಾಗೆಯೇ ಆ ದಾರಳು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುವಳು.

ಶ್ಲೋಕ 4ರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದಂತೆ, ಗುರುರಾಜರನ್ನು ಅಷ್ಟಭುಜ ನಾರಾಯಣನು ಆಲಂಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾದೃಶ್ಯವು. ಶ್ಲೋಕ 6ರಲ್ಲಿ ಭೀಮ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇಗೆ ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುವು ರಾಜನಾದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುರಾಜರು ಉತ್ತರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಗುವರು. ಹೇಗೆ ಕಾಳಿ, ದೌಪದಿಯರು ಭೀಮನನ್ನು ವರಿಸಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ದಾರಳೂ ಗುರುರಾಜರನ್ನು ರಾಜರಾದಾಗ ವರಿಸುವಳು. ಹೀಗೆ ಭೀಮಸಾದೃಶ್ಯವು.

ಮನ್ದರೇ ಸುನ್ದರಂ ಮಾಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕನ್ದರ್ಪಮೋಹಿತಃ|

ಇಂದಿರಾಪತಿಮಾರಾಧ್ಯ ವರದಂ ಪ್ರಾಪ ತದ್ವರಮ್||9-7||

ಸಾ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ಮಾಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಜನ್ಮನಿ ಪ್ರಿಯವಾದಿನೀ|

ಸಾಧಿನೀ ಸ್ವಮನೋರಥ್ಯಂ ಸಾರಸೌನ್ದರ್ಯಸಾರತಃ||9-8||

ಕನಕಾಂಬುರಸಂವೀತಾ ಮಣಿಕಾಶಿತಭೂಷಣಾ|

ಗಣಿಕಾಜಾತಿಕಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಝಣಿಕಾರವನೂಪುರಾ||9-9||

ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸುಂದರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಮಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿ, ವರವನ್ನೀಯುವ ಇಂದಿರಾಪತಿಯಾದ ಅಷ್ಟಭುಜ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಅವನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ದಾರಳು (ಸ್ತ್ರೀಯು) (ಮುಂದೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ) ಬರುವಳು. (ಆಗ ಅವಳು) ಅಪ್ಸರಾ ನಾಮಕ ದೇವಜಾತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ) ಸುವರ್ಣಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು, ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಝಣ ಝಣ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ನೂಪುರಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾಗಿ, (ದೌಪದಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯವಚನಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದ, ತನ, ಮನೋರಥವನ್ನು (ನನ್ನಿಂದ) ಸಂಪಾದಿಸುವಳು.

ದಾರಾಃ ಪುಂಸೀತಿವಶ್ಚಾರ ಇತಿ ನೋ ಶಾಭಿಕೈರ್ವೃತಃ|

ಉದಾರಕಾಮಹೀನಸ್ಯ ಸ ದಾರಃ ಪುರುಷೋ ಯಥಾ||9-10||

ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯತೋಽಪ್ಯೇಕ ವಚನೇಽಪಿ ಪ್ರಯೋಜಿತಃ|

ದಾರಶಬ್ದಃ ಪರೈರುಕ್ತ ದೋಷೋಽಪಿ ಮಮ ನಾಸ್ತೃತಃ||9-11||

ಏದಮಾನದ್ವಿಡಪ್ಯೇತತ್ಯ ತವಾನ್ ದೇವರಾಡಸೌ|

ಮಾಂ ಪ್ರೌಢಭಕ್ತಿಸಮ್ಪೂರ್ಣಮಾರೋಪ್ಯ ಗರುಡೋಪರಿ||9-12||

ಜಗಾಮ ನಿಮಿಷಾರ್ಥೇನ ಮೇರುಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸ್ವಮನ್ನಿರಮ್|

ತಸ್ಮಾನ್ಮನ್ನರಗಂ ಪ್ರಾಪ ಸುನ್ನರಂ ಸ್ವಸ್ಯ ವಿಗ್ರಹಮ್||9-13||

"ದಾರಾಃ" (ಎಂದು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾದ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗವು. ಅದನ್ನು ಬಹುವಚನದಲ್ಲೇ (ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ) ಶಾಭಿಕರಿಂದ ನಿಮಗಿರುವ (ಬಂಧನರೂಪವಾದ) ನಿಯಮವು, ಇಲ್ಲಿ (ನನ್ನಿಂದ) ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಿಷ್ಕಾಮರೂಪನಾದ ನನಗೆ ಆ ದಾರಳು (ಸ್ತ್ರೀಯು) ಪುರುಷರಂತಿರುವಳು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ (ಆ ಶಬ್ದವು) ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದಾರ ಶಬ್ದವು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ನನ್ನ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದ್ಯೋತಕವಾದ್ದರಿಂದ (ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ) ಪರರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ ದೋಷವಾಗುವುದಾದರೂ ನನಗೆ ಅದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಫಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರನ್ನು (ಅಥವಾ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದವರನ್ನು) ದ್ವೇಷಿಸುವ, (ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರಾಜನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. (ರುದ್ರ ದೇವರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಭಕ್ತರುಗಳಲ್ಲಿರುವ) ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನುಳ್ಳ ನನ್ನನ್ನು ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೇರು ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ನಿಮಿಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಂದರ

ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಸುಂದರ ರೂಪವಾದ ಅಷ್ಟಭುಜ ನಾರಾಯಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು.

ಗುರುರಾಜರ ಭಕ್ತಿ "ಏಧಮಾನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲ" "ಪ್ರೌಢಭಕ್ತಿ". ಅಂದರೆ ಸಹಜ ಅಧಿಕೃಪ್ರಯುಕ್ತಭಕ್ತಿ.

ತಸ್ಮಾದಪಿ ಯಯೌ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಂ ಮಾಮಧಿರೋಪ್ಯ ಚ|

ಪೀತಾಮ್ಬರಧರಃ ಸೃಗ್ವೀ ಶ್ರೀಪತಿಃ ಶ್ರೇಯಸಾಂ ಪತಿಃ||9-14||

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾದಪಿ ಪ್ರಾಪ ಪಕ್ಷದ್ವೀಪಂ ಸುಪಾವನಮ್|

ಅಪಾಮ್ಬತೇಶ್ಚೋಪಕಣ್ಣೇ ವಿಪತೇಶ್ಚಾವರೋಪ್ಯ ಮಾಮ್||9-15||

ಗರುತ್ಮಾನಂ ಸಮಾಹೂಯ ಮಾನಯನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್|

ಮಘೋನಾಽಮೃತಮಾನೀಯ ಮಾಮಕಸ್ಯ ಮುನೇರ್ದಿಶ||9-16||

ಆ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಿಂದ, ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ವನಮಾಲೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, (ಜೀವರುಗಳ) ಸಕಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ನನ್ನನ್ನೂ (ಗರುಡನ) ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ವೇತ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಿಂದ, ಪಾವನವಾದ ಪಕ್ಷದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗರುಡನಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದನು. ಗರುಡನನ್ನು ಕರೆದು "ಇಂದ್ರನಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ತಂದು ನನ್ನವನಾದ ಈ ಮುನಿಗ ಕೊಡು" ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ನತ್ವಾ ಚ ವೈನತೇಯೋ ವಿಹಾಯಸಾ|

ಗತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಪತೇಸ್ತಚ್ಚ ಹ್ಯಮೃತಂ ಪ್ರಾಪ ಸತ್ಪರಃ||9-17||

ಆದಾಯ ಗರುಡಃ ಪ್ರೌಢಃ ಚೋಡ್ಧೀಯೋಡ್ಧೀಯಪಕ್ಷಿರಾಟ್|

ಆಢಕೇನ ಮಿತಂ ಷೋಢಾ ಪ್ರರೂಢಂ ಪೌರುಟಸ್ಥಿತಮ್||9-18||

ಪಾಯಯಾಮಾಸ ಮಾಂ ಪಾಪರಹಿತಂ ಪಿಹಿತಂ ಕರೇ|

ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಪಾದಾಗ್ರೇ ಶ್ರೀಪತೇಃ ಶೇಷಿತಂ ಚ ಯತ್||9-19||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ವಿನತೆಯ ಪುತ್ರನಾದ ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಗರುಡನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಾರುತ್ತಾ ಹಾರುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತಂದನು. ಪ್ರೌಢನಾದ ಪಕ್ಷಿರಾಜನಾದ ಗರುಡನು (ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ) ತುಂಬಿ (ಆಢಕೇನ=) (ದೇವಮಾನದಲ್ಲಿ) ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಂ ಆರುಮೂತಿಯುಳ್ಳ ಸುವರ್ಣ ಕೂಳಗಪಾತ್ರಯ ತುಂಬಾ (ಅಮೃತವನ್ನು) ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಂದು ಪಾಪರಹಿತನಾದ ನನಗೆ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿಸಿ, ಉಳಿದುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಚರಣಗಳ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟನು.

ದಿವ್ಯಂ ತದಪಿ ಗೋವಿನ್ದೋ ಗೋದೋಹನಕರೇಣ ಚ|

ಮಾಂ ಗೋಸವೇ ಕೋಸವೇ ಚ ಪಾಯಯಾಮಾಸ ನೇತರಮ್||9-20||

ಮಮಾಮೃತಪ್ರಾಶನಂ ಚ ಯೇ ಶೃಣ್ವಂತಿ ನರಾ ಭುವಿ|

ಅಮೃತಪ್ರಾಶನಂ ಕೃತ್ವಾ ತ್ವಮೃತತ್ವಂ ಭಜಂತಿ ತೇ||9-21||

ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪಾದಪಿ ಪ್ರಾಪ ಪ್ಲವಮಾನ ಇತಸ್ತತಃ|

ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯಂ ತದಾ ವಿಷ್ಣುರಪಪ್ಲವವಿವರ್ಜಿತಃ||9-22||

ದಿವ್ಯವಾದ ಆ ಅಮೃತ ಶೇಷವನ್ನೂ, ಗೋವಿಂದನು ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ [ಭೋಜನ] ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ನನಗೇ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನರರು ನನ್ನ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳುವರೋ, ಅವರು ಅಮೃತಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. (ಅಂದರೆ ಶ್ರವಣಾದಿ ಅಮೃತಪಾನಮಾಡಿ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವವು) ಅನಂತರ ಅಭಿಮತ ಕಾರ್ಯಹಾನಿರಹಿತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ (ಗರುಡನ ಮೇಲೇರಿ) ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಹಾರುತ್ತಾ ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯಕ್ಕೆ (ನನ್ನನ್ನು ಕರೆತಂದನು).

ತದನಂತರಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನನಂತಾಸನಮೇವ ಚ|

ಅನಂತಶಯನಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಅನಂತೋ ಯೋ ಗುಣೈರಪಿ||9-23||

ಅನಂತಪದಮಾಸಾದ್ಯ ಚಾನಂತೋಪರಿ ಸಂಸ್ಥಿತಃ|

ಅನಂತಶಯನಂ ಪ್ರಾಪ ಹ್ಯನಂತಾಸನಗಂ ಹರಿಮ್||9-24||

ತೇನೈಕೀಭೂಯ ಕಾಲೇನ ನಾನಾತ್ವಂ ಮಯಿ ನಾಸ್ತಿ ಚ|

ಇತಿ ನೋ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ನೇತ್ರಯೋರಪಿ ಮಾನವ||9-25||

ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ನಂತರ ಅನಂತಗುಣಾತ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅನಂತಶಯನನನ್ನು ನೋಡಲು ಅನಂತಾಸನವೆಂಬ ಮುಕ್ತಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೂಗಲಿಚ್ಛಿಸಿ, ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿ, ಶೇಷಾಸನಸ್ಥನಾದ ಅನಂತಶಯನನಾಮಕ ಹರಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅನಂತಾಸನಸ್ಥನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಂದಿಗೆ ಏಕೀಭೂತನಾಗಿ (ಅಂದರೆ ಐಕ್ಯನಾಗಿ,) ಹೇ ಮಾನವಾ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ತನಗೆ ನಾನಾತ್ವವು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಹ್ಯನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದನು. (ನಾನಾತ್ವವು ಇಲ್ಲ=ತನ್ನ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಅಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತಾಯ್ತು).

ಇನ್ಯಾಣೀಂ ಮಾಂ ಸಮಾನೀಯ ಚೇನ್ವೇಣ ಸಹ ಮನ್ದಿರಮ್|

ಉಪೇನ್ಯೋಽಪಿ ತದಾ ಚಾಪ್ತಶ್ಚೇನ್ವೇಣ ಸಹ ಚೇಕ್ಷಿತುಮ್||9-26||

ಭದ್ರಾ ದೇವೀ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಸುಭದ್ರಾರ್ಥಂ ತದೈವ ಮಾಮ್|

ಭದ್ರಾಸನೇ ಸಮಾರೋಪ್ಯ ಭದ್ರಾಮಾರಾರ್ತಿಕಾಮ್ ವ್ಯಧಾತ್||9-27||

ಅರುನ್ದತೀಸಮಾಯುಕ್ತಾ ವೃನ್ದಾವನಕೃತಿಂ ತ್ವಿಮಾಮ್|

ಸ್ವಮನ್ದಿರೇ ಸಮಾದಾಯ ಚೇನ್ವೇಣ ಸಹ ಚಾರ್ಚಯತ್||9-28||

ಇಂದ್ರನ ಸಹಿತಳಾಗಿ, ಇಂದ್ರಾಣಿಯು (ಶಚೀದೇವಿಯು) ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದಳು. ಆಗ ಭಾರ್ಯಳಾದ ಭದ್ರಾದೇವಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಆಪ್ತನಾದ

ಉಪೇಂದ್ರನೂ ಕೂಡಾ ಇಂದ್ರನ ಸಂಗಡ ನೋಡಲು ಬಂದನು. ಮಂಗಳಾರ್ಥವಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ಆರತಿಯನ್ನು (ಇಂದ್ರಾಣಿಯು) ಅರುಂಧತಿಯಿಂದ ಸಹಿತಳಾಗಿ ಮಾಡಿದಳು. ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತಂದು, ಇಂದ್ರನಿಂದ ಸಹಿತಳಾಗಿ

ಏವಂ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ದೇವ್ಯಸ್ತಾಃ ಪತಿಭಿಃ ಸಹ ಮನ್ದಿರಮ್ |

ಮಾಂ ಸಮಾನೀಯ ಚಾನರ್ಚುಃ ವೃನ್ದಾವನಕೃತಿಂ ತ್ವಿಮಾಮ್ ||9-29||

ತಸ್ಮಾತ್ಸ್ವ ಮನ್ದಿರೇ ಸರ್ವೇ ವೃನ್ದಾವನಕೃತೇಃ ಪರಮ್ |

ಪ್ರಕುರ್ವನ್ತ ಚರ್ಚನಂ ಸಮ್ಯಗಾರಾತ್ಯಾ ಚ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ||9-30||

ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಮೇವಾತ್ರ ಸದ್ವೃನ್ದಾವನಮೇವಹಿ |

ತದ್ವೃನ್ದಾವನಗಃ ಶ್ರೀಶಃ ಸದ್ವೃನ್ದಾವನಗಃ ಸದಾ ||9-31||

ಹೀಗೆಯೇ (ಇತರ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಪತ್ನಿಯರಾದ) ಎಲ್ಲಾ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು (ತಮ್ಮ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ) ಕರೆದೊಯ್ದು, ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಆದಕಾರಣ ಸರ್ವ (ಮಾನವರೂ) ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಕೃತಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭಕ್ತಿಯುತವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವೇ ಸತ್ಸಮೂಹ ರಕ್ಷಕವು. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಶನು ಸತ್ಸಮೂಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು (ಅಲ್ಲಿ) ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವನು.

ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರ ವೃನ್ದಾವನವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೂಡಲು ಅಧಿಕೃತವಾದುದರಿಂದ, ವೃನ್ದಾವನಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಹಯವದನನು, ವಾದಿರಾಜರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಶೀಕೃತನಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಸತ್ಸಮೂಹ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವವು.

ಯೇನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾತಿರ್ಜಾತಾ ಚಾತ್ರ ದಿನೇ ದಿನೇ|

ತಸ್ಮೈ ನನ್ನನ ಧಾನ್ಯಂ ವಾ ಧನಂ ವಾ ಕಿಂ ನ ದೀಯತೇ||9-31||

ಮದ್ಯೋರ್ದಣ್ಣೇನ ಚೋರ್ಧ್ವಾಣ್ಣಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಗುಣಿನ್ ಸ್ಪೃಶೇ|

ಸವ್ಯೇನಾಧಸ್ತಮಪ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಪಾವಕವಜ್ಜ್ವಲನ್||9-32||

ತ್ರಸರೇಣುರಜಸ್ಥಾಣುಃ ಪರಮಾಣು ರಹಂ ಭಜೇ(ಸೇ)|

ಪಾರಿಮಾಣ್ವಲ್ಯವತ್ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಂ ಶಾಣ್ಡೀಲ್ಯೋ ವೇತ್ತಿ ಶಾಣ್ಡೀಲಃ||9-33||

ಹೇ ನಂದನ! ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಚಾರವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ (ವಿಪ್ರನಿಂದ) ಆಗುತ್ತದೂ, ಅವನಿಗೆ ಧನವನ್ನಾಗಲೀ ಧ್ಯಾನವನ್ನಾಗಲೀ ಏಕೆ ಕೊಡಬಾರದು? (ಅಂದರೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು) ಹೇ ಗುಣಿನ್! ನನ್ನ ಬಲಬಾಹುವಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನೂ, ಎಡಬಾಹುವಿನಿಂದ ಕಳಭಾಗವನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ (ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ) ಬೆಳಗುತ್ತಾ, ತ್ರಸರೇಣು ರಜದೊಳಗಿರುವ ಅಣು ಪರಮಾಣುಗಳಂತೆ ನಾನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕುಶಲನಾದ ಯೋಗಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಣು ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತತ್ವವನ್ನು (ಸ್ವರೂಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು) ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

(1) ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ತ್ರಸರೇಣು ರಜಃ=ಕಿಂಡಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಧೂಳಿನ ಕಣ.

(3) ಅಣಿಮಾ, ಮಹಿಮಾ, ಗರಿಮಾ, ಲಘಿಮಾ, ಈಶಿತ್ವಂ, ವಶಿತ್ವಂ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಃ. (ಕೊನೆಯ ಎರಡುಪ್ರಕಾಶ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ) ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಶ್ಚರ್ಯಗಳು.

ಮೇರುವದ್ಗುರುಭಾರೋಹಂ ತೂಲವಲ್ಲಘತಾಂ ವ್ರಜೇ|

ವ್ಯಾಪಕಶ್ಚಾಕಾಶವಚ್ಚ ಭಾಗಶೋ ಯೋಗತೋಽಭವಮ್||9-34||

ಮದ್ಯೋಗಬಲತೋ ನಾನಾದೇಹಗೋ ಭೋಗವಾನಹಮ್|

ಸೌಭರಿಯದ್ವದ ಭ್ರಾಭೋ ಮದ್ವತ್ಕೋಭ್ರಾಜತೇಽಧುನಾ||9-35||

(ನನ್ನ) ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮೇರುವಿನಂತೆ ಬಹುತೂಕ ಉಳ್ಳವನೂ, ಹತ್ತಿಯಂತೆ ಹಗುರ ಉಳ್ಳವನೂ, ಆಕಾಶದಂತೆ ಭಾಗಶಃ (ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ) ವ್ಯಾಪಕನೂ ಆಗುವೆನು, ಅಂದರೆ ಗುರುತ್ವವನ್ನೂ, ಲಘುತ್ವವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪಕತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವನೆಂದು ಅರ್ಥವು. ನನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ನಾನು, ಸೌಭರಿಯು ಹೇಗೆ ಆಕಾಶದಂತೆ ನಾನಾ ದೇಹಗತನಾಗಿರುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನಾ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಭೋಗಿಸುವೆನು. ಈಗ ನನ್ನಂತೆ ಶೋಭಿಸುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಅಂದರೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೂ, ಸೌಭರಿಗೂ, ನಾನಾ ದೇಹಗತತ್ವವಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಸಾಧ್ಯಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು).

(1) "ಭಾಗಶಃ ಆಕಾಶವತ್ ವ್ಯಾಪಕಶ್ಚ" ಎಂದರೆ ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶದ (ಒಂದು) ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಬಲ್ಲನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಲು ಯಾವ ಪುರುಷನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಅಂತಹ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು.

(2) ಸೌಭರಿ ಮುನಿಯ ಕಥೆಯು.

ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಂ ಮಣಿಮಾನ್ ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸಃ|

ಘಣಿನಾ ಮಾನಿತಂ ದಷ್ಟನ್ ತತ್ಪದಾಜ್ಞುಷ್ಠತೋ ಹತಃ||9-36||

ತದ್ವತ್ಸಾಷ್ಟಾಂಗಯೋಗೇನ ಮಯಾ ವಾದೇನ ಚಾಹತಃ|

ಮಾಯಾವಾದಿಮತಾಚಾರ್ಯಃ ಪೂರ್ವಂ ಕ್ರೋಧವಶಾಧಿಪಃ||9-37||

ತಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೇಷು ಮತಾಚಾರ್ಯಾಃ ಸುರೋತ್ತಮಾಃ|

ಆಚಾರ್ಯೇಷ್ವಪಿ ತೇಷ್ವತ್ರ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಃ ಪರೋ ಮತಃ||9-38||

ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ, ಶೇಷದೇವರಿಂದ ಮಾನಿತರಾದ (ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು) ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸನಾದ ಮಣಿಮಂತನು (ಸರ್ಪರೂಪದಿಂದ) ಕಚ್ಚಲು, ಅವರ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಹತನಾದನು. ಆದಕಾರಣ ಆಚಾರ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ (ಮಧ್ವಮತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತೃಗಳಾದ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ) ಮತಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ದೇವೋತ್ತಮರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು.

(1) ಮಾಯಾವಾದಿಮತ ನಿರಾಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತೃಗಳಾದ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಮತಾಚಾರ್ಯರುಗಳು, ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠರುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ದಾನವ ಮತ ನಿರಾಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಂತಹ ದೇವಾವತಾರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಮಾಯಾವಾದಿ ಮತ ಮತ್ತು ಮತಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರೆಂದು ಅರ್ಥವು. ದುರ್ಮತ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ದಾನವರೇ ಶಕ್ತರು. ದುರ್ಮತವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಸನ್ಮತ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಧ್ಯರೊಬ್ಬರೇ ಶಕ್ತರು ಎಂದು ಭಾವವು. ತಾನೂ ಕೂಡಾ ಹಾಗೆಯೇ ಶಕ್ತನು ಎಂದು ಅನ್ವಯ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಯಾವಾಗ ಮಣಿಮಂತನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಸೋತನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮಾಣಾಂತರದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಅವಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಚಾರ್ವಾಕ ಮತಕ್ಕೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಬೌದ್ಧ ಮತಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧ ದೇವರು, ಜೈನ ಮತಕ್ಕೆ ವೃಷಭ ದೇವರು, ಪಾಶುಪತಕ್ಕೆ ರುದ್ರ ದೇವರು, ನ್ಯಾಯ ವೈಶೇಷಿಕಕ್ಕೆ ಗೌತಮ ಕಣಾದರು, ಸಾಂಖ್ಯಕ್ಕೆ ಕಪಿಲದೇವರು, ಯೋಗ ಮತಕ್ಕೆ ದತ್ತ ನಾಮಕ ದೇವರು - ಹೀಗೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಆ ಅರ್ಥ ವಿವಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ. ಮತಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಮತ ಪ್ರವರ್ತಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರವಚನಶೀಲರ ವಿವಕ್ಷೆ ಇದೆ.

ವೇದೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಹರಿಃ ಸುರೋತ್ತಮಃ

ಪೂರ್ವೇಷ್ಟಥಾಚಾರ್ಯಮತೇಷು ತನ್ಮತಮ್ |

ಗುರುಷ್ಟಪೀಹ ಪ್ರವರೇಷು ಗೌರವಾತ್

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ತದ್ವಾಕ್ ||9-39||

ಮಮಾಸ್ಥಿಜಾತಾನ್ಯಪಿ ತಸ್ಥಿವಾಂಸಿ (ತಸ್ಥು ಷಾಂಸಿ)

ಚಕ್ರಾಜೈತಾನ್ಯೇವ ಕ್ರಮನ್ತಿ ವಿಷ್ಟುಮ್ ||9-40||

ತತ್ಪಾದಜಾಢ್ಯಃಸ್ಸುಸುಪಾವಿತಾನಿ ಯದ್ದೇಹ ಮಾಂ ತತ್ಪದಕಂ ನಯನ್ತಿ ||9-41||

"ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ (ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನು.) ಗೌರವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಚನವೇ (ಸಿದ್ಧಾಂತವು)" ಎಂದು

ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಾದ ಪದ್ಮತೀರ್ಥಾದಿಗಳ ಮತವು. ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿಗಳು ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾದವುಗಳು (ಅವು) ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತವೆ) ಹರಿಪಾದೋದಕದಿಂದ ಅವು ಪರಮಪಾವನವಾದವುಗಳು. ಅಂತಹ ಆಸ್ಥಿಗಳೇ ದೇಹವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ನನ್ನನ್ನು (ಅವು) ಹರಿಪಾದದ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ.

ಭುಜಾಸ್ಥಿನೀ ಶಙ್ಖಚಕ್ರೇ ಸುವೃತ್ತೇ
ಜಾನ್ವಾಸ್ಥಿನೀ ಪದ್ಮಗದೇ ಚ ಜಾತೇ |
ಉರೋಽಸ್ಥಿ ತನ್ಮೂರ್ತಿರೂಪಂ ಪ್ರಜಾತಂ
ಶಿರೋಽಸ್ಥಿ ನಾರಾಯಣ ಮುದ್ರಿತಂ ಚ ||9-42||

ದನ್ವಾಸ್ಥಿ ತತ್ಪಾದಪದ್ಮಂ ಚ ಜಾತಂ ವೃನ್ವಾಸ್ಥಿ ತಚ್ಚಾರ್ಣ್ವ ಧನುಶ್ಚ ಜಾತಮ್ |
ಕರ್ಣಾಸ್ಥಿ ತದ್ಬಾಣರೂಪಂ ಪ್ರಜಾತಂ ಪಾದಾಸ್ಥಿ ದಾಮೋದರಪಾದಪಾರ್ಶ್ವಮ್ ||9-43 ||

ಸದಾ ಚ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ ಶೀಘ್ರಂ
ಕದಾಪಿ ಸಂಸಾರಗತಿಂ ದದಾತಿ |
ನ ಮೇ ಪದಂ ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಭೋಃ ||9-44||

ಭುಜದ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಶಂಖ ಚಕ್ರದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ನನ್ನ ಮೊಣಕಾಲಿನ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಪದ್ಮಗದಾ ಚಿಹ್ನಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ನನ್ನ ಎದೆಯ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಶಿರಸ್ಸಿನ ಅಸ್ಥಿಯು ನಾರಾಯಣ ಮುದ್ರಾಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ದಂತದ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಪದ್ಮ ಚಿಹ್ನಿತವಾಗಿವೆ. ವೃಂತಾಸ್ಥಿಯು (=ಬೆನ್ನೆಲುಬು) ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಎರಡು ಕಡೆ ಮೂಳೆಗಳು ಶಾರ್ಙ್ಗಧನು ಚಿಹ್ನಿತವಾಗಿದೆ. ಕಿವಿಯ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಅವನ ಬಾಣದ ರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಪಾದಾಸ್ಥಿಗಳು ದಾಮೋದರನ ಪಾದದ ಬಳಿಗೆ ಸದಾ ನನ್ನನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ

ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. (ಇವು ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಸಂಸಾರಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.
ಆ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಪ್ರಭುವಿನ ಪಾದವನ್ನೇ ದೂರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ.)

ಇತ್ಥಂ ತು ಸರ್ವಾಪ್ಯಸ್ಥೀನಿ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚಕ್ರಾಙ್ಕತೇನ ಚ|
ಜಾತಾನಿ ಜನನಾದ್ಯಂ ಚ ನಾಶಯಂತಿ ಮಮ ಶ್ರಮಮ್||9-45||

ಹೇ ಮುಗ್ಧವಿಪ್ರ ದಧಿದುಗ್ಧ ಪಯೋನಿಧೌ ಚ
ಬಧ್ನಾ ಹರೇಸ್ತು ಪದಮೇವ ಸುಭಕ್ತಿಪಾಶ್ಯಃ|
ದಗ್ಧಾ ಕಲೇವರಮಿದಂ ಸಕಲಾಧಿವ್ಯಾಧಿ
ಗ್ರಸ್ತಂ ಚ ಯೋಗಬಲತಃ ಪ್ರವಸಾಮಿ ಪಾರ್ಶ್ವೇ||9-46||

ಯಥಾ ದುರ್ಯೋಧನಕೃತಂ ದಗ್ಧಾ ಜತುಗೃಹಂ ಪುನಃ|
ದ್ವೈಪಾಯನಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವೇಪಿ ಹ್ಯುವಾಸ ಕುರುನನ್ದನಃ||9-47||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಅಸ್ಥಿಗಳೂ (ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ) ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರಾಂಕಿತವಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿವೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ನನಗೆ ಜನನಾದಿ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೇ ಮುಗ್ಧ
ವಿಪ್ರನೇ! ಹೇಗೆ ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಲಾಕ್ಷಾಗೃಹವನ್ನು
ಕುರುನಂದನನಾದ ಭೀಮಸೇನನು ಸುಟ್ಟು ಪುನಃ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಬಳಿ ವಾಸಿಸಿದನೊ
ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಸಕಲ ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಯೋಗಬಲದಿಂದ
ಸುಟ್ಟು, ದಧಿಯಂತೆ ನಿಬಿಡವಾದ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು, ಆತನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉದಾರಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಃ ಸದಾರಶ್ಚ ಭವಾಂತರೇ|
ವೃನ್ದಾವನಗುರೋರಾಜ್ಞಾಂ ಮನ್ದಾರವನಗಸ್ಯ ಮೇ||9-48||

ದಿವ್ಯರಾಗಾನ್ವಿತಗ್ರೀವೋ ದ್ರವ್ಯರಾಗವಿವರ್ಜಿತಃ|
ಕರಾದಾಗತವಿತ್ತಾನಿ ಸದಾರೇಭ್ಯೋಽದದಾಂ ಸದಾ||9-49||

ವೈರಾಗ್ಯಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಃ ಸದಾರಾಜ್ಯಪರಾಙ್ಮುಖಃ|

ಏಷ್ಯಚ್ಚ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಸರ್ವಮತೀತತ್ವೇನ ಭಣ್ಯತೇ|| 9-50||

ಪ್ರೇಷ್ಯ ಸತ್ಯಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ಸರ್ವಥಾ||

ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಗುರುವಾದ, ಮಂದರ ಪರ್ವತದ ವನದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗುಣಸಂಪನ್ನಳಾದ ಆ ದಾರಳು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸುವಳು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು) ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ವರದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ (ಅಂದರೆ ದಿವ್ಯಸ್ವರದಿಂದ ವೇದಾದಿ ಪಾರಾಯಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ, ಅಥವಾ ಹರಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ರಕ್ತ ಗಂಧಲಿಪ್ತವಾದ ಕಂಠವುಳ್ಳ) ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮರಹಿತನಾದ (ನಾನು) ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಧನವನ್ನು (ತಪೋನಿರತ) ಗೃಹಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವೆನು. ವೈರಾಗ್ಯ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ, (ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹಾದಿಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದರೂ, ವಿರಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದ) ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ (ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ) ಸರ್ವವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾದುದು. ಭೂತಕಾಲತ್ವೇನ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಅಂದರೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಡೆದಿರುವುದೆಂದು ಭಾವವು). ಹೇ ಪ್ರೇಷ್ಯ (ವಿಪ್ರನೇ!) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಸತ್ಯವು. ಸದಾ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಡು.

(1) ವಿಪ್ರ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ಇತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಖೇನ"...ದಿಂದ "ಆಖ್ಯಾನಂ ಶೋಕ ನಾಶನಂ" (75)ರವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹನುಮ, ಭೀಮ, ಮಧ್ವರ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಶ್ರುತಿಮೂಲತ್ವವನ್ನೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿರೂಪ ಯುಕ್ತಿಮೂಲತ್ವವನ್ನೂ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿಯುಕ್ತಿ ಮೂಲತ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆಖ್ಯಾನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹಂಸರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉಪದೇಶವೂ, ವಿರಿಂಚಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಅದರ ಶ್ರವಣವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಾದರಾಯಣರಿಂದ ಉಪದೇಶವೂ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಹಿತ ತನ್ನಿಂದ ಶ್ರವಣವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಂಸರೂಪ ಮುಖದಿಂದ ಶ್ರವಣ, ಹಂಸಮಂತ್ರ ಜಪ, ಬಾದರಾಯಣರಿಗೆ ನಮನವು. ಭೌಮ ಭಾಗವತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವೂ, ವಿರಿಂಚಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರೂಡನೆ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಭೌಮಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

2.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(9/51-75)

ಇತ್ಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುಖೇನ ಶ್ರುತ್ವಾ ವೈ ಗುಣವೈಭವಮ್ |

(ಗುಣಯತ್ಸ್ವ ಪಿ ದೇಶೇಷು) ಗಣಯತ್ಸ್ವ ಪಿ ದೇವೇಷು ಭಣಸತ್ಸು ಚ ಮಾಮಿಹ ||9-51||

ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದ ನನ್ನ ಗುಣ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ದೇವಗಣದಿಂದ ನನ್ನ ವೈಭವಗಣನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ನಿನಗೂ ಇಚ್ಛೆಯು ಬರುವುದರಿಂದ) ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ (ನೀನು) ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಹೇಳು.

ಅಹಂ ಶುಭೋದಸಾಗರೇಽನ್ವಹಂ ವಿಭೋರ್ಹಿ ವಾಸರೇ |

ಸುಹಂಸರೂಪಿಣೋ ಹರೇರ್ಗೃಹಂ ಸರಾಮಿರೇಽರಮಮ್ ||9-52||

ಕಾರಿತುಂ ಸರ್ವಭೃತ್ಯೈಶ್ಚ ತಾರಿತುಂ ಭವಸಾಗರಾತ್ |

ಸ್ಮಾರಿತುಂ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ಪ್ರೇರಿತುಂ ಸರ್ವಶಃ ಸುರಾನ್ ||9-53||

ಅಹಂ ಮಮೇತ್ಯಹಜ್ಞಾರರಹಿತೋ ವೈ ಹರೇರಿಹ |

ಕರೋಮ್ಯಹರಃ ಕರ್ಮಹಂಸೋ ಹಂಸರಹಸ್ಯಕೃತ್ ||9-54||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ನಾನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ (ವಿಶೇಷತಃ) ಏಕಾದಶಿ ದಿವಸ, ಶುದ್ಧೋದಕ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹಂಸರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಮಣೀಯವಾದ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸರ್ವಭೃತ್ಯರಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ಸಾಧನ ಮಾಡಿಸಲು, (ಅವರನ್ನು) ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸಲು, ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ (ಹರಿನಾಮಾದಿಗಳನ್ನು) ಸ್ಮರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು, ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಲು (ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ.) "ನಾನು, ನನ್ನ' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ರಹಿತನಾದ (ಅಂದರೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನರಹಿತನಾದ) ಪರಮಹಂಸ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ನಾನು, ಹಂಸರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ (ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ) ರಹಸ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ (ಶ್ವಾಸರೂಪ ಹಂಸಮಂತ್ರ ಜಪರೂಪವಾದ) ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಹಂಸೋಪಿ ಹಂಸವಾಹಸ್ಯ ಸುಯಶಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್ |

ಸಂಸಾರೋತ್ತಾರಣಾಂಶಂ ಚ ಮಾಮಾಪಿ ಪ್ರಾಕ್ ಶಶಂಸ ಹ||9-55||

ಕಂಸಾರಿ ಶ್ವೇತವಾಹಸ್ಯ ಸಂಸಾರಂ ನಾಶಯೇದ್ಯಥಾ |

ಕಾಂಸ್ಯಂ ಕಾಂಸ್ಯಸ್ಯ ಕರ್ತೇವ ಸಂಶೋಧಯತಿ ಚೋದ್ಧವಮ್ ||9-56||

ಸ ದೇವೋ ವರದೋ ಮಹ್ಯಂ ಕದಾ ಚೇಹ ಸಮಾಗತಃ |

ಇತಿ ಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ ಸೂಕ್ತಂ ಸ್ವಪಾದೇ ಚಾಪದಾತ್ಯಜತ್ ||9-57||

ಹಂಸನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಕೂಡಾ ಹಂಸವಾಹನನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ, ನನಗೂ ಸಹ, ಉತ್ತಮವಾದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ, ಸಂಸಾರದಿಂದ
ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಭಾಗಶಃ ಕಾರಣವಾದ (ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏಕದೇಶರೂಪವಾದ)
ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹೇಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು
ಅರ್ಜುನನ ಸಂಸಾರವನ್ನು (ಗೀತೋಪದೇಶದಿಂದ) ನಾಶ ಮಾಡಿದನೋ,
ಕಂಚುಗಾರನು ಕಂಚನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುವಂತೆ ಹೇಗ ಉದ್ಧವನನ್ನು (ಏಕಾದಶಸ್ಕಂದ
ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದಂತೆ ಉದ್ಧವಗೀತೋಪದೇಶದಿಂದ) ಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ (ನನಗೂ ಕೂಡಾ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು). ವರವನ್ನೀಯುವ
ಹಂಸರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು "ಯಾವಾಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ?" ಎಂದು (ಮಧುರವಾಣಿಯಿಂದ)
ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದನು, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ (ಭಕ್ತಿಯಿಂದ) ಎರಗಿದ ನನ್ನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಿದನು, ಮತ್ತು ನನಗೆ ಅಹಿತರಾದ ಕಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದನು.

ಅಹಂ ಆನಂದಮುನಿನಾ ಸದಾನಂದಪ್ರಸಂಘನಾ |

ಸಹ ನಾನಾವಿಧಾ ಗಾಥಾಃ ಶ್ರೀನಾಥಸ್ಯ ಸ್ಮರಾಮ್ಯಹೋ ||9-58||

ತದ್ಧರ್ಷನೋದ್ಭುಧ್ಧಹೃದ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಃ ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕಃ |

ಬದ್ಧ ಸೌಹೃದತತ್ವಾದಪದ್ಯೇಽಹಂ ಪತಿತೋಽಸ್ಮ್ಯಹೋ ||9-59||

ತೇನ ಸಾಕಂ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಂ ಶೋಕವಿನಾಶನಮ್ |

ತತ್ರಾಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರೀವಾಸಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಸುಸೇವಿತಮ್ ||9-60||

ಶುಕಸ್ಯ ಜನಕಂ ವೈ ವಾಸಿಷ್ಠಕೃಷ್ಣಂ ನತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ ||9-61||

ನಾನು ಸದಾ ಆನಂದಾತ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿ ವಿಷಯಕ ಪ್ರವಚನಶೀಲರಾದ ಆನಂದ ಮುನಿಗಳ (ಜತಯಲ್ಲಿದ್ದು) ನಾನಾವಿಧ ಮೂಲಗ್ರಂಥ ಶ್ಲೋಕಸ್ಥ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾದ, ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರ ಪಾದ ಪದ್ಮಗಳಿಗೆರಗುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಿದ್ಧ ಜನರಿಂದ ಸೇವಿತನಾದ, ಶುಕಪಿತನಾದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸನಾದ ವಾಸಿಷ್ಠ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು (ಅಂದರೆ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು) ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅನಂತರ ಮಧ್ವಮುನಿಗಳ ಜತಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ವ್ಯಾಸದೇವರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವ ವಾಗ್ಮೃತವನ್ನು ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಅಹಂ ಘನೋದಕಂ ಚಾಪಿ ಹೃತಿಲಙ್ಘ್ಯ ಮಹಾಘನಮ್ |

ಧನೂರತ್ನಂ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಪುರಾ ಮಧುವಿಭೇದನಮ್ ||9-62||

ಬಾಣಂ ಚ ಶಾಣಸಂಯೋಗಾನ್ನಿಶಿತಂ ದ್ಯುಮಣಿಪ್ರಭಮ್ |

ಪಶ್ಯಾಮಿ ಗುಣಸಮ್ಬಂಧಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಣಃ ಕರಭೂಷಣಮ್ ||9-63||

ಪ್ರಾಸಂ ಚ ಭಾಸಮಾನಂ ತಂ ನ್ಯಾಸಕರ್ಮಣಿ ಕೋವಿಧಃ |

ಪಶ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಪತೇರ್ದಾಸ್ಯಾತ್ ಸೋಽಹಮ್ಯಾವವಿವರ್ಜಿತಃ ||9-64||

ನಾನು ಘನೋದಕವನ್ನು ದಾಟಿ (ಅನಂತಾಸನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದೆ ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದುದರಿಂದ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರಭೂಷಣವಾದ ಜ್ಯಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಬಾಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು

ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಪ್ರಾಸಾಯುಧವನ್ನೂ (ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸ, ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಾದಿ ನ್ಯಾಸ ಮಂತ್ರಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ) ತಂತ್ರವಿನ್ಯಾಸಚತುರನಾದ, "ಅಹಂಭಾವ"ರಹಿತನಾದ ನಾನು, ಶ್ರೀಪತಿಯ ದಾಸನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

(1) ಪ್ರಾಸಾಯುಧ:- ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಆಯುಧ, ನ್ಯಾಸವೂ ಕೂಡಾ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿಯೋಜಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ನಿರಹಂಕಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಯೋಗ್ಯತಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ, ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತ ವಸ್ತುಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಭಾಗವತ ಏಕಾದಶ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಃ="ಇದಂ ಜ್ಞಾನಂ ಹರೇಃ ಪೂಜಾ ಹರೇರೇವೋದಿತಂ ಸದಾ| ಹರ್ಯಧೀನಂ ಚ ಸರ್ವತ್ರೇತ್ಯೇವಂ ನ್ಯಾಸೋ ಹೌ ಸ್ಮೃತಃ || ಇತಿ ನ್ಯಾಸೋವಾ ||"

(4) ಮಹಾಘನಂ=ಕಠಿಣತರವಾದ್ದರಿಂದ ಅಭೇದ್ಯ.. ಪಾಠಾಂತರ ಮಹಾಘನಂ=ಉತ್ತಮ ನಿಧಿರೂಪಂ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮ್ಯಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿತಿ ಯೋ ವಕ್ತಿ ಹಿಂಸಕಃ|

ಸ್ವಹಿಂಸಾಂಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾರೋಪಯತಿ ನಾನ್ಯಥಾ||9-65||

ಬ್ರಹ್ಮಹಿಂಸಾತ್ಮಕಸ್ಯಾಸ್ಯ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಹತಿಃ ಸುತ|

ಭವತ್ಯೇವಾನ್ಠತಾಮಿಸ್ರೇ ಪತತ್ಯೇವ ನ ಸಂಶಯಃ||9-66||

ಸಾಮಾನ್ಯಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಶ್ರುತೌ ಸ್ಮೃತೌ|

ನ ವಿದ್ಯತೇ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಹತೇಃ ಕಿಮು||9-67||

"ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಿಂಸಕನು, ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ನೀಚವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಹೇ ಸುತನೇ! ಬ್ರಹ್ಮ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕನಾದ ಅವನಿಗೆ ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ (ಪಾಪವು) ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಅವನು ಆಂಧಂತಮಸ್ಸಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು?

(1) ಬ್ರಹ್ಮಾಭೇದಾನುಸಂಧಾನವೇ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ.

(2) ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅಭೇದ ಚಿಂತಾರೂಪ ಅಸಾಧಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಹರಿವಾಯು ಪ್ರಸಾದ ವಿನಾ ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಇಲ್ಲವೆಂದೇನು ಹೇಳುವುದು? ಎಂದು 67ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಭಾವವು.

ವಕ್ತವ್ಯಂ ತತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತತ್ರ ನಾಸ್ತಿ ಬಹಿಷ್ಯತಿಃ|

ಸುವಿಸ್ತತೇಽನ್ಯತಾಮಿಸ್ರೇ ಪತನ್ಯೇತನ್ಮತಾಶ್ರಿತಾಃ||9-68||

ತಸ್ಮಾತ್ಸೋಽಹಮ್ಭಾವಯುಕ್ತೇ ಮಹತ್ವಾಪಂ ಭವೇದ್ಭವಮ್|

ಮಹಾಪಾಪಗತಿಂ ಯಾತಿ ಸ ಹಾಹೇತಿ ವದನ್ ಸದಾ||9-69||

ಸೋಽಹಮ್ಭಾವಾನ್ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನೋಷಿ ಜೀವ

ತಸ್ಮಾದನ್ಯಂ ಯಾತಿ ತಾಮಿಸ್ರಮೇವ|

ದಾಸೋಽಹಂ ಮಾಮುಧ್ಧರಸ್ವೇತಿ ಹನ್ತ

ಚಾನ್ಯಂತಮೋ ನೈವ ಯಾತೀತಿ ಕಾಮಮ್||9-70||

(ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ) ಏನು? ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? (ಎಂದರೆ) ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಇಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಆ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳು (ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ) ಸುವಿಸ್ತತವಾದ (ಅಂದರೆ ಸಪ್ತಕೋಟಿ ಯೋಜನ ವಿಶಾಲವಾದ ಅತಿ ಗಂಭೀರವಾದ) ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಭೇದ ಚಿಂತಿಸುವ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಮಹಾಪಾಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನು ಮಹಾಪಾಪಕ್ಕೆ ಗತಿಯಾದ ತಮೋದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ) ಸದಾ "ಹಾಹಾ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ (ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ). "ಸೋಹಂ" ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಜೀವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ (ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ತಮೋದ್ವಾರದಿಂದ ಕಳಗೆ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟು) ಅಂಧಂತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. "ನಾನು ದಾಸನು (ಹೇ ಪ್ರಭೂ) ಸಂಸಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು" ಎಂದು

(ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವವನು) ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. (ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತ)

ಪ್ರಾರ್ಥಯ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಮಾನಂ ತಂ ಸಾರ್ಥಿಕುರು ಮನೋರಥಮ್ |
ಕಾರ್ತಸ್ವರತರಂ ಚಾರ್ಥ್ಯಂ ಪದಮಾರೋಹ ತದ್ಧರೇಃ ||9-71||

ಹೇ ಭೇದವಾದಿನ್ ತವ ಭೇದಸಿದ್ಧ್ಯೈ ಸತ್ಯಂ ಹಿ ದೈತ್ಯಾದಿ ವದಸ್ವ ಮಾನಮ್ |
ತದೈಕ್ಯವಾದಂ ಜಹಿ ಯೋಽಹಮಸ್ಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಹಮಸ್ಮಿತಿ ಕುವಾದಿನೋಕ್ತಂ ||9-72||

(ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ) ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೀನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು. ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದು. ಸುವರ್ಣದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪವಾದ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ವೈಕುಂಠಸ್ಥಾನವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಹೇ ಭೇದವಾದಿನ್ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನಿನ್ನ (ಸಿದ್ಧಾಂತಭೂತವಾದ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮ) ಭೇದಾರ್ಥವಾಗಿ ವೇದಾದಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳು. "ಆಹಂ ಅಸ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿ" ಎನ್ನುವ ಕುವಾದಿಗಳು ಹೇಳುವ ಐಕ್ಯವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸು.

(1) "ವೇದಾದಿಮಾನಂ" ಎಂದು ಒಂದು ಪಾಠ - "ದೈತ್ಯಾದಿಮಾನಂ" ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠ. ದೈತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಐಕ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಮಾನವು ದೈತ್ಯಾದಿ ಮಾನವು. ಮಾನವು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯು. ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನಯು ಸ್ಪಷ್ಟವು.

(2) ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಅಥರ್ವವೇದ, ಭಾರತ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ, ಇವುಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದು ಮಾನಿತವಾಗಿವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದವುಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದಾದಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಮೊದಲು ಸಾಧಿಸು. ವೇದಾದಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಮಿಥ್ಯೆಯಾದರೆ ಅಂತಹ ಬಾಧಿತ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಏನೂ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸತ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಮೇಯಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಮಾಣಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸು. ಪ್ರಮಾಣವು ಮಿಥ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ವಿಷಯವೂ (ಭೇದವೂ ಕೂಡ) ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಸತ್ಯ ಭೇದಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಭೇದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸು ಎಂದಾಗಲೀ ಭಾವವು. ಅಥವಾ ದೈತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ವೇದರೂಪ ಪ್ರಮಾಣವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ದೈತ್ಯರಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಐಕ್ಯವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸು. (ಪ್ರಮಾಣವು) ಸತ್ಯವಾದರೆ ದ್ವೈತ

ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಐಕ್ಯವು ಅಸತ್ಯವಾದರೆ ದ್ವೈತವು ಸತ್ಯವಾಗುವುದು. ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರ ಖಂಡಿಸು ಎಂದು ಭಾವವು.

ಜಿತ್ವಾ ಚಾಭೇದವಾದಂ ತಂ ದತ್ವಾ ಶಿಷ್ಯೇಷು ಸನ್ಮತಿಮ್ |
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ಗುರುಣಾ ತತ್ತ್ವಂ ಗತ್ವಾ ಚ ಹರಿಮನ್ನಿರಮ್ ||9-73||

ತತ್ರಾಪಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಂ ಪಶ್ಯ ಹರೇರಪಿ |
ಸ್ಮರಾಭೇದಜಯಂ ಚಾಪಿ ಯತ್ಥಲಂ ಹರಿದರ್ಶನಮ್ ||9-74||

ಅಹಂ ಘನೋದಕಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ಮನೋವೇಗೇನ ಮಾನವ |
ಕರೋಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುಖಾದಾಖ್ಯಾನಂ ಶೋಕನಾಶನಮ್ ||9-75||

ಗುರುಗಳಿಂದ ತತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಐಕ್ಯವಾದವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಭೇದವಾದವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಹರಿಮಂದಿರವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪವನ್ನು ನೋಡು. ಅಭೇದ ವಾದವನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರ ಫಲವು ಹರಿದರ್ಶನವೆಂದು ಸ್ಮರಿಸು. ಹೇ ಮಾನವ!(ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) (ಅನಂತಾಸನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ) ನಾನು ಘನೋದಕವನ್ನು ದಾಟಿ ಮನೋವೇಗದಿಂದ (ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಭಕ್ತರ) ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು, ವಿಪ್ರನ (ಸ್ವಪ್ನ) ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವೆನು.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ಅಹಮಾಕಾಶ ಮಾರ್ಗೇಣ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತದ (100) ರವರೆಗೂ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಎಂಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ಭಗವದ್ಧರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮೊದಲು ಭಗವದ್ಧರ್ಶನವು. ಆನಂತರ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೋಪಾನಾರೋಹಣ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಬಾದರಾಯಣಾತ್ಮಕ, ಚಂದ್ರಮಂಡಲಸ್ಥ ಹಯವದನಾತ್ಮಕ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥ ಹರಿಯ ಮತ್ತು ಹೃತ್ಪದ್ಮಗತ ಹರಿಯ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲು, ತನ್ನ ಬಾದರಾಯಣ, ಹಯವದನ, ವೆಂಕಟೇಶ ದರ್ಶನರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಗವತಾ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವನ್ನೂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮೋತ್ಸವ ದರ್ಶನವನ್ನೂ, ಅಂತಹ ವಿಪ್ರಪೂಜ್ಯತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

3.ವಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(9/76-101)

ಅಹಮಾಕಾಶಮಾರ್ಗೇಣ ನಾಕೀಶಮಗಮಂ ಹರಿಮ್ |

ಲೋಕೇಶಂ ಪಶ್ಯ ದಾಸತ್ವಂ ತೋಕಾವಶ್ಯಂ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ||9-76||

ನೀವಾರಶೂಕವತ್ತನ್ವೀ ಪೀತಾ ಭಾಸ್ವತ್ಯಣೂಪಮಾ |

ತಸ್ಯಾಃ ಶಿಖಾಯಾ ಮಧ್ಯೇ ಚ ಯ ಆತ್ಮಾ ಸಂವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ||9-77||

ತಂ ಪಶ್ಯ ಹೃದಯಾಕಾಶೇ ಮಹಾಕಾಶೇ ಯಥಾ ರವಿಮ್ |

ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಚನ್ದ್ರಕೋಟಿವಿಕಾಸಿತಮ್ ||9-78||

ನಾನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಬಾದರಾಯಣರನ್ನು (ನೂಡಲು ಹೋಗುವೆನು.) ಹೇ ತೋಕ! ಹೇ ದಾಸ! (ವಿಪ್ರನೇ!) (ಆಗ) ನೀನು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ (ಸುಷುಮ್ಮಾ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ) ಸ್ಥಿತನಾದ, ಲೋಕೇಶನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಇದು ನಿಶ್ಚಿತವು. (ಆ ಸುಷುಮ್ಮಾ ನಾಡಿಯು) ನೀವಾರ ಧಾನ್ಯದ (ಹಳದಿ ಭತ್ತದಂತಿರುವ ಧಾನ್ಯದ) ಅಗ್ರ ಭಾಗದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು. ಹಳದಿ ವರ್ಣವು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದುದು, ಅಣು ಸದೃಶವಾದುದು. ಅದರ ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಪ್ರಕಾಶದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ವರೂಪಭೂತನಾಗಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶನಾಗಿ ಕಾಣುವನೋ ಅವನನ್ನು, (ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ) ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಮಹಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ರವಿಯನ್ನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡು. (ಆ ಹರಿಯು) ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನು (ಆದಾಗ್ಯೂ ತಾಪವಿಲ್ಲ) ಕೋಟಿ ಚಂದ್ರರ ಶೀತಲಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ಆದಾಗ್ಯೂ ಶೈತ್ಯಾದಿ ಪೀಡೆ ಇಲ್ಲ) (ಅಂತಹ, ಜೀವಪ್ರೇರಕ ಹರಿ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡು ಎಂದು ಅರ್ಥ).

(1) ಇದು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದೆಂದು "ಅಹಮಾಕಾಶಮಾರ್ಗೇಣ" ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತೆ.

(2) ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪವು ಜೀವಾಕಾರಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಆಕಾರದಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಕಾಶ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತ್ವತ್ಸಕಾಶಾದ್ಭಿನ್ನಮೇವ ತತ್ಸಕಾಶಾದಿದಂ ಜಗತ್ |

ಕಾಸಾರೇ ಚ ಯಥಾ ಭಾತಮಾಕಾಶಂ ಚೋಪರಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ||9-79||

ತಥಾ ತ್ವದ್ಭಯಾಕಾಶೇ ಭಾತಂ ಸೂರ್ಯಾಂತರೇ ಸ್ಥಿತಮ್ |

ಕಿರೀಟಹಾರಕೇಯೂರಸ್ಪುರನ್ಮಕರಕುಣ್ಡಲೈಃ ||9-80||

ವಿರಾಜಂತಂ ಹರಿಂ ಪಶ್ಯ ನೇತ್ರಯೋರತಿಸುನ್ದರಮ್ |

ಶಂಖಚಕ್ರಗಾದಾಪಾಣಿಂ ನಾರಾಯಣಮರಿನ್ದಮಮ್ ||9-81||

ಹೇಗೆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ, ಮೇಲಿರುವ ಆಕಾಶವು (ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ (ನೀನು ನೋಡುವ ಹರಿರೂಪವು) ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಅವನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಈ ಜಗತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಭಗವನ್ನೂರ್ತಿಯು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ, ಕಿರೀಟ, ಹಾರ, ಕೇಯೂರ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮಕರ ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನನಾದ, ಅತಿ ಸುಂದರನಾದ, ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ, ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪಾಣಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು. ಆ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡು.

ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತ ಆಕಾಶವೂ, ಬಿಂಬಭೂತವಾದ ಆಕಾಶವೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಸಾದೃಶ್ಯ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣ ಸಾದೃಶ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ರೀತಿ ಜೀವನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಚೇತನನು, ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಿಂಬ ಚೇತನನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಭಯವನ್ನೂ ಕಾಣುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಉಳ್ಳ ಜೀವ ಸಾಕ್ಷೀಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಉಭಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ಸದೃಶವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ಣ ಸಾದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಶ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ದಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಿಂಬನು ಭಿನ್ನನೇ ಎಂದು ತಿಳಿ ಎಂದು ಭಾವ.

ಸರೋಜಾಸನಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಅರುಣೇನಾದರಾರ್ಚಿತಮ್ |

ಸ ಯಶ್ಚಾಯಂ ಪುರುಷಯೋ ರವಿಮಣ್ಣಲಮಧ್ಯಗಮ್ ||9-82||

ತಮೇಕಂ ಪಶ್ಯ ದೇವೇಶಂ ದಾಸಸ್ತ್ವಂ ಹೃದಿಸಂಸ್ಥಿತಮ್ |

ಏವಂ ಮದುಪದೇಶೇನ ಕೋ ದೇಶೋ ಜ್ಞಾನಗೋಚರಃ ||9-83||

ವೇದೇಶಂ ತು ನ ಜಾನಾತಿ ತಂ ವದಸ್ವಾದ್ಯನನ್ದನ |

"ಸಯಶ್ಚಾಯಂ ಪುರುಷೇ ಯಶ್ಚಾಸೌ ಆದಿತ್ಯೇ" (ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿರೀತ್ಯಾ ನನ್ನಿಂದ ಅವನು ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿದು) ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾದ, ಸೂರ್ಯಸಾರಥಿಯಾದ ಅರುಣನಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿತನಾದ, ಪದ್ಮಾಸನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವೇಶನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು. ನೀನು ದಾಸನು (ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತೆ) (ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ದೇವೇಶನೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ದೇವೇಶನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ) ಹೇ ನಂದನ! (ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ಇಂತಹ ನನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜ್ಞಾನಗೋಚರನಾದವನು, (ಅಂದರೆ) ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವನು ಎಲ್ಲಿರುವನು! ಹೇಳು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನವು ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು).

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕನ್ದಾಶನೇನ್ದ್ರೋಽಹಂ ಚನ್ದಾನ್ತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಹರಿಮ್ ||9-84||

ಸನ್ದೃಶ್ಯಾಮ್ಯತ್ರ ಸಾನ್ದೇಶಾನನ್ದೇನೈವಾಶು ನನ್ದಿತಃ |

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನನ್ತಮವ್ಯಕ್ತಂ ಶೀತಾಂಶುಕರಮಚ್ಯುತಮ್ ||9-85||

ಅಮೃತಾಕ್ತ ಕರಾನ್ ಲೋಕೇ ವಿಕಿರನ್ತಂ ಮುರಾನ್ತಕಮ್ |

ಭಜಾಮಿ ಕಾಮಜಾಮಾರ್ತಿಂ ತ್ಯಜಾಮಿ ಕರಜಾತ ಮೇ ||9-86||

ಸೃಜಾಮಿ ವಾಚೋ ಜಾಲಾನಿ ತಜ್ಜಾತಗುಣಜಾನಿ ಚ |

ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್! (ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ನಾನು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ಚಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ (ಚಂದ್ರನೋ ಎಂಬಂತೆ ಶುಭ್ರವರ್ಣೋಪೇತನಾದ) ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿ ಹರಿಯನ್ನು

ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡುವೆನು. ನಿಬಿಡವಾದ ಆನಂದದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆನಂದಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತನೂ, ಅವ್ಯಕ್ತನೂ, ಚಂದ್ರನೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತನೂ, ಅಮೃತವನ್ನು ಸ್ರವಿಸುವ ಹಸ್ತದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನೂ, ಮುರಾಸುರನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಅಭಿನ್ನನೂ, ಅಚ್ಯುತನೂ ಆದ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಕರಜಾತ ಶಿಷ್ಯನೇ! (ಆ ದರ್ಶನದಿಂದಾಗಿ,) ಕಾಮದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖವು ನನಗಿಲ್ಲ. (ಮಾತ್ಸ್ಯಾದಿ ಅನಂತ) ಆವಿರ್ಭಾವ ರೂಪಗಳ ಗುಣಪ್ರತಿಪಾದಕ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪ ವಚನಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಹಂ ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರೇಷು ಸಪ್ತದ್ವೀಪೇಷು ಸಂಜ್ವರನ್||9-87||

ಸಪ್ತಸ್ವಪಿ ಪರ್ವತೇಷು ಸಪ್ತಸಪ್ತಿರಥೇಽಪಿ ಚ|

ಸಪ್ತಲೋಕೇಷು ನಿತ್ಯಂ ಚ ಸಪ್ತರ್ಷಿತುಷಿತಾರ್ಷಿತೈಃ||9-88||

ಸಪ್ತಮೀಮಿಶ್ರಿತಾಶ್ಚಿನ್ಯಾಂ ಸಪ್ತಕಾಂಕ್ಷಾನಭೂಷಣೈಃ|

ಅಲಂಕೃತಃ ಕಲಂಕೈನ ಹೀನೈಃ ಸಮ್ರಾಡೀವ ಪ್ರಿಯ||9-89||

ವೇಂಕಟಾದ್ರೌ ಶಂಭುಭೇರೀನಾದಂ ಶ್ರುತ್ವಾಗಮಂ ಹರಿಮ್|

ಜನಾರ್ದನಂ ಜನಾನಾಂ ತು ಜನನಾರ್ದನಕಾರಿಣಮ್||9-90||

ಜನಿತ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕಂಠನೇತ್ರಂ ಜನಮನೋತ್ಸವಮ್|

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃಷೋ ಭವಾಮೃಷ್ಠತಿಥಿಷು ಶ್ರೇಷ್ಠಭಾಜನೈಃ||9-91||

ಪೌರುಟೈರ್ದತ್ತಮೃಷ್ಟಾನ್ನಂ ಶಿಷ್ಯೈಃ ಸಹ ಮರಾದಿಪೈಃ|

ಅಶ್ವಾಮಿ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ನಾನಾನಿ ಸುಸ್ವನೋರ್ಜಿತಸಂಸ್ತವೈಃ||9-92||

ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಶ್ನಾನಿ ತೇಷಾಂ ಚ ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯಾದ್ವೈ ವಚ್ಮಿ ತದ್ಗುಣಾನ್|

ಅಹಂ ತೈಃ ಸಹಿತೋಽಪ್ಯತ್ರ ಚಾಗತೋ ಯತಿಭಿಃ ಕೃತೀನ್||9-93||

ನಾನು (ಲವಣಾದಿ) ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, (ಜಂಬಾಾದಿ) ಸಪ್ತ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ, (ಕುಲಾಚಲ ಮೊದಲಾದ) ಸಪ್ತ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಪ್ತ ತುರಗಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ (ಸೂರ್ಯನ) ರಥದಲ್ಲಿಯೂ, (ಭೂಲೋಕಾದಿ) ಸಪ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಪ್ತರ್ಷಿ ದೇವತಾ ಗಣಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತವಾದ ಕಲಂಕರಹಿತವಾದ ಸಪ್ತವಿಧ ಸುವರ್ಣ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಟನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ, ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ರಥ ಸಪ್ತಮೀ ದಿವಸ ವಂಕಟಾಚಲದಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಬೇರಿನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜನರ ಜನನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಜನಾರ್ದನನಾದ, ಬ್ರಹ್ಮನಜನಕನಾದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ, ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಆನಂದಪ್ರದನಾದ, ಗಿರಿವಾಸನಾದ ವಂಕಟೇಶನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತೇನೆ. (ಅಷ್ಟಮಿಯಿಂದ ಪೌರ್ಣಮಿವರೆಗಿನ) ಅಷ್ಟತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುವರ್ಣ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಪೂರ್ವಕ ಸಮರ್ಪಿತವಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು (ಅಘಮರ್ಷಣ, ಮೃತ್ತಿಕಾ ಮೊದಲಾದ) ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು (ಮಧ್ಯಸರೋವರದಲ್ಲಿ) ಮಾಡಿ, ಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಷ್ಟಮರಾಧಿಪತಿಗಳೊಡನೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಅಷ್ಟಮರಾಧಿಪತಿಗಳ ತತ್ತ್ವ ವಿಷಯಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಕಲೈನ ಆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಕೃತೀನ್! (ಭಾವೀ ವಿದ್ವಾನ್ ವಿಪ್ರ!) ನಾನು ಆ ಮರಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಯತಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಈ ಸೋದಾಪುರಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ದ್ರಷ್ಟುಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಸ್ಯಾಪಿ ರಥೋತ್ಸವಮಥೋ ಹರೇಃ|

ತ್ರಿಕೋಟಿಯತಿಭಿಃ ಸಾಕಂ ಅಟಾಮಿ ಮಮ ಸೇವಕೈಃ||9-94||

ಮರೇಽಪಿ ತವ ಹೇ ತೋಕ ರಟಾಮಿ ಪರಮಾರ್ಥಕಮ್|

ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಂ ದೇಹಿ ತೇಷಾಞ್ಚ ಮೃಷ್ಟಕಾಞ್ಚನಭೂಷಣೈಃ||9-95||

ನಷ್ಟಕಾಮಂ ಮಮಾಪಿ ತ್ವಂ ಸುಷ್ಟು ಪೂಜಯ ಪುತ್ರಕ|

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಪೂಜಾಂ ಮೇ ಸ್ತಷ್ಟುಂ ಕುರು ಹರೇರಪಿ||9-96||

ಇಷ್ಟಂ ಯತೇಷ್ವತಃ ಪುತ್ರ ನಷ್ಟಂ ಚಾಪಿ ದದಾಮ್ಯಹಮ್ |

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಲು, ನನ್ನ ಸೇವಕರಾದ ತ್ರಿಕೋಟಿ ಯತಿಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಬರುವೆನು. ಹೇ ತೋಕ! ನಿನ್ನ ಮಠದಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಸೋದಾ ಮಠದಲ್ಲಿ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ (ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು) ಸಮರ್ಪಿಸಿ (ಸಂತೋಷಪಡಿಸು). (ಇದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಭಾವೀಯತಿತ್ವವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). ಹೇ ಪುತ್ರ! ಉತ್ತಮವಾದ ಸುವರ್ಣ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ, ಕಾಮರಹಿತನಾದ (ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪೋದ್ಧಾರಕನಾದ) ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡಾ ವಿಶೇಷತಃ ಪೂಜಿಸು. ಹೇ ಶಿಷ್ಯನೇ! ಶ್ರೀಹರಿಗೂ ನನಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. (ಚೋರಾದಿಗಳಿಂದ) ನಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೂಡ ಪುನಃ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಈ ತ್ರಿಕೂಟ ಯತಿಗಳು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಾಭಿಮಾನಿ ಪುಷ್ಕರನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾದಧಮರಾಗಿಯೂ, ಆಜಾನಜ ದೇವತೆಗಳ ದಸೆಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾದುತ್ತಮರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಿಂಚಿನ್ಯೂನ ಒಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ ಕರ್ಮಜದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರು ಕಡಿಮೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಋಷಿಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಈ ಪದವಿಗೆ ಮುಂದೆ ಬರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ 5+5 ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ ಸಾಧನೆ. 11 ದೇಹ ಲಕ್ಷಣ ಉಳ್ಳವರು. ಮುನ್ನೂರು ಜನರು ಉತ್ತಮ ಕಕ್ಷೆಯವರು. ಅವರು ಯತಿಗಳು - ಯತಿಧರ್ಮದವರು; ಮತ್ತು ಕರ್ಮಜ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಯತ್ನ ಮಾಡುವವರು. ಅವರು ಸೇವಕರಾಗಿ ಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಉಪಸತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ನಿಷ್ವಪ್ತಕಟಕೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಟಕಂ ಚಾಪಿ ಕುಣ್ಡಲೇ ||9-97||

ತಟಿತ್ರಭೇ ಪಾದಪೀಠೇ ಶಿಷ್ಠೇ ಮಯಿ ಮರಾಗತೇ |

ದೇಹಿ ತೇ ಹಿತಸಿದ್ಧ್ಯ ಧ್ವಂ ಕೋ ಹಿ ಮೇ ತ್ವಾಂ ವಿನೇಹ ಚ ||9-98||

ಹಿತವಾನ್ ದೇಹಿನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಜಹಿ ತೇ ಚಾಹಿತಾಮಪಿ |

ಏವಂ ಮಮಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾದ್ಯ ಕುರು ಚಾಜ್ಞಾನಬನ್ಧನಮ್ ||9-99||

ನಿರಾಕುರು ತವ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾಯತೇ ಜ್ಞಾನಿಷೂತ್ರಮಮ್|

ಅತಸ್ತತ್ಸದೃಶೋ ನಾಸ್ತಿ ಯತಿಷು ಪ್ರೇಷ್ಯ ಮಾದೃಶಃ|

ಕೀದೃಶೋಽಸ್ಮದ್ಗುಣೋ ಲೋಕೇ ತ್ವಾದೃಶೋಽಪಿ ನ ವಿದ್ಯತೇ||9-100||

ನಿನ್ನ ಹಿತಸಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕಡಗ (ವೆಂಬ ಹಸ್ತಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಡಗವನ್ನೂ, (ಕರ್ಣ) ಕುಂಡಲಗಳನ್ನೂ, ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಶಿಷ್ಯನಾದ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸು. ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ವಿನಹ ಹಿತರಾದವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಅಂದರೆ ನೀನೇ ನನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಪೂಜಕನೆಂದು ಭಾವ). ನಿನಗೆ ಅಹಿತವಾದುದನ್ನು (ನನಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ) ನಾಶಮಾಡಿಕೂ. ಹೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಾದ್ಯಾ! ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು. (ಅದರಿಂದ) ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾನ ಬಂಧನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೋ. ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸದೃಶರಿಲ್ಲ; ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸದೃಶರಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ (ಜ್ಞಾನಿಯಾದ) ನಿನಗೆ ಸದೃಶರು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ನನ್ನ ಗುಣವುಳ್ಳವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಮ್|

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ||

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್|

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||9-101||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||9-102||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||9-103||

ಯಚ್ಚೈಶ್ಚತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ |
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಸ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತಸತ್ಯಮೇವ ತತ್ ||9-104 ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾವ್ಯವ್ಯವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||9-104||

|| ಅಥ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 10-167||

ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವದೇವೋಪಾಸ್ಯತ್ವವನ್ನೂ ಹನುಮಾದಿ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನೂ, ಭಗವದುಪಾಸಕತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವಾದ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೂ, ಹನುಮದಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೂ, ಹರಿಯ ಪಂಚರೂಪಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೂ, ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಾದಾಗ, ವಾಯುಭಾವಯೋಗ್ಯೇನ ಸಹಿತ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ರುದ್ರಾದಿಭಾವ ಯೋಗ್ಯರಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಗಣೈಃ ಸ ನಾರಾಯಣ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತವಾಯುರ್ವ್ಯಧಯೇ..." (12) ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವೀರುದ್ರ ಪದವಿಗೆ ಬರುವವರಿಂದ ಕಿರೀಟ ಸಮರ್ಪಣಾರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವ್ಯಭವವೂ, ದೀಪಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಪೈಲಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಪೂಜ್ಯತ್ವರೂಪ ವ್ಯಭವವೂ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆಯುರ್ವ್ಯಧಿ ಕಾರಣಾನುಗ್ರಹ ಕರ್ತೃತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವ್ಯಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/1-12)

ಓಂ ಗಣೈಃ ಸ ನಾರಾಯಣಭೂತನಾಥಃ
ಸಮನ್ವಿತಃ ಕರ್ಣವಿಕರ್ಣಸಂಜ್ಞೈಃ |
ಮಹಾಮಣೀನಾಂ ಬಹುಲೈಃ ಸುಕೀರ್ಣಂ
ಮೌಲಿಂ ದದೌ ಮೇ ಶಿರಸಿ ಸ್ಥಿರೋಽಭೂತ್ ||10-1||

ಕುಬೇರಕೋಶಾದಾನೀತಂ ಶೋಕಾಪನುದಕಾಮದಂ |
ದತ್ತವಾನ್ ವಿತ್ತಹೀನಂ ಮೇ ಭೂತನಾಥಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ||10-2||

ಕುಬೇರೋ ದತ್ತವಾನ್ನಾರಾಯಣಭೂತಸ್ಯ ಹಸ್ತಕೇ |
ಸೋಽಪಿ ಮೇ ಶಿರಸಿ ಪ್ರೋತಂ ಚಕಾರ ಶೃಣು ಪೋತಕ ||10-3||

ಕರ್ಣ ವಿಕರ್ಣನಾಮಕ ಭೂತಗಣಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ನಾರಾಯಣನಾಮಕ ಭೂತಾಧಿಪತಿಯು, ಬಹುಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟವನ್ನು ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟರು (=ಕಿರೀಟವನ್ನು ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು) (ನನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಅಲ್ಲಿಯೆ) ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ, ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದ, ಕ್ರಯಹೀನವಾದ, ಕುಬೇರನ ಕೋಶದಿಂದ ತಂದ ಆ ಕಿರೀಟವನ್ನು ನನಗೆ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಭೂತರಾಜರು ಕೊಟ್ಟರು. ಹೇ ಪೋತಕ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಕೇಳು, ಕುಬೇರನು (ಅದನ್ನು) ನಾರಾಯಣ ಭೂತರಾಜರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನೂ ಕೂಡಾ (ಅದನ್ನು) ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟನು.

ಕುಬೇರನಿಂದ ಭೂತರಾಜರ ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಭೂತರಾಜರು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಪುಣ್ಯವು ಭೂತರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ "ಅವನೂ ಕೂಡಾ" ಅಂದರೆ "ಕುಬೇರನೂ ಕೂಡಾ" ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಆ ಪುಣ್ಯವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಬೇರನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಭೂತನಾಥನದ್ವಾರಾ ಸಮರ್ಪಿತವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಭೂತನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಕುಬೇರನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನಾರಾಯಣ ಭೂತನಾಥರಿಗೆ ಭಾವೀ ರುದ್ರಭಾವಯೋಗತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ವಿಪ್ರಾಪಹಾರ್ಥಂ ತೇ ಪುತ್ರ ಚರಣಾದ್ರೌಪ್ಯಭೂಷಣಮ್ |

ನಾರಾಯಣೇನಾಪಹೃತಂ ಭೂತೇನಾಕಾರ್ಯಕಾರಿಣಾ || 10-4 ||

ಅತಶ್ಚ ತ್ರಿಗುಣಂ ದತ್ತಮೇಕೈಕಚರಣಸ್ಯ ಮೇ |

ದುರ್ವರ್ಣಂ ಕಾರಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತೇನ ತೇ ಪುತ್ರ ಭೂಷಣಮ್ || 10-5 ||

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಚಿಂತಾ ಕಾರ್ಯಾ ಮತ್ಪುತ್ರಚಿಂತಾಮಣಿಂ ಭಜ |

ಕಾಂತಾರೇ ಚ ಯಥೈಕಾಂತೇ ಸ್ವಕಾಂತಂ ಭಜತೇ ಸತೀ || 10-6 ||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಪುತ್ರ) ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ (ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ) ಅಪಹರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲಿನ ರಜತಾಭರಣವು, ಅಕಾರ್ಯಕಾರಿಗಳಾದ ನಾರಾಯಣ ಭೂತರಾಜರಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಿಗೆ (ಅವರಿಂದ ಅಪಹೃತವಾದುದರ) ಮೂರರಷ್ಟು ರಜತವು ನನ್ನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಆಭರಣವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಹೇಗೆ ಸತಿಯಾದವಳು (ಪತಿವ್ರತೆಯು) ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾಳೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ, ಚಿಂತಾಮಣಿಯಾದ, ವೇದವೇದ್ಯ ಮುನಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು.

(1) ಆಭರಣ ಅಪಹರಣವು ಭೂತಜಾತಿಯ ಚೇಷ್ಟೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ನ ಚಿಂತಾ ಕಾರ್ಯಾ" ಎನ್ನುವುದರ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ:- ಆಭರಣಗಳು ಭೂತಾಪಹೃತವಾದುದರಿಂದ, ಇವನು ರುದ್ರಪದಯೋಗ್ಯೋನೂ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ಎಂದರ್ಥವು. ಹೀಗೆ ರುದ್ರಪದಯೋಗ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ಇಂದ್ರಪದ ಯೋಗ್ಯ ವಿಪ್ರನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾದ, ವಾಯುಪದಯೋಗ್ಯರಾದ, ಚಿಂತಾಮಣಿಯಾದ ವೇದವೇದ್ಯರ ಭಜನೀಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು. ಅಥವಾ:- ಭೂತರಾಜರನ್ನೇ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಭಜಿಸು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು. ಭೂತಭಾವದಿಂದ ರುದ್ರಪದಯೋಗ್ಯರಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡವೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ವೈಜಯಂತೀಸಮಾಸೀನಂ ಏಕಾಂತೇ ಚತುರಾನನಂ | ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿದಿಷುಸ್ತತ್ತಂ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ್ಸದಾಶಿವಃ ||" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವೈಜಯಂತನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ಸತೀ ಪಾರ್ವತಿಯು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಕಾಂತನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಪರಿವಾರತ್ವೇನ ಭಜಿಸಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಸಹ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಾದ ಭೂತನಾಥನನ್ನು (ಕಾಂತಾರೇ=) ಅಶ್ವತ್ಥ ಚೂತಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಕದಲೀವನದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಪರಿವಾರತ್ವೇನ, ನಿನಗಿಂತ ಉತ್ತಮತ್ವೇನ ಭಜಿಸು. ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉದಾಹೃತವಾದ ಸ್ಮೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಉಮಾ ಶಿವರೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪವು ಯಕ್ಷರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಪಿಶಾಚಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹರನಿಗೆ ನ್ಯೂನತೆ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಭೂತರಾಜರಿಗೂ ನ್ಯೂನತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭೂತರಾಜರು ರುದ್ರಪದಯೋಗ್ಯರೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ಎಂದು ಭಾವವು.

ಶೈಲರಾಜಸುತಾ ಪೈಲಮುನಿಮಾಹ ಚ ಸಾದರಮ್ |

ಕೈಲಾಸಶಿಖರೇ ರಮ್ಯೇ ತೈಲದೀಪಾವಳಿಂ ಕುರು || 10-7 ||

ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತೋಪಿ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಮವದದ್ಧಿ ಜಪುಷ್ಕವಃ |

ಕರೋಮಿ ವೃನ್ದಾವನಾಗ್ರೇ ಕನ್ದಾಶನವರಸ್ಯ ಮೇ || 10-8 ||

ಅವ್ಯಗ್ರಶ್ಚಾಗ್ರತಃ ಶೀಘ್ರಂ ಪೈಲಃ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಾತ್ |

ತೈಲಂ ಗೋಘೃತಮಾದಾಯ ಶೈಲಂ ವೃನ್ದಾವನಂ ಮಮ || 10-9 ||

(ಪೈಲ ಮುನಿಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧಮರ್ಧನ ಮಾಡಲು) ಪಾರ್ವತಿಯು ಪೈಲ ಮುನಿಗೆ "ಮನೋಹರವಾದ ಕೈಲಾಸ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ತೈಲದಿಂದ ದೀಪಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. (ಆಗ) ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವೆನೆಂದು, ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಆ ಪೈಲ ಮುನಿಯು ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ವ್ಯಾಕುಲತಾಹೀನನಾಗಿ ಪೈಲ ಮುನಿಯು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಲಾನಿರ್ಮಿತವಾದ ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ತೈಲ, ಗೋಘೃತಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದನು.

ಪಾರ್ವತೀ ಪೈಲ ಸಂವಾದದಿಂದ ರುದ್ರೋತ್ತಮತ್ವವು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪೈಲನಲ್ಲಿ ಶೇಷನ ಆವೇಶವಿದೆ. ಪೈಲಾದಿ ಋಷಿ ಪೂಜ್ಯತ್ವರೂಪ ಭಾಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಚಕಾರ ದೀಪಾವಲಿಭಿಃ ಪಾಪಾವಲಿವಿನಾಶನಮ್ |

ವವರ್ಷ ಪುಷ್ಪಾವಲೀಶ್ಚ ಮಧುಪಾವಲಿಸಂಯುತಾಃ || 10-10 ||

ಏವಂ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಋಷಯೋ ವರ್ಷೇ ವರ್ಷೇ ಸಮಾವೃತಾಃ |

ಚಕ್ರುಃ ಸರ್ಷಪಮಾತ್ರಾಣಿ ದುಷ್ಯತಾನಿ ಪ್ರಹರ್ಷಿತಾಃ || 10-11 ||

ಕಾಯಃ ಸನ್ನಿಹಿತಾಪಾಯಃ ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರೋ ಮಮ (ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಸ್ತಥಾ)

ವಾಯುಪ್ರವೇಶನೋಪಾಯಂ ತವಾಯುರ್ವೃದ್ಧಯೇ ವಯಮ್ || 10-12 ||

ಆ ಪೈಲ ಮುನಿಯು (ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿ) ದೀಪಾಲಂಕಾರ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ (ತನ್ನ) ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. (ನನ್ನ ಶೇಷೋತ್ತಮತ್ವ

ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಮರ್ದನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆನು.) ಮತ್ತು ಸುಗಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಹೀಗೆ (ಪೈಲ ಮುನಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ) ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳೂ (ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು) ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿ (ಭಕ್ತಿಯಿಂದ) ಬಂದು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ, (ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ) ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಸಿವೆ ಕಾಳಿನ ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹರ್ಷಿತರಾಗುವರು. ಅಪಮೃತ್ಯುವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿಯೂ, ನಾವು ವಾಯುದೇವರ ಪ್ರವೇಶೋಪಾಯವನ್ನು (ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರವನ್ನು) ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. (ವಾಯುಪದಯೋಗ್ಯ ವೇದವೇದ್ಯರ ಭಜನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ವಾಯುದೇವರ ಭಜನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ವಾಯುದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ರುದ್ರಪದಯೋಗ್ಯ ಭೂತರಾಜರ ಭಜನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ರುದ್ರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಸಿ, ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ವಾಯುದೇವರ ದೇಹ ಪ್ರವೇಶನೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು).

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಕೂರ್ಮಾವತಾರೇಣ ... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶತಾನಂದಸ್ಯ ಲೋಕೇ..." (17)ರ ವರೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರಕತ್ವವನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಹೇಳಬೇಕಾದ ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳ ಕಥಾನುಕೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು, ಅವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿ ಶ್ರವಣದಿಂದುಂಟಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ದೂರದಿಂದ ಶ್ರವಣಸಾಮರ್ಥ್ಯರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

2.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/13-16)

ಕುರ್ಮಃ ಕೂರ್ಮಾವತಾರೇಣ ಪೂರ್ಣಾಶಾ ಪೂರಿತಾಶಿಷಃ|

ಸುಪರ್ವಾಣಃ ಸುಪರ್ಣೇನ ಕಾರ್ಧ್ರವೇಯಾನ ಚೋದ್ಯತಾಃ||10-13||

ತಥಾ ತಥಾ ಸುತಶ್ಚಾಯಂ ಕೃತಾತ್ಯಚ್ಚಾತ್ಸಮುದ್ಧತಃ|

ತಸ್ಮಾದ್ಧೃಧಾ ಕೃತಿಶ್ಚೇಯಂ ಮತ್ಯತಾ ಮಾಸ್ತು ತೇ ಸುತ||10-14||

ಶ್ರೀಮದ್ವೃಂದಾವನಂ ಭೂಮೌ ಸೌಮವದ್ರಜ್ಜನಂ ದಿಶಃ|

ಕೋ ಮಹಾನ್ ಸ್ತುತಿಂ ಕುರ್ಯಾನ್ನೋ ಮನಃಪ್ರಿಯಕಾರಕಃ||10-15||

ಕೋ ಮಹಾನ್ ದರ್ಶನಂ ನೈವ ಕುರ್ಯಾನ್ಮೂಢಂ ವಿನಾ ಮಮ|

ಹೇಗೆ (ಅಮೃತಮಥನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ, (ವಾಸುಕಿಯೇ ಮೊದಲಾದ) ಸರ್ಪಗಳು ಗರುಡನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಲ್ಪಡದೆ ಬದುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೋ, ಹಾಗೆಯೇ, ಈ ವಿಪ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಿಂದ ಬಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹೇ ಸುತನೇ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು; (ಅದು) ನಿನಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಿರಲಿ. (ಅಂದರೆ ಇತರರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಕಲವು ಕಾಲ ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಮರ್ದಿತವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅದರ ಅಭಿಮತಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು). ಅಮೃತದಂತೆ (ತಾಪಪರಿಹಾರಕವಾದ) ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾದ ಈ ವೃಂದಾವನವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. (ತಾಪಪರಿಹಾರಕವೂ ಅಭೀಷ್ಟ ದಾನದಿಂದ ಆಹ್ಲಾದಕಾರಕವೂ ಆದ ಈ ವೃಂದಾವನದ) ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ? (ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರೂ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವವು.) ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಢನಾದವನ ವಿನಾ, ಯಾರು ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ? (ಅಂದರೆ ಅನೈಮತಸ್ಥ ಜನಸಂಬಂಧದಿಂದ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ, ಸಂಶಯಜ್ಞಾನಗಳುಳ್ಳ ಮೂಢನ ವಿನಹ, ಮಧ್ವಮತವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದ ಮತ್ತು ವೃಂದಾವನಸ್ಥನಾದ ನನ್ನ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸಹಾ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜಾಸಾಧನದಿಂದ ನನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವವು.) (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಪ್ರಧಾನ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಭಾವವು).

ಹೇ ನಂದನ ತವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಃ ಕನ್ದಾಶನಸ್ಯ ಮೇ||10-16||

ಶತಾನಂದಸ್ಯ ಲೋಕೇಽಪಿ ಸದಾನಂದವಿವರ್ಧಕಃ||

ಹೇ ನಂದನ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಮುನಿಯಾದ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ ಸದಾ ಆನಂದಭರಿತನಾಗುವೆನು. (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದಾಗ್ಯೂ, ಬಹುದೂರಶ್ರವಣಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳನಾನು, ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿ, ಸಂತೋಷಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು).

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು

(2) "ಅಹಂ ಆನಂದಮುನಿನಾ . . ." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಯೋ ಹಂಸರೂಪೀ ..." (43)ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಯವದನ ಬಾದರಾಯಣರ ಸಹ ಅವಸ್ಥಾನರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ, ಹನುಮದಾದಿಗಳ ಸಹ ಅವಸ್ಥಾನರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, ಸ್ವಾಪ್ನಪದಾರ್ಥಬೋಧಕ ಪುರುಷನ ಪೋಷಣರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ನಿಖಿಲ ದೇವತಾಸನ್ನಿಧಾನರೂಪವಾದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, ಧವಳ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಸಾದಿ ಸನ್ನಿಧಾನರೂಪವಾದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

3.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/17-43)

ಅಹಮಾನಂದಮುನಿನಾ ಸದಾನಂದಪ್ರಸಜ್ಞನಾ||10-17||

ಸಹ ನಾನಾವಿಧಗಾಥಾಃ ಶ್ರೀನಾಥಸ್ಯ ಸ್ಮರಾಮ್ಯಹೋ|

ತದ್ಧರ್ಶನೋದ್ಭುಧ್ಧಹೃದ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಃ ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕಃ||10-18||

ಬದ್ಧ ಸೌಹೃದತತ್ವಾದಪದ್ಮೇಽಹಂಪತಿತೋಽಸ್ಮ್ಯಹೋ|

ತೇನ ಸಾಕಂ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಂ ಶೋಕವಿನಾಶಕಮ್||10-19||

ಶುಕಸ್ಯ ಜನಕಂ ವೈ ವಾಸಿಷ್ಠಕೃಷ್ಣಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್|

ಇತಿ ಪದ್ಯತ್ರಯಂ ತ್ರಾಯೈನ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ವಿಪ್ರಕ||10-20||

ಆಕರಣಂ ಲೇಖನಂ ಚ ಕಾರಯ ಪ್ರಾಜ್ಞಯೇರಿತಮ್|

ನಾನು, ಸದಾ ಆನಂದಾತ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಷಯಕ ಪ್ರವಚನಶೀಲರಾದ ಆನಂದ ಮುನಿಗಳ (ಜಿತಯಲ್ಲಿ) ನಾನಾವಿಧ ಮೂಲಗ್ರಂಥ ಶ್ಲೋಕಸ್ಯ, ಶ್ರೀಹರಿಯ

ಗುಣಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾದ, ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆರಗುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಶುಕನ ತಂದೆಯಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! (ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದ IX-58-61) ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು (ಬರಯಿಸದೆ) ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿ. ಜ್ಞಾನಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದ ಬರೆಯಿಸು.

ಮಹೀಜಶ್ಚಾಮಹೀಜಶ್ಚ ಸಹೋಷತುರಹೋಽರಹಃ||10-21||

ಹೇ ವೀರರಾಹೋ ಹೇ ವೀರರಾಹಿತಾರಹಿತಾಶ್ಚ ಯೇ|

ಪದ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯಾರ್ಥಸಾರಂ ತು ನದ್ಯಃ ಪರಮಪಾವನಾಃ||10-22||

ಉದ್ಯಂತಮಿವ ಚಾದಿತ್ಯಂ ವಿದ್ಯಂತೇ ತಾಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ|

ಏತತ್ಪದ್ಯದ್ವಯಸ್ಯಾಪಿ ಶಕ್ತ್ಯಾರ್ಥಃ ಕೇನ ಹೀಯತೇ||10-23||

ಸೋಽಪಿ ಮತ್ಸದೃಶೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರೋ ಮಮ||

(ಮಹೀಜಶ್ಚ=) ಶುದ್ಧಶಿಲಾಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರೂ, (ಅಮಹೀಜಃ=) ಧಾತುಮಯ ಪ್ರತಿಮಾಸ್ಥ ಹಯವದನನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಏಕತ್ರ (ರಹಃ=) ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ವಾಸಿಸಿದರು. (ಅಹೋ=) ಭಾಗ್ಯವು. (ಅಂದರೆ ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದವ್ಯಾಸ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ದೇವರ ಪಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಉಡುಪಿಗೂ ತಂದರು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಸದೇವರೂ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ಅನಂತರ ಹಾಗೆಯೇ ಮಹೀಜಶ್ಚ=ವ್ಯಾಸದೇವರೂ, ಅಮಹೀಜಃ=(ನವಿದ್ಯತೇ ಮಹೀಜಾತ ಖಿಲಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ - ಎನ್ನುವ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿರೀತ್ಯಾ) ಭೂಭಾರಭೂತ ದೈತ್ಯನಾಶಕ ಕೃಷ್ಣನೂ, ಅರಹಃ=ಸರ್ವ ಜನರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರ, ಸಹ ಉಷತು =ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ಅಹೋ=ಜನರ ಭಾಗ್ಯವು.

(ಹೇ ವೀರರಾಹೋ=) ಹೇ ದುರ್ಜನ ವೀರನೇ! (ಕಮಲನಾಭನೇ!) (ಹೇ ವೀರರಾಹಿತ=) (ವೀರಾಣಾಂ ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ರಂ ಧ್ಯಾನಸುಖಂ ತದಹಿತಂ ಯಸ್ಯಸಃ) ವೈಷ್ಣವ ಸುಖ ವಿಘ್ನಕರಃ (ತಸ್ಯ ಸಂಬುಧಿಃ) ಹರಿವಾಯುಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಹೀಗೆ ಆಯಿತೆಂದು ಜ್ಞಾನರಹಿತನಾದವನೇ! (ಪಾಪಿ ತಮ್ಮಣ್ಣನೇ!) (ಅರಹಿತಾಶ್ಚಯೇ!) ದೋಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ (ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದಾಂಬಲಾದಿಗಳಿರಾ!) (ನೀವುಗಳು ಕೇಳಿರಿ). ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪದ್ಯಗಳ ಸಾರವಾದ ಹಯವದನ ಬಾದರಾಯಣರ ಏಕತ್ರ ಮಿಲನವನ್ನು (ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವ್ಯಾಸ ಯಾದವ ಕೃಷ್ಣನ ಮಿಲನವನ್ನು) (ನೋಡಿ) ತಾಮಸಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಹೇಗೆ ಪರಮ ಪಾವನವಾದ ನದಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ (ಕಾಮಾಂಧರೂ ಚೋರಾದಿಗಳೂ ದುಃಖಿಸುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ) ದುಃಖ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳ ಶಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ? ಅವುಗಳ ಶಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ ಸಹ, ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನು. (ವೇದವೇದ್ಯರು ಎಂದು ಅರ್ಥ).

(1) ಹೇವೀರರಾಹಿತ! ಎಂಬ ಸಂಭೋಧನೆಯನ್ನು ಅವೀರರಾಹಿತ ಎಂದು ವಿಪ್ರನಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ವಿ=ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಈರಃ=ಸಮೀರಃ ತೌನ ವಿದ್ಯತೇ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಅವೀರಾಃ|| ಹರಿವಾಯುಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಜ್ಞಾನರಹಿತರಾದವರು ಅವರಿಗೆ ರಂ=ರಮಣಂ=ಸುಖಂ, ತಸ್ಯ ಅಹಿತ! ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಎಂದು ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು.

(2) ಮತ್ಸದೃಶಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ, ದೃಶಾ ಜ್ಞಾನೇನ ಸಹಿತಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಎಂದು ಷಷ್ಟೀ ಏಕವಚನ, ಸದೃಕ್ ಶಬ್ದದ ಷಷ್ಟಿ ಏಕವಚನ ಸದೃಶಃ .

(3) ಗೂಢಾರ್ಥ ಪದ್ಯದ್ವಯಗಳ ಶಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವನು "ಪ್ರಾಯಃ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮತ್ಸದೃಶಃ" - ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಆವೇಶದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ವಿಪ್ರನೂ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು. "ಮಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಃ" ಎಂದರೆ ನನಗೆ ಯಶಸ್ಸಂಪಾದಕನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. (ಸದೃಶರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರೂ ಶಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ವಿಪ್ರನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವ).

(4) "ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಯಾವ ಪುರುಷನ ವಿಷಯಕವು ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಮುದಾಯಕ ಏಕವಚನ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪತ್ನಾದಿಗಳು

ವಿಪ್ರನ ಈ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಮಾನುಷ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು "ಪ್ರಾಯಃ" ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ದ್ವಾರೈಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಪರಿತೋ ವಿಭಾತಿ ವೃನ್ದಾವನಂ ಮನ್ದರಸನ್ನಿಭಂ ಮೇ॥ 10-24॥

ವೃಕೋದರಾಚಾರ್ಯ ಹನೂಮತಾಂ ಚ ಮಮಾಪಿ ಸನ್ಮೂರ್ತಿಭಿರನ್ವಿತೈಶ್ಚ |
ಕೀಟಂ ವಾಸಿಷ್ಠಕೃಷ್ಣೋಽಯಂ ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಾತಿ ಪೂರುಷಮ್॥ 10-25॥

ಪಟುಂ ಸ್ವ(ಸ್ವಾ)ಪ್ನಾನ್ ಸ್ಫುಟಂ ವಕ್ತುಂ ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಪುಷ್ಪಾಮೃಹಂ ತಥಾ |
ವೃನ್ದಾವನೇ ಚ ದೇವಾನಾಂ ವೃನ್ದಾಃ ಸನ್ತೀಹ ನನ್ನನ॥ 10-26॥

ಮುಕುನ್ದಪಾದಪದ್ಮಂ ತೇ ವಿನ್ದನ್ಯನಿಶಮಜ್ಞಸಾ॥

ಹನುಮಂತ ದೇವರು, ಭೀಮಸೇನ ದೇವರು, ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಆಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ, ಮಂದರ ಪರ್ವತದಂತೆ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರು ಕೀಟವನ್ನು ಸಲಹಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು (ಈ) ಪುರುಷನನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ನಂದನ! ಈ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ದೇವತಗಳ ಸಮೂಹವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿವೆ. ಅವರು ಸದಾ ಮುಕುಂದನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

(1) ಮಂದರಪರ್ವತದಂತೆ=ಹೇಗೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತವು ಅನಂತದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ವೃನ್ದಾವನವೂ ಅನಂತದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದುದು.

(2) ವ್ಯಾಸರು ಕೀಟವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಂತೆ, ಕೃತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ವಿಪ್ರನನ್ನು ತಾನು ಪೋಷಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಭವಃ ಶಕ್ರೋ ವಕ್ರತುಣ್ಣಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ॥ 10-27॥

ಗರುಡಃ ಶೇಷಭಾಷ್ಯಜ್ಞಃ ಸಶಿಷ್ಯಃ ಸೋಮ ಭಾಸ್ಕರೌ |

ಮಿತ್ರಾವರುಣಕಾರುಣ್ಯವಿಷಯಾಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ॥ 10-28॥

ಸುತ್ತಾಮ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಪೂಷಾ ಪಿಷ್ಠಾದನಸ್ತಥಾ |

ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇಚ ಬಹವೋ ಬಹುಮಾನಪುರಸ್ಸ ರಾಃ || 10-29 ||

ಕುಹುಯೋಗೇ ಚ ಸುರುತಮಗ್ನಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಧನಂ ದದುಃ |

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸೌಪರ್ಣಶ್ರುತಿಜ್ಞೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪರ್ವಣಿ || 10-30 ||

ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಇಂದ್ರ, ಗಣಪತಿ, ಸ್ಕಂದ, ಶಿಷ್ಯರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಭಾಷ್ಯಜ್ಞನಾದ ಶೇಷನು ಗರುಡ, ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರು, ಮಿತ್ರನಾಮಕ ಸೂರ್ಯನು, ವರುಣನು, (ಮಿತ್ರಾವರುಣ) ವಿಶೇಷ ಕಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು, ಇಂದ್ರಸದನದಿಂದ ಬಂದ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು (ದಂತರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ನುಂಗುವ) ಪೂಷಾನಾಮಕ ಸೂರ್ಯನು, ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಜನ ದೇವತೆಗಳು ಬಹಳ ಆದರದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಕುಹುಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಶಾಂತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ) (ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ) ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿ ಸೌಪರ್ಣಶ್ರುತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧನವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರು.

(1) ವೃನ್ದಾವನದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವರು, ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರು, ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು, ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಯವದನ ದೇವರು, ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ, ವೃನ್ದಾವನದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಮುಂಭಾಗದ ಉಪವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ ದೇವರುಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂಭಾಗದ ಉಪ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ನಾರಸಿಂಹ, ವಾಮನರೂ, ಉತ್ತರದ ಹಿಂಭಾಗದ ಉಪವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಭಾರ್ಗವ, ರಾಘವರೂ, ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಮುಂಭಾಗದ ಉಪವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ, ಬುಧ, ಕಲ್ಪಿಗಳೂ, ಹಾಗೆಯೇ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ವಂಕಟೇಶ, ಬಿಂದುಮಾಧವ, ರಜತಪುರ ಪೀಠಸ್ಥ ಕೃಷ್ಣ, ಉಪೇಂದ್ರ, ಹಂಸ, ಬದರಿನಾರಾಯಣಾದಿ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೂ ಇರುವುವು. ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಿಂಬರೂಪಗಳೂ ಇರುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸದಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಿಂಬರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕುಹು ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿ, ಸೌಪರ್ಣಶ್ರುತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವರು, ಎಂದು ಭಾವವು.

(2) ಮುಗ್ಧಾಷ್ಯೋಕ್ತ ಸೌಪರ್ಣಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯುಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಹ ಪುಣ್ಯಾಹೇ ಸಸ್ತುರ್ಧವಲವಾರಿಣಿ|

ಕರಂ ಸ್ವೈರಂ ವಿರಿಷ್ಟಾದಿ ಋಭವೋ ರತ್ನಸಂಜ್ಞಯಾನ್||10-31||

ವೃನ್ದಾವನೇ ಚ ವವೃಷುಃ ಹರ್ಷಪೂರ್ಣಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

ವಿಷ್ಟೋರ್ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಮಾಲಾಶ್ಚ ಬಾಲಸೂರ್ಯಾಮಲಪ್ರಭಾಃ||10-32||

ಬಾಲವ್ಯಜನಸಂವಾಲಾಃ ಕಾಲೇ ದರ್ಭುರ್ಗಲೇ ಕುಹೋಃ|

ಹಾಗೆಯೇ ಪುಣ್ಯದಿನದಲ್ಲಿ ಧವಳಗಂಗಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿರಿಂಚಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ರತ್ನಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿ, ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಿಸುವರು. ಚಿಕ್ಕ ವ್ಯಜನ(ಬೀಸಣಿಗೆ)ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನ ಶುಭ್ರಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವುಳೂ, ವಿಷ್ಟುವಿನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕುಹುಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸಹಿತರಾದದೇವತೆಗಳು ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ವಿಷ್ಟುವಿಗೆ ಕರ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ, ವೃನ್ದಾವನದಮೇಲೂ ರತ್ನಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ವರ್ಷಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಧಿಕರಾದಾಗ್ಯೂ, ವಿಷ್ಟುವಿಗೆ ಕರ ಸಮರ್ಪಣೆ, ಅವನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಧಾರಣೆ ಹಾಗೆಯೇ ತನಗೆ ಸಮಾನನಾದವನಿಗೆ ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯದಿಂದ ರತ್ನಾದಿಗಳ ಕೊಡುವಿಕೆಯೂ ಯುಕ್ತವಾದುದೇ ಆಗಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಧವಳ ಗಂಗಾಸ್ನಾನವಾದರೋ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗಂಗಾಸ್ನಾನದಂತೆ, ಅಧಿಕ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಉತ್ಪಾದನಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ತದ್ಗತ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಭಗವದಾತ್ಮಕ ಜಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸಿನೀವಾಲ್ಯಾದಿಯೋಗೇಽಪಿ ನಿಮೀಲ್ಯಾಕ್ಷೀಣಿ ಕಾಣವತ್||33||

ಸನ್ನಿಲೀನಾಃ ಪಲಾಯಂತೇ ಶರಣಂ ಕರುಣಾರ್ಣವಮ್|

ಮಗ್ನಾಸ್ತೇ ಮತ್ಸರಃಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಭಗ್ನಪಾಪಾ ಬಭೂವಿರೇ||10-34||

ಅಗ್ನಿಂ ಹುತ್ವಾ ಚ ವಿಧಿವಜ್ಜಾಮದಗ್ನಿಂ ವವನ್ನಿರೇ|

ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ದೇವಾಸ್ತಿ ನ್ಧಿರಾಪತಿಮವ್ಯಯಮ್||10-35||

ಮನ್ದಾಕಿನ್ಯಾ ಜನಿಂ ವಿಷ್ಟುಂ ಪುನರೇವ ವವನ್ನಿರೇ|

ತಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ದೇವೇಶಾಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯಾನ್ತಿ ಸುಮಾನಿತಾಃ||10-36||

ಸಿನೀವಾಲೀತ್ಯಾದಿ ಯೋಗ ಸಮಯದಲ್ಲೂ (ಆ ದೋಷಗಳ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ) ಒಕ್ಕಣ್ಣನಂತೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, (ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ) ರಕ್ಷಕನಾದ ಹಯವದನನ ಬಳಿಗೆ ಓಡುವರು. (ಹಾಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು) ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧವಳಗಂಗಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಹೋಮ ಮಾಡಿ, ಪರಶುರಾಮ ದೇವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ಪುನಃ ಆ ದೇವತೆಗಳು ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಅವ್ಯಯನಾದ ಇಂದಿರಾಪತಿಯಾದ ಗಂಗಾಜನಕನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪೀ ಶ್ರೀವಿಷ್ಟುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ಅವನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವನಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಸಿನೀವಾಲ್ಯಾ ದುರ್ಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗವಾದರೆ, ಚಂದ್ರಾದಿ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪಾತಕಾಧಿಕ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆನ್ನುವುದು ಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಭಾವವು.

ಪುನರಾಯಾನ್ತಿ ಯೋಗೇಷು ಪುಣ್ಯೇಷು ಶೃಣು ನನ್ದನ|

ಏವಂ ಧವಲಗಜ್ಞಾ ಮೇ ವಿಧುವದ್ಧವಲಾ ಭುವಿ||10-37||

ಪ್ರವಾಲಮಣಿಸೋಪಾನ ತ್ರಿವಳೀಶಯುತಾ ಬಭೌ|

ದೇವೈರ್ನಿರಂತರಾಕ್ರಾಂತಾ ಮನ್ವಂತರಶತಾಂತರಾ||10-38||

ತನ್ವಂತರಾತಿರಿಕ್ತಾ ಚ ಧನ್ವಂತರಿಕೃತಾಂತರಾ|

ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಾಂ ಸ್ನಾಯುಬನ್ಧನಾದಿವಿನಾಶನಮ್||10-39||

ಹೇ ನಂದನ! ಕೇಳು, ಪುಣ್ಯಯೋಗ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಪುನಃ (ಧವಳಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು) ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಿವನ ಸಹಿತಳಾದ, ಮೂರುಸಾಲು ಹವಳದ ಮಣಿಗಳ ಸೋಪಾನಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದ, ಶುಭ್ರಳಾದ ನನ್ನ ಧವಳ ಗಂಗೆಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶೋಭಿಸುವಳು. (ಇವಳು) ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿತಳಾದವಳು. (ಅಥವಾ ಅವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದವಳು). ನೂರಾರು (ವೇದ) ಮಂತ್ರಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತಳಾದವಳು. ಬೇರೆ ಶರೀರಗಳು ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡುವವಳು. (ಅಂದರೆ ಯಾರು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವವಳು) (ವಾಸ ಮಾಡಲು) ಧನ್ವಂತರಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಉಳ್ಳವಳು (ಅಂದರೆ ಧನ್ವಂತರಿ ರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಉಳ್ಳವಳು.) (ಅದರಿಂದ ರೋಗಾದಿ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವವಳು). ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ರಾದವರ ಸ್ನಾಯು ಬಂಧನಾದಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವವಳು.

ದೇವತೆಗಳು ವೃನ್ದಾವನದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಿಸಿದ ರತ್ನಗಳ ಸಮೂಹಗಳೇ ಧವಳಗಂಗೆಗೆ ಪ್ರವಾಲಮಣಿಸೋಪಾನಗಳಾಗಿ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ತಿರುಪತಿ ಬೆಟ್ಟದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಚಕ್ರಾಂಕಿತವಾಗಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಆಗಿ ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇತರ ಮರ್ತ್ಯರಿಗಾದರೋ ಕಲ್ಲುಗಳಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಪರಿಗೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಿಂಪುರುಷ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳು ಭೌತಿಕವಾದರೂ ದೃಶ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಭೌತಿಕವಾದರೂ, ನಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ನಿಧಿಗಳು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಗದು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಹಾವು ಚೇಳುಗಳಂತೆ ಅಥವಾ ಮರಳಿನಂತೆ ದೃಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು "ಸಹವಾಸಿ" ಜನರ ಕಥೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶ್ನಾತ್ಯ ತೈನಸಾಂ ನಾಶಂ ಕರೋತಿ ಪ್ರಶ್ನಮಾತ್ರತಃ|

ಏವಂ ವಿಧಾಸ್ಮತ್ಯ ತ ವೈಭವಾನ್ವಿತಾ ಭೂದೇವದೇವೈರ್ನರದೇವಪೂಜಿತಾ|

ಕೃತಾನ್ತಮಾರ್ಗಂ ತ್ವವಗಾಹನೋತ್ಸುಕಾನ್

ಸನ್ತಾರಯತ್ಯೇವ ಹರೇಃ ಸುತಾನ್ವಿತಾ||10-40||

ಏತಚ್ಚಿತ್ರಂ ಕಲಿಮಲೈಃ ಕಲುಷೀಕೃತಮಾನಸಾಃ|

ನ ಜಾನನ್ತಿ ನರಾಃ ಸರ್ವೇ ಕಲೌ ಭೂತಲವಾಸಿನಃ||10-41||

ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಅಥವಾ (ಗುರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಧವಳ ಗಂಗಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಎನ್ನುವ) ಪ್ರಶ್ನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಶಿಶ್ನದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ (ಅಷ್ಟವಿಧ ಮೈಥುನಜಾತ) ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವವಳು. (ಅಂದರೆ ಪಾಪವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವಳು ಎಂದರ್ಥವು). ಹೀಗೆ (ಧವಳಗಂಗೆಯು) ನನ್ನಿಂದ (=ವಾದಿರಾಜರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ) ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಂದಲೂ ರಾಜರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತಳು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸುತೆಯಾದ ಗಂಗಾಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದವಳು. ಅಘಮರ್ಷಣಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರಿಗೆ ಯಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವವಳು. ಇಂತಹ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಧವಳಗಂಗಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಕಲಿಕಾಲ ಸಂಬಂಧಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಲುಷಿತರಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಭೂಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೃತಾದಿ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಜನರು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವತ್ವಯೋಗ್ಯರಾದವರು, ಋಷಿತ್ವಯೋಗ್ಯರಾದವರು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಬಂಧಕರಹಿತವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಪ್ರಸಾದದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಏವಂ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ಸದ್ವೃನ್ದಾ ಏವ ಭೂತಲೇ|

ಜಾನನ್ಯನನ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ನೇತರೇ ಪಾಪಪೂರುಷಾಃ||10-42||

ಅಹಂ ನಮಾಮೀಹ ಮಹಾನುಭಾವಂ

ಹಯಾಸ್ಯರೂಪಂ ಹಯಮಾಪ್ತಹಾರಮ್|

ಮಯಾ ಸಹೈವಾಶು ಚ ಹಂಸವಾಹಂ

ಯೋ ಹಂಸರೂಪೇ ನ್ಯರುಣತ್ವಯೋಬ್ಧೌ||10-43||

ಹೀಗೆಯೇ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಸಮೂಹವು (=ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಜನರು) ಮಾತ್ರ ವೃನ್ದಾವನದ ಅನಂತ ಮಹಾತ್ಮೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಪಾಪಪೂರುಷರು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಶುದ್ಧೋದಕ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಂಸರೂಪದಿಂದ (ತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ) ಮಹಾನುಭಾವನಾದ, ಹಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ (ಈ ಧವಳಗಂಗಾ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ) ಹಯರೂಪನಾದ ಹಯವದನನ್ನು ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಶಾಲ್ಮಲೀ ದ್ವೀಪ ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಠಂ ದದಾಮಿ" (60)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶುದ್ಧೋದಕ ಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲ್ಮಲೀ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಸುಮಾಲಿಯಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯತ್ವರೂಪ ಭೌಮಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯೋಕ್ತ ಚಕ್ರಾಂಕಿತತ್ವದಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ವಾನರ ಸಮೂಹದ ನಾಯಕರ ದರ್ಶನಾದಿರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸಕಲದೇವತಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನರೂಪ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಠಪ್ರದತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

4.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/44-60)

ಶಾಲ್ಮಲೀದ್ವೀಪಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸುಮಾಲೀತಿ ಬಲಾಧಿಕಃ|

ನಿರ್ಮಲಾಖ್ಯಾತಲಾವಣ್ಯಂ ಬಾಲಾತಪಸಮಪ್ರಭಮ್|

ಪಪ್ಪಚ್ಚ ಸ ತು ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ತ್ರಿಪುರಃ(ತ್ರಿಶಿರಾಃ ಪುರಾ) ಪುರಾ||10-44||

ರುದ್ರೋ ವಾಸಭದ್ರಹೀನೋಽಸಿ ಸುಪರ್ಣೋ ವಾರ್ಣವಾನ್ತರಃ(ಅರ್ಣವಾತರಃ)|

ಶೇಷೋ ವಾ ದೋಷಹೀನೋಽಸಿ ವಾಯುರ್ವಾಪಾಯದೂರಗಃ||10-45||

ಇನ್ಮೋ ವಾ ಸಾನ್ತಸನ್ತೋಷೀ ಚನ್ಮೋ ವಾಸಮನ್ದತೋಷಕಃ|

ಕಾಮೋ ವಾ ತ್ವಂ ಚ ರಾಮಾಣಾಂ ಮೋಹನಂ ರೂಪಮಾಶ್ರಿತಃ||10-46||

ಸೂರ್ಯೋ ವಾ ಶೌರ್ಯಸಮ್ಪನ್ನಃ ಋಷಿರ್ವಾಪುರುಷವಾಚಕಃ|

ಧನದೋ ಧನಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಮಹಾಧನವಿಭೂಷಣಃ||10-47||

ವರುಣಃ ಕರುಣಾಸಕ್ತಃ ತ್ವಂ ಕವಿಃ ಕೋವಿದೇಶ್ವರಃ|

ಅಥವಾ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯೋ ವಾಗೀಶಕರಜಾತಕಃ||10-48||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಶಾಲ್ಮಲೀ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಶುಭ್ರನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ, ಸುಂದರನೂ, ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶ ಉಳ್ಳವನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, (ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನಾದ) ಬಲಾಢ್ಯನಾದ ಸುಮಾಲಿಯು (ಹೀಗೆ) ಹೇಳಿದನು. "(ಹೇ ಗುರುವೇ! ನೀವು) ಹಿಂದೆ ತ್ರಿಪುರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ರುದ್ರದೇವರೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ನರರ ರುಂಡ ಕಪಾಲಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಗರುಡದೇವರೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಿರುವಿರಿ. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಶೇಷ ದೇವರೋ (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ದೋಷರಹಿತರು, ಅಥವಾ (ನೀವು) ಪ್ರವಹ ವಾಯುವೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಅಪಾಯರಹಿತರು. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಇಂದ್ರ ದೇವರೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷಿಗಳು. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಚಂದ್ರ ದೇವರೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು (ಅಧಿಕವಾಗಿ)

ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರುವಿರಿ. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಕಾಮದೇವರೂ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಮೋಹಿಸಲ್ಪಡುವ (ಅಧಿಕವಾದ) ಸುಂದರ ರೂಪವುಳ್ಳವರು. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಸೂರ್ಯದೇವರೂ? (ಆಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಶೌರ್ಯ ಸಂಪನ್ನರು. (ಸೂರ್ಯನಾದರೋ ವೇಗದಿಂದ ಶೌರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನು. ನೀವಾದರೂ ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಶೌರ್ಯ ಸಂಪನ್ನರು) ಅಥವಾ (ನೀವು) ಋಷಿಗಳೂ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ಮೃದುಭಾಷಿಗಳು. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಧನಿಕರೊಳಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಕುಬೇರನೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ಮಹಾಧನ(ವಾದ ಜ್ಞಾನ)ದಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿರುವಿರಿ. ಅಥವಾ (ನೀವು) ವರುಣದೇವರೋ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ವರುಣನು ಪಾಶದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನು, ಕಠಿಣ ಸ್ವಭಾವದವನು. ನೀವಾದರೂ) ಕರುಣಾಪೂರ್ಣರು. ಅಥವಾ (ನೀವು) ಕವಿಗಳಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ? (ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು) ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಕೋವಿದೇಶ್ವರರು. ಅಥವಾ (ನೀವು) ವಾಗೀಶ ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತರಾದ ವಾದಿರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವರೂ?

ವಾದೀಭ್ರಮ್ಯಗರಾಜತ್ವಾದ್ವಾದಿರಾಜಾಭಿದಾ ತವ|

ಹಯಗ್ರೀವಾರಾಧಕತ್ವಾತ್ಪ್ರಾಗ್ಯಾನ್ ಲೋಕಾಂಸ್ತಥಾಗತಃ|| 10-49||

ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಾಽಪಿ ಸನ್ಮಾನಂ ಚಾಗ್ರಪೂಜಾಂ ಚಕಾರ ತೇ|

ಇಮಾಂ ಕಥಾಂ ಕಾವ್ಯಕರ್ತಾ ಕಾವ್ಯೋಽಪಿ ವ್ಯಾಜಹಾರ ಚ|| 10-50||

ಶ್ರಾವ್ಯಂ ಪಾಪವಿನಾಶಾಯ ನ ವ್ಯಾಜಾನ್ ಚ ಹಾಸ್ಯತಃ|

ಇತಿ ತೇನೋದಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃತ್ವಾ ತಸ್ಯಾಪ್ಯನುಗ್ರಹಮ್|

ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಹರೇಶ್ಚ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಪೃಕ್ತ್ವಾನಂದಜಲೈರ್ಭುವಮ್|| 10-51||

ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹದಂತಿರುವುದರಿಂದ ವಾದಿರಾಜರೆಂಬ ಹೆಸರು ನಿಮಗೆ. ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಿಯಾದ ರುದ್ರದೇವರೂ ಸಹ ನಿಮಗೆ ಸನ್ಮಾನವನ್ನೂ

ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವರು. (ಅಂದರೆ ಋಜುದೇವತೆಯಾದ್ದರಿಂದ ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ಪೂಜಿತರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ್ದರಿಂದ ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ಅಗ್ರ ಪೂಜೆಯೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.) ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ ಕೂಡಾ (ನಮ್ಮ ರಾಜ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ) ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿದರು. (ಇದು ಸ್ತೋತ್ರಮರ ಗುಣಕಥನರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ) ಪಾಪನಾಶನಕ್ಕಾಗಿ (ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು). (ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವಾ ಅಥವಾ ಭಾಷಾ ಸೇವಾ) ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಲೀ, ಹಾಸ್ಯೋದ್ದೇಶದಿಂದಲಾಗಲೀ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಆ ಸುಮಾಲಿ ರಾಜನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ (ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ) ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ (ಇರಲು) ಆನಂದ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು.

ತತಶ್ಚ ಪಾವನಾನ್ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾನ್ ವಾನರಯುಧಪಾನ್ |
ವನರಾಜಿಷು ಪಶ್ಯಾಮಿ ವನಜಾನ್ ಮನುಜಾಧಿಪ || 10-52 ||

ತನ್ಮತಂ ಶೃಣು ಕಲ್ಯಾಣ ಪುಣ್ಯಾತ್ಪುಣ್ಯತಮಂ ಮಹತ್ |
ನಾರಾಯಣೋ ಗುಣನಿಧಿಃ ವಾಣೀಪತಿಮಭಾಷತ || 10-53 ||

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತಂ ದಿವ್ಯಂ ಮಧ್ವಕೇನೋದ್ಭೂತಂ ಸುತ |
ಮತ್ಸರ್ವೋತ್ತಮತಾಮುಕ್ತಾ ಯುಕ್ತಿಮಾಲಾಭಿರಂಜನಾ || 10-54 ||

ಹೇ ಮನುಜಾಧಿಪ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) (ರಾಜನಾದ ಸುಮಾಲಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ) ಅನಂತರ ವನದ ತೋಪುಗಳಲ್ಲಿ, ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧರಾದ (ಅಥವಾ ಪವನ ದೇವತಾ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ) ವಾನರ ಸೈನ್ಯ ನಾಯಕರನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಹೇ ಕಲ್ಯಾಣ! ಪುಣ್ಯದೊಳಗೆ ಅತಿ ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಅವರ ಮತವನ್ನು ಕೇಳು. (ಅದೇನೆಂದರೆ) ಗುಣನಿಧಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ವಾಣೀಪತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ (ಹೀಗೆ) ಹೇಳಿದನು. ಹೇ ಸುತನೇ! ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತವು

ದಿವ್ಯವಾದುದು. (ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಮೋಕ್ಷಾದಿ ಫಲಪ್ರದವಾದುದು) ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ (ಆನಂದತೀರ್ಥ ಮುನಿಯಿಂದ) ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯುಕ್ತಿಮಾಲೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು (ವೇದಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇತ್ತೋ ಹಾಗೆ) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಈ ಪಾವನ ಸಮುದಾಯವು ವನದಲ್ಲೇ ಅವತರಿಸಿದ, ವನದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುವ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ವಾನರ ಗುಂಪು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಾಯುದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ವಾಯುದೇವರ ಉಪಾಸಕರು. ಅವರ ಮತವು ಮಧ್ಯ ಮತವು. ವಿವರವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಾರಾಯಣನು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜರು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರ ಮತವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸು, ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಯಾಸಾತ್ಮನಾ ಮಯಾ ಪೂರ್ವಂ ಯದುಕ್ತಂ ಸರ್ವಮೇವ ತತ್ |

ಜಗತ್ಸತ್ಯತ್ವಾದಿಕಂ ಚ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷಯಂ ಋತೇ || 10-55 ||

ತತ್ಸ ಮರ್ಥಿತಮೇವಾದೌ ಸಮರ್ಥೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ |

ಪ್ರಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಕೃತಾರ್ಥತ್ವಂ ವ್ಯರ್ಥೀಕೃತ್ಯ ಸ ದುರ್ಮತಮ್ || 10-56 ||

ಮತ್ಸ ಮೀಪಮಿಹಾಗನ್ತಾ ವೃನ್ತಾದ್ಯಸ್ಥೀನಿ ತಸ್ಯ ಚ |

ಚಕ್ರಶಙ್ಖಾದ್ಯಾಯುಧೈಶ್ಚಾಥಾಜೈತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ || 10-57 ||

ತಸ್ಮಾತ್ತನ್ಮತಮೇವಾಗ್ರ್ಯಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸರ್ವಬುಧೈರಪಿ |

ಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಂ ಲೋಕಮವಾಪ್ನೋತಿ ತನ್ಮತೇ ಚಾಗ್ರಹಾನ್ವಿತಃ || 10-58 ||

ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಗುಣವಾರಿಧಿರಬ್ರವೀತ್ |

ಶೃಣು ಸತ್ಯಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಭಣ ಸರ್ವಬುಧಾನ್ ಪ್ರತಿ || 10-59 ||

ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆ ದ್ವಾಪರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, (ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (ಪಂಚಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯ, ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿಗಳು) ಜಗತ್ಸತ್ಯತ್ವಾದಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ, ವೇದವು (ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದುದು) ಮಹಾತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷಯಕವಾದುದೆಂದೂ

(ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ದಶೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ) ಸಮರ್ಥರಾದ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಆನಂದತೀರ್ಥ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು (=ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ತಿಯನ್ನು) (ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರು) ಪಡೆದು ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಹೀನವನ್ನಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಈ ಬದರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ವೃಂತಾದಿ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿ ಆಯುಧಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಅವರ ಮತವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದುದು. ಆ ಮತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ (ಅಧಿಕಾರಿಗಳು) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು, ಗುಣವಾರಿಧಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಕೇಳು. (ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿಗಳೂ ಚಕ್ರ ಶಂಖಾದಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (ಮಧ್ಯ ನಾದೃಶ್ಯವು) ಸತ್ಯವಾದುದು. (ಇದನ್ನು) ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸು.

ಕೃತ್ವಾ ವೃನ್ದಾವನಂ ತತ್ರ ಫಲಂ ಭಾವಯ ಮಾಂ ವಿಭುಮ್|

ಅಹಂ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಂ ದದಾಮಿ ತೇ||10-60||

(ಸಜ್ಜನಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ) ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಫಲದಾತಾರನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡು. ನಾನು ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು.

(1) ಯೋಗ್ಯರಾದವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸು. ನಿನಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸಹಾ ಕೊಡುವನೆಂದು ಭಾವವು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಇದಂ ಮಮಾತ್ಮಜೇ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರಣಮೇತ ಭಕ್ತ್ಯಾ" (98)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಭಗವತ್ಪಾದ ಸದೃಶ ಪುತ್ರಕತ್ವವನ್ನೂ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದತ್ತವನ್ನೂ, ತನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಬಹುರೋಗ ನಿವಾರಕತ್ವವನ್ನೂ, ಕೃತಿ ಪಠನೆಯಿಂದ ಸರ್ವರೋಗ ನಿವಾರಕತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕಾಲೌಕಿಕ ವೈಭವವನ್ನೂ,

ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಪಂಚರೂಪಾದ್ವೈತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ರೂಪವಾದ ಭಾಮಭಾಗವತ ವೈಭವವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

5.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (10/61-97)

ಇದಂ ಮಮಾತ್ಮಜೇ ಸರ್ವಂ ವೇದವೇದ್ಯೇ ತಪೋನಿಧೌ|

ವಕ್ತವ್ಯಂ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ನಿಃಶಂಕಃ ಸನ್ ಸದಾ ದ್ವಿಜ||10-61||

ಹೇ ದ್ವಿಜನೇ! (ವಿಪ್ರನೇ!) (ನೀನು ವೇದವೇದ್ಯರ ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಸದಾ ಶಂಕಾರಹಿತನಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ (ನನ್ನ ಋಜುಗಣಾಗ್ರಣೀತ್ವ ಮಹಿಮಾದಿ) ಸರ್ವವನ್ನೂ, ತಪೋನಿಧಿಗಳಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ದ್ವಿಜನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಮೂಕನೇ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿ, ಆ ಜನ್ಮ ಕಳೆದು ದ್ವಿತೀಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ನಾಮಕರಾಗಿ ವೇದವೇದ್ಯರ ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿ ಆಖ್ಯಾನ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಋಜುಗಣಾಗ್ರಣೀತ್ಯಾದಿ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ರೂಪದಿಂದ ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವೇದ್ಯರೂ ಅಂತಹ ಮಹಿಮಾಪೂರ್ಣರೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಋಜುದ್ವಯ ಸೇವಾ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು.

ವಿಪ್ರತ್ವಂ ತವ ಪುತ್ರಂ ತು ಮಮ ನಾಮ್ನಾ ಸಮಾಹ್ವಯ|

ಸುಪ್ರೀತತ್ವಂ ತು ವಿಜ್ಞಾಯ ಮಯಿ ಸರ್ವಂ ಸಮರ್ಪಯ||10-62||

ಕಾಮಧೇನುರ್ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದಾ|

ತಥಾ ಕಲೌ ವಾದಿರಾಜಃ ಶ್ರೀಪಾದೋಽಭೀಷ್ಟದಃ ಸತಾಮ್||10-63||

ಅದೃಶ್ಯ ಏವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದಃ|

ಇದಂ ತು ವೇದವೇದ್ಯಾಃ ಶ್ರೀಪಾದಸ್ಯ ಸುತಸ್ಯ ಮೇ||10-64||

ವಕ್ತವ್ಯಂ ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ತು ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ|

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ (ವಾದಿರಾಜ ಅಥವಾ ಭೂವರಾಹ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ) ಕರಿ. ನಾನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡು. ಹೇಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದವಾಗಿತ್ತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜ ಶ್ರೀಪಾದರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದರು. ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಫಲಪ್ರದರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ (ಒಂದೂವರೆ) ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವೇದವೇದ್ಯರ ಮುಂದೆ, ಅವರ ವೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. (ಗುರುರಾಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ವೇದವೇದ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದೆಂದು) ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಡ.

(1) ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೈದಿಕ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನಿನ್ನ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗನಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಾದ ವಾದಿರಾಜ ಅಥವಾ ಭೂವರಾಹ ಎಂಬ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಸರು ಇಡು. ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕರಿ. (ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಪಾಯುವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ) ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ಆ ಹೆಸರನ್ನು ನೀನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿ. (ಅಜಾಮಿಳನು ಮಗನಿಗೆ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಇಟ್ಟಂತೆ) ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ನನ್ನಲ್ಲೇ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದಂತೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಧ್ಯಾನಪರನಾಗು, ಎಂದು ಭಾವವು.

(2) "ಕಾಮಧೇನು" ಎಂಬ 1 ½ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವೇದವೇದ್ಯರನ್ನೂ ಸೇವಿಸು ಎಂದು ಭಾವವು . "ತಥಾ ಕಲೌ ವಾದಿರಾಜಃ ಶ್ರೀಪಾದಃ ಪರಮಹಂಸಗುರುಃ ಯಸ್ಯಸಃ ವೇದವೇದ್ಯಃ ಸತಾಂ ಅಭೀಷ್ಟದಃ|" ಎಂದು "ವಾದಿರಾಜ ಶ್ರೀಪಾದ" ಪದಕ್ಕೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಒಂದೇ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಪೂಜೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ವೇದವೇದ್ಯರ ಮುಂದೆ ಪಠಿಸುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಪೂಜೆಯೂ ಆಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವವು.

ಭಾರತೀಪತಿವದ್ಯಾತಿ ಭಾರತಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶನಾತ್ || 10-65 ||

ಭಾರತಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶತ್ವಾತ್ತ್ವತ್ಯ ಸದ್ಯಶೋಹಿಸಃ |

ತತ್ತ್ವತ್ಯಸದ್ಯಶತ್ವಾತ್ತ್ವ ತದ್ವತ್ಯುಜ್ಯೋ ಗುರುಃ ಸತಾಮ್ || 10-66 ||

ಪೂಜ್ಯತ್ವಾನ್ನಿತ್ಯಮೇವಾತ್ರ ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ಪತಿಮ್ |

ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಮಹಾಭಾರತಕೀರ್ತನೈಃ || 10-67 ||

ತತೋಽಸ್ಮತ್ಸಂತಿಂ ವಾ ಸರ್ವೇಷ್ಠಂ ವಾ ತದಾಹರೇತ್ |

ಇದಂ ತು ಸಂತಂ ಸಂತತ್ಯಾತ್ವಾಮುದ್ಧಿಶ್ಯತಥೋಕ್ತವಾನ್ || 10-68 ||

(ಸಃ=) ವಾದಿರಾಜರು ಭಾರತಾರ್ಥವನ್ನು (ಲಕ್ಷಾಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ, (ಭಾರತೀಪತಿಯಾದ) ಮಧ್ವಗುರುಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ (ನಿರ್ಣಿತ) ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಭಾರತನಿರ್ಣಯಾರ್ಥಕರ್ತೃವಿನ ಸದೃಶರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕರ್ತೃವಿನ ಸದೃಶನಾದ್ದರಿಂದ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಗುರುವಾದ (ವಾದಿರಾಜರಾದ) ಅವರು, ಅವರಂತೆಯೇ ಪೂಜ್ಯರು. (ಮಧ್ವ ಗುರುಗಳಂತೆ) ಪೂಜ್ಯರಾದ್ದರಿಂದ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ, ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಅವರನ್ನು (ಋಜುಸ್ಥತ್ವದಿಂದ) ಪೂಜಿಸಿ ಮಹಾಭಾರತ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ (ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿ), ನಂತರ ಸಂತತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದುವವನಾಗಬೇಕು. ಈ ಹಿತವಚನವನ್ನು (ನನ್ನ ನಾಮದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ) ಪುತ್ರನ ಸಹಿತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿರುವೆನು.

(1) ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಾದಿರಾಜರಂತೆಯೇ ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ವೇದವೇದ್ಯರು (ಭಾರತಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯ) ಲಕ್ಷಾಲಂಕಾರದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿವರಣೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞಾಚಾರ್ಯರೂ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೋಪಯೋಗಿ ಭಾರತಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ, ನಿರ್ಣಯ ಲಕ್ಷಾಲಂಕಾರ ಕರ್ತೃ ಸದೃಶರಾಗಿದ್ದಾರೆ. (ಅದರ ಕರ್ತೃ ಸದೃಶರಾದ್ದರಿಂದ) ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ ಲಕ್ಷಾಲಂಕಾರ ಕರ್ತೃ ಸದೃಶರಾದ ಇವರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಗುರುಗಳು. ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಗುರುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದವೇದ್ಯರು ಮಧ್ವ ವಾದಿರಾಜರಂತೆ ಪೂಜ್ಯರು.

(2) ಸನ್ನಿಹಿತ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಅನ್ಯರ ಸೇವೆಯು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಮರಿಯ ಸಮಗ್ರಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥ ಋಜುಗುರುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹೀನಾಶ್ರಯವು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಕನ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ (ಪೌರಾಣಿಕಾಚಾರ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ)

ಗುರುರಾಜರ, ವೇದವೇದ್ಯರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪರಮ ಸಾಧನೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪೂಜನೀಯೋ ಗುರುರ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಮಭೀಪ್ಸುನಾ|

ಇಮಾಮಸ್ಮತ್ಕೃತಿಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಯೋ ವಿದ್ಯಾತ್ ತ್ವತ್ಕೃತಿಂ ನರಃ|| 10-69||

ಸ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ಘೋರಂ, ಮೃಷಾತ್ಸಗತಿರೀದೃಶೀ||

ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಚ್ಛಿಸುವ (ನನ್ನಿಂದ) ವಾದಿರಾಜ ಗುರುಗಳು (ವೇದವೇದ್ಯ ಗುರುಗಳೂ ಸಹ) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪೂಜನೀಯರು. (ಗುರುಪೂಜೆಯೇ ನಿನಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆ) ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ನನ್ನ ಕೃತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೋ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ (ವಿಪ್ರನ) ಕೃತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ಘೋರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವು) ಅನ್ಯತ ವಿಷಯಕವಾದ್ದರಿಂದ (ಗುರುರಾಜರದ್ರೋಹರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ) ಇಂತಹ ದುರ್ಗತಿ(ಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ.)

ಕುಷ್ಠಾಪಸ್ಮಾರಲೂತಾನ್ತಾನ್ ಬಾಲಸ್ಫೋಟಾದಿಕಾನ್ ಬಹೂನ್|| 10-70||

ಮೃತ್ತಿಕಾ ನಾಶಯತ್ಯೇವ ವೃನ್ದಾವನಗತಾ ಮುನೇಃ|

ಮಯಾ ಸಮ್ಪೂಜ್ಯಮಾನಃ ಸನ್ ಹಯಾಸ್ಯಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|| 10-71||

ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಸಾರ್ಥಂ ಸುರೈಃ ಸರ್ವೈರತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತಃ ಸ್ವಯಮ್|

ಇಮಾಂ ಕೃತಿಂ ಶಿಲಾಯಾಂ ತು ಲೇಖಯಿತ್ವಾ ಮಮಾಗ್ರತಃ|| 10-72||

ಸ್ಥಾಪಯೇದತ್ರ ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂತಃ ಸನ್ನೋಷಮಾಪ್ನುಯಃ|

ಇಮಾಂ ಕೃತಿಂ ನರೋ ಯಸ್ತು ಸ್ವಾಪ್ನೀಂ ಮನ್ದಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿದಾಮ್|| 10-73||

ಪರಿತ್ವಾ(ಪರಿತಾ) ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ಹೇ ಮುನೇ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಕುಷ್ಠ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಲೂತ, ಬಾಲರೋಗ, ಬಾವು ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

ನನ್ನಿಂದ ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಹಯವದನನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಹಿತನಾಗಿ (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ) ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾನೇ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನನ್ನ (ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ) ಕೃತಿಯನ್ನು (ವೇದನಿಧಿಗಳು) ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿ, ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದ ಮುಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಹೊಂದುವರು. ಮಂದರಿಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಸ್ವಾಷ್ಟ ಪದ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಪಠಿಸುವನೋ, ಅವನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವನು.

ತಮ್ಮಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಹಯವದನರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ತನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವೃಂದಾವನದ ಮೃತ್ತಿಕೆಗೆ ಸರ್ವರೋಗ ಪರಿಹಾರಕ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಇರುವುದೆಂದು ಭಾವವು.

ಅರ್ಥಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕೃತೇರಸ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇಷ್ಟಂ ಲಭತೇ ನರಃ|| 10-74||

ಯೋನುವಕ್ತಾ ಕೃತಿಮಿಮಾಂ ಮಮತೋಷಸ್ಯ ಭೂರಸೌ|

ಖ್ಯಾತಿಂ ಕುರುಷ್ವಾಲ್ಪಮತೇ ಮಮ ಕೀರ್ತಿಂ ನರೇಷ್ಟವಿ|| 10-75||

ಮಾಚ್ಛಾದಯ ಶುಭಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಮಮ ಖ್ಯಾತಿಂ ಶುಭೇಷ್ಟವಿ|

ತ್ವಾಂ ಭಕ್ತಿಮಂತಂ ವಿಪ್ರೇನ್ವಂ ನ ಮುಷ್ಠಾಮಿ ಕದಾಚನ|| 10-76||

(ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ) ಮನುಷ್ಯನು ಈ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಯಾರು ಈ ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಹೇ ಅಲ್ಪಮತೇ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಜನರಲ್ಲಿ (ಈ ಆಖ್ಯಾನದ) ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನೂ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ (ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿರಿ). ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ (ಆಖ್ಯಾನದ) ಕಲ್ಯಾಣಕರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, (ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ) ನನ್ನ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನೂ ಆಚ್ಛಾದನೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ವಿಪ್ರೇಂದ್ರರಾದ

ಭಕ್ತಿವಂತರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ನಿಮಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು).

ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರೂಜರ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಪಮತಿಯಾದರೂ, ಅನಲ್ಪಮತಿಯಾಗುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಅಲ್ಪಮತಿ" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೇವಸ್ವ ಮಮ ಪಾದಾಬ್ಜಂ ನಿತ್ಯಂ ಭಾರತಕೀರ್ತನೈಃ|

ಭುಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ ತತೋ ದದ್ಯಾಂ ವಚನಂ ಮಮ ವಿಶ್ವಸೀಃ||10-77||

ಆಚಾರ್ಯತ್ವಂ ವೃಣೀಶ್ಚ ತ್ವಂ ಮಮ ಪುತ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ|

ಪಞ್ಚವೃನ್ದಾವನೇ ನಿತ್ಯಂ ಪಞ್ಚರೂಪಾತ್ಮಕೋ ಹರಿಃ||10-78||

ಪಞ್ಚೈಕೃತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಣಿ ನಿತ್ಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತಃ ಸ್ವಯಮ್|

ಇತಿ ಜಾನಂತಿ ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಪ್ರಪಞ್ಚೇ ಸರ್ವ ಏವ ತು||10-79||

ಪಞ್ಚ ಭೂತಾನಿ ಹಿತ್ವಾ ತು ಪಞ್ಚತ್ವಂ ನ ವ್ರಜಂತಿ ತೇ|

(ಹೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾ!) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಾರತ ಪಠಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ನನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಿರಿ. (ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಭುಕ್ತಿಯನ್ನೂ (ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅದರಿಂದ ಕೊಡುವೆನು. ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ವೇದವೇದ್ಯರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಪಂಚರೂಪಾದ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಐದು ರೂಪಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಪಂಚವೃನ್ದಾವನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು. (ಹೀಗೆ ಇದನ್ನು) ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ, ಯಾವ ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರು (=ಸಜ್ಜನರು) ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ (ಅಂದರೆ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕ ದೇಹಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆ) ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. (ಅಂಥವರಿಗೆ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಆಗುವುದೆಂದು ಭಾವವು.)

ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಐವರೂ ಐದೈದು ರೂಪಗಳಿಂದ, ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ.

ಪಞ್ಚವೃಂದಾವನಂ ಚಾತ್ರ ಯೋ ವಾ ಕಾರಯಿತಾ ಮಮ॥10-80॥

ಪಞ್ಚಾಶದ್ಯುಗಪರ್ಯಂತಂ ವಿಷ್ಣೋಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ।

ಪಞ್ಚಪುತ್ರಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಪಞ್ಚಾನನಸಮಪ್ರಭಾಃ॥10-81॥

ಪಞ್ಚಾಯುಧಧರಸ್ಯಾಥ ಭಕ್ತಾ ಏವ ಭವಂತಿ ತೇ।

ಪಞ್ಚಭಕ್ತಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಪಞ್ಚಾಮೃತಸಮನ್ವಿತಮ್॥10-82॥

ಪಞ್ಚಖರ್ಜೂರಸಂಯುಕ್ತಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ವಿನಿವೇದಯೇತ್।

ಪಞ್ಚಮ್ಯಾಂ ಚ ತಿಥೌ ನಿತ್ಯಂ ಪಞ್ಚಪರ್ವಸು ಪೂಜಯೇತ್॥10-83॥

ಧೂಪೈರ್ದೀಪೈಸ್ತಥಾಮಾಲೈರ್ಗಂಧೈರ್ದೂರ್ವಾಕ್ಷತಾದಿಭಿಃ।

ಏವಂ ಸಮ್ಪೂಜ್ಯಮಾನೋಽಹಂ ದದ್ಯಾಂ ವರಮನುತ್ತಮಮ್॥10-84॥

ಅಥವಾ ಯಾರು ನನ್ನ ಪಂಚವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ (ಪೂಜಿಸುವರೋ) ಅವರು ಐವತ್ತು ಯುಗ ಪರ್ಯಂತ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು (=ಉಪೇಂದ್ರ ಲೋಕವನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವನ್ನು) ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ಅಂಥವರಿಗೆ) ಪಂಚಾನನಸದೃಶ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತರಾದ ಐವರು ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪುತ್ರರು ಪಂಚಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. (ವೃಂದಾವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ) ಪಂಚ ಭಕ್ತಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ, ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಸಹಿತವಾದ, ಪಂಚ ಖರ್ಜೂರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. (ವಿಶೇಷತಃ) ಪಂಚಮೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು (ಪ್ರಾತಃ, ಸಂಗವ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಅಪರಾಹ್ನ, ಸಾಯಾಹ್ನ ರೂಪವಾದ) ಪಂಚ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ಹಾಗೆಯೆ, ಮಾಲೆ, ಗಂಧ, ದೂರ್ವಾ, ಅಕ್ಷತಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜಿತನಾದ ನಾನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಗುರುರಾಜರ ಪಂಚವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಶೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಂಚಮೀ ತಿಥಿ ಮತ್ತು ಪಂಚ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ

ಕೃತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಭಾರತ ಪಾರಾಯಣಾದಿ ಪೂಜಾ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ, ಗುರುರಾಜರ ಅಂತರ್ಗತ ಹರಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜಿತರಾದ ಗುರುರಾಜರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಅಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಪಂಚ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸುವರು. ಯತಿರೂಪ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಶುದ್ಧಿ, ಪಂಚಕೋಶ ಶುದ್ಧಿ, ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಚೇತನಾ ಶುದ್ಧಿರೂಪ ಪಂಚಪುತ್ರರು ಆಗುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮರಣಾನಂತರ ಉಪೇಂದ್ರನ ಲೋಕವಾದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಮಹಾಯುಗ ಪರ್ಯಂತ ವಾಸಿಸಿ, ಪುನಃ ಯೋಗ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಜಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯವೃದ್ಧಿ ದ್ವಾರಾ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗುವರು. ಹೀಗೆ ಗುರುರಾಜರ ಆರಾಧನೆಯು ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಾಪಕವೆಂದು ಅರ್ಥ.

ಅಹಂ ಕ್ಷುಧಾತುರೋ ಭೂತ್ವಾ ನೈವೇದ್ಯಂ ನೋಕ್ತವಾನ್ ಮುನಿಃ|

ಏತತ್ತೇ ಕಿಂಚಿದಾಖ್ಯಾತಂ ಭಕ್ತತ್ವಾತ್ ತ್ವದ್ವಿಭೂತಯೇ||10-85||

ಶ್ರುತ್ವಾ ತ್ವನ್ಮುಖತಃ ಸಂತಃ ಸರ್ವೇ ಯಾನ್ತು ಸ್ವಭೀಷ್ಠಿತಮ್|

ಇದಂ ಮಮಾತ್ಮಜೇ ಸರ್ವಂ ವೇದವೇದ್ಯೇ ತಪೋನಿಧೌ||10-86||

ವದಸ್ವ ಮದ್ಧಯಾಸಿನ್ಠೌ ಹಯಗ್ರೀವತಪೋನಿಧೌ|

ಹೇ ಮುನೇ! ನಾನು ಹಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸಜ್ಜನರು ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ ಕೇಳಿ, ಅವರವರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯರ (ವೃನ್ದಾವನದ) ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ದಯಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹೇಳು.

ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಗುರುರಾಜರು ಸತ್ಯಕಾಮರು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಕಾಮರು. ಇದನ್ನು ಗುರುರಾಜರ ಆರಾಧಕರು ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ “ನಾನು ಹಸಿದು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸು” ಎಂದು

ಹೇಳಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವೈಭವ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಗುರುರಾಜರ ಉಪಾಸನಾ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರು, (ವಿಪ್ರನ) ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಕೇಳಿ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತರ ಈ ಕೃತಿಯು ಮತ್ತು ಗುರುರಾಜರ ಸೇವಾಪ್ರಕಾರವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಗುರುಗಳ ಅಭಾವದಿಂದ ಆಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವೇದವೇದ್ಯರ (ವೃಂದಾವನದ) ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೂ, ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೂ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ) ಹೇಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ:- ವೇದವೇದ್ಯ ತಪೋನಿಧೌ =ಬಾದರಾಯಣರೆಂಬ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಸಿಂಧೌ ಹಯಗ್ರೀವ ತಪೋನಿಧೌ=ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸದಾ ದಯೆ ಇರುವ ಹಯಗ್ರೀವಾಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡು ಎಂದೂ, ವ್ಯಾಸ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿ ವಿಷ್ಣು ಸೇವೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದೂ ಭಾವವು. ವಾದಿರಾಜರ ಸೇವೆಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುವುದಾದರೆ, ಶ್ರೀಹರಿ ಸೇವೆಯಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಇದು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ. (86-86 1/2 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ) ನನ್ನ ಮಹಿಮೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರಲ್ಲೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕೃತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸು. ಹಾಗೆಯೇ, ನನ್ನ ದಯಾನಾಮಕ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವ ಹಯಗ್ರೀವ ನಾಮಕ ಮುನಿಯು ವೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕೃತಿ ಪ್ರವಚನದಿಂದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸು ಎಂದರ್ಥ.

ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಶೇಷತಿಥಿಪರ್ವಸು||10-87||

ಆಚ್ಛಾದಿತಂ ಚ ತತ್ಪದ್ಯಂ ತ್ವಯಾಽದುರ್ಮತಿಸತ್ತಮ|

ಸ ಚ ದಾಸ್ಯತಿ ನೈವೇದ್ಯಂ ಯೋ ವೃಂದಾವನಕೃತ್ಸ್ವ ಯಮ್||10-89||

ವೃಂದಾವನಗತಾ ದೇವಾಸ್ತಸ್ಯ ತುಷ್ಟಾ ಭವಂತ್ಯಹೋ|

ಹೇ ಅದುರ್ಮತಿಸತ್ತಮ! (ವಿಪ್ರನೇ!) "ಪಂಚ ಖರ್ಜೂರ ಸಂಯುಕ್ತಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ವಿನಿವೇದಯೇತ್| ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ಚ ತಿಥೌ ನಿತ್ಯಂ ಪಂಚ ಪರ್ವಸು ಪೂಜಯೇತ್" ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿವೆ. (ಅಂದರೆ ಹೇಳದೆ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ) (ಇದನ್ನು ಇನೂಂದು ದಿನ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಶ್ಲೋಕಗಳ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ) ಯಾವನು (ಭಕ್ತಿಯಿಂದ) ನನ್ನ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವನೋ, ಅವನು ಸ್ವಯಂ

ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಅನಾದರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ. ಹಾಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ) ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ. (88ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ).

ಅಹಂ ಕ್ಷುಧಾತುರೋ ಭೂತ್ವಾ ನೈವೇದ್ಯಂ ನೋಕ್ತವಾನ್ ಮುನೇ||10-90||

ಪೀತ್ವಾ ಚಾಮೃತಮೇವಾತ್ರ ದೇವೈಃ ಸಹ ಚರಾಮ್ಯಹಮ್|

ದೀಪಾರ್ಥಂ ನೋಕ್ತವಾನ್ ದೀಪಂ ತೇಜೋಮಯಸುವಿಗ್ರಹಃ||10-91||

ಗನ್ಧಾರ್ಥಂ ನೋಕ್ತವಾನ್ ಗನ್ಧಂ ದಿವ್ಯಗನ್ಧಸುವಿಗ್ರಹಃ|

ಮಾಲ್ಯಾರ್ಥಂ ನೋಕ್ತವಾನ್ ಮಾಲ್ಯಂ ದಿವ್ಯಮನ್ನಾರಮಾಲ್ಯವಾನ್||10-92||

ಚಾಮರಾರ್ಥಂ ಮಯಾ ನೋಕ್ತಂ ದಿವ್ಯಚಾಮರವೀಜಿತಃ|

ವ್ಯಜನಾರ್ಥಂ ಮಯಾ ನೋಕ್ತಂ ದಿವ್ಯವ್ಯಜನವೀಜಿತಃ||10-93||

ಛತ್ರಾರ್ಥಂ ತು ಮಯಾ ನೋಕ್ತಂ ದಿವ್ಯಛತ್ರವಿಭೂಷಿತಃ|

ಭೂಷಣಾರ್ಥಂ ಮಯಾ ನೋಕ್ತಂ ದಿವ್ಯಭೂಷಣಭೂಷಿತಃ||10-94||

ವಾಹನಾರ್ಥಂ ಮಯಾ ನೋಕ್ತಂ ಅಹಂ ದಿವ್ಯವಿಮಾನಗಃ|

ಭೋಗಾರ್ಥಂ ತು ಮಯಾ ನೋಕ್ತಂ ದಿವ್ಯಭೋಗಸುಭೋಗವಾನ್||10-95||

ಭವತಾಮೇವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಮಮ ಪಾದಾಬ್ಜಪೂಜನಮ್

ಹೇ ಮುನಿಯೆ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ನಾನು ಹಸಿದು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ತೇಜೋಮಯವಾದ ಉತ್ತಮ ಶರೀರವುಳ್ಳ ನಾನು, ದೀಪದ ಸಲುವಾಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಲು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯಗಂಧಲಿಪ್ಯಾಂಗನಾದ ನಾನು, ಗಂಧದ ಸಲುವಾಗಿ ಗಂಧವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ನಾನು, ಮಾಲೆಗೊಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ದಿವ್ಯವಾದ ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಬೀಸಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ನಾನು, ಚಾಮರಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ಬೀಸಣಿಗಳಿಂದ ಬೀಸಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವನಾನು ಬೀಸಣಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ಛತ್ರದಿಂದ ಭೂಷಿತನಾದ ನಾನು, ಛತ್ರದ ಸಲುವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾದ ನಾನು, ಭೂಷಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ವಿಮಾನವುಳ್ಳ ನಾನು, ವಾಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ದಿವ್ಯವಾದ ಭೋಗ ಸುಭೋಗವುಳ್ಳ ನಾನು, ಭೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳ ಪೂಜೆಯು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹೇಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನು ಮತ್ತು ಸರ್ವವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅನ್ಯರಿಂದ ನಿರಪೇಕ್ಷಕನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಋಜುಗಳೂ ಕೂಡಾ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸದಾ ಅನ್ಯರಿಂದ ನಿರಪೇಕ್ಷಿಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಋಜುಗಣಾಗ್ರಣಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾದ ವಾದಿರಾಜ ಮುನಿಗಳೂ ಪೂರ್ಣ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳವರು. ದಿವ್ಯವಾದ ಸುಭೋಗವುಳ್ಳವರು. ಪೂಜಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಾದಿ ಕ್ರಮಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಭವಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಏವಂ ನಿಶಮ್ಯ ಮಮ ವೈಭವಮತ್ರ ನಿತ್ಯಂ
ವೃನ್ದಾವನೇ ಸಕಲದೈವತ ಸನ್ನಿಧಾನೇ|
ನಾನಾಘರಾಶಿಶಮನೇಽತಿಸುಪಾದಿನಾಂ ಚ
ಮೂರ್ತಿಂ ಭಜಂತು ಮಮ ನಿತ್ಯಮಥೇಷ್ಟಭಾಜಃ||10-96||

ವೃನ್ದಾವನಂ ಸಕಲದಿಗ್ಗತಸಜ್ಜನಾನಾಂ
ವೃನ್ದಾವನಂ ಪರಮಪಾವನಮತ್ರ ನಿತ್ಯಂ|
ಮನ್ದಾಕಿನೀಜನಕದೇವಸದಾಯನಂ ತತ್
ಕನ್ದಾಶನಾಯನಮಿದಂ ಪ್ರಣಮೇತ ಭಕ್ತ್ಯಾ||10-97||

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಸಕಲ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ (ನಿಯಮದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಪೂಜಾ) ವೈಭವವನ್ನು (ನನ್ನ ಭಕ್ತರುಗಳು) ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, (ವೃಂದಾವನರೂಪ) ನನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲಿ. ಅದರಿಂದ (ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ) ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. ಈ (ಪಂಚ) ವೃಂದಾವನವು ಸಕಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಜ್ಜನರ ಸಮುದಾಯದ ರಕ್ಷಕವು (ಮತ್ತು) ಇಲ್ಲಿ (=ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. (ಅಂದರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಭಾವ). ಗಂಗಾ ಜನಕನಾದ ಹಯವದನನ ಮತ್ತು ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರಸ್ಥಾನವಾದ ಈ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿರಿ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ .

(2) "ಮಧ್ವತ ಪುತ್ರಂ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತದ್ವರಂ ಪ್ರಾಪ್ನವಂತು" (104) ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

6.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/98-104)

ಮಧ್ವತಪುತ್ರಂ ಮತ್ತುತ್ರಂ ಮಜ್ಜೀವಿತಕಲತ್ರಿಣಮ್ |

ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ತಂ ಮಾ ತ್ಯಜಿಸ್ವಂ ಸ ಮಾಮಕಃ || 10-98 ||

ಅಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶುದ್ಧಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಜಿತೇನ್ದ್ರಿಯಃ |

ಅಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಶ್ವಾಸಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || 10-99 ||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಪುತ್ರನನ್ನುಳ್ಳ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜೀವಿತಳಾದ ಪತ್ನಿಯುಳ್ಳ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ, ನನ್ನ ಪುತ್ರ (ಸಮಾನ)ನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ನೀನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ನನ್ನವನಾದ ಈ ವಿಪ್ರನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾದವನು. ಸತ್ಯವಾದಿಯು ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಪಡಬೇಡ.

ವಿಪ್ರನ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಜನ್ಮ. ಅದು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಜನ್ಮದ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮವಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವೇದವೇದ್ಯ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಆಗತೇಷು ಜನೇಷ್ಟಿಹ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯಾರ್ಥಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯ ಧ್ವಂ ಮಮಾತ್ರ ಚ|| 10-100||

ಶಿಲಾಸ್ಥಾಂ ಕರು ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಚನಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ಆಚಾರ್ಯತ್ವಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಚಾಪಿ ಪ್ರದೀಯತಾಮ್|| 10-101||

ಸಮ್ಭಾವನಾರ್ಥಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಶೃಣುಷ್ವ ವಚನಂ ಮಮ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚಾಲ್ಪಸನ್ನೋಷೀ ಮಮ ಸನ್ನೋಷಭೂರಯಮ್|| 10-102||

ಏವಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುಜನವೃತ್ತಯಃ|

ಯಾತ್ರಾಂ ಕುರ್ವಂತು ಮಧ್ಯಕ್ಯಾ ಯಚ್ಛಂತು ಸದುಪಾಯನಮ್|| 10-103||

ಯಾಚಯಂತು ವರಂ ತಸ್ಮಾತ್ತದ್ವರಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತು ತೇ|| 10-104||

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವೇದವ್ಯಾಸ ಶಬ್ದವು ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಾದ್ದರಿಂದ ಅಥವಾ ಆತನು ವೇದವ್ಯಾಸ ಉಪಾಸಕನಾದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಬರುವ ಜನರಿಗೆ, ನೀನು ವಿಪ್ರನ ಸ್ವಾಪ್ನಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು, (ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು) ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳು. ವಿಪ್ರನವಚನ ಪ್ರಕಾರ (ಅಥವಾ ನನ್ನ ಕೃತಿವಚನಾನುಸಾರ, ಕೃತಿಯನ್ನು) ಶಿಲಾದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಪಡಬೇಡ. ನನ್ನಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವನ್ನು ನೀನು ಕೂಡಾ ಕೂಟ್ಟು (ಸಂಭಾವನೆ ಮಾಡು) ಸಂಭಾವನಾರ್ಥವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಕೇಳು. ಈ ವಿಪ್ರನು ಅಲ್ಪ ಸಂತೋಷಿಯು. (ಈ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೆ) ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ಸಜ್ಜನರ ಸಮುದಾಯವು ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ,

(ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವಿರುವಲ್ಲಿಗೆ) ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲಿ, ಕಾಣಿಕೆ ಕೂಡಲಿ, ವರವನ್ನು ಯಾಚಿಸಲಿ, ಅದರಿಂದ ಅವರು ವರವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

(1) "ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ! ನೀನು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೇ ಹೋಗಬೇಡ. ಈ ವಿಪ್ರನು ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತನು; ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಮಾಡಬೇಡ. ಅವನಿಂದ ಕೃತಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸು. ನಿನ್ನ ಪ್ರವಚನದಿಂದ ಕೃತಿಗೆ ಖ್ಯಾತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ವೃನ್ದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಯಾತ್ರಿಕ ಜನರು ಬರುವರು" :- ಎಂದು ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಸಾರಾಂಶವು - ಇದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕಾಲದಿಂದ (ಸುಮಾರು 1830 A.D.ಯಿಂದ) ಆರಂಭಿಸಿ, ಕೃತಿಪಠಣ, ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಬಹುಫಲದಾಯಕವು ಎಂದೂ, ಸರ್ವಸಜ್ಜನರಲ್ಲೂ ಖ್ಯಾತಿಯು ಹರಡುವುದೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಆಜ್ಞೆಗಳಿವೆ.

(2) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ .

(3) "ನೈವೇದ್ಯಂ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಯತಸ್ತದೇಹಗೋ ..." (110 1/2)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣವು. ವಿಪ್ರಾನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವ್ಯಭವವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

8.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/105-110)

ನೈವೇದ್ಯಂ ಮೃಷ್ಟಮನ್ನಂ ಮೇ ಯಾವನ್ನಕ್ರಿಯತೇ ದ್ವಿಜ|| 10-105||

ತಾವತ್ಕುರುಷ್ಟ ತ್ವಂ ನಕ್ತವ್ರತಂ ನಿರಶನಂ ಮಮ|

ಭುಜ್ಞ್ವಿ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ವ್ರತಾದನಶನಾತ್ತವ|| 10-106||

ವ್ರತೇನಾನೇನ ನಿಷ್ಠಾಪಃ ತ್ವಮಭೂರ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ಮಮ ಮನ್ತಾಧಿಕಾರೋಽಭೂತ್ತವ ಪಾಪಕ್ಷಯೇ ಸತಿ|| 10-107||

ಇತಃ ಪರಂ ಗ್ರಹಾಣ ತ್ವಂ ಮನುಂ ದಿವ್ಯಮನುತ್ತಮ್|

ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮಮ ಪಾದಾಬ್ಜಗತಿಂ ತವ ನ ಸಂಶಯಃ|| 10-108||

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನನಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ (ಅಂದರೆ ನೀನು ಪರಮಹಂಸಯತಿಯಾಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನೈವೇದ್ಯಾನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗುವ ಪರ್ಯಂತವೂ) ನೀನು ನಕ್ತವ್ರತವನ್ನು

ಮಾಡು. (ಅನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ) ನಿರಶನ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡು. (ದೇಹಧಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೇವಲ ದಧಿಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅರಳನ್ನು) ಭಕ್ಷಿಸು. (ಅಂತಹ) ನಿನ್ನ ನಿರಶನವ್ರತದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಈ ವ್ರತದಿಂದ ನೀನು (ಪ್ರಾರಬ್ಧ) ಪಾಪವಿನಷ್ಟನಾಗುತ್ತಿ. ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗಲು, ನನ್ನ ಮಂತ್ರಾಧಿಕಾರವು ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಅಸದೃಶವಾದ (ನನ್ನ) ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿನಗೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮಂತ್ರಜಪದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಎಂದರ್ಥವು.)

ಮಾ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ಹಿ ವಿಪ್ರೇನ್ವ ನಿತ್ಯಂ ಭಾರತಕೀರ್ತನಮ್|

ಚಾಮರಂ ವೀಜಯ ತ್ವಂ ಹಿ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸದಾ||10-109||

ಆದಿಪರ್ವ ವದಸ್ವ ತ್ವಮನುಕ್ರಮಣಿಕಾಂ ವಿನಾ|

ವೇದವೇದ್ಯಸ್ಯ ಪಾದಾಬ್ಜಾನ್ನಿಸೃತಂ ತೀರ್ಥಮುತ್ತಮಮ್||10-110||

ಮಮ ಪಾದೋದಕಂ ವಿಧಿ ಯತಸ್ತದ್ಧೇಹಗೋ ಹ್ಯಹಮ್|

ಹೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ಸದಾ ಚಾಮರಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಾರತದ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಪರ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆದಿಪರ್ವದಿಂದ ನೀನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು. (ಹೇಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೀಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವೇದ್ಯರನ್ನೂ ಸೇವಿಸು). ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಂದ ವಿಸೃತವಾದ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥವು (ಅಂದರೆ ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದೋದಕವು) ನಾನು ವೇದವೇದ್ಯರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪಾದೋದಕವೆಂದೇ ತಿಳಿ. (ಅಂದರೆ ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಕುಡಿ. ನಾನು ಅವರ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು.)

(1) ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಪ್ರನ ಭವಿಷ್ಯ ಜನ್ಮಾಚರಣೆಯು. ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಏಡಮೂಕನಾಗಿದ್ದ ತಾನು, ಗುರುರಾಜರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕೃತಿಖ್ಯಾಪನ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆನು; ಎಂಬ ಸ್ಮೃತಿಯು

ಆತನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಗುರುರಾಜರ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಮೊದಲಾದವರು ವೃನ್ದಾವನ ಕೃತಿಯ ಆರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಯೋಗ್ಯೋಪದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ವೇದವೇದ್ಯ ಜಯಸ್ವ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸ್ವಪ್ನೇ ಚ ಮಮ ...." (118 1/2)ವರೆಗೆ ವೇದವೇದ್ಯ ಮುನಿ ಪ್ರಕರಣವು. ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದೋದಕವು ನನ್ನ ಪಾದೋದಕವೆಂದು ತಿಳಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು, ವೇದವೇದ್ಯರ ವಿಪ್ರಾದಿ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವದಿಂದ ಸ್ವಸಾದ್ಯಶ್ಯರೂಪವಾದ ವೈಭವವನ್ನು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

8.ವೇದವೇದ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/111-118)

ವೇದವೇದ್ಯ ಜಯಸ್ವ ತ್ವಂ ದುರ್ಮತಂ ದುರ್ಮತೀರಿತಮ್||10-111||

ಮಧ್ವರಾದ್ಧಾನೋಕ್ತಪದ್ಯೈರ್ಮತ್ಯ ತಾಭಿಶ್ಚ ಸೂಕ್ತಿಭಿಃ|

ವೇದವೇದ್ಯ ಮಮ ವೇದ ಕೋವಿದಃ ಕೋವಿದತ್ವಮಿಹ ಕೋ ನರೋ ಭುವಿ||10-112||

ತ್ವನ್ಮುಖೇನ ತು ಜಯಾಮಿ ಮಾಯಿನಂ ಪ್ರೀಣಯಾಮಿ ಕಮಲಾಪತಿಂ ಹರಿಮ್|

ವೇದವೇದ್ಯ ತವ ವೇದ ಕೋವಿದಃ ಕೋವಿದತ್ವಮಿಹ ಕೋ ನರೋ ಭುವಿ||10-113||

ಜಯ ಮದಾನ್ಧಪರವಾದಿದಂತಿನಂ ಸಿಂಹವಿಕ್ರಮ ಮದೀರಿತಯುಕ್ತಿಭಿಃ|

ಕುರು ಸುಮಧ್ವಸಮಯಸ್ಯ ನಿರ್ಣಯಂ ಮತ್ಪ್ರಸಾದವಿಭವಾಪ್ತಸುಮತ್ಯಾ||10-114||

ತೋಷಯಸ್ವ ಸುಜನಾಂಶ್ಚ ಮಾಯಿನಃ ಖೇದಯಸ್ವ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವಿನಃ|

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯರೇ! ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತೋಕ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ (ಅಂದರೆ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ) ಮತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ (ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ) ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ, (ಮಣಿಮಂತಾದಿ) ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿರಿ. ಹೇ! ವೇದವೇದ್ಯ! ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೇದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನೂ, ನನ್ನ ಕುಶಲತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ (ನಿನ್ನ ಹೊರತು) ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಅಂದರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ). ನನ್ನ ವಾಯುತ್ವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜನಾಗಿ ಅವತರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಮುಖಾಂತರ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವನು. (ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ವಿರಿಂಚತ್ವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ

ಅವತರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವೆನು). ಕಮಲಾಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವೆನು. ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೇದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನೂ, ನಿನ್ನ ಕುಶಲತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ (ನನ್ನ ಹೊರತು) ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ) (ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ನರನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯ್ವಾದಿಗಳು ತಿಳಿದಿರುವರೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). ಮದಾಂಧರಾದ ಪರಮತವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳನ್ನು, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸಿಂಹಪರಾಕ್ರಮ ಸದೃಶವಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಜಯಿಸು. ಉತ್ತಮವಾದ ಮಧ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂಬ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು. ತಾನೇ ಪರಮಾತ್ಮನಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳನ್ನು ದುಃಖಪಡಿಸು.

ಹೀಗೆ ತನ್ನಿಂದ ಸಹಿತರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ತನಗೆ ಅಭಿಮತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶೇಷಾದ್ರಿಪಣ್ಣಿತಸ್ಯಾಪಿ ವಕ್ತವ್ಯಃ ಸ್ವಾಪ್ನವೈಭವಃ||10-115||

ವ್ಯಾಸರಾಜಾಖ್ಯಭಕ್ತಸ್ಯ ತಥಾ ತದನುಜಸ್ಯ ಚ|

ತೈಃ ಶ್ರುತಂ ಚೇದಿದಂ ಸರ್ವಂ ತೈಲೋಕ್ಯಂ ಶ್ರುತಮೇವಹಿ||10-116||

ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರೇಷಯ ತ್ವಂ ತಯೋರ್ದೂರಗಯೋರಪಿ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ವೃಂದಾವನಸ್ಯಾಸ್ಯ ಕುರ್ವಂತು ಮಮ ದರ್ಶನಮ್||10-117||

ತೇಷಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಭುಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ (ಭಕ್ತಿಂ ಮುಕ್ತಿಂ)ಹರೇಃ ಸದಾ|

ಪಾಲಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ತ್ವೇನಂ ಮದ್ಬುದ್ಧಿಂ ಮತ್ಪರಾಯಣಮ್||10-118||

ಸ್ವಪ್ನೇ ಚ ಮಮ ವಾಗ್ಭೂತಿವಿಲಾಸಸ್ಯಾಶ್ರಯಂ ಪರಮ್|

ಈ ಸ್ವಾಷ್ಟ್ರ ವೈಭವವನ್ನು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೂ, ವ್ಯಾಸರಾಜನೆಂಬ ಭಕ್ತನಿಗೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ಸೀತಾಪತಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರು ಮೂವರಿಂದ ಈ (ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಪ್ರಮೇಯ)ವೆಲ್ಲವೂ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಕೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! (ವ್ಯಾಸರಾಜ, ಸೀತಾಪತಿ) ಗಳಿಬ್ಬರೂ ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ (ಅಪಿಶಬ್ದದಿಂದ ಶೇಷನೂ ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ) ನೀವು (ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಷ್ಟ್ರ ವೈಭವವನ್ನು) ಕಳುಹಿಸಿರಿ. (ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಷಕತ್ವವು ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪದಿಂದ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.) ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲಿ. ಆ ಮೂವರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಥವಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಭುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.) ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾದ, ಸ್ವಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯಂಪತ್ತಿನ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಆಶ್ರಯನಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸದಾ ರಕ್ಷಿಸು.

(1) ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನೆಂದರೆ ಶೇಷನೇ. ಈ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ ನರಸಿಂಹ ಸಂಬಂಧಿ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಲ್ಲ., ನರಸಿಂಹ ಸಂಬಂಧಿ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನು, ಸತ್ಯಧರ್ಮ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಕುರುಡನಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶೇಷಾದ್ರಿಯಾದರೋ (ವಿಪ್ರ, ಶೇಷ ವ್ಯಾಸರಾಜ ಅವನ ತಮ್ಮ ಸೀತಾಪತಿ ಎಂಬ) ಚತುಷ್ಟಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವನು. ವೇದವೇದ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇವರುಗಳು ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ವೇದವೇದ್ಯರು ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ರೂಪದಿಂದಲೂ, ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಅವರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(2) ಪ್ರೇಷಯ ತ್ವಂ =ಕಳುಹಿಸುವುದು.

(3) ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(4) "ಏತದನ್ಯತ್ರ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನರಕೇ ಪುಣ್ಯ ಸಂಕ್ಷಯೇ" (128 1/2)ರ ವರೆಗೆ ಛಂದೋ ಭಂಗಾದಿಶಂಕಾ ಕಲಂಕಿತ ದುಷ್ಟಪುರುಷ ವಿಶೇಷಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ದೋಷ ಪರಿಹಾರ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಆಪ್ತತ್ವ ರೂಪವಾದ ವೈಭವವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

9.ದೂಷಕಪುರುಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/119-128)

ಏತದನ್ಯತ್ರ ನೈವಾಹಂ ವದೇ ಶ್ಲೋಕೇನ ಕುತ್ರಚಿತ್ || 10-119 ||

ಸರ್ವೇ ಕವಿತ್ವಂ ಜಾನಂತಿ ನ ಜಾನಾತಿ ಹ್ಯಯಂ ದ್ವಿಜಃ॥ 10-120॥

ಅಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಯಾ ಚೋಕ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ ನ ಸಂಶಯಃ।

ಸ್ವಾಪ್ನದೈವಿಕಪದ್ಯೇಷು ಲೋಕಭಿನ್ನೇಷು ದೋಷಧೀಃ॥ 10-121॥

ನ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಯತೋ ದೇವಾ ಅಶರೀರಾ ಭವಂತಿ ಹಿ।

ಶರೀರಾಣಾಮಯಂ ದೋಷಃ ಛಿನ್ನೋಭಜ್ಞಾದಿರೇವ ಹಿ॥ 10-122॥

ಈ ವಿಪ್ರನ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. (ಆದರೆ) ಈ ವಿಪ್ರನು (ಕವಿತ್ವಶಕ್ತಿರಹಿತನು) ಕವಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಗುರುರಾಜರ ಕೃತಿಯೆಂದು) ಸಂಶಯರಹಿತರಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದೇವತೆಗಳು (ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಸ್ಥೂಲ) ಶರೀರರಹಿತರಾದ್ದರಿಂದ, ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸ್ವಾಪ್ನ ದೈವಿಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಛಿನ್ನೋಭಂಗಾದಿ ದೋಷಗಳು (ಸ್ಥೂಲ) ಶರೀರವುಳ್ಳವರಿಗೆ (ಮಾತ್ರ.)

ಅಶರೀರಸ್ಯ ವಾಕ್ಯೇಷು ನ ದೋಷಾಯೇತಿ ಸಮ್ಮತಮ್।

ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯದುಕ್ತಂ ದುರ್ಜನೈರಿಹ॥ 10-123॥

ಇದಮೇವೋತ್ತರಂ ತೇಷಾಂ ಯದುಕ್ತಂ ತು ಮಯಾ ಪುರಾ।

ಅಙ್ಗೈಕೃತ್ಯ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪರಿಹಾರಃ ಸುದುರ್ಮತೇ॥ 10-124॥

ಕುತ್ರ ಛಿನ್ನೋಭಜ್ಞದೋಷಃ ವರ್ತತೇ ದುಷ್ಟ ತದ್ವದ।

ವಾಗ್ವೈಖರ್ಯೇಣ ಶೂನ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಮುಖೇನ ತು॥ 10-125॥

ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ವಿಭವಮುಕ್ತಂ ವೈ ಲೇಶತೋ ಮಯಾ।

ಶರೀರರಹಿತರಾದವರ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ದುರ್ಜನರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರುಗಳಿಗೆ, ನನ್ನಿಂದ

ಹಿಂದೆ (VIII - 90ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿರುವುದೇ ಉತ್ತರವು. ಹೇ ಸುದುರ್ಮತೇ! ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಹೇ ದುಷ್ಟ! ಭಂದೋಭಂಗ ದೋಷ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು. ವಾಗ್ವೈಖರಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವು ನನ್ನಿಂದ ಲೇಶತಃ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

VII-90ರಲ್ಲಿ "ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾಧಿಕತ್ವೇನ ನ ಭಂದಸ್ಯತಿದೋಷಣಂ" ಎಂಬ ಉತ್ತರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ನವಾ ಏಕೇನ ಆಕ್ಷರೇಣ ಭಂಧಾಂಸಿ ವಿಯಂತಿ ನ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಅಕ್ಷರ ನ್ಯೂನತೆ, ಆಧಿಕ್ಯಗಳಿಂದ ವೇದದಲ್ಲಿ ಭಂದೋಭಂಗ ದೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಿತವಾಗಿದೆ. ವೇದತುಲ್ಯವಾದ "ಭಂದಸಿ ಬಹುಲಂ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಣಿನಿ ಸೂತ್ರೋಕ್ತ ರೀತ್ಯಾ - ಈ ಮಂತ್ರರೂಪ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭಂದೋ ಭಂಗವು ದೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತಾವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಂದೂ ಭಂಗ ದೋಷವಿಲ್ಲ. "ಅಪಿ ಮಾಷಂ ಮಷಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಭಂದೋಭಂಗಂ ನಕಾರಯೇತ್" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯವು ಮಾನುಷ ಕವನಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಸಮ್ಭಾವಿತಮೇತಚ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ನೇರಿತಂ ಮಯಾ||10-126||

ಇತಿಹಾಸ್ಯಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಯೇ ಜನಾ ಮಮ ರೋಷಿಣಃ|

ಯದ್ವಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ಲೋಕೈಃ ತತ್ಸರ್ವಂ ಸತ್ಯಮೇವ ಚ||10-127||

ತತ್ಕರ್ತವ್ಯಮವಶ್ಯಂ ತು ಮಮ ಶಾಸನಮೇವ ಚ|

ಮಮ ರೋಷಾತ್ಸರ್ವಪುಣ್ಯೈಶ್ಚವನೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||10-128||

ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ಮಜ್ಜಂತೇ ನರಕೇ ಪುಣ್ಯಸಂಜ್ಞಯೇ||

ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನಿಂದ (ವಿಪ್ರನ) ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಅಸಂಭಾವಿತವೆಂದು ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಜನರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಪ್ರನು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವಾದುದೇ. ಅದರಂತೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. (ಇದು) ನನ್ನ ಶಾಸನವೇ. ನನ್ನ ಕೋಪದಿಂದ, (ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವವರ) ಪುಣ್ಯವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯವು ಕ್ಷಯವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ.

(1) ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವವರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಮಿಥ್ಯವಾದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಕ್ರೋಧ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು. ಅದು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕ ಕ್ರೋಧ, ತಾಮಸ ಕ್ರೋಧವಲ್ಲ.

(2) "ಯದ್ವಕ್ತಿ... ಮೇವಚ", ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಯುಕ್ತಿ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ 3, 2, 4ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಜ, ವೃಷಭ, ಗುರು, ದೇವತೆ ಇವರುಗಳು ಹೇಳಿದರೆ, ಆ ಶಬ್ದಗಳು ದೈವಿಕವೆಂದೂ, ಅವು ಸತ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

(3) ದೂಷಕ ಪುರುಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(4) "ತಸ್ಮಾತ್ ಘೋರೇ" ಎಂಬ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವು ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

10.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/129)

ತಸ್ಮಾದ್ಘೋರೇ ಕಲೌಕಾಲೇ ಹ್ಯಲಮೇತಾವತಾ ದ್ವಿಜ||10-129||

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಘೋರವಾದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಹೇಳಿರುವುದೇ ಸಾಕು.

ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಗೋಪನೀಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ರೂಪ ವೈಭವವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(2) "ವೇದವೇದ್ಯ"... ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನ ಮೃಷೇತಿ ವಿಚಿಂತಯ" (131)ರವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾ ಸನ್ನಿಹಿತ ಭಗವದಾರಾಧಕಾದಿ ವೈಭವವೂ ಗೋಪನೀಯವೆಂದು ಭಾಗವತ ವೈಭವವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

11.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(10/130-131)

ವೇದವೇದ್ಯ ಮಮ ಸತ್ನು ಸತ್ಯ ತೇ ಪಾದಪದ್ಮ ಯುಗಲೇ ಸದಾ ಕುರು|

ತೇ ಮತಿಂ ಮಮ ಕೃತಿಂ ತಥಾಸ್ಮಿನ್ ತ್ವಂ ಕುರುಷ್ವ ಮಮ ಭೂತಿದಾಂ ಸುತ || 10-130 ||

ತ್ರಿವಾಚಾಪಿ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತವ ಬುದ್ಧಿಯಥಾ ತಥಾ|

ಕುರು ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಚನಂ ನ ಮೃಷೇತಿ ವಿಚಿಂತಯ||10-131||

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! (ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪಾದಯುಗ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಸದಾ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಡು. (ಅಂದರೆ ಕೃತಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು). ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಬಾದರಾಯಣ ವಿಷಯಕವೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿ. ಹೇ ಸುತನೇ! (ಅದು) ನಿನಗೆ (ಅಣಿಮಾದಿ) ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಹರಿಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯುಗಳ ವಚನದಂತೆ ನನ್ನಿಂದ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಅದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ) ನೀನು ಹೇಗೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ವಿಪ್ರನ ವಾಕ್ಯವು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಸಕೃದೇವೋಪದೇಶೇನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶಿಶೋಕ್ಷೀರಂ....." (136)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

11.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (10/132-136)

ಸಕೃದೇವೋಪದೇಶೇನ ಸಕೃದ್ಧರಣಶಕ್ತಿನಮ್ |

ಕರೋಮಿ ತ್ವಾಂ ಚ ವಿಪ್ರೇನ್ವ ಮಮ ಪಾದಾಜ್ಞ ಸೇವಕಮ್ || 10-132 ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ವಿನ್ ಮತ್ಸೇವಾಂ ಮಾಂ ತ್ಯಜಸ್ವ ಹ |

ಮತ್ರ ಸಾದಾಪ್ತಮತ್ಯಾ ಚ ನಿತ್ಯಂ ಕೀರ್ತಯ ಭಾರತಮ್ || 10-133 ||

ಮತ್ಸೇವಯಾ ಸುಸಮೂರ್ಣಂ ದಾಪಯಿಷ್ಯೇಽತ್ರ ಭೋಜನಮ್ |

ಮತ್ಸೇವಯಾ ಶುಭಗತಿಂ ದಾಪಯಿಷ್ಯೇಽತ್ರ ಜಿಷ್ಣುನಾ || 10-134 ||

ಹೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ನನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದ ಸೇವಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಾರತ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ (ದಿವ್ಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಭೋಗವನ್ನೂ, ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶುಭಗತಿಯನ್ನು (ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು) ಕೂಡುತ್ತೇನೆ.

X - 119 ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಏತದನ್ಯತ್ರ ನೈವಾಹಂ ವಕ್ಷೇ ಶ್ಲೋಕೇನ ಕುತ್ರಚಿತ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ಲೋಕೋಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇತಃ ಪರಂ ತವ ಸ್ವಪ್ನೇ ನ ಚ ವಕ್ಷ್ಯೇ ನಿರಂತರಮ್ |
ಕದಾಚಿದೇವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಾರ್ಯೇತು ಪ್ರಸ್ತುತೇ ಸತಿ || 10-135 ||

ಸುಖೀ ಭವ ತ್ವಂ ವಿಪ್ರೇನ್ವ ಮಮಾಶೀರ್ವಚನೇನ ಚ |
ತ್ವಯಾ ಚಿಂತಾ ನ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಶಿಶೋಃ ಕ್ಷೀರಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || 10-136 ||

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ (ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ) ನಿನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ (ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೋ (ಆ ಶ್ಲೋಕರೂಪದಿಂದ) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ವಿಪೇಂದ್ರ! ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಚನದಿಂದ ಸುಖಿಯಾಗು. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಶಿಶು (ಸದೃಶನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ) ಕ್ಷೀರ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

(1) "ಅವಶಿಷ್ಟಂ ತು ವಕ್ತವ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಸದ್ಗತಿಂ" "ನಿಸ್ಸಂಶಯೋ ಭವ ತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹರ ಸಂಶಯಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ, ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕ್ಷೀರವು ಶೇಷನಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡವೆಂದು ಭಾವವು. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಶೇಷನು ಶಿಶುವಿನಂತೆ ಪ್ರಿಯನು. ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು.

(2) ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಶೇಷ ಘೋಷಯ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕುರ್ವಿದಂ ತು ತವಾಜ್ಞಯಾ" (140)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಪ್ರಕೃತ ಶೇಷನಿಂದ ಪಂಚೋತ್ಸವವು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಪ್ರದತ್ವ ರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವ್ಯಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

13. ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (10/137-140)

ಶೇಷ ಘೋಷಯ ಘೋಷಯ ತ್ವಂ ದೋಷಶೂನ್ಯಾಂ ತು ಮತ್ಕೃತಿಮ್ |
ಶೇಷಶಾಯಿ ಹಯಗ್ರೀವಂ ತೋಷಯ ತ್ವಂ ಚ ಭೂಷಯ || 10-137 ||

ರಥೋತ್ಸವಂ ನೇತ್ರಮನೋರಥೋತ್ಸವಂ
ತಥೋತ್ಸವಂ ಭೋಕ್ತೃಜನಸ್ಯ ಭೋಜನೈಃ |
ಕುರು ತ್ವಮರ್ಥೋತ್ಸವಮರ್ಥಿನಾಂ ತು
ನೇತ್ರೋತ್ಸವಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಜ್ಜನಾನಾಮ್ || 10-138 ||

ಏವಂ ಪಞ್ಚೋತ್ಸವಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಞ್ಚರೂಪಧರಮ್ ಹರಿಮ್ |

ಸಮ್ಪೂಜ್ಯ ಪಞ್ಚಬಾಣಂ ತಂ ಪಞ್ಚತ್ವಂ ಚೈವ ತ್ವಂ ಜಹಿ || 10-139 ||

ಇಮಾಂ ಮಮ ಕೃತಿಂ ವಿಪ್ರ(ಮಿತ್ರ) ಪ್ರೇಷಯಸ್ವ ಮಮಾತ್ಮಜ |

ಅನ್ಯಥಾ ತ್ವಂ ಚ ಮದ್ಭೋಹೀ ಕುರ್ವಿದಂ ತು ತವಾಜ್ಞಯಾ || 10-140 ||

ಹೇ ಶೇಷನೇ! ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀನು ದೋಷಶೂನ್ಯವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಘೋಷಿಸು. (ನೀತಾಪತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ) ಶೇಷಶಾಯಿಯನ್ನೂ, (ವಿಪ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ) ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನೂ ನೀನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸು ಮತ್ತು (ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡಿಸುವ ರೂಪದಿಂದ) ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡು. (ಭಕ್ತಜನರ) ನೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ರೂಪವಾದ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸು. ಹಾಗೆಯೇ ಭೋಕ್ತೃಜನರಿಗೆ ಭೋಜನೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸು. ದ್ರವ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಿಂದ) ದ್ರವ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ (ಬಾಣ, ಬಿರುಸು, ಅಲಂಕಾರ, ಮರವಣಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ) ನೇತ್ರೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸು. ಹೀಗೆ ಪಂಚೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿ (ವೃಂದಾವನಸ್ಥ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ) ಪಂಚರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ನೀನು ಮದನನನ್ನು ಜಯಿಸು. (ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಜಯಿಸು ಎಂದರೆ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತೆ ಎಂದರ್ಥ.) ಹೇ ಮಿತ್ರ! (ನಿನ್ನ ಸೇವಕರಿಗೆ) ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು (ವ್ಯಾಸನಿಗೆ) ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ಹಾಗೆ ಕಳುಹಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನ ದ್ರೋಹಿಯಾಗುವಿ.

(1) (i) ಕೃತಿಯನ್ನು ದೋಷಶೂನ್ಯವೆಂದು ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಘೋಷೋತ್ಸವ (ii) ಜನರ ನೇತ್ರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉತ್ಸವಕರವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಥೋತ್ಸವ. (iii) ಭೋಕ್ತೃ ಜನರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭೋಜನೋತ್ಸವ (iv) ದ್ರವ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥೋತ್ಸವ (V) ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಜನರಿಗೆ ಬಾಣ ಬಿರುಸು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ನೇತ್ರೋತ್ಸವ - ಇವು ಐದು ಪಂಚೋತ್ಸವಗಳು. ಇದರಿಂದ ಪಂಚರೂಪಿ ಹರಿಯು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

(2) "ಮಮಾತ್ಮಜ" ಎಂದೇ ಪಾಠವಿರುವುದು "ಮಮಾತ್ಮಜಂ" ಎಂದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲೂ "ಮಮಾತ್ಮಜಂ" ಎಂದು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ

ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಜ ಎಂದರೆ ಯಾರೆಂದೂ ಇಲ್ಲ. ನರಶಬ್ದಿತ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅವ್ಯಾಸನು ಶ್ರೋತಾ ಇರುವ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಾಗ, ಅವನಿಗೂ ಶೇಷನಿಗೂ ವಿಪ್ರನು ಕೃತಿ ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶೇಷಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(3) "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ತತ್ರಗತ್ವಾ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕುರು ತ್ವಂ ಸಾರ್ಥಮೇವ ತತ್"ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಶೇಷನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃತಿಯುಳ್ಳವನಿಗೂ ಶೇಷನಿಗೂ ವಿಪ್ರನೇ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಶೇಷನಿಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪವಾದ ಭಾಮಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

14.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(10/141-148)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ತತ್ರಗತ್ವಾ ವದಸ್ವ ಸ್ವಾಷ್ಟವೈಭವಮ್ |

ಇದಂ ತು ಮದ್ವೈಭವಂತು ಮದ್ಭಕ್ತೇನ ತು ಕೀರ್ತಿತಮ್ || 10-141 ||

ಶ್ರುಣೋತಿ ಮದ್ಭಕ್ತಿರತೋ ಮದ್ಭೂತಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ |

ಶೇಷಾಯ ವದ ಮತ್ಪುತ್ರ ದೋಷಾಯನತರಂ ಮಮ || 10-142 ||

ತೋಷಾಯ ತವ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಪ್ರೇಷಯ ಸ್ವಾಷ್ಟವೈಭವಮ್ |

ಸ ಶೇಷಃ ಶೇಷವದ್ಭಕ್ತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕಾರ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ || 10-143 ||

ಅಶೇಷಂ ಮಮ ಶೇಷಸ್ಯ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ತೋಷಕಃ |

ಭವಿಷ್ಯತ್ಯನಿಶಂ ತಸ್ಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ಕರೋಮ್ಯಹಮ್ || 10-144 ||

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಶೇಷನೂ, ಶೇಷನು ಯಾರಿಗೂ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನೋ ಅವನೂ (ಅಂದರೆ ವ್ಯಾಸನು) ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಷ್ಟ ವೈಭವವನ್ನು ಹೇಳು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ (ನರಃ=) ವ್ಯಾಸನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, (ಮದ್ಭೂತಿಂ=) ನನ್ನಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಭಗವತ್ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ). ಹೇ ಮತ್ಪುತ್ರ! ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶೇಷನಿಗೆ ಹೇಳು. (ಇದರಿಂದ ನೀನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಯತಿಯಾದಾಗ, ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ಗುರುರಾಜರು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಿ) ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ (ಭೃತ್ಯನಾದ) ಶೇಷನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಷ್ಟವೈಭವವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸು. (ಆದಿ) ಶೇಷನಂತೆ ದಕ್ಷನಾದ ಆ ಶೇಷನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, (ಪ್ರಚಾರ) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸದಾ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಸದಾ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪುತ್ರಲಾಭಶ್ಚ ಭವಿತಾ ಮತ್ರಸಾದಾನ್ನ ಸಂಶಯಃ|

ಶ್ರೀಶಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಕೋಶಸ್ಯ ಸೇಶ್ವರಸ್ಯ ದಾಸಸ್ಯ ಮೇ||10-145||

ತೋಷಸ್ಯ ಕೋಶಭೂತಸ್ಯ ಶೇಷಸ್ಯ ವದ ಮತ್ಯ ತಿಮ್|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ವದ ಸ್ವಾಪ್ನೀಂ ತು ಮತ್ಯ ತಿಮ್||10-146||

ಮದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಮನಸೋ ಮಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಸ್ಯ ಚ|

ಅದ್ಯವ ಗಚ್ಛ ವಿಪ್ರೇನ್ವ ಹೃದಿಸ್ಥೋಽಹಂ ಭವಾಮಿ ತೇ||10-147||

ಅದ್ಯಪ್ರಭೃತಿ ತೇ ಶಾಂತಿಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಚ ನ ಸಂಶಯಃ|

ಮಯೋಕ್ತಮಮ್ಭಸಿ ಕ್ಷಿಪ್ತಕಾಂಕ್ಷಾನೇಷುರ್ಯಥಾ ತಥಾ||10-148||

ಅಭೂತ್ಸ್ವಾ ಪ್ಪಪ್ರಮೇಯಂ ತು ಕುರು ತ್ವಂ ಸಾರ್ಥಮೇವ ತತ್|

(ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಶೇಷನಿಗೆ) ಪುತ್ರಲಾಭವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಕ್ತಿರೂಪಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿಕ್ಷೇಪಸ್ಥಳನಾದ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಸಹಿತನಾದ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ದಾಸನಾದ ನನ್ನ ಸಂತೋಷವೆಂಬ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿಕ್ಷೇಪಸ್ಥಳನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, ನನಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನಪ್ರದನಾದ (ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಪ್ರದನಾದ) (ಶೇಷನಿಗೆ) ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಸ್ವಾಷ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ಹೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ಈಗಲೇ ಹೋಗು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಹೃದಿಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಎಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿತ್ತೋ ಅಂತಹುದು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ) ಹೇಗೆ (ತನ್ನ

ಭಾರದಿಂದಲೇ) ನೀರಿಗೆ ಎಸೆದ ಬಂಗಾರದ ಬಾಣವು (ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೋ) ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಸ್ವಾಪ್ನ ಪ್ರಮೇಯವು (ನಿನಗೆ ಅತಿ ಸುಲಭ)ವಾಗುವುದು. ನೀನು ಅದನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸು.

(1) ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು .

(2) "ಶೇಷಾಶೇಷಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಖ್ಯಾತಿಂ ಚಾತ್ರ ಕರಿಷ್ಯತಃ" (152)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ. ಶೇಷನಿಗೆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು, ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು, ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಶೇಷನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪ ಭೌಮಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

15.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (10/149-152)

ಶೇಷಾಶೇಷಜ್ಞ ಮತ್ಕಾರ್ಯಂ ಶೇಷಾಶೇಷ ಪ್ರದಂ ತವ||10-149||

ಅಕರ್ತುಃ ಕರ್ತುರಪ್ಯೇ ತತ್ಕುರುಷ್ವ ತ್ವಂ ಸುಖೀ ಭವ|

ಮಮಾತ್ಮಜಂ ವೇದವೇದ್ಯಂ ಮಮ ಸಂಸ್ಥಾನಸಂಸ್ಥಿತಮ್||10-150||

ಮತ್ಕಲಾಪೂರ್ಣಮನಸಂ ಪಾಲಯಸ್ವ ಸುಮಾನಿನಮ್|

ಅಹೋ ಮಮಾಜ್ಞಾಂ ಕರು ವೇದವೇದ್ಯ

ಖ್ಯಾತಿರ್ಮಮ ಸ್ವಾಪ್ನಕೃತೇರ್ನ ಕಿಂಚಿತ್||10-151||

ಜಾತಾತಯೋಃ ಪ್ರೇಷಯ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಯೋಃ

ಸೀತಾಪತಿ ವ್ಯಾಸ ಸನಾಮಧೇಯಯೋಃ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ತೌ ಮತ್ಕೃತೇಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಖ್ಯಾತಿಂ ಚಾತ್ರ ಕರಿಷ್ಯತಃ||10-152||

ಹೇ ಶೇಷ! ಶೇಷ! ನಿನ್ನ ರಾಜನಿಗೂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು (ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು) ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅದನ್ನು ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಸುಖಿಯಾಗು. ನನ್ನ ದೇಸಯಿಂದ ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ (ಯತಿರೂಪನಾದ) ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪಾಲಿಸು. ನನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸು. ಅಹೋ ಶೇಷನೇ! ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು.

ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರ ಖ್ಯಾತಿಯು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಷ್ಠ್ಯಕೃತಿಯ ಖ್ಯಾತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾದ ಸೀತಾಪತಿ ವ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವರಿಗೆ (ಕೃತಿಯನ್ನು) ಕಳುಹಿಸು. ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

(1) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ವಿಪ್ರತ್ವಮೇವ" ಎಂಬ 1 1/2 ಶ್ಲೋಕವು ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

16.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಸಾರ್ಧಶ್ಲೋಕಃ(10/153)

ವಿಪ್ರ ತ್ವಮೇವ ಗತ್ವಾಚ ಮತ್ಯ ತಿಂ ತು ತಯೋರ್ವದ|

ನಾಮೈಕದೇಶಗ್ರಹಣೇ ಗೃಹೀತಂ ಪೂರ್ಣಮೇವ ಚ||10-153||

ತಯೋರ್ನಾಮ ತಥಾಶಾಸ್ತ್ರೇಚೋಕ್ತಂ ವಿದ್ವದ್ಭಿರೇವ ಚ|

ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನೀನೇ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ (ವ್ಯಾಸ, ಸೀತಾಪತಿಗಳಿಗೆ) ಹೇಳು. ಹೇಗೆ ವಿದ್ವತ್ ಜನರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಏಕದೇಶದಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೋ (ಅಂದರೆ ಭಾರತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮನೆಂದು ಏಕದೇಶದಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಭೀಮಸೇನನೆಂಬ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರೂ ಏಕದೇಶದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(1) ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ0.

(2) "ಅಸ್ಯಾತಿಶುಧ್ಧಬುದ್ಧೇಶ್ಚ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಬೋಧನರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

17.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (10/154-163)

ಅಸ್ಯಾತಿಶುಧ್ಧಬುದ್ಧೇಶ್ಚ ಯಸ್ಯ ಸದ್ಧರ್ಮಪದ್ಧತೇಃ||10-154||

ಮದ್ಬುದ್ಧಿನಿಧಿರತ್ರಾಸೀದಹೋ ವಿಧಿಬಲಂ ಮಹತ್|

ಅಯಂ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚಾತ್ರ ಮಾಮೇವ ಶರಣಂ ಗತಃ||10-155||

ವೃನ್ದಾವನಕೃತೇಃ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ವಸ್ಯಾಭೀಷ್ಠಂ ನಿವೇದ್ಯಮೇ|

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ (ಈ ವಿಪ್ರನು) ಅತಿ ನಿರ್ಮಲ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನನ್ನ ದಸೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಯಾದನು. ಅಹೂ! (ಆ ಪರಿಪಕ್ವ ಪುಣ್ಯ ಬಲದಿಂದ) ವಿಪ್ರನ ವಿಧಿಯು ಬಲವತ್ತರವಾದುದು. ಈ ವಿಪ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ನನಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ವೃನ್ದಾವನ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಆಗಬೇಕೆಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕೃತ್ವಾ ವೃನ್ದಾವನಂ ಚೇತಿ ಪ್ರಾಕ್ ಶ್ಲೋಕದ್ವಿತಯೇನ ಚ|| 10-156||

ಅತಸ್ತಂ ಮೇ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸಮಭೂದಹೋ|
ವೇದವೇದ್ಯ ಮಮ ಶೇಷಸತ್ಯ ತಂ ತತ್ಸ ಶೇಷಗಿರಿಪಣ್ಣಿತಂ ವದ|
ತ್ರಿದಶದೋಷರಹಿತೈಃ ಸುಪೂಜಿತ(ತಂ)ಕದರ್ಶನಾರ್ಥಿಬಿರನಾದ್ಯತರೂಪಂ(ಪಾಂ) || 10-157||

ಸುತ ಮದೂರ್ಜಿತಪದೇ ಚ ಸುಸ್ಥಿರಃ ತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವಸುರಸತ್ತಮದೇವಭೂಃ|
ತದುಭಯ ಪ್ರಭವಾಯ ಕೋ ಮಹಾನ್ ತ್ವಾಂ ಋತೇ ಪುರುಷಭೂಷಣ ತದ್ವದ|| 10-158||

(ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಇದೇ Xನೇ ಅಧ್ಯಾಯ 60ನೇ ಶ್ಲೋಕ) "ಕೃತ್ವಾ ವೃನ್ದಾವನಂ ತತ್ರ ಫಲಂ ಭಾವಯ ಮಾಂ ವಿಭುಂ| ಅಹಂ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಠಾನ್ ದದಾಮಿ ತೇ||" ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ (III - 84ನೇ ಶ್ಲೋಕ "ವಿಪ್ರಾರ್ಥಮೇವ ಸಚ್ಛಾಸ್ತಂ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಶೃಣು ಪೂತಕ! ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಚ ಸದ್ಧರ್ಮಂ ಹೃದಿಸ್ಥಂ ಕುರು ಸರ್ವದಾ' ಎನ್ನುವ) ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯವು! ಆದಕಾರಣ ನೀನು ನನ್ನವನಾಗಿರುತ್ತೀ. ಆದುದರಿಂದ ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! (ವ್ಯಾಸ) (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನ ಶೇಷನಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಹೇಳು. ಮೂವತ್ತು ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾದ (ಪಂಡಿತರಿಂದ) ಮಾನಿತರೂಪನಾಗಿರುವ, ಹಾಗೆಯೇ (ಅಶಿಷ್ಠಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು) ಉದರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವವರಿಂದ ಅನಾದ್ಯತರೂಪವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಹೇಳು). (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನು, ಶೇಷ, ವ್ಯಾಸ,

ನೀತಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಿ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿದಾಗ ವಿವಕ್ಷಿತ ಫಲವು ಫಲಿಸಿತು. ಹೇ ವ್ಯಾಸ! ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪುತ್ರಲಾಭದಿಂದ ನೀನು, ಶೇಷನಾಮಕ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ಮಾನಿತವಾದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೋಷ ಪಂಡಿತನಾದ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸು. ಹಾಗೆಯೇ ಬೋಧಿಸುವಾಗ, ಕೇವಲ ಅಶಿಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡಿ ಗುರುರಾಜರನ್ನು ಋಜುಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದರೆ ಮೂವತ್ತು ದೂಷಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾದ ಪಂಡಿತರು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರಂದೂ ಹೇಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ). ಹೇ ಸುತನೇ! ನನ್ನ ಋಜುತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ನೀನು) ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ಉಳ್ಳವನು. (ಆದ್ದರಿಂದ, ನಿನ್ನ ದೃಢವಾದ ಉಪಪಾದನೆಯಿಂದ ಅವನ ಶಂಕ ನಿವಾರಿತವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವವು). (ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನೀನು ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗುತ್ತೀ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ಪುರುಷ ಭೂಷಣ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಭಯರಹಿತನಾಗಿ (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನನ್ನು) ಗೆಲ್ಲಲು ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಯಾವ ಮಹಾಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆ? ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಪಂಡಿತರುಗಳಿಂದ ಪೂಜ್ಯನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಭಗವತ್ಸನ್ನಿಧಾನ ಪಾತ್ರನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕು. ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಆನಿಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದೂ, ಗೌರವಿಸಿದ ಶೇಷನಿಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭವಾಯಿತೆಂದೂ, ಮಂತ್ರಿಶೇಷನು ವಿಶ್ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ರಾಜನ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಫಲವಾಯಿತೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಮ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಭಾವ.

ಏತಚ್ಛ್ಲೋಕದ್ವಯಸ್ಯಾರ್ಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಮುಖೇನ ತು|

ಜಾನೀಹಿ ತ್ವಂ ಯತಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮಯಾರ್ಥೋಽಪ್ಯನುವರ್ಣಿತಃ||10-159||

ತ್ರಿಂಶಚ್ಚ ಕವಿತಾದೋಷಾಃ ವಿದುಷಾಂ ಜ್ಞಾನಿಲಕ್ಷಣೇ|

ತೈರ್ವಿಹೀನಾಶ್ಚ ವಿದ್ವಾಂಸೋ ನೇತರೇತಿ ಸತಾಂ ಮತಮ್||10-160||

ಅಸೂಯಾ ಪರನಿನ್ನಾ ಚ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಪ್ರತಾರಣಂ|

ನಿರ್ದೋಷಾಯಾಂ ಪರಕೃತೌ ದೋಷದೂಷಣಮೇವ ಚ|| 10-161||

ಪರತ್ವಬುದ್ಧಿಃ ಸ್ವಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಪರೇಷಾಂ ಹಾಸ್ಯಮೇವ ಚ|

ಸ್ವಸ್ಯ ಶಾರ್ಯಂ ತತ್ವಮತಾವಹಜ್ಞಾರಿತ್ವಮೇವ ಚ|| 162||

ಇತ್ಯಾದ್ಯಾ ಬಹವೋ ದೋಷಾಃ ವಿದುಷಾಂ ಚ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ| (ಜ್ಞಾನಿ ಲಕ್ಷಣೇ)

ತೈವಿಹೀನಾಶ್ಚ ವಿದ್ವಾಂಸೋ ನೇತರೇ ಚ ಕದಾಚನ|| 10-163||

ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅನುವರ್ಣಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ನೀನು ವಿಪ್ರನ ಮುಖೇನ (ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ) ತಿಳಿ. (ಅಂದರೆ "ವೇದವೇದ್ಯ ಮಮ ಶೇಷ ಸತ್ಯತಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪುರುಷ ಭೂಷಣ ತದ್ವದ" ಎಂಬ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಆಪಾತಾರ್ಥವು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನು ಯತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಸಮಾಗಮ ಹೊಂದಿದಾಗ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು.) ಕವಿತಾ ದೋಷಗಳು ಮೂವತ್ತು, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜ್ಞಾನಿಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಆ ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದವನೇ ವಿದ್ವಾಂಸನೆಂದೂ, ಇತರರು ಅಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಜ್ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಅಸೂಯೆ, ಪರನಿಂದೆ, (ಮಿಥ್ಯಾವಚನದಿಂದ) ಇತರರ ವಂಚನೆ, ಪರನಿರ್ದೋಷವಾದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ತನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ಇತರರನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದು, ತನ್ನ ರಕ್ಕತನ, ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕನನ್ನುವುದು - ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹುದೂಷಗಳು ಜಾನಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆ ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವವನೇ ವಿದ್ವಾಂಸನು. ಇತರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಲ್ಲ.

(1) "ಪರೇಷಾಂ ಚ ಪ್ರತಾರಣಂ" ಎಂದರೆ ಮಿಥಾವಚನದಿಂದ ವಂಚನೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಹಾನಿ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಇತರರ ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

(2) "ಇತ್ಯಾದ್ಯಾ ಬಹವೋ ದೋಷಾಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ (i) ಯೋಗ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡದಿರುವುದು, (ii) ವೃಥಾ ಶಿಷ್ಯಬಂಧನ, (iii) ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಅನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, (iv) ಆಕರ

ಗ್ರಂಥ ಉಪದೇಶಕ ಗುರುವೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದು. ಅವಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ನಿಪುಣತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, "ಜಾನಿಲಕ್ಷಣ"ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಂತಹ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದಿರುವವರೇ ಮುಖ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಇತರರಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮತ್ಸರಾದಿರಹಿತರಾದ ಸನಕ, ದೂರ್ವಾಸಾದಿ ಪಂಡಿತರಿಂದ ತಾನು ಪೂಜಿತನೆಂದೂ, ದೇವಗುರುವೆಂದೂ, ಋಜುಗಣಾಗ್ರಣಿ ಎಂದೂ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವಲ್ಲವನ್ನೂ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೂ, ಶೇಷನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಉಪದೇಶವು.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ|| 10-164||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ|| 10-165||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್|| 10-166||

ಯಚ್ಚೈಣ್ಡಿತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್|| 10-167 ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕುಲಕುಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣ ಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || 10-167 || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 11-100||

ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವೇದವೇದ್ಯರಿಗೆ ವಾಯುತುಲ್ಯತ್ವವೂ, ಭೂತರಾಜರಿಗೆ ರುದ್ರ ತುಲ್ಯತ್ವವೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಇಂದ್ರಪದಯೋಗ್ಯ ವಿಪ್ರರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ, ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಶೇಷವ್ಯಾಸ ಸೀತಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಿ ಬೋಧನವೂ ಅದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವಿಕೆಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೃತಿಯು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ? ಶೇಷನಿಗೆ ಅವನ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರವಣವು

ಹೇಗೆ? ವ್ಯಾಸ ಸೀತಾಪತಿಗಳು ಏಕತ್ರ ಸೇರುವುದು ಯಾವಾಗ? ವಿಪ್ರಾದಿ ಚತುಷ್ಟಯರು ಯಾವಾಗ ಈ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗುವರು? ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು, ಪುಷ್ಯಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತನ್ನ ಮರಾಧಿಪತಿ ವಿಠಲ ನಾಮಕನಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೃತಿಪ್ರಾಪ್ತಿ, ವಿಪ್ರನಿಂದ ಶೇಷನಿಗೆ ಕೃತಿ ಲಾಭ, ಅನಂತರ ವಿಪ್ರನು ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು, ಆಗ ಶೇಷನಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಪದ್ಯತ್ರಯಗಳ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಿಕೆ, ಅನಂತರ ವ್ಯಾಸ ಸೀತಾಪತಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವುದು, ಅನಂತರ ಚತುಷ್ಟಯರಿಂದ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿಕೆ, ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ವೇದನಿಧಿಗೆ ಜನ್ಮ, ಅವನಿಂದ ಬಾದರಾಯಣ ಆರಾಧಕತ್ವವೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, ಅವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಬಾಲಗೋಪಾಲ, ಹಯವದನ, ವೇದವ್ಯಾಸ, ರಾಮಾರಾಧಕತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಅಲೌಕಿಕಾಯಾಂ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸಾ ಚಾಪಿ ಮಮ" (9)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ 152ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪತಿ ವ್ಯಾಸರು ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. "ಶಿಶೋಃ ಕ್ಷೀರಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾದಿ ವಾಚಕತ್ವ ಅಭಾವ ರೂಪವಾದ ದೋಷಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು ಎಂಬ ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ತನ್ನ ನಿರ್ದೋಷತ್ವ, ವಿಪ್ರನ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಾಭಿಜ್ಞತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, "ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಹರಿಭಜಕತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

1.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/1-9)

ಓಂ ಅಲೌಕಿಕಾಯಾಂ ಮಮ ಸತ್ಯ ತೌ ಚ ನದೋಷಬುದ್ಧಿಃ ಕುಶಲೈಶ್ಚ ಕಾರ್ಯಾಃ |
ಅರ್ಥೇ ಚ ದೃಷ್ಟಿಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ನ ಶಬ್ದೇ ಯತಶ್ಚೈಷಾ ಸ್ವಾಪ್ನಕೃತಿಹಿಂ ವಾಸಿನೀ || 11-1 ||

ವಾಸನಾತ್ಮಕಶಬ್ದಾನಾಂ ಅರ್ಥದರ್ಶನಮೇವ ಚ |

ಸತ್ಯಂ ನ ಶಬ್ದ ಸತ್ಯತ್ವಮೇವಂ ಹಿ ಸ್ವಾಪ್ನನಿರ್ಣಯಃ || 11-2 ||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ) (ಲೌಕಿಕ ಅಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ) ಚತುರರಿಂದ ಅಲೌಕಿಕವಾದ (ವೇದ ತುಲ್ಯವಾದ) ನನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷ ಬುದ್ಧಿಯು (ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯು) ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು. ಈ ಸ್ವಾಪ್ನ ಕೃತಿಯು ವಾಸನಾಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಶಬ್ದಾರ್ಥ

(ಅಪಾರ್ಥ)ವನ್ನಲ್ಲ. ವಾಸನಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥದರ್ಶನವೇ ಯಥಾರ್ಥವಾದುದು; ಶಬ್ದಬೋಧಕ ಅರ್ಥವು ಅಪೇಕ್ಷಿತವಲ್ಲ. ಸ್ವಾಪ್ನ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕಾರವು ಹೀಗೆ (ಇರುವುದು).

(1) ಅಲೌಕಿಕ ಭಾಗಗಳೆಂದರೆ ಸೂಚನಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥಬೋಧಕ ಸ್ವಾಪ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳು. ಲೌಕಿಕ ಭಾಗವೆಂದರೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ, ಮಾಧ್ವ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸ್ವಾಪ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳು. ಹೀಗೂ ಎರಡು ವಿಭಾಗ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

(2) ಅಲೌಕಿಕವೆಂದರೆ ಅಮಾನುಷ ದೇವತೆಯಿಂದ ಪ್ರಣೀತ ಎಂದೂ ಇನ್ನೊಂದರ್ಥ.

(3) "ವ್ಯಾಸಾದಯಃ ಸ್ವಪ್ನವಿದಃ" ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಾಗುವ ಫಲವೇ ಆ ಸ್ವಾಪ್ನವಾಕ್ಯಗಳ ಆರ್ಥ. ಆ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿದು "ನಿನಗೆ ಕ್ಷೀರ ಸಿಗುತ್ತದೆ" ಎಂಬ ಪಿತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ "ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನ ಬರುತ್ತದೆ" ಎಂಬುದೇ ಮುಂತಾದ ಅಬಾಧಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷೀರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅದೇ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಉತ್ಸರ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ. ಕೃಚಿತ್ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗುರು, ವೃಷಭ, ದೇವರು, ರಾಜ ಇವರುಗಳು ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಪಾತಾರ್ಥ ಸತ್ಯ, ಅಂತರಾರ್ಥವೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸೂಚಕತ್ವ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗ ಆಪಾತಾರ್ಥ ಬಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಾರ್ಥವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಫಲನೋಡಿ ತಿಳಿದವರು (ಜ್ಞಾನಿಗಳು) ಹೇಳಬೇಕು. ಸ್ವಪ್ನ ದೃಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಫಲಿಸುವಾಗ ನಾಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಪುರುಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ನ್ಯೂನ, ಅಧಿಕ ಭಾವಾದಿ ರೀತಿಯಿಂದ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಪ್ನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಫಲಾನುಸಾರಿ ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(4) ಸ್ವಾಪ್ನವಾಕ್ಯಗಳು ವಾಸನಾಮಯವಾದುದರಿಂದ ಕೃಚಿತ್ ಆಪಾತಾರ್ಥವು ಬಾಧಿತವೂ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಬಾಧಿತಾರ್ಥವು ಮುಖಾರ್ಥವು. ಅದರ ಬೋಧನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಆ ವಾಕ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಸ್ವಪ್ನದ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಗೌಣಾರ್ಥ, ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಭಾವ. ವಾಸನಾಮಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಲಾಕ್ಷಣಿಕಗಳು, ವಕ್ತ್ರಾನುಕೂಲ್ಯ, ಶ್ಲೋತ್ರಾನುಕೂಲ್ಯ, ಪ್ರಸಂಗಾನುಕೂಲ್ಯಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಒದಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವರೇ ಸ್ವಾಪ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಸಾಮಗ್ರಿನ್ಯೂನತಾ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ, ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ, ದುರ್ಬಲ ಶಬ್ದಗಳು ಸೂಚಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂಚಿತಾರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವ.

ಲೌಕಿಕಸ್ಯ ತು ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಂ ಕೃತಸ್ಯ ಚ|

ಶಬ್ದಾರ್ಥೋಭಯಸತ್ಯತ್ವಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ||11-3||

ಪೂರ್ವಾನುಭವಸಂಸ್ಕಾರಾತ್ತಾದೃಶಾರ್ಥಾಂಸ್ತು ಪಶ್ಯತಿ|

ಶ್ರುಣೋತಿ ಚ ತಥಾ ಶಬ್ದಾನ್ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾರಣಾತ್||11-4||

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಲೌಕಿಕವಾಕ್ಯದ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಗಳರಡೂ ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವಾನುಭವ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅಂದರೆ ಜಾಗೃದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುವನೋ, ಎಂತಹ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವನೋ ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಉಪಾದಾನವಾಗಿಯುಳ್ಳ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

(1) ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಲೌಕಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವು ಶಬ್ದಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದಲೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವು ಅಂದರೆ ಗೋ ಶಬ್ದವು ಧೇನುವಾಚಕವು ಹೀಗ ವಾಚಕ ವಾಚ್ಯ ಸಂಬಂಧವು ಗ್ರಾಹ್ಯವು, ಆಪಾತಾರ್ಥವೇ ಶಬ್ದಲಭ್ಯಾರ್ಥವು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಗೋ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಧೇನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು. ಶಬ್ದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಫಲಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು.

(2) ಉಪಶ್ರುತಿರೂಪವಾದ (ಅಂದರೆ ಶಕುನದಂತೆ ಅಕಲ್ಪಿತವಾದ ಎರಡನೆಯವರ) ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಪ್ನ ಶಬ್ದಗಳಂತೆ ಫಲಿತಾರ್ಥವು ಪ್ರಮಾಣವೇ. ಅಂದರೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ "ಮುತ್ತು" ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರೆ "ಪುತ್ರಲಾಭ"ವಾಗುವುದೆಂಬ ಅರ್ಥವಿರುವಂತೆ ಶಾಕುನಿಕ ಅಥವಾ ಉಪಶ್ರುತಿರೂಪವಾದ" ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗಿರುವ ಮಗನು ಬರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ" ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ "ದೂರದಿಂದ ಕರುವು ಬರುವೆ" ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪುತ್ರನು ಬರುವನು ಎಂದು ಬೋಧಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭವಿಷ್ಯ ಬೋಧಕ ಸ್ವಾಪ್ನ ಶಬ್ದದಲ್ಲೂ ಶಬ್ದ ಸೂಚಿತ ಆಪಾತಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಫಲಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಗುರುರಾಜರ ಉಪದೇಶ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾದ್ದರಿಂದ "ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮನು" ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಮಾಣಭೂತವೇ ಆಗಿವೆ.

ಅಯಂ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪೂರ್ವಂ ಮಮ ಶಿಷ್ಯಃ ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

ತತ್ಸಂಸ್ಕಾರವಶಾದೇವ ಸ್ವಪ್ನೇ ವಕ್ಷಾಮ್ಯಹಂ ದ್ವಿಜಂ || 11-5||

ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಕಾರಣಂ |

ಜಾತಿಸ್ಮರಣಶೀಲೋಽಹಂ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ ||11-6||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಈ ವಿಪ್ರನಾದರೋ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನು ಉತ್ತಮವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಶದಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ವಿಪ್ರನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆನು. ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರದ ಕಾರಣವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಜಾತಿಸ್ಮರಣಶೀಲನೂ ಆಗಿರುವನು.

ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನಿಂದ ದರ್ಶಿತವಾದ, ವಾಸನಾಮಯ ಶರೀರವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಹೇಳಿದ ವಾಸನೋಪಾದಾನವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸ್ವಾಪ್ನ ಕೃತಿಯು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು "ಸ್ವಪ್ನೇ ವಕ್ಷಾಮ್ಯಹಂ ದ್ವಿಜಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಹೇಗೆ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ವಾಸನಾಮಯದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಶರೀರ ಸದೃಶವಾದ 'ತೈಜಸ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು, ವಾಸನಾಮಯಿಯಾದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೈಜಸ ಅತಿರಿಕ್ತವಾದ ನಿಮ್ಮ ವಚನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಣ ತೈಜಸ ನಿರ್ಮಾತ್ಮ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯತ್ವಾದಿಗಳು ಕೂಡುವಂತ ತನಗೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು. ಜನ್ಮಾಂತರದ ವಾಸನಾದಿಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಂದರೆ ನಾನು ಜಾತಿಸ್ಮರಣ ಶೀಲನು. (ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳವನು.) ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ದುರ್ವಾದಿಗರ್ವಹರ ಪುತ್ರ ಸುಖೀ ಭವಸ್ವ |

ಗುರ್ವಾದಿರಾಜಕೃಪಯಾ ಸುಮತಿಂ ಭಜಸ್ವ ||

ಶರ್ವಾದಿದೇವವರವಂದ್ಯಹರಿಂ ಭಜಸ್ವ |

ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಸುಕೀರ್ತಿಮಥ ಮೇಽತ್ರಚ ಖ್ಯಾಪಯಸ್ವ ||11-7||

ಇಮಾಂ ಕೃತಿಂ ಯಾ ಲಿಖತಿಸ್ಮ ಲೇಖಿಕಾ
ವಾಚಾಪಿ ಪುಣ್ಯಂ ಲಭತೇ ನ ಸಂಶಯಃ |
ವೃಂದಾವನಾಲಂಕರಣೇನ ಧಾತುಭಿಃ
ಸಂಮಾರ್ಜನಾಭಿರ್ಬಹುಪುಣ್ಯಭಾಜಿನೀ || 11-8 ||

ಆರಾರ್ತಿಕಾಭಿರ್ಬಹುಚಿತ್ರೀಕಾಭಿಃ
ಸನ್ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಸಂಸ್ತವೈಶ್ಚ |
ಉಪಾಧಿರಾಹಿತೃವತಾಂ ಸುಸೇವಾಂ
ಕರೋತಿ ಸಾಚಾಪಿ ಮಮ ಪ್ರಿಯೋಭೂತ್ || 11-9 ||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) (ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಅಪ್ರಮಾಣ್ಯವೆಂದು ವಾದಿಸುವ) ದುರ್ವಾದಿಗಳ
ಗರ್ವವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸು, ಸುಖಿಯಾಗು. ಗುರುವಾದ ನನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ (ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ
ಖ್ಯಾಪನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ) ಸುಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೂಂದು. ಶಿವನಿಗೆ ಆದಿದೇವರಾದ
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ವಂದ್ಯನಾದ (ಬಾಲಗೋಪಾಲ ರೂಪಿ) ಹರಿಯನ್ನು
ಆರಾಧಿಸು. ಹಾಗೆ ಆರಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ
ಪಡಿಸು. (ಬಾಲಗೋಪಾಲನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಖ್ಯಾಪನಾಶಕ್ತಿ ಅಧಿಕವಾಗುವುದೆಂದು
ಭಾವವು). ಯಾವ ಲೇಖಕಿಯು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವಳೂ (ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರಿ
ಎನ್ನುವ) ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಳೂ ಅವಳು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಂದ
ಅಲಂಕರಿಸುವವಳು ಬಹುಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುವಳು. ಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ,
ಸನ್ನಾಮಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಸಜ್ಜನರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವಳೂ,
ಅವಳೂ ಕೂಡಾ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

(1) "ವಾಚಾಪಿ" ಎಂದರೆ "ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರಿ" ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ನುಡಿಯುವುದರಿಂದಲೇ, ಅಥವಾ
"ಗುರುರಾಜರು ಜೀವೋತ್ತಮರು" ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆಂದು
ಅರ್ಥ.

(2) "ಯಾ ಲಿಖತಿಸ್ಮ ಲೇಖಿಕಾ" ಎಂದರೆ ಯಾವಳು ಬರೆಯುತ್ತಾಳೋ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾದರೂ ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು "ಇತರೇಷಾಂತು ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಕಾರಿತಾಃ ಶುಭಾಃ||" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಯಾರು ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರೆಯಿಸುವಳೋ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(3) ನನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು; ನಿನಗೆ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ) ಇದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವುದೇನು? ಎನ್ನುವ ಭಾವದಿಂದ 8-9ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ)

(4) "ಮದ್ಭಾಗವತ ... ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ನಾಗಶಯನ" (11)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಪರಮಗುರು ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

2.ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಸಂಜ್ಞಾತಪ್ರಾಪ್ತಯತಿಭಾವವಿಪ್ರಪರಮಗುರುಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ (11/10-11)

ಮದ್ಭಾಗವತಮುಖ್ಯಾಂಸ್ತು ತ್ರೀನ್ ದಾಸಾನ್ ವೈ ಸಹೋದರಾನ್|

ಮಾ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ಹಿ ಮತ್ಪುತ್ರ ತೇ ವೈ ಮಮ ಪ್ರಿಯಾಃ ಸದಾ || 11-10 ||

ನಾಗಶಯನ ಹನುಮಂತೌ ತೌ ಸದಾವೈ ಮಮ ಪ್ರಿಯೌ|

ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿತದ್ಭಕ್ತಿಂ ನಾಗಶಯನಃ ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್ || 11-11 ||

(ಹೇ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಪ್ರನ ಪರಮ ಗುರುವೇ!) ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನನ್ನ ದಾಸರಾದ ಮೂವರು ಸಹೋದರರನ್ನು ನೀನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ಹೇ ಮತ್ಪುತ್ರ! ಅವರು ನನಗೆ ಸದಾ ಪ್ರಿಯರಾದವರು. ನಾಗಶಯನ, ಹನುಮಂತರು ಸದಾ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರು. ನಾಗಶಯನನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

(1) ವಿಪ್ರನ ಪರಮ ಗುರುಗಳಾದ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಂಜಾತರಿಗೆ, "ಅನಂತೇಶ್ವರ ದೇವರ ಭಕ್ತ ನಾಗಶಯನನು" (ವಿಪ್ರನ ತಂದೆ) ಅವನ ತಮ್ಮ ಹನುಮದುಪಾಸಕ ಹನುಮಂತ (ವಿಪ್ರನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ) ಹನುಮಂತನ ತಮ್ಮ ವಿಠಲ (ವಿಪ್ರನ ಗುರು). ನಾಗಶಯನನು "ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್" ಎಂದರೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆವನಿಂದ ವಿಠಲನಿಗೆ ಸೋದೇ ಮಠದ ಪಟವಾಯಿತು ಎಂದೂ, ಈ ಮೂವರು ಭಕ್ತರು ಇವರನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ" ಎಂದೂ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಇದು ಭವಿಷ್ಯ ನಿರ್ದರ್ಶನ. ವಿಪ್ರ ಪರಮಗುರು ಶೋತೃ ಕ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ವೇದವೇದ್ಯ..... ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ನೈವೇದ್ಯಂ ನೈವ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ" (18)ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ವಿಪ್ರನಿಂದ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಮುನಿವರರಿಗೆ ಕೃತಿಲಾಭವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪ ಭಾಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಯವದನ ಆರಾಧಕತ್ವ ರೂಪ ಭಾಮ ಭಾಕ್ತ ಭಾಗವತ್ ವೈಭವವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

3.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/12-18)

ವೇದವೇದ್ಯ ಸುಬುಧ್ಧಸ್ತ್ವಂ ದುರ್ಬುಧ್ಧಿಂ ದುರ್ಧರೇರಿತಾಮ್|

ತ್ಯಜೇಮಾಂ ಸುಜನಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಜ್ಜನಪ್ರಾಣಹಾರಿಣೀಮ್|| 11-12||

ಮಮಾಶೀರ್ವಚನೇನೈವ ಚಿರಂ ಜೀವ ಸುಖೀ ಭವ|

ಹಯಾಸ್ಯಾರಾಧನೇನೈವ ಮಮಾನಂದಪ್ರದೋ ಭವ|| 11-13||

ವೃನ್ದಾವನೇ ದನ್ದಶೂಕಧಾರಿಣಂ ದಾಸ್ಯಧಾರಿಣಮ್|

ಮನ್ದಾರಮಾಲಿನಾಂ ಶಾನ್ತಿಶಾಲಿನಃ ಕಮಲಾತ್ಮನಃ|| 11-14||

ಇತಿ ಮಾಂ ವಿಧಿ ಸದ್ಬುಧ್ಧಿಂ ಹಯಗ್ರೀವಕೃಪೋದಧಿಮ್|

ವೇದವೇದ್ಯ ಸದಾರಾಧ್ಯ ಶುಧ್ಧ ಮತ್ಪತ್ನವರ್ಧನಮ್|| 11-15||

ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ (ವಿಪ್ರನೇ!) ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ನನ್ನವರ ಪ್ರಾಣಹರಣ ಮಾಡುವ ದುರ್ಬುಧ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಹೇ ಸುಜನರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ, ಸುಖಿಯಾಗಿ ಬಾಳು. (ಅಂದರೆ ಸೋದಾಪುರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಹಾರ ಮಾಡುವ ದುಷ್ಟಬುಧ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು ಬಂದಿರುವರು. ಅವರಿಂದ ನಿನಗಾಗಲೀ, ಸೀತಾಪತಿಗಾಗಲೀ ವಿಪತ್ತು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ಪ್ರಕೃತ ಸೋದಾಪುರಿಗೆ ಬರಬೇಡ ಎಂದು ಸೂಚನೆ) ಹಾಗೆಯೇ ಚಿರಂಜೀವ ಎಂದು ಹರಸಿರುವುದರಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಭಾವವು. ಸೋದಾಪುರಿಗೆ ಬಾರದೇ ಅನ್ಯತ್ರವೇ ನೀನು ಮಾಡುವ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನಾಗು. (ಅಂದರೆ

ಸೋದಾಪುರಿಗೆ ಬಾರದೆ ಅನ್ಯತ್ರದಿಂದ ನೀನು ಮಾಡುವ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವಾರಾಧನೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವವು). ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಮಂದಾರಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ (ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ವೇದವ್ಯಾಸರ) ಶಾಂತಿಶೀಲನಾದ, ಕಮಲಾಪತಿಯಾದ (ಹಯಗ್ರೀವ) ದೇವರ ದಾಸನಾದ, ಸರ್ಪಭೂಷಣನಾದ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಕೃಪಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ, ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿ. ಹೇ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಸದಾ ಆರಾಧಿಸುವ (ವಿಪ್ರನೇ!) ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಶುದ್ಧವಾದ ಸದ್ಭುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗೆಂದು ಭಾವವು).

(1) 12ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ವೇದವೇದ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು "ಅಲೌಕಿಕಾಯಾಂ ಮಮಕೃತೌ ಅರ್ಥೇದೃಷ್ಟಿಃ ಕಾರ್ಯಾ ನ ಶಬ್ದೇ" ಎಂದು XI - 1ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

(2) "ಮಮಾಶೀರ್ವಚನೇನೈವ ಚಿರಂ ಜೀವ ಸುಖೀ ಭವ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿತ್ತೆಂದೂ, ಗುರುಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅದು ನಾಶವಾಗಿ ವಿಪ್ರನು ಸುಖಿಯಾಗುವನೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(3) "ದಂದಶೂಕಧಾರಿಣಂ" ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷಣವು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ, ಶಿವನಿಗಲ್ಲ. ರುದ್ರನಂತೆ ಗುರುರಾಜರೂ ಸರ್ಪಭೂಷಣರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತುತವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಸೇನ ಸೀತಾಪತಿನಾ ಶೇಷೇಣಾಪಿ ಚ ನ ಶ್ರುತಮ್ |

ತ್ಯಃ ಶ್ರುತಂ ಚೇದಿದಂ ಸರ್ವಂ ತ್ಯಲೋಕ್ಯಂ ಶ್ರುತಮೇವ ಹಿ || 11-16 ||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಅನುಸಂಧತ್ಸ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್ |

ತ್ರೀನುದ್ಧಿಶ್ಯ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತ್ವಾಂ ವಿಶೇಷಾನ್ ಸಂಶಯಃ || 11-17 ||

ಅತಸ್ತಯಾಣಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ತೇಷಾಂ ಪ್ರೇಷಯ ಮತ್ಯ ತಿಮ್ |

ನೈವೇದ್ಯಂ ನೈವ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತಮೇವ ತೇ || 11-18 ||

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ವ್ಯಾಸ, ಸೀತಾಪತಿ, ಶೇಷನಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ (ಈ ಕೃತಿಯು) ಶ್ರವಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ (ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಪ್ರಮೇಯವು) ಅವರಿಂದ ಶ್ರುತವಾದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಕೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಹೀಗೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು

ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. (ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಮನ್ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ಮೃತಿಯು ಬರುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.) ಆ ಮೂವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿನ್ನನು ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಬೇಡ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮೂವರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನು ಕಳುಹಿಸು. (ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸು) ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲೀನ ಅರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(2) X - 116ರಲ್ಲಿ " ತೈಃ ಶ್ರುತಂ ..... ಶ್ರುತಮೇವಹಿ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ನೈವೇದ್ಯಂ .... ಮೇವತೇ" ಎನ್ನುವ ಉಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, X-105ರಲ್ಲಿ "ನೈವೇದ್ಯಂ ಮೃಷ್ಟಮನ್ನಂ ಮೇ ಯಾವನ್ನ ಕ್ರಿಯತೇ ದ್ವಿಜಾ ತಾವತ್ಕುರುಷ್ವ ತ್ವಂ ನಕ್ತವ್ರತಂ ನಿರಶನಂ ಮಮ||" ಎನ್ನುವ ಉಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಅತೀತ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. (ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.)

(3) "ವೃನ್ದಾವನೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ" (26)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಶೇಷನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವ ರೂಪ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ, ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ರಾಮದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಭೌಮ ಭಾಗವತ ವೈಭವವೂ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

4. ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/19-26)

ವೃನ್ದಾವನೇ ಮದನಮರ್ದನರುದ್ರಹೃದ್ಯಂ

ಸದ್ಭಿಃ ಪ್ರವನ್ದಿತಪದಂ ಮದನಾಭಿರಾಮಮ್|

ವೃನ್ದಾರಕೇನ್ವಮರುದಂಶಸುಮರ್ದಿತಾಙ್ಗಂ

ರಕ್ಷೋ ವಿದಾರ್ಯ ವರದಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ರಾಮಮ್||11-19||

ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ಮನ್ಮಥನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದಂಥಾ ರುದ್ರನ ಹೃದ್ಯುಹಾವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಸಜ್ಜನರಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ಚರಣಗಳುಳ್ಳ, ಮನ್ಮಥನಿಗಿಂತಲೂ ಮನೋಹರನಾದ, ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿರುವ ವಾಯುಂಶರಾದ ಹನುಮಂತ ದೇವರಿಂದ ಸಂವಾಹನಾದಿ ಸೇವಿತಪಾದಗಳುಳ್ಳ, ರಾವಣನನ್ನು

ಸಂಹರಿಸಿ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯ 51ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ರಾಮದೇವರ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಶೇಷನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶೇಷನಿಗೆ ರಾಮದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶೇಷನು ರಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅರಸಭೂಪಚಿರಪಟ್ಟವರ್ಧನ ಪರಶುಚಾಪಧರದುಷ್ಟಮರ್ಧನ|

ನಿರಶಪಾಪಹರಶಿಷ್ಯಶೋಧನ ಪರಸುಪಾಪಕರದುಷ್ಟಸೂಧನ|| 11-20||

(ಅರಸಭೂಪ=) ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಸ್ನೇಹಹೀನ ಸಾಮಂತ ರಾಜರ ಒಡೆಯನೇ!
(ಚಿರಪಟ್ಟವರ್ಧನ=) ಆದರೂ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಂಶವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರುವವನೇ! (ಪರಶುಚಾಪಧರ ದುಷ್ಟಮರ್ಧನ=) ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪುಂಡರನ್ನು ಮರ್ಧನ ಮಾಡುವವನೇ! (ನಿರಶಪಾಪಹರ ಶಿಷ್ಯಶೋಧನ=) ನಿರಶನವ್ರತ ಮಾಡಿ ಪಾಪ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂಥಾ ಶಿಷ್ಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಹುಡುಕಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸುವವನೇ! (ಪರಸುಪಾಪಕರ ದುಷ್ಟ ಸೂಧನ=) ಶತ್ರುಗಳ ಪೈಕಿ ತುಂಬಾ ಪಾಪಿಗಳಾಗಿರುವ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವವನೇ! (ಶೇಷನು ತನ್ನ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ಐದು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಗುರುಪೂಜೆಯಿಂದ ಸ್ಥಿರರಾಜ್ಯಲಾಭ, ದುರ್ಜನರ ಮರ್ಧನ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಹನನವೂ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು).

ರಥೋತ್ಸವಸ್ಯ ಭಾರೋಽಯಂ ತಾವಕಃ ಪಾವಕಪ್ರಭ|

ಕಾಲೋಽಯಂ ಮಮ ಸೇವಾಯಾಃ ಬಾಲೋಽಯಂ ಮಮ ಪುತ್ರಕಃ|| 11-21||

(ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭೂಪನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.)
(ಹೇ ಪಾವಕಪ್ರಭ=) ಅಗ್ನಿವರ್ಚಸ್ಕನಾದ ರಾಜನೇ! (ರಥೋತ್ಸವಸ್ಯ ಭಾರಃ ತಾವಕಃ=)

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ನಿನಗೆ ಸೇರಿದೆ. (ಅಯಂ ಕಾಲಃ ಮಮ ಸೇವಾಯಾಃ) ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿನದ ಕಾಲವೂ ಆಗಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ದೇವರ ಸೇವೆಯೇ ನನ್ನ ಸೇವೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. (ಬಾಲೋಽಯಂ ಮಮ ಪುತ್ರಕಃ=) ನನ್ನ ವಂಶಸ್ಥ ವಿಪ್ರಯತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ "ಹಾಗೆ ಮಾಡು ಹೀಗೆ ಮಾಡು" ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಹೀನನು. (ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸೇವಾ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡೆಂದು ಭಾವವು. ಗುರು ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಾಲವೇ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಕಾಲವೆಂದು ಸೂಚಿತಾರ್ಥ).

ಅಂತರಾಯಃ ಕುತೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ಶಾಂತರಾಯಾಶ್ಚ ಶತ್ರವಃ|

ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನ ಸನ್ನೇಹೋ ಮಮ ವಿಘ್ನಕರಾಃ ಸದಾ||11-22||

(ರಾಜನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳಿರುತ್ತಾರೆ, ರಾಜಧಾನಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರೇನು ಗತಿ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) (ಅಂತರಾಯಃ ಕುತೋಹ್ಯಸ್ಯ=) ಈ ರಾಜನಿಗೆ ನನ್ನ ಸೇವೇಚ್ಛೆಯು ಬಂದ ಮೇಲೆ ವಿಘ್ನವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? (ಅಥವಾ ಅಸ್ಯ=) ನಾನು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದ ತಾನೇ (ವಿಘ್ನವು) ಆದೀತು? (ತವ ಶತ್ರವಃ ಶಾಂತರಾಯಃ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ=) ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲರೂ (ರಾಯ=) ದ್ರವ್ಯಹೀನರಾಗಿ, ನಿನಗೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡುವವರೇ ಇಲ್ಲ. (ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಘ್ನಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು ಎಂದರ್ಥ.)

(1) ಈ 20, 21, 22 ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಶೇಷನು ರಾಜನಿಗೆ ಓದಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲು, ರಾಜನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯ ವಿಲಾಸ ನೋಡಿದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.)

(2) ಇಲ್ಲಿಯೂ ಫಲಿತಾರ್ಥ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಬ್ದಾರ್ಥದಿಂದ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಏತತ್ಪದ್ಯತ್ರಯಂ ಶೇಷ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಚ ಭೂಪತೇಃ|

ಯತಸ್ತ್ವಂ ಪಣಿತಃ ಶೌಣ್ಡಸ್ತನ್ಮಣ್ಡನಪರೋ ಭವ||11-23||

ಸರ್ವಂ ವಕ್ತವ್ಯಮುಕ್ತಂ ಚ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ|

ಮದ್ವೇತನೇನೈವ ತು ಯಶ್ಚ ಜೀವತಿ(ಜೀವನ್)

ಮನ್ನಾಮಧಾರೀ ಮದನುಗ್ರಹೀ ಚ|

ಪರೇತ ಸ್ವಾಪ್ನೀಂ ಮಮ ಸತ್ಯ ತಿಂ ಚ

ನೋ ಚೇದದಣ್ಣಸ್ಯ ಕರೋಮಿ ತೀವ್ರಮ್||11-24||

ಹೇ ಶೇಷನೇ! ಈ ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳು. ಪಂಡಿತ (ರೇ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ) ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾದುದರಿಂದ, ರಾಜನಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾಗು. (ರಾಜನಿಗೆ) ಹೇಳಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. (ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರಪ್ರಾಣನಾಮಕನಾದ ನೀನು) ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ನನ್ನ ವೇತನದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೋ, ಯಾರು ನನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ನನ್ನ ಈ ಸ್ವಾಪ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಸಲಿ, ಹಾಗೇ ಪಾರಾಯಣ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ದಂಡವಿಲ್ಲದೇನೆ (ಬೆತ್ತದಿಂದ ಹೂಡಯದೆಯೆ) ಪ್ರಬಲ ವ್ಯಸನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

(1) ಶೇಷನು ಅಹಂಕಾರ ಪ್ರಾಣನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಏವಂ ಮದ್ಭಕ್ತಿಮನ್ತಶ್ಚ ಸರ್ವ ಏವ ಪರನ್ವಿಮಾಮ್|

ಖ್ಯಾತಾಂ ಕುರ್ವಂತು ಲೋಕೇಷು ನೋ ಚೇನ್ಮದ್ರೋಹಿಣಶ್ಚ ತೇ||11-25||

ಪರತಾಂ ಶೃಣ್ವತಾಂ ಚಾಪಿ ಖ್ಯಾತಾಮುರ್ವ್ಯಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವತಾಮ್|

ಸರ್ವೇಷ್ವಾನಿ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ||11-26||

ಹೀಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು (ಯೋಗ್ಯರು ಪ್ರಾಪ್ತರಾದಾಗ) ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಸಲಿ; ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಿ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವರು ನನ್ನ ದ್ರೋಹಿಗಳು. ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ

ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೂ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವವರಿಗೂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಠಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತವೆ.

(1) ಅಯೋಗ್ಯರಿಂದ ಉಪದೇಶವು ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಯೋಮನಾಂಸಿ"..... ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶಾಪಭೀತೋ ನ ಭಕ್ತಿಭಾಕ್" (31)ರ ವರೆಗೆ ಪಿತೃಶೋಕಪ್ರಕರಣವು., ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸನೀತಾಪತಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವಸಮರ್ಪಣ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಪೂಜ್ಯತ್ವರೂಪವಾದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

5.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/27-31)

ಯೋ ಮನಾಂಸಿ ತನುಮರ್ಪಿತವಾನ್ಮೈತತ್

ಸರ್ವ ಧನಂ ಕನಕಪೂರ್ಣಮಥಾಭಿಷೇಕಮ್ |

ಯಶ್ಚಾಕರೋದ್ಧಿ ಶತಭಕ್ತಿಯುತಾಯ ತಸ್ಮೈ

ಗತ್ವಾ ವದಸ್ವ ಮಮ ಸತ್ಯ ತಿಮಾಶು ವಿಪ್ರ || 11-27 ||

ವ್ಯಾಸಾಯ ಭಕ್ತಿ ಕೋಶಾಯ ದಾಸಾಯ ಮಮ ನಿತ್ಯಶಃ |

ವೈಷ್ಣವಸ್ನೇಹಪಾಶಾಯ ತೋಷಾಯ ವದ ಮತ್ಯ ತಿಮ್ || 11-28 ||

ಯಾರು ಮನ(ಸೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ) ದೇಹವನ್ನೂ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅನಂತರ ಕನಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೋ, ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ನೀನು, ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಸತ್ಯ ತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ಭಕ್ತಿರೂಪ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೋಶದಂತಿರುವ, ವೈಷ್ಣವ ಸ್ನೇಹಪಾಶದಂತಿರುವ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು.

(1) ನಿಶ್ಚಿತ ಹರಿಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಗುಣಯುಕ್ತರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಯಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವ.

(2) ವ್ಯಾಸನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತಸ್ಯಾನುಜಸ್ಯ ಮಯಿ ಸರ್ವಸಮರ್ಪಕಸ್ಯ
 ಭಕ್ತ್ಯಾದಿಮುಖ್ಯಗುಣಸಂಘ ಹಣಸ್ಯ ತಸ್ಯ।
 ಪೂರ್ವಂ ಹಯಾಸ್ಯಚರಣಸ್ಮರಣೋತ್ಪನ್ನಕೋಽಪಿ
 ದುರ್ವಿಪ್ರನಿಗ್ರಹವತೋ ವದ ಮತ್ಯ ತಿಂ ಚ॥11-29॥

ವೇನವದ್ವೇತನಾನ್ನಂ ಚ ಯಸ್ಯ ಭುಜ್ಞೈ ಸುದುರ್ಮತಿಃ।
 ತಸ್ಯೇಷ್ಟದೇವಸ್ಮರಣೇ ಮಹತ್ಕೋಪಾದಭೂದಹೋ॥ 11-30॥

ಇದಂ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಜಾನಂತಿ ತದ್ವೇಷಾನ್ನೋಚ್ಯತೇ ಮಯಾ।
 ಸೋಽಪಿ ಮತ್ಪಾದಮಾಪನ್ನಃ ಶಾಪಭೀತೋ ನ ಭಕ್ತಿಭಾಕ್॥11-31॥

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಹೊಂದಿದ್ದ (ಯತಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅಪಕಾರ ಮಾಡುವವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ, ವ್ಯಾಸನ ತಮ್ಮನಾದ (ಸೀತಾಪತಿಗೆ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ವೇನನಂತೆ ಸದುರ್ಮತಿಯಾದ (ಐಕ್ಯವಾದಿ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನು ನಾರಸಿಂಹಾದಿಗಳ) ಸಂಬಳದಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. (ನಾರಸಿಂಹಾದಿಗಳ) ಇಷ್ಟದೇವರಾದ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ (ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ) ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಪವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ (ಆತನಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ದುಃಖವುಂಟಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ದ್ವೇಷದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಶಾಪಭೀತನಾಗಿ ನನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣು ಬರುತ್ತಾನೆ.

(1) "ಪೂರ್ವಂ ಹಯಾಸ್ಯಚರಣಸ್ಮರಣೋತ್ಪನ್ನಕೋಽಪಿ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಯಗ್ರೀವ ಪೂಜೆ ತಪ್ಪಿದರೂ ಕೃತಿಯ ಪಠಣ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಭಾವ. ಸೀತಾಪತಿ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತರ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ.." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಭಕ್ತೇರ್ನಾಸ್ತಿ ತತೋಽಧಿಕಂ" (39)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

6.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/32-39)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಮಾನಿನಂ ಮಾನಂ ಹಿತ್ವಾ ಮತ್ಪಾದಸೇವನಮ್|

ಕುರ್ವಾಣಮನಿಶಂ ವಿದ್ವನ್ ಮಾ ತ್ಯಜಸ್ತ್ವ ಮಮಾಯಿನಮ್||11-32||

ಮದ್ವೇತನಾನ್ನಂ ಭುಷ್ಣಾನಾಃ ಯೇ ವೈ ಕುಜನಬುಧಯಃ|

ತೇಷ್ಟೇಕೋಽಪಿತು ಮತ್ಪದ್ಯಂ ತದರ್ಥಂ ವಾ ನ ವಕ್ಯಹೋ||11-33||

ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಂ ವದತಾಂ ಪುತ್ರ ತದರ್ಥಂ ವದತಾ ತಥಾ|

ಮದ್ವೇತನಾಂ ದದಸ್ವ ತ್ವಂ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾ ದದಸ್ವ ಭೋಃ||11-34||

ಮದ್ವೇತನೇನ ಶೂನ್ಯೇಽಸ್ಮಿನ್ ವಿಪ್ರೇ ಜಾತಃ ಪರಾಗ್ರಹಃ|

ಜನೇಷು ವಕ್ತಿ ಮತ್ಪದ್ಯಂ ತದರ್ಥಂ ಮಯಿ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ||11-35||

ಹೇ ವಿದ್ವನ್! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಗರ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡುವ ಮಾನಿತನಾದ (ಅಥವಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನಾದ) ನಿಷ್ಕಪಟಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನೀನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ (ಮಠದಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ) ವೇತನದಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವ (ದೈತ್ಯಾವೇಶದಿಂದ) ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೋ, ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಲೀ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇತರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.) ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ನೀನು ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ (ಮಠದ ಸೇವಕರಿಗೆ) ವೇತನವನ್ನು ಕೊಡು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ. ಅವರನ್ನು ಕೃತಿಪಾಠದಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವ.) [ಇದರಿಂದ ಗುರುರಾಜರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಧನಾದಿಗಳಾಗಲೀ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಾದಿಗಳಾಗಲೀ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಕೃತಿ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಮುಖರಾದವರು ಅಭಕ್ತ ಸದೃಶರಾಗುವರೆಂದು

ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ]. ನನ್ನ ವೇತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುವ ಜನರು (ಕೃತಿಪಠಣ ಮಾಡಿ) ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. (ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ವೇತನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ಸಮೀಚೀನ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಎಂದು ಕೃಮುತ್ಯಯುಕ್ತಿ.)

35ನೇ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂಬಳವಿಲ್ಲದ ಈ ವಿಪ್ರ, ಕೃತಿ ಪಾರಾಯಣಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಇತರರಿಗೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನೌಕರರು ಕೃತಿ ಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಎಂದು ಕೃಮುತ್ಯಯುಕ್ತಿ. ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಏಡಮೂಕನಿಗೆ ಆ ದೇಹ ಹೊಗಿ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ "ಪೌರಾಣಿಕ" ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಥವೇ ಯುಕ್ತ. ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗಲ್ಲಾ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನೀನೂ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗು. ಆತನನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ ಎಂದು ಭಾವವು. ಸೀತಾಪತಿಯು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತನಾದವನೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. 36ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಹಂ ಶಪೇ ಸುಪಾಪಿನಂ ಕುಪಾತ್ರಸಾದಭೂಧ್ನಮ್ |

ಮಯಾತ್ರ ಜೀವಿತಂ ಬಹು ಸುಪುತ್ರ ಮಾ ದದಸ್ವ ಹ || 11-36 ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಗುಣಮಣಿಂ ಶೃಣು ಪುತ್ರಚಾರುವೀಚಿತಸುಚಾಮರಪಾಣಿಮ್ |

ಪುಣ್ಯಪೂರ್ಣಗುಣಭೂಷಣಕೀರ್ತೇರಗ್ರಜತ್ಯ(ಮಿಮಂ) ಮಮ ಮಾ ತ್ಯಜ ತೂರ್ಣಂ || 11-37 ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಗುಣವಂತಂ ಚ ಋಣವಂತಂ ಗುಣಾರ್ಣವಮ್ |

ಜಾನೀಹಿ ಗುಣಿನಃ ಫಣಿನೋ ವದಸ್ವಸ್ಯ ಚ ತದೃಣಮ್ || 11-38 ||

ಋಣಾನುಕ್ತಿಶ್ಚ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾನುಕ್ತಿರ್ನ ಸಂಶಯಃ |

ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತೇ ಪ್ರದತ್ತೇ ಹಿ ಭುಕ್ತೇರ್ನಾಸ್ತಿ ತತೋಽಧಿಕಮ್ || 11-39 ||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಸುಪಾಪಿಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ) ಧನವು ಕುಪಾತ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗುವುದು. ನಾನು ಆ ಸುಪಾಪಿಯನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ

ನಾನು ಬಹುಕಾಲ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! "ಪುಣ್ಯ ಪೂರ್ಣಗುಣಭೂಷಣಕೀರ್ತೇ!" ಹೇ ಅಣ್ಣ! ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವವನೇ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಗುಣಮಣಿಯಾದ, ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ಬೀಸುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು (ದುಷ್ಟರ ದುರುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ವಿಪ್ರನು ಗುಣವಂತನು, ಸಾಲಗಾರನು, ಗುಣಸಾಗರನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಗುಣವಂತನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಅವನ ಸಾಲದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಹೇಳು. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಾಲದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಋಣ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಜ್ಯವಿತ್ತೇ ಪ್ರದತ್ತೋ=) ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳು ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ (ಭುಕ್ತಿಯು) ಮರ್ಯಾದೆಯು ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

(1) ಅಗ್ರಜತ್ವ ಮಮ=ಅಣ್ಣ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವವನೇ! ವಿಪ್ರನು ಯತಿಯಾದಾಗ ಸೀತಾಪತಿಯನ್ನು ಮರಿಯರು ಅಣ್ಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಸೀತಾಪತಿಯು ಶೇಷನಿಗೆ ಹೇಳಿ ವಿಪ್ರನ ಋಣ ಮೋಚನೆ (ಆದಷ್ಟು ಸಾಲ ಕಮ್ಮಿ) ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(4) ಮದ್ವಾಚಂ ..... ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ ಮಾ ವೃಧಾಕುರು (39 1/2) '1/2 ಶ್ಲೋಕ, ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಂಜಾತ ವಿಪ್ರ ಗುರುಶೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣ. ಆನಂತರ 'ಮನ್ಮಠಸ್ಯಾಧಿಪತ್ಯೇ....' ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ 'ನಾಗಶಯನ ಸುಬುಧಿಮಾನ್' (43 1/2ವರೆಗೆ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಂಜಾತ ವಿಪ್ರ ಪರಮಗುರು ಶೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವ್ಯಭವವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

7.ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಸಂಜಾತವಿಪ್ರಗುರುಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ(11/10)

ಮದ್ವಾಚಂ ನನ್ನನ ತ್ವಂ ಹಿ ಸರ್ವಥಾ ಮಾ ವೃಧಾ ಕರು|

8.ವಿಪ್ರಪರಮಗುರುಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/41-44)

ಮನ್ಮಠಸ್ಯಾಧಿಪತ್ಯೇತು ವಿಠಲಂ ಪಟ್ಟವರ್ಧನ||11-40||

ಸ್ಫುಟಂ ಕಾರ್ಯಪಟುಂ ಮತ್ವಾ ಪಟ್ಟಪಚ್ಛೋಟಿಕಾಂ ದಿಶ|

ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕೇ ಬುದ್ಧಿಃ ಸ್ಯಾತ್ತಸ್ಯ ನತು ಸಾಹಜಾ||11-41||

ನಿವೇದನಾಮಿದಾನೀಂ ತು ಸಮ್ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚನ ಸಂಶಯಃ|

ಹೇ ನಂದನ! (ವಿಪ್ರನ ಗುರುವಾದ ಪುಷ್ಯಾನಕ್ಷತ್ರಸಂಜಾತ ಸುತೃಪ್ತ ವಿಠಲ!) ನೀನು (ವಿಪ್ರನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದೆಂಬ) ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವವು.) ಹೇ ಪಟ್ಟವರ್ಧನ! (ಪುಷ್ಯಾನಕ್ಷತ್ರಸಂಜಾತ ವಿಪ್ರನ ಪರಮಗುರುವೇ) ನನ್ನ ಮಠಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಠಲನು ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಡು. ಹಿಂದೆ (ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದಿಂದಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ) ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ (ಅದು ಅವನ) ಸಹಜ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷಮಾರ್ಹನು).

ರಥೋತ್ಸವಸ್ಯ ಭಾರಂ ತಂ ಧರ್ತಾ ತರ್ತಾ ಸ ಏವತು||11-42||

ತದನ್ಯಃ ಕೋ ಭವೇತ್ಪತ್ರ ಸಮರ್ಥಃ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೇ|

ನಾಗಶಯನಸ್ಯ ಮನಸಃ ಸಂಕಲ್ಪಂ ಸಮ್ಪ್ರಪೂರಯ||11-43||

ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ ತದ್ಭಕ್ತಿಂ ನಾಗಶಯನಃ ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

ಹೇ ಮತ್ಪುತ್ರ! (ವಿಪ್ರನ ಪರಮಗುರುವೇ!) ರಥೋತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಅವನೇ (ವಿಠಲನೇ) ಹೊತ್ತು ನಡೆಸುವನು. ಅವನ ಹೊರತು ಆ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ವಿಠಲನಿಗೆ ಮಠಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂಬ) ನಾಗಶಯನನ ಮನಸ್ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು. ನಾಗಶಯನನು ಸುಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪರಮ ಗುರು ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಮದ್ವಾಕ್ಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರತಿಬಂದೀದುರುತ್ತರಾ" (47 1/2)ವರೆಗೆ ದುಷ್ಟ ಪುರುಷವಿಶೇಷಶೋತ್ಯಕಶ್ರಕರಣ. ವಿಠಲನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದಾಗ್ಯೂ

ಸ್ವಭಾವತಃ ಯೋಗ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದು ಹೇಗೆಂಬ ಶಂಕೆಗೆ ತನ್ನ ವಾಕ್ಯವೇ ಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಮಾನಸಂ ಸಿದ್ಧಂ ಸರ್ವಸಂಘಾಹ್ಯಮೇವ ಹಿ||11-44||

9.ದುಷ್ಟಪುರುಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/45-48)

ಚೋದ್ಯಾನರ್ಹೇ ತು ಮದ್ವಾಕ್ಯೇ ಚೋದ್ಯಂ ಕುರ್ವನ್ವಪತ್ಯಧಃ|

ಭಾವನಾತ್ಮಕಶಬ್ದೇಷು ಜ್ಞಾತವ್ಯೋ ಭಾವ ಏವ ಚ|| 11-45||

ಅಹಮಾವಿಷ್ಟವಾನ್ವಿಪ್ರೇ ಕದಾಚಿನ್ನ ಕದಾಚನ|

ಮತ್ಯ ತಾ ದೋಷಶಂಕಾ ಚೇದ್ದೋಷೇ ಪರಿಹೃತೇ ಸತಿ||11-46||

ಭವತಾಂ ಮಾತೃದೋಷೋಪಿ ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯಭೀಚಾರಶಂಕಯಾ|

ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾತ್ ನ ದೋಷಶ್ಚೇತ್ ಅಶರೀರತ್ಯತಸ್ತಥಾ||11-47||

ಪ್ರಕೃತೇಽಪಿನದೋಷಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಬನ್ದೀ ದುರುತ್ತರಾ|

(ಹೇ ದುಷ್ಟ ಪುರುಷರೇ!) (ವಿಠಲನು ಸತ್ಯಸ್ವಭಾವದವನೆಂಬ) ನನ್ನ ವಾಕ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದುದು, ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವು. ನನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವವರು (ಅಥವಾ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆ ಮಾಡುವವರು) ಅಧಃಪತನ ಹೊಂದುವರು. (ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ) ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ (ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಉಪಾದಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ) ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಭಾವ(ಸೂಚಿತಾರ್ಥ)ವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ನಾನು ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ವಿಪ್ರನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅವನು ನನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಂದ ಸಾಕಲೈನ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು.) ದೋಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೆ ಎಂದು ಶಂಕಾ ಮಾಡಿದರೆ, ವ್ಯಭಿಚಾರ ಶಂಕೆ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯಲ್ಲೂ ದೋಷವಿದೆ (ಎಂದು ಹೇಳುವೆನು) ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅಶರೀರಜನ್ಯತ್ವದಿಂದ ಈ

ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ದುರುತ್ತರಕ್ಕೆ ಇದು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವ ಉತ್ತರ.

(1) ತಮಗೆ ಅಶರೀರತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರಭಿಮಾನಿತ್ವಾತ್ ಶರೀರ್ಯಪ್ಯಶರೀರವಾನ್" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಾನರಹಿತರಾದ್ದರಿಂದ ಶರೀರವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅಶರೀರತ್ವವು ಕೂಡುತ್ತದೆ. ತಮಗೆ ಅಶರೀರತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ವಾಯುತುಲ್ಯತ್ವವೂ ನಿರ್ದೋಷತ್ವರೂಪವಾದ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ದುಷ್ಟಪುರುಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ).

(2) "ಜನಾಃ ಸುಪಾಪಿನಃ...." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ "ಗುರುತ್ವಾತ್ಕುರುಕಾರುಣ್ಯಂ...." (58 1/2)ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷತ್ವವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷ ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೂ, ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಸುಗೂಢ ವೈಭವದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಹೇಳಿರುವರು.

10.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/49-58)

ಜನಾಃ ಸುಪಾಪಿನಃ ಸರ್ವೇ ಕಲಿನಾವಿಷ್ಟಚೇತನಾಃ|| 11-48||

ಕತ್ಥನಂ ವಾವದೂಕಾಸ್ತೇ ಕುರ್ವಂತಿ ಮಮ ಸನ್ನಿಧೌ|

ಕದನೇ ಚೋದ್ಯತಾಃ ಸರ್ವೇ ವದನೇ ಭಸ್ಮವಾಸಿನಃ|| 11-49||

ಮಯಿ ಜೀವತಿ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಮತ್ಪ್ರಿಯಾ ಇವ ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಮ್|

ಪರನ್ಯರ್ಥಂ ವದನ್ಯೇತೇ ಮತ್ಪ್ರತಾರಣಬುದ್ಧಯಃ|| 11-50||

ಇದಾನೀಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯಂ ಮೇ ತೇಷ್ಟೇಕೋ ಪಿ ನ ವಕ್ತ್ಯಹೋ|

ಅಹಂ ನೈವೇತಿ ದುರ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಜಾನೇ ಸರ್ವಮನೋಗತಮ್|| 11-51||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) (ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ) ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ ಕಲಿಯಿಂದ ಆವಿಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸುಪಾಪಿಗಳಾಗಿ, (ಉತ್ತಮರಲ್ಲಿ) ಕಲಹಶೀಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ನನ್ನ (ವೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಡಾಯಿಕೊಚ್ಚುವರು. (ನನ್ನ ಋಜುತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥ ಕಲಹ ಮಾಡುವರು.) ಎಲ್ಲರೂ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ (ಸ್ವಮತ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೇ) ಯುದ್ಧಕರಣ ಶೀಲರಾಗುವರು. (ಕೆಲವರು) ನನ್ನ ಜೀವಿತ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೋ ಎಂಬಂತೆ ವಂಚನೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ (ರುಕ್ಮಿಣೀಶ ವಿಜಯಾದಿ) ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ (ನಾನು ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿತನಾಗಿದ್ದರೂ) ನಾನು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವಾಷ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನೋಗತವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

ಯೋ ನ ವಕ್ತಿ ಚ ಮತ್ವದ್ಯಂ ತದರ್ಥಂ ವಾ ಮದಾಶ್ರಯೇ|

ತಸ್ಯಾಶುಭಂ ಭವತ್ಯೇವ ಪಶ್ಯ ಮೇ ತಪಸಃ ಫಲಮ್||11-52||

ಇಮಾಂ ಕೃತಿಂ ಮಮ ಸ್ವಾಷ್ಟೀಂ ಆದರಾದ್ಯಸ್ತು ವಕ್ಷ್ಯತಿ|

ತಸ್ಯ ಶ್ರೀಶಃ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ ಶುಭಂ ದಾಸ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಃ||11-53||

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ತ್ರಿವಾಚಾಪಿ ಮಯೋಚ್ಯತೇ|

(ಶೃಣ್ವತಾಂ ಪಠತಾಂ ಚಾಪಿ)

ಪಠತಾಂ ಶೃಣ್ವತಾಂ ಚಾಪಿ ಸರ್ವಸಮ್ಪದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ|| 11-54||

ನನ್ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಯಾರು ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಅಶುಭವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವನ್ನು ನೋಡು. ಈ ನನ್ನ ಸ್ವಾಷ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಯಾರು ಹೇಳುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಶನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಶುಭವನ್ನೇ ಕೊಡುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯವು ಸತ್ಯವು ಪುನಃ ಸತ್ಯವು ಎಂದು ಮೂರಾವರ್ತಿ (ಅಥವಾ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯುಗಳ ವಚನದಂತೆ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು) ಪಠಿಸುವವರಿಗೂ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಪುತ್ರ ತೇ ಸುಪ್ರನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಮತ್ರಸಾದಾಪ್ತಸುಪ್ರಭ|

ಮಿತ್ರ ತೇ ಸುಪ್ರತಾಪೋಽಯಂ ಕೃತಿಮೋ ನ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ||11-55||

ಹಯಾಸ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋದಾಸ್ಯಂ ಮಯೋಪಾಸ್ಯಂ ಚ ಭೂರಿಷಃ|

ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ಯಂ ಸದಾ ವಶ್ಯಂ ಉಪಾಸ್ಯ ತ್ವಂ ಸುಖೀ ಭವ||11-56||

ಏವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾತ್ಸುಗೂಢಮಾಶ್ಚರ್ಯಭೂತಂ ಮಮ ವೈಭವಂ ತು|

ಪುತ್ರ ಚೈತತ್ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಕುರು ತ್ವಂ ಮಿತ್ರೋ ಯಥೈವಾನ್ಲಕಾರಸ್ಥಮರ್ಥಮ್||11-57||

ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಪುತ್ರನೇ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಾಪವು (ಪ್ರಭಾವಯುಕ್ತವಾದ ಆಚರಣೆಯು) ಕೃತ್ರಿಮವಲ್ಲವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇ ಮಿತ್ರ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದಲೂ ನನ್ನಿಂದಲೂ ಉಪಾಸ್ಯನಾದ (ಭಕ್ತಿಯಿಂದ) ಸದಾ ನನ್ನ ವಶನಾದ (ಅಥವಾ ಸದಾ ಅವಶ್ಯನಾದ) (ಬಾದರಾಯಣಾತ್ಮಕ, ಬಾಲಗೋಪಾಲಾತ್ಮಕ) ಪ್ರಸನ್ನ ವದನನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ನೀನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಯಾಗು. ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ಈ ನನ ಗೌಪ್ಯಾರ್ಥ ಉಳ್ಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಯವಾದ ವೈಭವವನ್ನು ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನಿಂದ ಕೇಳಿ ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೇ ನೀನು ನನ್ನ ವೈಭವದ ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನು (ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸು.

57ನೇ ಶ್ಲೋಕವು V-10ನೇ ಶ್ಲೋಕಾತ್ಮಕವು.

ಪುತ್ರ ತ್ವಂ ವಿಪ್ರವರ್ಯಸ್ಯ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವ ಪ್ರಭೋ|

ಪ್ರಭುತ್ವಾತ್ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೋಽಯಂ ವಿಪ್ರೇ ನ್ಯಾದೈಹಿಕಪ್ರದಃ||11-58||

11.ನೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/59-63)..ಅಜ್ಞಾನಹಾರಿಣಮಿತ್ಯಾರಭ್ಯ

ಗುರುತ್ವಾತ್ಕುರು ಕಾರುಣ್ಯಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯಾಜ್ಞಾನಹಾರಿಣಮ್|

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ!) ಹೇ ಪ್ರಭೋ! (ಹೇ ಸಮರ್ಥನೇ!) ನೀನು ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದಯೆಯು ಈ ವಿಪ್ರನ ಐಹಿಕ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ನಿನ್ನ ಗುರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ

ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರು. (ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಐಹಿಕ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸುಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು.)

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ಅಜ್ಞಾನಹಾರಿಣಂ" ಎನ್ನುವುದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(3) "ಅಜ್ಞಾನ ಹಾರಿಣಂ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶುಭ ಸತ್ಯ ತೇ ಹರೇ" (63) ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶೋಭಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಹೇಳಿದ ಆಖ್ಯಾನದ ಶ್ರವಣವು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಅವನಿಂದ ಕರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ತಾನು ಬರುವುದಾಗಿಯೂ, ತನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಚಿರಂಜೀವತ್ವವೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭಗವತ್ಪೂಜಕತ್ವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ಲೌಕಿಕ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತುತ್ರೇಣಾದರಾರ್ಥೋಕ್ತಂ ಮತ್ಯ ತೇರರ್ಥಮಜ್ಞಸಾ|| 11-59||

(ಶ್ರುಣು ಸೀತಾಪತೇ)

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ (ಹರಿಗುರುಗಳ) ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ನನ್ನ ಸ್ವಾಪ್ನಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡು.

ಶ್ರುಣು ಸೀತಾಪತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸತ್ಯತೇ ತೇ ಶುಭಾಪ್ತಯೇ|

ತ್ವಾಮಾಗತಮಹಂ ಜಾನೇ ಚಿರಾದಾಗತವಾನಸಿ|| 11-60||

ಕರಾಯಾಗತವಾನಸ್ಮಿ ಸುರಲೋಕಾತ್ಸು ಪರ್ವಸು|

ಚಿರಂ ಜೀವ ಚಿರಂ ಜೀವ ಸುಖೀ ಭವ ಸುಖೀ ಭವ|| 11-61||

ಮಮಾಶೀರ್ವಚನೇನೈವ ಹಯಗ್ರೀವಪರೋ ಭವ|| 11-62||

ಸುತ ಸುತತ್ವಮತ ಸನ್ಮತೇ ಕುತಃ ಕುಮತಿರತ್ರ ತವ ಮತ್ಯಸಾದತಃ|

ವಿತತಭಕ್ತಿಯುತ ಮತ್ವದೇ ಸದಾ ಕೃತಸಮಸ್ತಶುಭಸತ್ಯತೇ ಹರೇಃ|| 11-63||

ಹೇ ಸತ್ಯತೇ! (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ) ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡು. (ಪುನಃ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ) ಬಂದಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಬಹುಕಾಲದ ನಂತರ ಬಂದಿರುವಿ. (ಅಂದರೆ ಬಹುಕಾಲದ ನಂತರ ನೀನು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನಾನು

ಬಲ್ಲೆ ಎಂದರ್ಥ.) ನಿನ್ನಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ (ಯಜ್ಞರೂಪವಾದ) ಕರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆನು. ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗ. ಸುಖಿಯಾಗು. ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಭಕ್ತನಾಗು. ಹೇ ಸುತ! ಹೇ ಸುತತ್ವಮತೇ! ಹೇ ಸನ್ಮತೇ! ನಿನಗೆ ಕುಮತಿ ಎಲ್ಲಿ? (ಅಂದರೆ ಕುಸ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ.) ಹೇ ಕೃತ ಸಮಸ್ತ ಶುಭ ಸತ್ಯತೇ! (ಸಮಸ್ತ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನೇ!) ನೀನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಿ.

(1) ಸೀತಾಪತಿಯು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(2) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ದ್ವಿಜೇತಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕೃತೇರರ್ಥಬುದ್ಧಿಭಿಃ" (66)ರ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

(4) ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಪ್ರ, ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತಿ, ಭೂಪಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬೋಧನ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. "ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವೆನು" ಎಂಬ ಅನುಸಂಧಾನವು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬೋಧನವು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ದ್ವಿಜಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸಂಬೋಧನೆಯು ಜೀವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗಳಿಗೂ ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಭೌಮಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು." ಎನ್ನುವುದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಅನುಕಂಪದಿಂದಾಗಲೀ ಕೋಪದಿಂದಾಗಲೀ ಮುನಿಗಳಿಂದ "ನೀನು ರಾಜನಾಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿದವುಗಳಿಗೆ ಜೀವರಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಬಂದಾಗ್ಯೂ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಅನುಸಂಧಾನವು ಶಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಆ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ; ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದವುಗಳೇ ಆದುದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ.

12.ದುಷ್ಪುರುಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/64-66)

ದ್ವಿಜೇತಿ ಗರುಡಸ್ಯಾಪಿ ಸಮ್ಯಕ್ಸಂಭೋಧನಾ ಕೃತಾ|

ಪುತ್ರೇತಿ ನರಕೋತ್ತಾರಂ ಹರಿಂ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತ ವಾನಹಮ್ || 11-64 ||

ಶೇಷೇತಿ ಭೂಧರಂ ಶೇಷಂ ವ್ಯಾಸೇತಿ ವ್ಯಾಸಮೇವ ಚ |
ಸೀತಾಪತೇತಿ ರಾಮಂ ಚ ಭೂಪೇತಿ ಭೂವರಾಹಕಮ್ || 11-65 ||

ಭೂಪೇತಿ ಭೂಮೇರುದ್ಧಾರಂ ವರಾಹಂ ಚೋಕ್ತವಾನಹಮ್ |
ತಸ್ಮಾದ್ಯಾಹ್ಯೋಭಯಾರ್ಥಶ್ಚ(ಸ್ಯ) ಮತ್ಯ ತೇರರ್ಥಬುದ್ಧಿಭಿಃ || 11-66 ||

ದ್ವಿಜನೆಂದು ಗರುಡನಿಗೂ ಸಂಬೋಧನೆಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪುತ್ರನೆಂದು ನರಕದಿಂದ ದಾಟಿಸುವ ಹರಿಗೂ, ನಾನು ಹೇಳಿರುವನು. ಶೇಷನೆಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಆದಿಶೇಷನಿಗೂ, ವ್ಯಾಸನೆಂದು ಬಾದರಾಯಣನಿಗೂ, ಸೀತಾಪತಿ ಎಂದು ರಾಮದೇವರಿಗೂ, ಭೂಪನೆಂದು ಭೂನಾಮಕ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ವರಾಹ ದೇವರಿಗೂ, ಭೂಪನಂದರೆ (ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ವರಾಹ ದೇವರಿಗೂ, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜಾನಿಗಳು ಉಭಯಾರ್ಥವನ್ನು (ಅಂದರೆ ಜೀವ ಮತ್ತು ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರವಾಗಿ) ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು.

(1) ವಿಪ್ರ ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಲಯಮಾರ್ಗರೂಪನಾದ ಗರುಡ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿ, ಪುತ್ರ=ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಾಮ ನರಕದಿಂದ ದಾಟಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿ, ಶೇಷ - ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿ, ವ್ಯಾಸ - ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಬಾದರಾಯಣರು. ಸೀತಾಪತಿ - ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರಾಮದೇವರು, ಹೀಗೆ ಅವರವರಿಗೂ ಅವರವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೂ ಸಂಬೋಧನವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಗ್ಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನೇಕ ಭಕ್ತ ಪುರುಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಸುತ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಃ ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ವ್ಯಗ್ರಮಾನಿನೀ" (71 1/2)ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಭೌಮ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

13.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/67-71)

ಸುತ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಮನ್ ಕೃತ ಕೃತ್ಯಸ್ತಂ ಸಮಸ್ತ
ಯತಿಷೂತ್ರಮ(ಕೀರ್ತೇ)ಮೂರ್ತೇ |

ಮತ್ಯ ತಿಂ ವಿತತಯುಕ್ತಿಸತ್ಯ ತಿಂ ಸತ್ನು ವ್ಯಾಕುರುತ ತತ್ರ ಕೀರ್ತಯೇ || 11-67 ||

ಪುತ್ರ ಮತ್ಪುತ್ರೀಕಾಂ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾಖ್ಯಾಂ ತವಾನುಜಾಮ್ |

ಕುರು ಸತ್ಪಾತ್ರದಾನಂ ತೇ ಕನ್ಯಾದಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ || 11-68 ||

ಹೇ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಮನ್! ಸುತ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನೀನು ಕೃತಕೃತ್ಯನು. (ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ) ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನಿರವಕಾಶಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ, ನಿರ್ಮಲವಾದ, ನನ್ನ (ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ) ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತ್ಯಥವಾಗಿ (ಅಂದರೆ ಪ್ರಚಾರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ, ನಿನಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ನನ್ನ ಪುತ್ರಿಯಾದ, ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡು; ಕನ್ಯಾದಾನ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮದ್ಯುಕ್ತಿಭಾಷಣೈರ್ಭಾಸಿ ತ್ವದ್ವ್ಯಾ ಖ್ಯಾನಸುವಾಸಿನೀ |

ನಾನಾಪುಷ್ಪೋಲ್ಲಸತ್ಕೇಶ ಬನ್ಧಿನೀ ಭಾವಗನ್ಧಿನೀ || 11-69 ||

ವೇದವೇದ್ಯ ದ್ರೌಪದೀವ ಭಾತ್ಯನೇಕಾವರಾಪ್ಯಹೋ |

ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಾ ಖ್ಯಾನಸನ್ಮನ್ತ್ರೈರ್ದಾನಂ ಕುರು ವರೇಷು ತಾಮ್ || 11-70 ||

ತ್ವಮೇವ ತತ್ತಿತಾ ಮಾತಾ ಪಿತೃಹೀನಾಂ ತು ಮಾ ಕುರು |

ಅಹೋ ಮಮಾತ್ಮಜಾಂ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕೇತಿ ಮಮಾತ್ಮಜಂ || 11-71 ||

ವವ್ರೇ ತೀವ್ರೇಣಭಾವೇನಾಪ್ಯಗ್ರಜಂ ವ್ಯಗ್ರಗಾಮಿನೀ (ಮಾನಿನೀ) |

ನನ್ನ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ನೀನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಿ (ಅಂದರೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿ) ನಿನ್ನ ಪ್ರವಚನ ರೂಪವಾದ (ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತಳಾದ್ದರಿಂದ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕೆಯು) ಸುವಾಸಿನಿಯು (ಪರಿಮಳಭರಿತವಾದ) ನಲಿದಾಡುವ ನಾನಾ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ (ಶಿರೋಭೂಷಣರೂಪವಾದ) ಕೇಶಬಂಧ ಉಳ್ಳವಳಂತೆ, ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕೆಯು ಭಾವರೂಪವಾದ (ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬ) ಸುಗಂಧದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದವಳು. ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ) ಬಹುಜನರಿಗೆ

ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ (ಆ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕೆಯು) ದ್ರೌಪದಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಸನ್ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ವರರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡು. (ವರನಿಗೆ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪಿತೃಸದೃಶವಾದ) ನೀನೇ ತಂದೆಯು (ಪಾಲಿಸುವುದರಿಂದ) ನೀನೇ ತಾಯಿಯು. ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಪಿತೃಹೀನಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ. (ನನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾದ್ದರಿಂದ) ನನ್ನ ಪುತ್ರಿಯಾದ, ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕಳಾದ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕೆಯು ತೀವ್ರಭಾವದಿಂದ ನನ್ನ ಪುತ್ರ (ಅವಳ) ಅಣ್ಣನನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಸದೃಶರಾದ ಸುರೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು, ಎಂದು ಭಾವ).

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಅಪ್ಪಣ್ಣ: ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟಶ್ಚ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಚಿರಂ ಜೀವ ಸುಖೀ ಭವ" (89)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಮ ದಿವ್ಯ ಲೌಕಿಕಾಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ಭಾಗವತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

14.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/72-89)

ಅಪ್ಪಣ್ಣಃ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟಶ್ಚ ಶಷ್ಠಣ್ಣಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ||11-72||

ಪುಶ್ಚ ವಲ್ಲಭುಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಕಪಟೀ ಮತ್ಪದೇ ಸದಾ|

ಮತ್ತುತ್ರ ಸುಪ್ರಸಂಜ್ಞೇ ತು ಸ್ವಪ್ರಸಂಘಂ ಕರೋತಿ ಯಃ||11-73||

ತತ್ಪ್ರಸಂಘಂ ತ್ವಹಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಕುಪ್ರಸಂಘಂ ಕರೋಮ್ಯಹಮ್|

ಮತ್ತುತ್ರೇ ಕೃತಪಾಣ್ಡೀತ್ಯೇ ಪಣ್ಡೀತ್ಯರ್ಮಣ್ಡಿತೇ ಸತಿ||11-74||

ಷಣ್ಣಕೈಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಡಮ್ಭಾತ್ಸ್ವ ಪಾಣ್ಡೀತ್ಯಂ ಹಿ ಡಮ್ಭವತ್|

(ವಿಪ್ರನೇ! ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನೆಂಬುವವನು ಅಲ್ಪ ಬಲಶಾಲಿಯು, ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಲಭು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು). ನನ್ನ ಬಳಿ ಕಪಟ ಮಾಡುವನು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಋಜುತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಠಲನ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರಿ (ಭೂವಿಷಯಕ) ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ (ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧವಾದ) ಸ್ವಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಯಾರೋ (ಅವನೇ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನು.) ಅವನ ಆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು

ನಾನು ನಿಂದ್ಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ದುರ್ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಿಳಿದವನಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನರಿತವರಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರಲು (ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರಲು) (ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನು) ಬಾಲಕನಂತೆ ಡಾಂಭಿಕತನದಿಂದ ತಾನು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಿಳಿದವನೆಂದು ಷಂಡರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅಯಂ ತು ಕುಮನಾಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಹ್ಯಪ್ಪಣ್ಣಃ ಫಣಿಬುದ್ಧಿಮಾನ್ || 11-75 ||

ಶುನವತ್ಕೃತನಂ ಕುರ್ವನ್ನನ್ನನಾಗ್ರೇ ಮನಾಕ್ಷ ನಃ |

ಮನ್ನನ್ನನಪದಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಸ್ಯ ಸುಧಾಮಯೀಮ್ || 11-76 ||

ಗಾಂ ತಾಂ ವೈ ಗೋಮುಖವ್ಯಾಘ್ರಂ ತ್ಯಜ ಶೀಘ್ರಂ ದುರಾಗ್ರಹಮ್ |

ಸೋಽಪಿ ಮತ್ಪಾದಭಕ್ತಶ್ಚೇದ್ಧಿತ್ವಾ ಸ್ವಕೃತ ದುಷ್ಯ ತಿಮ್ || 11-77 ||

ಮತ್ಯ ತಿಂ ಪುತ್ರ ಶಿಷ್ಯೇಷು ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯಾ ಖ್ಯಾಂ ಕರೋತ್ಸಹೋ |

(ವಿಪ್ರನೇ!) ಈ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನು ನಿಂದ್ಯವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ಸರ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿರಲನ ಮುಂದೆ ನಾಯಿಯಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬೊಗಳುವನು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿರಲನ ಪಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಅಮೃತಮಯವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ದುರಾಗ್ರಹಿಯಾದ ಗೋಮುಖ ವ್ಯಾಘ್ರನಾದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸು. ಅವನೂ ಸಹ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ದುಷ್ಯ ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಪಾದ(ಸೇವಕನಾಗಿ) ಭಕ್ತನಾದರೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುತ್ರಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ (ಉಪದೇಶ) ಮಾಡಲಿ.

ತದ್ವೇಷಾತ್ಪುನ ಭಾಷೇಽಹಂ ಶೇಶಶಾಯಿಪದೇ ಶಪೇ || 11-78 ||

ರಾಗದ್ವೇಷವಿಹೀನೋಽಹಂ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಯಾ |

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂತ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮನ್ || 11-79 ||

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೌರವಾದೇವ ವಕ್ಷ್ಯಾ ಮೇಷ ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್ |

ನನ್ನನ ತ್ವಂ ತು ಸನ್ಮಾನಂ ಕುರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರಿಣೇ || 11-80 ||

ಪತಂತಮಮ್ಪುರಾತ್ನಂತಃ ಕುಮ್ಭಿನೀಂ ಪ್ರತಿ ಶಮ್ಭುನಾ|

ಕುಮ್ಭರಾಕ್ಷಸಭಜ್ಞೇ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಸ್ತಮ್ಭಿತೋ ಮಯಾ||11-81||

(ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನು ಈಗ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡಬಾರದು. ಅವನು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಂತರ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಆತನು ಅನಧಿಕಾರಿ). ಅವನಲ್ಲಿ (ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ) ದ್ವೇಷವಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು (ರಹಸ್ಯಾಂಶವನ್ನು) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಶೇಷಶಾಯಿಯ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಪಥ ಮಾಡಿ (ಹೇಳುತ್ತೇನೆ). ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನನಗೆ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲ. ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್! ಹೀಗೆ ಹಿಂದ (III - 83ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೋ. ಹೇ ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಇವನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. (ಇದರಿಂದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕರ್ತೃತ್ವ ಬರುವುದೆಂದಲ್ಲ) (ಏಷಃ - ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರನು. ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ನೀನು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರನನ್ನು (ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ) ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡು. ಕುಂಭರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಶಿವನು ಸಂಹರಿಸಿದಾಗ, ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಜ್ಜನರು ಭೀತರಾಗಲು, ನಾನು ಶಿವನನ್ನು ತಡೆದೆನು. (ಅದರಿಂದ ಅವನು ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ).

||ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಕುಂಭರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಷಯವಿದೆ.

ಧ್ವಜಸ್ತಮ್ಭೋ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಭುಜಸ್ಥಮ್ಭೇ ಧೃತೋ ಮಯಾ|

ಸುಜನಾನ್ ಭಜಕಾನ್ ವಿಷ್ಣೋತ್ಸವಃ ಪಾತು ಮಮಾತ್ಮಜಾನ್||11-82||

ಕುಷ್ಟರಾಯುತ ಸತ್ಪೋಽಹಂ ಕಷ್ಟನಾಭಪ್ರಿಯೇಚ್ಛಯಾ|

ಮಣ್ಣುಮತ್ಪಾಣಿನಾ ಧರ್ತಾ ಕಷ್ಟಲೋಚನ ಸನ್ನಿಧೌ||11-83||

ಅಧಸ್ತಾದುಪವಿಷ್ಣೋಽಹಮಿತಿ ಮಾ ಚಿಂತಯ ದ್ವಿಜ|

ತ್ವದಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಮಾಮಪ್ಯಧಸ್ಥಂ ವಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿಮನ್||11-84||

ಹೇ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಸೋದಾಪುರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ(ವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗದೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು) ನನ್ನಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಆ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಹಂಸವಾಹನಾರೂಢ ಗುರುರಾಜರ ಪ್ರತಿಮಾನಿರ್ಮಾಣಾನಂತರ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು.) ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವು (ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರುವ) ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ, (ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣಾದಿ ರೂಪ) ಭಜಕರನ್ನೂ, (ಶರಣಾಗತರಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರತರಾದ) ವೇದನಿಧ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಲು ಪದ್ಮನಾಭನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ನಾನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಗಜ ಬಲಉಳ್ಳವನು. ಶ್ರೀ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮನೋಹರವಾದ ಹಸ್ತದಿಂದ (ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇ ದ್ವಿಜನೇ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ನಾನು ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ, ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು (ನಿನ್ನನ್ನು ಉನ್ನತ ಪದವಿಗೆ ಒಯ್ಯುವನೆಂದು) ತಿಳಿ. (ಇದು ಉತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳ ಕೃಪಾಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿ ಎಂದು ಭಾವವು).

ಮತ್ಯ ತಶ್ಚಾತ್ರ ಸನ್ಮಾನೋ ವಾಙ್ಮಾತ್ರೇಣ ಕುತೋಽಭವತ್ |
ಪಚ್ಛೋಟಿಕಾಽಪಿ ನೋ ದತ್ತಾ ತವ ವಿಪ್ರ ಮಮಾಗ್ರತಃ || 11-85 ||

ಋಣಾನ್ನಿಷ್ಯ ತಿರಪ್ಯಾಶು ನ ಕೃತಾ ತವ ಶೋಭನ |
ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತಂ ಪ್ರದತ್ವಾತು ಋಣಾನ್ಮುಕ್ತಃ ಶನೈಃ ಶನೈಃ || 11-86 ||

ಭೋಜನಾರ್ಥಂ ಮಧುಕರವೃತ್ತಿಂ ಕುರು ಯಥಾ ಪುರಾ |
ಮತ್ಯ ತಿಶ್ಚಾಪ್ಯಶ್ಮಗತಾ ನ ಕೃತಾ ಪಶ್ಯ ಸ(ತ)ನ್ಮತೇ || 11-87 ||

ನನಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸನ್ಮಾನವು ಕೇವಲ ಮಾತಿನ ಸನ್ಮಾನವಾಯಿತು. (ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ) (ಅದೇನೆಂದರೆ) ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಮುಂದೆ (ವಿಠಲನಿಂದ) ನಿನಗೆ ಸಮಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರವು ಕೂಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಹೇ ಶೋಭನ! ನಿನಗೆ

(ಅವನಿಂದ) ಋಣ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯವೂ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. (ನೀನು) ಅನುಭವಿಸುವ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗು. ಹೇಗೆ (ಜೇನು ಹುಳುಗಳು ನಾನಾ ಪುಷ್ಪರಸದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತವೋ) ಹಾಗೆಯೇ (ಯತ್ಯಾಶ್ರಮೋಚಿತ) ಮಧುಕರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ (=ನಾನಾಗೃಹಸ್ಥರುಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭಿಕ್ಷೆಗಳಿಂದ) ಜೀವಿಸು. ನನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯು ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾ (ಬಾದರಾಯಣ) ವಿಷಯಕವಾದುದೆಂದು (ವಿಠಲನಿಂದ) ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಹೇ ಮತೇ! (ಬುದ್ಧಿಮನ್!) ಅದನ್ನು ನೋಡು. (ನಿನ್ನಿಂದ ಅದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.)

ತಸ್ಮಾತ್ತವೈಹಿಕಾ ಭಾವೇಽಪ್ಯಮುತ್ರಾರ್ಥೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಮತ್ರಸಾದಾನ್ನ ಸನ್ದೇಹೋ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ಸರ್ವಥಾ || 11-88 ||

ಐಹಿಕೋಽಪಿ ಯಥಾ ಕಾಲೇ ಕಿಂಚಿತ್ಕಿಂಚಿದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಶ್ರೀಶಪ್ರಸಾದಾದಾವಾಸೋಽಪ್ಯತ್ರಾಪಿತು ಭವಿಷ್ಯತಿ || 11-89 ||

ಅಹಂ ತು ಗತ್ವಾ ಚಾಯಾಸ್ಯೇ ಚಿರಂ ಜೀವ ಸುಖೀ ಭವ |

ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಐಹಿಕ ಫಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಾರತ್ರಿಕ ಫಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ. ಸರ್ವಥಾ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡು. ಐಹಿಕ ಫಲವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಈಗ) ನಾನು (ಅನ್ಯತ್ರ) ಹೋಗಿ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಭೂಜ್ಯ ವಿತ್ತ ದೂರಕುವ) ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀನು ಹೋಗುವಿಯೋ (ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ) ಬರುತ್ತೇನೆ. ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು; ಸುಖಿಯಾಗು.

ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. "ದ್ವಿಜ ಸಮಾಜನತ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕ್ಷೀಬ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾನ್ " (96)ರ ವರಗೆ ವೇದನಿಧಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿಪ್ರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಕ ವೇದನಿಧಿಗೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯಿಂದ ಉತ್ಪತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅನುಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪ ಭೌಮ ಲೌಕಿಕ ಭಾಕ್ತ ವೈಭವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

15.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(11/90-95)

ದ್ವಿಜಸಮಾಜನತ ಸಜ್ಜನಪ್ರಿಯ ಕುಜನ (ಭಜ್ಜನ) ಭರ್ಜನ ಮಮಾತ್ಮಜ ಭೋಜ|
ದ್ವಿಜವರಸ್ಯ ಋಣಜಾಂ ಸುರುಜಂ ವೈ ಸುಜನಶ್ರೇಷ್ಠ ಹರ ಮಜ್ಜನೈರ್ದ್ವಿಜೈಃ||11-90||

ವೇದಾಂತವೇದ್ಯ ಮಮ ಸಾನ್ತದಯಾನಿಧೇಽದ್ಯ|
ತ್ವಂ ವೇದವೇದ್ಯ ಪದಪದ್ಮಸುಧಾರಸಾಬ್ಧೌ||11-91||

ಧೀಮನ್ದರೇಣ ಮಥಿತೇ ಸತಿ ಭಾವಚಿನ್ತಾ|
ರತ್ನಂ ಗೃಹೀಷ್ಟ ತವ ಭಾಗದಶೋತ್ತರಾಚ್ಚ||11-92||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮೂಹದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವನೇ! ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನೇ! ದುರ್ಜನರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವವನೇ! (ಐಹಿಕ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಫಲವನ್ನು) ಭೋಗಿಸುವವನೇ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನೇ! ಸುಜನ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! (ವೇದನಿಧಿಯೇ) ನನ್ನವರಾದ ದ್ವಿಜರಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ, ಈ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನ ಸಾಲದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು. (ಅವರನ್ನು ಋಣಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದರ್ಥ). ವೇದಪದದ ನಂತರವಿರುವ ನಿಧಿ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನೇ! ನನ್ನ ನಿಬಿಡವಾದ ದಯಾನಿಧಿಯೇ (=ನನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಕೃಪಾಪಾತ್ರನೇ) (ಹೇ ವೇದನಿಧಿಯೇ!) ನೀನು ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರ ಪದ್ಯಗಳೆಂಬ ಸುಧಾರಸ ಸಾಗರ (ಸದೃಶವಾದ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಬುದ್ಧಿ ಎಂಬ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಿಂದ ಕಡೆದು, ನಿನ್ನ ಭಾಗವಾದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯರೂಪ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ಅಂದರೆ ವೇದನಿಧಿಗಳ ವೃತ್ತಾಂತ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದರ್ಥ.)

ವೇದಾಂತವೇದ್ಯ ಸುಜನಾಭಿಸುಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ
 ತ್ವಂ ಕುಣ್ಡಮಣ್ಣಲಸುದರ್ಶನತೋ ಭವಾದ್ಯ |
 ತ್ವಂ ವೇದವೇದ್ಯ ಕುಮುದಸ್ಯ ಪ್ರಮೋದಕಾರಿ
 ಮತ್ಪಟ್ಟದಿವ್ಯಸರಸೀತಟಜಸ್ಯ ಕಾಮಮ್ || 11-93 ||

ತ್ವಾಂ ವೇದವೇದ್ಯಮಪಿ ವಾಂ ಸಹಿತೌ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
 ಸನ್ನೋಷಸಂತತಿರಭೂನ್ಮಮ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ |
 ಪೂರ್ವಂ ಯಥಾ ಚ ಸುರವರ್ಯರಘುಪ್ರವೀರಮ್
 ತಸ್ಯಾನುಜಂ ದಶರಥಸ್ಯ ಬಭೂವ ಮೋದಃ || 11-94 ||

ರಥೋತ್ಸವಸ್ಯ ವಿಘ್ನಾನಿ ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿದಪ್ಯಹೋ |
 ಸ್ತನ್ಯ ಪ್ರಪಾತನಾದೀನಿ ತಾನಿ ವಾರಿತವಾನಹಮ್ || 11-95 ||

ಮದ್ಯಯಾತ್ ಕೃದ್ಧ ವಿಘ್ನಾನಾಂ ಪುನರುದ್ಧರಣಂ ಬುಧ |
 ನೈವೇತಿ ಸುಮನೋಜ್ಞೋಽಹಂ ಕ್ಲೀಬಶಬ್ದಂ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾನ್ || 11-96 ||

ಹೇ ವೇದಾಂತವೇದ್ಯನೇ! (ಹೇ ವೇದನಿಧೇ!) (ಹೇಗೆ ಚಂದ್ರನು ಮಂಡಲ ದರ್ಶನದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದವನಂತೆ ಆಗುವನೂ ಹಾಗೆಯೇ) ನೀನು ಸುಜನರೆಂಬ ಸಾಗರವನ್ನು (ಆನಂದಗೊಳಿಸುವ) ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ (ಹೋಮ) ಕುಂಡಗಳ ಮಂಡಲಗಳೊಡನೆ ಕಾಣುವ (ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ) ಉತ್ಪನ್ನನಾಗು. (ಇದರಿಂದ ವೇದನಿಧಿಗಳ ದ್ವಿತೀಯ ಜನ್ಮ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ ಕುಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ) ನೀನು ನನ್ನ ಪಟ್ಟರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯ ಸರೋವರದ ತಟದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದಂತೆ ಇರುವ ಬಾದರಾಯಣರಂಬ ಕುಮುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಕಾರಿಯು. (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಬಾದರಾಯಣರು ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ.) ಹೇಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನೂ, ಅವನ ಅನುಜನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಜತಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದಶರಥನು ಆನಂದಪಟ್ಟನೋ, ಹಾಗೆಯೇ (ಯತಿಯಾದ) ನೀನೂ ಬಾದರಾಯಣರೂ

ಒಟ್ಟಿಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ! ನಾನು ಸಂತೋಷಭರಿತನಾದೆನು. ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ, ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ ಪತನಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಾನು ನಿವಾರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೇ ಬುಧನೇ! ಅನ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ನಾನು (ವಿಘ್ನಾನಿ ಎಂದು) ನಪುಂಸಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. (ಆದ ಕಾರಣ) ನನ್ನ ಭಯದಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರ ವಿಘ್ನಗಳು ಪುನಃ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಇದರಿಂದ ವೇದನಿಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವುವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು.)

ಪಂಚಮ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ 11ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಬಹಳ ವೈಭವಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ದ್ರಾಃ||11-97||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||11-98||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||11-99||

ಯಚ್ಚೈಣ್ಣತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹಠೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||11-100 ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕ ವಾಗೀಶ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣ ಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || 11-100 || || ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||12-111||

ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕವಾದ ಭಜನಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕ ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳು

ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರ ಶೇಷ ಸೀತಾಪತಿಗಳು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. 1 ರಿಂದ 4 ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಭಜನಪರ್ವಗಳು, 5 ರಿಂದ 11 ವೈಭವ ಪರ್ವಗಳು. ಈ ವೈಭವ ಪರ್ವದಲ್ಲೂ 10, 11ನೇ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಈ ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಗತಿ ಇಲ. ಪ್ರಥಮ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯೋಕ್ತ ಭೂಪನಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕುದಾದ ವಿಪ್ರನ ಶಿಬಿಕಾರೋಹಣರೂಪ ನಿದರ್ಶನವೂ, ಶೇಷನ ಕರ್ತವ್ಯ, ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಯತ್ನರೂಪ ನಿದರ್ಶನವೂ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(12/1-2)

ಓಂ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಭೂಪೇನ ಶಿಬಿಕಾರೋಹಣಂ ಕೃತಮ್|

ತವ ವಿಪ್ರ ನ ಸಂದೇಹಶ್ಚೇತ್ಸರ್ವಂ ಹಿ ನಿದರ್ಶನಮ್||12-1||

ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಶೇಷೇಣ ಕೃತೋ ಯತ್ನಸ್ತವಾಪ್ರಯೇ|

ವೃತ್ತೇರ್ನಚಾನ್ಯಥಾ ವಿಪ್ರ ಚಿಂತಯ ತ್ವಂ ಸುಖೀ ಭವ||12-2||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ, ರಾಜನಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆಯು ನಿನಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ (ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ) ನಿದರ್ಶನವು. ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದಿವೆ. ಇತರ ಭವಿಷ್ಯಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಂಬು, ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡವೆಂದು ಭಾವ.) ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಶೇಷನಿಂದ ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಅನ್ಯಥಾ (=ಶೇಷನಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲ್ಪಡದಿದ್ದರೆ) ಇದು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಸುಖಿಯಾಗು.

(1) ಶಿಬಿಕಾರೋಹಣ - IV - 90. (2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (3) "ಮದ್ಧತ್ತಾಚಾರ್ಯ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಂ ವಕ್ಷತು ..... (5)ರವರೆಗೆ ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

2.ಬಹುಭಕ್ತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/3-5)

ಮದ್ಧತ್ತಾಚಾರ್ಯನಾಮ್ನಾ ತು ಯಃ ಕಶ್ಚಿದ್ವಾ ನರಾಧಮಃ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನ ಭಣತ್ಯನ್ಯಃ ಕುಣಪೇನ ಕಿಮನ್ತರಮ್||12-3||

ವೃನ್ದಾವನಪದೋಪೇತ ತನ್ನಾಮೈವಾಹ್ಯಯತ್ಪ್ರಿಮಮ್ |

ಯೇ ಚೇಮಂ ನ ಭಣನ್ಯನ್ಯಾಃ ತೇ ಚ ಮದ್ರೋಹಿಣಃ ಸದಾ || 12-4 ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಃ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣವಾಕ್ ಮತ್ಕಟಾಕ್ಷತಃ |

ಭೋಕ್ಷ್ಯತೀಕ್ಷ್ಣಾಫಲಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಮತ್ಯತಿಂ ವಕ್ಷ್ಯತು ತ್ಪ್ರಿಮಾಮ್ || 12-5 ||

ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಎನ್ನುವ ನಾಮವನ್ನು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ನರಾಧಮನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಂತ್ಯನು. (=ನಿಕ್ಕಿಪ್ಪನು) ಹೆಣಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? (=ಪ್ರೇತ ಸದೃಶನು) ವೃನ್ದಾವನ ಪದದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಅವನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕು. ಯಾರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ದ್ರೋಹಿಗಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನಿಯು - ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಿಳಿದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯ (ಭಜನಪರ್ವಾರ್ಥವಾದ ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವವನ್ನು ಜನರಿಗೆ) ಬೋಧಿಸಲಿ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದುದು:- "ಏತದ್ರಹಸ್ಯಂ ಮಮ ಪುತ್ರ ಪಶ್ಯನ್" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದುದು, "ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತೇ (V-3)" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವೈಭವ ಪರ್ವದ ಅರ್ಥವೂ ಅವನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಉಕ್ತವಾದುದು. ಪುನಃ XII - 5ರಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದಲೇ ನಿದರ್ಶನಪರ್ವಾರ್ಥವು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥವು, ಹೇಳಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಭಕ್ತರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ "ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು, ಭಕ್ತರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರವು, ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವು, ಹೀಗೆ ನಿದರ್ಶನ ತ್ರಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಬಹು ಭಕ್ತ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತೇ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ "ತತ್ಸಂಗಾತ್ಯುಣಯಾತ್..." (9 1/2)ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

3.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/6-9)

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತೇ ಮತ್ಕಥಾಮೃತವಾರಿಣಾ |

ಸತಾಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದ್ಯಗ್ನಿಂ ಶಮಯ ತ್ವಂ ಸುಖೀ ಭವ || 12-6 ||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತೇ! (ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನೇ!) ಸಜ್ಜನರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು (ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆದಿದೈವಿಕ, ಆದಿಭೌತಿಕಗಳೆಂಬ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು) ನನ್ನ (ಮಹಿಮಾರೂಪವಾದ) ಕಥಾವಾರಿಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸು. (ಇದರ ಫಲದಿಂದ) ನೀನು ಸುಖಿಯಾಗು.

(1) ಈ ಶ್ಲೋಕವು V-3ರಲ್ಲಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗ ಸಮಗ್ರ ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವೃಂದಾವನ ಕೃತಿಯಂತೆ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಗ್ರಂಥವೂ ಆದರಣೀಯವಾದುದೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃಂದಾವನ ಕೃತಿಗೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಿಗೆ ಅದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರೋತೃತ್ವವನ್ನೂ, ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕೆಗಾದರೂ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೋತೃತ್ವವೂ ಖ್ಯಾಪಕತ್ವವೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಹೋ ಮಮಾತ್ಮಜಾ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾಖ್ಯಾ ಮಮಾತ್ಮಜಮ್|

ವವ್ರೇ ತೀವ್ರೇಣ ಬೋಧೇನಾಪ್ಯಗ್ರಜಂ ವ್ಯಗ್ರಭಾಮಿನೀ||12-7||

ಅಗ್ರಜಾದ್ರಮಣೀಭೂತ್ವಾ ಜಾತಾ ಸಾ ಭಾವಗರ್ಭಿಣೀ|

ಸುಷಾವ ಪುತ್ರಂ ಭಾವಾಖ್ಯಂ ವಿದುಷಾಂ ತು ಮತಂ ತಥಾ||12-8||

ಅಥಾಪಿ ದೋಷಶೂನ್ಯಾಽಭೂನ್ನಿಸ್ಸಂಜ್ಞಸ್ಯಾತ್ಮಜಾ ಯತಃ|

ಯಾಂ ತು ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಸತ್ಸಂಜ್ಞೇ ನಿಃಸಂಜ್ಞೇ ಜಾಯತೇ ಪುಮಾನ್||12-9||

ತಸ್ಮಾನ್ನಿಸ್ಸಂಜ್ಞತಾವಾಪೌ ತತ್ಸಂಜ್ಞಾಚ್ಛೃಣುಯಾದಿಮಾಮ್|

(ಯಥಾ ಆತ್ಮಜಾ=ಹೇಗೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಜನಿಸಿದ) ಅಗ್ರಭಾಮಿನೀ=ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯು, ಅಗ್ರಜಂ (ತ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ. ಅಗ್ರೇ=) ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ಆತ್ಮಜಂ=ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬೋಧೇನ ತೀವ್ರೇಣ=ತೀವ್ರ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ವವ್ರೇ=ವರಿಸಿದಳೋ, ಅಗ್ರಜಾತ್=ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ, ರಮಣೀ ಭೂತ್ವಾ=ರಮಣವತಿಯಾಗಿ, ಭಾವಗರ್ಭಿಣೀ=ಭಾವಾತ್ಮಕ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅವಳು, ಭಾವಾಖ್ಯಂ=ಶಿವನೆಂಬ, ವಿದುಷಾಂ ಮತಂ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತನಾದ, ಪುತ್ರಂ

ಸುಷಾವ=ಪುತ್ರನನು ಹಡೆದಳೋ, ಆದಾಗ್ಯೂ, ನಿಸ್ಸಂಗಸ್ಯ
ಹರೇಃ=ನಿಸ್ಸಂಗನಾದಶ್ರೀಹರಿಯ, ಆತ್ಮಜಾ=ಪುತ್ರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ದೋಷರಹಿತಳೋ
(ಹಾಗಯೇ) ನನ್ನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕಳಾದ
ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಎನ್ನುವವಳು ತೀವ್ರವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ (ಅಭಿಮತಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಿಂದ)
(ಅವಳಿಗೆ) ಅಗ್ರಜನಾದ ನನಗೆ ಪುತ್ರಸದೃಶನಾದ ಸುರೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥರನ್ನು
ವರಿಸಿದಳು. ಅಗ್ರಜನಿಂದ ವಿಚಾರಿತಳಾಗಿ ಭಾವಾತ್ಮಕ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು. ಅವಳು
ಜಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ನಿಸ್ಸಂಗನಾದ
ನನ್ನ ಪುತ್ರಿ(=ಕೃತಿ)ಯಾದ್ದರಿಂದ (ಅಜ್ಞಾನ ವಿಪ್ರಲಂಭಾದಿ
ದೋಷಮೂಲಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ) ದೋಷರಹಿತಳಾದಳು. (ದೋಷರಹಿತವಾದ
ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಕೃತಿಯು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸುರೋತ್ತಮ
ತೀರ್ಥರಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಳಾದಳೆಂದು ಭಾವ.) ನಿಜವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನು
ನಿದೋಷವಾದ ಈ (ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾಖ್ಯ) ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗುತ್ತಾನೆ.
(ದೋಷರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ) ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ
ಸದಾ ಆಸಕ್ತಿ ರೂಪದಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು.

(1) ಆದಕಾರಣ ನಿನ್ನಿಂದ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಕಥಾಮೃತವಾರಿಯಿಂದ ಸಜ್ಜನರ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಗ್ನಿಯು ಶಮನಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವ. ನಿದರ್ಶನ ಪರ್ವಾರ್ಥಕಥನ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಥ
ಕಥನಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಿದರ್ಶನದ್ವಯಗಳು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಕೋ ವಾ ತ್ವಯಿ ...." ಎಂಬ ಒಂದು ಪದ್ಯವು ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

4.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || (12/10)

ಕೋ ವಾ ತ್ವಯಿ ದಯಾಶೀಲೋ ವರ್ತತೇ ಮತ್ತುತೋಪಮಃ||12-10||

ಋಣಮೋಚಯಿತಾರಂ ತೇ ಮತ್ತುತ್ರಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ|

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ ದಯಾಶೀಲನು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ). ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಋಣ ವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡುವ ರಕ್ಷಕನಾದ ಸೀತಾಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು.

(1) ಇಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪತಿಯು ವಿಪ್ರನಿಂದ ವಿಶ್ವಸನೀಯನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಯಶ್ಚಾಕ್ಷೇಪಂ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನಿರ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರು..." (16)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

5.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/11-16)

ಯಶ್ಚಾಕ್ಷೇಪಂ ಕರೋತ್ಯತ್ರ ಮತ್ಯ ತೌ ದೋಷಶಙ್ಕಯಾ||12-11||

ತತ್ರಾಣಸ್ಯೈವ ಚಾಕ್ಷೇಪಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಕರೋತ್ಯಹೋ|

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ತ್ರಿವಾಚಾಪಿ ಮಯೋಚ್ಯತೇ||12-12||

ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಾ ಚೇಯಂ ಸತ್ಯ ತಿಶ್ಚ ಮಯಾಕೃತಾ|

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) (ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಗ್ರಂಥವಾದರೋ ವಾದಿರಾಜರಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು. ಆಖ್ಯಾನವು ವೃನ್ದಾವನ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬ ಕ್ಷುದ್ರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಯಾರು ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ದೇವರು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕಾಯುಕ್ತರಿಗೆ ಗುರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದ್ರೋಹದಿಂದಾಗಿ ಆಯುರ್ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ.) "ಈ ಸತ್ಯ ತಿ ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಮೂರಾವರ್ತಿ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾದುದೆಂದು ಭಾವವು).

ಅಯಂ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ರೀಮಾನಾಪಣೇ ಚಾತಿಪಾಪಿನಾ||12-13||

ಆತಪೇ ಸ್ಥಾಪಿತಃ ಕಾಮಂ ದೇವರೇಣ ವಣಿಗ್ಭೃತಾ|

ದ್ವಿಜಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಮಾಮಪ್ಯಾತಪಸ್ಥಂ ಚಕಾರ ಸಃ||12-14||

ಪುತ್ರ ತ್ವಂ ಶೀಘ್ರ ತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಋಣಾನೋಚಯ ಮಾರಣಾತ್ |
ಪುತ್ರ ಮದ್ವಚನಂ ಸತ್ಯಮೇಕಂ ಕುರು ಚ ಕೀರ್ತಯೇ || 12-15 ||

ಅಹಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮದ್ವಾಸ್ಯಂ ಶಶ್ವದೃಣವಿಮೋಚನೇ |
ವಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಮಾಯ ನಿರ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರು ತತ್ರ ಚ || 12-16 ||

ಈ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿಪ್ರನಾದರೋ "ಸ್ವದೇವರೇಣ ಸಹ" ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಅತಿಪಾಪಿಯಾದ ವರ್ತಕನಿಂದ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನು ವಿಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಋಣದಿಂದಲೂ ಮರಣದಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸು. (ನನ್ನ ಕೃತಿಯ) ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ವಿಪ್ರನ ಋಣ ವಿಮೋಚನೆಯಾದಾಗ, ನಾನು (ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ (ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವಾದಿ ರೂಪವಾದ) ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ (=ವಿಘ್ನಗಳು ಬಾರದಂತೆ) ಮಾಡು.

(1) ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ವಿಪ್ರನು ತೀರಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂತು. ಆಗ ವರ್ತಕನು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಶತ್ರುಗಳು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಡರಿಂದಲೂ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದು ಸೀತಾಪತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸನೀಯತ್ವ, ಋಣ ವಿಮೋಚನೆ, ಮರಣಮೋಚನೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಮತ್ಕಾರ್ಯಮಪಿ.." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕರುಣಾಕರಮಂಜಸಾ..." (21)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

6.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ:(12/17-21½)

ಮತ್ಕಾರ್ಯಮಪಿ ಭೂದೇವ ಕಿಂಚ್ಚಿದಪ್ಯತಿಲಜ್ಜಿತುಮ್ |
ನ ಶಕ್ಯಂ ನ ಕೃತಂ ತಚ್ಚ ತವ ಕಾರ್ಯೇ ತು ಕಿಂ ಪುನಃ || 12-17 ||

ಇತಃ ಪರಂ ತು ಮತ್ಕಾರ್ಯಂ ತವ ವಾ ವಿಪ್ರವರ್ಯಯತ್ |
ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕುರ್ವಿತಿ ವೃಥಾಂ ದೈನ್ಯಂ ಮಮ ನ ರೋಚತೇ || 12-18 ||

ಹೇ ಭೂದೇವ! (ವಿಪ್ರ) ಯಾರಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. (ಅತಿ ಪಾಪಿಯಾದ ಅವನಿಂದ) ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ ಹೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯನೇ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಿರೆಂದು (ಅಭಕ್ತರಿಗೆ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ವೃಥಾವಾದುದು ಶೋಚನೀಯವಾದುದು ನನಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ತವ ಕಾರ್ಯಂ ತು ವಿಪ್ರೇಶ ಪ್ರಾಗೇವೋಕ್ತಂ ಮಯಾನಘ!

ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತಂ ಪ್ರದತ್ವಾ ತು ಋಣಾನ್ಮುಕ್ತಃ ಶನೈಃ ಶನೈಃ||12-19||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂತ್ಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮನ್!

ಸತ್ಪಾತ್ರೇ ದಾನಶೀಲಸ್ಯ ಮತ್ಪಾತ್ರೇ ಚಾನ್ನದೋ ದ್ವಿಜ||12-20||

ಹೇ ವಿಪ್ರೇಶ! ಅನಘ! (ಋಣಮೋಚನೆಯಾಗುವಂಥ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತವನ್ನಿತ್ತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗು. ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್!) ಹೀಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಹೇ ದ್ವಿಜ! ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವವನು ನನ್ನ (ಭಕ್ತ ರೂಪ) ಪಾತ್ರನಿಗೆ(=ನಿನಗೆ) ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲಿ. (ಇದರ ಭಾವವೇನಂದರೆ ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಋಣಮೋಚನೆಗೋಸ್ಕರ ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಭಕ್ತರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ)

ಪೂರ್ವಂ XI-86, VI-36, XIV-12, XIX - 3ರಲ್ಲೂ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ.

ಮತ್ಕರೇ ಚೋದಕಂ ದತ್ವಾ ಸತ್ಕರಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದಿಹ!

ಋಣಮೋಚಯಿತಾ ತೇ ಚ ಮರಣಂ ನೈತಿ ಶೀಘ್ರತಃ||12-21||

ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಮತ್ಪುತ್ರಂ ಕರುಣಾಕರಮಷ್ಟಸಾ!

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರೂಪ ಪಾತ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವ ಸತ್ಪಾತ್ರದಾನಶೀಲನು (ಭಕ್ತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ) ನನಗೆ ಹಸ್ತೋದಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು

ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವವರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪೂರ್ಣಾಯುಗಳಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ) ಆದ್ದರಿಂದ (ಅಂತಹ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ) ದಯಾವಂತನಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಸೀತಾಪತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ ಹೂಂದು.

(1) ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಗುರುಕಾರ್ಯ ಪರಿತ್ಯಾಗ, ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಋಣಮೋಚನೆ, ಅನ್ನದಾನ - ಹೀಗೆ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಲಾಭೋಽಯಂ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "..... ಕುಜನಂ ತ್ಯಜ" (27)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

7.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ:(12/22-27)

ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಲಾಭೋಽಯಂ ಭವತೀತಿ ಮಯೋದಿತಮ್ || 12-22 ||

ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸಮಭೂತ್ಪುತ್ರ ಕುತ್ರ ತೇ ಸಂಶಯೋ ವದ|

ಏವಂ ಮಯೋದಿತಂ ಸರ್ವಮೈಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಂ ಚ ಯತ್ || 12-23 ||

ತತ್ಸತ್ಯಂ ನಾತ್ರ ಸನ್ನೇಹೋ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ಸರ್ವದಾ|

ಸುಜನಾಮೋಜ ತೇಜಸ್ವಿನ್ ಕುಜನಾಮ್ಬಜರಾಜ ತೇ || 12-24 ||

ಹೇ ಸುಜನರೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವವನೇ! ಕುಜನರೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವವನೇ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುತ್ರಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ನಿನಗೆ ಸಂಶಯವೇಕೆ? ಹೇಳು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಐಹಿಕವಾದ ಲೌಕಿಕ ಫಲವುಳ್ಳವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವು ಸತ್ಯವು. ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ. (ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ) ಸದಾ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡು.

(1) ಶ್ರೀಮುಷ್ಣುಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಏಡಮೂಕ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆ ಜನ್ಮದ ನಂತರ ಬರುವ ಪ್ರಥಮಜನ್ಮದ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಔರಸ ಪುತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಜನ್ಮವೇ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಾಗುವ ಜನ್ಮ. ಆಗ ಯೋಗ್ಯ ಯತಿ ಶಿಷ್ಯರು ಪುತ್ರತ್ವೇನ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು

ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡು ಎಂದು ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದುರ್ಜನರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಕೆಡದೆ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪುತ್ರ ಲಾಭದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) 24ನೇ ಶ್ಲೋಕದ "ತೇ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ವಜನೇ ಚಾಸ್ತು ಸೌಜನ್ಯಂ ದ್ವಿಜರಾಜೇ ಚ ಸರ್ವದಾ|

ಏವಂ ಮದೀರಿತಾಂ ಕೀರ್ತಿಮಾರ್ತಿನಾಶಕರೀಂ ಪರಾಮ್||12-25||

ಆದಾಯ ತೇ ಚಾನನ್ದಾಯ ಚಾನನ್ದೀ ಭವ ನನ್ದನ|

ಹೌ ಕುರು ಗುೌ ಭಕ್ತಿಭಾರಂ ಧೀರ ಪರಾತ್ಪರೇ||12-26||

ಘೋರಸಂಸಾರಪಾರಂ ತ್ವಂ ತೀರ್ತೀಷ್ವೇತ್ಯ ಪಾಕರೇ|

ಕುಜನಂ ತ್ಯಜ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಭುಜಗಂ ತು ಜನೋ ಯಥಾ||12-27||

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ನನ್ನ ಭಕ್ತಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸೌಜನ್ಯವಿರಲಿ. ಮತ್ತು ವಿಪ್ರರಾಜನಾದ (ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲೂ) ಸರ್ವದಾ ನಿನಗೆ ಸೌಜನ್ಯವಿರಲಿ. ಹೇ ನಂದನ! ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ದುಃಖವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಡೆದು (ಅಂದರೆ ಕೇಳಿ) ಆನಂದ (ಅಭಿವೃದ್ಧಿ) ಉಳ್ಳವನಾಗು. ಹೇ ಧೀರ! ಘೋರವಾದ ಸಂಸಾರ(ಸಾಗರ)ದ ತೀರವನ್ನು ದಾಟಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಾದರೆ ನೀನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಕೃಪಾಕರನಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ಜನರು ಸರ್ಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ದೂರ ಮಾಡುವರೋ ಹಾಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕುಜನರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು.

(1) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭ, ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಶ್ರವಣಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಆನಂದ, ದುರ್ಜನ ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ - ಹೀಗೆ ನಿದರ್ಶನತ್ರಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಗುೌ" ಎಂದರೆ ವಾದಿರಾಜ ಗುರುವರರಲ್ಲಿಯೂ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ, ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(3) (ಶ್ಲೋಕ 27) ಮುಂದಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ಈಗಲೇ ಭಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದುಷ್ಟ ಪುರುಷನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸೆಂದು ಭಾವ. ಸೀತಾಪತಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆ ದುರ್ಜನನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸೀತಾಪತಿಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದು ಅವನ ಸ್ನೇಹ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವ.

(4) "ಮಯಾ ಯದುಚ್ಯತೇ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ತ್ವಂಗೀಕುರ್ವಂತು ಮತ್ಯತಿಂ" (30)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕುಜನತ್ಯಾಗ ಕರ್ತವ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕುಜನನ ನಿಗ್ರಹ ಸಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತಾಪತಿ ಮತ್ತು ವಿಪ್ರರು, ಭೀಮನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಗುಣಾಧಮರಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ (IV - 75ರಲ್ಲಿ) "ಗುಣಾಧಮಾನ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು "ಬಲಾಧಿಕಾನ್" ಎಂದು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಬರಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಪಕಾರಿಗಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಪುನಃ "ಗುಣಾಧಮಾನ್" ಎಂದೇ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

8.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/28-30)

ಮಯಾ ಯದುಚ್ಯತೇ ತದ್ವೈ ಹಿತ್ವಾ ಚಾನ್ಯತ್ವಯೋಚ್ಯತೇ|

ಕರಣಾಪಾಟವಂ ವಿಪ್ರ ಮರಣಾತಿ ಸಮಂ ತವ|| 12-28||

ಗುಣಾಧಮಾನಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೇ ಬಲಾಧಿಕಾನಿತಿ ತ್ವಯಾ|

ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯೇಹ ತವ ಮೌಢ್ಯಮಹೋ ಬತ|| 12-29||

ಸ್ವಪ್ನಸತ್ಯತ್ವವಾದೇನ ಚೇತುಮಿಚ್ಛಂತಿ ವಾದಿನಮ್|

ಯೇ ತತ್ವವಾದಿನಃ ಸರ್ವೇ ತ್ವಜ್ಞೇಕುರ್ವಂತು ಮತ್ಯತಿಮ್|| 12-30||

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ನನ್ನಿಂದ (IV-75ರಲ್ಲಿ) "ಗುಣಾಧಮಾನ್" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ನಿನ್ನಿಂದ ಅದು ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾದ "ಬಲಾಧಿಕಾನ್" ಎನ್ನುವುದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕರಣಾಪಾಟವ (ಇಂದ್ರಿಯದ ಅಕುಶಲತ) ಕಾರ್ಯವು ನಿನಗೆ (ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ) ಮರಣ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಅನಿಷ್ಟವು. (ಬಲಾಧಿಕರಾದ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.) ಹೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾ! ನಿನ್ನ ಮೌಢ್ಯದಿಂದ (ಈ ಭಾವೀ ಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ) ಸ್ವಪ್ನ

ಸತ್ಯತ್ವವಾದವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ (ಅದ್ವೈತಿ) ವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ತತ್ವವಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿ.

(1) "ಮಂತ್ರೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ ಸ್ವರತಃ ವಾ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ, ವಿಪ್ರನು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅನಿಷ್ಟಸೂಚಕವೆಂದು ಭಾವ. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ವೇದತುಲ್ಯವೆಂದೂ, ಮಂತ್ರದಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲಪ್ರಾಪಕವೆಂದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಷ್ಟದೇವತಾದಿಬೋಧಿತ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯಾರ್ಥಕವಾದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿದ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅರ್ಥಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವವು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಸ್ವಾಷ್ಟ ಗ್ರಂಥವು ಹಾಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬೋಧಕವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಷ್ಟ ದೇವತಾದಿ ಉಪದಿಷ್ಟ ಶಬ್ದ ಸತ್ಯಾರ್ಥಬೋಧಕವೆಂಬಲ್ಲಿ 30ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಸ್ವಷ್ಟ ಸತ್ಯತ್ವ ಸಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥವೇ ಉತ್ತಮವಾದ ನಿದರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ 3-2-4:- "ಯದ್ವಾಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಯಾದ್ದೇವತಾ ವೃಷಭೋಽಪಿವಾ| ಸ್ವಷ್ಟಸ್ಥಮಥವಾರಾಜಾ ತತ್ಕತೈವ ಭವಿಷ್ಯತೀತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ಚ ಸ್ವಷ್ಟವಿಧೇವ್ಯಾಸಾದಯಃ||" ಎಂದಿದೆ. ಸ್ವಾಷ್ಟ ದೇವತಾದಿಪ್ರೋಕ್ತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಯತ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದೆ. ಈ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಸರ್ವವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ಫಲ ಸಂವಾದವಿರುವುದರಿಂದ ತತ್ವವಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕೃತಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) ಕರಣಾಪಾಟವ ದೋಷ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಅನಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಭೀಮನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹ, ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಕೃತಿಯ ಅಂಗೀಕಾರ ಈ ಮೂರು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

(3) "ಹೇ ಪುತ್ರ ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮಾನಯಸ್ವ ..." (42)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ.

9.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/31-42)

ಹೇ ಪುತ್ರ ವಿಪ್ರವರ್ಯೋಽಯಂ, ಕುತ್ರ ಯಾಸ್ಯತಿ ಮತ್ತಿಯಿಃ|

ಸತ್ಯಾರ್ಥಂ ತವ ಸತ್ಯಾತ್ರಂ ಸಕಲತ್ರಃ ಸಪುತ್ರಕಃ||12-31||

ಶ್ಲೋತ್ರಿಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತಾ ಚ ಕೃಪಾಪಾತ್ರೋ ಮಮಾತ್ರ ತು|

ಗಾತ್ರೇ ಕೃಶತರಃ ಪುತ್ರ ಕುತ್ರ ಯಾತ್ರಾಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||12-32||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಶೇಷ!) ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ, ನಿನಗೆ ಸತ್ಯಾತ್ರನಾದ ಈ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನು ಯಜ್ಞ ರೂಪವಾದ ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ (ನಿನ್ನಂಥವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು)

ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (ಸಕಲತ್ರಃ ಸಪುತ್ರಕಃ) ಅಂದರೆ ಮರೀಯ ನೌಕರರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನು. ಶ್ರೋತ್ರಿಯನು, ನನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ಕೃಶವಾದ ಶರೀರ ಉಳ್ಳವನು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಅವನು ಹೇಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? (ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ವಿಪ್ರನಿಗಲ್ಲದೇ ಸೀತಾಪತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಆಗ) ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಶೇಷ!) ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ, ನಿನಗೆ ಸತ್ಪಾತ್ರನಾದ, ವಿಪ್ರನನ್ನೇ ಗುರುವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಸೀತಾಪತಿಯು ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ (ನಿನ್ನಂಥವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ? ಪತ್ನೀಪುತ್ರರಿಂದ ಸಹಿತನಾದ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯಾದ, ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದ ನನ್ನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರನಾದ ಪುಷ್ಪಾಂಗನಾದ ಈ ಸೀತಾಪತಿಯು ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ಹೇಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ..

ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತಂ ಋಣಾನುಕ್ತ್ಯೈ ದತ್ತವಾನ್ಮಮ ವಾಕ್ಯತಃ|

ಭೋಜನಾರ್ಥಂ ತು ಕಿಂಚಿದ್ವಾ ನಾಸ್ತಿ ಚಾಸ್ಮೈದಯಾಂ ಕುರು||12-33||

ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತವು (ಹಸ್ತೋದಕದ) ಹಣವು ಋಣ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ (ವಿಪ್ರನಿಂದ) ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭೋಜನ (ನೈವೇದ್ಯಾದಿ ಮಠದ) ಖರ್ಚಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಣವಿಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಶೇಷನೇ!) ಅವನಿಗೆ ದಯೆ ತೋರಿಸುವವನಾಗು.

ಮಚ್ಛಿಷ್ಯೈರ್ವಾಪಯ ತ್ವಂ ವಾ ಪುತ್ರ ಕಿಂಚಿದ್ಧದಸ್ವ ಹ|

ಮದ್ವಾಚಂ ನಂದನ ತ್ವಂ ಹಿ ಸರ್ವಥಾ ಮಾ ವೃಥಾ ಕುರು||12-34||

ಕಿಮತ್ರ ಬಹುನೋಕ್ತೇನ ಮಮೈಕೋಕ್ತಿಃ ಶತೋಕ್ತಿಕಾ|

ತಸ್ಮಾದ್ವಾಪಯ ಮಚ್ಛಿಷ್ಯೈರ್ಮದಾಜ್ಞೇತಿ ನಿವೇದ್ಯ ತಾನ್||12-35||

ಇದಂ ತು ಸರ್ವವೃತ್ತಾಂತಂ ವದ ಸೀತಾಪತೇಃ ಸುತ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಸನ್ತೋಷವನ್ನಶ್ಚ ತಂ ವಿನಾ ವದ ತಾನ್ ಮುನೇ||12-36||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಶೇಷನೇ!) (ವಿಪ್ರನಿಗೂ ಸೀತಾಪತಿಗೂ ಹಣವನ್ನು) ನೀನು ಕೊಡು. ಅಥವಾ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಾದ (ಭೂಪಾದಿಗಳಿಂದ) ಕೊಡಿಸು. ಹೇ ನಂದನ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಡ. ಹಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದೇನು. ನನ್ನ ಒಂದು ಮಾತೂ ನೂರು ಮಾತಿಗ (ಸಮಾನವಾದುದು.) ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂದು ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೊಡಿಸು. ಹೇ ಸುತ! ಈ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸು. ಹೇ ಮುನೇ! (ಜ್ಞಾನಿನ್!) ಆ ಸೀತಾಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಸರಿಯೋ) ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಮಾತ್ರಾ ವಿಹೀನಃ ಪಿತೃಚ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಮಿತ್ರಾತ್ತಥೈವ ಚ|

ಮಾಮತ್ರಾಶ್ರಿತವಾನ್ವಿಪ್ರಃ ಸತ್ಪಾತ್ರಂ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್||12-37||

ಸ್ವಾಮಿತ್ವೇನ ಸಖಿತ್ವೇನ ಬನ್ಧುತ್ವೇನ ಸುಹೃತ್ತ್ವ ತಃ|

ಮಾಮತ್ರಾಶ್ರಿತವಾನ್ವಿಪ್ರ ಸತ್ಪಾತ್ರಂ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್||12-38||

ಕಿಮತ್ರ ಬಹುನೋಕ್ತೇನ ವಿಪ್ರೇ ಮತ್ಪ್ರೀತಿರಣ್ಣಸಾ|

ಜಾಯತೇ ತ್ರಾಯತೇ ಕಾಮಂ ಕಿಯಜ್ಜನ್ಮಋಣಂ ಮುನೇ||12-39||

ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಸಹೋದರರು ಹಾಗೆಯೇ ಮಿತ್ರರಿಲ್ಲದ ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದಾನ ಪಾತ್ರರು ಯಾರು? ವಿಪ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಸಖನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಬಂಧುವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದಾನಪಾತ್ರರು ಯಾರು? ಹಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದೇನು? ನನಗೆ ವಿಪ್ರನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಅವನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮುನೇ! (ಇದು) ಎಷ್ಟೋಜನ್ಮದ ಋಣ. (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನು ಬಹುಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಗುರುರಾಜರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವ).

ವೃದ್ಧಃ ಶುದ್ಧಃ ಸದಾ ಭಕ್ತಿಬದ್ಧಃ ಸದ್ಧರ್ಮಪದ್ಧತಿಃ|

ಶ್ರದ್ಧಾಸಮುದ್ಧತೋ ವಿದ್ವನ್ ಧತ್ತೇ ಮದ್ಬುದ್ಧಿಬನ್ಧಿತಃ||12-40||

ಶರಣಾಗತವಿಪ್ರಂ ತಂ ಕರುಣಾಕರಮಷ್ಟಸಾ|

ಮರಣಾತಿಂ ಪರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪರಿಣಾಮಂ ಗತೇಽಪ್ಯಹೋ||12-41||

ತಸ್ಮಾತ್ಪುತ್ರ ಗತಿಃ ಕಾ ವಾ ಮಯಾ ತ್ಯಕ್ತೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೇ|

ತ್ವಮಪ್ಯಮುಂ ಮಮಾವಾಸಂ ಮಾನಯಸ್ವ ಸುವಾಸನಾ||12-42||

ಹೇ ವಿದ್ವನ್! (ಈ ವಿಪ್ರನು ಜ್ಞಾನ) ವೃದ್ಧನು (ಮನಸಾ) ಶುದ್ಧನು. ಸದಾ ಭಕ್ತಿಬದ್ಧನು. ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವವನು. ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾಗಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಯುಕ್ತನು. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದವನು. ಕರುಣಾಕರನಾದ ಆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. (ಅವನ ಆಯುಸ್ಸಿನ) ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ್ಯೂ, (ಪುನಃ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ) ಮರಣಸಂಕಟವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಪುತ್ರನೇ! ನನ್ನಿಂದ ಈ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನು ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾರು ಗತಿ? ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಈ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತ್ರದಾನಮಾಡಿ ಸತ್ಕರಿಸು.

(1) ತನ್ನ ಬಹುಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದಾನ, ಸೀತಾಪತಿಗೆ ವೃತ್ತಾಂತ ಕಥನ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ, ಈ ಮೂರು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

(2) "ಶಶ್ವತ್..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸಮಿದ್ಧೋ ಬುದ್ಧಿಗಾಂ ಕುರು" (51)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ನಾನಾ ಜನರ ಅನುಸರಣೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು, ಶೇಷನಿಗೆ ಹೇಳಿದ "ಪುತ್ರ ಯಾಸ್ಯತಿ ಮತ್ಪ್ರಿಯಃ" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಯತಿಭಾವದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮೃತಿಕಾರ್ಪಣ್ಯಾದಿ ದೋಷರಾಹಿತ್ಯವೂ, ಗುಣ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಆಗುವುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

10.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/43-51)

ಶಶ್ವದ್ವಿಸ್ಮೃತಿಸೀಲಸ್ಯ ಕಸ್ಮ್ಯತೌ ವಿಸ್ಮೃತಿರ್ಭವೇತ್|

ಅಮೃತಿಂ ತವ ವಿಪ್ರೇನ್ವ ಕಾಮತಿಂ ತ್ಯಜ ಮಾಂ ಭಜ||12-43||

ವಿಪ್ರನನ್ನನಮನ್ಯಂ ವಾ ಧನಿನಂ ಮನಸಾಽಪಿ ವಾ|

ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ನ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಮಾಂ ಮುನಿಮ್||12-44||

ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ತವ ವಿಪ್ರೇಶ ಮಮ ಸನ್ನೋಷಕಾರಣಮ್|

ತ್ವದಂತರ್ಯಾಮಿಣೋ ವಿದ್ವನ್ ನ ಭವೇತ್ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿನಾ||12-45||

ಹೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! (ವಿಪ್ರನೇ!) ಸದಾ ವಿಸ್ಮೃತಿಶೀಲನಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮೃತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು. (ವಿಸ್ಮೃತಿಪ್ರಾಪಕ) ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಮೃತಿಪರ್ಯಂತ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು (ಉತ್ತರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ) ತ್ಯಜಿಸು. ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಉತ್ತರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ) ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗಾಗಲೀ ಇತರ ಧನಿಕರಿಗಾಗಲೀ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ. ಗುರುವಾದ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು. ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನನಗೆ ಹೇ ವಿಪ್ರೇಶ! ಹೇ ವಿದ್ವನ್! ಹೇ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವು ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವದೀಶ್ವರದತ್ತಂ ವಾ ವಿತ್ತಂ ಗೃಹ್ಣೀಷ್ವ ಪೋಷಣಮ್|

ಕುರು ಪುತ್ರಕಳತ್ರಾದಿ ಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಸತ್ರ ಕರ್ಮಣಿ||12-46||

ಅನೇ ಸುತ್ರಾಮಲೋಕೋಽಯಂ ಕಾನ್ತಸ್ತವ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

ಶಾನ್ತಿಸ್ತವ ಭವೇದ್ವಿದ್ವನ್ ಮಾಂ ತಾತಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ||12-47||

ಮನ್ನನ್ನನಪದಂ ಧನ್ಯಂ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಕಂ ದಿನೇ|

ದಿನೇ ಮಮೇತಿ ಜಾನೀಹಿ ಕಾನೀತಿನೋಚ್ಯತೇ ಮಯಾ||12-48||

ಈಶ್ವರನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಪುತ್ರ ಕಳತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ (ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾದ ಸೀತಾಪತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ) ಮಿತ್ರರುಗಳನ್ನೂ ಯಜ್ಞರೂಪವಾದ ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡು. (ಯತಿ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ಇಂದ್ರಲೋಕವು ವಾಸಕ್ಕೆ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.) (ಶಾಂತಿ=) ಅಪರೋಕ್ಷ ಸುಖಾತಿಶಯವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿನ್ನವೆಂದು ತಿಳಿ. ಕುತ್ತಿತ ನೀತಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.

(1) "ಸ್ವಪುತ್ರ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಪುತ್ರನೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು.

(2) ಪುತ್ರ ಕಳತ್ರಾದಯಃ ಏವ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಃ | ತೇಷಾಂ ಉತ್ತಮಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಣಾಂ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(3) ನೀತಿನ್ಯಾಯಃ ಯುಕ್ತಿಃ ಇತಿ.

ಮಾತೃತ್ವೇನ ಪಿತೃತ್ವೇನ ಭ್ರಾತೃತ್ವೇನ ಚ ಮಿತ್ರತಃ|

ತ್ರಾತುರ್ಮೇ ಪುತ್ರತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸತ್ಪಾತ್ರಂ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್||12-49||

ತನ್ಮಾಚ್ಛರಣ್ಯಂ ಶರಣ ಮರಣಂ ಶರಣಾರ್ಥಿನಾಮ್|

ಭರಣಂ ಮಮ ಮನ್ತ್ರೇಣ ಗುಣಿನಂ ವ್ರಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್||12-50||

ಏವಂ ಮದ್ಬುದ್ಧಿಬದ್ಧಸ್ತ್ವಂ ಶುದ್ಧಮದ್ಧರ್ಮಪದ್ಧತಿಮ್|

ಮುಗ್ಧಬುದ್ಧಿಂ ವಿನಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಸಮಿದ್ಧೋ ಬುದ್ಧಿಗಾಂ ಕುರು||12-51||

ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಕಶೀಲನಾದ ನನ್ನನ್ನು, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಸೋದರ, ಮಿತ್ರ ರೂಪಗಳಿಂದ (ನೀನೇ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ಉಪಾಸಿಸು.) ನನಗೆ ಪುತ್ರನಂತೆ ಶಿಷ್ಯರೂ (=ವೇದವೇದ್ಯರು) ಇರುವರು. ಅವರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪಾತ್ರರು ನಿನಗೆ ಯಾರಿರುವರು? ಆದ್ದರಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ, ಸಂರಕ್ಷಕರಾದ, ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಗುಣಿಗಳಾದ ವೇದವೇದ್ಯರನ್ನು, ನನ್ನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶರಣುಹೋಗು. (ಅಂದರೆ ಸೇವಿಸು) ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಹಿತೋಪದೇಶದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿತನಾದ ನೀನು, ಮೂಢಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವೋತ್ತಮಾರಾಧನಾದಿ ಶುದ್ಧ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗು.

(1) ವಿಸ್ಮೃತಿ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಾದಿ ದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿ, ಗುರು ಭಕ್ತಾದಿಗುಣ ಸಮೃದ್ಧಿ - ಹೀಗೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಮಾ ತ್ಯಜಸ್ವಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ದೇಹಂ ತು ಮಾತ್ಯಜ" (53)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟೋಪದ್ರವದಿಂದ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(12/52-53)

ಮಾ ತ್ಯಜಸ್ವಂ ಮಮಾವಾಸಂ ಕಮವಶ್ಯಂ ತು ಯಾಸ್ಯತಿ|

ಹಿತ್ವೈನಂ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತಾರಂ ಮತ್ತೋನ್ಮತ್ತಂ ತ್ವಿತಃ ಪರಮ್|| 12-52||

ಮಮ ಮೂರ್ತಿಧರಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಖ್ಯಾಪಯಂತಂ ಸತಾಮಿಹ|

ಆರ್ತಿನಾಶಕರೀಂ ಸಾರ್ಥೀಕುರು ದೇಹಂ ತು ಮಾ ತ್ಯಜ|| 12-53||

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಪಾತ್ರನಾದ, ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು (ದುಷ್ಟ ಜನರ ದುರ್ವಾತೆಯಿಂದ) ನೀನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ದುಃಖವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ, ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡಿಸುವ, ಬಾದರಾಯಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅವನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ, ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾದ, ದ್ಯೂತಾಸಕ್ತನಾದವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. (ವಿಪ್ರನ ಸೇವೆಯಿಂದ) ದೇಹವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸು. ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ.

(1) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಸೀತಾಪತಿಯ ದುಃಖವು ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು.

(2) ವಿಪ್ರಾವಲಂಬನ, ದೇಹತ್ಯಾಗೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವುದು - ಹೀಗೆ ಎರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಶಬ್ದಜಾಲಾನಿ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಾ ನೈವ ತೇ....." (62)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

12.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/54-62)

ಶಬ್ದ ಜಾಲಾನಿ ಮದ್ಬುದ್ಧಿಲೋಲಾನೀತಿ ಭಯಾಚ್ಚ ಮಾಮ್|

ನಮಂತಿ ತಾವಕಾನೀತಿ ಸಂಸ್ತಬ್ಧಾ ಮುಗ್ಧಕಾನಿ ಚ|| 12-54||

ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೌ ಮಹ್ಯಂ ಸ್ವಕೃತೌ ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿನೌ|

ಸಾಚಿವ್ಯಂ ಕುರುತಃ ಸಮ್ಯಗ್ಯ ವಹರ್ತುಂ ಪರಾನ್ ಪ್ರತಿ|| 12-55||

ತಸ್ಮಾಚ್ಛಬ್ದಸ್ಯ ದೋಷೋಽಯಂ ನಾಸ್ತಿ ನಃ ಶಾಬ್ಧಿಕೋತ್ತಮ|

ಸಾಸ್ತಿ ನಿರ್ದೋಷತಾ ಕಾತ್ರ ತೋಷಿತಾ (ಮುನಿ)ಮಮ ಭೂಷಣ||12-56||

ಹೇ ಸಂಸ್ತಬ್ಧಾ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸುಖಜನಕವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದ ಸಮೂಹಗಳು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ವಶವಾದವುಗಳೆಂಬ ಭಯದಿಂದ (ಕಾರಣದಿಂದ) "ನಿನ್ನ (ಅಧೀನವು)" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನು ಮಾನಿಸುತ್ತವೆ. (ಶಬ್ದಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಅರ್ಥ) ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ(ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ)ಗಳು ನನ್ನ (ಆಖ್ಯಾನ ರಚನಾ) ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು (ದೋಷರಹಿತವಾಗಿ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಗೋಚರ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಿದ್ದು) ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ದೋಷರಾಹಿತವಿರುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ(ತಾರೆ). ಆದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದ ದೋಷವು ನನಗಿಲ್ಲ. ಹೇ ಶಾಬ್ಧಿಕೋತ್ತಮಾ (ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣಾಭಿಜ್ಞನೇ!) ಈ ಕೃತಿಯು ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿದೆ. ಹೇ ಮುನಿಭೂಷಣ! (ಜ್ಞಾನಿಭೂಷಕ!) ಇಲ್ಲಿ (=ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ) ಏನು ದೋಷವಿದೆ?

"ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧನಾದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಆ ಸಂಬೋಧನೆ.

ಯತ್ರ ಪ್ರತೀತಾರ್ಥಬಾಧಸ್ತತ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಜ್ಞಹಃ|

ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸತತಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಃ ಸೋಽಪಿ ಮತ್ಯ ತೌ||12-57||

ಅಹಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಸತ್ತೇಜಃ ಕಾರಯಿಷ್ಯೇ ಸ್ವನಿಷ್ಯಕೈಃ|

ಯಥಾಽಮುತ್ರಾಪಿ ಕಾಮೈಶ್ಚ ತಥಾಽತ್ರಾಪಿ ಸುಮಾನವೈಃ||12-58||

ಯದಿ ವಾ ನೈವ ಕುರ್ವಂತಿ ತರ್ಹಿ ಸರ್ವಂ ಯಶಃ ಶ್ರಿಯಃ|

ಆಯುಷ್ಯಂ ಚ ಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯಂತು ತಪಸೋ ಬಲಮ್||12-59||

ಪ್ರತೀತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧಕ ಬಂದರೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. (ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಜಡವಾದ್ದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಅವುಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ, ಅಂದರೆ ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಹಾಯ

ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಭಾವ.) ಸತತವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವು. ಆ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿ) ವಿಷ್ಣುವೂ ಸಹ ನನ್ನ ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನು. (ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಪ್ರಧಾನ ನಾಯಕನೆಂದೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವ.) ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ನಾನು ದ್ವಿಜನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ (ವಿಪ್ರನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ) ಮಾನಿತನಾಗುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ (ವಿದ್ವಜ್ಜನರಿಂದ ಆದೃತನಾಗಿ) ಸುಮಾನಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಅವನಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಲವನ್ನು ನೋಡಲಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಚ ಗತ್ವಾ ತ್ವಂ ಸೌಕ್ಷ್ಮೀಂ ವಾರ್ತಾಂ ವದಸ್ವ ಮೇ |
ಮತ್ಪುತ್ರಂ ತತ್ರ ಚಾತ್ಯಾಪ್ತಂ ನಾಮ್ನಾ ಸೀತಾಪತಿಂ ಮತಮ್ || 12-60 ||

ನೋ ಚೇತ್ತವಾಪಿ ದಣ್ಣಶ್ಚ ಭವೇನ್ಮನ್ಮಣ್ಣನಂ ವಿನಾ |
ಪುಣ್ಣರೀಕಾಕ್ಷ ಬಹ್ವಿಷ್ಠಾ ಭಾಣ್ಣೀಕೃತ(ರಕ) ಗತಿಯಥಾ || 12-61 ||

ವಿಪ್ರ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ವದತ್ಯೇವಂ ತೇಜಃ ಶ್ಲೋಕಂ ಸ್ವಕಲ್ಪಿತಮ್ |
ಇತಿ ಜಾನಂತಿ ಮಾಂ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಸ್ಮೃತವ್ಯಾ ನೈವ ತೇ ಮಮ || 12-62 ||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ನೀನು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೂ, ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಆಪ್ತನಾದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೂ, ಸೀತಾಪತಿಗೂ, (ಆಖ್ಯಾನದ) ಗೂಢಾರ್ಥ ಶಬ್ದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ದುಷ್ಟಭಂಜನೋಪಾಯಬೋಧಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಕೂಗಿ ಹೇಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದ ವಿನಾ ನಿನಗೂ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. (58ನೇ) "ತೇಜಃ" ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವಿಪ್ರನು ರಚಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಹೀಗೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು

ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲ. (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಲ್ಲ).

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ವಿಪ್ರ, ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ, ಸೀತಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾರ್ತೆಯು ತಿಳಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) "ವಿಪ್ರತ್ವಂ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕೀರ್ತಿಸ್ತವ" (66)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆಪ್ತನಾದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೆ ವಿಪ್ರನೇ ಹೇಳದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಯಾಕೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

13.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/63-66)

ವಿಪ್ರ ತ್ವಂ ಲಜ್ಜಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಮಜ್ಜಾತಂ ನ ವದೇಃ ಕುತಃ|

ಕುಬ್ಜಾಪತೇಃ ಪ್ರಿಯಂ ಭಕ್ತಂ ಸತ್ತ್ವಾ ನಂ ಮತ್ಪ್ರಿಯೇರತಮ್||12-63||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಶ್ಚ ಮಧ್ಯಕ್ಷೋ ವಕ್ಷ್ಯತ್ಯೇವ ಮದಾಜ್ಞಯಾ|

ತ್ವಂ ಚ ತೂಷ್ಟೀಂ ಚ ತಿಷ್ಠಸ್ವ ಮತ್ಪಾದಸ್ಮರಣೇ ರಮನ್||12-64||

ತೇಜಸಾ ಮೇ ಜಿತಾಃ ಲೋಕಾಃ ಕೋ ಜಿತೋ ನ ಭವೇದಿಹ|

ಊರ್ಜಿತಾಭಯಸೋ ಮಹ್ಯಂ ಪೂಜಿತಾಶ್ಚ ನಮನ್ಯಹೋ||12-65||

ಇತಿ ಮತ್ಪಾ ತು ತಾಂ ಕೀರ್ತಿಮಾರ್ತಿನಾಶಕರೀಂ ತವ|

ಸಾರ್ಥಿಕುರು ಮಮಾಜ್ಞಾಂ ತಾಂ ಕೀರ್ತಿ(ಕಾರ್ತಿ)ಸ್ತವ ಭವಿಷ್ಯತಿ||12-66||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನೀನು (ಅತಿ ಆಪ್ತನಾದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನ ಬಳಿ ಗೂಢ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು) ಲಜ್ಜಾಯುಕ್ತನಾಗಿರುವಿ. ಅನ್ಯಥಾ ನನ್ನ ಪುತ್ರಸದೃಶನಾದ, ಕುಬ್ಜಾಪತಿ ಉಡುಪಿ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಾದ, ಶುದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ (ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೆ) ಯಾಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ನನ್ನ ಭಕ್ತನು. ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಆಗ) ನನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರತನಾಗಿ ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು. ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳೂ ವಶವಾಗಿವೆ. ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನನ್ನ ವಶರಾಗಿಲ್ಲ? (ನನಗಿಂತ ಅವರಿಂದ) ಪೂಜಿತರಾದ, ನಿಶ್ಚಿತ ಮೋಕ್ಷರಾದ (ಗರುಡ ರುದ್ರಾದಿಗಳು) ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ (ಉತ್ತಮರಿಂದ ನಮ್ಮ ತ್ವವನ್ನೂ) ನಿನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ನನ್ನ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಗೊಳಿಸು. (ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ) ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ದುಃಖವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ?

(1) ಕೃತಿಖ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸೂಚನೆ.

(2) "ತೇಜಸಾ ಮೇ ಜಿತಾಃ ಲೋಕಾಃ ..... VIII- 58.

(3) "ತಾಂ ಕೀರ್ತಿಮಾರ್ತಿನಾಶಕರೀಂ" XII - 25.

(4) ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(5) "ವಿಪ್ರ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ವದ ಮನ್ನಿರೂಪಂ" (70)ರ ವರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

14. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ:(12/67-70)

ವಿಪ್ರಶ್ಚ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾ ಗುಣಾರ್ಣವಾ|

ನ ಕಾಷ್ಟತಿ ಸ್ಮ ಸುಕ್ಷೀಣೋಽಪ್ಯತ್ಯಂತಾಶಾವಶೋ ನಹಿ|| 12-67||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮೇವ ಸನ್ಮಾನಂ ಮಮೇವೇತಿ ಕುರುಷ್ವ ತಮ್|

ತವೈವ ಪ್ರೀತಿರತ್ಯಂತಂ ಮಮೈವ ಚ ಭವಿಷ್ಯತಿ|| 12-68||

ಮನ್ನಸ್ಮಿತಧರಂ ಸಾನ್ಮಾನನ್ದಸನ್ನೋಹಮನ್ನಿರಮ್|

ಶತಾನನ್ದಗುರುಂ ಸಾನ್ದಂ (ಸಾನ್ದ)ಹಯಸತ್ಕನ್ದರಂ ಸ್ಮರ|| 12- 69||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ತವ ಸುತಂ ಮಮ ನಾಮಯುಕ್ತಮ್|

ಕೃತ್ವಾ ಕರೋಷಿ ವಿತತಾಂ ರತಿಮೇವ ಚಾತ್ರ||

ನೀತಾಪತಿಂ ಮಯಿ ಸುಭಕ್ತಿಮತಾಂ ಪ್ರಶಸ್ತಂ|

ಮತ್ತುತ್ರಮಪ್ಯಭಿಮತಂ ವದ ಮನ್ನಿರೂಪಮ್|| 12-70||

ಹೇ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಗುಣಾರ್ಣವ! ವಿಪ್ರನು ಕ್ಷೀಣನು, ಆದಾಗ್ಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಆಶಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ (ಸನ್ಮಾನವನ್ನೂ) ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ನನಗೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡು. (ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ)

ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವಂತೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ

ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂದಸ್ಮಿತನಾದ, ನಿಬಿಡವಾದ ಆನಂದಸಮೂಹದ ಮಂದಿರವಾದ (ಅಂದರೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದನಾದ), ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಗುರುವಾದ, ಪೂರ್ಣನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. (ವಿಪ್ರನ ಸೇವಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲು ಹೇಳಿರುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ ಎನ್ನುವ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮವು ಸಾತ್ವಿಕವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವವು) ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರಸದೃಶ ವಿಪ್ರನನ್ನು (ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದ) ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಎನ್ನುವ ನಾಮದಿಂದ ಯುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ (ಅಂದರೆ ಆತನನ್ನು ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ) ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಶಸ್ತನಾದ ಸೀತಾಪತಿ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಉಳ್ಳ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಇವರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳು.

(1) ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣೋಕ್ತ ನಿದರ್ಶನವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ. ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ತವನಂದನ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಸತ್ರ ಕರ್ಮ" (80 1/2)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತಾಭಿಜ್ಞತ್ವವು, ವಿಪ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಸನೀಯವು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

15.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/71-80)

ತವ ನಂದನ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಸ್ವರ್ಣಯುಕ್ತಶ್ಚ ಸನ್ಮಣಿಃ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಕ್ಷಣಗಶ್ಚಾಸೀತ್ ಜನಾನಾಂ ನಯನಂ ವಿನಾ||12-71||

ತಚ್ಚಾಪಿ ಮತ್ರ ಯತ್ನೇನ ಚಾಸೀತ್ಕಾಜ್ಞತಮೀಕ್ಷಯಾ|

ಭೋಕ್ಷ್ಯ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಫಲಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ತತ್ರ ತ್ಯಕ್ಷಮಭೂತ್ತವ||12-72||

ಹೇ ನಂದನ! ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ಈ ಆಖ್ಯಾನವು) ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಭೂಷಣವಾದ ಸುವರ್ಣಯುಕ್ತ ಸನ್ಮಣಿ(ಯಂತಿರುವ ಸುವರ್ಣ ಸಂಪುಟಸ್ಥ ಬಾದರಾಯಣ) ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಕವು (ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು). (ಇತರ) ಜನರ

ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವು ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ) ಆಯಿತು. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯು ಈ ಜ್ಞಾನದ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನು.

"ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಃ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣವಾಕ್ ಮತ್ಯುಟಾಕ್ಷತ | ಭೋಕ್ತ್ಯತೀಕ್ಷಾಫಲಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಮತ್ಯುತಿಂ ವಕ್ಷತು ತ್ವಿಮಾಂ || ಎಂದು XII - 5ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ದಕ್ಷ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತತ್ಸಮಕ್ಷಮಿತಿ ತ್ವಯಾ |

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಂ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ತತ್ಪಕ್ಷೀಕೃತಮಕ್ಷತ || 12-73 ||

ವಿಚಾರ್ಯೈವ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ತವಾಚಾರ್ಯತ್ವಮಜ್ಞಸಾ |

ಮಮಾಚಾರ್ಯ ಮತಂ ಪೃಚ್ಛ ಕಿಮಾಚಾರ್ಯತ್ವ ಸತ್ಫಲಮ್ || 12-74 ||

ಹೇ ದಕ್ಷ! (ಸಮರ್ಥ!) (ವಿಪ್ರ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ (ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇ ಅಕ್ಷತ! ನೀನು "ಸಮಕ್ಷ" ಎಂದು (ಹೇಳಿದ್ದಿ). ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳು. ನಿನಗೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ (ನೆಂಬ ಹಸರು) ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾಗಿದೆ. (ಅದು ನಿನಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ) ಹೇ ಆಚಾರ್ಯ! ನನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದನ್ನು ಕೇಳು. (ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೋ.) (ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದ) ಆಚಾರ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಏನು ಸತ್ಫಲ.

(1) ಬೇರೆ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನ್ಯೂನವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ದಕ್ಷ, ಅಕ್ಷತ, ಪದಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(2) ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳು ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

(3) "ಮಮಮತಂ ಪೃಚ್ಛ" ಎಂದರೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ಪದಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಹೇಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಲೆಂದೇ ನಿನಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯತ್ವದಿಂದ ಏನು ಸತ್ಫಲ? ಎಂದು ಭಾವವು.

ಅಚ್ಯುತಂ ಸ್ಮರ ವಿಪ್ರೇಶ ಕಶ್ಚುತಿಂ ನ ತ್ಯಜೇದಿಹ |

ಸ್ವಚ್ಛಮೂರ್ತಿಸ್ಮೃತೇ ವಿದ್ವನ್ ಪೃಚ್ಛ ಮಾಮೇವ ತಂ ಪ್ರಭುಮ್ || 12-75 ||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸದಾ|

ಸದ್ವೃನ್ದಾನಾಂ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನ ವೈಭವಮ್||12-76||

ಹೇ ವಿಪ್ರೇಶ! (ವಿಪ್ರ!) ಕೃತಿಯ ಅಭಿಮತವಾದ ಅರ್ಥದ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾರು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ನೀನು (ಅಭಿಮತಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು) ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ಹೇ ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರ ಸ್ಮತಿಯುಕ್ತನಾದವನೇ! ಹೇ ವಿದ್ವಾನ್! ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳು. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ವೈಭವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀನು ಸದಾ ಹೇಳು.

ಅಹಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಶ್ಚಾಪಿ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತೇ ಸುತ|

ಕೋ ದಕ್ಷಶ್ಚಕ್ಷುಷಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಮತ್ತೇಜಃ ಸಾಕ್ಷಿಗೋಚರಮ್||12-77||

ವಿಪ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೇವೇತತ್ಸರ್ವಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೇವಚ|

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ತೇ ಸಾಕ್ಷಿಣಂ ವಿನಾ||12-78||

ಹೇ ಸುತ! ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತೇ? (ವಿಪ್ರ!) ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಆದರೆ) ಸಾಕ್ಷಿಗೋಚರವಾಗುವ ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ನೋಡುವ ದಕ್ಷರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (=ಅಂತಹ ದಕ್ಷರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ.) ಹೇ ವಿಪ್ರ ಈ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲವೂ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆ. (ನಿನಗೂ) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವೆಂದು, ನಿನಗೂ ಅನುಭವವಿದೆಯೆಂದು ಸೂಚಿತಾರ್ಥವು.) ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದುದನ್ನು (ಅಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು) ಸರ್ವರೂ ಸಾಕ್ಷಿವಚನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು.

ತತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಽಪಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಂತರಾಕಾಂಕ್ಷಾ ಭವೇದಿಹ|

ತತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಽಪಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಂತರಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಜಾಯತೇ||12-79||

ಏವಂ ಚೇದನವಸ್ಥಾಸ್ಯಾತ್ಕಾಪ್ಯವಸ್ಥಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ|

ನ ಜಾಯತೇ ಪ್ರಜಾನಾಂ ತು ಜಾನೇ ಕುಬ್ಜಾಪತೇಃ ಪ್ರಿಯಮ್||12-80||

ತ್ವಾಂ ತು ಮಾಂ ತಾತ(ತತ) ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತ್ವಂ ಸತ್ರಕರ್ಮ ಸದಾಕುರು|

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಂತರವನ್ನು (=ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವನ್ನು) ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಂತರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕಾರಹಿತವಾದ ನಿಶ್ಚಯವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವಾದುದು ಪ್ರಮಾಣವಾದುದೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವ). ನೀನು ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಪಿತೃಬುದ್ಧಿಯಿಂದ (ಪೂಜಿಸಿ) ನೀನು ಸತ್ರಕರ್ಮರೂಪವಾದ ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡು. (ಅಂದರೆ ವೃದ್ಧಯತಿಗಳಿರುವಾಗ, ಕಿರಿಯವರು ಅವರ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸು ಎಂದು ಭಾವ.)

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶನ ರೂಪವನ್ನು ವಿಪ್ರನು ತಿಳಿಯುವುದು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪಿತೃತ್ವವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದು, ಈ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಅಹಂ ವಿಮಾನ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಚಾಮವಾನಾಸ್ತಿ"(94ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

16.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (12/81-94)

ಅಹಂ ವಿಮಾನಮಾರುಹ್ಯ ಚಾಮಾನವಸಮನ್ವಿತಃ||12-81||

ಕುಮಾನವಗತಿಂ ಹಿತ್ವಾ ಸುಮಾನವಸಮೀಪಗಃ|

ತತೋಽವರುಹ್ಯ ತಸ್ಮಾತ್ತು ತಮೂಹ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮಮ್||12-82||

ತತ್ಕರ್ಣೇ ಸ್ವರ್ಣಸಂಪ್ನೇರ್ಣಾಭರಣೇ ವಚ್ಚಿ ವಿವಿಚ್ಯ ತಾಮ್|

ಶ್ಲೋಕಾನ್ ವೈ ಪಞ್ಚ ವಾ ಸಪ್ತ ನವ ವಾ ದಶ ವಾಷ್ಟ ವಾ||12-83||

ತ್ರೀನ್ ವೈಕಂ ಪಞ್ಚದಶ ಚ ದ್ವಾದಶಾದಿ ಕ್ರಮಾದಿಹ|

ತತೋಽಂತರ್ಧಾನಮಾಸಾದ್ಯ ಸೀಮಾದ್ಯಂತಂ ಗತೋಽಸ್ಮ್ಯ ಹಮ್||12-84||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನಾನು ವಿಮಾನವನ್ನು ಏರಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ದುಷ್ಟ ಪುರುಷರ ಹಾದಿಯನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನಾದ ವಿಪ್ರನ ಬಳಿಗೆ (ಬಂದು) ವಿಮಾನದಿಂದ ಇಳಿದು, ಆ ಬಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನನ್ನೂ ಅಭಿಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸುವರ್ಣೋಪೇತವಾದ ಆಭರಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಐದು, ಏಳು, ಒಂಭತ್ತು, ಹತ್ತು, ಎಂಟು, ಮೂರು, ಒಂದು, ಹದಿನೈದು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು - ಈ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು (ವಿಭಾಗಿಸಿ) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆಕಾಶ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ (ಲೋಕಾಂತರಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ) ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ವಿಪ್ರನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಷ್ಟು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವವು.

ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭರ್ಗಲೋಕಾನಾಂ ಗರ್ಗಾದಿಮುನಿಭಿಃ ಸಹ|

ಪೂರ್ವಂ ಮಧ್ಯತ ಸ್ತಗ್ಗನ್ಧಶುದ್ಧಗನ್ಧಂ ಚ ಜಿಘ್ರತಿ||12-85||

ಶ್ರುದ್ಧಾ ಸಮಿಧ್ಧ ಸದ್ಬುದ್ಧೌ ಧೈರ್ಯಾದ್ಧತ್ತೇ ಮದೀರಿತಮ್|

ಏವಂ ಸ್ವಪ್ನಕ್ರಮಂ ವಿಪ್ರೇ ಮಾನಿನ್ ಜಾನೀಹಿ ತ್ವಂ ಸದಾ||12-86||

ಕಾನೀಹ ಸುಕೃತಾನ್ಯಸ್ಯ ತ್ವನ್ತು ಮಾನಾದಿಕಾನ್ ಕುರು|

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಗೀಶಸಂಜ್ಞಾತವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಸನ್ಮನೇಃ||12-87||

ಗತೀರ್ನಜಾತಾ ಚಾತ್ಯೈವ ಭ್ರಮತೇ ಶ್ರಮತೇಽನಿಶಮ್|

ಇತಿ ಜಾನಂತಿ ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಪತಿತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||12-88||

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವರೆಗೆ (ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾದ) ಗರ್ಗಾದಿ ಮುನಿಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ (ಆಕಾಶ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.) (ವೈಕುಂಠಾದಿ ಉರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವಂಥಾ ಗುರುಗಳು ಭೂಮಿಗೆ, ಈ ಮೂಕ ವಿಪ್ರನ ಬಳಿಗೆ

ಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ವಿಪ್ರನು) ಪೂರ್ವ (ಜನ್ಮಾಂತರ)ದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಂಧ (ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಗಂಧ) ಮಾಲಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವನು. (ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈಗಲೂ ಸಹ) ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದ ಸದ್ಭುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. (=ನಾನು ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಮಾನಿನ್! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಈ ರೀತಿಯಾದ ಸ್ವಪ್ನ ಕ್ರಮವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿ. (ಅಂದರೆ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ. ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಗುರುಸೇವೆಯಿಂದ ಲಬ್ಧವಾದ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣ ಉಳ್ಳ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲು, ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ದ್ವಾರಾ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿ ಎಂದು ಭಾವ) ಈ ಜನ್ಮದ, (ಜನ್ಮಾಂತರದ) ಅವನ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ (ದೃಢವಾದ ಸ್ಮೃತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವವನು.)

ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡು. (=ನಾನೇ ಅಧಿಕಪುಣ್ಯವಂತನೆಂಬ ಗರ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಬಾಹ್ಮಣನ ಆಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಆತನಿಗೆ ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವ.) ಶ್ರೀ ವಾಗೀಶ ಮುನಿಗಳ ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರೆಂಬ ಮುನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಪಿಶಾಚಭಾವದಿಂದ) ಸದಾ ಇಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ) ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮರ್ತ್ಯರು (ದುಷ್ಟರು) ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಪತಂತಿ ಪಿತೃಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ವಿತತೇ ನರಕೇ ಸುತ|

ಸ ವೈ ಮಹಾನುಭಾವಶ್ಚ ಮೋದತೇ ವಿಷ್ಣುಮನ್ದಿರೇ|| 12-89||

ಇತಿ ಜಾನಂತಿ ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾ ಅಪ್ಯಮರ್ತ್ಯತ್ವಗಾಮಿನಃ|

ಮೋದಂತೇ ದಿವ್ಯಲೋಕೇಷು ನಾಕಾದಿಷು ನ ಸಂಶಯಃ|| 12-90||

ಏವಂ ಶಶ್ವತ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಪುತ್ರ ಸತ್ಯೇಕ್ಷಾ ತೇ ಜಾಯತೇ ಕಾತ್ರ ಶಙ್ಕಾ |
ಮತ್ಯೇಕ್ಷಣಾತ್ಪ್ರಾಣನಾಥಪ್ರಿಯೇಽಸ್ಮಿನ್ ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತಿಂ ಕುರು ಮನ್ವೇಣ ಪುಷ್ಕನ್ ||12-91||

ಹೇ ಸುತ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) (ನನಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗದೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರು) ಪಿತೃಗಳ ಸಹಿತರಾಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ನಾನು ಮಹಾನುಭಾವನು. ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರವಾದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮರ್ತ್ಯರು, ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ, ದೇವತೆಗಳ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ (ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ) ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ (ಹಿಂದ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಈ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ನನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ, ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಂಕೆ ಏಕೆ? ಪ್ರಾಣನಾಥನಿಗೆ (=ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ) ಪ್ರಿಯನಾದ ಈ (ವಿಪ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ) ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ (ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರಲ್ಲಿ) ಕೃಷ್ಣ (ವ್ಯಾಸ) ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. (ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೋ ಎಂದು ಭಾವ.)

ಹೇ ಪುತ್ರ ತವ ಪಾಪಾನಿ ಚಾಪಾನೀವ ನಮನ್ತಿ ಚ |
ದಿನೇ ದಿನೇ ಕಲಾವೃದ್ಧಿವರ್ಧನೇ ಮದನಂ ವಿನಾ ||12-92||

ಜಾಯತೇ ಕಾಯ(ಮ)ತಶ್ಚಾಪಿ ಮಾಪತೇ ತ್ವಾಯತೇ ಕ್ಷಣ |
ತವ ಪಾಪಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವರ್ಮಾಣಿ ಧೃತವಾನಸಿ ||12-93||

ಮತ್ಯ ಪಾಪಾತ್ರರೂಪಾಣಿ ವೈರಿಣಾಂ ಮಾರಕಾಣಿ ಚ |
ತಸ್ಮಾತ್ತವ ನ ಭೀತಿರ್ವಾ ಚಾ(ಮಾ)ಮ ವಾ ನಾಸ್ಮಿ ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ ||12-94||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳು ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ಬಾಗುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ ಶಕ್ತಿಹೀನವಾಗುತ್ತವೆ.) ಮುಖದಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ತೇಜಸ್ಸು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಕಾಮರಹಿತನಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು, ನನ್ನ

ಕೃಪಾವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪಗಳನ್ನು (ವಾದಿರಾಜ ಕವಚೋಕ್ತ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೀನು ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ) ನೀನು ಕವಚದಂತೆ ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಭೀತಿಯಾಗಲೀ (ಪಾಪ) ಭೋಗವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ.

(1) ಶ್ಲೋಕ 93 - ಕಾಯತಶ್ಚಾಪಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಪಾಠ, ಕಾಮತಶ್ಚಾಪಿ ಎಂದು ವೃಂ ಪಾಠ. ಕಾಮತಃ ಎಂಬ ಪಾಠ ಸಾಧುವಾದರೆ "ಧರ್ಮೋ ಭವತ್ಯಧರ್ಮಪಿ ಕೃತೋ ಭಕಸ್ತವಾಚ್ಯುತ" ಎಂಬಂತೆ ನಿನ್ನ ಹರಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಪುಣ್ಯ ಬೀಜವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವ. ಕಾಯತಃ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(2) "ಚಾ ಮಾವಾ" ಎಂದು ವೃಂ ಪಾಠ, "'ಚಾಮವಾ' ಎಂದು ಶ್ರೀಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಅರ್ಥ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(3) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. "ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ ಮಾನಂ ವೈ ಜಾಯತೇ ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ (107) ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

17.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(12/95-107) ಪಾರ್ಥಿವಾದಿತ್ಯಾರಭ್ಯ..

ಮಾನಂ ವೈ ಜಾಯತೇ ಕಾಮಂ ಮಾನಿಂ ಸ್ತವ ನ ಚಾನ್ಯಥಾ|

ತಸ್ಮಾನ್ಮಮ ಪದೇ ನಿತ್ಯಂ ಭಕ್ತಿಂ ಕುರು ಸುತೋತ್ತಮ||12-95||

ವಿತತಾಂ ಕೀರ್ತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ಸತತಂ ಚ ಭವಾನಿತಿ|

ವಾದಿರಾಜಾಗ್ರತಃ ಕ್ಷುದ್ರರಾಜಕಾರ್ಯಂ ಕುತಃಸ್ತವ(ಸುತ)||12-96||

ವಾದೀಭಮ್ಯಗರಾಜೋಽಹಂ ವಾದಿರಾಜೋ ಹರಿಂ ಭಜೇ|

ರಾಜ್ಞಾಂ ಕಾರ್ಯೇಣ ಮೇ ಕೃತ್ಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಕಿಂ ವದ ಮದ್ವಿಧೇಃ||12-97||

ಈಶ್ವರಸ್ಯೈವ ಸಂಕಲ್ಪೋ ಯಥಾ ಚಾಸ್ತಿ ತಥಾ ಭವೇತ್||98||

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) (ಪಾರ್ಥಿವಾತ್=ಕೊಚ್ಚಿನ್ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ) ನಿನಗೆ ಸನ್ಮಾನವು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೇ ಮಾನಿನ್! ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಸುತೋತ್ತಮ! ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸದಾ ನೀನು ಹೂಂದುವಿ. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ (ಸೇವಾನಿರತನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ, ಸೇವೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ) ಕ್ಷುದ್ರ ರಾಜಕಾರ್ಯ ಯಾವುದು? (ಅಂದರೆ ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು). ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿರುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ವಾದಿರಾಜ ನಾಮಕನು. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇಪ್ರಾಜ್ಞ! ರಾಜನ ಸೇವೆಯಿಂದ ನನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ಹೇಳು? (ಅಥವಾ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹರಿಗುರುಸೇವಾನಿರತನಾದ ನಿನಗೆ ಅದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಯಂತೆ, ನನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಫಲಗಳು ಲಭಿಸುವಾಗ ರಾಜಸೇವಾ ಫಲವೇಕೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯ ವಿನಾ ನರರಾಜರ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಡ ಎಂದು ಭಾವ). ಈಶ್ವರನ ಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹೋಗಬಾರದೋ ಎಂದರೆ, ಹರಿಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತದನಂತರ ರಾಜಾದಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕೆಂದು ಭಾವ.) (ವೃನ್ದಾವನ ಸೇವೆಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಬಾರದೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಂತರವೇ ತದ್ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಇತರರ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.)

ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿನ್ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸನ್ಮಾನದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸನ್ಮಾನದ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ.

ತಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಸ್ಯ ವಾರ್ತಾಂ ಮಾಂ ನ ಶ್ರುಣುಶ್ಚಾದ್ಯ ಗಚ್ಛತು|

ರಾಜ್ಞಾಂ ಪಾಪಾತ್ಮನಾಂ ವಾರ್ತಾ ಸತಾ ಮಾರ್ತಿಪ್ರದಾ ಧ್ರುವಮ್|| 12-99||

ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೀಮನ್ ವದ ಮದ್ಗುಣವೈಭವಮ್ |

ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗುಣಸಮೂಹಿಂ ಶೃಣು ತ್ವಂ ಗುಣಿನಾಂ ವರಃ || 12-100 ||

ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇ ಹಂ ತದ್ಗುಣೌಘಾನಪಿ ದ್ವಿಜಃ || 12-101 ||

ಶನ್ಯಃ ಶನ್ಯಃ ಶೃಣು ತ್ವಂ ಹಿ ಮದಂತರ್ಯಾಮಿಣೋ ಹರೇಃ |

ಆದ್ದರಿಂದ ಲೋಕವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ಪಾಪಾದ್ಮರಾದ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡುವ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ (ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ) ರಾಜರುಗಳ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು (ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕೆಂದು) ನನ್ನನ್ನು (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಡ). (ಕೆಲವು ದಿನಗಳು) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! (ಅದೃಷ್ಟಿಯುಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಯೋಗ್ಯವಾದ) ನನ್ನ ಗುಣಗಳ ವೈಭವವನ್ನು ಹೇಳು. (ಅಂದರೆ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹೇಳೆಂದು ಭಾವ.) ಹೇ ಗುಣಿನಾಂವರ! ಗುಣ ಸಂಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು (ನನ್ನ ಗುಣ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕೂಡಾ) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಹರಿಯ ಗುಣಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಹೇ ದ್ವಿಜ! ಪುನಃ ಪುನಃ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳು. (=ಕ್ರಮೇಣ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ.)

(1) ರಾಜರುಗಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಜಾದ್ರೋಹಿಗಳು, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು, ತಪೋಹೀನರು, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯರು. "ರಾಜ್ಯಾಂತೇ ನರಕಂ ಧ್ರುವಂ" ಎಂಬ ಪುರಾಣೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವವರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡು ಎಂದು ಭಾವವು.

(2) 101 - 101 1/2ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ನಡೆದಿದೆ. ಸೇತುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ "ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯ ವಿಲಾಸ"ದ ಪ್ರಥಮ ವಿಲಾಸ ಶ್ಲೋಕ 19-20ರಲ್ಲಿದೆ. ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವಿದು.

ಅಥಾಪಿ ನ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಾತ್ಮನಃ ಕಲೇಃ || 12-102 ||

ಮಿಥ್ಯಾಮತಿಃ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ತ್ವನ್ನೈವೇತಿ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತಃ | (ತೇನೇವೇತಿ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತಿ)

ಕಾಪುರುಷಹೃನ್ಮದ್ಯಸ್ಥಃ ಕೋಪ ಏವ ಭವಿಷ್ಯತಿ || 12-103 ||

ಶಾಪಂ ತದಾ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪಾಪಪೂರುಷರೂಪಿಣಃ|

ಏವಂ ಸರ್ವಂ ಜಗನ್ನಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಾತ್ಕಷ್ಟಂ ಚ ಯಾಸ್ಯತಿ|| 12-104||

ಸ್ವಷ್ಟಾತ್ ಸ್ವಷ್ಟತಮಂ ಲೋಕೇ ನಾರಕಂ ಯಾತಿ ದಾರಕ|

ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವಿಶ್ವಾಸಮನಸ್ಕನಾದ ಕಲಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ (ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ) ಹೇಳಿದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಅದೃಶ್ಯನಾದ ಕಲಿಯು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನಂದರೆ) ದುಷ್ಟ ಪುರುಷರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು (ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.) (ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ.) ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಿಗೆ (ಅಪಲಾಪ ಮಾಡಿದರೆ) ಕೋಪವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. (ಅದರಿಂದ) ಹೇ ದಾರಕ! ಪಾಪಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ) ಸ್ವಷ್ಟತರವಾದ ತಮೋಲೋಕವಾದ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. (ಈಗ ಅದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.)

ತಸ್ಮಾತ್ಕಲಿಯುಗೇ ಘೋರೇ ಸೌರೇಲೋಕಂ ತು ಯಾಸ್ಯತಃ|| 12-105||

ಪಶ್ಯತೋ ದುಃಖರೂಪಾಣಿ ನೀರಾಣೀತಿ ಚ ತಾನ್ ಪ್ರತಿ|

ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತಂ ಧ್ವಾಜ್ಞವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕಾಜ್ಞತಃ|| 12-106||

ಸಾಕ್ಷಿಸಿದ್ಧಂ ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಯೋಗ್ಯಂ ಕಾಜ್ಞತಮೀಕ್ಷಯಾ|

ವಕ್ತವ್ಯಮೇವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಾವಕ್ತವ್ಯಂ ಕದಾಚನ|| 12-107||

ಆದ್ದರಿಂದ (ವಿಶ್ವಾಸಹೀನ ತಾಮಸ ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ) ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮರಣಾನಂತರ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮಗೆ (ಪಾನ ಮಾಡಲು) ದುಃಖರೂಪವಾದ ಜಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಗೆಯಂತೆ ಪಿಂಡಾಸಕ್ತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಜ್ಞಾನಿಗಳ) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ,

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ, ಸಾಕ್ಷಿಸಿದ್ಧವಾದ, ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದ (ಸೂಕ್ಷ್ಮರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇಳಬಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿ ದೇವಾನ್|

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಪಾಃ|| 12-108||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ|| 12-109||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್|| 12-110||

ಯಚ್ಚೈಣ್ಡತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗಣೇ ಹರೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕ ವಾಗೀಶ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣ ಕರಸಂಜಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಭರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || 12-110 || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ತ್ರಯೋದಶೋಧ್ಯಾಯಃ || 13-101||

ವಿಪ್ರ, ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ, ಸೀತಾಪತಿ, ಬಹು ಭಕ್ತರುಗಳ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿವೆ. "ವಾದಿರಾಜ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ "ಮತ್ಪೃತಿರಸ್ತು ಸರ್ವದಾ" (32)ರ ವರಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಪ್ರಕರಣ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/1-32)

ಹರಿಃ ಓಂ|| ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟನ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟಂ ವದ ಸುತುಷ್ಟಿದ|

ಪುಷ್ಪಗಾತ್ರಂ ಚ ಮದ್ಗತ್ತಾತ್ನು ಪುಪಾಟವಸಂಯುತಮ್|| 13-1||

ಕಾಷ್ಠಭಾರಸ್ಯ ಚೋದ್ಧಾರೇ ಕಷ್ಠಾತ್ಕಷ್ಠಕೃತಿಂ ಶರಮ್ |

ಪಟ್ಟವರ್ಧನಶುಣ್ಣಾಗ್ರ್ಯಂ ಮತ್ಯ ತಿಂ ಚ ಪರೇತಿ ತಮ್ || 13-2 ||

ಹೇ ತುಷ್ಠಿದ! (ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ಪುಷ್ಪಾಂಗನೂ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತ್ಯ ಬಲವುಳ್ಳವನೂ, ಸಮೀಚೀನ ಕುಶಲನೂ, ಆದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ (ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಸಲು) ಹೇಳು. ಬಹು ಕಷ್ಟವಾದ (ಮರದ) ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾದ ಗೂಢದ್ವೇಷಿಯಾದ, (ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದವರಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪ ಉಳ್ಳವರಾದರೂ ಶೋಕರಹಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ (ಅಂದರೆ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ) ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಸಲು ಹೇಳು.

XII - 62ರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಲಜ್ಜಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ನೀನು ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಪಾದಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಪುನಃ ವಿಪ್ರನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ದಾರ್ಢ್ಯ ಬರುವ ಕಾರಣ, ಪುನಃ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಏತತ್ಪದ್ಯತ್ರಯಂ ವಿದ್ವನ್ ವದನ್ವಾದ್ಯ ಸದಾ ಬುಧಮ್ |

ವೇದವೇದ್ಯ ಸದಾರಾಧ್ಯ ಶುದ್ಧ ಮತ್ಪಟ್ಟವರ್ಧನ || 13-3 ||

ಅಹಂ ಪಾಲಿತವಾನೇತದ್ಧಿನಪರ್ಯಂತಮೇವ ಚ |

ಇದಾನೀಂ ತು ಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ತದ್ಧನಂ ಮಾನವರ್ಧನಮ್ || 13-4 ||

ಹೇ ವಿದ್ವನ್! ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ ಸದಾರಾಧ್ಯ ಶುದ್ಧ ಮತ್ಪಟ್ಟವರ್ಧನ! (ಅಂದರೆ ಸದಾ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ, ಶುದ್ಧನಾದ, ನನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಯಾದ ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ!) ಈ ಮೂರು (ವಿಷಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ) ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಅಜ್ಞಾನ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ರತನಾದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಾಪಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅವನ ಗರ್ವವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದ ಧನವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಕೆಲವು ಕಾಲ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಧನದಿಂದ

ಗರ್ವಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಧನವು ನಷ್ಟವಾದಾಗ ಈ ಆಖ್ಯಾನದ ಅರ್ಥದ ಶ್ರವಣವಾಗುವುದೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.)

(1) ಪದ್ಯತ್ರಯವೆಂದರೆ ಹತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪದ್ಯವಂದರೆ ಯೌಗಿಕವಾಗಿ ಹತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯತ್ರಯವೆಂದು ಅರ್ಥ. (a) 5, 6, 7, 8ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಒಂದು ಸ್ಥಾನ, (b) 9, 10, 11, 12ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನ. (c) 13, 14ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮೂರನೇ ಸ್ಥಾನ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳು.

(2) 5-14ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕ ಅವಾಂತರ ಪ್ರಕರಣಗಳು.

ಪುತ್ರ ಪುತ್ರ ತವಾರ್ಯಾಣಾಂ ಬುದ್ಧಿರೇವ ವಿವರ್ಧತೇ।

ತತ್ರ ತತ್ರ ಚ ಮತ್ಕಾರ್ಯಂ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಗತಂ ಕುರು॥13-5॥

ವೃದ್ಧಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬದ್ಧಭಕ್ತಿಂ ಚ ಮತ್ಪದೇ।

ಶುದ್ಧಂ ಕೃದ್ಧಂ ಚ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾತ್ ದಾರದಿಷು ಚ ಮಾ ತ್ಯಜ॥13-6॥

ಏವಂ ನೀತಿಂ ಮಯಾ ನೀತಾಂ ಸೀ(ಸಿ)ತಾಂ ಮಾ ತಾತ ತಾಂ ತ್ಯಜ।

ತ್ರಾತಾಹಂ ತ್ವಾಂ ಸದಾ ಕಾಂತ ಮಾಂ ತಾತಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ॥13-7॥

ಮನುಷ್ಯಾಧಮ ತೇ ಶಙ್ಕಾಂ ಸುನಿಶ್ಚೇಷಾಂ ತ್ಯಜಸ್ವ ಚ।

ಭವಿಷ್ಯಸ್ಯನ್ಯಥಾ ಪ್ರೇತಃ ತ್ವಂ ನ ಶಿಷ್ಯಸಿ ಸರ್ವಥಾ॥13-8॥

ಹೇ ಪುತ್ರ! ಪುತ್ರ! (ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) (ಜನರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು) ದೂಡ್ಡವರಂತೆ ಆಚರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. (ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕರಣವು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಡಬೇಕೋ) ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಲ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೋ, ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧನಾದ, (ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ=) ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಅಧೀನರಾದವರಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟುಗೊಳ್ಳುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ಹೀಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ಹೇ ಕಾಂತ! ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಂದೆಯಾದ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು. ಹೇ ಮನುಷ್ಯಾಧಮ!

(ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನೇ!) (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂಪುಟ ಬಾದರಾಯಣರ ಪೂಜೆಯ ಹೇಗೆ ಭಗವತ್ಪಾದರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವು ಎನ್ನುವ) ನಿನ್ನ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸು. ಅನ್ಯಥಾ [ಅಂದರೆ (1) ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ (2) ವಿಪ್ರನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ (3) ಉತ್ತಮ ನೀತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ (4) ಶಂಕೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡದಿದ್ದರೆ] ನೀನು ಪ್ರೇತನಾಗುತ್ತೀ (ಔಷಧಾದಿ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿ.)

ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ವಿಷಯ.

ಕುಮತಿಂ ತ್ಯಜ ಜೀವ ತ್ವಂ ಸುಮತಿಂ ಭಜ ಸರ್ವಥಾ|

ಸತ್ಕುರು ದ್ವಿಜವಾಕ್ಯಂ ತು ತತ್ಕುರುಷ್ವಮಯೋದಿತಮ್||13-9||

ಅನ್ಯಥಾ ನರಕಂ ಯಾಸಿ ಸುರಕಮ್ಪಿತದೇಹವಾನ್|

ಕ್ರಕಚ್ಯೆರ್ಧಾರ್ಯಸೇ ತ್ವಂ ಹಿ ಸುಕೃತ್ಯೇರ್ಹೀನತಾಂ ವ್ರಜೇಃ||13-10||

ಜೀವ ಜೀವ ಕುತೋ ಯಾಸಿ ನರಕಂ ನರಕಮ್ನನ|

ಜೀವ ಜೀವ ಹರೇರ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಇಹೈವ ಶರದಾಂ ಶತಮ್||13-11||

ಜೀವ ಜೀವ ಗುರೌ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯಿ ಕಾರುಣ್ಯವಿಗ್ರಹೇ|

ಜೀವ ಜೀವ ಸ್ವಪುಣ್ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಶರದಾಂ ಶತಮ್||13-12||

ಹೇ ಜೀವ! (ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) (ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾದರೂ) ದುಷ್ಟ ಪುರುಷನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. (ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ) ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರುಷನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. (ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುಮತಿಯೂ, ಒಬ್ಬ ಸುಮತಿಯೂ ಇದ್ದರೆಂದೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ದುರ್ಮತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಪ್ರಯಾಸದ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಸುಮತಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.) (ಸುಮತಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ವಿಪ್ರನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಅದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು

ಮಾಡು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತಿ. ವಾತೋಪದ್ರವಗ್ರಸ್ತ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತೀ. (ಲೋಕಾಂತರದಲ್ಲಿ) ಗರಗಸದಿಂದ ಸೀಳುತ್ತಾರೆ. ಸುಕೃತಹೀನನಾಗುತ್ತೀ, ಜೀವ! ಹೇ ಜೀವ! ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನಡುಗಿಸುವ ನರಕಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀ? ಜೀವ! ಹೇ ಜೀವ! ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೂರು ವರ್ಷ ಜೀವಿಸು. ಹೇ ಜೀವ! ಜೀವ! (ಕುಮತಿ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದೇ ಮೊದಲಾದುವುದರಿಂದ) ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಗುರುವಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಅಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿ ಗುರು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ) ಸ್ವಪುಣ್ಯ (ನಿಷ್ಕಾಮ) ಕರ್ಮದಿಂದ ನೂರು ವರ್ಷ ಜೀವಿಸು. ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನರಕ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾತೋಪದ್ರವವೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ದ್ವಿತೀಯ ವಿಷಯವು.

ಮನುಷ್ಯಾಧಮ ತೇ ವಾಚಾ ತ್ವಾಚಾರ್ಯೋಽಯಂ ನ ಭೀತಿಯುಕ್

ಸ್ವಚಾರಿತ್ಯಂ ಚ ಮೇ ಸರ್ವಂ ವಿಚಾರ್ಯವಂ ವದಿಷ್ಯತಿ||13-13||

ತಸ್ಮಾಚ್ಛೋಷಿ ಚೇದ್ಯತಂ ಶೃಣುಷ್ವ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

ನೋ ಚೇದ್ಗಚ್ಛಸ್ವ ದೂರಂ ತು ದಾರುಣಂ ನರಕಂ ತಥಾ||13-14||

ಹೇ ಮನುಷ್ಯಾಧಮ! ನಿನ್ನ (ಭಯೋತ್ಪಾದಕವಾದ, ಬಾದರಾಯಣ ಪೂಜಾಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ) ಮಾತುಗಳಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಪ್ರನು ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳುವುದಾದರೆ, ಹೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನೀನು (ವಿಪ್ರನಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಕೇಳು. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ) ದಾರುಣವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಇದು ಮೂರನೆಯ ವಿಷಯ.

ಸ್ವರ್ಗಂ ವೈ ಗಂತುಕಾಮಶ್ಚೇದ್ಭರ್ಗಲೋಕಂ ಸುಖೋತ್ಕಟಮ್ |
ನಿರ್ಗತೋ ನ ಭವಸ್ವ ತ್ವಂ ಸರ್ಗಾನ್ಮದ್ವಚನಸ್ಯ ತು || 13-15 ||

ಪರಲೋಕಪ್ರವೃತ್ತೇಶ್ಚ ಪ್ರವಕ್ತೃತ್ವೇ ಪ್ರಭೋರ್ಮಮ |
ಪ್ರಭುತ್ವಂ ಚಾಸ್ಯ ಮೇ ದತ್ತಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯಾಶು ಪ್ರಗೃಹ್ಣತಃ || 13-16 ||

ತಸ್ಮಾದ್ ದ್ವಿಜೇನ ಸುಜನೈಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ |
ಸಮಾಜೇ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ಚ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ನಿಜಮೀಪ್ಸುಭಿಃ || 13-17 ||

(ಹೇ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) ಸುಖೋತ್ಕಟವಾದ, ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ
ನಾರಾಯಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಾದರೆ, ನನ್ನ ವಚನಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ (ಅಂದರೇ ಆಖ್ಯಾನ
ಗ್ರಂಥದಿಂದ) ನೀನು ವಿಮುಖನಾಗಬೇಡ. ಜನರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಪರಲೋಕ
ವಿಷಯಕವಾಗಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರವಚನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಪ್ರಭುವಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ನನ್ನ
ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು (ಈಗ) ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. (ಅಂದರೆ
ನನ್ನ ಪ್ರವಕ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆಂದೂ,
ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಮುಖೇನವೇ ಆಖ್ಯಾನಗ್ರಂಥದ್ವಾರಾ ಜನರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಭಾವ). ಆದ್ದರಿಂದ (=ಆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು
ಸಾಧನೋಪಯೋಗಿಯಾದ್ದರಿಂದ) ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಚ್ಛಿಸುವ
ಉತ್ತಮ ಜನರಿಂದ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ,
ಸಜ್ಜನರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನ ಮುಖೇನ (ಆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು) ಕೇಳಲ್ಪಡಬೇಕು.

ಹೇ ಜೀವ ಜೀವ ಸಕಲೇಶ್ವರಜೀವಭೇದಂ |
ಜಾನೀಹಿ ಜೀವಗತಮೇವ ಜನೇಷು ಧೀಮನ್ ||
ಕೋ ಮಾನವಸ್ತವ ಸಮಾನಸುಮಾನವೇಷೋ |
ಜ್ಞಾನಾದಿಗೂಹನಪರೋ ನ ಮನೋಽನುಸಾರೀ || 13-18 ||

ಹೇ ಜೀವ! ಜೀವ! (ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ, ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಾದ) ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೂ, (ಅಸ್ವತಂತ್ರ) ಜೀವನಿಗೂ ಇರುವ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವ ಜೀವರಲ್ಲಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವನ್ನೂ ತಿಳಿ. (ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ನಿನ್ನಿಂದ, ಅಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪುರುಷನಿಗ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾ ಕಾರ್ಯವು ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.) ಹೇ ಧೀಮನ್! ಜನರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತೆ ವೇಷದವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಅಂದರೆ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ). ನೀನು ಜ್ಞಾನ ಇಚ್ಛಾ ಪ್ರಯತ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವವನು. (ಸಜ್ಜನರ) ಮನೋನುಸಾರಿಯಾಗಿರುವವನಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಹೀಗೆ, ಪ್ರಯತ್ನ ಹೀಗೆ, ಇಚ್ಛೆ ಹೀಗೆ, ಪ್ರಯತ್ನ ಹೀಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ಭಾವ).

ಅಹಂ ಜ್ಞಾನಿಪ್ರಿಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಿರೋಽಪಿ(ಹಿ) ಮಮ ಪ್ರಿಯಾಃ|

ನೈವಾಜ್ಞಾನೀ ಮಾನಯುಕ್ತಃ ಶ್ವಾನಯೋನಿಶತಂ ವ್ರಜೇತ್||13-19||

ಮಮ ನಂದನ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಭಾನುತೇಜೋನಿಭಂ ಶುಭಮ್|

ಶೃಣು ಮೋಹನ ಮತ್ಪುಣ್ಯಂ ಕಾರಣಂ ಕುಜ ನಾನ್ಯಥಾ||13-20||

ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನಾನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರು. (ಇದರಿಂದ ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಪ್ರಸಾದವು ಪ್ರಯೋಜನವು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯ್ತು) ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಜ್ಞಾನರಹಿತನು ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತ ಇತ್ಯಾದಿ ಗರ್ವಾಧಿಕ್ಯವುಳ್ಳ ಪುರುಷನು) ನೂರುಜನ್ಮ ಶ್ವಾನಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನು. (ದುರ್ಯೋನಿನಾಶಕವಾದ ಭೇದಜ್ಞಾನ ಬರಲು, ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಹೇ ನಂದನ! ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿರೂಪ ಜ್ಞಾನವು ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾಶವಾದುದು. (ಅಂದರೆ ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವಾದುದು) ಶುಭವಾದುದು. (ಅಂದರೆ ಹೀನ ಜನ್ಮ ನಿವಾರಕವಾದುದು) ಹೇ ಮೋಹನ! (ಕಪಟ ಪುರುಷನೇ) ಅಂತಹ ಜಾನಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನಾದಿ

ಪುಣ್ಯವೇ ಕಾರಣವು. ಹೇ ಕುಜನೇ! (ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೇ) ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು, ವೈಷ್ಣವ ಜ್ಞಾನವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು).

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧಮೇತದ್ಧಿ ತೇಜಸಾ ಚ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ।

ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಕಾಶಕಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ನತು ತೇಜಃ ಪ್ರಕಾಶಕಮ್॥13-21॥

ದೂರಸ್ಥಪುರುಷಸ್ಯಾಪಿ ಜ್ಞಾನಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕಾಶಕಮ್।

ಕ್ವಾಚಿತ್ಕಂ ತೇಜಸಃ ಸಾಹ್ಯಂ ಬಾಹ್ಯಸಾಧನಮೇವ ಹಿ॥13-22॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗತಕ್ಕ ಈ (ಘಟಾದಿಗಳಲ್ಲೆವೂ) ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಘಟಾದಿಗಳು ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ; ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.) ಪ್ರಕಾಶವು ಸ್ಥೂಲವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಘಟವು ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಘಟವೃತ್ತಿ ಶಕ್ತಿಯು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ). ಜ್ಞಾನವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. (ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ). ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನೂ ಕೂಡಾ, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. (ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಕರವು). ತೇಜಸ್ಸಾದರೋ ಬಾಹ್ಯ (ಸ್ಥೂಲ) ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಹಕಾರಿ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅತೀಂದ್ರಿಯಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಅವಶ್ಯಕವು).

ಅನ್ತರಂ ತು ತಮಃ ಕಾನ್ತ ಜ್ಞಾನಂ ತು ಹರತೇಽನಿಶಂ।

ಜ್ಞಾನಂ ಮಾನೇನ ಚಾ(ನಾ)ನೀತಂ ಹೀನಂ ವಿಷಯಮಾನಿನಮ್॥13-23॥

ಶ್ವಾನ(ಸ್ವಾನು) ರೂಪಂ ಮುನಿಂ ಚಾಪಿ ಕುರುತೇ ಚ ನಿವರ್ತನಮ್ |
ಜ್ಞಾನಂ ತು ಮೌನಿನಾಂ ಮುಖ್ಯಂ ಕಾನನೇ ವಾಸಿನಾಂ ಮುನೇ || 13-24 ||

ಶ್ವಾನಜನ್ಮಾನಿ ದೂರಾಣಿ ಸ್ವಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಕರೋತಿ ಚ |
ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಸದಾ ಪೂಜ್ಯಃ ಪೂಜ್ಯಾತ್ಪೂಜ್ಯತಮಃ ಸ್ಮೃತಃ || 13-25 ||

ಅಹಂ ಜ್ಞಾನಿಪ್ರಿಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಿನೋಽಪಿ ಮಮ ಪ್ರಿಯಾಃ |
ನೈವಜ್ಞಾನೀ ಮಾನಯುಕ್ತಃ ಶ್ವಾನಯೋನಿಶತಂ ವ್ರಜೇತ್ || 13-26 ||

ಹೇ ಕಾಂತ! ಜ್ಞಾನವು ಸದಾ ಅಂತರಂಗದ ಕತ್ತಲನ್ನು (ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು) ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಮಾಣ ಜನ್ಯವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುನಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ದುರ್ವಿಷಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಹೀನನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಶ್ವಾನರೂಪನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೇ ಮುನೇ! ಅಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವರ್ತಕ ಜ್ಞಾನವು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆ ಅಜ್ಞಾನವು ಶ್ವಾನಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾನೇ ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾನಿಯು ಸದಾ ಪೂಜ್ಯನು. (ಕೇವಲ ರಾಜಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜ್ಯನಲ್ಲ, ಪೂಜ್ಯರಾದವರ ದಶಯಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯನು.) ಆದ್ದರಿಂದ(ಪೂಜ್ಯರಾದವರಿಂದ)ಲೂ ಪೂಜ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಜಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನು. ನನಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೂಡಾ ಪ್ರಿಯರು. ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಜಾನಿಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನಯುಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ನೂರು ನಾಯಿ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮಮೋಪದೇಶವಾಕ್ಯಾನಿ ಶ್ವಾಸಮಾತ್ರಾವಶೇಷಿತಾಃ |
ಶ್ರುತ್ವಾ ಖಾ(ಶ್ವಾ)ನಾದಿ ದೋಷೈಶ್ಚ ಮುಚ್ಯಂತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || 13-27 ||

ಮಮೋಪದೇಶವಾಕ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾನಿ ಚ |
ಶ್ವಾನಾದಿಹೀನಜನ್ಮಾನಿ ನಿರಾಕುರ್ವಂತಿ ನಾನೃಥಾ || 13-28 ||

ಹೇ ಪುತ್ರ ವೃತ್ತಶ್ಲೋಕಾನಾಮನೇ ಯೋಜ್ಯ ಫಲಶ್ರುತೀನ್ |
ಶ್ಲೋಕಾನ್ ವೈ ಶೋಕವಿಚ್ಛೇದಂ ಕುರ್ವತಃ ಸಾರ್ಥಕಾನ್ ಕುರು || 13-29 ||

ಶ್ವಾಸ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಉಪದೇಶ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು (ಅಂದರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಕೇಳಿದರೆ ಶ್ವಾಸಾದಿ ರೋಗಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉಪದೇಶ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಶ್ವಾನಾದಿ ಹೀನಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ಪುತ್ರ! (ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ನಿನಗಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಶ್ರುತಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸು. (ಅಂದರೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಫಲಪ್ರತಿಪಾದಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸಾಫಲ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಆ ಫಲಗಳು ಫಲಿಸುತ್ತವೆಂದೂ ಭಾವ).

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕಗಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶನಚಿಂತಾ ಮಾಸ್ತು ಅಮ್ಬುಣೀ ತವ ದಾಸ್ಯತಿ |

ಕಾಮಣಿಂ ಮಾ ಭಜ ತ್ವಂ ಮತ್ತು ತ್ರಚಿಂತಾಮಣಿಂ ಭಜ || 13-30 ||

ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯನ್ ಕುರು ಸ್ವಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಟ ಕಾರಿಣ್ಯವರ್ಜಿತಾನ್ |

ಪುಷ್ಟಾರ್ಥಾನರ್ಥಿನೋಽಭೀಷ್ಟಂ ದದತಃ ಪಠತೋಽನಿಶಮ್ || 13-31 ||

ಯೇ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾಃ ಕೃತಕೌತುಕಾಃ ಸದಾ ಸೀತಾಪತಿವ್ಯಾಸಸುತಾದಯೋಮಮ |

ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸುತತ್ವವಾದಿನಾಮಜ್ಞೇಕೃತಾ ಮತ್ಯ ತಿರಸ್ತು ಸರ್ವದಾ || 13-32

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ವಿಪ್ರ!) (ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. (ಶುದ್ಧಶಿಲಾ ಸನ್ನಿಹಿತಳಾಗಿರುವ) ಅಂಭ್ರಣೀ ದೇವಿಯು ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳ. (ಶುದ್ಧಶಿಲಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದ) ಕುತ್ತಿತ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಭಜಿಸಬೇಡ. ಹೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರ! (ಶುದ್ಧಶಿಲಾ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ) ಚಿಂತಾಮಣಿಯಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸೇವಿಸು. ಹೇ ಶಿಷ್ಠ! ಸದಾ ಪಠಣ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು (ವೈಭವವನ್ನು) ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವ

(ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯ ಸಹಿತವಾದ) ಅಷ್ಟ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು (1,5ರಿಂದ 11) ಕಾರಿಣ್ಯರಹಿತವಾಗಿ (=ಸುಲಭವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಸುತತ್ವವಾದಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರೂ, ನೀತಾಪತಿ, ವ್ಯಾಸಸುತಾದಿಗಳೂ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಾ ಸದಾ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(1) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನ ಸಹಾಯರೂಪವಾದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (2) ವ್ಯಾಸಸುತ=ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ . (3) "ಇತಿ ಶ್ರೀತ್ಯಾದಿ....."ಯಿಂದ "ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ" (40 ½)ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಂ.

2.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/33-40)

ಇತಿ ಶ್ರೀತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಮಯಾನುಕ್ತಾನ್ಯಪಿ ಪ್ರಿಯ!

ಪ್ರತ್ಯಧ್ಯಾಯೇ ತ್ವಯಾ ಚಾಂತೇ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಾನಿ ಚಾಜ್ಞಯಾ||13-33||

ಸಮಾಪ್ಯಾಖ್ಯಾನಮೇತದ್ವೈ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನನಾಮಕಮ್|

ಸದ್ವೃನ್ದಾನಾಂ ಚ ಮಧ್ಯೇ ಚಾನಂದೀಕುರು ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||13-34||

ಆಚಾರ್ಯಶಬ್ದ ಪ್ರವೃತ್ತೌ ನಿಮಿತ್ತಂ ಚಾಸ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ|

ಮಮಪೂರ್ವಗುಣಾನಾಂ ತು ಪ್ರವತ್ಸತ್ವಂ ದಿನೇ ದಿನೇ||13-35||

ಹೇ ಪ್ರಿಯ! (ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇತಿ ಶ್ರೀ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನನ್ನ (ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯು) ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಹೇಳು. ಈ (ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದಕ) ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಡೆದು (ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು) (ಶೇಷಾದಿ) ಸಜ್ಜನರ ಸಮೂಹ ಮಧ್ಯೆ (ಆಶ್ರಮಜೇಷ್ಠರಾದ) ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನನ್ನೂ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ನಾಮವುಳ್ಳ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಆನಂದಪಡಿಸು. ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ 'ಆಚಾರ್ಯ' ಶಬ್ದವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಿದೆ. (ಅವನು) ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಮಹಿಮೋಪೇತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು. (ಅಂದರೆ ಏಡಮೂಕ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳ ಮುಂದೆ

ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವನು. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಹಿಮಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಶಬ್ದವು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ).

(1) "ಆಚಿನೋತಿ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಆಚಾರಾನ್ ಗ್ರಾಹಯತ್ಯುತ | ಸ್ವಯಮಾಚರತೇ ಯಸ್ತು ಆಚಾರ್ಯಂ ತಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ" ||

(2) 34ನೇ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ "ಸದ್ವಂದಾನಾಂ ಮಧ್ಯೆ" ಎಂದು ಬಹುವಚನವಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ವೈಷ್ಣವ ಸಭೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ "ವೃನ್ದಾವನಾಮಕಂ ಆಖ್ಯಾನಂ" - ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ಲೋತ್ರಿಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತಾ ಚ ಕೃಪಾಪಾತ್ರೋ ಮಮಾತ್ರ ತು|

ಸತ್ಪಾತ್ರತ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದಪಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಮೇವ ಹಿ||13-36||

ಸುಕ್ಷೀಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದ್ವಾನ್ ಗುಣಿನಂ ಫಣಿನಂ ಭಣ|

ನಂದನ ಶೃಣು ಮೇ ವಾಣೀಂ ಗುಣಭೂಷಣಕಾರಣ(ಮ್)||13-37||

ಮಮಾಜ್ಞಾಧಾರಣೇಶಾನಂ ಮಮ ಪ್ರಾಣ ಭಣಾಧುನಾ|

ಚಿನ್ತಾಮಣೇ ದರಿದ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಭೂಷಣ||13-38||

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ ಆದ ಸೀತಾಪತಿಯು ನನ್ನ ಕೃಪಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಪಾತ್ರತ್ವವನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. (=ವಿಪ್ರನಂತೆಯೇ, ಅವನೂ ತನ್ನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರನೆಂದು ಅರ್ಥ). ಹೇ ವಿದ್ವಾನ್! ಶಮಾದಿ ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ (ಸದ್ಗುರುದ್ವಾರಾ ವೇದಾಂತಶ್ರವಣ ರಾಹಿತ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ದುಃಖಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಕ್ಷೀಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಹೇಳು. ಹೇ ನಂದನ! (ನನ್ನ ಗುಣಗಳ ಶ್ಲಾಘನೆಗೆ ಕಾರಣನಾದವನೇ!) ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು.) ಹೇ ಮಮಪ್ರಾಣ! ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾದವನೇ! ಹೇ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಭೂಷಣ! ಹೇ

ದರಿದ್ರರಾದವರಿಗೆ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ ಈಗ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಉಪದೇಶಿಸು.

ಶೇಷನಿಗೆ ವಿಪ್ರನ ಧನನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮರಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಅರ್ಥ ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಕ್ತಃ ಕಸ್ತ್ವ ದ್ಗುಣಮಣೀನ್ ವರ್ಣಿತುಂ ಭಣಮಾಂ ವಿನಾ|

ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ(ಶೇಷಸ್ಯ) ಗುಣಸಮ್ಯುತಿವರ್ಣನೇ ಗುಣಭೂಷಣ||13-39||

ಗುಣಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಣತೇ ಕಾಣೋ ಹ್ಯಕ್ಷೀಣಾಂ ಮನುತೇ ನು ಕಿಮ್|

ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ವದ್ಗುಣಸಮ್ಯುತಿಮಹಮೇವ ಮುನೀಶ್ವರಃ||13-40||

ಜಾನಾಮಿ ಮಾನವಂ ಚಾ(ನ್ಯಂ)ನ್ಯೋ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸುಮಾನವ|

ಹೇ ಗುಣಭೂಷಣ! (ಗುಣವೇ ಭೂಷಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನಿನ್ನ ಗುಣರತ್ನಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ನನ್ನ ವಿನಾ ಶಕ್ತರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಶಿಷ್ಯನ ಗುಣಸಂಪತ್ತನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ (ಗರುವೇ) ಸಮರ್ಥನು. ಏಕಚಕ್ಷು ಹೀನನಾದವನು (ಅವಿಮರ್ಶಕನು) ಗುಣಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೇನು? ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಮುನೀಶ್ವರ! (ಅಷ್ಟ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೇ!) ನಿನ್ನ ಗುಣಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಾನೇ ತಿಳಿದಿರುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಸುಮಾನವ! ಬೇರೆಯವರು ತಿಳಿದಂಥವರು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. ಶಿಷ್ಯ ಶ್ಲಾಘನೆಯು, ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾದಿ ತೋಷಕತ್ವರೂಪ ನಿರ್ದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(2) "ಸಂಸಾರ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸಂಶಿಕ್ಷಯನ್" (48)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣ

3.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/41-48)

ಸಂಸಾರಕ್ಲೇಶತಸ್ತೋಕ ಶ್ಲೋಕಂ ತ್ವಂ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ||13-41||

ಏವಂ ತೇ ಶೋಕಹರ್ತಾ ಕೋ ಮಾಂ ವಿನಾ ಕೋವಿದೋ ವದ|

ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣರನ್ವೇ ಚ ತನ್ವೀ ನ ಸ್ಯಾತ್ ಯಥಾ ತವ||13-42||

ಮನ್ವಮಧ್ಯಮತಾರೈಶ್ಚ ಸದ್ರೀಯಂತೇ ವಚಾಂಸಿ ನಃ|

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮುಖ್ಯಂ ಮೇ ಪುನರ್ವಚ್ಮಿ ಶುಕೇ ಯಥಾ||13-43||

ಪಾಕಶಾಸನಲೋಕಂ ಚ ಪುನರ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಗಮಮ್|

ಹೇ ತೋಕ! (ವಿಪ್ರ!) ಸಂಸಾರ ಕ್ಷೇಶದಿಂದ (ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ "ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣ.....
..ವಚಾಂಸಿ ನಃ" ಎಂಬ) ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೀನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಿ. (ಬರೆಸಿಲ್ಲ) ಹೀಗೆ (ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವುದರಿಂದ) ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು ನಾನಲ್ಲದೇ ಇನ್ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿ ಇದ್ದಾನೆ? ಹೇಳು. ನಿದ್ರಾ (ಅಥವಾ ದಣಿವು, ಆಲಸ್ಯ) ದೋಷ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ನಿನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದ್ರ, ಮಧ್ಯಮ, ತಾರ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಶ್ಲೋಕವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮುಖ್ಯವಾದ ನನ್ನ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಗಿಣಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಪುನಃ ಇಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಯತ್ಕರ್ಣೇ ಕಾಮಣಿಂ ತ್ವಂ ಹಿ ಧೃತವಾನಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ||13-44||

ತತ್ಕರ್ಣೇ ದಕ್ಷಿಣೇ ಸ್ವಚ್ಛಂ ಮಣಿಂ ತ್ವಂ ಧೃತವಾನಸಿ|

ಪಶ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮೇತನ್ಮೈ ವಿಪರೀತಂ ತವಾಧುನಾ||13-45||

ಕರ್ಣಸ್ಯಾಭರಣಂ ವಿಪ್ರ ಶೃಣು ಮೇ ವಚನಂ ತ್ವಹೋ|

ಯಾವ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿತ ಮಣಿಯನ್ನು (ಹಿಂದೆ ಧರಿಸಿದ್ದು ಈಗ) ಧರಿಸಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ (ಜೀವರತ್ನೋಪೇತವಾದ ಶುದ್ಧವಾದ) ಮಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಿ. (ಹೀಗೆ ಎಡಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಭರಣವನ್ನು ಬಲಕಿವಿಯಲ್ಲೂ, ಬಲಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಭರಣವನ್ನು ಎಡಕಿವಿಯಲ್ಲೂ ಇಟ್ಟಿರುವ) ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಾಭರಣವು ಈಗ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು. ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ) ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.

(1) ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಉಪದೇಶ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಣಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಉಪದೇಶ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಣಿವ್ಯತ್ಯಾಸ ವ್ಯಾಪಾರವು ಸ್ವಕೃತ ಪ್ರತೀಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸೂಚಕವು. ಅದನ್ನು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(2) ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕುತೋ ದಕ್ಷಿಣಮತ್ಯರ್ಣೇ ಕಾಮಣಿ ಕುಣವೋತ್ತಮ ||13-46||

ವಾಮಕರ್ಣೇ ಧರಸ್ವ ತ್ವಂ ಕಾಮಣಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ|

ಮಮೋಪದೇಶಕರ್ಣೇ ತು ಸನ್ಮಣಿಂ ತ್ವಂ ತು ಮಾ ತ್ಯಜ||13-47||

ಅಹಂ ಶತಂ ಸಹಸ್ರಂ ವಾಪ್ಯಯುತಂ ನಿಯುತಂ ತಥಾ|

ಲಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷಣಸಮ್ಪನ್ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಶಿಕ್ಷನ್ ಜನಾನ್ ಕ್ಷಣಾತ್||13-48||

ಹೇ ಕುಣವೋತ್ತಮ! (ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್!) ನನ್ನ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಲಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿತ ಮಣಿಯು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ ಆ ಕುತ್ತಿತ ಮಣಿಯನ್ನು ನೀನು ಎಡಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸು. ನನ್ನ ಉಪದೇಶ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಲಕಿವಿಯಿಂದ ನೀನು ಸನ್ಮಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಡ. (ಆಭರಣಹೀನವಾದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶವು ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಸದಾ ಸನ್ಮಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸು) (ಸನ್ಮಣಿಯುಕ್ತವಾದ ಬಲಕಿವಿಯಲ್ಲಿ) ನಾನು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರು, ಸಾವಿರ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ, ದಶಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನ! ಜನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು (ಹರಿಗುರುಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

(1) ಕ್ಷಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಕಾಲವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿ, ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ, ದಶಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಅರ್ಥ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತವಾಯವ್ಯಧಿಮೇಷ್ಯತಿ (60)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

4.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/49-60)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ನ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸುಮನಾ ಅಪಿ|

ಶೃಣುತೇ ಚಾನ್ನಯತ್ನಂ ಚ ಮನುತೇ ಋಣಮೋಚನಮ್(ನೇ)||13-49||

ಶ್ರುಣುತೇ ಲೋಕವಾರ್ತಾಂ ಚ ಭಣತೇ ಸ್ವಯಮಪ್ಯಹೋ |
ಮಯೋಕ್ತಶ್ಲೋಕಸತ್ವಾಕೇ ಶೋಕವಿಚ್ಛೇದಕಾರಕೇ || 13-50 ||

ಏಕಂ ವಾರ್ಧಂ ಚ ಸಾರ್ಧಂ ವಾ ಶ್ಲೋಕಂ ತ್ಯಜತಿ ಕಾರಧೀಃ |
ಅತೋ ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ || 13-51 ||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಉತ್ತಮ ಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದರೂ (ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ) (ವಿವಿಧ) ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು (ನನ್ನಿಂದ) ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಋಣ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅಥವಾ ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದೂವರೆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಾಕಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ವಿಪ್ರನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಂಧರೇಣ ಸುರಾಣಾಂ ಚ ಸ್ವರಾಣಾಂ ತು ತಥೈವ ಚ |
ಗ್ರಂಥರತ್ನಸ್ಯ ಬಾಹುಲ್ಯಾತ್ಸಾಫಲ್ಯಾದ್ವಚನಸ್ಯ ಮೇ || 13-52 ||

ಅಯೋಗ್ಯಜನಮೋಹೇನ ಸ್ವಯೋಗ್ಯಗತಿಮಿಚ್ಛತಾಮ್ |
ಸುಜನಾನಾಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಜನಾನ್ ಭಜತಾಂ ತಥಾ || 13-53 ||

ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೃತ್ತಾಂತಂ ಧ್ವಾಜ್ಞವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕಾಜ್ಞತಾಮ್ |

(ಗ್ರಂಥ) ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದಲೂ, (ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ (ಅಥವಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ) ಪ್ರತಿಪಾದಕ (ನಿಷಾದ, ಋಷಭಾದಿ ಗಾಯನ) ಸ್ವರಗಳಿಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ (ಈಗಾಗಲೇ 2200 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ) ಗ್ರಂಥರತ್ನಕ್ಕೆ ಬಾಹುಲ್ಯವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಸಾಫಲ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, (ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಖತಃ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ). ಹೇ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅಯೋಗ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅತಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ತಮಗೆ ಉತ್ತಮ

ಗತಿಯಾಗುವುದೆಂದು (ಭಾಂತಿಯಿಂದ) ಇರುವ (ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ) ದುರ್ಜನರನ್ನು ಸೇವಿಸುವ, ಕಾಗೆಗಳಂತೆ ಪಿಂಡಾಸಕ್ತರಾದ ಸುಜನರಿಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

(1) "ಸ್ವಯೋಗ್ಯಗತಿಮಿಚ್ಛತಾಂ" ಎಂದರೆ ಸು+ಅಯೋಗ್ಯ ಗತಿ ಮಿಚ್ಛತಾಂ=ಕುಂಭೀಪಾಕಾದಿ ನರಕ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೋಗುವ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾದ ಎಂದು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(2) "ಮಮವಚನಸ್ಯ ಸಾಫಲ್ಯಾತ್"=ದುಸ್ಸಂಗಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಫಲ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ. ಫಲ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಗೌರವ ಬರುತ್ತದೆ. ಓದುವವನು ಅನಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ವೈಫಲ್ಯ ಬರುವುದು. ಅಧಿಕಾರಿಗಾದರೂ ಫಲ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ.

(3) ಪಿಂಡವಾದರೆ ಸರಿ, ಕಾಗೆ ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರಾನ್ನವೇ, ಅಪವಿತ್ರಾನ್ನವೇ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೇ ತಿನ್ನುವಂತೆ, ಎಂಥಾ ಅಪವಿತ್ರವನ್ನಾದರೂ, ದುರ್ಜನರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಭ್ರಾಂತ ಸುಜನರಿಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಗೇಹಂ ಗತ್ವಾ ಸ್ವದೇಹಂ ಚ ಗೂಹಯಿತ್ವಾ ಮಹದ್ಭಯಾತ್||13-54||

ತೇಽಪಿ ಸೂನೃತವಾಕ್ಯಂ ಚೇದ್ವದನ್ತಿ ಕುಜನಾ ಅಪಿ|

ಹೃಷ್ಠಾಃ ಪುಷ್ಠಾಃ ಭವನ್ತದ್ಧಾ ಮನಸಾ ದೇಹತಸ್ತಥಾ||13-55||

ಪುರುಷಂ ಚೇದ್ವದನ್ತೇತೇ ಕಲುಷೀಕೃತ ಬುದ್ಧಯಃ|

ಅಹಮೇತಾದ್ಯಶಾನ್ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಜನಾನ್ ಪ್ರತಿ ಪುತ್ರಕ||13-56||

(ಸುಜನರೂ ಕೂಡಾ) (ದುರ್ಜನರ) ಭಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಕೊಂಡು ದುರ್ಜನರ ಮನಗೆ ಹೋಗಿ (ಅವರಿಗೆ) ಪ್ರಿಯವಾದವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ದುರ್ಜನರೂ ಸಹಾ ಮನಸಾ, ದೇಹತಃ ಸಂತುಷ್ಟರೂ, ಪುಷ್ಟರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. (ಗುರುರಾಜರ ಋಜುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವೇನು? ಇತ್ಯಾದಿ) ಕಠಿಣ ಪೌರುಷ ಮಾತನ್ನಾಡುವ ಆ ಸಜ್ಜನರೂ ಮಲಿನವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಪುತ್ರಕ! ನಾನು ಇಂತಹ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

53ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಕುಜನಾನ್ ಭಜತಾಂ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಅಂದರೆ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇವಿಸುವರೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಸಜ್ಜನರು ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಜರಾಸಂಧಾದಿ ನೀಚ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾರಾದ ಕಾರಣ, ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದಾಗ್ಯೂ ಅವರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಧರ್ಮ ನಾಶಕ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತರಾದ ಸಜ್ಜನರು ಅಂತಹ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ನಾಶಕ ಮೂರ್ಖರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಸ್ಮಾದಲಂ ತಾವದೇವ ಯಾವದೀಶ್ವರಪ್ರೇರಿತಮ್ |

ಕಾರಿತಂ ಚೇತ(ದ)ನೇದಂ ತು ತಾರಿತುಂ ಭವಸಾಗರಾತ್ ||13-57||

ಮಾರಿತುಂ ದೈತ್ಯಕೂಟಂ ಚ ಪಾರತನ್ತ್ಯಾದ್ ದ್ವಿರೂಪತಃ |

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇನ ಶೃಣ್ವಂತಿ ಮಾನವಾಃ |

ದಾನಾವಾನಾಂ ಗತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶ್ಚಾನಜನ್ಮಾನಿ ಯಾನ್ತು ತೇ ||13-58||

ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಹೇ ಚೇತನ! ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವಾದರೋ (ಸಜ್ಜನರು) ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು (ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ) ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದುಶ್ಯಾಸ್ತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ (ವಸ್ತುಯಥಾರ್ಥಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯಭೂತವಾದ) ಮಿಥ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ, (ಅಥವಾ ಸುಖ ದುಃಖೋಭಯ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ, ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಾದಿಗಳು ಬಂದು ತಮಸ್ಸಾಧನೆಯು ಆಗಿ) ದೈತ್ಯ ಸಮೂಹವು ನಾಶ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ಮಹಿಮಾಯುಕ್ತವಾದ ಮಂತ್ರರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ್ಯೂ (ಸಜ್ಜನರಾದ) ಯಾವ ಮಾನವರು ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ದೈತ್ಯರ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ (ಅಂದರೆ ದೈತ್ಯರಾಗಿದ್ದೋ, ಅಥವಾ ದೈತ್ಯರ ಭೃತ್ಯ, ಮಿತ್ರ, ಬಾಂಧವರಾಗಿದ್ದೂ) ನಾಯಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೇ ದೇವಕಾರ್ಯವು ಸಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನ ವರ್ಗದವರು ಮುಕ್ತಿ ಅಯೋಗ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಗುರುದ್ವಾರಾ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗುರುರಾಜರ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರಿತು, ನಿಯಾಮಕ ನಿಯಮ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಉಭಯವಿಧಪಾರತಂತ್ರ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಸ್ವಯೋಗ್ಯಕರ್ಮ

ಶ್ರವಣರೂಪ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಸಜ್ಜನ ವರ್ಗವು ಈ ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ ಹೀಗೆ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ಜನವರ್ಗದವರಾದರೋ, ಗುರುರಾಜರ ಅವತಾರವು ರಹಸ್ಯವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಇಲ್ಲಿ ಆ ರಹಸ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡದಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆ ಮಾಡಿ ವಾದಿರಾಜರನ್ನು ಸೇವಿಸದೇ ದುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತಮಸ್ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರೂ ಕೂಡಾ ಅವಕಾಶಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ರವಣಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದಾನವರ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾಯಿಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಕೃತಿಂ ನಿತರಾಂ ಸುತಸ್ಯ |

ಸೀತಾಪತೇಶ್ಚ ಕೃತಕೃತ್ಯಗತೇಃ ಪ್ರಯತ್ನಾತ್ ||

ನಿತ್ಯಂ ತು ತತ್ರ ಗತ ಏವ ಚ ತ್ವನ್ನು ಹಿತ್ವಾ |

ಕೃತ್ಯಂ ತವಾಪಿ ಪತಿತಾನಪಿ ಪಾವಯನ್ತೀಮ್ || 13-59 ||

ಶ್ರಾವಯಾಜ್ಞಾಂ ಮಯಾ ದತ್ತಾಂ ಧೃತ್ವಾ ಶಿರಸಿ ಪಾಲಯ |

ಅವಾಮಿ ತ್ವಂ ಸದಾ ಯತ್ನಾತ್ತವಾಯುರ್ವೃದ್ಧಿಮೇಷ್ಯತಿ || 13-60 ||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ನೀನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ, ನಿನ್ನ ನಿತ್ಯ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಸುತನಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ, ಕೃತಕೃತ್ಯಗತಿಯುಳ್ಳವನಾದ ಸೀತಾಪತಿ ಮತ್ತು ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯರುಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಪತಿತರನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುವ ಅತಿಶಯವಾದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. (ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ) ನಿನ್ನನ್ನು ಸದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಯತ್ನದಿಂದ (ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಶೋತೃಗಳ) ಆಯಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) ಇದು ಸೋದಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

(3) "ಹೇ ದಾಸಾಃ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನಿಸ್ಸಂಗಾ ಯಾಂತು" (65)ರ ವರೆಗೆ ಬಹು ಭಕ್ತ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ. ಕುಜನರನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

5.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ಲೋತ್ರೈಕಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/61-65)

ಹೇ ದಾಸಾಃಸನ್ತಿ ಲೋಕೇ (ಅಸ್ಮಿನ್)ಚ ಕೇ ದಾಸಾಸ್ತು ಭವಾದೃಶಾಃ|

ಕೋ ದಾಸತ್ವಮವಾಪೇಹ ಖೇದಾತ್ಸರ್ವೇ ಪುನರ್ಗತಾಃ||13-61||

ಮಮ ಸಂಜ್ಞೇತಲೋಲಾಶ್ಚ ಮಧ್ಯಕ್ಯಾ ಚ ಸುನಿರ್ಮಲಾಃ|

ಭವತಾಂ ಕಮಲಾದೇವೀ ಗೇಹೇ ತಿಷ್ಠತು ಲಾಲಿತಾ||13-62||

ಹೇ ದಾಸಾಃ! (ಹೇ ಶೇಷಾದಿ ದಾಸರುಗಳಿರಾ!) ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಬಹು ಮಂದಿ ನನ್ನ ದಾಸರುಗಳು) ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂತಹ ದಾಸರುಗಳು ಯಾರು? (ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ). (ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ) ಯಾರು ದಾಸತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ? (ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ) (ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ) ದುಃಖದಿಂದ ಪುನಃ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ) ಸುಮ್ಮನಾಗಿರುವರು. ನೀವುಗಳಾದರೂ (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಗಗಳಿಂದ ಹಾಡಿದ) ನನ್ನ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದವರು. (ಬಾದರಾಯಣರ ಪ್ರಿಯಳಾದ ನನ್ನ ವಾಗಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ) ಕಮಲಾದೇವಿಯು (ನಿಮ್ಮಿಂದ) ಲಾಲಿತಳಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಲಿ.

ಯೂಯಂ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಮಮಾಖ್ಯಾನಪರಾನ್ ಬಹೂನ್|

ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಸಂಜ್ಞೇತಸಂಸ್ಥಾನ್ವೈ ಹ್ಯಜ್ಞೇಕುರ್ವಧ್ವಮಜ್ಞಸಾ||13-63||

ಇದಮೇವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಂ ಭವತಾಂ ಮಮ ಪೂಜನಮ್|

ಇದಮೇವ ಮಹಾಪ್ರೀತಿಸಾಧನಂ ಭವತಾಂ ಮತಮ್||13-64||

ಭವದ್ಭಿಸ್ತು ಸುಸಂಜ್ಞೇತಂ ಮಾಂ ಚ ಶೃಂಗಾರರೂಪಿಣಮ್|

ಶ್ರುತ್ವಾಗಾ ಅಪಿ ಸರ್ವೇಽಪಿ ನಿಸ್ಸಂಜ್ಞಾ ಯಾನ್ತು ಮಧ್ಗತಿಮ್||13-65||

ನೀವುಗಳು ನನ್ನ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತರೂಪವಾದ ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕ ಬಹು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು (ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯಕವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು)

ವಿನಯದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರಿ. (ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಪಠನ, ಅದರ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನ, ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದು) ಇದೇ ನಿಮಗೆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವು ಇದೇ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯು. ಇದೇ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಾಧನವು. ನೀವುಗಳು ಇಂಪಾದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮತ್ತು (ಮೇನೇರತಿ: ಸ್ವಭರ್ತಾರಂ ಕಾಮಾರ್ತಾ ರೂಪ ಸಂಪದಾ VI - 18 ಇತ್ಯಾದಿ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ) ಶೃಂಗಾರ ರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು (ಪರಿವಾರ ಸಮೇತರಾದ) ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಸ್ಸಂಗಿಗಳಾಗಿ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ.

(1) ಕಾಲದೋಷದಿಂದ ದುಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ, ದುಷ್ಟರ ಸಂಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸುಜನರಿಗೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಕೃತಿಪಠನಾದಿ ಸಾಧನವು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಬಹು ಭಕ್ತ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ".....ಪಾಲಕೋಽಹಂ" (70) ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. ಆಖ್ಯಾನ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಅನ್ನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

6.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (13/66-70)

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ಕುರು ಚಾನ್ನಯತ್ನಂ ಮದ್ವ್ಯಾಕೃರತ್ನಂ ಶ್ರುಣುತೇನ ಕೋಽಪಿ |
ಅನಾದರಾನ್ಮದ್ವಚನಂ ಸುತೋಽಪಿ ತೃಣೋಪಮಂ ತತ್ಯ ತವಾನಹೋಮೇ || 13-66

ಮತ್ಸುತಾನಾದರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಕುರ್ವನ್ಯನಾದರಮ್ |
ಅತೋ ನಿರಾಶಸ್ತ್ವಂ ವಿಪ್ರ ಭವರಾಶಿಂ ತರಸ್ವ ಹ || 13-67 ||

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನರತ್ನವನ್ನು (ಕೆಲವು ಕಾಲ) ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಸಮಾನನಾದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾನೂ ಕೂಡ ಅನಾದರದಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿರತ್ನವನ್ನು ತೃಣಸದೃಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ಮಾಡಿದ ಅನಾದರವನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅನಾದರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭೂಜನೇಚ್ಛಾರಹಿತನಾದ ನೀನು (ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ) ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ

ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. (ಅದರಿಂದ) ಸಂಸಾರ ರಾಶಿಯನ್ನು ದಾಟು. (ಭವರಾಶಿ=ಜನ್ಮ ಸಮುದಾಯ)

ಕುಟುಮ್ಭರಣಾರ್ಥಂ ಚ ಮರಣಾರ್ತಿಸಮಂ ತ್ಯಜ|

ಕರಣಂ ಚಾತಿಯತ್ನಸ್ಯ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಮಾಂ ಮುನಿಮ್||13-68||

ಯಾವದೀಶ್ವರದತ್ತಂ ವೈ ತಾವತ್ಯೈವ ಸುಖೀ ಭವ|

ಮಾವತಾಸ್ತ್ವಂ ಸದಾ ವಿಪ್ರ ತಾವಕಸ್ಯ ವಚಃ ಶೃಣು||13-69||

ಮದ್ವ್ಯಾಕೃತೃಮಾಶು ತ್ವಂ ಧರಕಾಲಾಂತರೇ ಮಮ|

ಆಲಯಂ ಯಾಸ್ಯಸೇ ವಿಪ್ರಪಾಲಕೋಽಹಂ ಸದಾ ತವ||13-70||

ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ (ಅಂದರೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು) ಮರಣ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಅತಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೂಂದು (ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನರೂಪ ಅನ್ನವು) ಈಶ್ವರನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತದೋ, ಅದರಿಂದಲೇ ಸುಖಿಯಾಗು. ಸದಾ (ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ) ಸ್ವಕೀಯ ಗುಣದೋಷಗಳ ಆಚ್ಛಾದನೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನಿನ್ನವರಾದ ವ್ಯಾಸ, (ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತ್ಯಾದಿಗಳ) ಆಖ್ಯಾನ ಬೋಧಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಿರತ್ನವನ್ನು ಧರಿಸು. (=ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿ) (ಅನಂತರ) ನನ್ನ ಮನೆಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಸದಾ ರಕ್ಷಕನು.

(1) ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವದಿಂದ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾದಿಗಳು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಬಹಳ ಜನರು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಪ್ರನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನಾದಿಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತ್ಯಾದಿಗಳ ಉಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾನಿಗೂ, ಅವನ ಕಡೆಯವರಿಗೂ, ಜಾನಲಾಭವಾಗುವುದೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ವೃದ್ಧೇಬುದ್ಧಿಮತಾಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ತವಾಯುವೃದ್ಧಿಮೇಷ್ಯತಿ"(78)ರವರಿಗೆ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಾನ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ.

(3) "ಆಲಯಂ ಯಾಸ್ಯಸೇ" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಲಯ ಪುವೇಶವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/71-78)

ವೃದ್ಧೇ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಬುದ್ಧೇ ಶ್ರದ್ಧಾ ಬಧ್ಧೇ ದಯಾಂ ಕುರು|

ಕಾರುಣ್ಯಂ ಕುರು ಚಾರಣ್ಯಂ ನ ವಸ ತ್ವಂ ಮುನೀಶ್ವರ||13-71||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಮತ್ಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶರಣಂ ಕರುಣಾರ್ಣವ|

ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತೋ ಭವತ್ವದ್ಯ ಮತ್ಯ ತಿಂ ಸತತಂ ವದೇತ್||13-72||

ಸತಾಂ ಚ ಶೃಣ್ವತಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಕುರು ಮಯೋದಿತಮ್|

ಪುತ್ರ ಮಾಕುರು ಲೋಭಂತ್ವಂ ಸತ್ರಕಾಲೋಽಯಮಜ್ಞನಾ||13-73||

(ಹೇ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) (ಗುಣ) ವೃದ್ಧನಾದ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ) ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಧ್ಧನಾದ ಈ ವಿಪ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ ಮಾಡು. (ಅಂದರೆ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸು). ಜಾನಿಗಳಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ (ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥ ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಧ್ಧನಾದ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಹೇ ಮುನೀಶ್ವರ! ನೀನು (ಕಾಂತಾರವೆಂಬ) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಡ. ಹೇ ಕರುಣಾರ್ಣವ! ನನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶರಣ ಬಂದಿರುವ ಈ ವಿಪ್ರನು (ನಿನ್ನ ಸಹಾಯದಿಂದ) ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತನಾಗಲಿ. ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವ ಸಜ್ಜನರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಹೇಳಲಿ. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (ಕಾಂತಾರಾಖ್ಯ ಅರಣ್ಯವಾಸತ್ಯಾಗಾದಿರೂಪ) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಈ (ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವಾದಿ) ಯಜ್ಞಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಲೋಭ ಮಾಡಬೇಡ.

ಕುತ್ರ ಲೋಭೋ ನ ನಿನ್ದಾರ್ಹಃ ಪಾತ್ರಪಾಲೋ ಭವಾಶು ಚ|

ತ್ವನ್ಮನಸ್ಥಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಮನ್ಮನಸ್ಥಂ ತ್ವದಗ್ರತಃ||13-74||

ಶೃಣು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುದ್ಧಿಶ್ಯ ದಾತವ್ಯಂ ಕಿಂಚನ ತ್ವಯಾ|

ತ್ವನ್ಮನಸ್ಥಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಶುಣ್ವಷ್ಟೈಕಮನಾಃ ಸುತ||13-75||

ಪರೇಣ ದಾಪಯಿಷ್ಯಾಮಿ ನಾಹಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಥಾ|

ಇದಂ ತ್ವದ್ಧಯಂ ವಿಧಿ ಮಮ ಯದ್ಧದಿ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್||13-76||

(ಹೇ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) ಲೋಭವು ಎಲ್ಲಿ ನಿಂದಾರ್ಹವಲ್ಲ? (ಅಂದರೆ ಸದಾ ನಿಂದಾರ್ಹವೇ). (ಆದ್ದರಿಂದ) ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸತ್ಪಾತ್ರ ಪರಿಪಾಲಕನಾಗು (=ಲೋಭವು ಯಾವಾಗಲೂ ದೋಷ. ಪರ್ಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತಃ ದೋಷ. ಸತ್ಪಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅತಿ ದೋಷ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೋಭ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಭಾವ). ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. (ಅಂದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ). ಅದನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೇ ಸುತ! ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. "ಇತರರಿಂದ ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ", ಇದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

ವೃನ್ದಾವನಕೃತಿಂ ವಕ್ತುಂ ಮನ್ದಾಶನಮಿದಂ ಕುತಃ|

ತ್ವಂ ದಾನಂ ಕುರು ಕಿಚ್ಛಿದ್ವಾ ಮನ್ದಾನಾಮಪಿ ತದ್ವದ||13-77||

ಇದಂ ಹೃದಿಸ್ಥಂ ಸದ್ಬುದ್ಧೇ ಕುರು ಚಾದ್ಧಾ ಬುಧೇರಿತಮ್|

ಕ್ರೋಧಂ ಮಾ ಕುರು ವೃದ್ಧೇ ತ್ವಂ ತವಾಯುರ್ವೃದ್ಧಿಮೇಷ್ಯತಿ||13-78||

(ಹೇ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) ವೃನ್ದಾವನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವವನಿಗೆ (ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಯೋಚನೆಯು) ಅತಿ ಅಲ್ಪವಾದುದು. ಹೇಗೆ (ಅದು ಅನುರೂಪವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ?) ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ದಾನ ಮಾಡು. ಅದನ್ನು ಮಂದರಿಗೂ ಹೇಳು. ಹೇ ಸದ್ಬುದ್ಧೇ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಗುರುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನ ಹೃದಿಸ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. (ವಿಪ್ರನಿಂದ

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದು) ನೀನು ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಡ. (ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ) ನಿನಗೆ ಆಯುರ್ವ್ಯಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

(1) ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಧರ್ಮ ವಿರೋಧವಾದ ಅರಣ್ಯ(ಗ್ರಾಮ)ವಾಸ ಪರಿತ್ಯಾಗದಿಂದ ಸಾಧನಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ದಾನ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಲನ ಎಂಬ ನಿದರ್ಶನ ದ್ವಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ವಿಪ್ರತೇ ....." (79)ನೇ ಶ್ಲೋಕ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

8.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ(13/79)

ವಿಪ್ರ ತೇ ಮತ್ಸುತೇನೈವ ದಾಪಯಿಷ್ಯೇಽನ್ನಮುತ್ತಮಮ್ |

ತದಂತಃ ಪ್ರೇರಯಿತ್ವಾಹಂ ಮದಂತರ್ಯಾಮಿತಾಂ ಸ್ಮರ||13-79||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿ ನಾನು (ಪರ್ಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವನ್ನು) ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಆಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸು.

(1) ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನಿಂದ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

(2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಮನ್ನಾಮಧಾರ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ತನೌ ತಥಾ" (87)ರ ವರೆಗೆ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. 71ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಬುದ್ಧೇ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಕುರು" ಎಂದಿರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಾರುಣ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕ್ಷಮೆಯೂ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ದೋಷವು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಾಗ್ಯೂ ದ್ವೇಷ ಮಾಡಬಾರದೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವರು.

9.ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ(13/80-87)

ಮನ್ನಾಮಧಾರ ಕೃಶದಾರಧರ ಸುತಾಗ್ಯ |

ಹೇ ಧೀರ ಪೂರ್ವಗಿರಮೌರಸಪುತ್ರಕೇಽಪಿ||

ಮಾತಾ ಪಿತಾ ನ ವದತಸ್ತ ಪರೇ ಕುತೋ ನು|

ತತ್ಕ್ಷಾಮ್ಯತಾಂ ಶುಭಮತಿಂ ಭಜ ಮತ್ಯ ತಿಂ ಚ||13-80||

ಕೃತೇ ಚಾನಾದರೇ ಲೋಕೇ ಮತ್ಯತೌ ಚ ತ್ವಯಾಪ್ಯಹೋ|

ಅನಾದರಂ ತು ಸರ್ವೇಽಪಿ ಕುರ್ವನ್ತ್ಯೇವ ನ ಸಂಶಯಃ||13-81||

ಹೇ ಕೃಶದಾರಧರ! (ಧನತಃ ಜ್ಞಾನತಃ ಬಲತಃ ಕೃಶರಾದ ಪುರುಷರುಗಳ ಪತ್ನಿಯರ ಪಾಲಕನೇ!) ಹೇ ಮನ್ನಾಮಧರ! (ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೇ!) (ಹೇ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ!) (ಕೃಶದಾರಧರ ಎಂದು) ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ಪುತ್ರನಿಗೂ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? (ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ) (ನಾನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಧೀರ! ಅದು ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಹೇ ಸುತಾಗ್ಯ! (ಹೇ ಸುತವರ್ಯ!) (ಅಂತಹ ಅವಾಚ್ಯ ದೋಷವೂ ಸಹ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಉಪದೇಶಪಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ) ಶುಭ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಆದರಿಸು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಠಿಸು. ನೀನೂ ಸಹ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾದರ ಮಾಡಿದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಕೂಡ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಅನಾದರವನ್ನು ಮಾಡುವರು.

ಅತೋ ಮಯಾ ಯದುಕ್ತಂ ತು ಪರೋಕ್ತಮಿವ ನೋ ಭವೇತ್|

ಭವ ಮನ್ನಾಮಧಾರಾಗ್ಯತಾವಕೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ||13-82||

ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತಿಂ ಮಮ ತ್ವತ್ರ ಪುತ್ರವತ್ಪರ ಪಾರಕ|

ಕಾರಕಸ್ಯ ಯಥಾ ಪಾರಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಋಷಯಃ ಸದಾ||13-83||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾನ್ನಕಾಮಸ್ಯ ಕೋ ನ ದಾಸ್ಯತಿ ಮಾನಿನಃ|

ಅದ್ಯಾಶನೇನ ಶೂನ್ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯಪುಣ್ಯಮನಂತಕಮ್||13-84||

ಹೇ ಭವ ಮನ್ನಾಮಧಾರಾಗ್ಯ! (ಹೇ ಮಂಗಳವಾದ ನನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ!) (ನೀನು ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾದರ) ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ದ್ವೇಷಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಪುತ್ರ

ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಂತೆ ನೀನೂ ಪರಿಸು. ಹೇಗೆ ಋಷಿಗಳು ಸದಾ ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ ಪಾರವನ್ನು ಪರಿಸುವರೋ ಹಾಗೆ ಪರಿಸು. ಅನ್ನವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ, ಈಗ ಭೋಜನಶೂನ್ಯನಾದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಾದಿ ಗುಣ ಯುಕ್ತನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಯಾವ (ವಿವೇಕಿ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಿಯು) ದಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ? ಅಂತಹ ದಾನ ಮಾಡುವವನ ಪುಣ್ಯವು ಅನಂತವಾಗುವುದು. "ಅದ್ಯಾಶನೇನ ಶೂನ್ಯಸ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನ ಪಾತ್ರತ್ವವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿರುವರು. ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಅನಂತವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ.

ವಿಪ್ರಾನ್ನಸಿದ್ಧಿಪರ್ಯಂತಂ ಕುರ್ಯಾಂ ನಿರಶನವ್ರತಮ್ |

ನೈವೇದ್ಯಂ ನೈವ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತಮೇವ ಚ || 13-85 ||

ಅಹಂ ಮದ್ಭಕ್ತವಶ್ಯಶ್ಚ ಅಭಕ್ತಸ್ಯಾಶುಭಪ್ರದಃ |

ಭಕ್ತವತ್ಸಲದೇವಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವೋ ಭಕ್ತವಶ್ಯತಾ || 13-86 ||

ಅಹಂ ವಿಪ್ರಮುಖೇನೈವ ಭೋಕ್ಷ್ಯೇ ಚಾನ್ನಂ ತನೌ ತಥಾ || 13-87 ||

ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವು ಸಿಗುವ ತನಕ ನಿರಶನವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. (ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನ ಭೋಜನದ ಅಭಾವವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಭಕ್ತವಶ್ಯನು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅಶುಭವನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಭಕ್ತವಶ್ಯತೆಯು ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ದೇವ ಸ್ವಭಾವವು. (ವಿಪ್ರನ ನಿರಶನ ವ್ರತವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ) ಅವನ ಮುಖಾಂತರವೇ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯನಿಗೆ ಅನ್ನ ಸಹಾಯವೂ ಕೃತಿ ಪಠನವೂ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ನಿರ್ದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) "ಮಮೋಪದೇಶ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಪಕ್ಷಪಾತಿನಂ" (93)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಕರಣವು.

10.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (13/88-93)

ಮಮೋಪದೇಶ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಸನ್ಮಣಿಃ ಕ್ವ ಗತಃ ಸುತ|

ಜಾನೀಹಿ ಚಾಪಣಸ್ಥಸ್ಯ ವಣಿಜಃ ಪ್ರಾಪ ವೈ ವಶಮ್||13-88||

ಅನ್ನಾರ್ಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚಾಸೌ ಕರ್ಣಾಭರಣಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ಚ|

ಆಪಣೇ ವಣಿಜೋ ಹಸ್ತೇ ಮಣಿಂ ದತ್ವಾ ಗುಣಾರ್ಣವ||13-89||

ಆನೀತವಾನ್ ಸ್ವಕಂ ಗೇಹಂ ತಣ್ಡುಲಾನ್ ಕುಣ್ಡಲೇಽತ್ಯಜತ್|

ಏತಾದ್ಯಶೋಽಯಂ ಸುಕ್ಷೀಣೋ ಮಣಿನಾನ್ಮಂ ಪ್ರದತ್ತವಾನ್||13-90||

ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಾಣಾಂ ಸ್ವಯಂ ತು ಬುಭುಜೇ ತದಾ|

ಮತ್ಕರ್ಣಮಣಿಮಾತ್ರಂ ವಾ ತ್ಯಾಜಯಾಶು ಪಣಾರ್ಥತಃ||13-91||

ಸ್ವರ್ಣೇನ ಸಹಿತಂ ಕರ್ಣೇ ದಕ್ಷಿಣೇ ಧಾರಣಂ ತ್ವಯಮ್|

ಕರೋತು ಪುರುತೋ ವಿಪ್ರೋ ಮಮ ಕಾರುಣ್ಯರೂಪಿಣಃ||13-92||

ಏವಂ ಚ ಪಕ್ಷಪಾತೇನ ಪಕ್ಷೀಕುರ್ಯಾಂ ಅಹಂ ದ್ವಿಜಮ್|

ಸುಕ್ಷೀಣಂ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮಯಾ ವಾಚಾ ಮತ್ಯ ತೌ ಪಕ್ಷಪಾತಿನಮ್||13-93||

ಹೇ ಸುತ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ನಾನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ವಿಪ್ರನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸನ್ಮಣಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕರ್ಣಾಭರಣವನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು. ಹೇ ಗುಣಾರ್ಣವ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ತಕನ ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಮಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಂದನು. ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇಂತಹ ದರಿದ್ರನು. (ಮಣಿಯನ್ನು ವರ್ತಕನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಣವನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ತನ್ನವರಾದ) ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಕಳತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ತಾನೂ ಊಟ ಮಾಡಿದನು. ನೀನು ಅರ್ಧ ಸಾಲವನ್ನು (ವರ್ತಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು) ಬಲಗಿವಿಯ ಮಣಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ (ವರ್ತಕನ ಹಸ್ತದಿಂದ) ಬಿಡಿಸು.

ಕರುಣಾರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಈ ವಿಪ್ರನು ಸುವರ್ಣ ಕರ್ಣಾಭರಣವನ್ನು ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮಧುರವಾಣಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ದರಿದ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅವನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡಿ (ಅಂದರೆ ಅದನ್ನು ಆಭರಣದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ) ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಂಗತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು.

(1) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (2) "ಸ್ವರ್ಣೇನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ (97) ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

11.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(13/94-97)

ಸ್ವರ್ಣೇನ ಶೂನ್ಯೇ ಮಣಿನಾ ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ತವ ವಿಪ್ರವರ್ಯಃ |
ಮತ್ಪ್ರೀರಿತಾ ದತ್ತವತೀ ಚ ತೇ ಸತೀ ನಿಷ್ಕಾರ್ಥಮಾತ್ರಂ ಮಮ ವೃನ್ದನಾಗ್ರೇ ||13-94||

ತತ್ಕರ್ಣ ಸ್ವರ್ಣಸಂಪೂರ್ಣಂ ಕರಣಾಭರಣಂ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ |
ಆಪಣೇ ವಣಿಜಃ ಪಾಣೌ ಕುತಸ್ತ್ವಂ ದತ್ತವಾನಸಿ ||13-95||

ತದಾಗಮನಪರ್ಯಂತಂ ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ದಕ್ಷಿಣೇ ತವ |
ಕರ್ಣೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತೇ ವಾಣೀಂ ಪುಣ್ಯಹೀನೋಽಸಿ ತತ್ಕರ್ಣೇ(ದಕ್ಷಿಣೇ) ||13-96||

ಅತಃ ಶೀಘ್ರಂ ತದಾದಾಯ ಪುನರ್ಧರ ಧರಾಸುರ |
ಗುರೋರಾಜ್ಞಾಂ ನ ವೈರಾಗ್ಯಾನ್ನಿರಾಕುರು ನರಾಧಮ ||13-97||

ಹೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯ! ಸುವರ್ಣಮಣಿರಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರೀತಿತಳಾದ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ (ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಧನವಾದ) ಅರ್ಧ ನಿಷ್ಕ ಹಣವನ್ನು (ನಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ) ಕೊಟ್ಟಳು. ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ನೀನು ದೇವತಾ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೇ) (ಆವಳ) ಕೆನ್ನೆಸರ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯ ಸುವರ್ಣ ಖಚಿತ ಆಭರಣವನ್ನು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಹಸ್ತ (ಪಣ ರೂಪವಾಗಿ) ಏಕ ಕೂಟೆ? ಅದು ಬರುವವರೆವಿಗೂ ನಿನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಕರ್ಣಾಭರಣ

ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ನೀನು (ಉಪದೇಶಾರ್ಹ) ಪುಣ್ಯದಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಧರಾಸುರ! ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಂದು ಪುನಃ ಧರಿಸು. ಹೇ ನರಾಧಮ! ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಬೇಡ. (ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ನರಾಧಮನಾಗುತ್ತೀ ಎಂದು ಭಾವ).

(1) ಸೀತಾಪತಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ಣಾಭರಣವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತರಲು ಆಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 1/2 ನಿಷ್ಕ ನಿರ್ಮಿತ ಕೆನ್ನೆ ಸರವು (ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದಾದರೂ ಆಭರಣವು) ಪತಿವ್ರತೆಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಪ್ರ ಅದನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ಉಪದೇಶ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು .

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ವಾಃ||13-98||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||13-99||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಂ||13-100||

ಯಚ್ಚೈಷ್ಠತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||13-101||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಇತ್ತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜ

ಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ

ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ||13-101||

|| ಅಥ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 14-98||

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಠಲಾದಿಗಳ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. "ಸೀತಾಪತೇ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶಿಕ್ಷನ್ ಸರ್ವಾನ್....." (6)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ರೋತೃಪ್ರಕರಣವು.

1.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (14/1-6)

ಹರಿಃ ಓಂ|| ಸೀತಾಪತೇ ಶುಭಕೃತೇ ವಿತತಾಂ ಚ ಕೀರ್ತಿಂ|

ತ್ವಂ ಚಾತ್ರಮಿತ್ರಕೃತವಾನಸಿ ಪಾತ್ರಪಾಲ||

ಸುತ್ರಾಮಪುತ್ರಕೃತದುಷ್ಯ ತಹಸ್ತನಾಮ

ತ್ವಂ ಸಾರ್ಥಕಂ ಕುರು ಋಷೇಽಸ್ಯ ನಿಷಿದ್ಧಕೃತ್ಯೇ||14-1||

ಮಯಾ ನಿಷಿದ್ಧಂ ವೃದ್ಧೋಽಯಂ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಂಸೃತಿಪದ್ಧತೌ|

ಸದ್ಬುದ್ಧಿರಪಿ ಸಜ್ಜುಬ್ಧಃ ಕ್ಷುಧಯಾ ತದ್ವ್ಯಥಾದ್ಬುಧಃ||14-2||

ಮತ್ಕರ್ಣಸನ್ಮಣಿ ಸ್ವರ್ಣಯುಕ್ತಂ ತ್ಯಾಜಿತವಾನಸಿ|

ವಣಿಜಃ ಪಾಣಿಗಂ ಪ್ರಾಣಿನ್ ಸುತ್ರಾಣಂ ಕುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್||14-3||

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಹೇ ಶುಭಕೃತೇ! (ಸುಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವನೇ!) ಹೇ ಪಾತ್ರಪಾಲ!
(ಸುಪಾತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ಪರಿಪಾಲಕನೇ!) ಹೇ ಮಿತ್ರ! (ವ್ಯಾಪಾರಿಯಿಂದ ಮಣಿಯನ್ನು
ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು) ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವಿ. ವಿಪ್ರನು ನಿಷಿದ್ಧ
ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಾಗ ಸಾಧುವಾದ ನೀನು (ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ) (ಕಾಕ
ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಅಪರಾಧವೆಸಗಿದ) ಇಂದ್ರಪುತ್ರ ಜಯಂತನ ದುಷ್ಯತ್ಯದ
ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ (ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ನಾಮವಾದ) ಸೀತಾಪತಿ ಎಂಬ (ನಿನ್ನ)
ನಾಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸಿಕೋ. (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ನಿನ್ನ
ರಾಮನಾಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಭಾವ). ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
ಕ್ರುದ್ಧನಾದ, ಈ ಜ್ಞಾನಿ ವಿಪ್ರನು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದ
ಕ್ಷೋಭಿತನಾಗಿ ("ಸನ್ಮಣಿಂ ತ್ವಂ ತು ಮಾ ತ್ಯಜ" ಎಂದು) ನನ್ನಿಂದ
ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಆ ಮಣಿಯನ್ನು (ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ) ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೇ ಪ್ರಾಣಿನ್!
(ಸೀತಾಪತೇ!) ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಹಸ್ತಗತವಾದ, ನನ್ನ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಕಿವಿಯ
ಸ್ವರ್ಣಯುಕ್ತವಾದ ಸನ್ಮಣಿಯನ್ನು (ವಣಿಜನಿಂದ) ಬಿಡಿಸಿರುವಿ. ವಿಪ್ರನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡು.

ಮಣಿನಾ ವಿಲಸತ್ಯರ್ಣೇ ಮದ್ವಾಣೀಂ ದಕ್ಷಿಣೇಽನಿಶಮ್ |

ಭಣಾಮಿ ಶೃಣು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ್ ಗುಣಮಾಣಿಕೃವಾದಿನೀಂ || 14-4 ||

ಅತೋಽಪಿ ಪುಣ್ಯವಾನ್ ಕರ್ಣೇ ಮಣಿಂ ಧಾರಿತವಾನಸಿ |

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಗುಣಿನ್ ಧೀಮನ್ ಸುಕ್ಷೀಣೋಽಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ || 14-5 ||

ಇತಃ ಪರಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸುಕ್ಷೀಣೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮೇ |

ಲಕ್ಷಣಂ ಮಮ ಸರ್ವಂ ತು ಶಿಕ್ಷನ್ ಸರ್ವಾನ್ ವಿಚಕ್ಷಣ || 14-6 ||

ಹೇ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ್! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಮಣಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ (ವಿಪ್ರನ) ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಉತ್ತಮ ಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ಉಪದೇಶಬೋಧಕ ನನ್ನ ವಾಣಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೀನು) ಕೇಳು. (ವೃತ್ತಾಂತ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ) ಪುಣ್ಯ ಉಳ್ಳವನಾಗುವಿ. ಹೇ ಗುಣಿನ್! ಧೀಮನ್! ವಿಪ್ರನಿಂದ ಮಣಿಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿರುವಿ. ಈ ವಿಪ್ರನು (ಈ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶದ ಅಭಾವದಿಂದ) ಸುಕ್ಷೀಣನಾಗಿದ್ದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಸುಕ್ಷೀಣನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ನನ್ನ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಉಪದೇಶಯೋಗ್ಯವಾದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ).

(1) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣ. ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮಣಿಕೊಟ್ಟ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(2) "ಹೇ ಶೇಷ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ "ತತ್ಯ ತಂ ತು....." (9)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ.

2.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (14/7-9)

ಹೇ ಶೇಷ ದೋಷರಹಿತ ಮಚ್ಛಿಷ್ಯವೃಷ ಪೋತಕ |

ಪೋಷ್ಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ತದ್ಗೋಷಂ ತ್ವಂ ಶೇಷಂ ಶೋಷಯಾಶು ಚ || 14-7 ||

ನರಸ್ತೋತ್ರಜದೋಷಂ ತು ನರಸಿಂಹಸ್ತು ತೇರ್ನಹಿ |

ನರೋತ್ತಮ ಶೃಣು ತ್ವಂ ಹಿ ನರ ಜನ್ಮ(ನ್ಮಾ)ನಿ ನೈವ ಮೇ || 14-8 ||

ತಸ್ಮಾನ್ಮದ್ಭಕ್ತಮುಖ್ಯಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಕುರು ಸತ್ಯ ತಿಮ್ |

ಮತ್ಯ ತಿಂ ಸರ್ವದಾ ವಕ್ತುಂ ತತ್ಯ ತಂ ತು ಮಮೈವ ಹಿ || 14-9 ||

ಹೇ ದೋಷರಹಿತ! (V-78 "ಇದಂ ಕಥಂ ಸಂಘಟತೇ" ಎನ್ನುವ ಆಕ್ಷೇಪಾದಿಗಳಿಂದ ಕೃತವಾದ ದೋಷರಹಿತನೇ!) ಹೇ ಮಚಿಷ್ಯ ವೃಷಃ! (ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯತ್ತಮನೇ! ಹೇ ಪೂತಕ!) (ಪುತ್ರ ಸದೃಶನೇ!) ಹೇ ಪೋಷ್ಯ! (ಪೋಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನೇ!) ಹೇ ಶೇಷ! ನೀನು ಉಳಿದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ರೂಪವಾದ (ವಿಪ್ರನ) ದೋಷವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸು. ಹೇ ನರೋತ್ತಮ! (ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೇ!) ನೀನು ಕೇಳು. (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ) ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವಾಗ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನರಸ್ತೋತ್ರದಿಂದುಂಟಾಗುವ ದೋಷವು (ಪಾಪವು) ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡು. ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ನನಗೆ ಮಾಡುವ ಸತ್ಕಾರವು.

(1) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ, ವಿಪ್ರನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಶೇಷನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) "ವಿಠಲ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು (10, 11) ವಿಠಲ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

3.ವಿಠಲಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ (14/10-11)

ವಿಠಲ ಭ್ರಷ್ಟಸನ್ಮಾರ್ಗದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಂ ಚ ಮಾಟ ಭೋಃ |

ಕಾಷ್ಠಾಯಾಂ ತಿಷ್ಠ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಶಿಷ್ಠದ್ರೋಹಮಿಮಂ ತ್ಯಜ || 14-10 ||

ಶಿಷ್ಠಲಕ್ಷಣದುಷ್ಟಾಂಸ್ತಂ ಪೂರ್ವಕಷ್ಟಂ ತು ಸಂಸ್ಮರ |

ಕಪಟಂ ಹೃದಿ ತಿಷ್ಠಂತಂ ತ್ಯಜ ವಿಟಲ ಸಂಸ್ಕೃತಮ್ || 14-11 ||

ಹೇ ವಿಟಲ! ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದ ದುಷ್ಟರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀನು ಅನುಸರಿಸಬೇಡ. ಹೇ ಪಾಪಿಷ್ಠ! ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. (ಮಿತೀರಿ ವರ್ತಿಸಬೇಡವೆಂದು ಅರ್ಥ). (ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ) ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಸಗುವ ಪುರುಷನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಶಿಷ್ಯರಂತೆ ಆಚರಿಸುವ ದುಷ್ಟರನ್ನು

ತ್ಯಜಿಸು. ನೀನು (ಪುಷ್ಯಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ರೂಪವಾದ) ಹಿಂದಿನ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೋ. ಹೇ ವಿಠಲ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ (ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ) ಕಪಟವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸು.

(1) ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಠಲನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಪಟಾನುಸಂಧಾನವು ವೃಥವಾಗುವುದೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(2) ವಿಠಲ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣ. "ಏವ ಮೇವ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸೂಚನೇಽಪಿ....." (57)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

4.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (14/12-56)

ಏವಮೇವ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರ್ವನ್ತಿತಿ ಮಯೇರಿತಮ್ |

ಪೂರ್ವಮೇವ ಪರಂ ವಿಪ್ರ ಕುರುವೃತ್ತಿಂ ಚ ಮಾಧವೀಮ್ ||14-12||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಕೃತಿಂ ಸಾನ್ತಾಂ ಸುತಂ ಸೀತಾಪತಿಂ ವದ |

ಚರಮಾಂ ವಾ ಕೃತಿಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪರಮಾಂ ತು ತಯೋರ್ವದ ||14-13||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಪೂರ್ವ (ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ) ಉತ್ತರ (ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. (ಏನೆಂದರೆ:- ವಿಠಲನ ಸಂಬಂಧಿ ಜನರು) ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು (XXI- 28ರಲ್ಲೂ) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮಧುಕರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು (XVII - 19, XI - 87ರಲ್ಲೂ) ನಿರ್ಣಯ ಸಹಿತವಾದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುತ್ರನಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನಿಗೂ, ಸೀತಾಪತಿಗೂ ಹೇಳು. (ಎಂದು XII - 60, XIII - 59ರಲ್ಲೂ) ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳು. (ಎಂದು X-86 1/2, XXII - 1, X-152ರಲ್ಲೂ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ).

ಕುರು ಮಾಪತಿಭಕ್ತಿಂ ಚ ಸಾರಮನ್ನಂ ಚ ದಾಸ್ಯತಿ |

ಏವಂ ಶೇಷಸ್ಯ ತೋಷಾರ್ಥಂ ವ್ಯಾಸಸ್ಯಾಪಿ ಶುಭಾಪ್ತಯೇ ||14-14||

ಶ್ರೀಶಭಕ್ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯಕ್ತಿಯುಕ್ತಸ್ಯಾಪಿ ಸದಾ ವದ|

ಏವಂ ಬುದ್ಧಿಸ್ತವಾಪೀಹ ಶುದ್ಧಕೃಧ್ಧಸ್ತು ಮಾ ಭವ||14-15||

ಕಮಲಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು; ಉತ್ತಮವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. (ಎಂದು XII-91 ರಲ್ಲೂ) ಹೀಗೆಯೇ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಶೇಷನಿಗೂ, ಶ್ರೀಶಭಕ್ತನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆದ ವ್ಯಾಸನಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸದಾ ಹೇಳು. ಈ ಕೃತಿವಾಚಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಶುಭಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ (ಎಂದು X-142, 152,153, XI-28, X-115, 115 '1/2ಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.)

ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಕುರು ಬುದ್ಧೋಕ್ತೌ ತು ವೃದ್ಧೇ ಸಖ್ಯಂ ಸದಾ ಕುರು|

ಶತಂ ಶತಂ ಚ ಪದ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಧ್ಯಾಯಗತಂ ಕುರು||14-16||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸಮಭೂದಹೋ|

ಮಮ ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧತ್ವೇ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಸ್ತವಾಪಿ ಚ||14-17||

ಕಾರಣಂ ಸಮಭೂತ್ಕಾಣ ಸುಕ್ಷೀಣಂ ಪಶ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್|

ಪುತ್ರ ಕೃತ್ರಿಮಭಕ್ತೋಽಯಂ ವಿಪ್ರೋ ನೈವ ತವಾಪಿ ಚ||14-18||

ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವಿಪ್ರನು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡು. ಸದಾ ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡು. (ಎಂದು XIII-71, XVII-83ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ). ನೂರು ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡು. (V-87ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು (ಮುಂದೆ) ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಆನೇಕ ನಿರರ್ಶನಗಳು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನಡೆದರೂ) ನಿನ್ನ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ (ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿನಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ). ಹೇ ಕಾಣ! (ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ, ತಿರೋಹಿತ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಏಕನೇತ್ರ ಉಳ್ಳವನೇ!) (ಜನರ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ) ಸುಕ್ಷೀಣನಾದ

(ಶ್ರಾಂತನಾದ) ವಿಪ್ರನನ್ನು ನೋಡು. ಹೇ ಪುತ್ರ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನ ಕೃತ್ರಿಮ ಭಕ್ತನಲ್ಲ.

(1) 12ನೇ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ 18ರ ವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ:- ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಇದುವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. (1) ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನೇಕರು ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (2) ವಿಪ್ರ ಮಧುಕರ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (3) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಸೀತಾಪುತಿಗೆ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ (4) ಶೇಷ ವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಕೃತಿಯ ಉಪದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. (5) ವಿಪ್ರ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (6) 100 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ವೇದನಿಧಿಗಳು ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನೀನೇ ಮೊದಲಾದವರ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಆ ನಿದರ್ಶನಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಡೆದರೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು "ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ"ನಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿಮಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೇ ಜ್ಞಾನಾಖ್ಯ ಚಕ್ಷುರಹಿತ! ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡು. ನಿಮ್ಮ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ವಿಪ್ರನು ಕ್ಷೀಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ನಿರುಪಾಧಿಕ ಭಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(2) 18ನೇ ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಪದಗಳು "ತವಾಪಿ ಚ" ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ.

ಐಹಿಕಾಭಾವಮಾತ್ರೇಽಪಿ ಹ್ಯಮುತ್ತಾ ಧೋರಭವಿಷ್ಯತಿ|

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಮಾನಮಾರುಹ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ಗುಣಾರ್ಣವ||14-19||

ಮತ್ಸಮೀಪಮಥಾಗನ್ತಾ ಪಶ್ಯ ಕಾಲಾನ್ತರೇ ಸುತ|

ಆಯುಶೇಷೇ ತಥಾ ನೀತೇ ಪ್ರೀತೇ ಮಯಿ ಸುತಾಞ್ಜನಾ||14-20||

ಹರೌ ಪ್ರೀತೇ ತಥಾ ಪ್ರೀತೇ ತ್ವಯಿ ಕಾ ಸೃಕುತಿಃ ಕೃತಾ|

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಐಹಿಕಭೋಗವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನಗೂ ಕೂಡಾ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇ ಗುಣಾರ್ಣವ! ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಪ್ರನು ತನ್ನ ಉಳಿದ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆದ ನಂತರ, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಸುತ! (ಆಗ) ನೀನು ನೋಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವುದರಿಂದ (ನಿನಗೆ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ). ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಎಂತಹ ಪುಣ್ಯ

ನಿನ್ನದು! (ಅದನ್ನು ಚಿಂತಿಸು) (ಹರಿಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ
ನಿನಗೆ ಆ ದರ್ಶನ ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ).

ಸ್ತ್ರೀಸಂಹನಃ ಕಥಂ ಚಾಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ನೇ ವಕ್ತಿಗುರುಃ ಸ್ವಯಮ್ ||14-21||

ಇತಿ ಶಙ್ಕಾಪಿ ತೇ ಮಾಸ್ತು ನಿಸಂಹೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ |
ಅರ್ಭಕೇ ಗರ್ಭಸಂಸ್ಥೇಽಪಿ ಸ್ವರ್ಭಾನುಗ್ರಸ್ತಭಾನುವತ್ ||14-22||

ತವಾರ್ಭಕಃ ಪುಮಾನೇವ ಭೂಸುರೇಶ ಭವಿಷ್ಯತಿ |
ವಿಪ್ರ ತ್ವಂ ತವ ಪುತ್ರಂ ತು ಮಮ ನಾಮ್ನಾ ಸಮಾಹ್ವಯ ||14-23||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂಸ್ಥಾಪ್ತ ಬುದ್ಧಿಮನ್ |

ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಿಯಾದ (ಗೃಹಸ್ಥ) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಗುರುಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬೇಡ. ನಾನು ನಿನ್ನಂಶಯವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನಂಶಯ.
(ವಿಧಿಬದ್ಧನಲ್ಲ) ಹೇ ಭೂಸುರೇಶ! ರಾಹುಗ್ರಸ್ತ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ
ಮಗುವು ಗಂಡು ಮಗುವೇ ಆಗುವುದು. (ಹೀಗೆ XVI-15ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು) "ವಿಪ್ರ!
ನೀನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆ" (ಎಂದು X- 62 ರಲ್ಲಿ) ನನಿಂದ ಹಿಂದೆ
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು.

12ನೇ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ 23 1/2 ಶ್ಲೋಕ ಪರ್ಯಂತ ಸೂಚಿತ ಆನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ
ಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಪ್ರ ತತ್ಯ ತ್ರಿಮಶ್ಲೋಕೈಃ ಪುತ್ರ ಬುದ್ಧಿಪ್ರತಾರಕೈಃ ||14-24||

ಶಸ್ತ್ರಕ್ಷತಕ್ಷಾತ್ರವತ್ತೇ ಕಾತ್ರ ಹಾನಿಃ ಪರತ್ರ ವಾ |
ತೂಷ್ಟೀಂ ತಿಷ್ಠ ಸುಶರ್ಮಿಷ್ಠ ಕಾಷ್ಠಮೌನಂ ದೃಢಂ ಕುರು ||14-25||

ಶಿಷ್ಠ ಕಷ್ಠಮತಿರ್ಮಾ ತೇ ಸುಷ್ಠು ತ್ವಂ ಪರ ಮತ್ಯ ತಿಮ್ |
ಗುಣಾರ್ಣವಂ ತು ಮದ್ವಾಣೀಂ ಭಣ ಮನ್ನನ್ನನಂ ಗುಣೀನ್ ||14-26||

ಶೃಣು ತಸ್ಯ ಸುಧಾವಾಣೀಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪಾಪನಾಶಿನೀಂ |
ಶ್ರೇಣೀಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋಷಿ ತದ್ವಾಣ್ಯಾಃ ಶ್ರವಣಾಚ್ಛೇಯಸಾಂ ಸದಾ ||14-27||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಂತೆ (ಹೇಗೆ ಅವನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲೂ ಪರತ್ರದಲ್ಲೂ ಶುಭವೇ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಯತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ) ಪುಷ್ಯಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿನ್ನ ಪರಮ ಗುರುವಿನ ವಂಚನಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ (ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾದರೂ ಕೂಡ) ಇಹದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಪರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಯಾವ ಹಾನಿಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಶುಭವೇ ಆಗುವುದು. (ಸ್ವಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಶುಭವೇ ಆಗುವುದೆಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಸುಶರ್ಮಿಷ್ಠ! (=ಸಮೀಚೀನವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾದ ಚಿತ್ತ ಉಳ್ಳವನೇ!) (ದುಷ್ಟರು ದುರುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು) ಸುಮ್ಮನಿರು. ದೃಢವಾದ ಕಾಷ್ಠ ಮೌನವನ್ನು ಆಚರಿಸು. (ಅವರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿದರೆ ಕಲಹವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ವಿಕ್ಷೇಪ ಉಂಟಾಗಿ ಅವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಗುರುಗಳು ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಷ್ಟರ ದುರುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಹಿಸು ಎಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ನಿನಗೆ (ಅಭಿಮತವಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಬರಬಹುದು) ದುಃಖ ಬೇಡ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸು. ಹೇ ಗುಣಿನ್! (ಪರಮಗುರುಗಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ (ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿಗೆ) ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು ಎಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳು. (ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡು ಎನ್ನುವ) ನನ್ನ ಪುತ್ರನ (=ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿನ) ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಅಮೃತವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳು. ಆ ವಾಣಿಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿ.

ಮನ್ನನ್ನನಪದಂ ಧನ್ಯಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ತ್ವಂ ತು ದಿನೇ ದಿನೇ|

ಕದನಂ ಮದನಾವಾಸಂ ತದನಜ್ಞೇಕುರು ಪ್ರಿಯ||14-28||

ಮನ್ನನ್ನನಗೃಹದ್ವಾರಿ ಶುನವತ್ಸಂಸ್ಥಿತೋ ಭವ|

ಶೃಣು ತದ್ಗುಣಸಮ್ಭೂತಿಂ ಭಣ ವೃನ್ದಾವನೇ ಕೃತಿಮ್ ||14-29||

ಇದಂ ಮೇ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯಂ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತಾ ಚಾರ್ಯ ಮಾಭವ|

ವೃದ್ಧ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸದಾ ಕಾರ್ಯಂ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಶೃಣು ಕಾರ್ಯತಃ ||14-30||

ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನ (ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿನ) ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವ ಮನ್ಮಥಾಶ್ರಯವಾದ ಕಲಹವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಡ. (=ಸ್ತ್ರೀಮೂಲದಿಂದ ಈತನು ತನ್ನಿಂದ ವಶೀಕೃತನಾಗಬೇಕು, ಈತನು ತನ್ನಿಂದ ವಶೀಕೃತನಾಗಬೇಕು ಎಂದು ದುಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕಲಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ನಿನ್ನಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡಬಾರದು ಎಂದು ಭಾವ) (ಗೃಹದೊಳಗೆ ಮಲಗಿದರೆ ದುಷ್ಟರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ) ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿನ ಗೃಹದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯಂತೆ ಇರು. (ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚೋರಾದಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ನಾಯಿಯು ಜಾಗರೂಕವಾಗಿರುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು ಎಂದು ಭಾವ). ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯನಂತೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳು. (=ನಿನ್ನ ಗುರುವು ವೃನ್ದಾವನ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿಗೆ "ಪುತ್ರಭಾವದಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು" ಎಂದು ದುಷ್ಟರು ಬೋಧಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು "ನೀನು ನನಗೂ ಸಹ ಪುಣ್ಯದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸು ಪುತ್ರನಂತಿರು" ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದು ಭಾವ). (ನಿರ್ಭಯನಾಗಿದ್ದು) ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಠಿಸು. ಹೇ ಆಚಾರ್ಯ! ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಈ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯವನ್ನು (ಕೇಳು.) ಹೇ ವೃದ್ಧ! (ಪರಮಗುರು ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಅಪಕಾರಿಗಳಿಗಭಿಮತವಾದ) ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಡ. (ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದ) ಕಾರ್ಯದಿಂದ ನೀನು ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನಾಗು.

ಅಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಮಚ್ಛಾಪಃ ಸ್ವಸ್ಥಾನಾಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಕೃಚ್ಛಾತ್ ಕೃಚ್ಛತರಂ ಯಾನ್ತು ಮಚ್ಛಾಪಾತ್ಕೃತ್ಸಿತಾ ನರಾಃ || 14-31 ||

ಅಯನ್ತು ಕುಜನಃ ಕೃಷ್ಣೋಽಪ್ಯಪ್ಪಣ್ಣಃ ಫಣಿಬುದ್ಧಿಮಾನ್ |

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂಧತ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್ || 14-32 ||

ಗಾಲೀದಾನೇನ ಚೈನಂ ತು ತೋಲಯಾಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ |

ತಾಳಕಾಣ್ಡೇನ ತಂ ವಿಪ್ರಂ ತೋಲಯಾಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ || 14-33 ||

(ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವಿನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ) ನಾನು (ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ) ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಇದರಿಂದ ವಿಪ್ರನ ಪರಮಗುರುಗಳ ದೇಹತ್ಯಾಗವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). (ದುಸ್ಸಂಗದಿಂದ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿರುವ ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದ) ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಶಾಪವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಸ್ವಭಾವತಃ) ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ನರರು (ನನ್ನ ಶಾಪದಿಂದ) ಅತ್ಯಂತ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. (ಇದರಿಂದ - ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅಪಕಾರಿಗಳಾದ, ಪರಮಗುರುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಅಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ, ಯೋಗ್ಯರಾದ ವಿಪ್ರನ ಪರಮಗುರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಶಾಪ ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). ಈ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟಾಪ್ಯ ಪುರುಷನು ದುಷ್ಟನು. ಸರ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಮಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೇಷ ಉಳ್ಳವನು, ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೇಷ ಉಳ್ಳವನು. ಹೀಗೆ ಸರ್ಪದಂತೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ದ್ವೇಷ ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (XI - 75ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಈ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟನನ್ನು ನನ್ನ ಬೈಗಳಿಂದ ತೂಗುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ತಾಳೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ತೂಗುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ).

ಮಚ್ಛಾಪಾತ್ - ಈ ಶಾಪವು ದೈತ್ಯದ್ವೇಷ ಕಾರ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ದೈತ್ಯರು ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಗುವವರಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂಬ ಶಾಪದಿಂದ, ಇವರ ಪುಣ್ಯ ಖರ್ಚಾಗದೇನೇ

ಅವರು ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಇವರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಋಜುಗಳೂ ಸಹ ಇಂತಹ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಪಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರು ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಏತತ್ಯ ತೌ ಸುದಾಧ್ಯಾರ್ಥಂ ಮೂಢವಿಪ್ರಮುಖೇನ ತು|

ಕಾರಿಣ್ಯಂ ವಚ್ಚಿ ಪಾರೇನ ನೌಷ್ಠವೇ ನೈವ ಚಾತ್ರ ತು||14-34||

ಸ್ತ್ರೀಮುಖೇನಾಪಿ ಕಾತ್ರಾಪಿ ಶಙ್ಕಾ ಮಾಸ್ತು ಸುಪುತ್ರಕ|

ಶ್ಲೋಕಾನ್ ವಕ್ತುಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಹಂ ಕಾಕಬುದ್ಧೌ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೇ||14-35||

ತೋಕೇ ಲೋಕಾಪವಾದೇನ ಶೋಕೋ ನಾಸ್ತಿ ಮಮೇಹ ಚ|

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದಾರ್ಡ್ಯ ಬರಲು, ಈಗ ಹೇ ಸುಪುತ್ರಕ! (ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇವನ) ಮೂಢವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ತ್ರೀಮುಖ (ಸದೃಶ ಮೃದುಭಾಷೆ)ಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ (ದರ್ಜೆಯಾರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ) ಕರಿಣಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ. ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಸ್ವಪ್ನ ದೃಷ್ಟ ವಿಪ್ರನೋ! ಇವರೇ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಶೇಷಾದಿಗಳೋ? ಎಂಬ) ಸಂಶಯಬೇಡ. ಕಾಗೆಯಂತೆ ಪರೋಪಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿರುವೆನು. ಇಂತಹ ಮಗನಾದ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ (ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ) (ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗಿನಃ ಕಥಂ ಚಾಸ್ಯತ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದುಷ್ಟ) ಜನೋಕ್ತವಾದ ಅಪವಾದದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ.

(1) ಕಾಕಬುದ್ಧಿ (i) ಕಾಕೇ ಪರಭೃತೋಅಣ್ಣಾನಿ ಸ್ಫುಟೀಕೃತ್ಯ ರಕ್ಷಂತಿ. (ii) ಕಾಕಸ್ತು ಪಿಂಡಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಅನ್ಯಕಾಕಾನ್ ಆಹೃಯತಿ | ಏಕಾಕಿ ನ ಭುಜ್ಞೇ |

(2) ಪರಮಗುರುವಿನ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ವಿಪ್ರನ ಅಭಕ್ತನೊಬ್ಬನ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನಂ ನ ಕುರುತೇ ತತ್ವೇ ನ ಸ್ನಾತಿ ಮಮ ತೀರ್ಥಕೇ||14-36||

ಅಶ್ವಾತಿ ಮೃಷ್ಟಮನ್ನಂ ಮೇ ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣಃ|

ಜ್ಞಾನಿನ್ ಕಟಾಕ್ಷತಶ್ಚೋಕ್ತಂ ಜಾನೀಹಿ ತ್ವಂ ಸುಪಾಪಿನಮ್||14-37||

ಧೀಮನ್ನಕುರು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಧೀಮಾನ್ ಭವ ಸದಾ ಬುಧ|

ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ನ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ವಿಚಕ್ಷಣ||14-38||

ಸಂಕ್ಷೇಪತಶ್ಚೋಕ್ತಮೇತತ್ಕಾಲಕ್ಷೇಪಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಯಾ|

ತದ್ವಾಣೀಂ ನ ಶ್ರುಣು ಪ್ರಾಣಿನ್ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ವರ||14-39||

(ವಿಪ್ರನ ಒಬ್ಬ) ಅಭಕ್ತನು ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ (ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ರೂಪ) ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ (ಅರ್ಥಾವಗಾಹನರೂಪವಾದ) ನ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಶ್ನೋದರ ಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಮರದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಜ್ಞಾನಿನ್! (ನನ್ನಿಂದ ಅವನ ಹೆಸರು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.) ಕಣ್ಣಿನ ಸೂಚನೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಸುಪಾಪಿಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿ. ಹೇ ಧೀಮನ್ (ಬುದ್ಧಿಮಾನ್!) ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಹೇ ಬುಧ! ಸದಾ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ ಆಗಿರು. ಅವನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ವಿಚಕ್ಷಣ! ನೀನು (ಅವನನ್ನು) ತಿಳಿ. ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಶಂಕೆಯಿಂದ, ಅಭಕ್ತ ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣವು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ಪ್ರಾಣಿನಾಂವರ! (ಜೀವರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೇ) ಹೇ ಪ್ರಾಣಿನ್! (ಸಾಧು!) (ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಡವೆಂಬ) ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ.

ಶ್ರೇಣೀಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋಷಿ ಪುಣ್ಯಾನಾಂ ಮದ್ವಾಣೀಂ ಶ್ರುಣುಷೇ(ಷ್ಟೇ)ತಿ ಚೇತ್|

ವಿಪ್ರಮುದ್ಧಿಶ್ಯ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಚ ಮಯೈವ ತು||14-40||

ತತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪಾಪಿನಾ ತೇನ ವಿಪ್ರ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ತದುಕ್ತವಾನ್|

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಶ್ರುಣು ತ್ವಂ ಚ ನನ್ನನ||14-41||

ಕ್ರಕಚಚ್ಚೇದನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಛಿನ್ನಭಿನ್ನೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಮಾದದಸ್ವೇತಿ ಯೋ ಬ್ರೂಯಾದ್ಗ(ದ್ರ)ವ್ಯಂ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷು ಚ || 14-42 ||

ಸ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ಘೋರಂ ಯಾವದಾಭೂತಸಮ್ಪ್ಲ ವಮ್ |

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಶೃಣು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುಣುಷೇ(ಷ್ವೇ)ತಿ ಚೇತ್ || 14-43 ||

ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪುಣ್ಯಗಳ ಸಾಲನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ. ವಿಪ್ರನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಯಾವುದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಅದು ನನ್ನಿಂದಲೇ (=ಗುರುರಾಜರಿಂದಲೇ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ವಿಪ್ರನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು (ಜನರಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲು) ಆ ಪಾಪಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇ ನಂದನ! ಆ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೇಳಬೇಡ. ಆ ಪಾಪಿಗ (ನರಕದಲ್ಲಿ) ಗರಗಸದ ಛೇದನದಿಂದ ದೇಹವು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ ಎಂದು (ಆತನು) ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ದಾನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವ). ಅವನು ದಿನಕಲ್ಪಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಘೋರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (ಇದರಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ (ಪುಣ್ಯಭಾಜನನಾಗುವಿ).

ಏತದ್ವಾಕ್ಯಮಪಿ ಪ್ರೇಷ್ಠ ದ್ವಿಜೋಕ್ತಮಿತಿ ವಕ್ಷ್ಯತಿ |

ಸೋಽತ್ಯಂತಂ ತವ(ಮಯಿ) ವಿಶ್ವಾಸೀ ದೇಶೀಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹ್ಯಯಮ್ || 14-44 ||

ಕೋಶಾರ್ಥಮಪಿ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ದಾಸಾಯ ಭವಸಾಗರೇ |

ಜನ್ಮಾಂತರೇ ಕರ್ಮನಾಶೇ ಧ(ಘ)ರ್ಮಾನ್ತೇ ಶರ್ಮ ವರ್ಮ ಚ || 14-45 ||

ಕುರ್ಮಃ ಕೂರ್ಮೋಽಮೃತಾಬ್ಧೌ ಚ ನರ್ಮಮಾತ್ರೇಣ ಧರ್ಮಿಣಾಮ್ |

ದೇವತಾನಾಂ ಮಾನವಾನಾಂ ದಾನವಾಂತಕ ಏವ ಸನ್ || 14-46 ||

ದತ್ತವಾನ್ ಮಿತ್ರಸಂತಾಪಂ ಕೃತವಾನ್ ಶಸ್ತ್ರಜಂ ಭಯಮ್ |

(ಸ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ಘೋರಂ ಯಾವದಾಭೂತಸಂಪ್ಲವಂ ಎಂಬ) ಈ ವಾಕ್ಯವು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದೆಂದು, ಹೇ ಪ್ರೇಷ್ಠ! ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸಿಯಾದ ಈ (ಪಾಪಿಯಾದ) (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ದೇಶೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ) ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ (ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಾದಾಗ) ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕರೂಪ ಕರ್ಮನಾಶವಾಗಲು, ಶತ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಾನಂತರ, ಸುಖವನ್ನೂ, ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆ ಕೂರ್ಮಾವತಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯನಾಶಕನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ವಿನೋದ ಮಾತ್ರದಿಂದ (ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪುಣ ರಹಿತರಾದವರಿಗೆ) ಸಂತಾಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರದ ಭಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದನೋ, ಧರ್ಮಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನುಸಂಬಂಧ ಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸುಖ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನಿತ್ತನೋ (ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರಾಪಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ).

ಜಾನೀಹೀತ್ಯತ್ರ ಚಾನೀತಂ ವರ್ಣವೈಷಮ್ಯತಃ ಸುತ|| 14-47||

ಜಾನೀಹಿ ತಸ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಾತ್ಸ್ವ ರೂಪಂ ತ್ವಂ ಮುನೀಶ್ವರ|

ಮದ್ಗತಾಚಾರ್ಯನಾಮ್ನಾಪಿ ಕದಾಪಿ ನ ವದತ್ಯಹೋ|| 14-48||

ವದಾದ್ಯ ವಿಬುಧೇಶತ್ವಂ ಮದಾನ್ಘಸ್ಯ ಸುಪಾಪಿನಃ|

ಸಾಮ್ನಾ ವಚ್ಮಿ ಸುಸಾ(ಧಾ)ಮ್ನಾ ಯೋ ನ ಭಣತ್ಯನ್ಯ ಏವ ಸಃ|| 14-49||

ಹೇ ಸುತ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) "ಜಾನೀಹಿ ತ್ವಂ ಸುಪಾಪಿನಂ" ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದ (ಆ ಪಾಪಿಯ) ಸ್ವರೂಪವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿ. ಹೇ ಮುನೀಶ್ವರ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ) ನೀನು (ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು) ಹೇಳು. ಮದಾಂಧನಾದ ಸುಪಾಪಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಕೇಳು) ಅತಿವಿನಯಪೂರ್ವಕ

ವಚನದಿಂದ ಯಾರು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನು ಚಂಡಾಲನೇ (ಸರಿ).

ದಾಮ್ನಾ ಬಧ್ವಾನಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಚಾಮ್ನಾಯಾತ್ಸು(ಸ) ಬಹಿಷ್ಯತಮ್ |
ದೂತ್ಯರ್ಯಮಸ್ಯ ಸೌಮ್ಯತ್ವಂ ಕಾಮ್ಯಂ ವಾ ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಯ ಚ || 14-50 ||

ಸ್ವಾಮ್ಯಮಾತ್ರೇಣ ಸನ್ನುಷ್ಟೋ ಭೌಮ್ಯಸಂಯಮನೀಪುರೇ |
ಕ್ರಕಚ್ಯೆರ್ಧಾರ್ಯತೇ ಪುತ್ರ ಸ್ವಕಚೇಷು ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚ || 14-51 ||

ಶ್ವಪಚ್ಯೆರ್ನೀಯತೇ ಮಾರ್ಗೇ ಪ್ರಪಚ್ಯೇತ ನರಾಧಮಃ |
ನಾಮಮಾತ್ರೇಣ ವಾ ತೋಷಂ(ತೇಷಾಂ) ಪೋಷಯಸ್ವ ನ ಶೋಷಯ || 14-52 ||

ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಬಹಿಷ್ಯತನಾದ (ಅಥವಾ ಚಾಂಡಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ವೇದಾಧಿಕಾರ ರಹಿತನಾದ) ಆ ಪಾಪಿ ಪುರುಷನನ್ನು ಯಮನ ದೂತರ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನಿಗೆ ಯಮನಿಂದ ಸೌಮ್ಯತ್ವವಾಗಲೀ, ಕಾಮ್ಯತ್ವವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. (ಅಥವಾ ಅವನ ಸಾತ್ವಿಕ ಅದೃಷ್ಟ, ಶುಭಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗಿ ಯಾವ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಮ್ಯವೂ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ). (ವಿಪ್ರನೇ ಆಖ್ಯಾನಕರ್ತನೆಂದು) ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಸುಪಾಪಿಯಾದ ದೇಶೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು (ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಪಾಪದಿಂದ) ಭೂ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಯಮಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಗರಗಸದಿಂದ ಕೊಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಅವನು ನೀಚರಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಯಮನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ನರಾಧಮನು (ಕುಂಭೀಪಾಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ) ಬೀಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. (ಅವನ ಜನರಾದ ಕಮಲನಾಭ) ಮೊದಲಾದವರ ದರ್ಶನವಾದರೆ ಲೋಕ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು. (ದುರುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು) ದೂಷಿಸಬೇಡ.

ಮೃಷಾ ನಹಿ ಸುಷೇಣಾಗ್ಯ ತಾವತ್ಯೈವ ಪ್ರಹರ್ಷಯ |
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಮರಣಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕಾರಣೇನ ವಿನಾಪ್ಯಹೋ || 14-53 ||

ಪುನರ್ವಾಣೀಂ ಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರೇರಣಾಮಪಿ ಮೇ ಸದಾ।

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನ್ಯಾದಿದೋಷೋ ಮಮ ನ ಕಶ್ಚನ॥14-54॥

ಶ್ರೀಶಪಾದಾಮ್ಬುಜಾಸಕ್ತ ಸೇವಕೇ ಮಯಿ ಕೋಽಪ್ಯರಿಃ।

ನಾಸ್ತಿ ಚಾಸ್ತಿಕತಾ ಚಾಸ್ತಿ ಸಕ್ತಿರೇವ ಸದಾ ಹೌ॥14-55॥

ಹೇ ಸುಷೇಣಾಗ್ಯಾ! (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದು) ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ (ಆ ದುಷ್ಟರನ್ನು) ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು. (ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ) (ಸೇವಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಿ) ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮರಣಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ (ಕೃತಿಯನ್ನು) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸದಾ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನ್ಯಾದಿ ದೋಷವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಶ ಪದಾಂಬುಜಾಸಕ್ತರಾದ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇವಕರಾಗಿಯುಳ್ಳ ನನಗೆ ಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ (ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ, ದ್ವೇಷ ಮಿಶ್ರಿತವಲ್ಲದ) ಆಸಕ್ತಿಯು ಸದಾ ಇದೆ.

ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಂ ಚ ಮನಸಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಸದಾಸ್ತಿ ಪ್ರಾಶ್ನಿಕೋತ್ತಮ।

ಅಯೋಗ್ಯಶ್ರವಣಂ ನ ಸ್ಯಾದ್ಯಥಾ ಚಾಹಂ ಕರೋಮ್ಯಹಮ್॥14-56॥

ವಾಚನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮತಿಂ ಸೂಚನೇಽಪಿ ಹರಾಮಿ ಚ।

ಹೇ ಪ್ರಾಶ್ನಿಕೋತ್ತಮ! ನನಗೆ ಚಿತ್ತಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವು ಸದಾ ಚನ್ನಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. (ಈ ಕೃತಿಯು) ಅಯೋಗ್ಯರಿಂದ ಶ್ರವಣವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅಯೋಗ್ಯರಿಂದ ಹೇಳುವ ಅಥವಾ (ಅರ್ಥವನ್ನು) ಸೂಚಿಸುವ ವಿಪ್ರನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಅಂಥಾ ಬುದ್ಧಿಯೇ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ).

(1) ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾಪಕಾರಿಗಳಿಂದ ವಿಪ್ರನ ಪರಮಗುರುವಿಗೆ ಸಮಾವೇಶವಾದಾಗ್ಯೂ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಉಪಕಾರಿತ್ವವೂ, ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಭಕ್ತಿರಾಹಿತ್ಯವೂ, ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆಖ್ಯಾನ ಭಾಗದ

ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ವೀತಿಜ್ಞಾನಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶೇಷಶಾಯಿಪರೇಶಪೇ" (73)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ XIV-10 "ವಿಠಲಭ್ರಷ್ಟ ಸನ್ಮಾರ್ಗ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನ ಗುರುವಾದ ವಿಠಲನೆಂಬುವನ ಭ್ರಷ್ಟತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಶಿಷ್ಠ ಲಕ್ಷಣ ದುಷ್ಠಾನ್ ತ್ವಂ" ಎಂದು ವಿಠಲ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ದುಷ್ಠತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ವಿಪ್ರ ತತ್ತ್ವ ತ್ರಿಮ ಶ್ಲೋಕೈಃ ಪುತ್ರಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾರಕೈಃ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಮಗುರುವಿನ ಮತ್ತು ಅವನವರುಗಳ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ವಿಪ್ರನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಪರಮಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಯೋಗ್ಯತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

5.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (14/57-73)

ವೀತಿಜ್ಞಾನಂ ಸಮುದ್ರಿಷ್ಟಂ ರೇತಿ ತಚ್ಛೂನ್ಯ ಏವ ಚ|| 14-57||

ಲೇತಿ ತತ್ಪಾಲನಂ ಚಾಪಿ ಸಮುದ್ರಿಷ್ಟಂ ಮರೇಶ್ವರ|

ಪದಾರ್ಥಃ ಕೋಽರ್ಥ(ಥಃ) ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ತಂ ಚ ವಚ್ಚಿ ಸುಲೋಚನ|| 14-58||

ವಿದಾ ಜ್ಞಾನೇನ ಠಾನ್ ಶೂನ್ಯಾನ್ ಲಾತಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ವಿಠಲಃ|

ಇತಿ ವಿಠಲಶಬ್ದಾರ್ಥಂ ಪಠಂತಿ ಭುವಿ ಪಣ್ಣಿತಾಃ|| 14-59||

ಪಟ್ಟವರ್ಧನ ಕಾಷ್ಠಾಸು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಗ್ವಿಚಾರಯ|

ಹೇ ಮರೇಶ್ವರ! (ವಿಪ್ರ) (ವಿಠಲನೆಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ) "ವಿ" ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ "ಠ" ಎಂದರೆ ಅದು ಇಲದವನು, "ಲ" ಎಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು, (ಎಂಬ ಅರ್ಥವು) ಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಹೇ ಸುಲೋಚನ! (ಸಮೀಚಿನ ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಷ್ಕ!) (ಪದತ್ರಯ ಘಟಿತ ವಿಠಲ) ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ಏನಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. "ಜಾನದಿಂದ ಶೂನ್ಯರಾದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನು ವಿಠಲನು". ಹೀಗೆ ವಿಠಲ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಪಟ್ಟವರ್ಧನ! ಹೇ ಕಾಷ್ಠಾಸುಶ್ರೇಷ್ಠ! (ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ!) ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. (ವಿಠಲನಾಮಕ ವಿಪ್ರನ ಗುರುವು ಹೀಗೆಯೇ ಸತ್ಪುರುಷನೆಂದು ಭಾವವು).

ಏತದರ್ಥಾನುಕೂಲೈನ ನಿನ್ನಾವಾಕ್ಯಾನಿ ಸುನ್ದರ|| 14-60||

ಯೋಜ್ಯಾನಿ ಪೂಜ್ಯಸತ್ತುತ್ರ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ಚ ನೈವ ಮೇ।

ತರ್ಹಿ ಶಾಪೋಕ್ತಿರಪ್ಯತ್ರ ಕುತ್ರ ತೇ ಚ ಪ್ರಯೋಜಿತಾ॥14-61॥

ಕೃತ್ರಿಮಶ್ಲೋಕಕರ್ತೃಣಾಂ ಪುತ್ರ ಮೇ ಸುಪ್ರಯೋಜಿತಾ।

ತರ್ಹಿ ತತ್ರಾಪಿ ತೇ(ತ)ದ್ವೇಷೋ ಭವತೀತ್ಯಪಿ ಮಾ ವದ॥ 14-62॥

ಪುತ್ರ ತತ್ರಾಪಿ ಮೇ ಚೋಕ್ತಿರುಪಚಾರೇಣ ಯೋಜಿತಾ।

ಭೀಷಣಾರ್ಥಂ ಸುಷೇಣಾಗ್ರ್ಯಧಿಷಣಾ ಸ್ಯಾನ್ನ ತಾದೃಶೀ॥14-63॥

ಹೇ ಸುಂದರ! (ಜ್ಞಾನರಹಿತ ಪುರುಷಪರಿಪಾಲಕತ್ವ ರೂಪವಾದ ವಿಠಲ ಶಬ್ದದ) ಅರ್ಥದಿಂದ (ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಠಲಭ್ರಷ್ಟ ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ) ನಿಂದಾ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಬೇಕು. (ಸ್ವರೂಪತಃ ಗುರುವಾದ ವಿಠಲನು ಭ್ರಷ್ಟನೆಂದು ಬೋಧಿಸುವ ವಾಕ್ಯವಿದೆಂದು ಯೋಜಿಸಬಾರದು. ಪೂಜ್ಯರಾದ ವಿಠಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಗುರುವಿನ ಸತ್ತುತ್ರನೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಪೂಜ್ಯ ಸಪ್ತತ್ರನೆಂದು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ). ಹೇ ಪೂಜ್ಯ ಸಪ್ತತ್ರ! (ವಿಪ್ರ!) (ಸ್ವಭಾವತಃ ಋಜುವಾದ ನನಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯಭೂತವಾದ) ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲ. (ಹಾಗೆಯೇ ತಾಮಸಗುಣಕಾರ್ಯದಿಂದ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ). ಹಾಗಾದರೆ (ವಿಪ್ರನ ಗುರು ಮತ್ತು ಪರಮಗುರುಗಳು ಸತ್ತುರುಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ) ಅವರಿಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ನಿಮಗೆ ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ XIV-31 "ಕೃಚ್ಛಾತ್ ಕೃಚ್ಛತರಂಯಾಂತು" ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಪೋಕ್ತಿಗಳು) ಏಕೆ ಪ್ರಯೋಜಿತವಾದವು? (ಎಂದರೆ) ಹೇ ಪುತ್ರ! (ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ವಿಪ್ರನಿಂದ ರಚಿತವಾದ) ಕೃತ್ರಿಮ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವ (ಸ್ವತಹದುಷ್ಟರಾದ) ಕರ್ತೃಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಾಪೋಕ್ತಿಯು ಪ್ರಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಕೃತ್ರಿಮಶ್ಲೋಕ ಕರ್ತೃಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದ್ವೇಷವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಡ. ಹೇಪುತ್ರ! (ಶಾಪಕ್ಕೆ ವಿಷಯರಾದ ಜನಗಳು ಎರಡು ವಿಧ. ಸ್ವತಹ ಸಜ್ಜನರಾಗಿದ್ದು

ದುಸ್ಸಂಗ ದೋಷದಿಂದ ಕೃತ್ರಿಮ ಶ್ಲೋಕ ಕರ್ತೃಗಳಾಗಿರುವವರು ಮೊದಲನೆಯ ವಿಧ. ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಕೃತ್ರಿಮ ಶ್ಲೋಕ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಸ್ವತಹಾ ದುರ್ಜನರು ಎರಡನೆಯ ವಿಧ. (ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಧದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಾಪೋಕ್ತಿಯು) ಔಪಚಾರಿಕವಾದುದು. ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ಹೇ ಸುಷೇಣಾಗ್ಯ! (ಶಾಪವು ತಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ) ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. (ಭಯೋತ್ಪಾದನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆಖ್ಯಾನವು ಕೃತ್ರಿಮ ಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಹೇಳುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ).

ಇತಿ ಚೋಕ್ತಿ ಪ್ರೇಷಣಾ ಮೇ ದೋಷಶೋಷಣ ಶೃಣ್ಣಹೋ|

ಮದ್ಯಕ್ತಾಃ ಸುಖಿನಃ ಸನ್ನು ಶಶ್ವಜ್ಜೀವನ್ನು ಕಾನ್ತ ತೇ||14-64||

ಶಾನ್ತಿಂ ಯಾನ್ತು ಮಮೈಕಾನ್ತಾಃ ಸ್ವಾನ್ತಸ್ಥ ಹರಿಚಿನ್ತಯಾ|

ತಸ್ಮಾದ್ವಾ ಮೇ ತಪೋಹಾನಿನಾಸ್ತಿ ದೋಷೋಽಪಿ ಕಶ್ಚನ||14-65||

ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಂ ಶಾಶ್ವತೀಂ(ತೀ) ಭಕ್ತಿಂ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಕೃಪಾಮ್ಬುಧಿಃ|

ಹಯಗ್ರೀವಪ್ರಸಾದೋಽಯಮೀದೃಶೋ ವರ್ತತೇ ಮಯಿ||14-66||

ಈ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಶಾಪೋಕ್ತಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ದೋಷಶೋಷಣ! ಕೇಳು. ಹೇ ಕಾಂತ! ಆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಸುಖಿಗಳಾಗಲಿ. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬಾಳಲಿ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಂತಸ್ಥನಾದ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟಪ್ರಾಪಕ ಶಾಪೋಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ) ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೃಪಾಸಾಗರನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನು ನನಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವು (ಅವನಲ್ಲಿ ಸಧಾ ಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿರುವ) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇದೆ. (=ತಾನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತನೆಂದು ಅರ್ಥ).

ಭವಗ್ರಾಹಾಚ್ಚ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ತ್ಯಾಜಯಾಮಾಸ ಪೂಜಯಿ|

ಅಹಮಾರಾಧನಂ ತಸ್ಯ ಕಾರಯಾಮಿ ತ್ವಯಾಽಪಿ ಚ||14-67||

ಪ್ರೇರಯಾಮಿ ಸುಬುದ್ಧಿಂ ತೇ ತಾರಯಾಮಿ ಭವಾಭಿಠಃ|

ತಸ್ಮಾದಾರಾಧನಂ ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಕುರು ಮನೋರಮ||14-68||

ಪರಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯ ಸೇ ಸಿದ್ಧಿಂ ಶುದ್ಧಿಂ ಚ ಹೃದಿ ನಿತ್ಯಶಃ|

ಕಸ್ಯಾಪಿ ನಿನ್ನಾ ನ ಕೃತಾ ಸ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಸುಕೃತಂ ಶಪೇ||14-69||

(ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ) ಪೂಜೆಯಿಂದ (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು) ನನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಸುಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಭವಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮನೋರಮ! ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಾಡು. (ಅದು) ಪರಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಂತಃಕರಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ನನ್ನಿಂದ) ಯಾರ ನಿಂದೆಯೂ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. (ರಾಗದ್ವೇಷರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಶಾಪವೂ ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ) (ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಸತ್ಯವಾದರೆ) ನನ್ನ ಸುಕೃತವು (ನಾಶವಾಗಲಿ ಎಂದು) ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ತಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚೇಯಂ ಪಶ್ಯಾಪಿ ವಿಕೃತಾಂ ಕೃತಿಮ್|

ಏವಂ ಸ್ವರೂಪಕಥನಂ ಕೃತಂ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಮುನೇ||14-70||

ಸ್ಮೃತಂ ದೈವವಶೇನೇಹ ವೃತಂ ಚಾಜ್ಞಾನತಃ ಪ್ರಿಯ|

ಯಾದೃಶಂ ಕಪಟಂ ತಸ್ಯ ದಾಸ್ಯಾಮೀತಿ ಚ ವಿಠಲ||14-71||

ಹೃದಿ ತಿಷ್ಠತಿ ತೇ ನಿತ್ಯಂ ತಾದೃಶಂ ತ್ಯಜ ಸಂಸ್ಪೃಟಮ್|

ಇತಿ ಸಮ್ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮ್ಯತ್ರ ಕಾತ್ರ ಶಙ್ಕಾಪಿ ಮಾ ತವ||14-72||

ತದರ್ಥಮೇವ ಸತ್ಪುತ್ರ ಸೋಽಪಿ ಮಿತ್ರಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಗದ್ವೇಷೋಽಹಂ ಶೇಷಶಾಯಿಪದೇ ಶಪೇ || 14-73 ||

ದುರ್ಜನರಿಗೂ ಕೂಡ ಈ ನರಕಗತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು. (ದುರ್ಜನರ ವೇದವಿರುದ್ಧವಾದ) ತಾಮಸಭೂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗಾಮಿ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿದು "ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು" ಎಂದು ಶಾಪವೋ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನಾದ್ದರಿಂದ ಆಗಲೂ ತಪೋಭಂಗವಿಲ್ಲ). ಹೀಗೆ ಹೇ ತಪೋಮುನೇ! ಹಿಂದೆ (ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ದಶಮಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಪವ್ಯಾಜದಿಂದ ದುರ್ಜನರ) ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವೆನು. ಪರದೈವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಶದಿಂದ ಕ್ಲೃಪ್ತವಾದುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿರುವೆನು. (ಹೀಗೆ "ವಿಠಲ ಭ್ರಷ್ಟ ಸನ್ಮಾರ್ಗ" ಎಂಬ ನಿಂದಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಹೇ ಪ್ರಿಯ ವಿಠಲ! ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ (ದುರ್ಜನನಿಗೆ) ಏನನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂಬ (ಕಪಟಂ=) ಕುತ್ತಿತ ಶಪಥವು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಕೆಟ್ಟ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು ಎಂಬ (ಈ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ) ("ವಿಠಲಭ್ರಷ್ಟಸನ್ಮಾರ್ಗ" ಎಂಬುದನ್ನು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂಶಯ ಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಅನ್ಯಾರ್ಥವು ವಿವಕ್ಷಿತವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಶಂಕಿಸಬಾರದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಹೇ ಸತ್ಪುತ್ರ (ವಿಪ್ರ!) ಆ ದುರ್ಜನನೂ ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ (ಅಂದರೆ ವಿಠಲನ ಕುತ್ತಿತ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ರಹಸ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಸೇರಿ ಯಾಚಿಸಿ, ಧನಾಪಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ) ವಿಠಲನ ಮಿತ್ರನಾಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದವನೆಂದು ಶೇಷಶಾಯಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

(1) ವಿಠಲನನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟನೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡದೇ ಹೇ ವಿಠಲ! ಭ್ರಷ್ಟ ಸನ್ಮಾರ್ಗ! ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಟ - ಎಂದೇ (ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸದಿಂದ) ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ವಿಠಲನಿಗೆ ಅಯೋಗ್ಯತ್ವವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬಾರದೆಂಬ ನಿರ್ದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ವಿಪ್ರಾನ್ಯಾಚ್ಛೋಪದೇಶೋ ಮೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿ (94) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮೊದಲು ಜನ್ಮಾಂತರ ಸ್ಮೃತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನ ಓದಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಲು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಥರಾಗದಿರಲು, "ಇವರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, 'ವಿಪ್ರ', ಎಂದು ಹೇಗೆ ನಂಬುವುದು" ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಆತನಿಗಂಟಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರೋದ್ಭವವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸ್ಮೃತಿಯು ಬಂದು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೂ ಆಖ್ಯಾನದ ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಇದೆಲ್ಲಾ ನಡೆದಿರುವ ವಿಷಯ.

6.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(14/74-94)

ವಿಪ್ರಾನ್ಯಾಚ್ಛೋಪದೇಶೋ ಮೇ ನಾಯಾಸ್ಯತಿ ಕುತಃ ಸುತ!

ಇತಿ ತೇ ಶೇಮುಷೀ ಮಾಸ್ತು ತದಾನ್ಯಾದಾಹರಾಮಿ ತಮ್ ||14-74||

ಗೋ(ಗೌ)ಪ್ಯತ್ವಾತ್ಸೋಽಪ್ಯತೀತೋಽಭೂದ್ಭೂಪತೀನಾಂ ಸಭಾಪತೇ!

ಕ್ವಾಪ್ಯತೋ ನೈವ ಮೇ ಚೋಕ್ತಹಾನಿಃ ಪಶ್ಯ ಸುಪುತ್ರಕ ||14-75||

ಹೇ ಸುತ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ವಿಪ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಆಖ್ಯಾನದ ಗೂಢಾರ್ಥೋಪದೇಶವು ನನಗೆ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ಅದನ್ನು ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಆ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವ) ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅರ್ಥವು ಗೋಪ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ (ವಿಪ್ರನು) ವಿಸ್ಮೃತನಾಗಿರುವನು. ಹೇ ಭೂಪತೀನಾಂ ಸಭಾಪತೇ! ಹೇ ಸುಪುತ್ರಕ! ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಹಾನಿಯೂ ಇಲ್ಲ. (ನೀನೇ ನೋಡು).

ಸಹಸ್ರಂ ವಚ್ಯಹಂ ಶ್ಲೋಕಶತಂ ವಾಪ್ಯಯುತಂ ಪ್ರಿಯ!

ನಿಯುತಂ ಪ್ರಯುತಂ ವಾಪಿ ಚಾಹರಾಮಿ ತದಾನ್ಯತಃ ||14-76||

ಏವಂ ನಿತ್ಯಂ ಚ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪಕ್ಷೀಕೃತಮುಖೇನ ಚ|

ಕಕ್ಷೀಕೃತಪ್ರಮೇಯಂ ಚಶಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಾಹರ್ತುಮೇವ ತತ್||14-77||

ಉತ್ತಂ ಶ್ಲೋಕೇಷು ಶಕ್ತಶ್ಚ ಗ್ರಹೀತುಂ ಸರ್ವಮೇವ ಚ|

ಅಥಾಪ್ಯಯೋಗ್ಯಜೀವಾನಾಂ ಯೋಗ್ಯಂ ನೇತ್ಯಾಹರಾಮಿ ತತ್||14-78||

ಹೇ ಪ್ರಿಯ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) (ವಿಪ್ರನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ) ಶತ, ಸಹಸ್ರ, ದಶಸಹಸ್ರ, ಲಕ್ಷ, ದಶಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಲೇಖನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಕ್ತರಾದ ಸಕಲ ದೇವ, ಮನುಷ್ಯಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ವಿಪ್ರನ ಮುಖೇನ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲೂ ಸಮರ್ಥನಿದ್ದೇನೆ. (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಿಪ್ರನು) ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದಾಗೂ ಅಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು (ಅಂದರೆ ಆ ಪ್ರಮೇಯವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವೆಂದು) ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಲೋಕದ ಮನುಷ್ಯರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಅವರ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರೆಯಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ).

ಶ್ಲೋಕ 79ರಿಂದ 83ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಾಂತರ್ಗತ ವಿಠಲ ಪ್ರಕರಣ.

ಸುತ ಸುಲೋಚನ ಲೋಕಪೂಜಿತ ಯತಿಕುಲೋಚಿತಲೋಪ್ತಪಾಲಕ|

ವೃತಬಲೋಚಿತ ಕೃತ್ಯಲೋಲ ತೇ ಶತಧೃತೇರಪಿ ಲೋಕಮಲೋಕ್ಯ ತೇ||14-79 ||

ಹೇ ಪುತ್ರ ಪುತ್ರ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಸ್ಮೃತವಾನಸಿ|

ಹಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಯತ್ರ ತೇ ವಾಕ್ಯಗೌರವಮ್||14-80||

ಹೇ ಸುತ! ವಿಠಲ! ಹೇ ಸುಲೋಚನ! (ಸುಂದರ ನಯನೋಪೇತ!) ಹೇ ಯತಿಕುಲೋಚಿತವಾದ (ಸ್ತ್ರೀರಾಗರಾಹಿತ್ಯ, ಧನರಾಗರಾಹಿತ್ಯ)ಗಳಿಗೆ ಲೋಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ದುಷ್ಟ ಪುರುಷರ ಪಾಲಕನೇ! ಸೈನ್ಯಸಹಿತರಾದವರಿಗೆ

ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪರಗ್ರಾಮ ವಿಧ್ವಂಸನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದವನೇ! ಹೇ ಅಲೋಕ್ಯ! (ಸುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೋಗ್ಯನೇ!) ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. (ಲೋಕಂ ಎಂಬ ಅಲೌಕಿಕ ನಪುಂಸಕ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕಾಲವಿಳಂಬದಿಂದ ಪುಣ್ಯಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ). ಹೇ ಪುತ್ರ (ವಿಠಲ!) ವಿಪ್ರವರ್ಯನ (ಋಣಮೋಚನಾದಿ) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮರೆತಿರುವಿ. ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಗೌರವವಿದೆಯೋ (ವಿಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ) ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾನುಕೂಲ ಕಾರ್ಯವು (ನಿನ್ನ) ಕರ್ತವ್ಯವು.

ತೂಷ್ಟೀಂ ಸ್ಥಿತೇ ಮಯಿ ಸುತ ಸರ್ವಥಾ ವಿಸ್ಮೃತಿರ್ಭವೇತ್|

ಅತಸ್ತವಾಹಂ ಸ್ಮೃತ್ಯರ್ಥಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ||14-81||

(ಮಾ)ಮಮಾಶ್ರಿತಶ್ಚ ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ಕಾಮಾನ್ವಿತಮತಿರ್ಭವೇತ್|

ಸೋಮಾಶ್ರಯಾದ್ಯಥಾ ರುದ್ರೋಽಪ್ಯುಮಾಕಾನ್ತೋ ಗತವ್ಯಥಃ||14-82||

ತಥಾಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ತ್ವಯಾ ಮುಕ್ತ ಋಣವ್ಯಥಃ|

ಭವೇದಾಮರಣಾಂತಂ ಚ ಮಾಂ ತಾತಂ ಶರಣಂ ಗತಃ||14-83||

ಹೇ ಸುತ! ನಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಮರೆವು ಬರುವುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ತರಲು ನಾನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವನು. ಕಾಮ ನಿಗೃಹೀತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು. (ಅಂದರೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಏನು ಗತಿ ಎಂಬ ಕಾಮದಿಂದ ವ್ಯಥೆ ಪಡುವ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದವನಾಗುವನು) ಹೇಗೆ ಉಮಾಸೇವಿತನಾದ ರುದ್ರನೂ ಕೂಡ ಚಂದ್ರನ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನೋ ಹೇ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಾಗೆಯೇ ತಂದೆಯಾದ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದ (ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನೂ, ಗುರುಭಕ್ತನೂ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದ) ಈ ವಿಪ್ರನು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆಮರಣಾಂತವಾಗಿ ಋಣವ್ಯಥಾ ರಹಿತನಾಗಲಿ.

(1) ರುದ್ರನು ಉಮಾಕಾಂತನು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರನು ಉಕಾರವಾಚ್ಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ (ವಿಷ್ಣುವಿನ) ಮಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ (ಜ್ಞಾನದಿಂದ) ಕಾಂತಃ ಮನೋಜ್ಞಃ (ಮನೋಹರನು).

(2) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಾಂತರ್ಗತ ವಿಠಲ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಉಕ್ತಂ ಮೇ ವಿತಥಂ ಜಾತಂ ಶುಕ್ತಿರೂಪ್ಯಂ ಯಥಾ ಸುತ|

ಅತ್ಯನ್ತಾಸತ್ವತಃ ಕಾನ್ತ ಭ್ರಾನ್ತೇರ್ವಿಷಯಮೇವ ತತ್||14-84||

ತದ್ವದರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಾರೀ ನ ಭವತ್ಯೇವ ಮೇ ಮತಿಃ|

ಇತ್ಯನಾದರತಃ ಪುತ್ರ ಕೃತ್ರಿಮೇತಿ ಚ ಮತ್ಯ ತಿಃ||14-85||

ವಿಪ್ರೇಣೈವ ಕೃತಾ ಚಾತ್ರ ಕಾತ್ರ ಹಾನಿಃ ಪರತ್ರ ವಾ(ಚ)|

ಅಕೃತೇಽಪಿ ತದುಕ್ತಾರ್ಥೇ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ವಕ್ತಿ ದ್ವಿಜೋ ವೃಥಾ||14-86||

ಹೇ ಸುತ! ಹೇ ಕಾಂತ! ಹೇಗೆ ಶುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಜತವು ಅತ್ಯಂತ ಅಸತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ವಿಷಯವಾದುದೋ, ಅರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಮಿಥ್ಯೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ (ಸುತ ಸುಲೋಚನ ಇತ್ಯಾದಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವು (ಎನ್ನುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ). ಅದರಂತೆಯೇ ಅನಾದರದಿಂದ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಕೃತ್ರಿಮ, ನನ್ನ ಕೃತಿ ಕೃತ್ರಿಮ (=ಅರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ; ಅಂದರೆ ಹಾಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಬೇಡ ಎಂದರ್ಥ) (ಈ ಕೃತಿಯು) ವಿಪ್ರನಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದುದು (ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ವಿಪ್ರನಿಂದಲೇ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದಾದರೂ) ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಏನು ಹಾನಿ? ಆತನಿಂದ ರಚಿತವಾಗದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ವಿಪ್ರನು ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಂದ ಯೋಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ (ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ).

(1) ಇತಿ ಶೇಮುಷೀ ನ ಸ್ಯಾತ್ ಎಂದು 87ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(2) 84ರಲ್ಲಿ "ವಿಷಯಂ" ಎಂಬ ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತಾವು ಹೇಳಿರುವುದು ಮಿಥ್ಯೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅಲೌಕಿಕ ಪ್ರಯೋಗ.

ಕಾರ್ತೀರ್ಮಮ ಕೃತೇ ಚಾರ್ಥೇಽಪ್ಯಕೃತಾರ್ಥೇಽಪಿ ವಾ ಸುತ|

ಇತಿ ತೇಶೇಮುಷೀ ನ ಸ್ಯಾತ್ವಶ್ಯಾದ್ಯ ಸುವಿಶಾರದ||14-87||

ಕಸ್ಯ ವಾ ಕೃತಿರೇವೇಯಂ ಸ್ವಸ್ಯ ವಾದ್ಯ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ವಾ|

ಹೇ ಕೇಶವ ತ್ವಂ ತೋಕಸ್ಯ ಸ್ಮಾರಕಃ ಪ್ರೇರಕೋ ಭವ||14-88||

ಕಾರ್ಯಂ ಮೇ ಕಾರಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಸುತೇನ ಮೇ|

ಅನ್ಯಥಾ ಭಕ್ತವಶ್ಯತ್ವಂ ತವ ನ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ವ ದಾಸ್ಯಕಮ್||14-89||

ಹೇ ಸುತ! (ಆಖ್ಯಾನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ) ಪ್ರಯೋಜನವು (ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ಆದರೆ ಅಥವಾ ಆಗದಿದ್ದರೆ ನನಗೇನು ನಷ್ಟ? ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಹೇ ಸುವಿಶಾರದ! ಈಗ (ಪೂರ್ವೋತ್ತರೋಕ್ತ ಆರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಿಂದ) ನೋಡು. ಈ ಕೃತಿಯು ತನಗೋ, ದ್ವಿಜನಿಗೋ, ಯಾರಿಗೆ? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈಗ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. (ಸಂಶಯರಹಿತನಾಗು. ಅಂತಹ ಸಂಶಯರಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಹೇ ಕೇಶವ! (ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕ) ಮಗುವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ (ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ) (ಸ್ಮಾರಕ=ಸ್ಮರಿಸಬೇಕಾದ ಅರ್ಥ) ಸ್ಮೃತಿ ಜನಕನಾಗು. (ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು) ಪ್ರೇರಕನಾಗು. ನನಗೆ (ಸಮ್ಮತವಾದ) ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು (ಮತ್ತು) ನನ್ನ ಸುತನಿಂದ (ವಿಠಲ, ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ) ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸು. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಭಕ್ತವಶ್ಯತ್ವವೂ (ಭಕ್ತರ ವಶನಾಗುವುದೂ) ತನ್ನವರ ದಾಸನಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು. (ಭಕ್ತವಶ್ಯತ್ವವು ವೇದೋಕ್ತವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಲು ಅರ್ಹವಾದುದಲ್ಲ.) ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ವಿಪ್ರನೇ ಮಾಡಿರಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ವಿಪ್ರನೇ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿರಲಿ, ಅದರಿಂದ ನಮಗೇನು? ಈ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಫಲವು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದರೂ

ಆಗದಿದ್ದರೂ ನಮಗೇನು? ಎನ್ನುವಂತಹ ಸಂಶಯಬುದ್ಧಿ ಅನೇಕ ಆಸ್ತಿಕರಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಯಾರಾದರೆ ನಮಗೇನು? ವಾದಿರಾಜರು ಯಾರಾದರೂ ನಮಗೇನು? ಏಕಾದಶಿ ಯಾವಾಗ ಬಂದರೆ ನಮಗೇನು? ಎಂಬ ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಅಜ್ಜರ ವ್ಯವಹಾರ ನರಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಚ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಯಥಾಮತಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸನ್ನಿಹಿತ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಸಾತ್ವಿಕನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ತದ್ವಿಷಯಕ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸುಪೂಜಾರ್ಹನ ಅವಮಾನದಿಂದ ದುರ್ಗತಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಯಮತಃ ಅಸುರರಿಗೆ ತಮಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಇರುವಾಗ್ಯೆ ಅವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ, ಅಪೂಜ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಸುಪೂಜ್ಯನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವುದು, ಇವು ಮೂರರಿಂದಲೂ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ, ಮರಣ ಭಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಪಶ್ಯಾದ್ಯಚಕ್ಷುಷಾ ಸ್ವೇನ ಕರುಣಾರಸವರ್ಷಿಣಾ|

ಅಚ್ಛಿನ್ನಭಕ್ತಿಸಂಘಃ ಪೃಚ್ಛನ್ ಸಲ್ಲಾಘನಂ ತವ|| 14-90||

ಇಚ್ಛನ್ ಸಂಘೋನ್ನಬಂಧಂ ಚ ತ್ವಾಮಿತ್ಯನ್ ಕಾಞ್ಞನಂ ತ್ಯಜನ್|

ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭಕ್ತ್ಯಾಖ್ಯಸವಿಭಿಃ ಸುಖಮೇವ ಚ|| 14-91||

ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೈರ್ಮೇ ಚಾಪ್ನುಯಾಚ್ಛೋಭನಂ ನರಃ|

ವಿದಿತ್ವಾ ಮದ್ಗತಿಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃತ್ವಾ ಭಕ್ತಿಂ ಮಯಿ ಪ್ರಿಯ|| 14-92||

ಭುಕ್ತಾ ಭೂತಿಂ ಚ ಮಾಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಛಿತ್ವಾ ಸಂಸೃತಿಬಂಧನಮ್|

ಇತ್ಯಹಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ವೇದೇ ವೇದೇ ಚ ಸಂಸೃತಿಮ್|| 14-93||

ಕೃತ್ವಾಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಮವ್ಯಯಮ್|| 14-94||

(ಹೇ ಕೇಶವ!) ಕರುಣಾರಸವನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ (ಅಂದರೆ ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೋಷ್ಯವರ್ಗವನ್ನು) ನೋಡು. (ವಿಪ್ರನನ್ನು ನೋಡು) ನಾನು ಅಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಸಂಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಲಾಂಛನಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ನಿನ್ನ

ದಾಸ್ಯಕಾಮಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ, ದ್ರವ್ಯ ಕಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳೆಂಬ ಸಖರೊಂದಿಗೆ ಯುಕ್ತನಾಗಿ, (ನಿರ್ದುಃ) ಸ್ವರೂಪಾನಂದವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ನನ್ನ ಸ್ವಾಪ್ನ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ (ಅಂದರೆ ಅದರ ರಚನೆಯಿಂದ) ನಾನೂ (ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ) ನರನು (ಅದರ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳಿಂದಲೂ) ಶುಭವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇವೆ. (ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನರನು) ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ (ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ) ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಛೇದಿಸಿ, (ಶುಭವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ). ಹೀಗೆ ನಾನು ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ಪ್ರತಿಪಾದಿತನಾದ) ರಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂಬ ನಿರ್ದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||14-95||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||14-96||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||14-97||

ಯಚ್ಚೈಶ್ಚತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||14-98||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕಲತಲಕಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಘಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಷ್ಠವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ಚತುರ್ಥಶೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ॥14-98॥ ॥ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ಅಥ ಪಂಚದಶೋಧ್ಯಾಯಃ ॥ 15-112॥

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರ, ಸೀತಾಪತಿ, ಶೇಷರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಋಣೇಽಪ್ಯಥ ಶರಣ್ಯಂ"
ಎಂಬಲ್ಲಿಂದಾರಂಭಿಸಿ "ಮನ್ನಿರೂಪಂ ಪರಂ ಸ್ಮರಂ" ಎಂಬ (15ನೇ ಶ್ಲೋಕದ)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ರೋತೃಕ
ಪ್ರಕರಣ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ ॥ ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/1-15)

ಹರಿಃ ಓಂ॥ಋಣೇಽಪ್ಯಥ ಶರಣ್ಯಂ ತಂ ಕರುಣಾಂ ತ್ವಯಿ ಕಾರಿಣಮ್ |
ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಕಾರುಣ್ಯಾತ್ತಸ್ಯ ಸಂಸರಣಂ ಜಹಿ॥15-1॥

ಇತಿ ತೇ ಬುದ್ಧಿರದ್ಧೋಕ್ತಾ ವೃದ್ಧ ಕೃದ್ಧಶ್ಚ ಮಾ ಭವ |
ಬದ್ಧ ಭಕ್ತಿರ್ಭವ ಶ್ರದ್ಧಾ ಸಮಿದ್ಧಶ್ಚ ಮದಜ್ಞಜೇ॥15-2॥

ಶಿಖಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಖಾ ತ್ವಂ ಮಮ ಸರ್ವದಾ |
ಸುಖಾವಾಸಾನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಖಾವಾಸಾದಪಿ ಪ್ರಿಯ॥15-3॥

ಹೇ ವೃದ್ಧ! (ವಿಪ್ರ!) ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯಿರುವ, ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ,
ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವನ್ನು, ಸಾಲ (ವಿರುವುದರಿಂದ
ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀನು ಮಾಡುವಿ ಎಂದು ಅವರ ಕಡೆಯವರು) ಶಂಕಿಸಿದರೂ
ಕೂಡ, ರಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದು. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಲಭ್ಯವಾಗುವ
ಭಗವತ್ತೂಜಾದಿಗಳಿಂದ) ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೇ
ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಪರಮಗುರುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪಕಾರ
ಶಂಕೆಯಿಂದ) ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಡ. (ಮದಂಗಜೇ=) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ನಿನ್ನ
ಪರಮಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗು. (ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ
ಎಂಬ) ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿರು. ನಾನು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರ

ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಲಾದರೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! (ವಿಪ್ರ!) ನೀನು ಸದಾ ನನ್ನ ಸಖನಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು (ಶ್ರದ್ಧಾ ಸಮಿದ್ಧೋ ಭವ ಎಂದು) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದವರ ದೆಶೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಧನವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

(1) ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಾದ ಕ್ರೋಧ ತ್ಯಾಗಾದಿಗಳು (ii) ನೃಪಹಿಶೋಪದೇಶಾದಿ ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ (iii) ಹಾರಾವಳಿ ಚೋರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾದಿಗಳು - ಇವು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೂರು ವಿಧವೂ ಸಹ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮದ್ವಶೇ ಸತಿ ಮಧ್ವೇಶೇ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಪ್ರಿಯೇ ಮಯಿ।

ಮಧುಘಾತಕಭಕ್ತಾ ಯೇ ಭಕ್ತಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ॥15-4॥

ಶ್ರಾವಯ ತ್ವಂ ಮಮ ಶ್ರಾವ್ಯಂ ಚರಿತಂ ಚರಿತೋಽಮೃತಮ್।

ಪಾವಯ ತ್ವಂ ಪಾವಕಾಧ್ವಿ ವಿಶುದ್ಧಿರ್ಮುಗ್ಧ ಲೋಹಕೇ॥15-5॥

ಯಥಾ ತಥಾ ವೃಥಾ ವಿಪ್ರ ಮಾ ಕೃಧಾಸ್ತಂ ವ್ಯಥಾಂ ತಥಾ।

ಪೃಥಾಸುತಾ ಯಥಾ ಪಾರ್ಥಾಃ ಕೃತಾರ್ಥಾಃ ಸತ್ಕಥಾಂ ಸತಾಮ್॥15-6॥

ವದ ವೃನ್ದಾವನೇಽಮನ್ದಾನಂದಸನ್ನೋಹಮನ್ದಿರೇ।

ಸದಾ ಕನ್ದಾಶನಾಮನ್ದಾನಂದದ ಸ್ಯಗದಾಭೃತಃ॥15-7॥

ಭಕ್ತಸ್ಯ ತ್ಯಕ್ತಪಾಪಸ್ಯ ಸಕ್ತಸ್ಯ ತದಪಿ(ತಿ)ಪ್ರಿಯೇ।

ಶಕ್ತಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇ ಚ ರಕ್ತಸ್ಯ ಮಮ ಸತ್ಯ ತಿಮ್॥15-8॥

ಏವಂ ಚೇದ್ಯವತಿ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೇಷ್ಠವೃತ್ತಿರಪಿ ಪ್ರಿಯ।

ಮಮೇಷ್ಟನಿಷ್ಠಾತ್ ಸತ್ಪುತ್ರಾತ್ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಂ ಭವೇತ್ತವ॥15-9॥

(ಪೌರುಟ ಭಾಜನಸ್ಥ ಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವ) ಮಧ್ವೇಶ(=ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರು) ನನ್ನ ವಶವಾಗಿರಲು (ಮಧ್ವೇಶ ನನಗೆ ಒಲಿದಿರಲು) ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ (ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯ ನಾಮಕನಾದ) ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರಲು,

ಮಧುಘಾತಕ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ). (ಮಠದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸು. (ಅಂದರೆ ಕೃತಿಪಾರಾಯಣ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ.) ಹೇ ಮುಗ್ಧ! ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ (ಸುವರ್ಣಾದಿ) ಲೋಹಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ (ಆಖ್ಯಾನಶ್ರವಣಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಜ್ಜನರ ಚಿತ್ತರೂಪ ಲೋಹಗಳನ್ನು) ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸು. ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಹೇಗೆ ಕುಂತೀಪುತ್ರರಾದ ಪಾಂಡವರು (ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ವ್ಯರ್ಥ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ) ಸತ್ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ (ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾ) ಕೃತಾರ್ಥರಾದರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ವ್ಯರ್ಥ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ನಿರವಧಿಕ ಆನಂದ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮಂದಿರವಾದ ವೃಂದಾವನದ (ಸತ್ಕಥಾರೂಪವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು) ಸಜ್ಜನರಾದ (ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ) ಹೇಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಸದಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾ ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ (ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರಾಧೀಶನಾದ) ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತನಾದ, ಪಾಪದಿಂದ ರಹಿತನಾದ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ, ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ಮತ್ತು ಅನುರಕ್ತನಾದ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ) ನನ್ನ ಸತ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕನಾದ ಗದಾಧರನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಹೇ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೇಷ್ಠ! (ವಿಪ್ರ!) (ಆಖ್ಯಾನದ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು (ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ) ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ) ನಿಷ್ಠನಾದ ಸತ್ಪುತ್ರನಾದ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ) ನಿನಗೆ (ಈ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ) ಸಮಸ್ತ ಅಭೀಷ್ಟವೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

(1) "ವಿಶ್ವೋ ವಾಯುರೂಪಾತ್ಮಕಃ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರ ರೂಪವಾದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಎನ್ನುವ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ "ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯರು ಯತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ಗುರುರಾಜರೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ

ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ.

(2) ಏಳನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುತರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ. ಎಂಟನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳು ಎಂದಿದೆ. ಒಂಭತ್ತನೇ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕಗದಾಧರಭಕ್ತಂ ಪ್ರತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೇಷಾದಿ ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಕೃತಿ ಬೋಧಿಸಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ; ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥ ಹುಟ್ಟಿ ಬಹಳ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಜ್ಞೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಪುತ್ರ ಪೂತೇನ ಪಿತೃಚ ಪುತ್ರಾಶಾ ಪೂರಿತಾ ಮಯಾ।

ಪಿತೃ ಪೂತೇನ ಪುತ್ರೇಣ ಪಿತೃಶಾ ಮೇನ ಪೂರಿತಾ॥15-10॥

ಉಪಕಾರಸ್ಯೋಪಕಾರಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಲೋಕಸಜ್ಜನೇ।

ಉಪಕಾರಾಭಾವತೋಽಪಿ ಹ್ಯುಪಕುರ್ವಂತಿ ಪೂರ್ವಜಾಃ॥15-11॥

ಉಪಕಾರನಿಮಿತ್ತೇನ ಯೇ ಕುರ್ವನ್ಯುಪಕಾರಿತಾಮ್(ಕಾರಕಮ್) ।

ರಾಜಸಾಸ್ತೇಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾಹ್ಯುಪಕಾರಾರ್ಥಿನಃ ಪರೇ॥15-12॥

ಉಪಕಾರನಿಮಿತ್ತೇನ ಹ್ಯುಪಕುರ್ವಂತಿ ಯೇ ಪರೇ।

ಸಾತ್ವಿಕಾಸ್ತೇ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಹ್ಯುಪಕಾರನಿರಾಶಿನಃ॥15-13॥

ಉಪಕಾರೇಽಪಿ ಯೇ ನೈವ ಕುರ್ವಂತಿ ಹ್ಯುಪಕಾರಕಮ್।

ತಾಮಸಾಸ್ತೇಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಉಪಕಾರಾಪಕಾರಿಣಃ॥15-14॥

ಲೋಕನೀತೀರಿಯಂ ತಾತ ಶಙ್ಕಾ ತೇ ಮಾಸ್ತು ಸಾ ಸುತ।

ಸಾತ್ವಿಕಸ್ತ್ವಂ ಮತಃ ಸಾಮ್ಯ(ಸೌಮ್ಯ)ಕಾಮ್ಯಂ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ ಸರ್ವಥಾ॥15-15॥

ತವೈವ ಕರ್ತವ್ಯಮೇತನ್ಮನ್ನಿರೂಪಂ ಪರಂ ಸ್ಮರ।

ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನುಳ್ಳ ತಂದೆಯಾದ ನನ್ನಿಂದ, ಪುತ್ರನಾದ ನಿನ್ನ (ಆಖ್ಯಾನ ಉಪದೇಶಾದಿ) ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ತಂದೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಪುತ್ರನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ತಂದೆಯಾದ ನನ್ನ (ಕೃತಿಖ್ಯಾಪನಾದಿ) ಇಚ್ಛೆಗಳು

ಪೂರೈಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಇದರಿಂದ ದುರ್ಜನಕೃತ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು). ಪೂರ್ವಜರಾದ (ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಭರತಾದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು) ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ (ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ) ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಉಪಕಾರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ (ಅಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ) ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರಾಪೇಕ್ಷಕರು ರಾಜಸರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಅಂದರೆ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು ಮಧ್ಯಮ), (ಇವನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ಉಪಕಾರಾರ್ಹನು ಎಂದು ತಿಳಿದು) ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ, ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಆಪೇಕ್ಷಾರಹಿತರು ಸಾತ್ವಿಕರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡದಿರುವ ಉಪಕಾರಾಪಕಾರಿಗಳು ತಾಮಸರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೇ ತಾತ! (ವಿಪ್ರ!) ನಾನು ನಿನಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೂ ನೀನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ (ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದನೆಂದು) ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ಇದು ಲೋಕನೀತಿ (ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೇಳಿದೆನು). ಹೇ ಸುತ! ನೀನು ಸಾತ್ವಿಕನು. ಹೇ ಸೌಮ್ಯ! ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ನಿಷ್ಕಾಮನು. (ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನೀನು ಪೂರೈಸದಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ತಾಮಸತ್ವವಿಲ್ಲ). ಇದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಎಂಬ ಈ ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. (ಅಂದರೆ ಈ ನನ್ನ ನಿರೂಪಣೆಯು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಬೋಧಕ. ಅದನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಹಿತಸಾಧನೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ).

(1) ಪಾಂಡವರು ಚಿತ್ರರಥನಿಗೆ ಆಂಗಾರವರ್ಣತ್ವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವನು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರತನದಿಂದ, ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಲು ಬಂದಾಗ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನೇ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಪೂರ್ವಿಕ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, ಯೋಗ್ಯರಿಂದ ತಮಗೆ ಉಪಕಾರವಾಗದೇ ಅಪಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆ

ಪುಣ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೇ - ರಹುಗಣನು ಪಾಲಕಿ ಹೊರಿಸಿ ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಭರತನು ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಕೂರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಾತ್ವಿಕ ಮಾರ್ಗ, ಉಪಕಾರ ಪಡೆದೂ ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ತಾಮಸ ಬುದ್ಧಿ. ದುರ್ಜನಕೃತ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಸಜ್ಜನರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

(2) ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿದರೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಆಗುವುದೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(3) "ಅಹಂ ಪ್ರೇರಯಿತಾ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನೇಶ್ರಯೂರ್ನಾಶನಂ ಮುನೇ" (56) ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಭಕ್ತನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತಾಪತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ರಾಜಾವಲಂಬನ ರೂಪಾವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

2.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/16-55)

ಅಹಂ ಪ್ರೇರಯಿತಾ ಪೂರ್ವರಾಜಾನಂಶೈವಮೇವ ಚ||15-16||

ಶೈವಮುದ್ರಾಜೈತಗ್ರಾಮಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ವಾಮನೇರಿತಮ್ |

ಸುಕ್ಷೇತ್ರಮದದಾಂ ಪುತ್ರ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಂ ಕರೋತಿ ಯಃ||15-17||

ಸುತ್ರಾಮಲೋಕಸನ್ತಸ್ತೋ ಯಾತಿ ಸಾವಿತ್ರಮೇವಚ |

ಇಹ ತಸ್ಯ ಸುಸನ್ತಾನಂ ನಾಶಂ ಯಾತಿ ನ ವೈ ಮೃಷಾ||15-18||

ಶನೈಃ ಮದ್ವೋಹತೋ ನಾಕಾಚ್ಚ್ಯುತಃ ಕೀನಾಶಲೋಕಿತಾಮ್ |

ಯಾತಿ ತತ್ರಾನೇಕಯಾತಾನಾಯಾಂ ನಾರಕಿಭಿಃ ಸಹ||15-19||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ನಾನು (ಮೂವರು ರಾಜರಲ್ಲಿ) ಮೊದಲನೆಯವನನ್ನೂ, ಶೇಷನನ್ನೂ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ (ಲಿಂಗಮುದ್ರಾಂಕಿತ) ಶೈವಗ್ರಾಮಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಮನಮುದ್ರಾಂಕಿತ ಶಿಲಾಯುಕ್ತವಾದ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು (=ವೈಷ್ಣವಗ್ರಾಮವನ್ನು ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶೀದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ) ದಾನ ಮಾಡಿದನು. (ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು) ಆ ಗ್ರಾಮದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟಿರುವ (ಎರಡನೇ ರಾಜನು) ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ

ಸಂತ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ವಂಶವು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರಕನು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದ್ರೋಹದಿಂದಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನರಕದಲ್ಲಿರುವವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅನುಭುಜ್ಞೈ ಮನೋಃ ಕಲ್ಪಪರ್ಯಂತಂ ದುಃಖಮೇವ ಚ|

ತತೋ ವಿಷ್ಣುಕ್ರಮಿತ್ವಂ ಚ ಕಾಷ್ಠಾಸು ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸುತ||15-20||

ಷಷ್ಠಿವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತೇನೈವ ಪಾಪಿನಾ|

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಯಾ ವೃತ್ತಿರ್ನಹರ್ತವ್ಯಾ ಹಿತೇಪ್ಸುಭಿಃ||15-21||

ವಿಪ್ರಗ್ರಾಮೇಷು ಯೋ ಭುಜ್ಞೈ ಕರಂ ರಾಜಾಧಮಃ ಕ್ವಚಿತ್|

ಸ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ಘೋರಂ ರೌರವಂ ಸೌರಿಶೌರ್ಯತಃ||15-22||

ಹೇ ಸುತ! ಆ ಪಾಪಿ ರಾಜನಿಂದ (ನರಕದಲ್ಲಿ) ಮನುಕಲ್ಪ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿ, ನಂತರ ಅರುವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಾನಾದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಕ್ರಮಿತ್ವವು ಹೊಂದಲಷ್ಟೇ ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನ ಧನಾದಿಗಳು ಶುಭಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡಬಾರದು. ಯಾವ ಅಧಮನಾದ ರಾಜನು ವಿಪ್ರಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಕರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅವನು ಯಮನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಘೋರವಾದ ರೌರವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ರಾಜಭಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಮನ್ನಿರೂಪಂ ಪರಾತ್ಪರಮ್|

ಕರಂ ಮಹ್ಯಂ ಚ ದತ್ವಾ ತು ತ್ವರಯಾಽರೌರವಾಶ್ಚ ಯೇ(ತ್ಯೈಃ-ತೇ) ||15-23||

ಸೀತಾಪತೇ ಮಮ ಸುತಸ್ಯ ಕೃತಾರ್ಥತಾಂ ಚ
 ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಮತ್ಯ ತಿಶತ್ಯಃ ವಿತತಾರ್ಥಪೂತ್ಯಃ|
 ಸನ್ನೋಷಸಂತಿಮಥ ಪ್ರಥಯಾದ್ಯ ಲೋಕೇ
 ತ್ವತ್ತೋಷತಸ್ತದಿತ್ತರೇಽಪಿ ಸುತೋಷಿತಾಃ ಸ್ಯುಃ|| 15-24||

ನನಗೆ ಕರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರೌರವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿರುವ ರಾಜರುಗಳಿಂದ, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಈ ನನ್ನ ನಿರೂಪಣೆಯು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೇಳಲ್ಪಡಬೇಕು. (ಅಂದರೆ ರಾಜರುಗಳು ನನಗೆ ಕರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ರೌರವ ನರಕ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವ). (ಈ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಭಕ್ತನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳು). ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಅರ್ಥದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಪವಿತ್ರಗಳಾದ ಶತಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ವಾಷ್ಟವಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಹೊಂದಿದ ಸಂತೋಷ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸು. ನಿನ್ನಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇತರ ಶೇಷಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷ ಪಡೆದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಿಂದ ವಿಪ್ರನು ಕೃತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಸೀತಾಪತಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸೀತಾಪತಿಯು ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಾವ).

ಏವಮಿಷ್ಟತ್ರಯಂ ಶಿಷ್ಟ ಸುಷ್ಠುಕಾರಯ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಮೇ|
 ಕಾಷ್ಠಾಸು ಮದ್ಧಯಾದ್ಯಷ್ಟಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ವಯ್ಯೇವ ನೈಷ್ಠಿಕೇ|| 15-25||

ಭವತೀಹ ತತಃ ಸೀತಾಪತೇ ಕಾನ್ತಂ ಚ ಮೇ ಸುತಮ್|
 ತಾತಸ್ಯ ಕುರು ಕೃತ್ಯಂ ತೇ ತ್ವಾಂ ಪಾತಿ ಚ ಸ ವಿಶ್ವಕೃತ್|| 15-26||

ಇತಿ ಸಮ್ಬೋಧಯಾಮ್ಬೋಧಿಶಯನಸ್ಯ ಸಭಾತಲೇ|
 ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸುತಸ್ಥಾನಮಭಯಂ ಚಾಪಿ ಮದ್ಭಟ್ಟಿಃ|| 15-27||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! (ಸೀತಾಪತೇ) ಹೀಗೆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದಂತೆಯೇ, (ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಶಿಲಾಸ್ಥತ್ವೇನಕರಣ, ಭಕ್ತರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳ ಪರಿಗ್ರಹವೆಂಬ) ಮೂರು ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಮಾಡಿಸು. (ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ) ಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಹೇ ಪ್ರೇಷ್ಠ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ನನ್ನ ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯು ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ (ಅಂದರೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ) ನಿನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಆದಕಾರಣ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ "ಪಿತೃತುಲ್ಯರಾದ ಗುರುಗಳ ಕೃತ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು; ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಬೋಧಿಸು. ಹೀಗೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಮುದ್ರಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಭಾತಳದಲ್ಲಿ ಸುತನಾದ ವಿಪ್ರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ದೂತರಿಂದ ಅಭಯವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶತಹಾಯನಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತಹಾನಿರ್ನ ಚೈವ ತೇ|

ವೃತಹಾರಾವಳಿಂ ಶೌರಿಂ ಮಿತಹಾರಂ ಪ್ರಪೂಜಯ|| 15-28||

ಮತ್ಪಾದಸೂರ್ಯಕಿರಣೇನ ತವಾನ್ತರಸ್ಥಾ-

ಜ್ಞಾನಾನ್ಠಕಾರಹರಣಂ ಕುರು ಪುತ್ರವರ್ಯ|

ಮಧ್ಯಾಹ್ನಭಾನುಕಿರಣೇನ ಹೃದಮ್ಬುಜಂ ತೇ

ಚೋತ್ಪಲ್ಲವದ್ಮವದತಿಪ್ರವಣಂ ವರೇಣ್ಯಮ್|| 15-29||

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಿನ್ನ ಪೂಜಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ನೂರು ವರ್ಷದ ಪೂರ್ಣ ಪುಣ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ). ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳು, ಮರ್ಯಾದಾ ರೂಪ ಕೌಸ್ತುಭೋಪೇತಹಾರ (ವನಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ) ಯುಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸು. ಹೇ ಪುತ್ರವರ್ಯ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ನನ್ನ ಪಾದ (ಕಮಲಗಳ ನಾನರೂಪ) ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಗತ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು

ಅಪಹರಿಸು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮದಂತೆ, ಅತಿ ನಮ್ರವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲವು (ನನ್ನಿಂದ ರಂಜಿತವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತದೆ).

ಮದ್ರಜ್ಜ್ವತೇ ಚ ಹೃದಯೇ ವರದಂ ಹರಿಂ ತಮ್

ಸಂಸ್ಥಾಪಯಾದ್ಯಸದನಂ ಮದನಾಭಿರಾಮಮ್ |

ಮನ್ಮನ್ತ್ರತನ್ತ್ರವಿಧಿಭಿಃ ಕುರು ವಾರಿಧೌ ಯಃ

ಶೇತೇ ಚ ಶೇಷಶಯನೇ ಪರಮಸ್ಯ ಪೂಜಾಮ್ || 15-30 ||

ಏವಂ ತದ್ಧ್ಯಾನಮಾನೇನ ಗಾನಂ ಕುರು ಗುರೂದಿತಮ್ |

ಮಾ ಸಂಸಾರಭಯಂ ಧೀರ ವರದೋಽಸ್ಮಿ ತವಾದರಾತ್ || 15-31 ||

ಮದ್ವಾಣೀಂ ಭಣ ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ಣರನ್ವೇ ಶೃಣು ಪ್ರಿಯ |

ಗುಣಿನಶ್ಚರಣಂ ನೈವ ನಂದನಸ್ಯಾಪಿ ನ ತ್ಯಜ || 15-32 ||

ಇಂತಹ ನನ್ನಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮದನನಿಗಿಂತಲೂ ಮನೋಹರನಾದ, ವರವನ್ನೀಯುವ, ಸಜ್ಜನರ ಚೇಷ್ಟಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸು. (ಶೇಷಶಾಯಿರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸು ಎಂದರ್ಥ) ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇಷಶಯನನಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ (ಮಾನಸ) ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ, ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಮಾಡು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ (ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ) ಗಾನವನ್ನು ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಧ್ಯಾನರೂಪ ಪೂಜೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಂಸಾರದ ಭಯ ಬೇಡ, ಹೇ ಧೀರ! ನಿನ್ನ ಆದರದಿಂದಾಗಿ ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಹೇ ಕಲ್ಯಾಣ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳು. (ರಾಜನಿಗೆ) ಹೇಳು. ವಿಪ್ರನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಪಾದಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರು ಎಂದರ್ಥ.),

(1) ವಿಪ್ರಾವಲಂಬನ ಶೇಷಶಯನನ ಪೂಜೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮಹತ್ವದಿಂದ ನಿನಗೆ ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರವೇಶವೂ, ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ಕೂಡಾ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದೆಂದು ಭಾವ.

(2) ಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರ ಮಾಡುವ ದ್ವಿತೀಯ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನರಕಾದಿ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಮಾತ್ರ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅವನ ತಮ್ಮ ಮೂರನೇ ರಾಜನಿಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ಅನಿಷ್ಟಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮೋ ರಾಜೀವನೇತ್ಯೋಽಸೌ ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ವೈರಂ ವರಂ ದದೌ |
ತದಗ್ರಜಂ ಶರೈರ್ಹತ್ವಾ ತದ್ಧಾರಾನಸಿಧಾರಯಾ || 15-33 ||

ವೃನ್ದಾವನಹರಂ ಸ್ವಸ್ಯೈವಾಗ್ರತಶ್ಚಿರಸಂಸ್ಥಿತಮ್ |
ರಕ್ತಚ್ಛರ್ದಿಮಪಿ ಹ್ಯತ್ರ ಕಾರಯಾಮಾಸ ವೀರ್ಯವಾನ್ || 15-34 ||

ತದಾರಭ್ಯಾಮರಗಣೈರ್ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಮಾರ ಚ |
ತದ್ರಾಜ್ಯಾನ್ವ ದದೌ ಸ್ವಸ್ಯ ನಾಮಧಾರಿಣ ಏವ ಚ || 15-35 ||

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) (ಈ ತೃತೀಯ ರಾಜನಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಪದ್ಮನಯನನಾದ ರಾಮನು ಈ ರಾಜನಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ವೀರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸತಕ್ಕ (=ಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ) ಅವನ ಅಣ್ಣನನ್ನು (ದ್ವಿತೀಯ ರಾಜನನ್ನು) ಶರದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಅವನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೂಡೆದು, ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರಿಕೊಂಡು (ಸಾಯುವಂತೆ) ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರಮಾಡಿದ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ (ತೃತೀಯ) ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ತದ್ವಿರೋಧಿನಿ ಕ್ರುಧಃ ಸನ್ ರುದ್ರಃ ಕಾಲಾಂತಕೋಽಪ್ಯಭೂತ್ |
ಮಮ ನಂದನವಾಕ್ಯೈಪಿ ಶ್ರದ್ಧಾರಾಹಿತೃವಾನಭೂತ್ || 15-36 ||

ತದ್ವಾಗ್ನಿರೋಧಿನಿ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಕಥಂ ಕುರ್ಯಾದನುಗ್ರಹಮ್ |

ಹಿತಾಹಿತೋಪದೇಶಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಚ ಗುರುರವ್ಯಯಃ || 15-37 ||

ಗುರುದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ ಭರತೀದಂ ರಮಾಪತಿಃ |

ಮನ್ನಿರೂಪಿತವಾಕ್ಯೇಷು ಚೈಕಂ ವಾ ನೈವ ಚಾಕರೋತ್ || 15-38 ||

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ) (ಶ್ರೀರಾಮನು) ತಾನು ಸ್ವತಃ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಪುರುಷನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ, ಭಯಂಕರನಾದ ಯಮನಂತೆ ಅವನ ನಾಶಕನಾದನು. (ಹೀಗೆ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಕೂಡ ಆ ತೃತೀಯ ರಾಜನು) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದವನಾದನು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ಮಾತನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವನಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೇಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವನು! (ಆ ವಿಪ್ರನಾದರೂ ರಾಜನಿಗೆ) ಹಿತಾಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಗುರುವು. ನಾಶರಹಿತನಾದ ರಮಾಪತಿಯು ಗುರುದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಯೇ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ (ತೃತೀಯ ರಾಜನು) ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜಸೇವಾಸುನಿರತೋ ನರಕಂ ಯಾತಿ ದಾರುಣಮ್ |

ಗುರುರೇವ ಹರಿಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮ್ಘರಿಂ ಹರೇತ್ || 15-39 ||

ಕರೋತಿ ಪರಮಂ ಚೈವಾನುಗ್ರಹಂ ನರಕಂ ಹರಮ್ |

ಏತತ್ಪ್ರಮೇಯಂ ಸರ್ವಂ ತು ವದ ಸೀತಾಪತೇರ್ನೃಪಮ್ (ಮತಮ್) || 15-40 ||

ಮಯಾ ತಸ್ಮೈ ಕೃತಂ ರಾಜ್ಯಂ ರಾಜ್ಞೇ ರಾಮಾನುಶಾಸನಾತ್ |

ಮಮ ನಂದನಸನ್ಮಾನಂ ಕರೋತು ಮನಸಾರ್ಪಿತಮ್ || 15-41 ||

(ಆ ದೋಷದಿಂದ), (ಪ್ರಥಮ) ರಾಜನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ (ಆ ತೃತೀಯ ರಾಜನು) ಕಷ್ಟತರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗುರುವು. (=ಮುಖ್ಯ ಗುರುವು) ಆತನು ಶತ್ರುವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವನು. ನರಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಈ ಪ್ರಮೇಯಗಳಲ್ಲವನ್ನೂ ತೃತೀಯ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳು. ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಶಾಸನದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವು ದೊರಕುವುದು. (ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತನಾದುದರಿಂದ ಬಂದ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮನಸಾ ಮಾಡಲಿ. (ಅಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡುವುದಲ್ಲ, ಆದರಯುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಭಾವ).

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಭಕ್ತಿಂ ಶಕ್ತಿಪೂರ್ವಂ ಕರೋತ್ಸಲಮ್|

ಏವಂ ಚೇದಾಯುರಾರೋಗ್ಯಂ ರಾಜ್ಯಂ ಸುಸ್ಥಿರಮೇವ ಚ||15-42||

ರಾಮಸ್ಯಾನುಗ್ರಹೇಣೈವ ರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

ತಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮೈ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಗತ್ವಾ ಸೀತಾಪತೇ ಕೃತ(ತಿ)ಮ್||15-43||

ಸುತೇನ ಮಮ ಸನ್ಮತ್ಯಾ ಮಥಿತಂ ಕಥಿತಂ ತವ|

ಶೇಷಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪಞ್ಚಪುತ್ರಿ(ತ್ರ)ತ್ವಮತ್ರ ತು||15-44||

ತನ್ನಿತ್ಯಾಭೂತಮೇವಾಸೀದಿತಿ ಶಙ್ಕಾಪಿ ಮಾಸ್ತು ತೇ|

(ನನ್ನಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ) ಶಾರ್ಥರಹಿತವಾದ ಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯವೂ, ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಿರತೆಯೂ ಆಗುವುದು. (ಆಪತ್ತರಿಹಾರಾದಿ) ಸರ್ವ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಆಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ (ಅವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅನಾದರಾದಿ ಅನಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಪಕ) ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನಿಂದ ನಿನಗೆ ಸದ್ಭುದ್ಧಿಯಿಂದ ಏನು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೋ (ಅವುಗಳನ್ನು

ಹೇಳು) (ಶೇಷನಿಗೂ ಹೇಳು) ಶೇಷನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ "ಪಂಚ ಪುತ್ರತ್ವವು" ಸುಳ್ಳಾಯಿತು; ಈ (ರಾಜನ) ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆದೀತು ಎಂಬ ಶಂಕೆ ನಿನಗೆ ಬೇಡ.

ಪಿಷ್ಠವೃನ್ದಾವನಾನ್ಯೇವ ತತ್ಪುತ್ರಾಯಿತ ಕನ್ದಿನಾ||15-45||

ಮಯಾ ನನ್ದನ ಸಮೋಕ್ತಂ ಶೃಣು ಸುನ್ದರ ಸದ್ಗತಿಮ್|

ಪುತ್ರಿಣೋ ಯಾಂ ಗತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ತಾಂ ಗತಿಂ ಯಾತಿ ನಿಶ್ಚಿತಾಮ್||15-46||

ಅತ ಏವ ಹಿ ಪಿಷ್ಠಾಶದ್ಯುಗಪರ್ಯಂತಮೇವ ಚ|

ಮಹೀಯತೇ ಸ ವಿಷ್ಣೋರ್ಹಿ ಲೋಕೇಽಪೀತಿ ಮಯೋದಿತಮ್||15-47||

ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ ರಾಜಾಯಂ ದ್ವಿಜಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರಜೇರಿತಃ|

ಉಜ್ಜಹಾರಾತ್ಮಜೋ(ಜೇ) ನಾಸ ತಜ್ಜ(ನ್ಯ)ದೋಷೇಣ ಚಾನ್ಶಕಃ||15-48||

ಹೇ ನಂದನ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಪಂಚವೃನ್ದಾವನಗಳೇ ಶೇಷನಿಗೆ ಪಂಚಪುತ್ರರು (ಅಂದರೆ ಪುತ್ರರಂತೆ ದುರ್ಗತಿ ಪರಿಹಾರಕಗಳು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹಿಂದೆ X-81ರಲ್ಲಿ) ಯತಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ವೃನ್ದಾವನದಿಂದ ಅತಿರಿಕ್ತರಾದ, ಪಂಚಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟುವರು ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಶಂಕಿಸಬೇಡ) (ಶೇಷನಿಗೆ) ಮುಂದಾಗುವಂಥಾ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳು. ಸುಪುತ್ರವಂತರು ಯಾವ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ, ಆ ಗತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಶೇಷನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಐವತ್ತು ಯುಗ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಟ ತ್ಯಾದಿಂದಾಗಿ ಶೇಷನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಈ ಶೇಷನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜನು, ದುಷ್ಟ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಂಟಾದ ದೋಷದಿಂದ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುರುಡನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. (ಒಕ್ಕಣ್ಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ).

ತಸ್ಮಾಚ್ಛೂಕಾಪಿ ಶಙ್ಕಾಯಾ ಮಾಸ್ತು ತೇ ವೈ ಸುಪುತ್ರಕಃ
ಕಾಕವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ತೋಕ ಮಾ ಕುರು ಮತ್ಯ ತೌ||15-49||

ಪೂರ್ವನ್ನು ಸಾರ್ವಭೌಮೋಽಯಂ ಕೂರ್ಮಕೋ ನರ್ಮದಾತಟೇ|
ಶರ್ಮಣೇ ನರ್ಮಕೃತ್ಸ್ವೈರಂ ತದೂರ್ಮಿಗತನೌರ್ಗತಃ||15-50||

ಸ್ತ್ರೀಗಣೈಃ ಸಹಿತಃ ಸ್ತ್ರೈಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಶಾಪಮಾಪ ಚ|
ಅಣಿಮಾಣ್ಡವ್ಯಕಣ್ವಾದ್ಯೈರಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಭಿ||15-51||

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಸುಪುತ್ರಕ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಶೇಷ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಪಂಚಪುತ್ರ ಅಭಾವದಿಂದ) ನಿನಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಶಯವೂ ಬೇಡ. ಹೇ ತೋಕ! ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಕವಾಕ್ಯಸದೃಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ. ಈ ಶೇಷನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದಾ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಕನಾಮ ಸಾರ್ವಭೌಮನು. ಸುಖಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಮೂಹದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ, ಸ್ತ್ರೀ ಭೋಗ ಸಂಸಕ್ತನಾಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದನು. ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಣಿಮಾಂಡವ್ಯ ಕಣ್ವಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ರಾಜಸೇವಾಸುನಿರತೋ ರಾಮಸ್ಯಾನುಚರಾಗ್ರಜೇ|
ಮೃತೇ ಸತಿ ಕರೈಯೋರ್ಗೇ ತಸ್ಯಾವರಜರಾಜ್ಯಹಾ||15-52||

ತದ್ವೋಹತೋ ಹ್ಯಭದ್ರಂ ಚ ಯಾಸ್ಯತೀತಿ ಚ ತೇ ಶಪುಃ|
ಇತಿ ಶಪ್ತಸ್ತತ್ರಚೈಕಂ ವಿಪ್ರಂ ಯತ್ಪ್ರೀರಿತಾ ದ್ವಿಜಾಃ||15-53||

ದದುಃ ಸ್ವಪುರತಃ ಶಾಪಂ ತಂ ಪ್ರಜಾಭಿಃ ಸಮೀರಿತಃ|
ಕಾರಾಗೃಹೇ ರಹಸ್ಯೇ ತು ಹ್ಯಸಹ್ಯಂ ತಂ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಚ||15-54||

ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸ್ವಹಿತೇನೈವ ಸಹಿತೋ ವಸುಹೋತ್ರಕಮ್|
ನೇತ್ರಸ್ಯೋತ್ಪಾಟನಂ ಚಕ್ರೇ ಪುತ್ರಮನ್ವಿನಿವಾರಿತಃ||15-55||

(ಶಾಪಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತನಾಗಿ ರಾಮನಾಮಕರಾಜನ ಅಣ್ಣನಾದ (=ಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರ ಮಾಡಿದ) ರಾಜನ ಸೇವಕನಾಗಿರು. (ಆ ದುಷ್ಟ ರಾಜನು) ವಿಷಯೋಗ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗಲು, ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ರಾಮರಾಜನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕನಾಗು. "ಆ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಹೂಣಾದಿ ಕುಲಜಾತನಾಗುವಿ' ಎಂದು (ಆ ಮಾಂಡವ್ಯಾದಿಗಳು) ಶಪಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಮುಂದೆ (ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೈಕಿ) ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೋ ಆ ವಸುಹೋತ್ರನಾಮಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಶಪಿತನಾದ ಕೂರ್ಮಕನಾಮ ರಾಜನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಆಪ್ತಜನರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಆ ರಾಜನು ಪುತ್ರ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅವನ (ಒಂದು) ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದನು.

ವಿಪ್ರದ್ರೋಹಫಲಂ ಜೈತನ್ನೇತ್ರಯೋರ್ನಾಶನಂ ಮುನೇ|

ಇತಿ ಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮಶರ್ಮನಾಶಾಯ ಚೇಹ ತತ್||15-56||

ಅಹಂ ಧರ್ಮಗತಿಂ ದಾಸ್ಯೇ ತಸ್ಯ ಮರ್ಮಾಣಿ ನೋ ವದೇ|

ಆ ವಿಪ್ರದ್ರೋಹದ ಫಲವಾಗಿ, ಹೇ ಮುನೇ! ಅವನ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ನಾಶವಾದುವು. (ಎರಡು ಬಾಹ್ಯ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣು, ಒಳಗಿನ ಜ್ಞಾನನಾಮಕ ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ನಾಶವಾದವು. ಬಾಹ್ಯ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ರಾಮರಾಜನ ಸೇವ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ). ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ (ಕೂರ್ಮಕ) ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದಿಂದ, ಸುಖನಾಶವಾಗಲು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. (ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಸುಖವಿಲ್ಲ) ಹೀಗೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

(1) ಆದ್ದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು ಅಪ್ರಮಾಣಭಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬೇಡ ಮತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳು ಎಂಬ ನೃಪಹಿತರೂಪವಾದ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಂ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಆಗ್ರಜನ್ಮಾಭವತ್ತತಃ....." (58)ರವರೆಗೆ 11/2 ಶ್ಲೋಕವು ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕಪ್ರಕರಣವು. ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ "ಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮ" (56)ರಿಂದ "ಅಭವತ್ತತಃ" (58)ರವರೆಗೂ ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

3.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/56-58)

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮಾಕಾಶೇ ಗತೇ ಮಯಿ ಗತಂ ದ್ವಿಜ||15-57||

ಆದತ್ಸ್ವ ತಂ ವದಸ್ವೇಹ ಮಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಚಾಗ್ರತಃ|

ಸ್ವಪುರೋಹಿತಮಾರಾಧ್ಯ ಚಾಗ್ರಜನ್ಮಾಭವತ್ತತಃ||15-58||

ಹೇ ದ್ವಿಜ! (ವಿಪ್ರ!) ನಾನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, "ಇತಿಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮ....." ಎಂಬ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು (ಮರೆತಿರುವಿ.) ಈಗ ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನ ಮುಂದೆ ಹೇಳು [ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ಈ (ಸೀತಾಪತಿ) ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯೇ (ಸೇರಿಸಲು) ಹೇಳು] (ಕೂರ್ಮನಾಮಕ ರಾಜನಿಗೆ ಹೂಣಾದಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಶಾಪವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) (ಕೂರ್ಮನಾಮಕ ರಾಜನು) ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮ ಉಂಟಾಯಿತು.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ವೃದ್ಧಂ ನ ತ್ಯಜ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಜಾನೇ ಮತ್ಯತಿಂ ....." (61 ½)ರವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

4.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(15/59-61)

ವೃದ್ಧಂ ನ ತ್ಯಜ ಮದ್ವಾಚಂ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ವದತೀಹ ಚ|

ಮಮ ಪುತ್ರಃ ಕೃತಾರ್ಥಃಸನ್ ಆಯಾತು ಭರತಾಗ್ರಜಃ||15-59||

ಯಥಾ ಕೃತ ಸಮಸ್ತಾರ್ಥಸ್ತಾವದ್ವಕ್ತಾಹ ಮಜ್ಜಸಾ(ಮತ್ಯ ತಿಮ್)।

ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಮತ್ಯ ತಿಂ ಕೋ ವಾ ಸನ್ತೋಷಂ ಚ ಕರೋತಿ ವೈ॥15-60॥

ಸುತಂ ವಿನಾ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಮತ್ಯ ತೌ ತೋಷಿಣಂ ಗುಣಿನ್।

ಅಥಾಪಿ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸೀತಾಯಾಃ ಪತೇರ್ನಾಮ್ನಾ ವದಂತಿ ಯಮ್॥15-61॥

ತಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಕೃತಿಂ ತಸ್ಯ ಜಾನೇ ಮತ್ಯ ತಿಮಜ್ಜಸಾ।

ಹೇ ಗುಣಿನ್! (ಶೇಷ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಿಪ್ರನನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬೇಡ. ಹೇಗೆ ಭರತಾಗ್ರಜನಾದ ರಾಮನು (ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ) ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಬಂದಂತೆ, ವಿಪ್ರನೂ (ದೇಶಾಂತರ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿ) ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿ (ಶೇಷನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ) ಬರಲಿ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಾನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನು ದೇಶಾಂತರ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ವೈಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮನಂತೆ ಕೃತಕಾರ್ಯನಾಗಿ ಬರುವನು ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಭಾವ). ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾರು (ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ) ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ? ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ಹೊರತು ಇನ್ಯಾರನ್ನೂ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ (ಹೆಚ್ಚಿಗೆ) ಸಂತೋಷ ಪಡುವವರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಪ್ರನ ನಂತರ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಸೀತಾಪತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವನಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

(1) ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು. ಶೇಷನಿಗೂ ವಿಪ್ರ ಸೀತಾಪತಿಗಳಿಗೂ ವಿಶ್ವಾಸರೂಪನಿರರ್ಥನವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

(2) ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಪ್ರನ ವೈಭವಗಳು ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ರಂಗಪ್ಪಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮತ್ತು ಸೂರಿ ಸೇತುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

(3) "ಸೀತಾಪತೇ ಮಮಸುತಸ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕೃತ್ಯ ಕುರು....." (631/2)ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ. "ತಾತಸ್ಯ ಕುರು ಕೃತ್ಯಂತೇ ತ್ವಾಂ ಪಾತಿ ಚ ಸ ವಿಶ್ವಕೃತ್" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸೀತಾಪತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

5. ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/62-63)

ಸೀತಾಪತೇ ಮಮ ಸುತಸ್ಯ ವಶಂ ತು ಸರ್ವಂ
ಮತ್ಸೌಭಗಂ ತದತಿಕೃತ್ಯ ವಿರಕ್ತತಾಂ ಚ||15-62||

ಕೃತ್ವಾ ತು ವರ್ತತ ಇಹ ಪ್ರತಿ ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಯ
ತ್ವಂ ಪಶ್ಯ ಕುತ್ರ ಯತಿಷೂತ್ರಮತಾಸ್ತಿ ತಾದೃಕ್||15-63||

ಏವಂ ಕರ್ತವ್ಯಮತ್ಯ ತ್ಯೇಽಪ್ಯತ್ಯಂತಂ ವೈ ವಿರಕ್ತತಾಮ್ |
ಕರೋತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯ ತ್ವಂ ಚ ಕೃತ್ಯಂ ಕುರು ಗುರೋರಿತಿ |

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನನ್ನ ಪುತ್ರ ವಿಪ್ರನ ವಶದಲ್ಲಿ (ಮಠಾಧಿಪತ್ಯರೂಪವಾದ) ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಷ್ಟು ಉತ್ತಮರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ನೋಡು. (ಹೇಗೆ ಸ್ವಕೀಯ ಭೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ) ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ (ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು) ಮಾಡದೆ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. "ಗುರುವಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು" ಎಂದು ನೀನು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು.

(1) ಇಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ, ಗುರುವಿಗಭಿಮತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುವುದು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೀತಾಪತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳ ಬಹಳ ಕಾರ್ಯಗಳು ನೆರವೇರುವವು. ಬಹುಕಾರ್ಯಗಳ ದರ್ಶನರೂಪನಿದರ್ಶನವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಹೇ ಪುತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಗಚ್ಛ ಪುತ್ರ ಸುಖೀ ಭವ'ವರೆಗೆ (66 1/2) ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಸೀತಾಪತಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತೆಂದು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಗುರುರಾಜರ ಉಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ದೇಶಾಂತರ ಗಮನೇಚ್ಛೆಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೂ, ಸೀತಾಪತಿಯ ಉಕ್ತಿಯು ಸಹಕಾರಿಣಿಯಾಯಿತೆಂದೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

6. ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/64-66)

ಹೇ ಪುತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ಮತ್ಯ ತ್ಯಮಕೃತ್ವಾಗಮನಂ ತವ|| 15-64||

ಗತೇಽಪಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ವಾ ಕಥಂ ಸ್ಯಾನ್ಮದನಾದರಾತ್ |

ಹಿತಾರ್ಥಂ ತವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸುತಾದ್ಯ ಶೃಣು ಮದ್ವಚಃ || 15-65 ||

ಕೃತಾರ್ಥೋ ಭವ ತತ್ಕೃತ್ವಾ ಮತಾರ್ಥತ್ರಯಮಜ್ಞಸಾ |

ನೋ ಚೇದ್ಧರ್ಮಃ ಕಥಂ ತೇ ಸ್ಯಾನ್ಮನಾದೃತ್ಯ ಯಾಸ್ಯಸಿ || 15-66 ||

ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಚ್ಛ ಪುತ್ರ ಸುಖೀ ಭವ |

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ವಿಪ್ರ) ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೇ ನೀನು ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ನನ್ನನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಹೋದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದು? (ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ) ನಿನ್ನ ಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಸುತ! ಈಗ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ನನಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗು. ನನ್ನನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತೀ; ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ನಿನಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಗು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಸುಖಿಯಾಗು.

(1) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದೇಶಾಂತರ ಗಮನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯತ್ರಯೋನ್ಮುಖತ್ವರೂಪ ನಿರ್ದರ್ಶನವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಿಪ್ರ ತೃಪ್ತಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(2) "ಸೀತಾಪತೇ ಮಮ ಸವಾಕಾ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶೃಣು ವಿಪ್ರಾವಮಾನಿನಾಂ" (69) ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶೋಭಕಪ್ರಕರಣ. ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ವಿಪ್ರ ಸಹಾಯವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವನಿಗೆ ದುಷ್ಟರ ಸಂಗವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

7.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/67-69)

ಸೀತಾಪತೇ ಮಮ ಸುವಾಗ್ನಿಭವಸ್ಯ ಭೂಮಿ(ತ್ರಿ)ಮ್ |

ಭೂದೇವಕಂ ತವಕರೇಽರ್ಪಿತವಾನಹಂ ಚ || 15-67 ||

ತ್ವಂ ಪುತ್ರವಚ್ಚ ಪರಿಪಾಲಯ ವೃದ್ಧಮೇನಂ

ಶಿಷ್ಯೋಽಸಿ ಚೇನ್ಮಮ ವಚಃ ಶೃಣು ಪ್ರೇಣಯಾದ್ಯ|

ಇಯಮೇಕೋಕ್ತಿರೇವಾತ್ರ ಶತೋಕ್ತಿರ್ಮಮ ಸರ್ವಥಾ||15-68||

ವೃಥಾ ಮಾ ಕುರುತೇ ತೋಕವತ್ತೇ ಬುದ್ಧಿಃ ಕೃಪಾನ್ವಿತಾ|

ಅನ್ಯೇಷಾಂ ವಚನಂ ನೈವ ಶೃಣು ವಿಪ್ರಾವಮಾನಿನಾಮ್||15-69||

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸುವಾಕ್ಯರೂಪವಾದ ವೈಭವ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರನಾದ (ಅಥವಾ ನನ್ನ ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನ ಪಾತ್ರನಾದ) ವಿಪ್ರನನ್ನು ನಿನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವೃದ್ಧ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪುತ್ರನಂತೆ ಪರಿಪಾಲಿಸು. ನೀನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ವಿಪ್ರನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು. (ಈ ಒಂದೊಂದು ವಚನವೂ ನೂರುವಚನಗಳೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿಯಬೇಕು) ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಗನ ಬುದ್ಧಿಯು (ಹೇಗೆ ಅವನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿರುವುದೋ, ಅಂದರೆ ಅವನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ) ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿರಲಿ. (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಅವನ ಹಿತಚಿಂತಕನಾಗಿರು) (ವಿಪ್ರನೂ ಸಹ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ) ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡುವ ಇತರರ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ.

(1) ಇಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ವಿಪ್ರಾಪಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಮುಖ್ಯರೂಪ ನಿರ್ದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(2) "ಪಾಪಿನಾಂ ಚ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶರಣಂ ವ್ರಜ" (72 1/2)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವವರು ಬಹಳ ಜನರಿರುವರೆಂದು "ಅನ್ಯೇಷಾಂ ವಚನಂ" ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

8.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/70-72)

ಪಾಪಿನಾಂ ಚ ಪ್ರಸಂಕ್ಷೋಯಂ ಸ್ಮೃತಃ ಪೂರ್ವಕೃತೋ ಮಯಾ|

ಮಯಾ ತರಜ್ಞೇಣೀತ್ಯುಕ್ತೇ ತ್ವಯಾ ಚೋಕ್ತಂ ನಿರಜ್ಞೇಣಾ||15-70||

ಸರ್ವದೇತ್ಯನ್ತರಜ್ಞೇಣ ತುರಜ್ಞವದನಂ ಸ್ಮರ|

ಮದ್ಧತ್ತನಿಷ್ಕಪಟ್ಟೇಣ ಗರ್ವಿತೋಽದ್ಯೈವ ವಿಪ್ರಕ||15-71||

ಪುನಃ ಷಟ್ಕಂ ಚ ನಿಷ್ಕಾಣಾಂ ದಾಪಯೇ ಕೋಪಿತಾಂ ತ್ಯಜ|

ಪುರುಷಾನ್ತರತತ್ವಾನಿ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||15-72||

ಮಜ್ಜನೇಷ್ಟಗ್ರಗನ್ತಾರಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ತಂ ಭಜ|

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗವಾಯಿತೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಅದೇನೆಂದರೆ VIIನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಸ್ಯಂದನೇನ ಚರಾಮ್ಯಂಗ ಗಂಗಾತೀರೇ ತರಂಗಿಣಿ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ "ತರಂಗಿಣಿ" ಎಂದು ಉಕ್ತವಾದುದು ನಿನ್ನಿಂದ "ನಿರಂಗಿಣಾ" ಎಂದು (ರಥಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ ಬರುವಂತೆ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ರಥವು ಅಂಗಶೂನ್ಯವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೋಷದಿಂದ ನಿನಗೆ ಪುತ್ರ ಕಳತ್ರಾದಿ ಅಂಗರಾಹಿತ್ಯವೂ, ಅವಮಾನ ಮಾಡುವ ದ್ವೇಷಿಗಳ ಬಾಹುಲ್ಯವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ). ಆದ್ದರಿಂದ ಸದಾ ಹಯವದನನ್ನು ಮನಸಾ ಸ್ಮರಿಸು. (ಆ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರಾದಿರಾಹಿತ್ಯವು ಯತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ, ಹಯವದನ ಭಜನೋಪಯೋಗವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ) (ಪಾಪಿ ದ್ವೇಷಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಬ್ಬ ವಿಪ್ರನಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಕನಾದ) ನನ್ನಿಂದ ಆರು ನಿಷ್ಕನಾಣ್ಯವು ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಅಂದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಡಿಸಿದನೆಂದು ಭಾವ) ಆಗ ಅವನು ಗರ್ವಿತನಾದನು. ಪುನಃ ಆರು ನಿಷ್ಕ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಕೋಪ ಮಾಡಬೇಡ. ಹೇ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಡು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸೀತಾಪತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸು. (ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ) ಶ್ರೀ ಹಯವದನನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಭಜಿಸು.

ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. "ಪೂರ್ವಂ ಶೇಷಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಗೌರವಾದ್ಧದಾ" (80)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶೇಷನಿಗೂ ರಾಜನಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

9.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ: (15/73-80)

ಪೂರ್ವಂ ಶೇಷೋ ಮಮಾಶೇಷವಚನಂ ನೈವ ಚಾಕರೋತ್ ||15-73||

ತಸ್ಯ ರಾಜಾಪಿ ಕಿಚ್ಚಿದ್ವಾ ಮದ್ಯೋಹಫಲಮೀದೃಶಮ್ |

ತತಃ ಸ್ವದೋಷತೋ ನಷ್ಟೌ ತಾವುಭೌ ಭೂಮಿಭಾರಕೌ ||15-74||

ಕೋ ವಾ ಮದ್ಯೋಹತಃ ಕಷ್ಟಂ ನಾನುಭೂಯಾದಿಹಾತ್ರ ಚ |

ಪೂರ್ವಂ ಶೇಷೋ ಮಮಾಶೇಷವಚನಂ ನಾಪ್ಯಚಷ್ಟ ತಮ್ ||15-75||

ರಾಜಾನಂ ತೇನ ದೋಷೇಣ ಕಾರಾಗೃಹನಿವೇಶನಮ್ |

ನಿತ್ಯಂ ಪುರಾಣವಕ್ತಾರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಚ ಋಣಾದ್ಗುಣಿನ್ ||15-76||

ಪುಣ್ಯೇ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯಗ್ರತೋ ನೈವ ಮೋಚಯೇತ್ |

ತೇನ ದೋಷೇಣ ಮಹತಾ ವಿತ್ತಾಪಹರಣಂ ತ್ಯಭೂತ್ ||15-77||

ಮಮ ನನ್ನನ ವಾಕ್ಯೇಷು ಚೈಕಂ ವಾ ನೈವ ಚಾಕರೋತ್ |

ತೇನ ದೋಷೇಣ ಮಹತಾ ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ಚಾಭವನ್ ||15-78||

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ (ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು) ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆನೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶೇಷನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ರಾಜನು ಕೂಡಾ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಸ್ವದೋಷದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಷ್ಟರಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ದ್ರೋಹದ ಫಲ ಇಂತಹದು. ನನ್ನ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿ ಯಾರು ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಶೇಷನು ಕೂಡ ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೋಷದಿಂದ (ಅವನಿಗೆ) ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸವು. ಹೇ ಗುಣಿನ್! ಪುಣ್ಯ(ಕರ)ವಾದ ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಋಣದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೋಷದಿಂದ ಅವನ ವಿಪುಲ ಸಂಪತ್ತು (ನಾಶವಾಯಿತು) ಅಪಹೃತವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ (ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವನ) ಒಂದು ಮಾತಿನಂತೆಯೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆ

ದೋಷದಿಂದ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಹತ್ತರವಾದ (ಪುತ್ರ ಅಭಾವಾದಿ ದುಃಖಗಳು) ಉಂಟಾದುವು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ XV-40, 41ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿಪ್ರಸನ್ಮಾನವು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಶೇಷನಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪಗಳ ಫಲ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಸಹಸ್ರಲಕ್ಷ ಪರ್ಯಂತಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಥ ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಚಕಾರಾಕ್ಷಿಸಹಸ್ರೇಣ ಲಕ್ಷಿತೋ ಯೋ ವಿಚಕ್ಷಣಃ || 15-79 ||

ತದನಾದೃತ್ಯ ತಾರಾಣಾಂ ಶಾರದಾನಾಕರಾಯಿತಮ್ |

ಹಯಗ್ರೀವಶ್ಚ ಹಾರಾಣಾಂ ಭಾರಂ ಮೇ ಗೌರವಾದ್ಧದೌ || 15-80 ||

(ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಚೋರನೂಬ್ಬನಿಗಾದ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನೆಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ (ಅಂದರೆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ) ಕುಶಲನಾದ ವಿಪ್ರನು, (ಹಯವದನನಿಗೆ) ಸಹಸ್ರ ಲಕ್ಷಪರ್ಯಂತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಗೌರವದಿಂದಲೂ, ಶರಗುಲ್ಮದಲ್ಲಿ (=ಮುಳುನ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ) ಶರೀರತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡಿ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು (ಅದನ್ನು ವಿಪ್ರಾಪಕಾರಿ ಚೋರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.)

(1) ಇಂದ್ರನು ಸಹಸ್ರನೇತ್ರನಾದ್ದರಿಂದ, ಇಂದ್ರ ಪದವೀಯೋಗ್ಯ ವಿಪ್ರನು ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನು.

(2) ಸಹಸ್ರಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಲಕ್ಷಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, ಜನರಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯು.

(3) ಚೋರನಿಂದ ಹಾರವು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಅವನು ಶರಗುಲ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ಭವಿಷ್ಯವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

(4) ಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು ಆದರ ಮಾಡಿದರೆ ಚೋರನಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು "ಅನಾದೃತ್ಯ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(5) ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಶೇಷಭೂಪರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟಗಳೂ, ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಚೋರನಿಗೆ ದೇಹ ತ್ಯಾಗವೂ ನಿದರ್ಶನ ರೂಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(6) "ಮಮೋಪದೇಶ ಕರ್ಣರ್ಣಸ್ಯ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸ್ಯಾತ್ತವ್ಯವೇಹ....." (85)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ 'ಮಯಾ ನಿಷಿದ್ಧಂ ವೃದ್ಧೋಽಯಂ' ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಣವ್ಯತ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಚಿಂತನ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

10.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಸ್ಲೋಕಾಃ (15/81-85)

ಮಮೋಪದೇಶಕರ್ಣಸ್ಯಾಪ್ಯಾದತ್ಸ್ಯ ತ್ವಂ ಸುಕುಣ್ಡಲಮ್ |

ತೇನ ತೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ಚ ಕುರು ವಿಪ್ರ ಯಥೋಚಿತಮ್ ||15-81||

ಮತ್ಕರ್ಣಕುಣ್ಡಲೇ ಚಾಪಿ ತವ ದಾಸ್ಯೇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ |

ಜಾಯತೇ ಜಾಯಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್ ||15-82||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ನಾನು ನಿಷಧಿಸಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಕುಂಡಲವನ್ನು ವರ್ತಕನಿಗೆ ಅಡವಿಟ್ಟು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಿ. ಆದರೂ ನಿನಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕೇಳು!) ನನ್ನ ಉಪದೇಶದ (ಬಲ) ಕಿವಿಯ ಉತ್ತಮವಾದ ಕುಂಡಲವನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ (ಕಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೋ. ಅದರಿಂದ (ತಾತ್ಕಾಲಿಕ) ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ. (ನಿನ್ನ ಬಡತನ ನೋಡಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ) ನನ್ನ ಕರ್ಣ ಭೂಷಣವನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಕೊಡೋಣವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. (ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಕುಂಡಲವನ್ನು ವರ್ತಕನಿಗೆ ಅಡವಿಡಲು ಅನುಜ್ಞೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು) (ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಪತ್ನಿಸಹಿತನಾಗಿ ಶೇಷೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು. (ಇದರಿಂದ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ತರುವಂಥಾ ಸಂದರ್ಭ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ).

ಕಿಂ ಕರೋಷಿ ದರಿದ್ರಸ್ತ್ವಂ ವಿಪ್ರ ರುದ್ರಂ ಚ ಮಾಂ ಭಜ |

ಸಾನ್ವಸೌಭಾಗ್ಯವಂತಂ ಮೇ ಪಟ್ಟಭದ್ರಂ ಚ ನ ತ್ಯಜ ||15-83||

ತಂಡುಲ(ಮತ್ತು ತ್ರಾ)ಗಮ ಪರ್ಯಂತಂ ಶೌಣ್ಣ ಪದ್ಯಾನಿ ನೋ ವದೇ |

ಕುಣ್ಣಲೇ ಚ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ಮುಣ್ಣಿನಂ ಮಾಂ ಸುಭೋಜಯ ||15-84||

ತ್ವದಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಗುರುಮ್ |

ಮಮಾಭ್ಯವಹೃತೇಃ ಪುಣ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ತವ್ಯವೇಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ||15-85||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನೀನು ದರಿದ್ರನು. (ದಾರಿದ್ರ್ಯದೋಷ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ) ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀ!
(ಅನ್ಯೈಶ್ಚರ್ಯಾಭಿಮಾನಿ) ರುದ್ರನನ್ನೂ, (ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ,
ಶೇಷಾಧೀಶನಾದ) ನನ್ನನ್ನೂ ಭಜಿಸು. (ಅದರಿಂದಾಗಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯದೋಷ
ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ). (ಯತಿಯಾದಾಗ) ನನ್ನ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ
ನಿಬಿಡ ಸೌಭಾಗ್ಯವಂತನಾದ ನಿನ್ನ ಪರಮಗುರುವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. (ಅವರನ್ನು
ಸೇವಿಸು) ಹೇ ಶೌಂಡ! ನಿನಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಸಿಗುವ ತನಕ (ಅಥವಾ ನನ್ನ ಪುತ್ರ
ವೇದನಿಧಿಗಳೋ, ಸೀತಾಪತಿಯೋ, ಶೇಷನೋ ಬಂದು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲ
ಮಾಡುವವರೆಗೆ ನಾನು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
(ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲು) ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಅನ್ಯತ್ರ ಇಟ್ಟು (ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಂದು) ನಿನ್ನ
ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಯತಿರೂಪಿಯಾದ ನನಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸು. ಹೇ
ಶ್ರೀಮನ್! ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಗುರುವಾದ ನನಗೆ ಭೋಜನ
ಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದ ಸಾಧನವು ನಿನಗುಂಟಾಗುವುದು.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಸೀತಾಪತೇ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನಾಹಂ ತಂ....." (97)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.
ಶೇಷ ಭೂಪರು ವಿಹಿತವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಚೋರನು ಅವಿಹಿತವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೋಷದಿಂದ ವಿಪ್ರನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಾಗೂ
ಆ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದನಿಧಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು
ಮಾಡಲ್ಪಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು
ವೇದನಿಧಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅದು ಸೀತಾಪತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಹೀಗೆಯೇ
ಶೇಷನಿಗೆ ಪೂರ್ವಕರ್ಮದಿಂದ ಪಾಪವಾದ ಅನಿಷ್ಟಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಗುರುವಾದ

ತಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/86-97)

ಸೀತಾಪತೇ ನ ತ್ಯಜ ವಿಪ್ರಹಸ್ತಂ ತವೇಹ ಕೋ ವಾ ಗಣಯೇದ್ಗುಣೌಘಾನ್ |
ನಮ್ರಸ್ಯ ಚಾಮ್ಲಾನಮುಖಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಾದಿಕಾನ್ ಸನ್ಮತಿಶಾನ್ತಿಕಾನ್ತೀಃ || 15-86 ||

ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ನೈವ ಚಕಾರ ಪುತ್ರ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯ ಸೀತಾಪತಿಮಾತ್ಮಕಾದ್ಯ |
ಅದ್ಯಾಪಿ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ತು ಕಾರ್ಯಲೇಶಂ ಚಕಾರ ತೇನೈವ ಚ ತೋಷಿತೋಽಹಮ್ || 15-87 ||

ಅತಸ್ತಂ ಕುರು ಭಕ್ತಾನಾಮಗ್ರಣೀಗೌಣತಾ ನ ತೇ |
ಅಧ್ಯಾಯಾನ್ ಪದ್ಯಜಾತಾನಾಂ ವೃದ್ಧಕಾರ್ಯಂ ಚ ಕಿಂಚನ || 15-88 ||

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! (ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತ ಮುಖದ ಕಾಂತಿ, ಶಾಂತಿ, ಸನ್ಮತಿ, ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು (ಇಹ=) ಭಕ್ತವರ್ಗದಲ್ಲಿ (ವಿಪ್ರನ ವಿನಹ) ಯಾರು ಗಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ವಿಪ್ರನ ಹಸ್ತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನ ಕರಾವಲಂಬನದಿಂದ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ). ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನೀನು ನೋಡು. ನನ್ನ ಪುತ್ರ ವೇದನಿಧಿಯು ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. (ವಿಪ್ರನು ಗುರುತ್ಯೇನ ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹನೆಂದು) ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯಲೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನಗೆ (ಆ ಕಾರ್ಯಗಳು) ಅಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಪದ್ಯ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡು.

ಈ 87ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿ "ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ನ ಚಕಾರ ಅದ್ಯಾಪಿ" ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪದಗಳಿಲ್ಲ. 'ತ್ವಂ ಪಶ್ಯ ಸೀತಾಪತಿ ಮಾತ್ಮಕಾದ್ಯಃ' ಎಂದಿದ್ದರೆ ಆ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಪಾಠ ನೋಡಬೇಕು. "ಸೀತಾಪತಿಯಾತ್ಮಕಾದ್ಯಃ" ಎಂದಿದ್ದರೆ ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಆತ್ಮಕಾದ್ಯಃ (ವೇದನಿಧಿ)ಎಂದು ಪದಚ್ಛೇದ ಆಯಾದೇಶ ಸಂಧಿ.

ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಬಾಹ್ಯಗುಣಾನಾಮಪ್ಯಭಿವ್ಯಾಜ್ಜಕಪುಷ್ಪವತ್ |

ಕರಣ್ಣಪಿಣ್ಣಿತತನುಃ ಕುಣ್ಣಲೀವ ಸ ಪಣ್ಣಿತಃ || 15-89 ||

ಪ್ರಚಣ್ಣಬುದ್ಧಿಶೌಣ್ಣೋಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಣೇ ಲಣ್ಣಸಾಮ್ಯಗಃ |

ಮಮ ನನ್ನನ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಮನಿಶಮ್ಯ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾಮ್ || 15-90 ||

ವದನೇ ಸ ತು ಭಸ್ಮಾನಿ ಮಾನಯಾಮಾಸ ವೇನವತ್ |

ಕಿಂ ಕರೋತಿ ಸ ಪೂರ್ವೇಣ ಕರ್ಮಣಾ ಗತಿಮೀದ್ಯಶೀಮ್ || 15-91 ||

(ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡಲು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಅದು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ಪ್ರದರ್ಶಕ ಸಮೂಹಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ (ವಿಪ್ರನ) ಬಾಹ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪೂಜನಾದಿಬಾಹ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ, ವಿಪ್ರನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿ, ವಿಪ್ರನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವ). (ಇನ್ನು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿರುವ ಶರೀರವುಳ್ಳ (ಅಂದರೆ) ಕುಂಡಲೀ ಸರ್ಪದಂತಿರುವ ಆ (ಶೇಷಾದ್ರಿ) ಪಂಡಿತನು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. (ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯು) ಕುಶಲನಾದಾಗೂ ದುರ್ಜನ ಸದೃಶನು. ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ತತ್ತ್ವವಿಚಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಿಂದ ಕೇಳದೆ ವೇನನಂತೆ (ಅದ್ವೈತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ) ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಅವನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂದಗತಿಯೇ ಅಂತಹದು.

ಯಾತಃ ಪ್ರಾತಃ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಮಾಂ ಗುರುಂ ಸ್ಮರತು ಪ್ರಿಯಮ್ |

ವಕ್ಷ್ಯೇಕರ್ಮಹರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಕರ್ಮಿಣಾಂ ಶರ್ಮದಂ ಸದಾ || 15-92 ||

ಕರ್ಮ ಚಾರಭ್ಯತೇ ಪುಮ್ಭಿರ್ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನಸಾಧನಮ್ |

ಧ್ರು(ಧ್ರು)ತಂ ಚೈತದ್ಧಂ(ಧ್ರು)ತಃ ಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ದರ್ಮರಜನ್ಮ ಚ || 15-93 ||

ನಿರ್ದಲಂ ಕುರುತೇ ಸಾರ್ಥಂ ಗರ್ಧಭಾದ್ಯಪಜನ್ಮಭಿಃ|

ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ ಯತ್ಕರ್ಮತ್ವಿಹ ಜನ್ಮನಿ ಯತ್ಕೃತಮ್||15-94||

ತತ್ಸರ್ವಂ ನಾಶಯೇತ್ಯಾಶು ಮಾಸಿ ಮಾಸಿ ಸಖಿನ್! ಶುಣು|

(ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಪೂರ್ವಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂದ ಗತಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಪ್ರಿಯಗುರುವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. (ಪೂರ್ವಕೃತ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತಪ್ಪರಾಗಿ, ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರಿಗೆ, ದುಷ್ಕರ್ಮ ಪರಿಹಾರ ಸಾಧನವಾದ, ಸದಾ (ನಿಯಮೇನ) (ಸಾತ್ವಿಕ) ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ನಷ್ಟಮ್ಯುಶಭಿತ) ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಜ್ಞಾನಸಾಧಕವಾದ (ನಿಷ್ಕಾಮ) ಕರ್ಮವು (ಅಧಿಕಾರಿ) ಪುರುಷರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಅದು ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿದ್ಧಾರಾ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಗಾರ್ಧಭಾದಿ ಕೀಳು ಜನ್ಮ ಸಹಿತವಾದ ಕ್ರೂರ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೇ ಸಖಿನ್! ಕೇಳು. ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲೂ (ಮಾಡುವ ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸಾದಿರೂಪ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಗಳು) ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

(1) "ಮಾಸಿ ಮಾಸಿ" ಪಕ್ಷಾ ವೈ ಮಾಸಾಃ ಎನ್ನುವ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಮಾಸವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಕರ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಂ ಕವಿಪ್ರಿಯಮ್||15-95||

ಹರಿಪ್ರಿಯಂ ಹರೇರ್ಜ್ಞಾನಸಾಧನಂ ಹರತೇ ಮಲಮ್|

ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಚ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಕದಾಪಿ ಕುಗತಿಪ್ರದಮ್||15-96||

ಯದಿ ಕುರ್ಯಾತ್ಸವಿಪ್ರೋಽಪಿ ಕುಮ್ಭಿನೀ ತಂ ನರಂ ಹರಿಮ್|

ಶಂಸತಿ ಧ್ವಂಸಿತಾತ್ಮಾನಂ ನಾಹಂ ತಂ ಸಮ್ಭರಾಮಿ ಚ||15-97||

ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯವಾದ (ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತವಾದ) ಜಾನಿ(ಗಳಾದ ಗುರು)ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ, ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಸತ್ಕರ್ಮವು ಕರ್ತವ್ಯವು. (ಅದು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ) ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಬಾರದು. (ಮಿಥ್ಯೋಪಾಸನೆಗಳಿಂದ) ನಿಂದಿತ ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿದರೆ, ಅವನು ವಿಪ್ರನಾದಾಗ್ಯೂ, ಆ ನಷ್ಟಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನರನನ್ನು "ನಾನು ಹೊರುವುದಿಲ್ಲ. (ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು)" ಎಂದು ಭೂದೇವಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. (ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಕೂಡ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಭೂಭಾರ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

(1) ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತವಾದ, ಜ್ಞಾನಿ ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಜನಕವಾದ ಸತ್ಕರ್ಮವಾದ ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅಂತಹ ನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮವು ಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಗುರುದ್ವಾರಾ ಮಾಡಿದ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಸಾಧನೆಯೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

(2) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. ವೇದನಿಧಿಗಳು ಮಾಡದಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸೀತಾಪತಿಯು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಸ್ವರೂಪತಃ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೋನ್ಮುಖತ್ವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ನಿದರ್ಶನವು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

(3) "ನಇದ್ವಯಂ " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ (108)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

12.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (15/98-108)

ನಇ(ಐ)ದ್ವಯಂ ಕುತೋ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಚ ತ್ವಯಾ ತ್ವಿಹ|

ಏಕೇನ ಪೂರ್ವಪದ್ಯಾರ್ಥೇ ಸಿದ್ಧೇ ಸತ್ಯಪರಂ ಕುತಃ||15-98||

ನಾಹಂ ತಂ ಸಮ್ಭರಾಮೀತಿ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತೇ ತ್ವಯಾ ದ್ವಿಜ|

ನಾಹಂ ತಂ ನ ಭರಾಮೀತಿ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಶೋಚ್ಯತಾ ನ ಮೇ||15-99||

ತವಾಪಿ ನ ಸ್ಯಾತ್ ಸಾವಸ್ಥಾ ಸ್ವಸ್ಥೋ ಭವ ಸಭಾಸು ಚ|

ಮದವಸ್ಥಾಂ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಮದುಕ್ತಶ್ಲೋಕ ಸಂಜ್ಞಯೈಃ||15-100||

ಕಿನ್ತು ತ್ವತ್ಕ್ಷೇತ್ರವಿಘ್ನಾನಿ ಯಃ ಕರೋತಿ ನರಾಧಮಃ|

ತಸ್ಯೈವ ನಾ ಶೋಚ್ಯತಾ ಸ್ಯಾನ್ಮಯೋಪಾಸ್ಯ ಹಯಾಸ್ಯತಃ||15-101||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ (XV-97ರಲ್ಲಿ) ಎರಡು 'ನ' ಕಾರಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಏಕ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು? ಹಿಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ 'ನ' ಕಾರದಿಂದ ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಾಗ, ಇನ್ನೊಂದು ನಕಾರವು ಏಕೆ? 'ನಾಹಂ ಸಂಭರಾಮಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನಾಹಂ ತಂ ನ ಸಂಭರಾಮಿ ಹೇಳಿರುವಿ. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ನಿನಗೂ ಕೂಡ ಆ ದುಃಖಾವಸ್ಥೆಯು ಬೇಡ. ಸುಖಿಯಾಗು. (ಅಂದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ದುರ್ಜನಪಾಲಕತ್ವ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಪುನಃ ನನ್ನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿನಗೆ ದುಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲಕತ್ವವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು). ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ (ಸಜ್ಜನಪಾಲಕತ್ವ) ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಋಜುತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕ) ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಹೇಳು. ಯಾರು ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರ(ಸ್ಥಳ)ದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಆ ನರಾಧಮನಿಗೇನೇ (ನೀನು ಅಪಧ್ವ ಬರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ) ದುರವಸ್ಥೆಯು, ನನ್ನ ಉಪಾಸ್ಯ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ತ್ವಚ್ಚಿಂತಯಾ ಕಿಂ ಮಚ್ಚಿಂತಾಂ ಕುರು ವಿಪ್ರ ತವೋಚ್ಚತಾ(ತವೋಚಿತಾಂ)
(ತವಾಚ್ಯುತಾಮ್) |

ವಾಙ್ಮತಙ್ವ ಭವೇದಙ್ವನ್ ಮಾಂ ಕಾಙ್ವನರತಿಂ ತ್ಯಜ||15-102||

ಮುಙ್ವ ಮುಙ್ವೇಹ ದುಶ್ಚಿತ್ತಂ ಮಚ್ಚಿತ್ತಂ ಕುರು ಸರ್ವದಾ|

ಮುಙ್ವ ಕಾಙ್ವನಚಿಂತಾಂ ತ್ವಂ ಚಿನ್ಮಾತ್ರಂ ಚಾಚ್ಯುತಂ ಭಜ||15-103||

ರಾಮಚನ್ದ್ರ ವರಭೂಪತಿ ಸಾನ್ದ್ರ ಪ್ರೇಮವನ್ದ ಚರಣೋ ರಘುಪೇನ್ದ್ರ|

ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಮರುದಿನ್ದ್ರ ಸುರೇನ್ದ್ರಾರಾಧ್ಯ ರಾಜ್ಯವರದೋಽಸಿ ನರೇನ್ದ್ರ||15-104||

ತ್ವದ್ಧತ್ತತದ್ರಾಜ್ಯಭೂತಿಂ ಕಮಲಾಲಯ ಪಾಲಯ|

ತೇನ ಸಮ್ಪೂಜಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಾಲಯಂ ನೈವ ಚಾಲಯ||15-105||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ! ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾದ ನನ್ನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡು. ದ್ರವ್ಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಯ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸು. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಲಭಿಸುವುದು. ದುಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸದಾ ನನ್ನಲ್ಲಿಡು. ದ್ರವ್ಯಚಿಂತನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಭಜಿಸು. (ಇದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಚ್ಯುತಿರಾಹಿತ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ) (ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ರಾಜನ ಕಾರ್ಯವೂ ಯೇಚಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಅದು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಮರುತ, ಇಂದ್ರ, ಸುರೇಂದ್ರರಿಂದ ಆರಾಧಿತನಾದ ರಘುಪೇಂದ್ರ! ಹೇ ರಾಮಚಂದ್ರ! ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ರಾಜನ ನಿಬಿಡವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿತವಾದ ಚರಣಗಳುಳ್ಳವನೇ! ಹೇ ನರೇಂದ್ರ! (ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನರೇಂದ್ರನಂತೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದವನೇ!) ಭೂಪತಿಗೆ (ರಾಜನಿಗೆ) ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೇ ಕಮಲಾಲಯ! ನೀನು ರಕ್ಷಿಸು. ಅವನಿಂದ (ಅಥವಾ ಅವನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ) ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪೂಜಿತನಾದ ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ರಾಜನನ್ನು (ಅವನ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ) ಚಲಿಸಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಅವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಭಾವ).

ಇತ್ಯಹಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮೀಹ ರಾಘವೇಂದ್ರಂ ಮುನೀಂದ್ರಕಮ್|

ಮಮ ವೃಂದಾವನೇ ನಿತ್ಯಂ ದೇವೇಂದ್ರೈಃ ಸಹ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್||15-106||

ಮಾನವಾನಾಂ ಧನೇ(ಽ)ಹಾನಿರ್ಮಧುಸೂದನಶಾಸನಮ್|

ವಿನಾ ನೈವಾಸ್ತಿ ಸನ್ನೇಹೋ ನೈವ ಪೃಚ್ಛ ಧನಾಗಮಮ್||15-107||

ಪೃಚ್ಛ ಮಾಂ ಸ್ವಚ್ಛತತ್ವಾನಿ ಕಚ್ಛಪಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಸಚ್ಛರಿತ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರಾಯಚ್ಛಂ ಭಕ್ತಿಮವ್ಯಯಾಂ(ಯಂ)||15-108||

ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುನೀಂದ್ರರಿಗೆ ಇಷ್ಟರೂಪನಾದ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸುರೇಂದ್ರರಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಧುಸೂದನಾತ್ಮಕ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯ ವಿನಾ ಮಾನವರ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಹಾನಿಯೂ, ಹಾನಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಮಾನವರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಬರುವುದೂ, ಹೋಗುವುದೂ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲ್ಲದ ಬೇರ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲ). ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬೇಡ. ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಹೆಚ್ಚು) ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಡ. ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಶುದ್ಧತತ್ವಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿಪ್ರದ್ರೋಹಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೂ, ಶೇಷ ಭೂಪರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ನಿರ್ದರ್ಶನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಮಾಪ್ತ.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ |

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ ||

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್ |

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ || 15-109 ||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ |

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ || 15-110 ||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯಪಾರ್ಷದಾತ್ |

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್ || 15-111 ||

ಯಚ್ಚೈಷ್ಟಿತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ |

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್ || 15-112 ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣ ಕರಸಂಶ್ಲಾತ
ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ಪಞ್ಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || 15-112 || || ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ಪೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 16-111||

ವಿಪ್ರ, ಶೇಷ, ಸೀತಾಪತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ, ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಮತ್ಪಾದಸೇವಾವಿಷಯೇ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶುಭಾನಾಂ ಭೂರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ....." (14 1/2ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

1.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/1-14)

ಮತ್ಪಾದಸೇವಾವಿಷಯೇ ತೇ ಸಿಷಾಧಯಿಷಾಸ್ತಿ ಚೇತ್ |

ವೃನ್ದಾವನೇ ಶೇಷಪದ್ಯಜಾತಾನಿ ವದ ಚೋಷಸಿ ||16-1||

ನಾಗಾಹ್ವಯಃ ಪಣಿತೋಽಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಣೇಽಶೌಣ್ಣಬುದ್ಧಿಮಾನ್ |

ಇತರಃ ಪಣಿತಃ ಷಣ್ಣಃ ತ್ವಮೇವೇಹ ಸುಪಣಿತಃ ||16-2||

ತ್ವಯಾನುಭೂತಂ ಯೇತ್ಸ್ಯ ಪ್ಷಂ ಮನ್ನಿರೂಪಿತಮೇವ ಚ |

ವಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೃದ್ಧಂ ಮಾ ತ್ಯಜ ಸರ್ವಥಾ ||16-3||

ಹೇ ಶೇಷ! ನನ್ನ ಪಾದಸೇವಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ವೃನ್ದಾವನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಉಷಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳು. (ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನೀನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪುರುಷನು. ನಾಮದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಮನೇ ಆದಾಗ್ಯೂ) ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ ನಾಗನೆಂಬ ಹಸರಿನ ಪಂಡಿತನು (ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಕುಶಲ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು, ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನಿಯು.) (ನೀನಾದರೂ) ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕುಶಲ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನಾದ ಪಂಡಿತನು. ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣ ಪದಯೋಗ್ಯನು. ನೀನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸ್ವಪ್ನವು ನನ್ನಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದದ್ದೇ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! (ಕಾಲವಿಶೇಷದಿಂದ ವಯೋವೃದ್ಧನಾದ, ಸದಾ ಗುಣವೃದ್ಧನಾದ) ವಿಪ್ರನನ್ನು ಸರ್ವಥಾತ್ಯಜಿಸಬೇಡ

(1) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಹಂ=ಅಹಂಕಾರ ಪ್ರಾಣ ಪದಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಎರಡನೇ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ:- ನಾಚ | ಅಗಾಹ್ವಯಶ್ಚ | ಪಂಡಿತಃ |=ನಾಗಾಹ್ವಯಃ ಪಂಡಿತಃ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇ ಶೌಣ್ಣ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಎಂದು ಮಾಡಿದರೆ, ನೀನು ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನೇ ಸರಿ. ಅಗ=ಅಚಲ=ಶೇಷಪರ್ವತದ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿದವನಾಗುತ್ತಿ. ನಿಜವಾದ

ಪಂಡಾಶಬ್ದಿತ ವಿದ್ಯಾವಂತನು. ಅಹಂ=ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪದಯೋಗ್ಯನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತ ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಂದರ್ಥ. ಆಖ್ಯಾನ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ. ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ ಶೇಷಾದ್ರಿ ನಾಮಕನು ಷಂಡನು. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸುಪಂಡಿತನು. ಅಂದರೆ ಆಖ್ಯಾನಗ್ರಂಥ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಶೋಭನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮೀಚೀನ ಪಂಡಿತನಾಗುತ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವ.

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇರ್ಮುಖಾತ್|

ನಿಸ್ಸಂಶಯೋ ಭವ ತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹರ ಸಂಶಯಮ್||16-4||

ಪಶ್ಯಾಮಿ ತೇ ಸುವಿಶ್ವಾಸಂ ಮತ್ತುತೇ ಶಶ್ವದತ್ರ ಹಿ|

ವಿಶ್ವಾಸಿನಾಂ ಸಮಾಜೇ ಚ ತ್ವಮಪ್ಯೇಕಃ ಪ್ರಸನ್ನಧೀಃ||16-5||

ತ್ವಮೇವ ಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ ಚ ಗೋಪೀನಾಂ ಪತಿರವ್ಯಯಃ|

ಪ್ರೀತಃ ಪ್ರಾತಃ ಸಮುತ್ಥಾಯ ತಮೇವ ಹೃದಿ ಚಿಂತಯ||16-6||

ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಗಂ ಗೋಪೈಃ ಗೋಪೀಭಿಷ್ಚ ಸಮನ್ವಿತಮ್|

ಗೋಭಿರ್ಗೋವಿನ್ದನಾಮಾನಂ ಗೋಪಾಲಂ ಹೃದಿ ಸಂಸ್ಮರ||16

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಸಂಶಯರಹಿತನಾಗು. ಎಲ್ಲರ ಸಂಶಯವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಹ ಮುಖ್ಯನಾದವನು. ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ನೀನು ಧರ್ಮರಕ್ಷಕ ಅಧಿಕಾರಿಯು. ಅವ್ಯಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಅವನನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸು. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ವೇದಪಾಲಕರು ಭೂಪಾಲಕರುಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಗೋಪಿಯರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ಸಮನ್ವಿತನಾಗಿರುವ (ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ) ಗೋವಿಂದನೆಂಬ ನಾಮ ಉಳ್ಳ ಗೋಪಾಲನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸು.

ಗೋಪಾಲ ನಿರ್ಮಲತನೋ ಧರ್ಮಪಾಲಂ ತು ಪಾಲಯ|

ತದ್ಬಾಲಂ ಚ ಕೃಪಾಶೀಲಂ(ಲ) ತಚ್ಚಾಜ್ಜಲ್ಯಂ ಚ ಚಾಲಯ||16-8||

ಇತ್ಯಹಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮೀಹ ಗೋಪಾಲಂ ಬಾಲರೂಪಿಣಮ್|

ಶ್ರೀಲೋಲಂ ಕಾಲಕಾಲೇ ಚ ಧರ್ಮಗ್ಲಾನಿಯಥಾ ನ ಹಿ||16-9||

ಧೀಮಾನಾಚಾರ್ಯನಾಮ್ನಾ ಯೋ ದಾಮ್ನಾ ಬದ್ಧಪುಮಾನಿತಿ|

ಧೀಮಾನಾಮ್ನಾಯಮಾನೈರ್ಮೇ ಪ್ರೇಮ್ಣಾ ನಾಯಾತ್ಸುಮಾನವಃ||16-10||

(ಬಾಲರೂಪಿ ಗೋಪಾಲನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ). ಹೇ ಗೋಪಾಲ! ನಿರ್ದೋಷ ಶರೀರ ಉಳ್ಳವನೇ, ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕಾಧಿಕಾರಿಯಾದ (ಶೇಷನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸು. ಮತ್ತು ದಯಾಶೀಲನಾದ ಅವನ ಬಾಲಕನನ್ನು ಪಾಲಿಸು. (ರಾಜನ ಕಾರ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ) ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡು. (ಅವನಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ಉಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದರ್ಥ). ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಲೋಲನನ್ನು (ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ) (ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ) ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ (ತನ್ನ ಕುಲದವರಿಗೆ 'ಭಟ್ಟ' ಎಂದು ಹೆಸರಿದ್ದಾಗ್ಯೂ) "ಆಚಾರ್ಯ"ವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನೂ, ದಾರ (=ಹೋಮರಕ್ಷಾ)ದಿಂದ ಬದ್ಧನಾದವನೂ (ಹೋಮಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯೂ) ವೇದಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ನನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ತದನೂ ಆದ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನು (ಸೀತಾಪತಿಯು) ಬರಲಿಲ್ಲ.

ತಸ್ಮಾನ್ನಿಸ್ಸೀಮ ಏವಾಹಂ ಮತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಸ್ವಸ್ಯ ಸಾಮ್ಯದ|

ಕಃ ಸ್ವಾಮೀ ಕಸ್ಯ ನಿಸ್ಸೀಮ ತ್ವಂ ದದೌ ಭಸ್ಮಲೇಪವಾನ್||16-11||

ಮದಾಧಿಕೃತ್ತ್ವದಾಧಿಕೃಂ ಸ್ವಷ್ಟಮೇವ ಚ ವಿಠಲೇ|

ಕುವಾದಿನೋ ಮದೈಹೀನಾಃ ಸಂತಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ದೇವತಾಃ||16-12||

ಇತ್ತಮೇವ ಹರಿವಿತ್ತಃ ವಾದಿಭಿಃ ಕೃತ್ತಮೂಲಕೈಃ|

ಉತ್ತಶ್ಚ ಜಗತೋ ನಿತ್ಯಂ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನೈವ ವರ್ತತೇ||16-13||

ಭಸ್ಮಲೇಪನ ಮಾಡಿದ (ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ) ಪಂಡಿತನು ಯಾರು? ಯಾರಿಗೆ (ಸ್ವಕೀಯ) ಆಧಿಕೃತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯು ನಿನಗೆ (ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಪೂಜಿತ ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಆಚಾರ್ಯಪೂಜಿತ ಪ್ರತಿಮಾರ್ಚಕತ್ವವೆಂಬ) ತನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪಾಣಪದಯೋಗ್ಯನಾದ ನೀನು ಅಧಿಕನೇ ಆಗಿರುವೆ. (ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಯು). ನನ ಆಧಿಕೃತವನ್ನು (ಅಂದರೆ) ಋಜುತ್ವವನ್ನು (ನೀನು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ) ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಪಂಡಿತರಿಗಿಂತ ನೀನು ಅಧಿಕನನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು (ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಠಲನ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಕರಾರ್ಚಿತ) ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಪಾಪವಾದುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. (ನನ್ನ ಋಜುತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ ಒಳಗಿದ್ದ) ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಗರ್ವಹೀನವಾದರು. ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು (ನಿನ್ನನ್ನು ದಯೆಯಿಂದ) ನೋಡುತ್ತಾರೆ. (ಅಂದರೆ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿ, ದೈತ್ಯಾವೇಶ ರಹಿತರಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವವನಾಗುವೆ ಎಂದು ಭಾವ) (ಮೂಲ=) ಅದ್ವೈತಾದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ವಾದಿಗಳಿಂದ (ಕೃತ್ತಂ=) ಅಪ್ರಮಾಣಿಕವೆಂದು, ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು (ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ) ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. (ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನು ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ, ಸದಾಸೇವ್ಯ) ಎಂದು ಅವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಕೃತಮೂಲತ್ವಮಪ್ಯೇಷಾಂ ಕಥಂ ತ್ವಿತಿ ನ ವಿತ್ತಭೋಃ(ಚ)।

ಅರ್ಭಕೇ ಗರ್ಭಸಂಸ್ಥೇಽಪಿ ಸ್ವರ್ಭಾನುಗ್ರಸ್ತಭಾನುವತ್ ||16-14||

ತವಾರ್ಭಕೋ ದುರ್ಭಗೋ ನ ಶುಭಾನಾಂ ಭೂರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ।

ಈ ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಮೂಲತ್ವವು (ಅದ್ವೈತಾದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯವು) ಹೇಗೆ (ತಂದೆ ಅಜ್ಜ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದ್ದ) ದುಸ್ತತ್ವವಾಸನೆಯು ಅವರಿಂದ ಹೇಗೆ ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಸ್ವರೂಪೋದ್ಧಾರಕ ಋಜುಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಬಲ ಗುರುವಿನ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸುಲಭವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ರಾಹುಗ್ರಸ್ತ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಮಗುವು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಮಗನು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

(1) ಋಜು ಗುರುಗಳು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವರೂಪತ್ವ ಇದ್ದರೆ ದೈತ ಜ್ಞಾನವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದ್ವೈತವಾಸನೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶೇಷನ ಪತ್ನಿಯು ಪುತ್ರನನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಶಿಶುವು ಮನೆಗೆ ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಪುತ್ರ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತ (XVI-40) ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹ ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವ. ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಒಳ್ಳೆ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆದು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಶೇಷ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಅಜ್ಞಾನ ಸುಟ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದು ನಿಜತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹೊಂದುವ ಅದೃಷ್ಟವುಳ್ಳವರೆಂದು ಭಾವ.

(2) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. ಶೇಷನಿಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ ನಂತರ ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಪ್ರತೀಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(3) "ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕ ಮುಖ್ಯಮ್" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಂ....." (27 1/2ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋತ್ರಪ್ರಕರಣ.

2.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಕಃ (16/15-27)

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮುಖ್ಯಂ ಮೇ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ವಿಪ್ರಕ ||16-15||

ಆಕಾರಸ್ಥಂ ಲೇಖನಂ ಚ ಕಾರಯ ಪ್ರಾಜ್ಞಯೇರಿತಮ್ |

ಅಹಂ ಮೇ ಕಿಚ್ಚರಸ್ಯಾಪಿ ವಿಸ್ಮೃತೇಃ ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ತೇ || 16-16 ||

ನ ತ್ವಹಜ್ಞಾರಮಾನೀ ಚ ಶಙ್ಕರೋಽಪಿ ನಿವಾರಕಃ |

ಸಹಜಾ ವಿಸ್ಮೃತಿಃ ಕೇನ ಪರಿಹರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯತೇ || 16-17 ||

ಸಹಸಾ ಪರಿಹರ್ತುಂ ಹಿ ಹರೇರಪಿ ನ ಶಕ್ಯತೇ |

ಶಶ್ವದ್ವಿಸ್ಮೃತಿಶೀಲಸ್ಯ ಕ(ಕಃ) ಸ್ಮೃತೌ ವಿಸ್ಮೃತಿರ್ಭವೇತ್ || 16-18 ||

ಆಮೃತಿಂ ತವ ವಿಪ್ರೇನ್ದ್ರ ಕಾಮತಿಂ ತ್ಯಜ ಮಾಂ ಭಜ |

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂಧತ್ಸ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್ || 16-19 ||

ಹೇ ವಿಪ್ರಕ! "ಅರ್ಭಕೇ ಗರ್ಭಸಂಸ್ಥೇಽಪಿ" ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೀನು (ಮರೆತು) ಬಿಟ್ಟಿರುವಿ. ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸು. ನನ್ನ ಸೇವಕನಾದ ನಿನ್ನ ವಿಸ್ಮೃತಿಗೆ ನಾನು ಏನು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಶಿವನೂ ಕೂಡ (ನಿನ್ನ ವಿಸ್ಮೃತಿಗೆ) ನಿವಾರಕನಲ್ಲ. ಸಹಜವಾದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಷಯಕ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. (ಆದರೆ ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವು). ಹೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ಸದಾ ವಿಸ್ಮೃತಿಶೀಲನಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮೃತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ವಿಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರಾಪಕ) ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಮೃತಿ ಪರ್ಯಂತ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು (ಉತ್ತರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ) ತ್ಯಜಿಸು ಎಂದು ಹಿಂದೆ (XII-43ರಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು, ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್! ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು.

(1) ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಶಕ್ತನು. ಆದರೆ ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಆನಾದಿ ಹರಿವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿವೃದ್ಧಿಯಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

(2) ಕೆಲವು ವಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಕರ್ಮದಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ. (ಉದಾ:- ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಶಕುಂತಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ). ಅವು ದೊಡ್ಡವರ 'ವರ' 'ತಪಸ್ಸು' ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

(3) ಕೆಲವು ವಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ಸಹಜಶಕ್ತಿಯ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವು ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು 'ವಿಶ್ವ' ಪದಕ್ಕೆ ನೂರು ಅರ್ಥ ಒಮ್ಮಲೇ ಹೇಳಿದರು. ಸಭಿಕರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದೊಡ್ಡವರ ಆವೇಶದಿಂದ (ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳಿಗೆ) ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವಂತೆ, "ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು", ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಮೃತಿ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಗುರುರಾಜರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅನುಗ್ರಹ; ಇದು ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮೀರಿದುದು. ಆದರೆ ಫಲವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ವಿಪ್ರನಿಗೆ 10,15 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿ ವಿಪ್ರನು ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಮರೆತಾಗ, ಗುರುರಾಜರು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ, ಗುರುಭಕ್ತಿ, ದೈವಾನುಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವೆ. ಆತನಿಗೆ ವಿಸ್ಮೃತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗುರುರಾಜರೇ ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ 20-22ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ವಿರೋಧ ಬಂತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಅವನಿಗೆ 4-8 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮರೆಯದಂತೆ ಹೇಳುವ ಸಹಜಸ್ಮೃತಿಶಕ್ತಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನೇ.

ಆದರೆ 15-20 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಸಹಜಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹಬೇಕು. ವಿಪ್ರನು ಗುರುಗಳನ್ನು ಭಜಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದೆಂದು 19ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ವೃದ್ಧ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್ |

ಮಾನವಾ ಮಾನಿನಃ ಸರ್ವೇ ಪಾಪಿನಃ ಕೋಪಿನಃ ಸದಾ ||16-20||

ಶಶ್ವದ್ವಿಸ್ಮೃತಿಶೀಲಶ್ಚ ದುಃಖಶೀಲಶ್ಚ ದುರ್ಭಗಃ |

ಇದಂ ಗಾಲೀಪ್ರದಾನಂ ತು ನೈವ ಚಾಲಿಪದಸ್ಯ ತೇ ||16-21||

ಮತ್ಪಾದಾಭ್ಯೇ ಸದಾ ಚಾಭ್ಯೇಭವಸ್ಯ ಬಲಮೀದೃಶಮ್ |

ಅಲಿಂ ತ್ವಂ ಮಮ ಪಾದಾಭ್ಯೇ ಕಥಂ ಮೇ ವಾಗಲಮ್ಯವ ||16-22||

ಹೇ ವೃದ್ಧ! (ವಿಪ್ರ!) ಆದಿಶೇಷನಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೃದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಭಜಿಸು. (ದೇವಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಧಿಕ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು

ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಆದಿಶೇಷನಿಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೂ ಅಧಿಕಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎಂದು ಭಾವ.) (ಲೌಕಿಕ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಸ್ವರೂಪತಃ ಮನುಷ್ಯರಾದವರೆಲ್ಲರೂ (ಜ್ಞಾನರಹಿತದಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ) ದುರಭಿಮಾನಿಗಳು, ಪಾಪಿಗಳು, ತಾಮಸಕೋಪಭರಿತರು (ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರೂ) ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. (ಅಂಥವರಿಗೆ ಬೈಗಳು ಅಥವಾ ನಿಂದೆಯು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು). "ಸದಾ ವಿಸ್ಮೃತಿಶೀಲ, ದುಃಖಶೀಲ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನು" ಎಂಬ ಈ ಬೈಗಳು (ಅಥವಾ ನಿಂದನೆಗಳು) ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲದ ಭಂಗವಾದ ನಿನಗಲ್ಲ. (ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳು ಆ ಶಾಪಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ) (ಹೇಗೆ ಕಮಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮಧುವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಭ್ರಮರಕ್ಕೆ ಕಮಲದ ಸ್ಮೃತಿನಾಶವಿಲ್ಲವೋ, ದುಃಖವಿಲ್ಲವೋ, ದುರ್ಭಗ ಶಬ್ದೋಕ್ತ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶರಾಹಿತ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟಿರುವ ಭ್ರಮರವಾದ ನಿನಗೆ ವಿಸ್ಮರಣವೆಂಬ ದುಃಖ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶರಾಹಿತ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ) (ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ) ಅಬ್ಬಭವನ (=ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದ ನನ್ನ) ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅಂತಹದು. ("ನೈವ ಚಾಲಿಪದಸ್ಯ ತೇ ಮತ್ಪಾದಾಬ್ಜೆ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ) (ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲದ ಭ್ರಮರ ನೀನು) (ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು) ಆ ನನ್ನ ಮಾತು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಹೇ ಅಲಂಭವ! (ಸಮ್ಯಕ್ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ) (ಕೇಳು).

ತ್ವನ್ಮನಃ ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಂ ತು ಮತ್ಪದಂ ಸನ್ನಿಕರ್ಷತೇ |

ತಸ್ಮಾನ್ಮತ್ಪಾದಕಮಲಧ್ಯಾನಾತ್ತೇ ನಿರ್ಮಲಂ ಮನಃ || 16-23 ||

ಮಮ ಸಾಲೋಕ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯ ಧ್ವಂ ಕುರು ಶೀಲವತಾಂ ವರ |

ಪಞ್ಚಜನ್ಮಸು ಪಞ್ಚಾಸ್ಯವತ್ಸಮರ್ಥೋ ಭವ ಪ್ರಿಯ || 16-24 ||

ಪಞ್ಚಾಸ್ಯವಾಕ್ಯಸನ್ನಿಷ್ಟಂ ಪುರಾಣಂ ಪಞ್ಚಲಕ್ಷಣಮ್ |

ಕುರು ಶೀಘ್ರಂ ಗುರೂಕ್ತಿಂ ಚ ನ ತ್ಯಜ ಸ್ವೋಚಿತಾಂ ಕಚೇ || 16-25 ||

ಗೃಹೀತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯತೇ ಪಕ್ಷಪಾತೇನ ಸುವಿಚಕ್ಷಣಃ

ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳು ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತ(ರೂಪವಾದ ಭ್ರಮರ)ವನ್ನು ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದ (ಹೇಗೆ ಭ್ರಮರವು ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮರಿಸಿ ಅದರ ರಸವನ್ನು ಹೀರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ) ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಶೀಲವತಾಂವರ! ನನ್ನ ಸಮಾನಲೋಕ ಸಿದ್ಧರ್ಥವಾಗಿ (ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಧ್ಯಾನವನ್ನು) ಮಾಡು. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಐದು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದಂತೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಿ, (ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ) ಪಂಚರೂಪನಾದ (ವಾಯುಪದ ಯೋಗ್ಯನಾದ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಂಚ (ಜನ್ಮಸಂಬಂಧಿ) ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಪುರಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. (ಅಂದರೆ ಪುರಾಣದಂತೆ ಶ್ರುತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು) ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾದ (ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ) ಗುರುವಾದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ಹೇ ಸುವಿಚಕ್ಷಣ! (ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ, ನಿನಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಭಗವತ್ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ).

ಶಿಖಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಖಾ ತ್ವಂ ಮಮ ಸರ್ವಧಾ||16-26||

ಸುಖಾವಾಸಾನ್ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮಖಾವಾಸಾದಪಿ ಪ್ರಿಯ!

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂಸ್ತು ಬುದ್ಧಿಮನ್||16-27||

ವೃದ್ಧ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್|

"ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಸದಾ ನೀನು ನನ್ನ ಸಖನಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು (ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿರು) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ದಸಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಧನವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹಿಂದೋ (XV - 3)ರಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ

ಮಾಡು. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ವೃದ್ಧ! (ವಿಪ್ರ?) ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶೇಷೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು.

(1) "ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ, ಮಖಾವಾಸವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನಸುಖವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೊಂದಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದೂ 26, 261/2 ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

(2) XV - 3ರಲ್ಲಿ "ಸುಖಾವಾಸಾನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ" ಎಂದಿದೆ.

(3) ವಿಪ್ರ ಶೂತ್ರಕಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. ಶೇಷೋತ್ತಮತ್ವೇನ ತನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸೆಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಆದರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯು ವಿಪ್ರನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(4) "ಮಮಾಭಿಪ್ರಾಯಮಜ್ಞಾತ್ವಾ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮಂತವ್ಯಾ ತೇನ ಮತ್ಯತಿ:....." (37) ರವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣವು.

3.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/28-36)

ಮಮಾಭಿಪ್ರಾಯಮಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರೇತ ದೂಷಯಸೀಹ ಮಾಂ||16-28||

ಪ್ರೇತವಾನಸ್ಯಾಹಂ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನ್ಯೋ ಗುಣಾನ್ ಮಮ|

ನೈವ ಪೃಚ್ಛೇತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿನೈವ ಮಾನಂ ತವಾಬುದ್ಧ||16-29||

ಕನಕಾನಿ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಶೌನಕೀಂ ತೇ ಮತಿಂ ತ್ಯಜ|

ಪೂರ್ವಂ ತು ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟಬುದ್ಧೇಃ ಕದಾಚನ||16-30||

ನಷ್ಟಾಸೀದ್ಧೃಷ್ಟಿರೇಕೇವ ವೇದಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಶಙ್ಕಯಾ|

ತದ್ವತ್ಕಮಲನಾಭಸ್ಯಸಮಲಸ್ಯ ಸುದುರ್ಮತೇಃ||16-31||

ಶಮನಂ ಚಾಸ ಸನ್ನೇತ್ರಂ ದಮನಂ ಯಾಸ್ಯತೇ ಯಮಾತ್|

ಹೇ ಪುತ್ರ! ("ಸುತಂ ಮೇ ಕುಮತಿಂ ಪ್ರೇತ ವೃಥಾ ಪ್ರೇರಿತವಾನಸಿ " ಎಂದು VI-30ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ದೋಷ ಸಂಯುಕ್ತ ಶೇಷನೇ! ಅಂದರೆ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪ ಉಳ್ಳವನೇ!) (XVI-1ರಲ್ಲಿ "ಮತ್ಪಾದ ಸೇವಾವಿಷಯೇ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಸಾಧನವಾದ) ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ (ದುಸ್ಸಂಗ ವಶದಿಂದಾಗಿ 'ಮಮ ಸ್ವಪ್ನೇ ತವ ಸ್ವಪ್ನೇ ವದತು' ಇತ್ಯಾದಿ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದ)

ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಯಾರು ನನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಅಬುದ್ಧ! (ಜ್ಞಾನರಹಿತ!) "ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಡ" ಎಂದು ಹಿಂದೆ XV-107ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ನಿನಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲವೇ? ಹಣದ ಸಲುವಾಗಿ (ಆಖ್ಯಾನವು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ) ಎಂಬ ನಿನ್ನ ನಾಯಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. (ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳ ವೇಷಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇಷನಿಗಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶೇಷನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಹಿಂದೆ ಭ್ರಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಕುಮಾರ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ವೇದ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಹೋಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಪಾಪಯುಕ್ತನಾದ ಅತಿದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ಕಮಲನಾಭನಿಗೆ ಜ್ಞಾನನೇತ್ರವು ಹೋಯಿತು. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಯಮನಿಂದ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅಯಂ ನ ತಮ್ಮಣ್ಣಃ ಪ್ರೇಮ್ಲಾ ಮದ್ವಾಣೀಂ ಭಣತೇ ಗುಣಿನ್||16-32||

ಕಾಣವತ್ಸರಣೀಂ ಯಾಯಾನ್ನಾಣತೇ ಪೂರ್ಣರೂಪಿಣಮ್|
ತತ್ಥಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತೇ ಪುತ್ರ ಸತ್ಥಲಂ ನೈವ ಪಶ್ಯತಿ||16-33||

ವಿಪ್ರಫಲ್ಲತರಶ್ಚಾಯಂ ವಿಪ್ರಲಿಪ್ಪುರ್ನ ಸಂಶಯಃ|
ಅನೇಕರೂಪವಂತಂ ಮಾಂ ವಿನೈಕತರರೂಪಿಣಮ್||16-34||

ಮನಾಕ್ಸ ಮನುತೇ ವಿದ್ವನ್ ಶೌನಕೋ ಭುವಿ ಜಾಯತೇ|

ಹೇ ಗುಣಿನ್! (ಶೇಷ!) ಈ ತಮ್ಮಣ್ಣನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಸ್ವಕೀಯ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ, ವಿಷಹರ ಮಂತ್ರಾದಿಗಳಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ). ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಒಕ್ಕಣ್ಣನಂತೆ, ಪೂರ್ಣರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಗುರುಗಳು ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ಋಜುಗಳು, ಸ್ವೇಚಿಯಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ್ಯಾವುವೂ ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ). ಅವನು ಅದರ ಕ್ಷುದ್ರಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಅವನು ಸತ್ಕಲಗಳನ್ನು (ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು) ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತರನು ವಂಚಕನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ರೂಪವುಳ್ಳ ಅನೇಕ ರೂಪವಂತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ವಿನಾ (ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವುಳ್ಳವನಾಗಿ) ನಾಯಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಏವಂ ನಿಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸೋಽಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಭಿಧೋಽಪಿ ಸನ್||16-35||

ನಿಃಸೀಮಂ ಮಾಂ ನ ಮನುತೇ ಸುಶ್ರೀಮಂತಂ ಕದಾಚನ|

ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮ್ಪನ್ನಿ ಸತ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್||16-36||

ಅತ್ಯಂತಭ್ರಾಂತಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಮನವ್ಯಾ ತೇ ನ ಮತ್ಯುತಿಃ|

ಈ ತಮ್ಮಣ್ಣನಂತೆಯೇ (ಈ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆಂಬ) ಇವನು ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾಯನು. ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವೋತ್ತಮನೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ನಿತ್ಯಂ=) ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ (ಸತ್ಯಂ=) ಅಬಾಧಿತಾರ್ಥವುಳ್ಳ, ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರುತಿಭಾಗದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನನ್ನ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ (ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ) ಅತ್ಯಂತ ಭ್ರಾಂತಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

(1) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರುತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಶ್ರುತಿಯು ಯಾವುದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಎರಡನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಅಶ್ವಮೇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು. ಆದಿಪದದಿಂದ ಮೂರನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದ ಉದ್ಗಿಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು. ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ವಾಯುದೇವರ ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ "ಪವಮಾನನಾಮಕ"ರಾದ ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯೂ ಉಪನಿಷದರ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

(2) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು. ಕಮಲನಾಭಾದಿ ಮೂವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಶೇಷನು ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತುತ್ವಷೋಢಾದನ ಮಾಡಲು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(3) "ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪಾಪಿನಂ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ" (79)ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

4.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/37-39)

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ ಗುಣಾಧಮ ಭೂಧನಾಡ್ಯಂ |

ಮನ್ನಂದನಂ ತ್ವನುದಿನಂ ಗುಣಿನಂ ಭಜಸ್ವ(ವದಸ್ವ)||16-37||

ವೃನ್ದಾವನೇ ಮದನಗೋಪಸದಾಯನೇ

ಮದ್ವಾಣೀಂ ವದಸ್ವ ವದನೇನ ದದಾಮಿ ಚಾನ್ಮಂ |

ಮತ್ಸತ್ಸಭೋಜನಂ ಭುಜ್ಞ್ವ ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಕೈಃ||16-38||

ತತ್ರ ಯಾತ್ರಾಂ ನ ಕೃತ್ವಾ ತ್ವಂ ಯತ್ರ ಚಾನಾದರಸ್ತವ |

ಇಯಂ ತೇ ದಿವ್ಯಸದ್ಭುಧಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾ ಭವ ವೃದ್ಧಕ||16-39||

ಶ್ರದ್ಧಾಹೀನಂ ತು ಮದ್ವಾಣೀಂ ನ ವದಸ್ವಾದ್ಯ ಚಾಧಮಮ್ |

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ! (ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನೇ!) ಹೇ ಗುಣಾಧಮ! (ನೀಚಪರಿವಾರದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನೇ!) (ವಿಪ್ರನೇ!) ಭೂಧನಸಂಪತ್ತಿರುವ, ಉತ್ತಮವಾದ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ ಅನುದಿನವೂ ಹೇಳು. ಮದನಗೋಪಾಲರೂಪ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸದಾಸ್ಥಾನವಾದ ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು (ಆ ಶೇಷನಿಗೆ) ವದನದಿಂದ ಹೇಳು. (ನಾನು ಶೇಷನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿ ನಿನಗೆ) ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನಾದರ ಮಾಡುವರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ಹೋಗದೆ ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರರಿಂದ ಸಹಿತರಾದ ಗೃಹಸ್ಥರಿಂದ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಡುವ ನನ್ನ ಮಠದ ಉಟವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ಮಠದಲ್ಲೇ, ಗೃಹಸ್ಥರು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಉಟ ಮಾಡು ಎಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥ. ಅಥವಾ ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರ ಶಬ್ದಿತ ಅಧೀನ ಜನರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮಠದ

ಸಮಾರಾಧನೆಯ ಅನ್ನವನ್ನೇ ಊಟ ಮಾಡು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದರ್ಥವು) ಹೇ ವೃದ್ಧಕ!
ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ದಿವ್ಯವಾದ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು. (ಅಂದರೆ ಇಂತಹ ನಿನ್ನ
ಮನಃಶಾಂತಿಯು ಸಾತ್ವಿಕವಾದುದು) (ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು) ಸಿಟ್ಟು
ಮಾಡಬೇಡ. ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತನಾದ ಅಧಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ.

37ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನಿಗೆ ಹೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು
ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ತವೋತ್ತಮ ಸತೀ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ "ಸಂಶಯಿ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯ....."
(52)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣಾಂತರ್ಗತ ಶೇಷ ಶೋತೃಕ ಅವಾಂತರ ಪ್ರಕರಣ.

5.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣೇ ಅವಾಂತರಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/40-52)

ತವೋತ್ತಮಸತೀಸೂತಕಾಲೇ ಚಿತ್ರಂ ಕೃತಂ ಮಯಾ||16-40||

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವಾಕ್ಯಸತ್ಯಾರ್ಥಂ ಸಾ ಪುತ್ರೀ ಪುತ್ರಕಃ ಕೃತಃ|

ಅಂಶೇನ ಪುಂಸ್ತ್ವ ಸಿದ್ಧ್ಯ ರ್ಥಮಹಮೇವ ಸಹಾಸುಭಿಃ||16-41||

ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರತಿರುದ್ಧಂ ತು ಪ್ರಕೃಷ್ಟೇ(ನಿಕ್ಯಷ್ಟೇ) ಚಾಪ್ಯಮರ್ಷಿತಃ|

ಪ್ರಸೂತಿಕಾಲೇ ವಾಯುಶ್ಚ ಪುರಃಸ್ಥಿತ್ವಾ ಚ ಕರ್ಷತಿ||16-42||

ಇತಿ ಮಾನಾಂತರಾದೇವ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಧರ್ಮಂ ಕರೋಮ್ಯಹಮ್|

ಕಂಸೇನ ಬದ್ಧದಮ್ವತ್ಯೋರ್ಯಾದವಾನಾಂ ಪತಿಯಥಾ||16-43||

ಕಂಸಾದಿದೈತ್ಯಯುದ್ಧಾರ್ಥಮಾವಿರಾಸೀದಹಂ ತಥಾ|

(ವಿಪ್ರನು ಶೇಷನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೇ ಶೇಷ!) ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಪ್ರಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ
ನನ್ನಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (XIV-23ರಲ್ಲಿ "ತವಾರ್ಭಕಃ
ಪುಮಾನೇನ ಭೂಸುರೇಶ ಭವಿಷ್ಯತಿ" ಎಂದು) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು
ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು (ಆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ) ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.
(ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುಂಸ್ತ್ವವು ಯಾವಾಗಲೂ ಬರದಿರುವ ಕಾರಣ ಅದು ಹೇಗೆ ಆಯಿತೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಪುರುಷತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಾನು (ತತ್ಸಮಾನಿಗಳಿಂದ) ಸಹಿತನಾಗಿ
ಒಂದಂಶದಿಂದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು. [ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುಂಸ್ತ್ವ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ

ಪುರುಷಜೀವದಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿತನದಿಂದ ಅವಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥದಿಂದ (ಶಿಖಂಡಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ) ಅಂಶತಃ ಪುರುಷಾಧಿಷ್ಠಿತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಜೀವದ ಅವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವ್ಯ. ಪ್ರಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬದ್ಧವಾದ ಶಿಶುವನ್ನು ಎಳೆಯಲು ಪ್ರಕೋಪಿತನಾದ (ಸೂತಿಕಾವಾಯುವಾದ ಪ್ರಧಾನ) ವಾಯುವು ಮುಂದೆ ಇದ್ದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವನು. (ಆ ಪ್ರತಿಬದ್ಧಕರ್ಷಣರೂಪವಾದ ವಾಯುಧರ್ಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದೆನು). ಹೀಗೆ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುವೆನು. ಕಂಸಾದಿ ದೈತ್ಯರೂಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೇಗೆ ಯಾದವರ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನೋ, (ವಸುದೇವನ ಸಹಿತ, ಮಥುರಾಪುರದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಲು ಹೊರಗೆ ಬಂದನೋ) ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು (ಪುರುಷ ಶರೀರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ಸಹ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದು) ಹೊರಗೆ ಬಂದೆನು.

ಪೂರ್ವಂ ತು ವರದಾನೇನ ಕರದಾನಕರಾಯ ಚ||16-44||

ಸ್ಮರದಾಶ್ರಯದಃ ಸೋಹಂ ಸರ್ವದಾ ನನ್ನನೇಽರ್ಭಕೇ|
ಅರ್ಭಕೇ ಗರ್ಭಸಂಸ್ಥೇಽಪಿ ಸ್ವರ್ಭಾನುಗ್ರಸ್ತಭಾನುವತ್||16-45||

ತವಾರ್ಭಕೋ ದುರ್ಭಗೋ ನ ಶುಭಾನಾಂ ಭೂರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ|
ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾಪ್ರೋಕ್ತಮನುಸಂಸ್ಥತ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್||16-46||

ತತ್ಕಾಲೇ ತಚ್ಚರೀರೇ ತು ಹ್ಯಹಮೇವ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾನ್|
ಪುನರ್ಜೀವಾನ್ತರಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಮತ್ಸಾನ್ಯೇ ಸ್ಥಾಪಿತಸ್ತ್ವ ಹೋ||16-47||

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (ತಪೋರೂಪವಾದ) ಕರದಾನ ಮಾಡಿದ ಜೀವನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ವರದಾನದಿಂದ, ಸ್ಮರಿಸಿದವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವ (ದೇವಾದಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿತನಾದ) ನಾನು (ಆ ಜೀವನೊಂದಿಗೆ) ಸದಾ ಶಿಶುವಿನಲ್ಲಿ

(ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.) ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ರಾಹುಗ್ರಸ್ತ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಆ ಪುತ್ರನು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ಹಿಂದೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಪುಂಸ್ತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಜೀವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಪುಣ್ಯಜೀವಸ್ತು ಸದಾ ಮಾಂ ತಪಸಾ ಚರನ್ |

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಹಮ್ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಸ ತು ಸಂಸ್ಥಾಪಿತಃ ಶಿಶೋಃ || 16-48 ||

ತೇನ ಸಮ್ಪೂಜಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಅಂಶತಃ ಸಂವಸಾಮ್ಯಹಮ್ |

ಪೂರ್ವೇಽಪಿ ಮಮ ಪಾದಾಬ್ಜಭಕ್ತೋ ಯಃ ಶೂದ್ರಕೋಽಪಿ ಸನ್ || 16-49 ||

ಸಮ್ಪೂಜ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶೂದ್ರೋಽಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವೇ |

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತು ಹ್ಯನುಸಂಸ್ಥಸ್ತ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್ || 16-50 ||

ರಜ್ಞನಾಥಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತಮಪಿ ದತ್ವಾ ತ್ವಹಂ ಸದಾ |

ನಿಃಸಂಕ್ಷೋ ನಾತ್ರ ಸಂದೇಹಃ ಸಂದೇಹೀ ನಶ್ಯತೇ ಶಮಿನ್ || 16-51 ||

ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ನಶ್ಯತೀತಿ ಮಾನಸಿದ್ಧಮಿಹೋಚ್ಯತೇ |

ಶ್ವಾನಯೋನಿಂ ಸ ಯಾತ್ಯಾಶು ಸಂಶಯೀ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || 16-52 ||

ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವೆನು ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಜೀವಿಯು ಸದಾ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು (ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ) ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಶಿಶುವಿನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು (ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹರೂಪದಿಂದ ಅವನೊಂದಿಗೆ) ಅಂಶತಃ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರನಾದಾಗ್ಯೂ, ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಭಕ್ತನು. (ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವನು) ಶೂದ್ರನೂ ಕೂಡಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ

ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವನು ಎನ್ನುವ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ರಂಗನಾಥನ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕೂಡಾ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸದಾ ನಿಸ್ಸಂಗಿಯು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೇ ಶಮಿನ್! ಸಂಶಯ ಉಳ್ಳವನು ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಸಂಶಯಾತ್ಮನು ನಾಶವಾಗುವನು) ಎಂದು (ಗೀತಾ) ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ್ದವಾದುದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆತನು ಶ್ವಾನಯೋನಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಹೇ ವಿಪ್ರನೇ! ಹೀಗೆ ಶೇಷನಿಗೆ ಹೇಳು).

(1) ರಂಗನಾಥನ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ರಂಗನಾಥನು ಶೂದ್ರನು, ವೈಖಾನಸ ನಾಮಕ ಋಷಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೂವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತೋಂಡಮಾನ ರಾಜನಾದನೆಂದು ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರ ಪುರಾಣ ವೆಂಕಟೇಶ ಕಲ್ಯಾಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸೇವೆಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅವನ ಸೇವೆಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಆ ರಂಗನಾಥನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ. ಸೇವೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಕೃತ ಗುರುರಾಜರ ಸೇವೆಮಾಡಿದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಬರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಭಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿಯೂ, ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅವರಿಂದ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದನು.

(2) ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಅವಾಂತರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಭಕ್ತತ್ವವನ್ನೂ ಶೇಷನಿಗೆ ಭಕ್ತತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯನೆಂಬುವವನು ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳಂತೆ ಅಭಕ್ತನಲ್ಲವೆಂದೂ ಶೇಷನಂತೆ ಭಕ್ತನಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೆಲವು ಸಲ ಭಕ್ತತ್ವವಿರುವದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

6.ಪುನಃ ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/53-79)

ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯಸುತಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯಾಭಿಧೋಽಪಿ ಸನ್ |

ನಿಸ್ಸೀಮಂ ಮಾಂ ನ ಮನುತೇ ಸುಶ್ರೀಮಂತಮಹೋ ವಿಧೇ || 16-53 ||

ತತ್ಫಲಂ ಪಶ್ಯತೇ ಪುತ್ರ ಸತ್ಫಲಂ ನೈವ ಪಶ್ಯತಿ |

ಸ್ವಪ್ರಸಂಜ್ಞೇ ಸುಚತುರೋಽಪ್ಯಭಿಮಾನೀ ನ ಚಾತ್ರ ಭೂತ್ || 16-54 ||

ಮಯಾಪಿ ಜೀವತಾ ಭೂಮಾವನುಭೂತಂ ಜ್ವರಾದಿಕಮ್ |

ಭವರೋಗೇಣ ಗ್ರಸ್ತಸ್ಯ ಕಿನ್ತ್ವಿದಂ ಜ್ವರಪೀಡನಮ್ || 16-55 ||

ಹೇ ಪುತ್ರ! (ವಿಪ್ರ!) ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನ ಪುತ್ರನು ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ (ಆತನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಇಲ್ಲ) ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಋಜುತ್ವೇನ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಶುಭ ಫಲವನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಅವನ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುಣ್ಯವೂ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ) ಅವನು ತನಗಿಷ್ಟವಾದ ಕಥಾಲಾಪದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನು. ನನ್ನ ಋಜುತ್ವಾದಿ ಸ್ಥಾಪನಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಹೀನನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾನೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವೇನ ಅವತರಿಸಿದಾಗ (ಜನಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ) ಜ್ವರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆನು. ಭವರೋಗದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಜ್ವರ ಪೀಡನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದೇನು? (ಅಂದರೆ ಜ್ವರಪೀಡೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವ).

ಇದಾನೀಮೌಷಧಂ ಮಾ ಸೇವಸ್ವ ತ್ವಂ ವೃದ್ಧವಿಪ್ರಕ!

ಶಿಷ್ಯಾನ್ಯತ್ರಗತಾನ್ಯಾಶು ಜ್ವರಾಣಿ ನ ಜರನ್ತಿ ತೇ||16-56||

ಅಪಮೃತ್ಯುಂ ಛಿನತ್ಯಾಶು ಮಮ ಪಾದೋದಕಂ ದ್ವಿಜ

ವಿಪ್ರಾಂತರಮುಖೇನೈತಚ್ಛೃಣು ಚಿತ್ರಂ ತ್ವಕೃತ್ರಿಮಮ್||16-57||

ತವ ಜ್ವರಾಣಿ ಯಾಸ್ಯಂತು ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತಮೇವ ಚ|

ನ ವದಾಮಿ ಸುದಾಮಾಗ್ಯ ಲೇಖಕೋಽಪ್ಯತ್ರ ನಾಸ್ತಿ ಮೇ||16-58||

ಹೇ ವೃದ್ಧ ವಿಪ್ರಕ! ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಡ. ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ನಿನ್ನ ಜ್ವರವು ಅನ್ಯತ್ರ (ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷಿಯ ಬಳಿಗೆ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ದುರ್ಬಲನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ದ್ವಿಜ! ನನ್ನ ಪಾದೋದಕವು ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸು) ಕೃತ್ರಿಮವಲ್ಲದ ಅದ್ಭುತವಾದ ನನ್ನ ಪಾದೋದಕದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು (ವಿಪ್ರಾಂತರ ಮುಖೇನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಮೊದಲಾದ) ಇತರರ ಮೂಲಕ ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಜ್ವರವು ಹೋಗಲಿ. (ಅನ್ಯತ್ರ) ನಿನ್ನ ಜ್ವರವು

ಹೋಗುವವರೆಗೂ ನಾನು ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಲೇಖಕನೂ (ಈಗ) ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ 57ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಪ್ರಾಂತರನು ಯಾರು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ವೃತ್ತರತ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಪಾದೋದಕ ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅದ್ಯೈವ ಸೋಽಪಿ ಶೀಘ್ರಂ ತು ಆಗಮಿಷ್ಯತಿ ಶ್ರೀಪತಿಃ|

ಅಥಾಪಿ ತವ ಚಾರೋಗ್ಯಪರ್ಯಂತಂ ನೈವ ಕಥ್ಯತೇ||16-59||

ಗವಿ ಪ್ರಸವದುಃಖೇನ ವ್ಯಥಿತಾಯಾಂ ಸ ವೈ ವೃಷಃ|

ಬಾಧತೇ ತಾಂ ತದಾ ಯಾ ಗೀರ್ನ ಮಾಂ ಸ್ಪೃಶತು ಲೌಕಿಕೇ||16-60||

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧಾಪಲಾಪಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಪ್ರಜಾಃ ಕಲೌ|

ಸ್ವಮಾತ್ಮಪ್ರಸವಾರಭ್ಯ ಪ್ರನಷ್ಟಪ್ರಾಕ್ಸುದೃಷ್ಟಯಃ||16-61||

ಇಗಲೇ ಆ ಶ್ರೀಪತಿಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ನಿನಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಉಂಟಾಗುವವರೆಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕಳು ಪ್ರಸವದುಃಖದಿಂದ ವ್ಯಥೆ ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವೃಷಭವು ಅದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನು (ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ವಿಪ್ರನಿಗೆ ರೋಗ ಬಂದರೂ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆವಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ). ಲೌಕಿಕ ಜನರ ಮಾತು ನನಗ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಜ್ಞಾನನಷ್ಟರಾಗಿ (ಜ್ವರವು ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗುವುದು, ಶ್ರೀಪತಿಯ ಆಗಮನ, ವಿಪ್ರಾಂತರ ಮುಖೇನ ಅರ್ಥಕಥನ ಇವುಗಳು) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವಾದರೂ ಕೂಡ ಅಪಲಾಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಯಾ ಪರೋಕ್ಷತಶ್ಚೋಕ್ತಂ ಪರಲೋಕಸ್ಯ ವೈಭವಮ್|

ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಹೀನಾಸ್ತೇ ಪರಿವಾದಂ ಪ್ರಕುರ್ವತೇ||16-62||

ಪರೇಷಾಂ ಚ ಶ್ರಿಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದಹ್ಯಮಾನಾ ಇವಾಗ್ನಿನಾ।
ಅಶಕ್ತಾಸ್ತಾಂ ಗತಿಂ ಗನ್ತುಂ ತತೋ ನಿನ್ದಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವತೇ॥16-63॥

ಜನಾಃ ಸುಪಾಪಿನಃ ಸರ್ವೇ ಕಲಿನಾವಿಷ್ಟಚೇತನಾಃ।
ಮನಾಂಸಿ ಪಾಪಕೃತ್ಯೇಷು ಸ್ವನಾಶಾಯ ಪ್ರಕುರ್ವತೇ॥16-64॥

ಪರಲೋಕದ ವೈಭವವು ನನ್ನಿಂದ ಪರೋಕ್ಷತಃ (ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ, ಸೂಚನಾ ರೀತಿಯಿಂದ) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಹೀನರಾದ ಆ ಮನುಷ್ಯರು ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದರೋ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.) (ಆ ಜ್ಞಾನಹೀನರು) ಇತರರ (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತತ್ವರೂಪವಾದ) ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟವರಂತೆ ಆಗಿ ಅಂತಹ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿ ಅನಂತರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಪಾಪಿಗಳಾದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾದ ಚೇತನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. (ದೈತ್ಯಾವೇಶದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.) ತಮ್ಮ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ (ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ) ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಹಂ ಪರೋಕ್ಷತಸ್ತ್ವೈವ ವಕ್ಷ್ಯೇ ನ ಹ್ಯಪರೋಕ್ಷತಃ।
ದೇವಾಃ ಪರೋಕ್ಷತಶ್ಚೈವ ವದಂತೇ ನಾಪರೋಕ್ಷತಃ॥16-65॥

ಪರೋಕ್ಷೇ ಚ ಪ್ರಿಯಾ ದೇವಾಃ (ಹ್ಯ)ತ್ವಪರೋಕ್ಷಪ್ರಿಯಾ ನರಾಃ।
ಉಭಯೇ ಚ ಪ್ರಿಯಾ ದೈತ್ಯಾ ಅಪ್ರಿಯಾ ಉಭಯೇ ಚ ಕೇ॥16-66॥

ತಸ್ಮಾತ್ಪರೋಕ್ಷನಿರ್ದೇಶೇ ಪ್ರಿಯಾಸ್ತೇ ದೇವತಾಂಶಕಾಃ।
ಅಪರೋಕ್ಷಸ್ಯ ನಿರ್ದೇಶೇ ಪ್ರಿಯಾಸ್ತೇ ನೃಶರೀರಿಣಃ॥16-67॥

ಉಭಯೇಽಪಿ ಪ್ರಿಯಾ ಯೇ ವೈ ದೈತ್ಯಾಂಶಾಸ್ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮದ್ವಚನೇ ಯೇ ಚ ಪ್ರಿಯವನ್ತಃ ಪ್ರಿಯಾ ಹಿ ಮೇ॥16-68॥

ಅಪ್ರಿಯಾ ಯೇ ಚ ಪಾಪಾಸ್ತೇ ಹ್ಯಪ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಥಾ ಮಮ|

ತಸ್ಮಾನ್ಮಮ ಪ್ರಿಯಾ ಯೇ ವೈ ಪ್ರೀತಿಂ ಕುರ್ವಂತು ಮತ್ಯತೌ||16-69||

ಅಪ್ರಿಯಂ ನೈವ ಕುರ್ವಂತು ಮತ್ಪ್ರಿಯಾಸ್ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ||16-70||

ನಾನು ಅಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೇ (ಅಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ (ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರು ದೇವತೆಗಳು. ಮನುಷ್ಯರು ಸ್ವಷ್ಟಭಾಷಾಪ್ರಿಯರು. ದೈತ್ಯರು ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಪ್ರಿಯರು. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಅಪ್ರಿಯರಾದವರು ಯಾರು? ಅಂದರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರೋಕ್ಷ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತಾಂಶಕರು. ಸ್ವಷ್ಟ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮನುಷ್ಯರು. ಎರಡು ರೀತಿ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಿಯರಾದವರು ದೈತ್ಯಾಂಶರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪ್ರೀತಿ ಉಳ್ಳವರೋ ಅವರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರು. ಯಾರಿಗೆ ನನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರು ಪಾಪಿಗಳು. ಸರ್ವಥಾ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರು ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ, ದ್ವೇಷವನ್ನು ಮಾಡದಿರಲಿ. ಅಂಥವರು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರು.

(1) ಯಾರು ನನ್ನ ಉಕ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವರು ದೇವ ಪಕ್ಷದವರು. ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರಪ ಸಂಶಯ ಪಡುವರೋ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರು. ಯಾರು ನನ್ನ ಉಕ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರು ದೈತ್ಯ ಪಕ್ಷದವರು.

(2) ಶ್ಲೋಕ 66ರಲ್ಲಿ "ಉಭಯೇ ಚ ತೇ (ಕೇ)" ಎಂದು ಎರಡು ಪಾಠವಿದೆ. "ತೇ" ಎಂದು ವೃಂ ಪಾಠ.

ಯತ್ರ ಪ್ರತೀತಾರ್ಥಬಾಧಸ್ತತ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಸಂಜ್ಞಹಃ|

ಕರ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮನುಸಂತತ್ತ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್||16-71||

ತಸ್ಮಾದುಕ್ತಾರ್ಥಬಾಧೇ ಸತ್ಯಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್|

ಕರೋತಿ ಘಟನಾಂ ತಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಂ ದತ್ವಾ ಚ ತಾದೃಶೀಮ್||16-72||

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಕಾರ್ಯಾ ಶೂಕಾಪಿ ಶಙ್ಕಾಯಾಃ ಶುಷ್ಕಬುದ್ಧಿಭಿಃ|

ಲೋಕವಾರ್ತಾಪರೈಃ ಕಾಕಬುದ್ಧಿಭಿರ್ನರಕಾಪ್ತಿಭಿಃ||16-73||

ಇಯಂ ಶಙ್ಕಾ ಚ ಸರ್ವತ್ರ ಕುತೋ ವಾ ಜಾಯತೇ ನೃಣಾಮ್|

ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಾ ಕೃತಿರಿಯಂ ಮಮ ವೇತ್ಯಜ್ಞಸಂಶಯಾತ್||16-74||

ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! (ವಿಪ್ರ!) ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧಕ ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಪರ ಅರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹಿಂದೆ (XII-57ರಲ್ಲಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಕ್ತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧಕ ಬಂದರೆ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಾನೇ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ (ಯಾರಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವು ಆಗಬೇಕೋ ಅವನಿಂದ, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ). (ಅಂದರೆ ಗುರುರಾಜರಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಸತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವ) ಆದ ಕಾರಣ (ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಶಂಕಾಲೇಶವೂ ಕೂಡಾ ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು. (ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮೂಲಶಂಕಾ ಮಾಡುವುದು ನರಕ ಪ್ರಾಪಕವು) ಶುಷ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಂದಲೂ, ಲೋಕವಾರ್ತಾಸಕ್ತರಿಂದಲೂ, ಕಾಕಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಂದಲೂ, ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವರಿಂದಲೂ ಈ ಶಂಕೆಯು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನದೋ ಅಥವಾ ನನ್ನದೋ ಎನ್ನುವ ಅಜ್ಞರ ಸಂಶಯದಿಂದ ಸರ್ವತ್ರ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ನಶ್ಯತೀತಿ ಮಾನಸಿದ್ಧಂ ವಿನಾಶಿನಃ|

ಶ್ವಾನಯೋನಿಂ ವ್ರಜತ್ಯಾಶು ಭುಕ್ತ್ವಾ ಕೀನಾಶಯಾತನಾಮ್||16-75||

ತಸ್ಮಾದ್ಜ್ಞಾನಿನೋ ಹಿತ್ವಾ ಜ್ಞಾನಿಭಿಃ ಸುಯಶಸ್ವಿಭಿಃ|

ಸನ್ಮಾನಂ ಮಮ ಚಾಮುತ್ರ ಧಿಯತಾಂ ಮನಸಿ ಸ್ಫುಟಮ್||16-76||

ಮನ್ತಶಙ್ಕಾಮದಾನ್ಧಾನಾಮೇವಂ ಸ್ಯಾನ್ನತು ಜ್ಞಾನಿನಾಮ್ |

ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶನೇ ನಷ್ಟಾಜ್ಞಾನಾನ್ತಮಸಶ್ಚ ತೇ || 16-77 ||

ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಸದಾ ಪೂಜ್ಯಃ ಪೂಜ್ಯತ್ವಾತ್ಪೂಜ್ಯತಮಃ ಸ್ಮೃತಃ |

ನೈವಾಜ್ಞಾನೀ ಮಾನಬಾಹ್ಯಃ ಕೀನಾಶವಶಗಃ ಸದಾ || 16-78 ||

ಅಜ್ಞಾನೀನಾಂ ಪ್ರಸಂಕ್ಷೋಽಯಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸುಖೇಪ್ಪುಭಿಃ |

ಶ್ವಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಮತ್ವಾ ಪಾಪಿನಂ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ || 16-79 ||

"ಸಂಶಯವುಳ್ಳವನು ನಾಶವಾಗುವನು" ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದ ನಾಶ ಉಳ್ಳವನು ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಅನಂತರ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಯಿಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ(ದ) ಉತ್ತಮ ಯಶಃ ಸಂಪಾದಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರಿಂದ, ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಅಂದರಂ ಯಮಲೋಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯಮಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸನ್ಮಾನವು (ಪೂಜೆಯು) ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿ. ಮಂದಶಂಕೆಯು ಮದಾಂಧರಿಗೇ ಇರಲಿ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆ ಶಂಕೆಯು ಬೇಡ. (ಮದಾಂಧರು) ವಿಚಾರಜನಿತ ನಿರ್ಣಯ ಜ್ಞಾನನಷ್ಟರಾಗಿ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ (ನಿರ್ಣೀತ ಋಜುತ್ವ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಪಾಸನಾಶೀಲರಾದ್ದರಿಂದ) ಆ ಜಾನಿಯು ಸದಾ ಪೂಜ್ಯನು. ಪೂಜ್ಯರೊಳಗೆ ಪೂಜ್ಯತಮನು. ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಪೂಜ್ಯನಲ್ಲ (ನಿಂದ್ಯನೂ ಆಗಿರುವನು). ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ಅವನು (ಮರಣಾನಂತರ) ಯಮದೇವರ ವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಸುಖವನ್ನು (ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು) ಇಚ್ಛಿಸುವವರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನೇಹವು ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು. (ಸಂಶಯಯುಕ್ತ) ಶ್ವಾನ ಸದೃಶ ಪಾಪಿಯು ಮಹಾತ್ಮರುಗಳಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

(1) ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಗೌಣಿಮವಾತ್ಯಜತ್....." (90) ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ. ವಿಪ್ರಾಂತರ ಮುಖಾಂತರ ಕೇಳು ಎಂದು XIV-57ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಮುಖಾಂತರ ಅದು ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

5.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/80-90)

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಮಮ ಕೃತಿಂ ಚ ಸತಾಂ ಸಭಾಸು

ನಿಃಶಂಕಾ ಏವ ವದ ಸಾದರಮತ್ರ ನಿತ್ಯಂ |

ತ್ವಂ ನಃ ಪ್ರಿಯೇ ಪ್ರಥಮತಃ ಪ್ರಥಿತಾಂ ಚ ಕೃತ್ವಾ

ಮತ್ತೀತಿಮೇವ ಕೃತವಾನಸಿ ವಾಚಕೇಶ || 16-80 ||

ಯಸ್ಯ ದೇವಾ ನ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಮುನಯಶ್ಚ ತಪೋಧನಾಃ |

ಗುರುಃಸರ್ವಾರ್ಥದಶ್ಚೈವ ಸ ಹರಿಃ ಸಾಗರಾಲಯಃ || 16-81 ||

ಅಸ್ಮದ್ವೃಂದಾವನಂ ತಸ್ಮೈ ಭಸ್ಮನಾಚ್ಛಾದಿತಾಗ್ನಿವತ್ |

ಸ್ವಸ್ತಿನ್ನನ್ತರ್ಗತಂ ನೈವ ಸ್ವಾಮಿನಂ ಸ್ಮಾರಯತ್ಯಹೋ || 16-82 ||

ಶಿಲಾಮಾತ್ರಮಯಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕಲಾಭಿಶ್ಚ ಸಮನ್ವಿತಮ್ |

ಫಲಾನಿ ಪ್ರತಿದದ್ಯಾನ್ಯೈ ಮಲಾನಿ ಪ್ರಹರಿಷ್ಯತಿ || 16-83 ||

ಇತಿ ನ ಸ್ಮಾರಯತ್ಯೇತಚ್ಛಾರದಾದ್ರೋಹಿಣಶ್ಚ ಮೇ |

ಚೋರವೃತ್ತ್ಯಾ ಜೀವತೋ ವೈ ನರಕಾನನುಗಚ್ಛತಃ || 16-84 ||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಹೇ ವಾಚಕೇಶ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಜ್ಜನರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರಥಮತಃ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು (ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು) ಸಂಪಾದಿಸಿರುವಿ. ಯಾವ ಪುರುಷನಿಗೆ ದೇವತಗಳು, ಮುನಿಗಳು, ತಪೋಧನರು, ಗುರುವು ಮತ್ತು ಸರ್ವಾರ್ಥವನ್ನೀಯುವ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಂದಿರವಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನವು ಬೂದಿಯಿಂದ

ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ (ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವು) ತನ್ನ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿನ (ಹಯವದನಾದಿ) ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ಶಿಲಾಮಯವಾದ ಕಟ್ಟಡ (ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ). ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಮರಣೆಯು ಯಾರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ನನ್ನ ವಾಗ್ವಿರೋಧಿಗಳು (ಅಂದರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಹೀನರು) ಚೋರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಅವರಿಗೆ (ನನ್ನ ಈ ವೃನ್ದಾವನವು ತನ್ನ ಅಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ).

ಅಯಂ ತು ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಃ ಕರ್ಮನೀ ಮಮ ಮನ್ದಿರೇ|

ಮನ್ದಾರಾದ್ರಿನಿಭೇ ವೃನ್ದಾವನೇ ಸಮ್ಭೂಜ್ಯ ಮಾಂ ಸದಾ||16-85||

ಭೀಮಂ ಹನುಮಂತಮನಂತಲೋಕಾಚಾರ್ಯಂ ಜಗದ್ಗುರುಮ್|

ಆಗಂತಾ ಮತ್ಸಮೀಪಂ ತು ಭುಕ್ತಾ ಯುಷ್ಯಂಶ್ಚ ಶೇಷಿತಮ್||16-86||

ಮಮಾವಸಾನೇ ನಾಹಂ ತು ವಸಾಮೀತ್ಯತಿದುಃಖಿತಃ|

ಸುವಾಸಿನೀ ಪತಿಂ ಯದ್ವದ್ವಾಸುದೇವಾಭಿಧೋ ಮುನಿಃ||16-87||

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಂ ತು ಕೃತ್ವಾ ಚ ಸಾರ್ಥೀಕೃತ್ಯ ಕಲೇವರಮ್|

ಮಾಮವೇಕ್ಷ್ಯೇತ್ಯಾಶಯಾ ತು ಸ ಚಾಯಾತಃ ಶುಚಾರ್ಥಿತಃ||16-88||

ಈ "ವಾಸುದೇವ" ಎಂಬ ಯತಿಗಳು, ಮಂದರ ಪರ್ವತ ಸದೃಶವಾದ ನನ್ನ ಮಂದಿರವಾದ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾದ ಭೀಮನನ್ನೂ, ಹನುಮಂತನನ್ನೂ, ಅನಂತಲೋಕಾಚಾರ್ಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನೂ, ನನ್ನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ, ಉಳಿದ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸಿ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ನನ್ನ ಭಕ್ತನು, ನಾನು ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಗೋಚರನಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ತಾನು ಸಹ ಜೀವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅತಿ ದುಃಖಿತನಾದನು. ಸುಮಂಗಲಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು

ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಜೀವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಆತನೊಡನೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದೂ ಹೇಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾಳೋ ಹಾಗೆ ಈ ವಾಸುದೇವ ನಾಮಕ ಮುನಿಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶರೀರವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ದರ್ಶನೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದರು. ಶುಚಾದಿಃ ಎಂಬ ಪದವು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ.

ದೈವಾದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಸ್ಥಸ್ಯ ಮಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ ವೈ ಮಮ |
ಭೀಮಾದಿಸಾರ್ವಭೌಮಾನಾಂ ಕಾಮಾದಿಭಿರತನ್ವಿತಃ || 16-89 ||

ತೇನ ಪುಣ್ಯೇನ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಾ ಪುಣ್ಯಾಂ ಗತಿಮವಾಪ್ಸ್ಯತಿ |
ಶಾಣಾವಲೀಢಮಾಣೀಕೃವತ್ಸಗೌಣೀಮವಾತ್ಯಜತ್ || 16-90 ||

ಪರದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ (ನಾನು ವೃನ್ದಾವನ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಭೀಮಾದಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರುಗಳ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದ ಮಾಣೀಕೃದಂತೆ (ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತನಾಗಿ) ಕಾಮಾದಿಗಳಿಂದ ಬಳಲದೆ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಪುಣ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

(1) ತನ್ನ ಕೃತಿದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ ಇತರ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ತನ್ನ ಅಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ವೃದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶೂತ್ರಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) 'ಅಚಿನ್ತ್ಯಾದ್ಭುತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.....' ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ 'ವೈಭವಂ ನ ಪರಾಹತಂ' (93)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

6. ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/91-93)

ಅಚಿನ್ತ್ಯಾದ್ಭುತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಹಂ ಹಯಮುಖಂ ಭಜೇ |
ಮಹಿಮಾ ತಸ್ಯ ಕೇನೇಹ ವರ್ಣಿತುಂ ಶಕ್ಯತೇ ವಿನಾ || 16-91 ||

ತಾದೃಶಂ ಹರಿಮಾರಾಧ್ಯ ಸರ್ವಾರಾಧ್ಯೇ ಮಯಿ ದ್ವಿಜ।

ಕರಾದಿಸ್ವರ್ಶನೇ ತೇನ ಕೃತೇ ಸತಿ ಚ ಮೂರ್ಧನಿ॥16-92॥

ಕಿಮಸಮ್ಮಾವಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ಚೋಕ್ತಂ ಸಮ್ಮಾವಿತಂ ತತಃ।

ಅಸಮ್ಮಾವನಯಾ ತಸ್ಮಾದ್ವೈಭವಂ ನ ಪರಾಹತಮ್॥16-93॥

ಹೇ ದ್ವಿಜ! (ವಿಪ್ರ!) ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಮಹಾತ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಹಯವದನನನ್ನು ನಾನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. (ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ) ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ! (ಅಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ) ಅಂತಹ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿತನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಕರಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲು, (ನಿನಗೆ) ಯಾವುದೂ ಅಸಂಭಾವಿತವಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದು ಸಂಭಾವಿತವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಬಹು ಗ್ರಂಥಧಾರಣ, ವಚನಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಬರುತ್ತವೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅಸಂಭಾವಿತವು' ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ವೈಭವಗಳು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಅಸಂಭಾವನಯಾ:- ಈ ಮೂಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆಂದರೆ, ಮಣ್ಣು ಮಾತನಾಡಿತು ಎನ್ನುವಷ್ಟೇ ಅಸಂಭಾವಿತವು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಶಂಕೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

(2) ಅಕುಶಲನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕರಸ್ವರ್ಶದಿಂದ ಬಹುಗ್ರಂಥಧಾರಣ, ವಚನಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗುವವೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) "ಹಸಪಾಪ ಪುರುಷಾಃ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ "ಜಿಹ್ವಾಗತಂ....." (100) ವರೆಗೆ ಬಹುಪುರುಷಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

7.ಬಹುಪುರುಷಶ್ರೋತೃಕಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/94-100)

ಹೇಽಪಾಪ ಪುರುಷಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾರಿಷಂ ಮಾಂ ವಿಜಾನಥ।

ಸೌರೇರ್ವಿಷಾದಿತಾ ಯೂಯಂ ಪೌರುಷೇಣ ಭವಿಷ್ಯಥ॥16- 94॥

ಏಕೋ ವಾ ವಕ್ತಿ ಚೇತ್ ಶ್ಲೋಕಂ ತ್ವೇಕಂ ಮತ್ಸಮ್ಮತಾರ್ಥಕಮ್।

ತರ್ಹ್ಯಯಂ ಪುತ್ರ ತದ್ಗೇಹೇ ಜಲಾದ್ಯಾಹರಣಂ ಚರೇತ್॥95॥

ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ ಶ್ಲೋಕಸಹಸ್ರಂ ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ |

ವಕ್ತ್ರೇಯಂ ವಾಕ್ಸಹಾಯೇನ ಮಮೇಹ ಪ್ರಹರಾಮಿ ತತ್ ||16-96||

ಹೇ ಪಾಪ ರಹಿತವಾದ ಪುರುಷರುಗಳಿರಾ! ನನ್ನನ್ನು ಉತ್ತಮನೆಂದು (ಜೀವೋತ್ತಮನೆಂದು) ತಿಳಿಯಿರಿ. (ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೆ) ನೀವುಗಳು ಯಮನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ವಿಷಪೀಡಿತರಾಗುವಿರಿ. (ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಿರಿ) ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ನನಗೆ ಸಮ್ಮತಾರ್ಥವಾದ (ಇಂತಹ) ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು (ರಚಿಸಿ) ಹೇಳಿದರೆ, ಈ ವಿಪ್ರನು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೊತ್ತು ಸೇವ ಮಾಡುವನು (ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಶ್ಲೋಕ ಕರ್ತೃವು ಗುರುರಾಜರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಪ್ರನು ಆಗ ಅವನ ಆಳಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವ) ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಪ್ರನು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಹಾಗೆಯೇ) ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು (ಸ್ವಪ್ನಾನಂತರ [ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು] ಕೆಲವನ್ನು) ಅಪಹರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ, ಅವನ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರರಿಗೆ ಅಂತಹ ಶ್ಲೋಕಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನೇ ಅಧಿಕೃತನು ಎಂದು ಭಾವ).

ಒಂದೊಂದು ನನ್ನ ಶ್ಲೋಕವೂ ಶೋಕನಾಶಕ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥಾ ಶ್ಲೋಕವು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವನೂ ನಿರ್ದುಃಖನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. (ಹಾಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಅಂಥಾ ಶ್ಲೋಕ ಮಾಡಲು ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ) ಶೋಕ ನಾಶ ಮಾಡಿ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನೀಯುವುದೇ ನನ್ನ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಕೇವಲ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೋತೃ ಜನರಿಗೂ, ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಇದು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಯಾವ ಇತರರೂ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿ ವೇದತುಲ್ಯತ್ವವನ್ನು ಆ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಾರರು. ವಿಪ್ರನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರನು. ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಶ್ಲೋಕ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಆಹಮಪ್ಯತ್ರ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಯಃ ಕಶ್ಚನಾಧಮಃ |

ವದನ್ನಿತಿ ವದೇದ್ವಿಪ್ರ ಸದೃಶಸ್ತು ಭವೇದಿಹ ||16-97||

ಕೃತ್ರಿಮಶ್ಲೋಕಕರ್ತಾ ಯೋ ಹ್ಯಸೂಯಾಸುಪರೋ ನರಃ|

ಮರಿಷ್ಯತ್ಯಮರೈಃ ಶಪ್ತೋ ನಿರಯೇ ಸ ಚರಿಷ್ಯತಿ||16-98||

ತಸ್ಮಾತ್ಕುವಾದೋ ದುರ್ವಾದಿನ್ ನ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತ ಯಾಧುನಾ|

ಯದಾ ವಿಧಿಭಲಂ ಜೀರ್ಣಂ ತದಾ ಕರ್ತವ್ಯ ಏವತೇ||16-99||

ತಸ್ಮಾದತ್ಯದ್ಭುತಾರ್ಥಾನಾಂ ಶ್ಲೋಕಾನಾಂ ತು ಪ್ರವರ್ತಕಮ್|

ಕರೋಮಿ ಶಾರದಾಸನ್ನಿಧಾನಂ ಜಿಹ್ವಾಗತಂ ತ್ವಹೋ||16-100||

"ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ನಾನು ಕೂಡಾ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಪ್ರನ ಸದೃಶನಾಗುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಅಧಮನಾದವನು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ಅಸೂಯಪರನಾದ ಕೃತ್ರಿಮಶ್ಲೋಕಕರ್ತನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಶಪ್ತನಾಗಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ದುರ್ವಾದಿನ್! ಈಗ ನಿನ್ನಿಂದ ಕುವಾದವು ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು (ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹಿತರಾದವರು ಹೇಳಲಿ) ಯಾವಾಗ ವಿಧಿ ಬಲವು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದೂ ಆಗ ಅದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. (ಅಂದರೆ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ) ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯದ್ಭುತಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

(1) ಸರ್ವಸಜ್ಜನರಿಂದಲೂ, ವಿಪ್ರದ್ರೋಹಿಗಳಿಗಾಗುವ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಗುರುರಾಜರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಹು ಪುರುಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಹೇ ವೃದ್ಧ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ಕೃತಿಖ್ಯಾಪನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಾಧನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

8.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (16/101-107)

ಹೇ ವೃದ್ಧ ವಿದುಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತಪೂರುಷಮ್|

ವಿಧಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಮುಣ್ಣವದ್ವಿಧವಾದಿಃ||16-101||

ವಿಧವಾದರ್ಶನಾದ್ವೀತಸ್ತಥೈಕ ದ್ವಿಜದರ್ಶನಾತ್ |

ಧವಳಾಸ್ನಾನಮಪ್ಯಸ್ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಸುದರ್ಶನೇ || 16-102 ||

ತ್ಯಕ್ತವಾನ್ ವಿತ್ತಲಾಭಾರ್ಥಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಾಣ್ಡಿತ್ಯಮಪ್ಯಹೋ |

ಅತ್ಯಂತಂ ಮಾನಿತೋ ನಾಸೀತ್ ಕುಜನೈರ್ಹಾಸ್ಯತಾಂ ಗತಃ || 16-103 ||

ತ್ರಿಲಕ್ಷಗಣಿತಂ ಕೃತ್ವಾ ದಕ್ಷವನ್ಮತ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್ |

ಆಶುಶುಕ್ಷಣಿವತ್ಪೂರ್ವಕರ್ಮಕಕ್ಷಂ ಕ್ಷಿಣೋತ್ಯಸೌ || 16-104 ||

ಹೇ ವೃಧ್! (ವಿಪ್ರ!) ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಬ್ಬ ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತ ಪುರುಷ(ನಿರುವನು. ಅವ)ನನ್ನು ತಿಳಿ. ಅವನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. (ಅವನ ತಲೆ ಬೋಳಾಗಿ) ಯತಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. (ಆದರೆ ಯತಿಯಲ್ಲ) ವಿಧವಾ ಪೀಡಿತನು (ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ) ವಿಧವೆಯ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಒಂಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಭೀತನಾಗಿ, ಧವಳಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ದ್ರವ್ಯಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದನು. (ಅದರಿಂದ) ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಕುಜನರಿಂದ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟನು. ಸಮರ್ಥನಂತೆ ಅವನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ನನ್ನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪೂರ್ವಕೃತ ಪಾಪಕರ್ಮಸಮೂಹವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವನು.

ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ವಿಧವಾದರ್ಶನವಾಗಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ದೋಷ ವಿಶೇಷ ಸಂದೇಹದಿಂದ, ಅವಳ ಮುಂದೆ ಭಗವತ್ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಖಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನಾದನು. (ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಧವಾದರ್ಶನಃ=ವಿಧವೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಅಪಶಕುನವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಧವಳಗಂಗಾ ಸ್ನಾನವನ್ನಾಗಲೀ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ).

ತತ್ಪಾಣ್ಡಿತ್ಯಭಯಾದೇವ ಹೃದಿ ಕಮ್ಪಿತವಾದಿನಃ |

ದಿಕ್ಷು ಧಾವಂತಿ ತೇ ಶುಷ್ಕವದನಾಃ ಕದನಂ ವಿನಾ || 16-105 ||

ರಾಜಾನೋ ನೈವ ಜಾನಂತಿ ಮಾನಂ ತಸ್ಯ ನ ಚಕ್ರೀರೇ।
ಮಮ ನಂದನಪಾಣ್ಡಿತ್ಯಾನಂತರಂ ಸ ತು ಪಣ್ಡಿತಃ॥16-106॥

ಮಮ ನಂದನ ವೈದುಷ್ಯಂ ತದ್ವೈದುಷ್ಯಂ ತಥೈವ ಚ।
ಭವಿಷ್ಯತ್ ಜ್ಞಾನಿನಾ ಪೋಷ್ಯಂ ಮಯಾ ಸತ್ಸು ನ ಸಂಶಯಃ॥16-107॥

(ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆದ) ಅವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಭಯದಿಂದಲೇ ಹೃದಯಕಂಪಿತರಾದ ವಾದಿಗಳು (ದುವಾದಿಗಳು) ಅವನೊಡನೆ ಕದನ ಮಾಡದೆ, ಶುಷ್ಕವದನರಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದರು. (ಲೌಕಿಕ) ರಾಜರಿಗೆ ಅವನಿಗೆ (ಬಂದಿರುವ) ಪಾಂಡಿತ್ಯ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ನಂತರ ಅವನೇ ಪಂಡಿತನು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ವಿದ್ವತ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಅವನ ವಿದ್ಯತ್ತು ಇದೆ. ನನ್ನಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವ (ಅವನನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿ), ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಆಪ್ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ, ವಿಪ್ರನಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ದ್ರಾಃ॥16-108॥

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ।
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ॥16-109॥

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್।
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್॥16-110॥

ಯಚ್ಚೈಣ್ಣತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥16-111॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥ ಕರಸಂಜ್ಞಾತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ॥16-

111॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು॥

॥ ಅಥ ಸಪ್ತದಶೋಧ್ಯಾಯಃ ॥ 17-116॥

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸರ್ವಭಕ್ತರಿಗೂ ಅಭಕ್ತರಿಗೂ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಅಯಂ ವಿಪ್ರಃ
ಸುಪ್ರಶಸ್ತಂ ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ ".....ನಿಗ್ರಾಹ್ಯಾ ನ ವದಂತಿಯೇ" (18)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ
ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣವೆಂದಾಗಲೀ, ಭೂಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವೆಂದಾಗಲೀ
ಶ್ರೀಪತಿ ಶ್ರತ್ಯ ಪ್ರಕರಣವೆಂದಾಗಲೀ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾತ್ಯ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವೆಂದಾಗಲೀ ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

1.ಶೇಷಭೂಷಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ ॥ ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/1-18)

ಹರಿಃ ಓಂ ॥ ಅಯಂ ವಿಪ್ರಃ ಸುಪ್ರಶಸ್ತಂ ಮಮ ಪಾದಾಬ್ಜಮುತ್ತಮಮ್ |

ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ವಪ್ನಕಾಲೇ ತು ನಿತ್ಯಂ ನಿರ್ಮಲಚೇತನಃ॥17-1॥

ಸ ತೇನ ಲಬ್ಧಾತಿಶಯಃ ಶೇಷಶಾಯಿಪ್ರಿಯೇ ಮಯಿ |

ಮನ ಆವೇಶ್ಯ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಚ ಮೃತಸ್ತತ್ಪುಣ್ಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್॥17-2॥

ತಸ್ಮಾದ್ ವಿಪ್ರಃ ಪ್ರಶಸ್ತೋಽಯಂ ಪ್ರಮೃಷ್ಟಜ್ಞಾನವಾನ್ಮಮ |

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಯತ್ರ ದಾತವ್ಯಂ ತದಸ್ಮೈ ಸಮೃದೀಯತಾಮ್॥17-3॥

ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ವಿಪ್ರನು, ಅತಿಪ್ರಶಸ್ತವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ
ನನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಪ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆ
ದರ್ಶನದಿಂದ ಅತಿಶಯವಾದ (ಪುಣ್ಯವನ್ನು) ಪಡೆದವನಾಗುತ್ತಾನೆ.
(ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶಿವಾತ್ಮಕನಾದ ಶೇಷನು ಶಯನವಾಗಿ ಉಳು)
ಶೇಷಶಾಯಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ, (ಈ
ವಿಪ್ರನು) ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವನು ಪಡೆಯುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಪ್ರನು ಪ್ರಶಸ್ತನಾದವನು. ನನ್ನ ವಿಷಯಕ ಸ್ವಪ್ನ ಜ್ಞಾನ

ಉಳ್ಳವನು. (ಆದ ಕಾರಣ) ಸ್ವಭಾವತಃ ಅವನಿಗೆ (ಬೇಕಾದ ಅಕ್ಕಿ ಮೊದಲಾದ) ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಕೊಡಬೇಕೋ ಅವನ್ನು ಕೊಡಿ.

ಮಯೋಕ್ತಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ ಹ್ಯಯಂ ದ್ವಿಜಃ|
ಅರ್ಥಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ತು ವಾಕ್ಯಂ ತು ಕರೋತೀಹ ಕವೀಶ್ವರಃ||17-4||

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಪ್ರಕೃತಿನೈವ ಮತ್ಯ ತಿಃ ಸರ್ವಥಾ ಸುತ|
ಸತ್ಯ ತಿಶ್ಚಾಸ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಾ ತ್ವತ್ಯ ತಿಶ್ಚಾಗ್ರಪಜ್ಜಿಕಾ||17-5||

ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳು ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ವಾಕ್ಷಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರರಚಿತವಲ್ಲ, ಸರ್ವಥಾ ನನ್ನ ಕೃತಿಯೇ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ಸುತ! ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸತ್ತಾರ ಮಾಡುವುದು (ನಿನ್ನ) ಕರ್ತವ್ಯ. ನಿನ್ನ (ವಿಪ್ರಸತ್ತಾರರೂಪ) ಕಾರ್ಯವು (ಇತರರಿಗೆ) ಮೇಲ್ಬಂಕಿಗಲಿ. (ಅಂದರೆ ನೀನು ಮಾಡುವ ಸತ್ತಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಇತರರೂ ಗೌರವಿಸಲಿ ಎಂದು ಭಾವ).

ಮಮಾಶ್ರಿತಮಯಾದತ್ತಮಾಚಾರ್ಯತ್ವಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಚ|
ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯೈವ ನಾಮ್ನಾ ಸಮನುವರ್ತಿತಮ್||17-6||

ಭೋಜನಾಯಾನ್ನಮೇವಾತ್ರ ನಾಸ್ತೀತಿ ಜನತಾ ಮನಾಕ್|
ಮನುತೇ ಕಿಂ ಅನ್ನಹೀನೇನಾಚಾರ್ಯತ್ವೇನ ನನ್ನ ಚ(ನ)||17-7||

ನಾಗಾಖ್ಯಪಣಿತಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವಪ್ನೇ ಚೋಕ್ತಂ ಮಯಾ ಸುತ|
ತೇನಾಪಿ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಕೃತಂ ಮೃಷಾವಾಕ್ಯಪರೋಽಭವತ್||17-8||

(ಈ ವಿಪ್ರನು) ನನ್ನ ಆಶ್ರಿತನು, ನನ್ನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ 'ಆಚಾರ್ಯತ್ವ'ವನ್ನು (ಅಂದರೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು) ಪಡೆದು, ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಅನ್ನವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು (ವಿಪ್ರನ ಸಂಬಂಧಿ) ಜನರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನರಹಿತ ಆಚಾರ್ಯತ್ವದಿಂದ ಸುಖವೇನು? (ಅಂದರೆ

ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಸುತ! ನನ್ನಿಂದ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವನಿಂದಲೂ ಏನೂ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದವನಾದನು.

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಚಾನ್ನಮಾತ್ರಸ್ಯ ಯತ್ನಂ ಕುರು ಸುಮಾನವ|
ನೋಚೇತ್ಸಮಾಧವೀಂ ವೃತ್ತಿಂ ಕರಿಷ್ಯತ್ಯೇವ ನಾನ್ಯಥಾ||17-9||

ಅಹಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಸೌಚಿತ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಮನ್ಮತಮ್(ತೇ)|
ಸೌಚಿತ್ಯಂ ಕುರು ಕಲ್ಯಾಣ ಗುರೋರ್ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಗೌರವಾತ್||17-10||

ಹೇ ನನ್ನನ ತ್ವಂ ಮಮ ನನ್ನನೇ ವನೇ
ವೃನ್ದಾವನೇ ಕನ್ನ ಫಲಾಶ ಮನ್ನಿರೇ|
ಸುನನ್ನ ನನ್ನಾದಿಭಿರಿನ್ನಿರಾಪತಿಃ
ಸ್ವಾನನ್ನದೋ ಯದ್ವದಿಹಾಽಭವಪ್ರಿಯಃ||17-11||

ಹೇ ಸುಮಾನವ! (ಶೇಷ!) ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಅನ್ನ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. (ನೀನು ಅನ್ನವನ್ನು) ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, (ವಿಪ್ರನು) ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ (ಮಾರ್ಗ)ವಿಲ್ಲ. ನಾನು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ನನ್ನ ಮನಃಸಂಕಲ್ಪ. ಹೇ ಕಲ್ಯಾಣ! (ನಿನಗೆ) ಗುರುವಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಗೌರವದಿಂದ (ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯು ಉಲ್ಲಂಘನೀಯವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡು. ಹೇ ನಂದನ! ವಿರಿಂಚನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ (ಅಥವಾ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ) ಸ್ವತಃ ಆನಂದವನ್ನೀಯುವ, ಸುನಂದ ನಂದಾದಿ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾದ ಇಂದಿರಾಪತಿಯು ಮುನಿಯ ಮಂದಿರವಾದ ಈ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ (ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು). (ಆದ್ದರಿಂದ) ನೀನು (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡು). (ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ).

ತವೇಹ ಕೋ ವಾ ಗಣಯೇದ್ಗುಣೌಘಾನ್
 ವಿನಾ ತು ಮಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಸುನಾಮಧೇಯಃ।
 ಯಥಾ ಸುರೇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಕರೀನ್ದ್ರಗಸ್ಯ
 ಗರ್ವೋಽಪಿ ಸರ್ವಾಪಹರಂ ಸುತೇಹ||17-12||

ಔದಾರ್ಯ ಶಸ್ತ್ರೇಣ ವಿದಾರ್ಯ ವಿಪ್ರದಾರಿದ್ರ್ಯ ವೃಕ್ಷಂ ಕರದೈರಿಹ ತ್ವಮ್।
 ಧರಾಸುರಾದ್ಯೈಃ ಪರಮಾದರೇಣ ತ್ವಾರಾಧಿತಃ ಸನ್ ಧರಣೀಂ ವೃಣೀಶ್ಚ||17-13||

ಹೇ ಸುನಾಮಧೇಯ! (ಹೇ ಶೇಷ!) ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಯಾರು ಅಳೆಯುತ್ತಾರೆ! ನನ್ನ ನಿನಾ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯವಾದ ಔದಾರ್ಯವುಳ್ಳವನು ನೀನು) ಹೇಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಐರಾವತವು ಗರ್ವದಿಂದ ಸರ್ವ (ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ) ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಹೇ ಸುತ! (ನಿನ) ಔದಾರ್ಯವೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ವಿಪ್ರನ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೆಂಬ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸೀಳಿ ನನಗೆ ಕರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪರಮಾದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀನು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸು.

12ನೇ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು:- ಹೇ ಶೇಷ! ಸುನಾಮಧೇಯ! ಹೇಗೆ ಐರಾವತದ ಮೇಲಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರನ ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ನನ್ನ ವಿನಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ ಗುಣಗಣನ ಮಾಡುವವರು ನನ್ನ ವಿನಾ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. (ನೀನೂ ಸಹ ಅಂತಹ ಔದಾರ್ಯವುಳ್ಳವನು) ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಪೂರ್ವೇಣ ಅನ್ವಯ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಗರ್ವವು (ಅಹಂಕಾರವು) ನಿಂದಿತವಾದುದು. ಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯಂತೆ, ದರಿದ್ರ ವಿಪ್ರನ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬ ಅಹಂಕಾರವು ಸರ್ವಾಪಹರಃ =ಸರ್ವಪುಣ್ಯನಾಶಕವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ವಿಪ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡು ಎಂದು ಪೂರ್ವೇಣ ಅನ್ವಯವು. 13ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ತಥಾ' ಶಬ್ದವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, 12ನೇ ಶ್ಲೋಕದ 'ಯಥಾ' ಪದಕ್ಕೆ 'ಎರಡು ವಿಧ' ಅನ್ವಯವು ಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಿತಾ ಪುತ್ರ ಸ್ತುತಿಂ ಕುರ್ಯಾದ್ಭರ್ತಾ ಭಾರ್ಯಾಸ್ತುತಿಂ ಗುರುಃ।

ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಸಂಸ್ತುತಿಂ ಕುರ್ಯತ್ಸ್ವಾಮೀ ಭೃತ್ಯಸ್ತುತಿಂ ತಥಾ||17-14||

ತದಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾದಾಯ ಪರಮಾರ್ಥತಃ|

ಕುರ್ಯಾತ್ ಸ್ತುತಿಂ ನ ದೋಷಾಯ ನ ತು ದೇಹಾಭಿಮಾನಿನಃ||17-15||

ತಸ್ಮಾನ್ನನ್ನನ ತೇ ಚಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಕನ್ನಿನಾ ಮಯಾ|

ಕ್ರಿಯತೇ ಗಣವ್ಯನೇನ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಯಥಾ||17-16||

ತಂದೆಯು ಪುತ್ರನ ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡಲಿ, ಪತಿಯು (ಸಾಧ್ವಿಯಾದ) ತನ್ನ ಪತಿಯ ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡಲಿ. ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನ (ಗುಣಗಳನ್ನು) ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡಲಿ. ಯಜಮಾನನು (ನಿಷ್ಠನಾದ) ಸೇವಕನ(ಗುಣಗಳನ್ನು) ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡಲಿ. (ಆದರೆ) ದೇಹಾಭಿಮಾನಿ(ಯಾದ ಜೀವನ) ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡಬಾರದು. (ಜೀವನ) ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದು ದೋಷಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ನಂದನ! (ಶೇಷ!) ಯತಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ, ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಗುಣ ಸಮೂಹಗಳ (ವ್ಯಕ್ತಿಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ) ಸ್ತೋತ್ರವು, ಹೇಗೆ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಗುಣವೃಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೋ) ಹಾಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ (ಸ್ತೋತ್ರಮರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗುಣ ಶ್ಲಾಘನೆಯಿಂದ, ಶಾಫಿತನಾದವನ ಪುಣ್ಯ ಹರಣವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.)

"ಗುರುಣಾ ಶ್ಲಾಘಿತಃ ಶಿಷ್ಯ ಪರಾಂ ಕೀರ್ತಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್" ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಇವೆ. ಶಾಫ್ಯನಾದವನು ಅವರನಾದಾಗ್ಯೂ ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಶಂಸನಾರೂಪವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರವು ಪ್ರವೃತ್ತವಾದರೆ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದವನಿಗೂ ದೋಷ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹಾಭಿಮಾನಿ ಜೀವ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಯಿ ಜೀವತಿ ಯಚ್ಚೋಕ್ತಂ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಂ ಸುತ|

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ತದನುಸಂಸ್ಥತ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್||17-17||

ತತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮೇವಾತ್ರ ತನ್ನಾಮಾಪಿ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ತು।

ಮಯಾ ದತ್ತಂ ತ್ವಯಾ ತಸ್ಮಾನ್ನಿಗ್ರಾಹ್ಯಾ ನ ವದಂತಿ ಯೇ॥17-18॥

ಹೇ ಸುತ! ಬುದ್ಧಿಮನ್! (ಶೇಷ!) ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಅದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರು ನನ್ನಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು (ವಿಪ್ರನನ್ನು ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ನನ್ನಿಂದ ನಿಗ್ರಾಹ್ಯರು.

(1) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಹೇ ವಿಪ್ರ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "..... ನ ವಕ್ಷೇ ಮಾನವೋತ್ತಮ" (21 1/2)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

2.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/19-21)

ಹೇ ವಿಪ್ರಾದ್ಯಾಶನಂ ನಾಸ್ತಿ ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಕಲತ್ರಕೈಃ।

ಕಥಂ ಕರೋಷಿ ಚಾನ್ನಾರ್ಥಂ ಕುರು ವೃತ್ತಿಂ ಚ ಮಾಧವೀಮ್॥17-19॥

ಪ್ರತಾಪತ್ರಯಮಧ್ಯೇ ತು ಹ್ಯೇಕಂ ವಾಪ್ಯಸ್ಮದೀಯಕಾಃ।

ನ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರವಕ್ತ್ರೇ ತವ ನ ಸಂಶಯಃ॥17-20॥

ಅಗನ್ತಾಗ್ನುಕಾಮಸ್ತ್ವಂ ಘೋಷಪರ್ಯಂತಮೇವ ಚ।

ಅಶಕ್ತಃ ಸನ್ ಕಥಂ ಪುತ್ರ ಪೋಷಣಂ ತು ಭವೇದಿಹ॥17-21॥

ತವಾನ್ನಸಿದ್ಧಿಪರ್ಯಂತಂ ನ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಮಾನವೋತ್ತಮ।

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಈ ಆಖ್ಯಾನ ಉಪದೇಶ ಯೋಗ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರರಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ನಿನಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ. ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ! (ಅಂದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿ!) ಯಾಚನಾ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. (ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡಾ ನೀನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ XVII-4ರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ

ಜ್ಞಾನರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ (ಪ್ರಸಿದ್ಧ) ಅನ್ನ ಮತ್ತು (ಅರ್ಥಜ್ಞಾನ) ಎರಡೂ ಇಲ್ಲವಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪಾದಕೃತ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗುತ್ತಿ. ಆಗ ಕೂಡಾ ನಿನಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಮಾಸಾಶನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವಚನಶೀಲನಾದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮವರಿಂದ (ಮರದ ಕುತ್ತಿ ತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ) ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ನೀನು (ಅಲ್ಲಿಂದ) ಹೋಗಲಿಚ್ಛಿಸಿ ಹಳ್ಳಿಯವರಗೆ ಹೋಗುವಿ. ಅಶಕ್ತನಾಗಿ ಈ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಪೋಷಣೆಯು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ (ಪುನಃ ತಿರುಗಿ) ಬರುತ್ತಿ. ಹೇ ಮಾನವೋತ್ತಮ! ನಿನಗೆ ಅನ್ನ ಸಿಗುವ ಪರ್ಯಂತವೂ ನಾನು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಪ್ರತಾಪತ್ರಯವಂದರೆ ಮರದ ಖರ್ಚಿನ ಮೂರು ಬಗೆಗಳು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದೈನಂದಿನ ಭಿಕ್ಷೆ ಖರ್ಚು, ಪ್ರಯಾಣದ ಖರ್ಚು, ಅತಿಥಿಗಳಿಗಾಗುವ ಖರ್ಚು. ಈ ಮೂರರ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದಲಾದರೂ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಭಾವ. ವಿಪ್ರನೇ ಯತಿಯಾದಾಗ ರಾಜಧನವೆಂಬ ಪ್ರತಾಪ ಮರಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೇ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವೆಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(3) "ಮಾನಂ ತತ್ಯಾಜ ಮಾಧವ್ಯಾ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ವೈ ಮಮಾನ್ನದಃ" (25)ರ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

3.ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಕಃ (17/22-25)

ಮಾನಂ ತತ್ಯಾಜ ಮಾಧವ್ಯಾ ಮಾನೋ ಹಿ ಮಹತಾಂ ಧನಮ್ ||17-22||

ಮಯೋದಿತಂ ವಚಃ ಸತ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಗೇಹೇ ಚ ಪಶ್ಯ ವೈ |

ಶ್ರೀಪತೇ ಶ್ರೀಮತೋ ವಾಕ್ಯಂ ಶೃಣು ಮೇ ಗುಣಭೂಷಣ ||17-23||

ವಿಪ್ರಹಸ್ತೇ ಪ್ರತಾಪೋಽಪಿ ನಾಸ್ತಿ ತದ್ಗೇಹಗಾ ಅಪಿ |

ತಣ್ಣಲಾಶ್ಚ ನ ಸಂತೀತಿ ವಾಸುದೇವಮುನಿಂ ವದ ||17-24||

ಶ್ರೀಪತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೇ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ತು ಪ್ರಭುಃ ಪ್ರಿಯಃ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾನ್ನಯತ್ನಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ವೈ ಮಮಾನ್ನದಃ||17-25||

ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ! ವಿಪ್ರನು ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. (ದೊಡ್ಡವರಿಗ) ಮಾನವೇ ದೊಡ್ಡ ಸಂಪತ್ತು. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತು ಸತ್ಯ. ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡು. ಹೇ ಗುಣಭೂಷಣ! ದೊಡ್ಡವನಾದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. "ವಿಪ್ರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಸಾಶನದ ಹಣವಿಲ್ಲ; ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯೂ ಇಲ್ಲ." ಹೀಗೆಂದು ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಗೆ ಹೇಳು. ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ! ಪ್ರಿಯ ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ. (ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಿ ಅನ್ನಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿರುವಿ. (ಅದರಿಂದ) ನನಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟವನಾಗಿರುವಿ.

(1) ಶ್ರೀಪತಿ ಶೋಭಾಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (2) "ವಿಪ್ರ ತ್ವಂ ಮಾಸಪರ್ಯಂತಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಅತರ್ಕಾಣಾಂ....." (37)ರವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋಭಾಪ್ರಕರಣ.

4.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/26-37)

ವಿಪ್ರ ತ್ವಂ ಮಾಸಪರ್ಯಂತಂ ವಾಸುದೇವಾಭಿಧಂ ಮುನಿಮ್|

ಸ್ಮರನ್ ಭುಜ್ಞ ಕರಂ ತಸ್ಮೈ ದಾತುಂ ತವ ನ ವಿದ್ಯತೇ||17-26||

ಮಮ ನಂದನಧರ್ಮೇಣ ಚಾನ್ನಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಸಿ|

ಪುಣ್ಯಂ ಭವೇತ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಕಲತ್ಯಃ ಸಹ ಭೋಜನಾತ್||17-27||

ತಸ್ಯಾಗಮನಪರ್ಯಂತಂ ತಾತಹೀನಸುತೋಪಮಃ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಸಿ ಸದಾಗಣ್ಯಂ ಗುಣಂ ಮಾಂ ಸ್ಮರ ರಕ್ಷಕಮ್||17-28||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನೀನು (ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ) ವಾಸುದೇವನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮುನಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಊಟ ಮಾಡು. ಅವನಿಗೆ (ಕ್ರಿಯರೂಪವಾದ) ಕರವನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀನು (ಒಂದು ತಿಂಗಳು) ಅನ್ನವನ್ನು ಪಡೆದವನಾದೆ. ಪುತ್ರ ಕಳತ್ರಾದಿಗಳ (ಅನುಯಾಯಿಗಳ) ಸಹಿತನಾದ ನಿನ್ನ ಭೋಜನದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪುಣ

ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಬರುವವರೆಗೂ ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಪಿತೃಹೀನ ಪುತ್ರನ ಸದೃಶನಾಗಿರುವಿ. ಅಗಣ್ಯಗುಣಯುಕ್ತನಾದ, ರಕ್ಷಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಸ್ಮರಿಸು.

ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅನಂತರ ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಯ ಉಪಕಾರವು ನಿಂತಿತು. ಶ್ರೀಪತಿಯು ನಿನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಂದು ನೋಡಿದ್ದು. ನೀನು ಅಗ ಪಿತೃಹೀನ ಪುತ್ರನಂತಿರುವಿ. ಇಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಗಣಿತಗುಣಯುಕ್ತನಾದ ರಕ್ಷಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು, ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು.

ತವೋದರೇ ವೇದನಾದಿ ವ್ಯಾಧಿನಿರ್ವಾಪಿಸ್ಯಾತಿ ಮಯಾ |

ತ್ವತ್ಪುತ್ರೀಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ರಾಪಿ ಮದಿತಶ್ಚಿತ್ರಮೇವ ತತ್ || 17-29 ||

ತಸ್ಮಾತ್ಸದಾನುಸನ್ಧಾನಮೇವಮೇವಾಸ್ತು ತೇ ಬುಧ |

ಕದಾ ಯಾಸ್ಯತಿ ಮೇ ಪುತ್ರಶ್ಚೇತಿ ಚಿಂತಾಂ ತ್ಯಜ ದ್ವಿಜ || 17-30 ||

ಸಂಸಾರಾಭೇಶ್ಚ ಯನ್ನೇತ್ಯ ಹೋತ್ಯವತ್ಕರ್ಮವಾರಿಧೇಃ |

ಕ್ಷೇತ್ರವತ್ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾಣಾಂ ನೇತ್ರಂ ಸತ್ ಜ್ಞಾನಮುಚ್ಯತೇ || 17-31 ||

(ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬಂದಿರುವ) ನಿನ್ನ ಉದರ ವೇದನಾದಿ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ನನ್ನಿಂದ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಿನ್ನ ಪುತ್ರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೂ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಅದ್ಭುತವು. (ಔಷಧವಿಲ್ಲದೇ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿದೆ) ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಬುಧ! ಹೀಗೆಯೇ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. (ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ಸ್ಮರಿಸು.) ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ಯಾವಾಗ ಬರುವನು ಎನ್ನುವ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. (ಹೀಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಪಕಾರಿಯಾದ ಕಮಲನಾಭನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದ ಅಂಬಿಗನಂತೆ, ಕರ್ಮವಾರಿಧಿಯ ಹೋತ್ಯವಿನಂತೆ, (ಅಂದರೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ತತ್ಪಲಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಋತ್ವಿಜವಿನಂತೆ) ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವ ಭೂಮಿಯಂತೆ, ಸಮೀಚೀನ ಜ್ಞಾನವು "ನೇತ್ರ" ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ತನ್ನಷ್ಟಮಾಸೀದ್ಯಷ್ಟೇ ಚ ಶಿಷ್ಟವಲ್ಲೋಕವಣ್ಣಕೇ।

ತರ್ಹಿ ಭಟ್ಟಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತೇ ದಾಷ್ಟಾಂತಿಕವಿರುದ್ಧತಾ॥17-32॥

ಇತಿ ಚೇನ್ನ ಚ ತತ್ರಾಪಿ ದೃಷ್ಟಿಶಬ್ದೇನ ಸೌಷ್ಠವಾತ್।

ವಿಠಲಜ್ಞಾನಮೇವಾಗ್ಯಂ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ॥17-33॥

ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನೇತ್ರವು ಸಭ್ಯನಂತೆ ಕಾಣುವ, ಭ್ರಷ್ಟನಾದ (ಭಟ್ಟನಂತೆ), ವಂಚಕನಾದ ಕಮಲನಾಭನಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ (XVI-3ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕುಮಾರಿಲ) ಭಟ್ಟನ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ದಾಷ್ಟಾಂತಿಕಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೇ ಅಂದರೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದೃಷ್ಟಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. (ಕುಮಾರಿಲ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಹೊರಗಡೆ ಕಣ್ಣು ಹೋಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ವೇದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಒಳಗಡೆ ನೇತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕಮಲನಾಭನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವ). (ಸಂಸಾರತಾರಕನಾದ) ವಿಠಲನ ಜ್ಞಾನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಉಭಯಾಭಿಪ್ರಾಯತಶ್ಚ ನೇತ್ರಶಬ್ದಾರ್ಥ ಉಚ್ಯತೇ।

ಉಭಯಾರ್ಥೇಽಪಿ ವಾಣ್ಯೇಕವಿಷಯೇ ವಾ ತಥೈವ ಚ॥17-34॥

ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಮಮ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಲೋಕೇ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ।

ನಿರ್ಗುಣೈಃ ಪುರುಷೈಃ ಪುರುಷವಾಕ್ಯೈರ್ನ ಶ್ರುಣು ದೂಷಣಮ್॥17-35॥

ಅತ ಏವ ಪದಂ ನೇತ್ರಂ ಗೃಹೀತಂ ನಯನಾದಿಕಮ್।

ನ ಗೃಹೀತಂ ಪದಂ ವಿದ್ವನ್ ಉಭಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಸಜ್ಞಹೇ॥17-36॥

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಕಾರ್ಯಾ ಶಙ್ಕಾ ಚ ವಜ್ಜಕಾನಾಂ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್।

ಶುನಕಾತ್ಮಮತಸ್ಥಾನಾಂ ಅತರ್ಕ್ಯಾಣಾಂ ದುರುಕ್ತಿಭಿಃ॥17-37॥

(ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ) ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದಲೂ "ನೇತ್ರ" ಶಬ್ದವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೀ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾದವರಿಂದ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯವು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.) ನಿರ್ಗುಣ ಪುರುಷರ ದೂಷಣ ರೂಪವಾದ ಕಠೋರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ಹೇ ವಿಧ್ವನ್! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉಭಯಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ "ನೇತ್ರ" ಶಬ್ದವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. 'ನಯನಾದಿ' ಪದಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಂಚಕರಾದ, ದುರಾತ್ಮರಾದ, ನಾಯಿಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, ತರ್ಕರಹಿತರಾದವರ ದುಷ್ಟವಚನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಶಂಕಾ ಮಾಡಬಾರದು.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. ಉದರವ್ಯಾಧಿ ನಿವಾರಣ, ಶ್ರೀಪತಿಯ ಉಪಕಾರ, ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳ ದ್ವೇಷ ಇತ್ಯಾದಿ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

(2) "ಹೇ ತಮ್ಮಣ್ಣ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್" (42)ವರೆಗೆ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಶೋತೃಪ್ರಕರಣವು.

5.ವಿಪ್ರಶಿಷ್ಯತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/38-42)

ಹೇ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಶೃಣುಷ್ವಾದ್ಯ ಭಣಸ್ವ ತ್ವಂ ಗುಣಾಧಮ|

ಮದ್ವಾಣೀಂ ಶ್ಲೋಕಸುಶ್ರೋ(ಶ್ರೇ)ಣೀಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಚ ವರ್ಣಿತಾಮ್||17-38||

ನೋ ಚೇತ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿಯಾಸ್ಯನ್ನಿ ಶೀಘ್ರಂ ತು ಯಮಕಿಂಚರಾಃ|

ಮದ್ವೋಹಕರಮಾರಾದ್ಯೈ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಮಾಂ ತತಃ||17-39||

ರದನೈಲೋಹಿತಶ್ಮಶ್ರುಕರಾಲವದನೈರಪಿ|

ದಮನೈರ್ಭೀಷಯಂತಸ್ತಾಂ ದಮನೈರ್ಭ್ರಷ್ಟಮಾನಸಮ್||17-40||

ತದಾ ಮೋಚಕ ಏವಾಹಂ ಸೂಚಕೈರಿತಿ ದೋಷಿಣಮ್|

ಕೀಚಕಾದತಿದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಶೋಚಕಂ ಮಾಮಕಂ ದ್ವಿಜಮ್||17-41||

ತಸ್ಮಾನ್ಮದುಕ್ತ ಮರ್ಯಾದಾಂ ಮಾತೃಜ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜಾಧಮ|
ವೃನ್ದಾವನಗತಂ ನಿತ್ಯಂ ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್||17-42||

(ಈ ತಮ್ಮಣ್ಣನು ವಿಪ್ರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕಮಲನಾಭನ ಸ್ನೇಹಿತನು) ಹೇ ತಮ್ಮಣ್ಣ! ಹೇ ಗುಣಾಧಮ! ವಿಪ್ರನಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾದ (ಅಂದರೆ ಅವನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ) ಶ್ಲೋಕ ಸಮುದಾಯ ರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳು. (ಶೂತ್ಯಗಳಿಗೆ) ಹೇಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಯಮಕಿಂಕರರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವರು. (ಕ್ರೂರವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ, ಕೆಂಪು ಮೀಸೆ, ಭಯಂಕರವಾದ ಮುಖದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ (ಯಮ ಕಿಂಕರರು) ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬೆದರಿಸುತ್ತಾ, ಶಿಷ್ಟೋಪದ್ರವದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟಮನಸ್ಕನಾದ, ನನ್ನ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವರು. ಆಗ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಾ. ವಿಪ್ರ ದ್ವೇಷಿಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ನನ್ನವನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ದುಃಖಪಡಿಸುವ, ಕೀಚಕನಿಗಿಂತ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ದೋಷಯುಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಗ ನಾನೇ ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ದ್ವಿಜಾಧಮ! ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಗೌರವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸು.) ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಶೇಷನಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಜಿಸು.

(1) ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಣ್ಣನೆಂಬವರು ಇಬ್ಬರು. ಒಬ್ಬ ವಿಪ್ರನ ಶಿಷ್ಯ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಮಲನಾಭನ ಮಿತ್ರ, ಪಾಪಿಷ್ಠ. ಕಿಂಚಿತ್ ಭಕ್ತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬರುವ ಅಪಮೃತ್ಯು ನಿವಾರಣೆಗೆ ಭುಜಗೇಶ್ವರನಾದ ತನ್ನ ಭಜನೆ, ಕೃತಿ ಪಠನ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣಪಾಲನಾರೂಪ ನಿರರ್ಶನ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(2) ತಮ್ಮಣ್ಣ ಶೋತೃಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (3) "ಹೇ ಭೂಪ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ರಾಜ್ಯಂ ತೇ....." (52 ½)ವರೆಗೆ ಭೂಪ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

6.ಭೂಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/43-52)

ಹೇ ಭೂಪ ಭಕ್ತ ಶುಭದೇಽತ್ರ ಭವೇ ಭವೇ ಚ |
ಭಕ್ತಿಂ ಕುರು ತ್ವಮಪಿ ತೇ ಚ ಸುಸೌಭಗಾಯ ||
ವೃನ್ದಾವನೇ ಕದನಕೋವಿದ ಚೇತಿ ಪೂರ್ವಂ |
ಕೇದಾರಕಾಖ್ಯಮಪಿ ಘೋಷಮಿಹ ತ್ಯಜಸ್ವ ||17-43||

ಏವಂ ಚೇತ್ತವ ಚಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿರ್ಹಿ ಭವಿತಾ ಸದಾ |
ಸಮೃದ್ಧಿರ್ಧನಧಾನ್ಯಂ ಚ ಗಜವಾಜಿನೃಣಾಮಿಹ ||17-44||

ಹೇ ಭಕ್ತನಾದ ಭೂಪನೇ! ಶುಭಪ್ರದವಾದ ಪ್ರತಿಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ಹಿಂದೆ (1- 51 ಮತ್ತು XI - 19ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ "ವೃನ್ದಾವನೇ ಮದನ ಮರ್ದನ" ಮತ್ತು (3- 54ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ "ಕದನಕೋವಿದ" ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. (ಹಾಗೆಯೆ XV 16-23ರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ) ಕೇದಾರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. (ಅಂದರೆ ಅದು ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಾಮವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಂದಿರುಗಿಸು.) ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಧನಧಾನ್ಯ, ಅಶ್ವ, ಗಜಗಳು ಸದಾ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ತವಾಗ್ರಜೇನ ದತ್ತಂ ವೈ ಧಾರಾಪೂರ್ವಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಚ |
ದ್ವಿಜೇನ ಮಮ ದತ್ತಂ ಚ ಸಮ್ಮತ್ಯಾ ತೇಽಗ್ರಜನ್ಮನಃ ||17-45||

ಸ್ವದತ್ತಾದ್ಧಿ ಗುಣಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪರದತ್ತಾನುಪಾಲನೇ |
ಪರದತ್ತಾಪಹಾರೇಣ ಸ್ವದತ್ತಂ ನಿಷ್ಫಲಂ ಭವೇತ್ ||17-46||

ಸ್ವದತ್ತಾಂ ಪರದತ್ತಾಂ ವಾ ಯೋ ಹರೇತ ವಸುನ್ದರಾಮ್ |
ಷಷ್ಠಿವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಷ್ಣಾಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಕ್ರಿಮಿಃ ||17-47||

ಇತಿಪೂರ್ವ ಪ್ರಮಾಣಾಭ್ಯಾಂ ಮದ್ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಚ ಗೌರವಾತ್ |
ತ್ಯಜ ರಾಜನ್ ಸುಭೀರುಃ ಸನ್ ನ ಭಾರಂ ತವ ಚಾವನಮ್ ||17-48||

ಆ ಕೇದಾರಕ ಗ್ರಾಮವು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಜಲಾರ್ಪಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ನನಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಣ್ಯ ಬರುವುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ, ತಾನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು. ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನಾಗಲೀ ಯಾರು ಅಪಹರಿಸುವರೋ ಅವರು ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ (ಪುರಾಣೋಕ್ತ) ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ವಾಕ್ಯ ಗೌರವದಿಂದಲೂ, ಹೇ ರಾಜನ್! (ನರಕ) ಭೀತಿಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು (ಕೇದಾರಾಖ್ಯ ಗ್ರಾಮವನ್ನು) ತ್ಯಜಿಸು. (ಆ ಗ್ರಾಮದ) ರಕ್ಷಣೆಯೂ ನಿನಗೆ ಭಾರವಲ್ಲ. (ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಕೃತ ದಾನಪಾಲನವು ನಿನಗೆ ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ).

I - 51ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು XI - 19ರಲ್ಲಿ ರಾಮಸ್ತುತಿಯಿದೆ. XV - 16ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಪಹಾರ ವಿಷಯವಿದೆ. III - 54ರಲ್ಲಿ ವೇದವೇದ್ಯರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದು ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುವ ವಿಶೇಷಣ.

ಭಜ ರಾಜ್ಯಂ ಧರಾಭಾರಂ ಹನ ತ್ವಂ ಕನಕಂ ನಯಾ|

ಕೋಶಾಂ ಕೋಲಾಹಲೇನೈವ ಕುರು ವೃದ್ಧಿಂ ಸಮೃದ್ಧಿಮನ್ || 17-49 ||

ವೈರಿಭಿಃ ಪೌರವೃದ್ಧಾಂಸ್ತ್ವಂ ಪೂಜಯಾದತ್ಸ್ವ ತೈರ್ಜಯಮ್ |

ಇತಿ(ಭಜ)ತ್ವಂ ದ್ವಿಜ ಸಾರ್ಧಂ ಚ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಮನುತ್ತಮಮ್ || 17-50 ||

ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ತಚ್ಛೋಕಚ್ಛೇದಕೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ |

ತಸ್ಮಾದಾಲಸ್ಯ ಹೇತೋಸ್ತು ಬಹು ಹಾತುಂ ತ್ವಮಿಚ್ಛಸಿ || 17-51 ||

ಪುನರ್ಭೂಪಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/52)

ಸಮಸ್ತಧರ್ಮರಕ್ಷಾರ್ಥೀ ರಾಘವೋ ರಾಜ್ಯಹಾ ಪರೈಃ |

ವಿಪ್ರಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರಂ ಚ ಮಾ ಕುರು(ತನ್ಮಾಕುರು) ತ್ವಂ ಕರಾನಪಿ || 17-52 ||

ನಾದತ್ಸ್ವ ತವ ನಾಥಶ್ಚ ರಾಜ್ಯಂ ತೇ ರಕ್ಷಯಿಷ್ಯತಿ |

ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು (ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ) ಪಾಲಿಸು. (ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವದತ್ತಾನುಪಾಲನೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಉತ್ಕಟ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಭಾವ.) ಭೂಭಾರ ಭೂತರಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸಂಹರಿಸು. ಸುವರ್ಣಾದಿ ಧನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡು. ಹೇ ಸಮೃದ್ಧಿಮನ್! (ಪುಣ್ಯಶೀಲ!) ಕೋಶವನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸು. ಪೌರರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಜ್ಞಾನಿಗಳೋ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸು. ಅವರಿಂದ ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. ವೈರಿಗಳಿಂದಲೂ (ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು.) (ಅಂದರೆ ವೈರಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ). ("ಭಜ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ 1 1/2 ಶ್ಲೋಕಗಳು "ಬಹು ಹಾತುಂ ತ್ವಮಿಚ್ಛಸಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವರೆಗೆ ಭೂಪ ಪ್ರಕರಣಾಂತರ್ಗತವಿಪ್ರ ಅವಾಂತರ ಪ್ರಕರಣವು.) ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನೀನು "ಇತಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಮಾಣಾಭ್ಯಾಂ...." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ "ತೈರ್ಜಯಂ" ವರೆಗಿನ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಎರಡೂವರೆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು (ಬರಯಿಸಲು) ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿ. (ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ) ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕನು ನಾನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ನನ್ನ ಗುರುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಅತಿಶಯವಾದ ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬಹು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಲು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿ. (ಅಂದರಂ ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮರೆತಿರುವಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಭಾವ). ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಪಾಲಕನು ಶ್ರೀರಾಮನು. ನೀನು ವಿಪ್ರಕ್ಷೇತ್ರಾಪಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಕರವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ತಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

(1) ಭೂಪ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(2) "ಹೇ ಶುಂಠ ವಿಪ್ರ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸರ್ವೈರಪಿ....." (571/2)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

7.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/53-57) ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರಃ

ಹೇ ಶುಣ್ಣ ವಿಪ್ರ ತವ ಕಣ್ಣಗತಂ ಚ ಪ್ರಾಣಂ
ಶೌಣಾಮಿ ಕುಣ್ಣಿತಗತೇರಹಮೇವ ಶೀಘ್ರಮ್ |
ಮನ್ಮಣ್ಣಪಂ ತವ ಹೃದಂತಿಕಮಷ್ಟ ಮಾತ್ರ
ಮೌತ್ಯಣ್ಣ ತೋ ಯದವಿಕುಣ್ಣಗತೇಃ ಪ್ರಿಯಂ ತತ್ || 17-53 ||

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಣಂ ನಿಃ ಸರಂತಂ ವಾರಯಾಮಿ ವರೇಣ್ಯಕಮ್ |
ಮರಣಂ ಪ್ರಹರಾಮ್ಯೇವ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಮಾಂ ಮುನಿಮ್ || 17-54 ||

ಹೇ ಶುಂಠ ವಿಪ್ರ ಕುಂಠಿತವಾದ ಗತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಂಠ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ
ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ನಾನೇ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನಃ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಅವಿಕುಂಠಿತಗತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಿಯವಾದ ನನ್ನ ಮಂಟಪವನ್ನು (ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನಿನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಟ್ಟು (ಆ ವೃಂದಾವನಸ್ಥನಾದ ನನ್ನನ್ನು) ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ
ಪೂಜಿಸು. ಅದರಿಂದ (ದೇಹದಿಂದ) ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ (ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ) ಮರಣವನ್ನು
ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೂಂದು. (ನಿನ್ನ ಶೋಕವು
ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ಎಂದು ಭಾವವು).

ಶುಣ್ಣೇತ್ಯತ್ರ ಸುಶಬ್ದೇನ ಶೋಕೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಶುಭಸ್ಯ ತೇ || 17-55 ||

ರೇತಿ ತಚ್ಛೂನ್ಯ ಏವಾಯಂ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟಾಭಿಧಃ ಪುರಾ |
ಉಚ್ಯತೇ ಮುಚ್ಯತೇ ರೋಗಾದ್ಧುಃಖೇನ ಸುಚರಿತ್ರಿಣಾ || 17-56 ||

ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಚೋತ್ತರಗ್ರಂಥಃ ಸೌಚಿತ್ತೇನ ಮಯಾ ತತಃ |
ಪು(ಪ)ರೇತಿ ಗುರುಣೈವೇಹ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ನರೈರ್ನ ತೇ || 17-57 ||

ಆಚಾರ್ಯತ್ವಂ ಸ್ಥಿರಂ ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವೈರಪ್ಯನಿವಾರಿತಮ್ |

(53ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಶುಂಠ"ನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಶೋಕಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಶುಂಠನೆಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ 'ಶು' ಶಬ್ದದಿಂದ ಶೋಕವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಶುಭನಾದ ನಿನಗೆ 'ಠ' ಎಂದರೆ 'ಅದು ಶೂನ್ಯ' ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಹೀಗೆ ಶುಂಠ=ಶೋಕ ರಹಿತನು ಎಂದರ್ಥ) ಹಿಂದೆ (ಅಂದರೆ ವಿಪ್ರನು 'ಆಚಾರ್ಯ'ನೆಂದು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅಂಗೀಕೃತನಾಗುವ ಮುಂಚೆ ಅಥವಾ ವಿಪ್ರನ ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು) ಈ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನೆಂಬ ಹೆಸರಿನವನು ರೋಗದಿಂದಲೂ ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಪರಿಹಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮೊದಲು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನೆಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ವಿಪ್ರನ ಉಪಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ). ಅನಂತರ ಸುಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳ ನನ್ನಿಂದ ಭವಿಷ್ಯ ಬೋಧಕ ಗ್ರಂಥವು ಸುಚಿತ್ತದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಿಂದೆ ಗುರುವಾದ ನನ್ನಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವು ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ನರರಿಂದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ (2) "ಹೇ ಸೂರ್ಯನಾಮಧಾರ" ಇತ್ಯಾದಿ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಸೂರ್ಯನಾಮಕ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

8.ಸೂರ್ಯಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ (17/58-59)

ಹೇ ಸೂರ್ಯನಾಮಧಾರಾಧ್ಯ ಸೂರ್ಯವತ್ಸು ಪ್ರಭಾನ್ವಿತ||17-58||

ಸೂರ್ಯವನ್ಮಮ ಗೂಢಾರ್ಥಕೃತಿಂ ಸೂರಿಜನೇಷ್ಟಿಹ|

ಪ್ರಕಾಶಯ ವಿಕಾಸಂತೇ ಮತಯಸ್ತೇ ಸಕಾಶತಃ||17-59||

ವರಾಕಾ ಅಪಿ ಶೋಕಾರ್ತಾಃ ನಿಶ್ಯೋಕಾಶ್ಚ ಭವಂತು ತೇ|

ಹೇ ಸೂರ್ಯನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೇ! ಈಗ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಭಾಯುಕ್ತನಾಗಿರುವಿ. (ಅಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ಪಂಡಿತನು) ಸೂರ್ಯನಂತೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸು. (ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸು) ಅರ್ಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದೆಶೆಯಿಂದ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು

ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತುಚ್ಛರಾದಾಗ್ಯೂ (ನಿನ್ನಿಂದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ) ಶೋಕದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಅವರು ಶೋಕರಹಿತರಾಗಲಿ.

(1) ಸೂರ್ಯ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (2) "ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ..." ಎಂಬ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣ.

9.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕ: (17/60)

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಭೂಸುರೋತ್ತಮ ಸೂರಣಮ್ ||17-60||

ಕಾರಣಂ ಪುಣ್ಯರಾಶೀನಾಂ ವಚನಂ ಮಮ ಜಾನತಾಮ್ |

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಪುರುಷರ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು (ಕೃತಿಯನ್ನು) ಭೂಸುರೋತ್ತಮನಾದ ಸೂರ್ಯನಾಮಕಧಾರಕನಿಗೆ ನೀನು ಹೇಳು.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಸೂರ್ಯನಾಮಕನು ಬುದ್ಧಿ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಉಪೇಂದ್ರ ಭಟ್ಟ....." ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉಪೇಂದ್ರ ಭಟ್ಟ ಶ್ಲೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣ.

10. ಉಪೇಂದ್ರಭಟ್ಟಶ್ಲೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(17/61-62)

ಉಪೇಂದ್ರ ಭಟ್ಟ ತಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಕಾಮಧೇನುರಿತಿ ಸ್ಫುಟಮ್ ||17-61||

ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಾನಿ ದಾತುಂ ಮೇ(ತೇ) ಪಟ್ಟೀಂ ಮತ್ಯ ತಿಕಾಂ ಪಠ |

ಉಪೇಂದ್ರನಾಮಧೇಯಾದ್ಯ ಕಾಮಧೇನುರಿವ ಪ್ರಿಯ ||17-62||

ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಿತ ಧಾತ್ರೀಂ ಮೇ ವೃನ್ದಾವನಕೃತಿಂ ವದ |

ಹೇ ಉಪೇಂದ್ರ ಭಟ್ಟ! ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ನಿನಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು "ಕಾಮಧೇನುರ್ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ..." ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪಠಿಸು. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಹೇ ಉಪೇಂದ್ರ ನಾಮಧೇಯ! ಈಗ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ಯಿರುವ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳು.

(1) ಉಪೇಂದ್ರ ಭಟ್ಟ ಶ್ಲೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ (2) "ಕನಕಾ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ:...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶಾಪಭೀರುಭಿ:" (76 1/2 ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶ್ಲೋತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣ.

11.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ (17/63-76)

ಕನಕಾಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟೋಽಪಿ ಕನಕಾರ್ಜನತತ್ಪರಃ||17-63||

ಮನಸಾ ತೃಪ್ತಿಹೀನಃಸನ್ ಮನಾದ್ಗಚ್ಛತಿ ಗಚ್ಛತಿ|

ಹಿರಣ್ಯಭಟ್ಟ ಏವಾಽಯಂ ಹಿರಣ್ಯಾರ್ಜನ ತತ್ಪರಃ||17-64||

ಹಿರಣ್ಯ ಇವ ಕಾರುಣ್ಯವಿಷಯೋಽತ್ರ ಬಭೂವ ಹ|

ಸರಸಾ ಭಾರತೀ ಯಾ ವೈ ತಸ್ಯಾ ನಾಮಧರೋಽಪಿ ಸನ್||17-65||

ವಿರಸೋಽಪಿ ಭವೇದತ್ರ ನರಸಿಂಹೋ ನರಾಧಮಃ|

ದಾಷ್ಟುಲೌ ಪಿತೃಮೌಲೀ ದ್ವೌ ಹರಿನಾರಾಯಣಾವಪಿ||17-66||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ ನಾಮಾಪಿ ಯುಕ್ತಂ ವೃನ್ದಾವನೇನ ಚ|

ನ ವದನ್ತೌ ಸುಧಾಂತೇಷು ಗ್ರಂಥೇಷು ಕುಶಲಾವಿವ||17-67||

ಮದವನ್ತೌ ಮದಾನ್ತೌ ತೌ ಮತ್ಯ ತೌ ಭಕ್ತಿಬಾಹ್ಯಕೌ|

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಮನಸಾ ತೃಪ್ತಿಹೀನನಾದ ಕನಕಾ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನೂ ಕೂಡ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರನು. ಮಂದನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೃತಿ ಪಾಠವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಬಹುಧನ ಲಬ್ಧವಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಲಬ್ಧವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.) ಈ ಹಿರಣ್ಯ ಭಟ್ಟನೂ ಕೂಡ ಹಿರಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರನು. ಹಿರಣ್ಯದಂತೆ ಜನರ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. (ಕೃತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನೂ ಮಂದವಾಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) ಸರಸಭಾರತೀ ನಾಮಧಾರಕನಾದ ನರಸಿಂಹನು ಈ ಕೃತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ. (ಅದರಿಂದ) ನರಾಧಮನು. (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು "ಸರಸಭಾರತೀ ನರಸಿಂಹ"ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅನುರಾಗ ಹೊಂದಿ "ನರಾಃ ಅಧಮಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ" ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮೌಢ್ಯ ನರಸಿಂಹನೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ) ದಾಂಬಲವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ

ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತರೋಗದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಹರಿನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಸುಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ (ಕುಶಲರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ) ಕುಶಲರಂತೆ ಅಹಂಕಾರ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ "ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ"ನೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಅವರು) ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಹಿತರಾದವರು.

ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಸತ್ಯಧರ್ಮ (1797 - 1830) ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಾಚಾರ್ಯರೆಂದು. ಅವರು ಮುದ್ದಲಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು, ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ಮಗುವಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅಣ್ಣಯ್ಯಾಚಾರ್ಯರಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಅವರ ಕುಲದೇವರಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವರರು ಇವರಿಗೆ ಗುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಯಧರ್ಮರೆಂದು ಕರೆದರು. ಹದಿನಾರು (16) ಸಲ ಸುಧಾಮಂಗಳ ಮಾಡಿದ ಇವರಿಗೆ ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ವೃನ್ದಾವನವಾಯಿತು. ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ರುದ್ರಾಂಶರೆಂದು ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ನವಾಬನಿಂದ ಬಂಧನವಾಗತಕ್ಕ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಸೇವಾ ಮಾಡಿ, ಕಷ್ಟ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥರಾದ ಮೇಲೆ ಸೋದೆ ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಮಾಡು ಎಂದರು. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ "ಸರಸ ಭಾರತೀವಿಲಾಸ" ಕಂಠಪಾಠ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು "ನರಶ್ರೇಷ್ಠ" ಎಂದು ಮುಂದೆ ವಾದಿರಾಜರೇ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನರಾಧಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಎಂತಹ ಪಂಡಿತನಾದರೂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಣ್ಣಯ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂದೆ ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾದರು. ಶ್ರೀ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಾರಸಿಂಹ, ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಇವರು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸೋದೆ ಮಠದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ.

ಇತಃ ಪರಂ ಜನಾಃ ಸರ್ವೇ ಔ(ಚೌ)ದಾಸೀನ್ಯಪರಾ ಮಯಿ||17-68||

ಮತ್ಕೃತಿಂ ನ ವದನ್ಯತ್ರ ಪಶ್ಯಂತಃ ಪುತ್ರ ಸ(ತ)ತ್ಫಲಮ್|

ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಗುಣಾಢ್ಯಸ್ಯ ಭವತೀಹ ದಿನೇ ದಿನೇ||17-69||

ಲೇಖನಾದ್ವಾಚನಾಲ್ಪಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಭಟ್ಟಸ್ಯ ನಂದನ|

ಹೇ ವಿಪ್ರ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಚರಣಾದ್ರೌಪ್ಯಭೂಷಣಮ್||17-70||

ಸ್ತ್ರೀವಶಂ ಪ್ರಾಪ ತದ್ಧಸ್ತಾದಂತಕಸ್ಯ ವಶಂ ಗತಮ್ |

ಇತಃಪರಂ ನ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಲೌಕಿಕಂ ಚಾಪ್ಯಲೌಕಿಕಮ್ ||17-71||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದು (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಋಜುತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ಣೀತ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಅವರು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವ ಇತರರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ) ಸತ್ಥಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದಿಲ್ಲ.) ಅವರು ಸತ್ಥಲವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಕುತ್ತಿತ ಫಲವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವ ಗುಣಾಡ್ಯನಿಗೆ ಮಹಾಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. (ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ) ಹೇ ನಂದನ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಭಟ್ಟನಿಗೆ (ಕೃತಿಯ) ಲೇಖನದಿಂದಲೂ, ವಾಚನದಿಂದಲೂ (ಮಹಾಪುಣ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.) ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಹಿಂದೆ X-4ರಲ್ಲಿ) ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಪಾದದ ಆಭರಣವು (ಒಬ್ಬ) ಸ್ತ್ರೀಯಳ ವಶವಾಗಿ, ಅವಳ ಹಸ್ತದಿಂದ ಯಮನ ವಶವಾಯಿತು. (ಇದನ್ನು ತಿಳಿ.) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಲೌಕಿಕ, ಅಲೌಕಿಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು (ಕಲವು ಕಾಲ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಈ ಒಂದು ಸಾಲು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಭಟ್ಟನೆಂದು ಮೂಲಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಲ್ಲ.

ಮತ್ತೋಕಾಗಮಪರ್ಯಂತಂ ಕಾಕಬುದ್ಧಿಜನಾನ್ ಪ್ರತಿ |

ಏಕೋ ವದತಿ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಕೃತಿರೇವೇತಿ ಸರ್ವಥಾ ||17-72||

ವರತೋ ಗುರುಮುಖ್ಯಸ್ಯ ತಂ ವರಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾಮ್ಯಹಮ್ |

ಪುನರೇಕೋ ವದತ್ಯೇವ ಲೌಕಿಕಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋದಿತಮ್ ||17-73||

ಅಲೌಕಿಕೋಕ್ತಿಮಾತ್ರಂ ತು ಗುರುಣೈವೋದಿತಂ ಹಿ ತತ್ |

ಅಯಂ ತು ತಮ್ಮಣ್ಣೋ ವಕ್ತಿ ಬಾಣವತ್ಪ್ರಾಣಘಾತಕಃ ||17-74||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಇನ್ನು ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನು ಬರುವವರೆಗೂ (ಅಥವಾ ವೇದನಿಧಿ ಬರುವವರೆಗೂ) ಲೌಕಿಕವಾಗಲೀ, ಅಲೌಕಿಕವಾಗಲೀ (ಯಾವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಅನ್ವಯ) (ಹೇಳದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಾಂತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಜನರು ಕಾಕಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. (ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಉದರಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವರು ಎಂದರ್ಥ.) ಹೇಗೆ ಕಾಗೆಯು ಏಕನೇತ್ರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಪಿಂಡದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳದ್ದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪರಲೋಕ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಕಪೋಲ ಕಲ್ಪಿತ ಊಹಾವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನು ಸರ್ವಥಾ ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನದೇ, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ ಗುರುಗಳ ವರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನೂ ಆ ವರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಬಾಣದಂತೆ ಪ್ರಾಣಘಾತಕ ವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವ ತಮ್ಮಣ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ.)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ಸ್ವಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ಕುತೋ ವಕ್ತೀತಿ ನಿರ್ಗುಣಃ|

ಸರ್ವೇ ವದಂತಿ ದಾತಾರಂ ಸ್ವಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ಕದಾಚನ||17-75||

ನಾದಾತಾರಂ ಕುತಃ ಶ್ರೇಯೋ ಹಾನಿಂ ತು ಪುರುಷೇ ವೃಥಾ|

ತಸ್ಮಾನ್ನ ನಿನ್ದ್ಯಂ ತ್ವಾರ್ಷೇಯಂ ಪುರುಷೈಃ ಪುರುಷೋಕ್ತಿಭಿಃ||17-76||

ಅಸೂಯಾಽಕಾರಿಭಿಃ ಶ್ರೇಯೋಽಹಾರಿಭಿಃ ಶಾ(ಪ್ರಾ)ಪಭೀರುಭಿಃ |

(ತಮ್ಮಣ್ಣನು ಏನು ಹೇಳುವನೆಂದರೆ) "ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? (ಬೇಡುವ) ಸರ್ವರೂ ದಾನಿಯ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಸಲ ತಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಾನಿಯಲ್ಲದವನ ಮುಂದೆ ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ದಾನಿಯಲ್ಲದ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ (ಹೇಳುವುದು) ವೃಥಾವು. (ತನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ) ಶ್ರೇಯೋಹಾನಿಯೂ ಆಗುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸೂಯೆ

ಮಾಡದಿರುವ ಶ್ರೇಯೋಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ, ಪಾಪಭೀರುಗಳಾದ
ಪುರುಷರಿಂದ ಋಷಿ ಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವು
ಕರೋರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡಬಾರದು.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (2) "ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವಿನಾ ತೇ ನಚ....." (97)ರ ವರೆಗೆ
ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣವು.

12. ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/77-96)

ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇತ್ಯಂ ಚ ಶ್ರಮಾನ್ವಿತೋಽಸಿ
ಶ್ರೀದೇವೀ ತೇ ಸುಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ತು ಶಶ್ವತ್ |
ಸುತೋ ನ ಆಯಾಸ್ಯತು ತೇನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ
ವಾಸೋಽವಶ್ಯಂ ದಾಪಯಿಷ್ಯೇ ಸುಶಿಷ್ಯ ||17-77||

ಅಯಂ ವೃಧಃ ಸ್ತಬ್ಧ ಏವಾತಿವ್ಯಾಧಿಸ್ತಬ್ಧಶ್ಚಾಸೀನ್ಮುಗ್ಧಭಾವೋಽಪಿ ತೇನ |
ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್ ಮತ್ಯ ತೇಃ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸ್ತ ಯಾ ಜಾತಾ ವಿಬುಧೇಷು ಪ್ರಧಾನಾ ||17-78||

ಮತ್ಸಖ್ಯಾದ್ವಿಪ್ರದೇಹೇ ತು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಸ್ಥಿತೋಽಭವತ್ |
ಸಖಾ(ಖ್ಯಾ) ಸಾರ್ಥಂ ಮಯಾಪ್ಯತ್ರ ಸುಖಾವಹಗತಿಪ್ರದಃ ||17-79||

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಣಾವಧಿವಿಪ್ರೇ ತ್ವೇಕಶ್ಚಾಸೀತ್ಸುಪುತ್ರಕ |
ದ್ವಿತೀಯಾವಧಿಪರ್ಯಂತಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಥವಾ ನ ವಾ ||17-80||

ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ! ನೀನು (ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ) ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿರುವಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು (ಭಾರತೀ
ಸರಸ್ವತೀಯರೂ) ನಿನಗೆ ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಸುತ ವಿಪ್ರನು ಬರಲಿ.
ಅವನಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ (ಸಣ್ಣದೋ-ದೊಡ್ಡದೋ) ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ
ಸುಶಿಷ್ಯ! ಈ ವಿಪ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧನು. (ಕಿವುಡನು) ಅತಿವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಅಧಿಕ
ಸ್ತಬ್ಧನಾದನು. ಆ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಮೂಢಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. (ಹೀಗಿರಲು) ಹೇ
ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಜಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನ್ನಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಖ್ಯಾತಿ ಬಂದಿತು. ನನ್ನ
(ಸಾಮ್ಯಯುಕ್ತ) ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವಿಪ್ರನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು (ಪುನಃ) ನಿಂತನು.

ಮಿತ್ರನಾಗಿ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೃದ್ಧ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನು, ಆಯುಷ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ (ಸ್ಥಿತನಾದನು.) ಹೇ ಸುಪುತ್ರಕ! (ಶ್ರೀಪತೇ!) ಆದ್ದರಿಂದ (ಅಂದರೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾವಧಿ ಕಳೆಯಿತು. (ಒಂದು ಸಲ ಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು.) ಎರಡನೇ ಪ್ರಾಣಾವಧಿ ವರಗೆ (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು) ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ.

ಯದಿ ವಾ ನೈವ ವಕ್ಷ್ಯಾ ಮಿತ್ಸಲಮ್ಬದ್ಧ್ಯಾ ಕಲೌ ಯುಗೇ|

ತರ್ಹಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನ್ಯಾದಿ ದೋಷೋ ಮಮ ನ ವಿದ್ಯತೇ||17-81||

ಪ್ರಥಮಾವಧಿಮಾದಾಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರ್ಥೋಪಪತ್ತಿತಃ|

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಾನಿರ್ವಾಪ್ಯನ್ಯಂ ವಾ ಮಮ ದೂಷಣಮ್||17-82||

ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ನ ಸಂದೇಹೋ ಮಧುಸೂದನಶಾಸನಾತ್|

ತಸ್ಮಾನ್ನಿದೋಷ ಏವಾಽಹಂ ಯೋ ದೂಷಯತಿ ದೋಷಯುಕ್|| 17-83||

ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಣಾವಧಿ ಪರ್ಯಂತ ಏಕೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ (ಕಲಿಯುಗದ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಸಾಕು ಎನ್ನುವ) ಅಲಂಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಹಾನ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳು ನನಗೆ ಇಲ್ಲ. [ವಿಪ್ರನ ಪ್ರಾಣಾವಧಿ (ಮರಣ) ಪರ್ಯಂತ ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ] ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಣಾವಧಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರ್ಥ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. (ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಹಾನಿಯಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ದೂಷಣೆಯಾಗಲೀ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಧುಸೂದನನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಸ್ವೇಚ್ಛಾನಿಯತ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ್ದರಿಂದ) ನಾನು ನಿರ್ದೋಷನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ದೋಷಯುಕ್ತರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ (1) ವಿಧಿನಿಯತಾ ಮನುಷ್ಯಾಃ (2)

ಅನಿಯತಾ ಹಿ ದೇವಾ: (3) ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನಿಯತಃ ಎಂದು ಗೌಪವನ ಶ್ರುತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಋಜುಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛಾನಿಯತರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಕೃ(ಕು)ತೋ ಮಾನಸ್ತದನ್ತರ್ಯಾಮಿಣೋ ಮಮ|

ಶೃಣು ಲಜ್ಜಾವಿಹೀನಸ್ತ್ವಂ ಕೃಣು ಮಾನಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೇ||17-84||

ಇದಂ ತತ್ಪುರತಃ ಶ್ಲೋಕಂ ಲೋಕಸ್ಯ ಚ ಸಮಕ್ಷತಃ|

ಭೇಕವದ್ವದ ತಚ್ಛೋಕಕಾರಣಂ ಶತವಾರತಃ||17-85||

ಶ್ರವಣಾನನ್ತರಂ ಚಿತ್ರಂ ಸುವರ್ಣಂ ನಿರಷಾಶ್ಮವತ್|

ನಿರ್ಣಯತೇ ಸುಯೋಗ್ಯತ್ವಂ ಚರಣೀಯಂ ರಜೋ ಭಜ||17-86||

ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಗೌರವವು, ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಗೌರವವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಲಜ್ಜಾರಹಿತನು. (ಅಂದರೆ ದುರ್ಜನರ ಅಪಹಾಸ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದಿ). (ನನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು) ಕೇಳು, ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡು. (ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರು ಆವೇಶರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದಾರೆಂಬ ಹಿಂದಿನ) ಶ್ಲೋಕವನ್ನು (ವಿಪ್ರನ ಅಥವಾ) ದೂಷಕ ಪುರುಷನ ಮತ್ತು ಜನರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ನೂರು ಸಲ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಲ್ಲದೇ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮಾತ್ರ) ಕಪ್ಪೆ ವಟಗುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳು. ಶ್ರವಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಸುವರ್ಣವು ಒರೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ (ಮರ್ದಿಸುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧವೋ ಮಿಶ್ರಣವೋ ಎಂದು) ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಶ್ಲೋಕವು ಜನರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ನೀನಾದರೋ) ವಿಪ್ರನ ವಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಶಿರಸಾಧರಿಸು.

ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳು. ಎಂದರೆ ವಿಪ್ರನು ಆ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸ್ಮರಣೆಯು ಬಂದು ಶ್ಲೋಕ ಬರುತ್ತದೆ; ಅನಂತರ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟರಿಗಾದರೋ ಗುರುರಾಜರ ಋಜುತ್ವ ಸಹನ ಮಾಡಲಾಗದೇ ಶ್ಲೋಕವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಭಿಕರಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗೆ, ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ತಾವು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖವಾಗಿ,

ಮುಂದಾದರೂ ಸಾಧನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಗ್ಯರು, ಅಯೋಗ್ಯರು ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಮದ್ಯೂಮಿಂ ಯೋ ವಹೇ ದ್ವಿಜನ್ (ದ್ವಿದ್ವಾನ್)ಪಿ ಶೀಘ್ರಂ ತು ನಶ್ಯತಿ|
ಇತ್ಯುವಾಚ ಯಮಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ರತಿಮಾರ್ತಾಣ್ಡಿರಾತ್ಮನಃ||17-87||

ತಸ್ಮಾಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಭೂಮಿಂ ಯಾಮ್ಯಾಂ ಮಾದತ್ಸ್ವ ಸಾಧಿತಾಮ್|
ಕದಾಪಿ ಕೋವಿದಸ್ತ್ವಂ ಹಿ ಮಾ ತ್ಯಜಸ್ವ ಬುಧೋದಿತಾಮ್||17-88||

ಮಮ ಪುತ್ರೋಽಪಿ ಮದ್ವಾಕ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸೇನ ಮಹಾಮತಿಃ|
ಮಯಾ ದತ್ತೇನ ಸನ್ಮಾನಾತ್ಸಮಾಹ್ವಯತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್||17-89||

ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ನನ್ನ (ಮಠದ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡವನು ವಿದ್ವಾಂಸನಾದಾಗ್ಯೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವನು ಎಂದು ಯಮನು ಜೀವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! (ಶ್ರೀಪತೇ!) (ನೀನು ಅಥವಾ ನಿನ್ನವರು) ತಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ನೀನು ಪಂಡಿತನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡ. (ಅಥವಾ ವಿಪ್ರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ.) ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನು ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ "ವಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರೇ" ಎಂದು ಮರ್ಯಾದಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ" ಎಂದಿದೆ. ಆದು ಶ್ರೀಪತಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಕರಣಾಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಟ್ಟನಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಯಂ ತು ದಾಮ್ಬಲಃ ಪಿತೃಮೌಳಿರಾಸ್ಯಾತ್ಪದೂಲಿಕಃ|
ಚನ್ದಮೌಳಿರ್ಗಲೇ ಯದ್ವದ್ಭದಿ ಹಾಲಾಹಲಾನ್ವಿತಃ||17-90||

ನಾರಾಯಣಾಹ್ವಯೋಽಪೀಹ ತಜ್ಜಿಹ್ವಾ ನಾಹ್ವಯತ್ಯಹೋ|
ಮದುಕ್ತಾಹ್ವಯಮಪ್ಯಸ್ಮಿನ್ನದಹ್ಯೇತಾಸಹ್ಯವಾದಿನೀ||17-91||

ಭರಣ್ಯಮಾಗತೋಽಸಿ ತ್ವಂ ಧರಣ್ಯಂ ಸಾತಿನಿನ್ದಿತಃ(ತಾ) |

ಸ್ಮರಣೀಯಶ್ಚ ಮತ್ಪಾದೋ ಮರಣಾರ್ತಿಹರಸ್ತವ||17-92||

ನಾಸಿಕಾಚೂರ್ಣ ರೂಪವಾದ ಧೂಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತರೋಗದಿಂದ ದಾಂಬಲ ಗ್ರಾಮಸ್ಥನಾದ (ಹರಿ ನಾಮಕನು) ಹೇಗೆ ಚಂದ್ರಮೌಳಿ (ಶಿವನು) ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಹಲವೆಂಬ ವಿಷವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನೋ ಹಾಗೆ (ಇವನು) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (ದ್ವೇಷರೂಪವಾದ ವಿಷವನ್ನೂ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ದುರ್ವಾತ್ಯ ರೂಪವಾದ) ವಿಷವನ್ನುಳ್ಳವನು. (ಹರಿ ನಾಮಕನ ಪುತ್ರ) ನಾರಾಯಣ ನಾಮಕನೂ ಕೂಡ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಹ್ಯ ವಚನಾನುಕೂಲವಾದ ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅತಿನಿಂದಿತ ಜನರ ಸಹಿತನಾಗಿ ಭರಣಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ (ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ) ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೀ. (ಅಥವಾ ಅತಿನಿಂದಿತವಾದ ಜನರ ಸಹಿತನಾಗಿ ಭರಣಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತಿ). ನಿನ್ನ ಮರಣ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪಾದ ಸ್ಮರಣೆಯು ಕರ್ತವ್ಯವು.

"ಭರಣಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃನ್ದಾವನವಿರುವ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿ" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಅದರೆ ಭರಣಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವಿ; 'ಸಾತಿನಿಂದಿತಾ' ಎಂದರೆ ಭರಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಜನನ ಅತಿನಿಂದಿತವೆಂದೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಚಿನ್ತಾಮಣ್ಯಾಹ್ವಯಾಚಾರ್ಯಃ ಚಿನ್ತಾಮಣಿಸಮಪ್ರಭಃ|

ಚಿನ್ತಾಮಾತ್ರೇಣ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ(ಕಾನ್ತಾರ್ಥ)ವೇತ್ತಾರಶ್ಚನ್ದಸಾಮಪಿ||17-93||

ಶ್ರಾನ್ತಾಶ್ಚಾಪ್ಯರಯಸ್ತೇ ವೈ ಭಯಾತ್ಕಾನ್ತಾರಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

ಅದ್ಯಾಪಿ ಮರಣೇ ಚಕ್ರೂಪಣಂ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾಮ್||17-94||

ಸರ್ವೋಪಕರಣಂ ತಚ್ಚಾಪ್ಯಾಚರಚ್ಚ ಋಣಂ ವಿನಾ|

ಏತಾದ್ಯಶವಿನೋದೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದೇನ ಚಾನ್ವಿತಾಃ||17-95||

ಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆಚಾರ್ಯನು ಚಿಂತಾಮಣಿಯಂತೆ ಪ್ರತಿಭಾಯುಕ್ತನು. ಚಿಂತಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ (ವೇದಗಳ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನು,

ಪಾಠಾಂತರದಲ್ಲಿ) ವೇದಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನು. (ಅವನು ಮತ್ತು ಅವನ ಕಡೆಯವರು) ವಿಪ್ರನು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಆತನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನೆಂದು ಸುಳ್ಳು ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಪಾಪ ಸಭೆ ಮಾಡಿ ಹರಡಿದರು. ಸಾಲವಿಲ್ಲದೇ, ಋಣಪತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಶ್ರಾಂತರಾದ ಆ ಶತ್ರುಗಳು ಭಯದಿಂದ ಕಾಂತಾರವೆಂಬ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ವಿನೋದವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದವರು.

ಚಿಂತಾಮಣಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ದುಷ್ಟಚಿತ್ತರು. ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡುವವರು. ಆ ವಿನೋದವೇ ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಿಲಾಸ. ಅವರು ಪಾಪ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ವಿಪ್ರನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನೆಂದು ಸುಳ್ಳು ವಾರ್ತೆ ಹಬ್ಬಿಸಿ, ಸಾಲವಿಲ್ಲದೇ ವಿಪ್ರಭಕ್ತರಿಂದ ದುಡ್ಡು ಶೇಖರಿಸಿ ಕಾಡು ಪಾಲಾದವರಂತ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಅಥವಾ ಪಾಪಿ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಇದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ, ವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಆ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮರದ ಕೆಲಸ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಪುಂಡರ ಆಗಮನವು ತಪ್ಪಿ, ಮರಕ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಚಿಂತಾಮಣಿ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಖಂಡನಿಗೆ ಮಾನಭಂಗವಾದಾಗ ತಾವೂ ಸಾಯಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟೊಂದು ದುರವಸ್ಥೆ ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾದದ್ದು ಸರ್ವಸಜನರಿಗೂ ಉಪಕಾರವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರು ತಂತಮಾಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

(1) ಪತ್ರವಿಲ್ಲದೇ ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದರು ಎಂದು ಒಂದು ರೀತಿ.

(2) ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕಾಡು ಪಾಲಾದಂತೆ ಅಡಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ಒಂದು ರೀತಿ

(3) ಚಿಂತಾಮಣಿ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ, ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪತ್ರ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಭದ್ಮರುಜುಮಾಡಿ [=ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳು ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ತಾವೇ ಸಹಿ ಮಾಡಿ] ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಾವೆ ತಂದು, ತಮಗೆ ಮಾನಭಂಗ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಮರಣ ಹೊಂದಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಣ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ ಶ್ರಾಂತರಾದರು. ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಗುರುಗಳಿಗೂ, ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳಿಗೂ, ಮರೀಚಿಯರಿಗೂ, ದುರ್ಜನರನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮೂರು

ಅರ್ಥ. ನಾಲ್ಕನೇಯದು ಪ್ರಶಂಸಾಪರವಾದುದು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನು, ಅವರ ಮಗನನ್ನೂ ಆಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರೆ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತಾದೃಶಾನಾಂ ನನ್ನನೋನೋ ವೃನ್ದಾವನಕೃತಿಂ ವದೇತ್ |

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಹ್ಲೋಸಯಮಂಹೋಮುಗ್ಧಚನಂ ಮಮ || 17-96 ||

ಸಿಂಹವದ್ದದತು ಹೃತ್ರ ವಿನಾತೇನ ಚ ಕೋ ಮಹಾನ್ |

ಅಂತಹ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಆಚಾರ್ಯನ ನಂದನನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ನಾಮಕನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಲಿ. (ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಲಿ.) ಸಿಂಹವು ಘರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿ. ಅವನ ವಿನಾ ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ಅಂದರೆ ಅವನ ಸಮಾನ ಮಹಾತ್ಮರೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ)

(1) ಶ್ರೀಪತಿ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಹೇ ಕೃಷ್ಣ....." ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಪದ್ಯವು ಕೃಷ್ಣಾಖ್ಯ ಭಕ್ತ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

13. ಭಕ್ತಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ (17/97)

ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ತಾತ ಪುಷ್ಲಾಮಿ ಭಕ್ತೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ || 17-97 ||

ನಿಷ್ಲಾತಾ ಯಸ್ಯ ತೃಷ್ಣಾಪಿ ಸಂಸೃತೇರ್ನಾಸ್ತಿ ಚೋಷ್ಣತಾ |

ಹೇ ಕೃಷ್ಣ! ಹೇ ತಾತ! ನೀನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನು. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು. (ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು) ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಹರಿಪಾದಗಳಲ್ಲಿ) ನಿಷ್ಲಾವಂತನಾದ ನಿನಗೆ (ಧನ ಭೂಮ್ಯಾದಿಗಳ) ಆಸೆಯಾಗಲೀ ಸಂಸಾರದ ತಾಪವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ- ಭೂಮ್ಯಾದಿಗಳು ಆಸೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಗುರ್ವಂತರ್ಗತ ಹರಿಯ ಅರ್ಪಣಾಯುಕ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಂಸಾರ ತಾಪವು ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ).

(1) ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ

(2) "ತಸ್ಯ ಸೀತಾಪತೇ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "..... ಸುತಸ್ತವ" (99 ½) ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪ ಪ್ರಕರಣ

14. ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ (17/98-99)

ತಸ್ಯ ಸೀತಾಪತೇ ತ್ವಂ ಹಿ ಜಾಡ್ಯತಾ ಕಾಮತೀರ್ನ ತೇ || 17-98 ||

ಭಕ್ತಿರ್ಮೇ ಮತ್ಯ ತೌ ಚಾಸ್ತಿ ಗೋಪತೇಸ್ವ ತ್ನುತೋ ಯತಃ|

ತಸ್ಮಾತ್ತಂ ಜೀವಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಂಜ್ಞೇವ ಶರದಾಂ ಶತಮ್||17-99||

ಮಂಜ್ಞೇರಧ್ವನಿ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಸಂಜ್ಞಾಘಟಿ ಸುತಸ್ತವ|

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನೀನು (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ) ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನ ಬಂಧುವು. ನಿನಗೆ ಕುಬುದ್ಧಿಯೂ ಜಡತ್ವವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಿದೆ. ಗೋಪತಿಯು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೂರು ವರ್ಷ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳು. ನಿನಗೆ ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಸುತನು ಹುಟ್ಟುವನು. (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ - ಹಯಗ್ರೀವನಾಮಯುಕ್ತನಾದ, ಸುಮಧುರ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ, ಭಕ್ತಾದಿಯುಕ್ತನಾದ ಪುತ್ರನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನೆಂದು ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.)

(1) ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ

(2) "ಹೇ ವಿಠಲ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮಾಯೇವ ಸ್ತ್ರೀ ಭವಿಷ್ಯತಿ" (102 1/2) ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಗುರು ಶೂತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ.

15. ವಿಠಲಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/100-102)

ಹೇ ವಿಠಲ ಶ್ರೇಷ್ಠಭೃತ್ಯಃ ಪಟ್ಟಭದ್ರಸ್ಯಮೇ ಸ್ಫುಟಮ್||17-100||

ಸ್ವೇಷ್ಟಂ ಸುಷು ಕರೋಷಿ ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷ್ಟಂ ನ ಚೇಷ್ಟಸೇ|

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ಜಾತಸ್ತ್ವ ಪಮೃತ್ಯುಂ ಹರಾಮ್ಯಹಮ್||17-101||

ತಸ್ಯಾಭೀದ್ವಿತಕೃತ್ಯಂ ತ್ವಂ ಕುರು ತಚ್ಚ ಭವೇನ್ಮಮ|

ಏವಂ ಚೇದಾಯುರಾರೋಗ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ಕಾಯೇ ತವ ಸರ್ವದಾ||17-102||

ಆಯೇ ನಿರ್ವಿಘ್ನತಾ ಸ್ಯಾತ್ತೇ ಮಾಯೇವ ಸ್ತ್ರೀ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

ಹೇ ವಿಠಲ! ಪಟ್ಟಭದ್ರನಾದ ನನಗೆ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೃತ್ಯನು. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀ. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಪ್ರನು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವನಿಗೆ

ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡು. ಅದು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಆಯುಷ್ಯ, ನಿನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯವೂ ಸರ್ವದಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಿಂದ) ಅವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿವಿಘ್ನವಾಗಿ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ.

(1) ವಿಪ್ರಗುರು ರೋಗ ಪರಿಹಾರ, ಅವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಮೂಲಕ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮೊದಲಾದ ನಿರರ್ಶನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಿಪ್ರಗುರು ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದ ವರೆಗೆ (112) ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

16. ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (17/103-112)

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮುಖ್ಯಂ ಮೇ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ವಿಪ್ರಕ||17-103||

ಆಕರಣಂ ಲೇಖನಂ ಚ ಕಾರಯ ಪ್ರಾಜ್ಞಯೇರಿತಮ್ |

ಶಿಷ್ಯೇಷು ಸಂಸ್ಥಿತಾಽಶೇಷ ಗುಣಾನೈ(ನೇ)ವ ಮನೀಷಿಣಃ||17-104||

ಪೋಷಯನ್ತಿ ತಥಾ ದೋಷರೂಪಿಣಂ ದೂಷಯನ್ತಿ ಚ |

ತಸ್ಮಾದ್ಗುಣಿಷು ವಕ್ತೃತ್ವಂ ಗುಣಾನಾಂ ದೋಷರೂಪಿಣಾಮ್ ||17-105||

ಅಹಂ ಪರಮಹಂಸೋಽಪಿ ಜನಾನಾಂ ರಾಜಹಂಸವತ್ |

ಅಂಹೋವೇತ್ತಾ ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ನಿರಂಹತಾಮ್ ||17-106||

ಕ್ಷೀರೇ ಚ ಸಾರಮೇವಾಹಂ ನೀರೇ ಚಾಸಾರಮೇವ ಚ |

ರಾಜಹಂಸೋ ಯಥಾ ವೇತ್ತಿ ತಥಾ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಗಃ ||17-107||

ಹೇ ವಿಪ್ರಕ! "ಏವಂ ಚೇತ್....." ಎನ್ನುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶ್ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಿ. ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಶುಭಗುಣಗಳನ್ನು (ಶುಭಗುಣಯುಕ್ತ ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ) ಪೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೋಷರೂಪವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು (ದೋಷಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು) ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಹಾಗೆನಿಂದಿಸಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾದುದು. ನಾನು

ಪರಮಹಂಸನಾದಾಗೂ ರಾಜಹಂಸದಂತೆ ದೋಷರೂಪರಾದ ದುರ್ಜನರ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರ ಪಾಪರಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆ ರಾಜಹಂಸವು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಭೂತವಾದ ಹಾಲನ್ನೂ ಅಸಾರ ಭೂತವಾದ ನೀರನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಹಂಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದ ನಾನು ಸಜ್ಜನ, ಅಸಜ್ಜನರ ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. (ಸಜ್ಜನರ ಗುಣವನ್ನೇ ದುರ್ಜನರ ದೋಷವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ, ಶಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರ ಗುಣ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಪರಮಹಂಸ ಧರ್ಮದ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವ).

ಭೋ ಸಾರಾಸಾರಯೋಮೌನಿನ್ ವೇತ್ಸತ್ತ್ವಂ ನತು ದೂಷಣಮ್ |

ಪ್ರತ್ಯುತಾಸ್ಯ ಗುಣಃಶ್ರೇಷ್ಠಃ ತದ್ವನ್ಮಮ ನ ದೂಷಣಮ್ ||17-108||

ಮಮ ಸತ್ತು ಚ ಸನ್ತೋಷೋ ಜಾಯತೇ ನ ತ್ವಸತ್ತು ಚ |

ಹಂಸಸ್ಯ ಮಾನಸೇ ಯದ್ವತ್ ನ ವಾಯಸಸರಸ್ಯಹೋ ||17-109||

ಸಂತಃ ಸತ್ತು ಪ್ರಮೋದಂತೇ ನ ತ್ವಸತ್ತು ಕದಾಚನ |

ಅಸತ್ತು ಚ ತ್ವಸಂತಶ್ಚ ಪ್ರಮೋದಂತೇ ನ ಸತ್ತು ಚ || 17-110 ||

ಹೇ ಮೌನಿನ್! ಸಾರಾಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು (ಅಂದರೆ ದುರ್ಜನರ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜನರ ಶುಭ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು) ದೋಷವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗುಣ. ಅದರಂತೆ ನನಗೆ ದೋಷವಲ್ಲ. (ಭೂಷಣವೇ ಆಗಿದೆ.) ನನಗೆ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ) ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹಂಸಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಕಾಗೆಗಳಿರುವ (ನೀರಿಲ್ಲದಿರುವ) ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹಂಸಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ (ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.) ಯೋಗ್ಯಗುಣ ಉಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗುಣ

ಉಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಅಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಇದು ಸ್ವಭಾವ ನಿಯಮವು.)

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಗೋ ಭಾಗ್ಯಯುಕ್ತೇ ದರಿದ್ರೇ ದ್ವೇಷ ಏವ ಚ|

ವಿದ್ರಾವಿತೌ ಮಯಾ ಮೂರ್ಛಾ ದಧಾತೇ ಮತ್ಸದೇ ಸದಾ||17-111||

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಗದ್ವೇಷೋಽಹಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪಾದಪರಾಗಭಾಕ್||17-112||

ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಗ್ಯಯುಕ್ತನಾದವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯೂ, ದರಿದ್ರನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವೂ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಅಂದರೆ ಸಜ್ಜನನು ದರಿದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ದ್ವೇಷಿಸುವುದು, ದುರ್ಜನನು ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು, ಇವು ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.) ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳು ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ರಾಗ ದ್ವೇಷ ವಿಹೀನನು. ನಾನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು.

(1) ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವೂ, ಅಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಗವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗ್ಯಯುಕ್ತರಾದ (ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿ) ರಾಗವೂ, ದಾರಿದ್ರ್ಯಯುಕ್ತರಾದ (ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ) ದ್ವೇಷವೂ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಜ್ಜನರ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ದುರ್ಜನರ ಪುಣ್ಯಾಪಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ನನ್ನ ಪಾದವು ಅವರ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇಡಲ್ಪಡಲು, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ನನ್ನ ಅಧೀನವೆಂದು ಭಾವ.

(2) ಹರಿಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ, ಅಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಗುಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಅನಿಷ್ಟ ಸಾಧನವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳು, ಭಕ್ತರುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕು. ದೋಷಗಳಾದರೋ ತ್ಯಾಜ್ಯವು. ವಿಠಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು. ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತೋತ್ತಮತ್ವೇನ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪನಾದ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯು ಸರ್ವಾರಿಷ್ಟನಿವಾರಕವು. ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟ ಸಾಧಕವು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದಂತಾಯಿತು.

(3) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ದ್ರಾಃ॥17-113॥

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ।
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ॥17-114॥

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್।
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್॥17-115॥

ಯಚ್ಚೈಣ್ಡಿತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥17-116॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜ್ಞಾತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
ಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಅಲೌಕಿಕವಿಭಾಗೇ
ಪ್ರಥಮಪ್ರಾಣಾವದಿಪ್ರದಿಪಾದಕಃ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥17-116॥ ॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ ಅಥ ಅಷ್ಟಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ ॥ 18-108॥

ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಆಖ್ಯಾನ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸ್ವಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕತೆಯನ್ನು ಪುನಃ
ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಇದಂ ಸರ್ವಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಶಿಷ್ಯೇಷ್ವಧಿಷ್ಠಿತಾ" (12) ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶೋತೃಕ
ಪ್ರಕರಣವು

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ ॥ ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/1-12)

ಹರಿಃ ಓಂ ॥ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಿನ್ದ್ರ ಪೂರ್ವೈ-
ಗೀರ್ವಾಣೇನ್ದ್ರೌರ್ಗರ್ವರಾಹಿತ್ಯವದ್ಭಿಃ।
ಸರ್ವೋತ್ತಮಃ ಪರ್ವಣಿ ಪರ್ವತೀಯೈಃ
ಮೌರ್ವ್ಯಾ ದರ್ವ್ಯಾರಾಧಿತಸ್ತತ್ಯ ತಂ ಮೇ॥18-1॥

ಮೌರ್ವ್ಯಾ ದರ್ವ್ಯಾರಾಧಿತಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಂ ಬುದ್ಧಿ ಶೌರ್ಯತಾಮ್ |
ಗುರ್ವ್ಯಾಮುರ್ವ್ಯಾಂ ವಿನಾಕೋ ವಾ(ಕ್) ಶೌರ್ಯವಾನಪಿ ವಾಚಕಃ || 18-2 ||

ವಿದ್ವತ್ಸು ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯರಹಿತ ಸ್ವಹಿತೋಽಪಿ ಯಃ |
ನನ್ನನಸ್ತು ಮಮಾನಂದಂ ಕರಿಷ್ಯನ್ ವ್ಯಾಕರಿಷ್ಯತಿ || 18-3 ||

(ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ಅಹಂಕಾರ ರಹಿತರಾದ, ರುದ್ರನನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಉಳ್ಳ, ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠರುಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣಮಾದಿ ಪರ್ವದಿನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ (ನಂತರ ನಾನೂ) ಮೂರ್ವಾ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ದರ್ವಿ (ಸೌಟು) ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಘೃತ) ಹೋಮ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆವು. (ಆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ) ಈ (ದಿವ್ಯವಾದ) ಕೃತಿಯು ನನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾಯಿತು. ಇದರ ಪಾಠಕನು ವಿದ್ವತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ರೂಪವಾದ ಶೌರ್ಯವುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ (ಕರ್ಮ) ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಗುರು ಅನುಗ್ರಹಿತ) ಬುದ್ಧಿ ನೈಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರು "ಮೌರ್ವ್ಯಾ ದರ್ವ್ಯಾರಾಧಿತಃ" ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? (ಸ್ವಹಿತಃ ಅಪಿ=) ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾದಾಗ್ಯೂ (ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ಹೇ ಬುದ್ಧಿ ಚಾತುರ್ಯ ರಹಿತನೇ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ನನಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

"ಮಮ ನಂದನಃ" ಎನ್ನುವ ಪದವು (ಮೂರನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದು) ವಿಠಲನಿಗೋ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೋ, ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗೋ ಯಾರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೂ ನೋಡಬೇಕು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಮಮನಂದನ" ಎನ್ನುವುದು ಹಯಗ್ರೀವಮುನಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಸ್ಯಾರ್ಥಂ ಪಶ್ಯತಾಂ ಸ್ವಸ್ಯ ವಿದುಷಾಂ ಕಸ್ಯ ವಶ್ಯತಾ |
ಹಯಗ್ರೀವಸ್ಯ ಸಾಸ್ತೀಹ ತಸ್ಯ ಸೇವಾಸು ಸತ್ಥಲಮ್ || 18-4 ||

ತಸ್ಮಾದ್ವೈ ವಿದುಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ವಿದ್ವಾನ್ ಮನ್ನನ್ದನಸ್ಯ ಚ|

ಸದೃಶೋ ನಾಸ್ತಿ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನೇ ಯಥಾ||18-5||

ಆಯಾತು ಮಮ ಪುತ್ರೋಽಸೌ ಕಾಯಾತ್ಸುಪರಿಣಾಮವಾನ್|

ಮಾಯಾ ತಸ್ಯ ಸಹಾಯೇ ಚ ತ್ವಾಯಾತ್ವರ್ಥಪ್ರದಾಯಿನೀ||18-6||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಪೂರ್ವೋಕ್ತ "ಮೌರ್ವ್ಯಾ ದರ್ವ್ಯಾರಾಧಿತಶ್ಚ" ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು (ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು) ನೋಡುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯಾರ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ವಶವಾಗುವುದು (ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ) ಅದು ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವುದು. ಅದು ಅವನ ಸೇವೆಯ ಸತ್ಫಲವು. ಹೇ ವಿದ್ವಾನ್! ಆದುದರಿಂದ ಜಾನಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ (ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗೆ) ಸದೃಶನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಇಲ್ಲ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ಬರಲಿ. ಅವನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾದಿ ದಾನರೂಪ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ಬರುವಳು.

ನನ್ದನಸ್ತಾದೃಶೋಽಸೌ ಮೇ ವೃನ್ದಾವನಕೃತಿಂ ತ್ವಿಮಾಮ್|

ಮುಕುನ್ದಜನತಾಸೇವ್ಯಾಂ ಮನ್ದಾನಾಮಪಿ ತುಷ್ಟಿದಾಮ್||18-7||

ಷೋಡಶಾಧ್ಯಾಯಿಕಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಏದಮಾನದ್ವಿಡರ್ಪಿತಾಮ್|

ಕರೋತು ಜಾಡ್ಯರಾಹಿತ್ಯಂ ಜನಾನಾಂ ಗೌಡದೇಶಿನಾಮ್||18-8||

ಕರ್ಣಾಟಕಜನಾನಾಂ ಚ ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ|

ಅರ್ಣವೋತ್ಥಮಣಿಯದ್ವದರ್ಣವೇ ಶಾಯಿನಃ ಪ್ರಿಯಾಃ(ಯಃ)||18-9||

ಅಂತಹ ನನ್ನ ಪುತ್ರನು, ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಕ್ತ ಜನ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸೇವಾಯೋಗ್ಯವಾದ, ಮಂದಬುದ್ಧಿಯ ಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನೀಯುವ, ಈ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನದ ಹದಿನಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ,

ಸ್ವಯೇಗ್ಯತೆ ಮೀರಿದವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ (ಏಧಮಾನದ್ವಿಟ್) ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಿ. ಗೌಡದೇಶೀಯ ಜನರನ್ನು ರೋಗ ರಹಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ. ಹೇಗೆ ಸಮುದ್ರ ಶಯನನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ(ಅರ್ಣವೋತ್ತಮಣಿ) ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯು ಪ್ರಿಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯತ್ವದಿಂದ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

16 ಅಧ್ಯಾಯ + ನಾಂದೀಪದ್ಯ ಸೇರಿ=17 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ "ಏಧಮಾನದ್ವಿಡರ್ಪಿತಾಂ ಕರೋತು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹದಿನೇಳಕ್ಕೆ ಮುಗಿದಿದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ "ಏಧಮಾನದ್ವಿಡರ್ಪಿತಾ ಭೂಯಾತ್" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭವಿಷ್ಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಔತ್ತರಾಣಾಂ ಜನಾನಾಂ ತು ಸಂಸಾರೋತ್ತಾರಣಂ ಭವೇತ್|

ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಗೇಹಸ್ಯ ಚೋತ್ತಮದ್ವಾರಯಾಪಕಮ್||18-10||

ಚೋಲಮಣ್ಣಲದೇಶೀಯೈರ್ಬಾಲಕೈರಪಿ ನನ್ನನ|

ಕಾಲೇ ಚಾಭ್ಯಸ್ತಮೇವೈತತ್ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ತಾನಪಿ||18-11||

ನಾನಾದೇಶಜನೈರೇವಂ ನಾನಾವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದೈಃ|

ನಾನಾವಿಧತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾನಾಶಿಷ್ಯೇಷ್ಟಧಿಷ್ಠಿತಾ||18-12||

(ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ) ಉತ್ತರ ದೇಶಸ್ತ ಜನರ ಸಂಸಾರ ಮೋಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. (ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಹಿತವಾದ ಆಖ್ಯಾನವು) ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಗೇಹಸ್ಯ=ವೈಕುಂಠದ ದ್ವಾರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು. ಹೇ ನಂದನ! ಚೋಳ ಮಂಡಲ ದೇಶೀಯರಿಂದಲೂ ಬಾಲಕರಿಂದಲೂ, ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರನ್ನೂ ಕೂಡಾ ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ನಾನಾ ದೇಶದ ಜನಗಳಿಂದಲೂ, ನಾನಾ ವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದರಿಂದಲೂ, ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ನಾನಾ ಶಿಷ್ಯರ ಅಧೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(2) "ಸರ್ವೇಣಾಗ್ರ್ಯ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸಂಸ್ಮರ ಬುದ್ಧಿಮನ್" (20)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣ.

2.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/13-20)

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸುಷೇಣಾಗ್ರ್ಯ ಮೃಷಾ ನಹಿ ಕುರುಷ್ವ ತತ್ |

ಷೋಡಶಾಧ್ಯಾಯಿ ನಿರ್ದೋಷಂ ಪೋಷಯಸ್ವ ಋಷೇರ್ವಚಃ || 18-13 ||

ಆಷಾಢಮಾಸ ಪರ್ಯಂತಂ ಷೋಡಶಾಧ್ಯಾಯ ಮಾಲಿಕಾ |

ಅಸ್ತು ಶ್ರೌಷಡಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತ ಕೃತುಕೋಟಿಫಲಪ್ರದಾ || 18-14 ||

ಷೋಡಶಾಧ್ಯಾಯಪಾರಂ ತು ಯಃ ಕರೋತಿ ಸ ತುಷ್ಟಿಭಾಕ್ |

ಸಿಷ್ಟಃ ಸ ತು ಮಮೇಷ್ಟಶ್ಚ ಮೃಷಾನ್ನಂ ಲಭತೇ ನರಃ || 18-15 ||

ಹೇ ಸುಷೇಣಾಗ್ರ್ಯ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಹದಿನಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀನು ರಚಿಸಿ, ನಿರ್ದೋಷ ಋಷಿಯಾದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸು; ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಬೇಡ. ಆಷಾಢಮಾಸ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ (ಅಂದರೆ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದರೊಳಗೆ) ಈ ಹದಿನಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು "ಓಂ ಶ್ರೌಷಟ್" ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಿಸಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹವಿದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಯಜ್ಞವು ಕೋಟಿಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ. ಹದಿನಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುಧಿಯು ಬರುತ್ತದೆ.) ಅಂತಹ ನರನು ನನಗೆ ಇಷ್ಟನಾದವನೂ, ಶಿಷ್ಟನೂ ಆಗಿ ಮೃಷಾನ್ನ ಭೂಕ್ತವೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

(1) ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗಳಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರಚಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗಳು "ಮೌರ್ವ್ಯಾ ದರ್ವ್ಯಾ" ಮುಂತಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಮರ್ಥರು; ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗಳು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತರು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದರ ಪ್ರಾರಂಭದೊಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಹವಿದಾನವು ದೇವತೆಗಳಿಗೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆಖ್ಯಾನವು ವೇದತುಲ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಹೇಗೆಂದರೆ "ಓಂ ಕಾಮಧೇನುರ್ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದಾ | ತಥಾ ಕಲೌ ವಾದಿರಾಜ ಶ್ರೀಪಾದೋಽಭೀಷ್ಟದ ಸತಾಮ್ | ಓಂ ಶ್ರೌಷಟ್ ಸ್ವಾಹಾ || ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹವಿದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಜ್ಞವು ಕೋಟಿ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು.

ದ್ವಾದಶಾಧ್ಯಾಯಪಾಠಂ ವಾ ಯಃ ಕರೋತಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ|

ಸೋಽಪ್ಯವಿದ್ವಾನಪಿ ಸ್ವರ್ಗೇ ತ್ರಿದಶೈಃ ಪೂಜ್ಯತೇ ಸದಾ||18-16||

ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಸ್ಯ ಪಾಠಂ ತು ಯಃ ಕರೋತಿ ಮಮೇಷ್ಟಕೃತ್|

ಸ ವಿಠಲಪ್ರಿಯಃ)ಯ್ಯಃ ಸರ್ವೈರಭೀಷ್ಟೈಃ ಪುಷ್ಪಿಮಾನ್ ಸದಾ||18-17||

ಇದಂ ಸರ್ವಂ ವದ ವೃನ್ದಾವನಾಗ್ರೇ ಮನ್ನನ್ದನೇ ಕನ್ದಮನ್ದಾಶನಸ್ಯ|

ವೃನ್ದಾವನೇ ಪ್ರೀಯತಾಮಿನ್ದಿರೇಶೋ ಮನ್ನನ್ದನೇ ಚಾಹಮೇವ ದ್ವಿಜಾದ್ಯ||18-18||

ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನು, ವಿದ್ವಾಂಸನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯ ಪಾಠ ಮಾಡಿದವನು ವಿಠಲನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸದಾ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಚನಗಳನ್ನು (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆಯೂ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಮುಂದೆಯೂ (ಅಥವಾ ವೇದವೇದ್ಯರ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆಯೂ) ಹೇಳು. (ಅಂದರೆ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು). ಹೇ ದ್ವಿಜ! ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದ ಇಂದಿರೇಶನಾದ ಹಯವದನನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ, ನನ್ನ ಪುತ್ರನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದ ನಾನೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರೀತನಾಗುವನು.

ಇದಂ ತು ನಾನ್ದೀಪದ್ಯಂ ಮೇ ಮನ್ದಾನಾಮಪಿ ನನ್ದನ|

ಶ್ರುತಮಾನನ್ದದಂ ನೃಣಾಂ ನಾನ್ದೀಕರ್ಮಣಿ ನಾನೃಥಾ||18-19||

ಇತಿ ಶ್ರೀತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಮಯಾನುಕ್ತಾನ್ಯಪಿ ಪ್ರಿಯ|

ಪ್ರತ್ಯಧ್ಯಾಯೇ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಾನೀತಿ ಸಂಸ್ಮರ ಬುದ್ಧಿಮನ್||18-20||

ಹೇ ನಂದನ! ಈ ನಾಂದೀ ಪದ್ಯವು ಶ್ರುತವಾದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜನರಿಗೂ ಕೂಡಾ (ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಾದಿ) ನಾಂದೀ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೂಡದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! "ಇತಿ ಶ್ರೀ" ಇತ್ಯಾದಿ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು

ಕೂಡಾ ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು, ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಸ್ಮರಿಸು. (ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೂ "ಇತಿ ಶ್ರೀ" ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವ).

(1) ಆಶೀರ್ವಚನ ಸಂಯುಕ್ತಾ ಸ್ತುತಿಯುಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರವರ್ತತೇ | ದೇವದ್ವಿಜನೃಪಾದೀನಾಂ ತಸ್ಮಾನ್ನಾಂದೀತಿ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ || ಇತಿ ಭರತ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ||

(2) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೃಣು....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪಕ್ಷಪಾತೇನ ಸುವಿಚಕ್ಷಣಃ" (28) ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

3.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ ೨(19/21-28)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೃಣು ಸಂವಾದಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಮೇ ಗುಣಿನ್ |

ತನ್ಮತಂ ದೇಹಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಗಮಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಮನ್ಮತಮ್ ||18-21||

ಮಾಮೇತಿ ಮಾಧವೇನೋಕ್ತೋ ಮತ್ಯ ತೇರ್ಮಾಧವಸ್ತದಾ |

ಮಾಸಿ ಮಾಸಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸಃ ಮಾತೃವತ್ತ್ವಾಂ ನ ತು ತ್ಯಜೇತ್ ||18-22||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಹೇ ಗುಣಿನ್! ನನ್ನ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ದೇವರು ಹೇಳಿದರು. "ಬೇಡ ಬೇಡ"ವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು. (ಹಾಗೆಯೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಗೆ) ಮಾಧವನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಧವನು (ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಹಯವದನನು) ನನಗೆ "ನಿನ್ನ ಕೃತಿಯ (ಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ) ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳೂ (ನೀನು ಇರುವ ವಿಪ್ರದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಪೂರ್ತಿ ಪರ್ಯಂತವಿದ್ದು) ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಡದಿರುವಂತೆ (ಇದ್ದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿನಗೆ ಹೇಳದೆ) ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ (ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.)

ಉರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರಾಣಂ ಚೋನ್ನಮಯತ್ಯಪಾನಂ ಪ್ರತ್ಯಗಸ್ಯತಿ |

ಮಧ್ಯೇ ವಾಮನಮಾಸೀನಂ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಉಪಾಸತೇ ||18-23||

ಇತಿ ಪೂರ್ವದೇವಾಯಂ ದೇಹಸ್ತೇ ಮತ್ಯ ತಃ ಕೃತೀನ್|

ಮಯಾ ಜೀವಿತ ಏವ ತ್ವಂ ಮತ್ಯ ತಿಂ ಸ್ಮರ ವಿಪ್ರಕ||18-24||

"(ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ವಾಯುಧಾರಕನಾದ) ವಾಮನ ನಾಮಕ (ಸಮಾನಾಂತರ್ಗತನಾದ) ಹರಿಯು ಮಧ್ಯ ಇದ್ದು, ಪ್ರಾಣನನ್ನು ಉರ್ಧ್ವಮುಖನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಪಾನನನ್ನು ಅಧೋಮುಖವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ದೇಹ, ಹೇ ಕೃತೀನ್! ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು" (ಎಂದು ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು ಹೇಳಿದರು.) ನನ್ನಿಂದ ಜೀವಿತನಾದ ನೀನು ಹೇ ವಿಪ್ರಕ! ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. (ಅಂದರೆ ನೀನು ಬದುಕಿರುವುದು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿ ಎಂದು ಭಾವವು).

"ಅನಾವೃತ್ತಿ ದೇಹಿನಾಂ ದೇಹಪಾತೇ| ತಸ್ಮಾದ್ವಾಯುದೇವದೇವೋವಿಶಿಷ್ಟಃ ||"
ಮತ್ತು "ಬ್ರಹ್ಮೈವಸ್ವೇಚ್ಛಾನಿಯತಃ" ಎನ್ನುವ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದ, ಆ ಪದವಿ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಪ್ರಾಣ ದೇವರು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಲ್ಲಲು ಹೇಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗುವುದೆಂದರೆ, ವಾಯುವು ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛಾನಿಯತನೆಂದರೆ ವಿಷ್ಟುವಿನ ಇಚ್ಛಾ ನಿಯತ(ತ್ವ)ನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನರ ಧಾರಕನು ವಾಮನ ನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಮಾನನ ಅಂತರ್ಗತನು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಇಂತಹ ವಾಮನನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣದೇವರು ವಾಮನ ನಾಮಕ ಹರಿಯ ಸೇವಕರು.

ಕರ್ತುಂ ಚಾಕರ್ತುಮಪ್ಯೇವಮನ್ಯಥಾಕರ್ತುಮೇವ ಚ|

ಸಮರ್ಥೋಽಹಂ ನ ಸನ್ನೇಹಶ್ಚೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸದಾಜ್ಞಯಾ||18-25||

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತ ಮನುಸಂಸ್ಥತ್ಸ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್|

ಅನ್ಯಥಾ ದೇಹಹಾನಿಂ ತು ಪಶ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ನ ಸಂಶಯಃ||18-26||

ತತ್ತೇ ಮದ್ಧತ್ತಮಾಯುಷ್ಯಂ ವೃದ್ಧ ತ್ವಂ ಜೀವ ತೇನ ಚ |
ವೃದ್ಧ ತ್ವಾಂ ಜೀವಯಾನೀಹ ದಗ್ಧಮೌತ್ತರಗರ್ಭಗಮ್ ||18-27||

ಪರೀಕ್ಷಿತಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಯಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಃ ಕ್ಷಿತೌ |
ಕ್ಷಣಾದ್ಯಕ್ಷಿತವಾನ್ ಪಕ್ಷಪಾತೇನ ಸುವಿಚಕ್ಷಣಃ ||18-28||

ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ, ಸದಾ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಮಾಡದೇ ಇರಲು (ಅಥವಾ ಮಾಡಿಸಲು ಅಥವಾ ಮಾಡಿಸದೇ ಇರಲು) ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡಲು ಕೂಡ ನಾನು ಸಮರ್ಥನೆಂದು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (III-65ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಅನ್ಯಥಾ ನೀನು ದೇಹ ಹಾನಿಯನ್ನು ನೋಡುವಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ವೃದ್ಧ! ನಿನ್ನ ಆಯಸ್ಸು ನನ್ನಿಂದ ದತ್ತವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಜೀವಿಸು.

ಹೇ ವೃದ್ಧ! ಹೇಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ದಗ್ಧವಾದ ಉತ್ತರೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸುವಿಚಕ್ಷಣನಾದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಮದ್ಧತ್ತ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಯದ್ವಾ ಪುಣ್ಯದಿನೇ ಮಮ" (38) ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

4. ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/29-38)

ಮದ್ಧತ್ತಜೀವನಂ ಯದ್ವದ್ವಿಣಬನ್ಧನಮೋಚನಮ್ |
ಭವಿತಾ ಮೇ ನನ್ದನಸ್ಯ ಚರಣದ್ವಂದ್ವ ವನ್ದನಮ್ ||18-29||

ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಶಿರಸಾಪ್ಯತ್ರ ಕುರು ವಿಪ್ರ ಸುಗೌರವಾತ್ |
ವರಾಭ್ಯಾಂ ವರಸಾರಂ ತಮಿಹಾಮುತ್ರಾರ್ಥದಂ ಗುರುಮ್ ||18-30||

ತಸ್ಮಾದ್ಯಿವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಮರಣೇನಾಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ |
ಸ್ಮರಣಂ ಮೇ ಚರಣಯೋಃ ಪೌರಾಣಿಕ ಸದಾ ಕುರು ||18-31||

ಹೇ ಶೇಷ! ನನ್ನಿಂದ ಜೀವದಾನ ಪಡದಂತೆಯೇ, ನನ್ನಿಂದ ಈ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ಋಣರೂಪವಾದ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೂ ಆಗುವುದು. (ಅಂದರೆ ಅವನ ಜೀವಾವಧಿಯೊಳಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸು ಎಂದರ್ಥ). ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಶೇಷ!) ಉತ್ತಮವಾದ ನಿನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ, ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಬಹು ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ (ವಿಪ್ರನ) ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ, ನನ್ನ ವರದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಗುರುವೆಂದು ತಿಳಿ. ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ಶೇಷ!) ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಋಣ(ತ್ರಯ)ನಾಶವೂ, ಮರಣ ಪರಿಹಾರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಪೌರಾಣಿಕ! ಸದಾ ನನ್ನ ಪಾದಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು. (ನಾನು ಪ್ರಧಾನ ಗುರುವು. ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ). "ತಸ್ಮಾತ್ ಋಣವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಮರಣೇನಾಪಿ" ಎಂದರೆ ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜನನ ಮರಣ ರಹಿತನಾಗುವಿ, ಮುಕ್ತನಾಗುವಿ ಎಂದರ್ಥ.

ಅಹಂ ಸಂಯಮಿನೀಂ ಗತ್ವಾ ದಮನೀ(ನಾ)ಯಸುಪಾಪಿನಾಮ್|

ಕಮನೀಯಂ ತು ಮಾಂ ತೇಷಾಂ ಸುಮನೋಭಿಃ ಸಮನ್ವಿತಮ್||18-32||

ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಚ ತತ್ಪಾಪಂ ಕರ್ಷಯಿತ್ವಾ ಸುದರ್ಶನೈಃ|

ಪರಶುಚ್ಛೇದನಂ ತೇಷಾಂ ಮರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಸುಕರ್ಶಯೇ||18-33||

ಏವಂ ಸಂಯಮನೀವಾಸಂ ದಮನೀಯಸುಪಾಪಿನಾಮ್|

ಶಮನಾಯ ತದಾ ತೇಷಾಂ ಗಮನಾಯ ಮನಸ್ತ್ವ ಭೂತ್||18-34||

(ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ). (ಹೇ ಪೌರಾಣಿಕ ಶೇಷ! ಕೇಳು) ನಾನು ಮೇಲಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಂಡನಾರ್ಹರಾದ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ) ಸುಪಾಪಿಗಳಿಗೆ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಮನೋಹರನಾದ ನನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು, ಉತ್ತಮವಾದ ಮಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರಹಸ್ಯೋಪದೇಶಗಳಿಂದ ಅವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು (ಅಂದರೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಿ), ಅವರುಗಳಿಗೆ (ಯಮದೂತರಿಂದ)

ಪರಶುಭೇದನವು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ (ಅಂದರೆ ನರಕದಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು ಎಂದು) ಯಮನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಆ ದಂಡನಾರ್ಹ ಸುಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ನರಕವಾಸವನ್ನು (ಪರಿಹರಿಸಿ) (ನನ್ನ ಸತ್ಯಾದಿಲೋಕಗಳಿಗೆ) ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆನು.

ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಪಗಳು ಸುಪಾಪ, ಇತರರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ದುಷ್ಪಾಪ.

ಯಮೋಽಪಿ ಮಾಂ ತದಾ ಪ್ರಾಹ ತ್ವಾಂ ಯೇ ನಿಂದಂತಿ ಮಾನವಾಃ|

ತಾನ್ ನೈವ ಮುಷ್ಠಾಮಿ ಧೀಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಕ್ಷಯೇಽಪ್ಯಹಮ್||18-35||

ವೃಂದಾವನ ಕೃತೌ ಚೋಕ್ತಮಹಿಮಾ ಘಟತೇ ನ ತೇ|

ಇತಿ ಯೇ ಕಥಯಂತೀಹ ನ ಮುಷ್ಠಾಮ್ಯಾತತಾಯಿನಃ||18-36||

ಯೇನ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾತಿರ್ಜಾತಾ ಚಾತ್ರ ದಿನೇ ದಿನೇ|

ತಸ್ಮೈ ನಂದನ ಧಾನ್ಯಂ ವಾ ಧನಂ ವಾ ಕಿಂ ನ ದೀಯತೇ||18-37||

ಮತ್ಕರಾದಾಗತಂ ವಿತ್ತಂ ತಸ್ಮೈ ದತ್ತಾ ತು ಪೋಷಯ|

ತೋಷಯಾದ್ಯದಿನಾರಭ್ಯ ಯದ್ವಾ ಪುಣ್ಯದಿನೇ ಮಮ||18-38||

ಆಗ ಯಮನೂ ಕೂಡಾ "ಹೇ ಧೀಮನ್! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನ ದಿನ ಕಲ್ಪ ಮುಗಿದರೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಹಾಗೆಯೇ) ನಿಮ್ಮ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಹಿಮೆಗಳು ಘಟಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಆತತಾಯಿಗಳನ್ನು (ಘಾತಕರನ್ನು) ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಹೇ ನಂದನ! (ಹೇ ಶೇಷ!) ಯಾವ (ವಿಪ್ರನಿಂದ) ಈ ವೃಂದಾವನದ ಖ್ಯಾತಿಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಯಿತೋ, ಅವನಿಗೆ ಧನವನ್ನಾಗಲೀ, ಧಾನ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಕೂಡಬಾರದೇ? (ಹೇ ಶೇಷ!) ನನ್ನ ಕರದಿಂದ (ಪೂಜಾ ಭಾಗಕ್ಕಾಗಿ) ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಪೋಷಿಸು. ಈ ದಿನದಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು

ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು. ಅಥವಾ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ (ಆತನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು) ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು.

(1) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. (2) "ಹೇ ವಿಪ್ರ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತದ್ವೈಸ್ಯಾತ್ತವ ನಾನ್ಯಥಾ" (43)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ. (3) ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ=ಸೃಷ್ಟಿ, ಕ್ಷಯ=ಶಯನ (4) ಆತತಾಯಿನ್ಯಃ= ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವವನು, ವಿಷ ಕೊಡುವವನು, ಶಸ್ತ್ರ ಎತ್ತಿ ಹೊಡೆಯುವವನು, ದುಡ್ಡು ಅಪಹರಿಸುವವನು, ಹೂಲಿ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು, ಪರಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸೆಳೆಯುವವನು.

5.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ (18/39-43)

ಹೇ ವಿಪ್ರ ಕವಿವೃತ್ತೇನ ಶ್ಲೋಕೇನ ತು ಮಮಾಗ್ರತಃ|

ನೃತ್ತಜ್ಞುರು ಸುವೃತ್ತೇನ ವಿತ್ತಂ ತವ ಭವಿಷ್ಯತಿ||18-39||

ಏವಂ ಕ್ರಮೇಣ ಚಾಧ್ಯಾಯಾನಾಗತಃ ಕುರು ನನ್ನನ|

ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ವೈ ಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಶೀಘ್ರಂ ಪಞ್ಚದಶೈವ ತು|| 18-40||

ಪೂರ್ವಂ ದಿಗ್ವಿಜಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೀಮಸೇನೋ ಯಥಾ ಮಖಮ್|

ಚಕಾರ ರಾಜಸೂಯಂ ಚ ಕುರುನನ್ನನ ಏವ ಚ||18-41||

ತದ್ವದ್ಧಿಗ್ವಿಜಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಗ್ರತಃ (ಚಾಗತಃ) ಕುರು ನನ್ನನ|

ಅಧ್ಯಾಯಾಂಸ್ತವ ತದ್ವತ್ ಸ್ಯಾದ್ರಾಜಸೂಯಫಲಂ ಮಹತ್||18-42||

ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯ ತತ್ಪೋಕ್ತಿಂ ಕುರು ನನ್ನನ ತತ್ಪದಮ್|

ಯತ್ಫಲಂ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ತದ್ವೈಸ್ಯಾತ್ತವ ನಾನ್ಯಥಾ||18-43||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಸದಾಚಾರಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನನ್ನ (ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ, ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕೀಡಿತಾದಿ) ವೃತ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ನರ್ತಿಸು. (ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ) ನಿನಗೆ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಮೇಣ ಹೇ ನಂದನ! (ವಿಪ್ರ!) (ಸಂಚಾರದಿಂದ) ಬಂದು, ಈ ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ (ಭಾಗದಲ್ಲಿ) ಹದಿನೈದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಅಥವಾ 15 ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ನಾನಂದಿ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಮೇತವಾಗಿ 16 ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಾಡಿ

ನರ್ತಿಸು. ಹಿಂದೆ ಕುರುಪುತ್ರನಾದ ಭೀಮಸೇನನು, ಹೇಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ದಿಗ್ವಿಜಯ (ಸಂಚಾರ) ಮಾಡಿ ಬಂದು, ಹೇ ನಂದನ! ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. (ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಪಠಿಸಿ, ನರ್ತಿಸು.) ಅದರಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ರಾಜಸೂಯ ಫಲವು ನನಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವನೇ, ಹೇ ನಂದನ! ನನ್ನ ರಹಸ್ಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಮಾಡು. ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ಫಲ ಬಂದಂತೆ, (ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ) ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದವಿಯು ಸಿಗುವುದು. ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ.

(1) ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(2) "ಹಯಕಂಧರ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಕೇ ನ ಯಾಸ್ಯಂತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಂ" (501/2) ವರೆಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿ ಪ್ರಕರಣ.

6. ಹಯಗ್ರೀವಕರ್ಮಂದಿಪ್ರಕರಣಮ್ ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/44-50)

ಹಯಕಂಧರ ಸನ್ನಾಮಧರ ವಿದ್ವದ್ಧರಂಧರ!

ಕರ್ಮಂದೀಶ್ವರ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಮಂದಿರಗಂ ಹರಿಮ್||18-44||

ಭಜ ತದ್ಭಜಕಂ ಮಾಂ ಚ ತ್ಯಜ ದುರ್ಜನಸಂಘತಿಮ್|

ದ್ವಿಜೇ ಸುಜನತಾಂ ಪಶ್ಯ ಭಜತೇ ನಿಜಸೇವಯಾ||18-45||

ವೃನ್ದಾವನಕೃತೌ ಚೋಕ್ತಮಹಿಮಾ ಘಟತೇ ನ ವಾ|

ಇತಿ ತೇ ಸಂಶಯೋ ಮಾಸ್ತು ಯಮೋಕ್ತಂ ಶೃಣು ತತ್ರ ಚ||18-46||

ಹೇ ವಿದ್ವದ್ಧರಂಧರ! (ವಿದ್ವತ್ ಪಕ್ಷಪಾತಿ!) ಹೇ ಹಯಕಂಧರ ಸನ್ನಾಮಧರ! (ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಸನ್ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೇ!) ಹೇ ಕರ್ಮಂದೀಶ್ವರ! (ಯತೀಶ್ವರನೇ!) ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು. ಆ ಹರಿಯ ಭಜಕನಾದ ನನ್ನನ್ನೂ ಭಜಿಸು. ದುರ್ಜನರ ಸಂಗವನ್ನು ಬಿಡು. ವಿಪ್ರನ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು (ಸದ್ಗುಣವನ್ನು) ನೋಡು, ಅವನು ನಿಷ್ಕಪಟ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೃನ್ದಾವನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ

(ರುವ) ಹೇಳಿರುವ ಮಹಿಮಗಳು ಘಟಿಸುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಮನು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

ಹಯಕನ್ಧರ ನಾಮಧೇಯ ಜಯವಿದ್ವಜ್ಜಯಾಪ್ಸುರ|

ದುವಾದೀಭಮಹಾಸಿಂಹ ದುಸ್ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಚ ದುಸ್ಸಹಮ್||18-47||

ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮನಿನ್ ತವ ಸುನ್ದರವಿಗ್ರಹಃ|

ಮಮ ಸನ್ದರ್ಶನಾದೇವ ಹ್ಯಭೂದಾನನ್ದವಿಗ್ರಹಃ||18-48||

ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ ತೇ ನಾಮ ಮಮ ನಾಥಸ್ಯ ಮಾನಿತಮ್|

ತೇನ ಮನ್ನನ್ದನಾದೀನಾಂ ಮಾನ್ಯಸ್ತ್ವಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||18-49||

ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ತವ ಸುನ್ದರಕರ್ಣತಃ|

ಮನ್ನನ್ದನವದೇವ ತ್ವಂ ನನ್ದಯನ್ ಮಾಂ ಶ್ರುಣುಷ್ವ ತತ್||18-50||

ತೇನ ತೇ ಭವಿತಾ ಶ್ರೇಯಃ ಕೇ ನ ಯಾಸ್ಯಾನ್ತ್ಯಪಸ್ಥಿತಮ್|

(ಹೇ ತಾತಾ ತಾತಾ ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪುನಃ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ಹೇ ಹಯಕಂಧರ ನಾಮಧೇಯ! ಹೇ ವಿದ್ವಜ್ಜಯಾಂಕುರ! ಹೇ ದುವಾದೀಭಮಹಾಸಿಂಹ! (ದುವಾದಿಗಳೆಂಬ ಗಜಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹ ಸದೃಶನೇ!) (ನಾನು ಕೃಷ್ಣಪತ್ನಿಯಾದ ಕಶೇರುವಿನ ಅವತಾರವೆಂದು ಹೇಳುವ) ದುಸ್ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ("ಯೋಮಾಂ ದೇವಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಋಜುಸ್ಥಂ ಪುಣ್ಯಕೃನ್ನರಃ"! ಇತ್ಯಾದಿ ನನ್ನಿಂದ ಉದಾಹೃತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ) ಜಯಿಸು. ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್! ನಿನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹವು ನನ್ನ (ವೃನ್ದಾವನದ) ಸಂದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಆನಂದ ವಿಗ್ರಹ (ಮುಕ್ತದೇಹ)ವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ನಾಮವು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ನಾಮವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ವಿಪ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾನ್ಯನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಂತೆಯೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನಿನ್ನ ಸುಂದರವಾದ

ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡು. ಆ ಶ್ರವಣದಿಂದ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಅಪಾರ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ.) (ತಾನಾಗಿಯೇ) ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಶುಭವನ್ನು ಯಾರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ! (ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ).

(1) ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ (2) "ಹೇ ಪಯಃ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಸವಿತಾ ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವಥಾ" (55)ರ ವರೆಗೆ ವಿಠಲಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ

7.ವಿಠಲಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/51-55)

ಹೇ ಪಯಃಫೇನವಚ್ಚುಭ್ರಕೀರ್ತಿಮನ್ ಮೇ ಮನಃಪ್ರಿಯ||18-51||

ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ತ್ವತ್ಕರೇ ದತ್ತೋ ಮಯಾ ಪುತ್ರ ಇವ ಪ್ರಿಯಃ|

ತಚ್ಚಿಶ್ಯೋ ಕ್ಷೀರಪಾನಾರ್ಥಂ ಗಾಂ ತು ದಾಪಯ ಭೂಪತೇಃ||18-52||

ಸ್ವಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಪಿ ನಾಸ್ತತ್ರ ಕಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯೇ ರುಜಂ ದ್ವಿಜ(ಜೇ)|

ಪಶ್ಯ ವಿಪ್ರೋಽದ್ಯಾನ್ನಶೂನ್ಯೋ ನಶ್ಯತೇ ಚಾಸ್ಮದಾಶ್ರಯೀ||18-53||

ಮತ್ತುತ್ರಾಗಮಪರ್ಯಂತಂ ತ್ವತ್ಪುತ್ರೋಽಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ|

ತತ್ತುತ್ರಕ್ಷೀರಪಾನಾರ್ಥಂ ಸತ್ಪಭೋ ಗಾಂ ಪ್ರದಾಪಯ||18-54||

ಏವಂ ಚೇತ್ತವ ಚಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿರ್ಹಿ ಭವಿತಾ ಸದಾ|

ಕವಿತಾ ವಿಪ್ರಕೇ ನಾಸ್ತಿ ಸವಿತಾ ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವಥಾ(ದಾ)||18-55||

ಹೇ ಹಾಲಿನ ನೊರೆಯಂತೆ ಶುಭವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನೇ! (ವಿಠಲ!) ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನಂತಿರುವ ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನ ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಭೂಪತಿಯಿಂದ ಗೋವನ್ನು ಕೂಡಿಸು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನೂ ಕೂಡ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು) ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ. ನೂಡು! ಈ ದಿನ ವಿಪ್ರನು ಅನ್ನಶೂನ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಯೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ಬರುವ ವರೆಗೂ ಇವನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೇ ಸತ್ಪಭೋ! ಅವನು ಬರುವವರೆಗೂ (ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ) ಅವನ (ವಿಪ್ರನ) ಪುತ್ರನ ಕ್ಷೀರಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗೋವನ್ನು ಕೂಡಿಸು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸದಾ

ನಿನಗೆ ಆರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಹೇ ವಿಠಲ!) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ.

(1) ವಿತ್ತಲ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

(2) "ನಾರಸಿಂಹ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಹರಿಷ್ಯೇ ಮ್ನೇಷ್ಠಬಂಧನಂ" (74)ರ ವರೆಗೆ ನರಸಿಂಹ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

ನಾರಸಿಂಹ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಥಾ ಸರಸಭಾರತೀ|

ತವಜಿಹ್ವಾಗ್ರಗಾ ತದ್ವತ್ ವೃನ್ದಾವನ ಕೃತಿರ್ಭವೇತ್||18-56||

8.ನಾರಸಿಂಹಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ)18/56-74)

ನಾರಸಿಂಹ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ನರಕೇ ರವಿನನ್ದನ|

ಆಹ ಯದ್ವಚನಂ ಚಾಗ್ರೇ ಹಯಗ್ರೀವಮುನಿಂ ವದ||18-57||

ಭೂಪೋಽಸ್ಮದ್ಧನಮಾದಾಯ ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಪೋಷಯತ್ಯಹೋ|

ದೋಷೋಽಪಿ ಮಮ ನಾಸ್ತೇವ ಶೇಷಶಾಯಿಪದೇ ಶಪೇ||18-58||

ಹೇ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! (ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನಾಮಕ) ನರಸಿಂಹ! (ನರಸಿಂಹ ಕುಲದೇವತಾ ಭಕ್ತ!) ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಸಭಾರತೀ ವಿಲಾಸ ಕಾವ್ಯವಿದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ನರಸಿಂಹ! ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರನಾದ ಯಮನು ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗೆ ಹೇಳು. ಭೂಪನು ನನ್ನ ಧನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ತನಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವು! (ಇದು ಸತ್ಯವೆಂದು) ಶೇಷಶಾಯಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಶಪಥವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶೇಷಾದ್ರಿಪಣ್ಣಿತಃ ಪಾಪಶೇಷಾತ್ಸ್ವಸ್ಯ ಸುಚಕ್ಷುಷಃ|

ಶೋಷಕಸ್ತ್ವಯಮೇವಾಸೀತ್ಸ್ವ ದ್ರೋಹಾಚ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ||18-59||

ಯಥಾ ಚ ದ್ರುಪದೋ ದ್ರೋಣದ್ರೋಹತಃ ಸಮುಪದ್ರುತಃ|

ಸುಭದ್ರಾಪತಿನಾ ದೃಪ್ತಸ್ತದ್ರಥೋಪರಿ ಮರ್ದಿತಃ||18-60||

ತಚ್ಚಿಷ್ಯೈರೇವ ಪಞ್ಚಾಲಃ ಶೇಷಿತಸ್ತುಷಿತೋ ಯಥಾ।

ತದ್ವತ್ ತ್ವಚ್ಚಿಷ್ಯತಶ್ಚಾಯಂ ಶೇಷಾದ್ವಿಃ ಶೇಷಿತಸ್ತಿ ಹ॥18-61॥

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮೇವ ತಂ ಪಾಪಂ ಮೋಚಯಾದ್ಯ ಸುಶೋಚ್ಯತಾಮ್।

ಗತಃ ಕುಚೋದ್ಯಕೃದ್ಭಿಶ್ಚ ಹ್ಯನಾಥಂ ಚ(ತಂ) ಸಮುದ್ಧರ॥18-62॥

ಶೇಷಾದ್ವಿ ಪಂಡಿತನು ತನ್ನ ಪಾಪಶೇಷದಿಂದ, ಉತ್ತಮವಾದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶೇಷತಃ ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ ದೂಹದಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ದ್ರುಪದನು ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ, ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಎಳೆದು (=ಸಳಯಲ್ಪಟ್ಟು) ಅವನ ರಥದ ಮೇಲೆಯೇ ಮರ್ದಿತನಾಗಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೋ, ಪುನಃ ದ್ರೋಣರ ಶಿಷ್ಯರಿಂದಲೇ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ದ್ರುಪದನು (ಜಲದಾನದಿಂದ) ಕೃಷಿತನು ಉಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಉಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೂ, ಅದರಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಈ ಶೇಷಾದ್ವಿಯು (ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡದ) ಉಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ (ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು) ಈಗ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ಅವನನ್ನು ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡಿಸು, ಅನಾಥನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು.

ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ ತೇ ಮಾನಿನ್ ತೇನ ಜಾತಮನಾದರಮ್।

ಸುನಾ ಸಮಾನತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕುಮಾನವಗತಿಂ ಮನಾಕ್॥18-63॥

ಬ್ರಹ್ಮಧಿಕ್ಕರಣಾತ್ತೇ ವೈ ನಿಮ್ಮಂ ದುಃಖಮವಾಪ್ತವಾನ್।

ದ್ಯುಮ್ನ ಧೃಷ್ಟೋ ಯಥಾ ದ್ರೋಣವಿರೋಧಾಮೃತಿದುಃಖಭಾಕ್॥18-64॥

ವ್ಯತ್ಯಸ್ತನಾಮತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಮತಿವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏವ ಚ।

ಗೃಹೀತಸ್ತದ್ವದೇತಸ್ಮಿನ್ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಮತಿರಪ್ಯಭೂತ್॥18-65॥

ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಕಲಿನಾವಿಷ್ಟಚೇತಸಾಮ್।

ವಿನಾಶಕಾಲೇ ಸಮ್ರಾಪ್ತೇ ತನ್ಮತಿಶ್ಚಾಲಿತಾ ಭವೇತ್॥18-66॥

ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ಕಲಿನಾ ಸರ್ವಂ ಕೃತಮನ್ತರ್ನಿವಾಸಿನಾ।

ಸ್ವಾಜ್ಞಾನಾದಿತಿ ಮತ್ವಾ ಚ ಹ್ಯನಾಥಂ ತಂ ಸಮುದ್ಧರಂ॥18-67॥

ಹೇ ಮಾನಿನ್! (ನರಸಿಂಹ) ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೋ ಅವನಿಂದ ಅನಾದರವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ನಾಯಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ, ಕುತ್ಸಿತ ಮಾನವ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. (ಮುಂದೆ ನೀಚಮಾನವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆಂದರ್ಥ.) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಿಕ್ಕಾರದಿಂದ, ಆಳವಾದ ದುಃಖವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದ್ರೋಣ ವಿರೋಧದಿಂದ ಮರಣ ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆದನು. (ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೆಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲು ದ್ಯುಮ್ನದೃಷ್ಟನಂದೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಏಕೆಂದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ನಾಮದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮತಿವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಯಿತು. (ಅಶ್ವತ್ತಾಮೋ ಹತಃ ಎಂದು ಧರ್ಮರಾಜನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡಲು) ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ (ದ್ರೋಣರು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಅವರ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ) ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ಬುದ್ಧಿಯು ಅವನಲ್ಲುಂಟಾಯಿತು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ವಿನಾಶಕಾಲ ಬಂದಾಗ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯು (ಚಾಲಿತಮತಿಯು) ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ (ಹೇ ನರಸಿಂಹ! ನಿನಗೆ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ) ಅಂತರ್ನಿವಾಸಿಯಾದ ಕಲಿಯಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಅನಾಥನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು.

ಹಯಾಸ್ಯನಾಮಧೇಯಿನೋ ಪ್ರಕಾಶ್ಯಮೇವ ಮೇ ಪ್ರಿಯಮ್।

ವೃಥಾಸ್ಯ ನೋಚ್ಯತೇ ವಚಃ ಕೃಪಾಸ್ಯ ಜಾಯತೇ ತವ॥18-68॥

ಅತೋ ಮಯೋದಿತಂ ಹಿ ಯತ್ನುತೋದಿತಂ ಯಥಾ ತಥಾ।

ವೃಥಾ ನ ಜಾಯತೇ ಕೃತೀನ್ ಭವತ್ಯವಶ್ಯಮೇವ ತತ್॥18-69॥

ಸುತೋಽಪಿ ಮೇ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತೇ ತವಾನುಮತ್ಯನುವ್ರತಃ|

ಇಹಾಗತಃ ಶ್ರುತಂ ಮಮೇಹ ಸನ್ಮತಂ ಕುರುಷ್ವ ತತ್||18-70||

(ಹೇ ನರಸಿಂಹ!) ಹಯಾಸ್ಯ ನಾಮಧೇಯ ಉಳ್ಳ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗೆ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆಖ್ಯಾನ (ದ ಅರ್ಥ)ವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸು. ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೃಪಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಅದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು (ಎಂದು ತಿಳಿ). ಹೇ ಕೃತೀನ್! ಹೇಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ (ಸನ್ಮತಂ=ಸತ್ಮತಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ತತ್=) ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅದರಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡು.

ಇತ್ಥಂ ಮಯೋಕ್ತಮೇವೈತತ್ ನ ವಿಪ್ರೋಕ್ತಂ ಕದಾಚನ|

ಕಥಂ ತೇ ಭವಿತಾ ಚಿತ್ತೇ ವಿಪ್ರೋಕ್ತಿರ್ಮಮ ವಾ ಕೃತಿಃ||18-71||

ಸಂಶಯಂ ವದ ವಿದ್ವಂಸ್ತೇ ಮದವಜ್ಞಾನತೋ ಭವೇತ್|

ಸದವಜ್ಞಾ ಮಹತ್ವಾಪಂ ತ್ರಿದಿವಾತ್ಪಾತಯತ್ಯಧಃ||18-72||

ಸ್ವೈರಂ ಗುರೂಕ್ತಂ ಕುರು ಮಾರದೂರ

ಧೀರತ್ವರನ್ ಪೌರಜನ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಮ್|

ಸ್ಮರನ್ ಮುರಾರೇಃ ಪರಮಾರ್ಥಸಾರಂ

ನ ತತ್ಕೃತಂ ಸಂಸ್ಮರ ಸಜ್ಜನಾಗ್ಯ ||18-73||

ಹೇ ಮೌಢ್ಯಲ ನಾರಸಿಂಹ ತವ ಸಂತತಸೇವಯಾ|

ಮಾಭೂತ್ಕಲತ್ರಪುತ್ರಾಣಾಂ ಹರಿಷ್ಯೇ ಮ್ಲೇಞ್ಞಬನ್ಧನಮ್||18-74||

ಹೀಗೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಾ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ವಿಪ್ರನಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ರಚಿತವಾದುದಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಪ್ರನ ಕೃತಿಯೋ? ಅಥವಾ ನನ್ನ ಕೃತಿಯೋ! ಹೇಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ! ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. (ಅಂದರೆ ಇವರಿಗೂ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು.) ಹೇ ವಿಧ್ವನ್! ನನಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಂಶಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಉತ್ತಮರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನದಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇ ಮಾರದೂರ! (ಕಾಮನಿಂದ ದೂರನಾದವನೇ=ನಿಷ್ಕಾಮನೇ!) ಹೇ ಧೀರ! ಪುರ ಜನರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗುರುವಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಮಾಡು. ಹಯವದನನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿ ಅರ್ಥಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ಹೇ ಸಜ್ಜನಾಗ್ಯ! ಆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದೆಂದು ಸ್ಮರಿಸಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಸಂಶಯ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಅರ್ಥ) ಹೇ ಮೌಢ್ಯ ನಾರಸಿಂಹ! ನಿನ್ನ ಸತತವಾದ ಸೇವೆಯಿಂದ, ನಿನಗೆ ಪತ್ನಿ ಪುತ್ರರಿಂದ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮ್ಲೇಂಛನಿಂದ ಬಂಧನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(1) ಮೌಢ್ಯ ನಾರಸಿಂಹ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಮುಗ್ಧೇತಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಯತ್ಕೃತಂ ತ್ವಜ್ಜತಾರ್ಪಕಂ" (77) ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣವು.

9.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/75-77)

ಮುಗ್ಧೇತಿ ಸಮ್ಪ್ರೋಧ್ಯ ಮಯಾ ದುಗ್ಧವಾರಿಧಿರೀರಿತಃ|

ದಗ್ಧಜಿಹ್ವವದೇವತ್ವಂ ಸ್ತಬ್ಧವೃದ್ಧೇತಿ ಭಾಷಸೇ||18-75||

ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ತವಾಜ್ಞಾದ್ಯಾಹಂ ಕರೋಮ್ಯಜ್ಞತಾನ್ತಕಃ|

ಅಹಜ್ಕಾರೇಣ ಹೀನಂ ತ್ವಾಂ ಯಂ ಕರೇಣಾಭಿಮರ್ಶಯೇ||18-76||

ಮತ್ಕರಸ್ಪರ್ಶನಂ ವಿಪ್ರ ತ್ವಚ್ಛಿರಸ್ಯತಿಸತ್ಯ ತಮ್|

ತತ್ಕೃಚ್ಛಂ ಹರತೇ ನಿತ್ಯಂ ಯತ್ಕೃತಂ ತ್ವಜ್ಜತಾರ್ಪಕಮ್||18-77||

(ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಹಿಂದೆ "ಹೇ ಮುಗ್ಧ ವಿಪ್ರ ದಧಿದುಗ್ಧಪಯೋನಿಧೌಚ" ಎಂದು IX-46ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು) "ಮುಗ್ಧವಿಪ್ರ" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ "ದುಗ್ಧವಾರಿಧಿ" ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿ ದಗ್ಧವಾದ ನಾಲಿಗೆಯುಳ್ಳವನಂತೆ ನೀನು "ಸ್ತಬ್ಧವೃದ್ಧ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಹೇ ಅಜ್ಜ! ನಿನಗೇನು ಮಾಡಲಿ? ನಾನು ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶಕನು. (ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.) ಅಹಂಕಾರ ಹೀನನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಸತ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಕರಸ್ಪರ್ಶವು ಅಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪಕ ಪಾಪವನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ದ್ವೇ ಸಹಸ್ರ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಲಕ್ಷಯಾಮ್ಯಹಂ" (81)ರ ವರೆಗೆ ಮೌದ್ಗೀಲ ನಾರಸಿಂಹ ಪ್ರಕರಣ.

10.ಮೌದ್ಗಲಾನಾರಸಿಂಹಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/78-81)

ದ್ವೇ ಸಹಸ್ರೇ ಚ ಪದ್ಯಾನಾಂ ಖದ್ಯೋತೋಪಮ ತೇಜಸಾಮ್ |
ದೇಹಿನಾಂ ಬೋಧನೋದ್ಧಾಮಸಾಧನಂ ತು ಭವಿಷ್ಯತಿ || 18-78 ||

ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತಮೇವಾಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಪಕ್ಷೀಕೃತದ್ವಿಜಾತ್ |
ಯಾವತ್ಪದ್ಯಸಹಸ್ರೇ ದ್ವೇ ಪೂರ್ಣೇ ಸುತ ಭವಿಷ್ಯತಃ || 18-79 ||

ತದನಂತರಮೇವಾಹಂ ಯಥಾ ಮನ್ವಂತರೇ ತಥಾ |
ಅನಂತಶಯನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯನಂತಂ ಸುಖಮಾಪ್ನುಯಾಮ್ || 18-80 ||

ತತ ಉರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಥ ವಾ ಕ್ಷಣಮ್ |
ನ ಶಿಕ್ಷಯಾಮಿ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಾ ವತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಲಕ್ಷಯಾಮ್ಯಹಮ್ || 18-81 ||

(ಹೇ ನಾರಸಿಂಹ!) ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ (ಈ ಕೃತಿಯು) ಎರಡು ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ನರರಿಗೆ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. (ತು=) ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಎರಡು ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ತನಕ, ಹೇ ಸುತ ನಾನು ನನ್ನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ವಿಪ್ರನ ಮೂಲಕ

ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ (ಸ್ವಾಯಂಭುವಾದಿ) ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅನಂತಶಯನನನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಂತ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅಥವಾ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

(1) ಮೌದ್ಗಲ ನಾರಸಿಂಹ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಹಯಕಂಧರ ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ " ಭೂದೈವತಂ ಚ ವಾ" (85)ರ ವರೆಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್ ಪ್ರಕರಣ.

11.ಹಯಗ್ರೀವಮುನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/82-85)

ಹಯಕನ್ಧರಕರ್ಮಸ್ಥಿನ್ ಜಗಕನ್ಧರಭೇ ದಿನೇ|

ನತಕನ್ಧರ ಪದ್ಯಾನಾಂ ಶತಕನ್ಧರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ||18-82||

ಸ್ನೇಹಂ ಕುರು ಮಮ ಸ್ನೇಹಪಾತ್ರೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಸಜ್ಜನೇ|

ಮತ್ಸುತೋಽಪ್ಯತಿಸುಸ್ನೇಹಂ ಕರೋತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||18-83||

ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ಕೃತ್ರಿಮೋ ಭೃತ್ಯೋ ಮಮ ನೈವ ಸುಮಾನವಃ|

ಪುತ್ರವತ್ಪೋಷ್ಯ ಏವಾಽಸೌ ಮಾ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||18-84||

ಮತ್ಪುತ್ರೇಣ ವಿನಾ ವಿಪ್ರ ತತ್ರ ತತ್ರ ಕೃತಂ ಮಹತ್|

ನ ಶೋಭತೇ ಶುಭಂ ಕರ್ಮ ದೈವಂ ಭೂದೈವತಂ ಚ ವಾ||18-85||

ಹೇ ನತಕಂಧರ! (ನಮ್ರವಾದ ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳವನೇ!) ಹೇ ಹಯಕಂಧರ ಕರ್ಮಂದಿನ್! ಜಯವನ್ನು ಸುಖವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವ ದಿನದಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ) (ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲೂ) ಶತಪರಿಮಿತವಾದ (ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ) ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಹೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ! ಸಜ್ಜನನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು (ನರಸಿಂಹನು) ಕೂಡ ಅವನಲ್ಲಿ ಅತಿಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನ ಕೃತ್ರಿಮ ಭೃತ್ಯನಲ್ಲ, ಸುಮಾನವನು. ಹೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಅವನು ಪುತ್ರನಂತೆ ಪೋಷಿಸಲು ಅರ್ಹನು. ಅವನನ್ನು

ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನ ವಿನಾ (ಅಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸದೆ, ಅವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸದೆ) ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ದೇವಕಾರ್ಯವಾಗಲೀ, ಶುಭಕಾರ್ಯವಾಗಲೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಂಭವಾಗಲೀ, ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

(1) ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ (2) "ಮನ್ನಂದನೇನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕಾಮತಿಂ ತ್ಯಜಥಾಶು ಚ" (96)ರ ವರೆಗೆ ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ರೋತೃಪ್ರಕರಣ.

12.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ರೋತೃಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/86-96)

ಮನ್ನಂದನೇನ ಕರ್ಮಸ್ತೀಶ್ವರೇಣಾದ್ಯ ವಿನಾ ಕೃತೇ|

ಕರ್ಮಣ್ಯಾನಂದರೂಪೇಽಪಿ ಮಮಾನಂದೋನ ಜಾಯತೇ||18-86||

ಶೂನ್ಯಾಗಾರವದೇವೇದಂ ನಗರಂ ಶೂನ್ಯಮೇವ ಚ|

ತಂ ವಿನಾ ನಗರಂ ಯದ್ವತ್ ದಿವಾ ದಿನಕರೇಣ ವಾ(ಚ)||18-87||

ತದಾಗಮನಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಮನ್ಮನೋ ರಥಸಾರಥಿಮ್|

ಪ್ರೇಷಯಾಮಿ ತಮಾಹರ್ತುಂ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿನಮಧ್ವನಿ||18-88||

ಸೋಽಪಿ ಗತ್ವಾ ತು ಗೋವಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪರಥಮೇವ ಚ|

ಆರೋಪ್ಯ ಭೂಪ ಪ್ರಭೃತಿಭೃತ್ಯವಾಗಶ್ಚಸಂಯುತಮ್||18-89||

ಆನಯಿಷ್ಯತಿ ಮಾನಾರ್ಹಂ ಕೃಷ್ಣಂ ದಾನಪತಿಯರ್ಥಾ|

ಮಧುರಾಂ ಸೋದರಯುತಂ ತದ್ವತ್ಸೋದಾಪುರೀಂ ಸುತಮ್(ತ)||18-90||

(ಹೇ ಬಹುಭಕ್ತರುಗಳಿರಾ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಯತೀಶ್ವರನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡುವ, ಆನಂದ ರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ ನನಗೆ ಆನಂದವನ್ನೀಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಹಯಗ್ರೀವಮುನಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸದ ಯಾವ ಉತ್ಸವವೂ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ.) ಶೂನ್ಯವಾದ ಮನಯಂತೆ, ಈ ಸೋದಾ ನಗರವು ಅವನಿಲ್ಲದೆ ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದ ಹಗಲಿನಂತಾಗಿದೆ. ಅವನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವ ನನ್ನ ಮನೋರಥವೆಂಬ ಸಾರಥಿಯನ್ನು

ಅವನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಮನೋರಥ ಸಾರಥಿಯು ಗೋವಿಂದನ ಸಂಕಲ್ಪವೆಂಬ ರಥವನ್ನೇರಿ, (ರಾಮರಾಜಾದಿ) ಭೂಪತಿಗಳ ವಚನವೆಂಬ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಸುತನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯನ್ನು ಆ ರಥದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಕ್ರೂರನು ಮಾನಾರ್ಹನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಲಭದ್ರನ ಸಮೇತನಾಗಿ ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆ ತಂದನೋ, ಹಾಗೆ ಸೋದಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಕರೆ ತರುವನು.

ದ್ವಾರಕಾವಾಸಿನಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಮಧುರಾಪುರವಾಸಿನಃ|

ಸದಾರಾಃ ಪೂಜಯನ್ತಿ ಸ್ಮ ಸುದಾಮೋದಾರಮುಕ್ತಿದಮ್||18-91||

ತದ್ವನ್ಮನ್ನನ್ದನಮಪಿ ನನ್ದನೈಃ ಸಹಿತಾ ನರಾಃ|

ನಿನ್ದಂತಶ್ಚಾತ್ಮಪಾಪಾನಿ ಸಾನನ್ದಂ ಪೂಜಯನ್ಯಹೋ||18-92||

ಸುಧಾಮನೆಂಬ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ ದ್ವಾರಕಾವಾಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಕಳತ್ರ ಸಮೇತರಾಗಿ ಮಧುರಾಪುರ ವಾಸಿಗಳು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯನ್ನೂ ಕೂಡಾ, ಪುತ್ರರಿಂದ ಸಮೇತರಾದ ನರರು, ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಸಂತಾಪ ಪಡುತ್ತಾ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. (ಸ್ವಾಗತಿಸುವರು.)

ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರಕೃತ, ಸ್ವಾಪೋಕ್ತಿ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪಾಪ ಉಳ್ಳವರಾದರು. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆತ್ಮಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಸಂತಾಪಪಟ್ಟು ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂದು ಭಾವ.

ಸೋದಾಪುರೇ ವಸನ್ತೋ ಯೇ ಸದಾರಾಃ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಾಃ|

ಉದಾರಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾಃ ಸದಾ ರಯಿವಿವರ್ಧಕಾಃ||18-93||

ಇತ್ಥಂ ಮಮ ಸುತೇಽಪ್ಯತ್ರ ಚಾಗತೇ ಸ್ವಾಗತೋಕ್ತಿಭಿಃ|

ಪೂಜಯಿಷ್ಯನ್ತಿ ಸಂತಸ್ತೇ ತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೋಷಿತೋಽಸ್ಮ್ಯ ಹಮ್||18-94||

ಉದಾರ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನರಾದ, ಸದಾ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಜನರು ಪತ್ನಿಯರ ಸಮೇತರಾಗಿ ಸೋದಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ

ಬರುವರು. ಹೀಗೆಯೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನೂ ಕೂಡ ಸೋದಾಪುರಿಗೆ ಬಂದು (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ) ಪೂಜಿಸುವನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೋದಾಪುರೇ ವಸನ್ತೋ ಯೇ ಸದಾರಾಃ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಾಃ|

ಉದಾರಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾಃ ಸದಾ ರಯಿವಿವರ್ಧಕಾಃ||18-93||

ಇತ್ಥಂ ಮಮ ಸುತೇಽಪ್ಯತ್ರ ಚಾಗತೇ ಸ್ವಾಗತೋಕ್ತಿಭಿಃ|

ಪೂಜಯಿಷ್ಯನ್ತಿ ಸಂತಸ್ತೇ ತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೋಷಿತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್||18-94||

ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧನೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರಾಧವೂ ಕೂಡಾ ಮಹಾಪಾಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನವರು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರ ಮತ್ತು ನನಗೆ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕುತ್ತಿತ, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರಿ.

(1) ಬಹು ಭಕ್ತ ಶೈತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ, (2) "ತಸ್ಥಿವಾಂಸೀತಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತದ ವರೆಗೂ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃ ಪ್ರಕರಣವು.

ಏವಂ ಸಂಕಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿಂ(ಸಿದ್ಧಂ) ಮಾಂ ಕಲ್ಪಯನ್ತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಸ್ವಲ್ಪಾಪರಾಧೋಽಪಿ ಮಮ ಮಹಾಪಾಪಾಯ ಕಲ್ಪ್ಯ(ಲ್ಪ)ತೇ||18-95||

ತಸ್ಮಾತ್ ಮನ್ನನ್ದನಂ ಮಾಂ ಚ ನೈವ ದ್ರುಹ್ಯಥ ಮಾಮಕಾಃ||

ದಾಮೋದರಪ್ರಿಯಂ ಮತ್ಪ್ತಾ ಕಾಮತಿಂ ತ್ಯಜಥಾಶು ಚ||18-96||

ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧನೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರಾಧವು ಕೂಡ ಮಹಾ ಪಾಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನವರು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರ ಮತ್ತು ನನಗೆ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರಿ.

1.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ರೋತೃಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್.

2. "ತಸ್ಥಿವಾಂಸೀತಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತದ ವರೆಗೂ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ

13.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕ: (18/97-104)

ತಸ್ಥಿವಾಂಸೀತಿ ಮೇ ಪ್ರೋಕ್ತೇ ತಸ್ತುಷಾಂಸೀತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ |

ವಿಪ್ರ ಸ್ವಸ್ಥಾಂಶ್ಚತೇಽಸೀನ್ ವೈ ಕರಿಷ್ಯೇ ಶಿಥಿಲಾನಹಮ್ ||18-97||

ಮಮಾಸ್ಥಿನಿಚಯೇ ವಿಪ್ರ ಕ್ಲೇಬಶಬ್ದಃ ಪ್ರಯೋಜಿತಃ |

ತವಾಸ್ಥಿಷ್ಠಿಹ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಶಬ್ದಃ ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಯೋಜಿತಃ ||18-98||

ಕೋವಾಽಭಿಪ್ರಾಯ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಽಭಿಪ್ರಾಯಮಞ್ಜಸಾ |

ಮಮಾಸ್ಥೀನ್ಯಪಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಶಙ್ಕಚಕ್ರಾಙ್ಕಿತಾನಿ ಚ ||18-99||

ಪುನಃ ಸಂಸೃತಿದಾತ್ಯತ್ವಶಕ್ತಿಹೀನಾನಿ ಮಾನವ |

ಜಾತಾನ್ಯತ್ಯನ್ತಶೈಥಿಲ್ಯಾತ್ ಕ್ಲೇಬಶಬ್ದಃ ಪ್ರಯೋಜಿತಃ ||18-100||

ಏತಸ್ಯ ವೈಪರೀತ್ಯೇನ ತವಾಸ್ಥಿನಿಚಯೇಽಪಿ ಚ |

ಪುನಃ ಸಂಸೃತಿದಾತ್ಯತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತ್ ಪುಂಸ್ತ್ವಮೇವ ಹಿ ||18-101||

ಅತಃ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗ ಶಬ್ದಸ್ತು ಪ್ರಾಯೋ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಯೋಜಿತಃ |

ಯದ್ವಾ ಶಬ್ದದ್ವಯೇನಾಪಿ ವಾಚ್ಯತ್ವಂ ತೂಚ್ಯತೇ ಮಯಾ ||18-102||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಹಿಂದೆ "ಮಮಾಸ್ಥಿ ಜಾತಾನ್ಯಪಿ ತಸ್ಥಿವಾಂಸಿ ಚಕ್ರಾಂಕಿತಾನ್ಯೇವ" ಎಂಬ IX - 41ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ) "ತಸ್ಥಿವಾಂಸಿ" ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ "ತಸ್ತುಷಾಂಸಿ" ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. (ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥವಾದ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಶಿಥಿಲ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.) ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿ ಸಮೂಹವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಾಗ ನಪುಂಸಕ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಾಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶಂಖ ಚಕ್ರಾಂಕಿತವಾದವುಗಳು. ಪುನಃ ಸಂಸೃತಿದಾತ್ಯತ್ವ (ಸಂಸಾರ ಉತ್ಪಾದಕತ್ವ) ಶಕ್ತಿಹೀನವಾದವುಗಳು. ಹೇ ಮಾನವ! (ಸಂಸೃತಿದಾತ್ಯತ್ವ ಶಕ್ತಿಹೀನವಾಗಿ)

ಶಿಥಿಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಪುಂಸಕ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಸ್ಥಿ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸಂಸೃತಿ ದಾತೃತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಪುಂಸ್ತ್ವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ (ಅಸ್ಥಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ) ವಾಚ್ಯತ್ವವು ಕೂಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನೈಘಂಟಿಕ ಶೃಣುಷ್ವಾದ್ಯ ವಿದ್ವತ್ಕಣೀರವೇಣ ಚ|

ಅತೋಽಜ್ಞತಾಪಿ ನಾಸ್ಯೇವ ಮಮ ಮಾನವ ಧೀಮತಃ||18-103||

ಕಾಮತಿಂ ತ್ಯಜ ತೇ ವಿದ್ವನ್ ಭಜ ಮತ್ಪಾದಮೇವ ಚ||104||

ಹೇ ನೈಘಂಟಿಕ! ಈಗ ಕೇಳು. ನಾನು ವಿದ್ವತ್ಕಂಠೀರವನು. (ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು) ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ಮಮ ಮಾನವ! ಹೇ ಧೀಮತ! (ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು.

ಹೇ ವಿದ್ವನ್! ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಭಜಿಸು. (ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.)

ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾಂತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಪ್ರಾಃ||18-105||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||18-106||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||18-107||

ಯಚ್ಚೈಶ್ಚತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥18-108॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರ ಸಇಷ್ಟಾತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
ಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಣಾವಧೌ
ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕಃ ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ॥18-108॥ ॥
॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ ಅಥ ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ॥19-107॥

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ಶೃಣು....."
ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮಾ ತ್ಯಜ ತಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ" (3)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೂತ್ಯಕ ಪ್ರಕರಣವು.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ ॥ ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/1-3)

ಹರಿಃ ಓಂ ॥ ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ಶೃಣು ಮೇ ಸುವಾಣೀಂ

ಕಾರ್ಪಣ್ಯಭಾವಂ ನ ಭಣಾದ್ಯ ಧೀಮನ್।

ಗುಣೈರ್ವಿಹೀನಸ್ಯ ಗಣಾಧಿ ಚಾನ್ಮಂ

ಗೃಹಾಣ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥೈಃ॥19-1॥

ಭೋಜ್ಯವಿತ್ತಂ ಪ್ರದತ್ತ್ವಾ ತು ಋಣಾನುಕ್ತಃ ಶನ್ಯಃ ಶನ್ಯಃ।

ಭೋಜನಾರ್ಥಂ ಮಧುಕರವೃತ್ತಿಂ ಕುರು ಯಥಾ ಪುರಾ॥19-2॥

ಇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಅನುಸನ್ಧಸ್ವ ಬುದ್ಧಿಮನ್।

ವೃಂದಾವನೇ ಚ ಮತ್ಸೇವಾಂ ಮಾ ತ್ಯಜ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ॥19-3॥

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ಹೇ ವಿಪ್ರ!) ನನ್ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಹೇ ಧೀಮನ್!

(ನನಗೆ ಅನ್ನಾನುಕೂಲವಿಲ್ಲವೆಂಬ) ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ. (ವ್ಯಕ್ತ

ಪಡಿಸಬೇಡ) (ಶೇಷಾದಿ) ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಲೂ (ಸೀತಾಪತ್ಯಾದಿ)

ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರಿಂದಲೂ, (ಅವರ ಮೂಲಕ) ಮತ್ತು (ರಾಜಸ, ತಾಮಸ) ಗುಣಹೀನರಾದ

(ನನ್ನ ಮಠದ) ಭಕ್ತರ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ದತ್ತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನೀನು

ಅನುಭೋಗಿಸುವ ಹಣವನ್ನು (ಅಥವಾ ಉಟಕ್ಕೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು) ಕೊಟ್ಟು ಕ್ರಮೇಣ ಭೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ (ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಚಿತವಾದ) ಮಧುಕರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೋ (XI-87ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇ ಬುದ್ಧಿಮನ್! ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು. ಹೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥನಾದ ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಲಜ್ಜಾವಿಹೀನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶ್ರೀಮಾನ್ ಯಥಾ ಶ್ರಿಯಾ" (14 1/2) ವರೆಗೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

2.ಅಪ್ಪಣ್ಣಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/4-14)

ಲಜ್ಜಾವಿಹೀನ ಕುಬ್ಜಾಯಾಃ ಪತೇರ್ನಾಮ್ನಃ ಪ್ರಭಿಜ್ಞನ|

ತ್ವಜ್ಞಾತಿಧರ್ಮಮನ್ಯತಂ ಮಾ ತ್ಯಜಾದ್ಯಾಪಿ ದುರ್ಜನ||19-4||

ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ನಾಮ್ನಾ ತ್ವಂ ನಿನ್ದಾವಚನಾದಿನಾ|

ತಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀರ್ನಾಪಿ ಕವಿತಾಂ ವೇತ್ತಿ(ಚೇತಿ) ಸರ್ವಥಾ||19-5||

ಸವಿತಾ ವೇತ್ತಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ ತವಾಪ್ಯಹೋ|

ಮಮ ಮಾತುಃಕೃತೇ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಭೋಕ್ತಾತ್ವಂ ಗರ್ಭಿಣೀಪತಿಃ||19-6||

ಹೇ ಲಜ್ಜಾವಿಹೀನ! (ನೀನು) ಕುಬ್ಜಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು. (ಹಾಗೆಯೇ) ಪ್ರಭಂಜನನ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು. ಹೇ ದುರ್ಜನ! ನಿನ್ನ ಜಾತಿಧರ್ಮವಾದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಸ್ವನಾಮ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನೆಂದು ಭಾವ) ನಿಂದಾವಚನವನ್ನು ಆದಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ (ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿ). (ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ನಿಂದಾವಚನವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಸೇರಿಸುವಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ನಿರ್ಗುಣ ವೃನ್ದಾವನ ಆಚಾರ್ಯ" ಇತ್ಯಾದಿ) (ಇದು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ) ಸ್ವಾಪ್ನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ಸಹ

ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಥಾ (ಸಂಶಯ ಉಳ್ಳವನೇ ಆಗುವಿ). ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸಂಶಯ ಉಳ್ಳವರೆಂಬುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಸವಿತಾ (ಅಂದರೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ವಾಮಿಯು) ತಿಳಿದಿರುವನು. (ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಪತಿಯು ಶ್ರಾದ್ಧ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ) ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಗರ್ಭಿಣೀ ಪತಿಯಾದ ನೀನು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದೆ.

ವೈಪರೀತ್ಯೇನೋಭಯತಃ ಶ್ರೀವತ್ಸಂ ಧೃತವಾನಸಿ|

ಅನ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಿನಶ್ಯತಿ||19-7||

ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಕೃಷ್ಣಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಿನಶ್ಯತಿ|

ಕೃಷ್ಣಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ವಜ್ರಲೇಪೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ||19-8||

ತಾದೃಶೇ ಕೃಷ್ಣಗೇಹೇ ತ್ವಂ ಮೃಷಾ ವಚನಮಬ್ರವೀಃ |

ಇತ್ಯಾದ್ಯಾ(ದ್ಯಾಃ) ಬಹವೋ ದೋಷಾಸ್ತ ಯಿ ಸನ್ನಿ ಕೃತಾಂತಕ||19-9||

(ಹೇ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ!) (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಧರಿಸಿರುವ) ಶ್ರೀವತ್ಸವನ್ನು ನೀನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿ, ಉಭಯರೀತಿಯಿಂದ (ಅಂದರೆ ನಾಮದಿಂದಲೂ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ) ಧರಿಸಿರುವಿ. (ಆದರೆ ಹೆಸರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನು. ಗರ್ಭಿಣೀ ಪತಿಯಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಭೋಜನಾದಿ ವಿರುದ್ಧ ಕರ್ಮವುಳ್ಳವನು. ಆದ್ದರಿಂದ "ಶ್ರೀವತ್ಸ"ವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಅಂದರೆ "ವತ್ಸಶ್ರಿ" ಧರಿಸಿರುವಿ. ವತ್ಸವತ್ ಅಂದರೆ ಮೂರ್ಖನಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಅರ್ಥ) ಅನ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಕೃಷ್ಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ (ರಜತ ಪೀಠದಲ್ಲಿ) ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ವಜ್ರಲೇಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಕೃಷ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸುಳ್ಳು ವಚನವನ್ನು ನುಡಿದಿರುತ್ತಿ. ಹೇ ಕೃತಾಂತಕ! (ಕೃತಘ್ನ!) ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹು ದೋಷಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ಅತ ಏವ ಹಿ ಸನ್ತಾನರಹಿತೋಽಸಿ ಕುಲಾಂತಕ|

ಕಾಕೋದರೇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕತ್ರಯೇಣೋಕ್ತಾನ್ ಸುದುರ್ಗುಣಾನ್ ||19-10||

ಗುಣಾಧಮ ಶೃಣುಶ್ವಾದ್ಯ ತೂಷ್ಟೀಂ ತಿಷ್ಠ ಮಮಾಗ್ರತಃ|

ಇದಮಪ್ಯಮುತಶ್ಚೋಕ್ತಂ ಕುಮತಿನಫತು ತೇಽಪ್ಯಹೋ ||19-11||

ಸುಮತಿ ಸ್ವಮತೇ ನಾಸ್ತಿ ಸುಮತಂ ಮಮ ಜಾನತೇ|

ತಾಸಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಯಥಾಯೋಗಂ(ಗ್ಯಂ) ಫಲಂ ಭವತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ||19-12||

ರಥರೋಧನ ಕರ್ತೃಣಾಂ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುರೋಧನಾತ್|

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಫಲವಕ್ತೃತ್ವೇ ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಾಽಪ್ಯ ಶೈವಲೈಃ ||19-13||

ಸ್ತ್ರೀನೀರಾಣಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನೀತಿ ತದ್ಗಾನಿ ನೈವಹಿ|

ಅತಃ ಸಾಮಾನ್ಯತೋ ಯೋಗ್ಯಂ ಫಲಂ ಭವತಿ ನಾನ್ಯಥಾ ||19-14||

ಕಾಮಾನ್ಯಥಾ(ನೀತಿ) ವಿನಾ ಪುತ್ರಂ ಸ್ತ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಯಥಾ ಶ್ರಿಯಾ|

ಹೇ ಕುಲಾಂತಕ! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಸಂತಾನ ರಹಿತನಾಗಿರುವಿ. ಹೇ ಗುಣಾಧಮ! ಈಗ (VI - 79, 80, 81ರಲ್ಲಿರುವ) "ಕಾಕೋದರ...." ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ನನ್ನ ಮುಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲು. ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ವಿಪ್ರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಹೆ! ನಿನಗ ದುರ್ಮತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಮತವಾದ ಮಧ್ಯಮತದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ. (ಅಂಥವನು) ನನ್ನ ಸುಮತವನ್ನು (ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು) ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. (ಅಹೋ!) ಹೀಗೆ (ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.) ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ಹಿಂದೆ VII - 60ರಲ್ಲಿ "ಗರದಾಃ ಸ್ವಪತೌ ಚ ಯಾಃ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ) ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾದ ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರಥವನ್ನು ತಡೆದವರಿಗೂ (ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಫಲವು ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.) (ರಥ ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲವು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಬರುವುದೋ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರುವುದೂ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಫಲ ಹೇಳುವ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಕರ್ಮವೆಂಬ ಪಾಚಿಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವಾದ ಜಲವು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗುವಂತೆ (ಕರ್ಮದ ಫಲವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪ್ತವಾದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತ್ವವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.) ಆ ಫಲಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಇಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಭೋಗದಿಂದಲೇ ಕರಗಿಸಬೇಕು) (ಪಾಚಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ನೀರಿನಂತೆ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಾಪದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತರಾದರು. ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ದ್ಯೋಗ್ಯ ಫಲವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ. (ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಸಹ ಆ ಪಾಪವು ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ.) ಹೇಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಿತವಾದ ಶ್ರೀಮಂತ ಪುರುಷನು ಪುತ್ರರಹಿತನಾದರೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ (ರಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ (ಹಾಗೆಯೇ ಪುಣ್ಯರಹಿತವಾದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದುಃಖವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.)

(1) ಗುಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಥವನ್ನು ತಡೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಪಾಪ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ರೈಲು ಬಿದ್ದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಹಳ ಜನ ಸಾಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಆ ಗುಂಪಿನವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಫಲ. ಪಾಚಿಯು ನೀರನ್ನು ಕಾಣಗೊಡದಂತೆ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪಾಪಗಳು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ, ಯೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟ ಫಲಗಳೂ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ಪಣ್ಣ! ನೀನು ದುಷ್ಟರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೊಂದಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವ.

(2) ಹೇಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಪುರುಷನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆಗುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುತ್ರನಿದ್ದರೆ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದೆ ಪೂಜಾತ್ಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾನಿತಳಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಪಾಪವು ಇರಲು ಪುತ್ರನ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ದುಃಖದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲದ ಪುರುಷನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ದುಃಖಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನೂ ಅವನ ದುರ್ಮಿತ್ರರೂ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪದಿಂದಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರು ದುಃಖವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ಸಂತಾನರಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ 'ಕಾ ಮಾನ್ಯಥಾ' ಎಂದು

ಪದಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಉತ್ತಮರ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಯಾವ ಪುಣ್ಯವೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ದುಃಖವೇ ಮೇಲಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅದು ಭೂಕ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದೂ, ಉತ್ತಮರ ದ್ರೋಹ ಫಲವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕೆಂದೂ ಭಾವ.

(3) "ಕಾಮಾನ್ ಇತಿ" ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನುಳುವನಾದಾಗ್ಯೂ ಶ್ರೀಮಾನ್ (ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನು) ಪುತ್ರನ ವಿನಾ, ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ (ಕಾಮಾನ್=ಪುತ್ರನ ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಮೊದಲಾದ) ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪುತ್ರ ಸದೃಶ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ.

(4) ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(5) "ಮಮೈವಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತ್ವಯಿ ಪ್ರಿಯೇ....." (22 1/2)ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣವು.

3.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/15-22)

ಮಮೈವಂ ದೈವಿಕಂ ಗ್ರಂಥಂ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಸಂಯುತಾಃ||19-15||

ಯೇ ನ ಗೃಹ್ಣಂತಿ ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಗೃಹ್ಣಂತಿ ಯಮಕಿಂಚ್ಚರಾಃ|

ಮಮಾಖ್ಯಾನ(ನಂ) ಪ್ರವಕ್ತಾರಂ ಯಮಾಜ್ಞಯಾ ಗತಾ ಭಟಾಃ||19-16||

ತೇ ಮಯಾ ವಾರಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಕೋವಾ ಮತ್ಸದ್ಭೋ ಯತಿಃ|

ಹೇ ವೃನ್ದಾವಗ(ಗಃ) ಸ್ವಾಮಿನ್ ಮಮಾನಂದಂ ಕುರು ಪ್ರಭೋ||19-17||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಹೀಗೆ ನನ್ನ ದೈವಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಯಮಕಿಂಕರರು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. (ಒಂದು ಸಲ) ಯಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ, ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನ ಪ್ರವಕ್ತು ವಿಪ್ರನನ್ನು (ಕರೆದೊಯ್ಯಲು) ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ಯಮಭಟರು ನನ್ನಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. (ಮತ್ತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು) ನನ್ನ ಸದೃಶ ಯತಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? (ವಿಚಾರ ಮಾಡು.) "ಹೇ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಹಯವದನನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಉಳುವನೇ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಪ್ರಭೋ! (ಸಮರ್ಥನೇ!) ನನಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು."

ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'ಹೇ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಹಯವದನ ಪ್ರಭೋ! ನನಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು' ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು. ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ "ಹರೇ, ಗುರೂ" ಇತ್ಯಾದಿ

ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲ.

ಅನ್ನಂ ದದಸ್ವ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಮನ್ನನ್ನನಮುಖೇನ ಚ|

ನೋಚೇತ್ತವ ಕರಂ ವಿಪ್ರೇ ವಿತರಾರ್ಯ ಹರೇ ಗುರೋ||19-18||

ಶರಣಾಗತ ಸಂಸರಣಂ ಮರಣಾರ್ಥಿಂ ಹರ ಪ್ರಿಯ|

ಏಕವಾಕ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯಾ ದ್ಯ ತ್ವಯೋದಿತಮ್||19-19||

ನನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ಶೇಷಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೂಡಿಸು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ (ನನ್ನ ಮಠದಿಂದ ನಿನಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡುವ) ಕರದಲ್ಲಿ (ಅಂದರ ವೇತನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೂಡು. ಹೇ ಆರ್ಯ! (ಹರೇ=) ಸರ್ವದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕನಾದ, (ಗುರೌ=) ಗುರುವಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ (ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ.) ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಶರಣಾಗತನಾದ (ವಿಪ್ರನ, ಅನ್ನಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಂಚಾರವೆಂಬ ಮರಣ ಸಂಕಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು. ಹೇ ಏಕವಾಕ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ! ಈ ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು (ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು.

(1) ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರವಾಗಿ:- ಹೇ ಹರೇ! ಗುರೋ! ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ವಾಮಿನ್! ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನನ್ನ ಪುತ್ರ (ವೇದನಿಧಿ ಅಥವಾ ಶೇಷ) ಮುಖೇನ (ಅಥವಾ ಭೂಪ ಸೀತಾಪತಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರ ಮುಖೇನ) ಅನ್ನವನ್ನು ಕೂಡಿಸು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ (ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಾರಭವಿದ್ದರೆ) ಹೇಆರ್ಯ! (ಕರುಣಾನಿಧೇ!) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕರವನ್ನು ಕೊಡು. (ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡು.) (ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಅನ್ನ ಸಿಗುತ್ತದೆ.) ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ದೇವ! ಮರಣ ದುಃಖೋತ್ಪಾದಕವಾದ, ನಮಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದ ಭಕ್ತನು ಅನ್ನದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು ಎಂದರ್ಥ.

(2) ಏಕವಾಕ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವುದು ಏಕೆಂದರೆ - ನಾನು ಒಂದಾವರ್ತಿ ಹೇಳಿದರೆ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದವನು ನೀನು. ಇಂಥವನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅನೇಕರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವಿ. ಆ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದರ್ಥ.

ಗಾಂ ದಾಪಯಾಮೀತಿ ಭೂಪಾತ್ಸಮಂ ಕುರು ಯಥೇಷ್ಟತಃ|

ತ್ರೀವಾಚಾಪಿ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತವ ಬುದ್ಧಿಯಥಾ ತಥಾ||19-20||

ಕುರು ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಚನಂ ನ ಮೃಷೇತಿ ವಿಚಿನ್ತಯ|

ಅನ್ಯತಂ ತು ಪ್ರವಕ್ತಾರೋ ವೈರಾಗ್ಯರಹಿತಾಶ್ಚ ಯೇ||19-21||

ಚರಣಂ ತಚ್ಚಿರಸಿ ತೇ ಕುರು ತಾಮರಸೋಪಮಮ್|

ಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ತವ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಹಯಾಸ್ಯಾರಾಧನಂ ಕುರು||19-22||

ಆಶಾಂ ತೇ ಯಾನ್ತಿ ಪಾಪಾನಿ ಸ್ವಾಶಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತ್ವಯಿ ಪ್ರಿಯ|

ಭೂಪನಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಗೋವನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀ. ಅದನ್ನು ಮಾಡು. ಮೂರು ಸಲ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾಡು. (ನಿನ್ನ ಕರವನ್ನು=(ವೇತನವನ್ನು) ಕೊಡು. ಅಥವಾ ಗೋವನ್ನು ಕೂಡಿಸು ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.) (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ವಚನವನ್ನು ಅಥವಾ) ವಿಪ್ರನ ವಚನವನ್ನು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸು. ವೈರಾಗ್ಯ ರಹಿತರಾದವರು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪದ್ಮ ಸದೃಶವಾದ ಚರಣವನ್ನಿಡು. (ಅಂದರೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನನ್ನು ಒದ್ದು ಓಡಿಸು ಎಂದರ್ಥ.) ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸು. ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಅದರಿಂದ ಪಾಪಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗುವವು.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಸಮಾಗತೋ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮಾಮಕಂ ತಂ ಪ್ರಕಾಶಯ" (25 1/2) ರ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

4.ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/23-25)

ಸಮಾಗತೋಽಸಿ ಶ್ರೀಪತೇ ತ್ವಮಾಗತಃ ಸರೋವರಮ್||19-23||

ಸುಮಾನಸಂ ಯತೀಶ್ವರಂ(ರೇ) ಪ್ರಮಾಂ ವದಾಶು ಮತ್ಯತೇಃ|

ಹಯಾಸ್ಯನಾಮದೇಯಿನೋ ಮಯಾಸ್ಯ ಚೋದಿತೋ ಮನುಃ||19-24||

ಕುಹಾಸ(ಸ್ಯ)ವರ್ಜಿತೋ ಮುನಿಃ ಸುಹಾಸಮಿಶ್ರಿತಾನನಃ|

ಮಾನಸಂ ರಾಜಹಂಸೀವ ಮತ್ಸರೋವರಮಾಗತಮ್||19-25||

ಮತ್ಸರಾಕ್ಷೀರಪಾನಂ ತ್ವಂ ಮಾಮಕಂ ತಂ ಪ್ರಕಾಶಯ|

(ಪಾನಂ ತು ಮಾಮಕಂ ತಂ ಪ್ರಕಾರಯ)

ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ! ನೀನು ಧವಳಗಂಗಾ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿ. ಅದೂ ಅನುಕೂಲ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಿ. ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಯತೀಶ್ವರನಾದ (ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಗೆ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಆ ಹಯಗ್ರೀವ ನಾಮಧೇಯ ಮಗನಿಗೆ ನನ್ನ "ಕಾಮಧೇನುರ್ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು (ಜಪಾರ್ಥವಾಗಿ) ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕಪಟ ನಗೆ ಇಲ್ಲದ, ಮಂದಹಾಸ ಯುಕ್ತವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳ ಆ ಮುನಿಯು, ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ರಾಜಹಂಸವೋ ಎಂಬಂತೆ ನನ್ನ ಧವಳಗಂಗಾ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು. ನನ್ನವನಾದ ಅವನಿಗೆ ನೀನು (ಮತ್ಸರಾಕ್ಷೀರಪಾನಂ=) ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನದ ರಹಸ್ಯದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸು.

(1) ಶ್ರೀಪತಿ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) ಶ್ಲೋಕ 23 ರಲ್ಲಿ "ಯತೀಶ್ವರೇ" ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠವಿದೆ. ಶ್ಲೋಕ 25 1/2ಯಲ್ಲಿ "ಮತ್ಸರಾಕ್ಷೀರಪಾನಂ ತ್ವಂ ಮಾಮಕಂ ತಂ ಪ್ರಕಾಶಯ" ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ವೃಂ ಪಾಠವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ "ಪಾನಂ ತು ಮಾಮಕಂ ತಂ ಪ್ರಕಾಶಯ" ಎಂದು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(3) "ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ....." ದಿಂದ "ಪುರೋ ಮಮ" (29 1/2) ರ ವರೆಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

5. ಹಯಗ್ರೀವಕರ್ಮನಿಪ್ರಕರಣಮ್ ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/26-29)

ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮನಿನ್ ಮನ್ದರಾದ್ರಿನಿಭಂ ಮಮ||19-26||

ವೃನ್ದಾವನಂ ಪಶ್ಯ ಸಾನ್ಯಾನನ್ದಯುಕ್ತೋ ಭವಾಶು ಚ|

ಮತ್ಸರೋವರಮಾಯಾಸೀ ರಾಜಹಂಸೀವ ಮಾನಸಮ್||19-27||

ಮತ್ಸರಾಕ್ಷೀರಪಾನಂ ತ್ವಂ ಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುರು ಪ್ರಿಯ|

ಹಂಸೋ ಯಥಾಕ್ಷೀರಪಾನಂ ಕುರುತೇ ನೀರಕಂ ವಿನಾ||19-28||

ತದ್ವದಂಹೋನಾಮನೀರರಹಿತಂ ಮತ್ಯಥಾಮೃತಮ್ |

ಪಿಬ ಪಾಪಹರಂ ಕೋಪರಹಿತಶ್ಚೇತ್ಸುಪಾವನಮ್ ||19-29||

ತಪಸಾ ಪಾಪಪೂಗಂ ತ್ವಮಪಾಕುರು ಪುರೋ ಮಮ |

ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್! ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನೋಡು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿಬಿಡವಾದ ಆನಂದವುಳ್ಳವನಾಗು. ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ರಾಜಹಂಸವೋ ಎಂಬಂತೆ, ನನ್ನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡು. ಹೇಗೆ ಹಂಸವು ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷೀರವನ್ನೇ ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಪನಾಮಕ ನೀರಿನಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವಾದ, ಬಹು ಪವಿತ್ರದಾಯಕವಾದ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನಾಮೃತವನ್ನು (ವಿಪ್ರನು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳುವನು, ವಿಶ್ವಾಸನೀಯವಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ) ಕೋಪರಹಿತನಾಗಿ, ಪಾನ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀನು ಪಾಪ ಸಮೂಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೋ.

(1) ಹಯಗ್ರೀವ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ನಂದನಾಯಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ 'ಮರಣಾರ್ಥಿ ಸಮಂಭವೇತ್' (35 1/2)ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ

6.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (18/30-35)

ನಂದನಾಯಂ ಮಂದಬುದ್ಧಿಃ ಕನ್ದಾಶನಕೃತಿಂ ಪರಾಮ್ ||19-30||

ವೃಂದಾವನೇ ಸಾನ್ವಭಕ್ತ್ಯಾಹ್ಯಧರಃ (ಸ್ಥ)ಸ್ಯಂದನಾದಿನಾ |

ದಿನೇ ದಿನೇ ವದತ್ಯೇವಂ ಕದನೇನ ವಿನಾ ಜನೈಃ ||19-31||

ಮದನೇನಾ(ಪಿ)ಬಿಹೀನೋಽಯಂ ಸದನಂ ತಸ್ಯ ದಾಪಯ |

ತ್ವತ್ಕರೇಚಾರ್ಪಿತೋಽಯಂ ತು ಮತ್ಕರಂ ತಸ್ಯ ದಾಪಯ ||19-32||

ಸತ್ಕಾರಂ ಕುರು ವಿಪ್ರೇ ಚ ಮತ್ಯತಿಂ ಪ್ರಾರ್ಪಕೇ(ಪ್ರಾಪಕೇ)ಽತ್ರಚ |

ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯಸುತಶ್ಚಾಯಂ ನಿಷ್ಣಾತೋ ಹರಿಪಾದಯೋಃ ||19-33||

ಪುಷ್ಪಾತಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತೃಷ್ಣಾಧಾಪಿ ಗತಾ ನಹಿ|

ಸೋಽತ್ಯಂತಂ ತೃಷ್ಣಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಕೃಷ್ಣಸಂಕಲ್ಪತಃ ಸುತ||19-34||

ವೈಷ್ಣವಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚೋಷ್ಣಕರವತ್ಪರಿತಾಪಿತಾನ್|

ಕುರುತೇ ನಿಷ್ಕರವಚಃ ಕಿರಣೈಃ ಸ್ಮರಣಂ ವಿನಾ||19-35||

ಬ್ರಹ್ಮಧಿಕ್ಕರಣಂ ಚಾಸ್ಯ ಮರಣಾರ್ತಿಸಮಂ ಭವೇತ್|

ಹೇ ನಂದನ! (ಹೇ ಶೇಷ!) ಈ ಮಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಪ್ರನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಎಂಜಲನ್ನು ಸುರಿಸದೆ, ಜನರೊಡನ ವಿವಾದ ಮಾಡದೆ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ (ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ) ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ನಿಷ್ಕಾಮನು. ಅವನಿಗೆ (ರಾಜನಿಂದ) ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸು. ಇವನು (ನನ್ನಿಂದ) ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮಠದಿಂದ ಕೊಡುವ ಕರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಿಸು. ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು (ಲೋಕಕ್ಕೆ) ಅರ್ಪಿಸುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಗೌರವಿಸು. ಈ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನ ಪುತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ಹರಿಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವನ (ಆಶಯೆಂಬ) ತೃಷ್ಣೆಯು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನು. (ಹರಿಗುರುಗಳಿರುವರೆಂಬ) ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ ವಿಪ್ರರನ್ನು, ತಾಪ ಕೊಡುವ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ನಿಷ್ಕರ ವಚನಗಳಿಂಬ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪರಿತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋವಧಿಯು ಮರಣಾರ್ತಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದು.

(1) ಶೇಷ ಶೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಅಯಂ ಗ್ರಾಮೋ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕೃಣುಷ್ವತತ್" (42 1/2)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

7.ಸೀತಾಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(19/36-42)

ಅಯಂ ಗ್ರಾಮೋ ಬಹುಲಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ನಾಮ್ನಾ ಸಮ್ಪ್ರೇಸರುರಿತ್ಥಂ ಪ್ರದತ್ತಃ|

ರಾಜ್ಞಾ ದತ್ತಃ ಶೇಷಹಸ್ತೇ ಸ ಶೇಷಸ್ತದಾಜ್ಞಯಾ ದತ್ತವಾನ್ ವಿಪ್ರಹಸ್ತೇ||19-36||

ಯಸ್ಮಿನ್ ದತ್ತಂ ದಾನಮಾನನ್ಯಮೇವ ದದಾತಿ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಚ ಕಿಂಚನಾಪಿ |
ತಸ್ಮಿನ್ ದಿನೇ ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶೀತಿ ಶಾಸನಸ್ಯಂ ಪ್ರದದೌ ದ್ವಿಜೇಭ್ಯಃ || 19-37 ||

ವಾಮನೇನೇಕ್ಷಿತುಂ ಗ್ರಾಮಂ ಶಾಸನಸ್ಯಂ ಮುನೀಶ್ವರ || 19-38 ||

ನ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ರಾಜಾನಃ ಕೇ ವದಸ್ವ ತಾನ್ |
ಹಾಹಾ ಕೋಪೀಹ ರಾಜಾನಂ ತ್ಯಜ ಗ್ರಾಮಂ ದ್ವಿಜಾತಿನಾಮ್ || 19-39 ||

ಇತಿ ಪುಣ್ಯೋಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಾ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥಂ ನ ಜೀವತಿ |
ಯೇ ಜೀವಂತೀತಿ ವಿಪ್ರಾರ್ಥಂ ತೇ ಜೀವಂತೇವ ನೇತರೇ || 19-40 ||

ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಜೀವಂತಿ ಕಾಂತಾರೇ ಕಿರಾತಾಃ ಕಿಂ ನ ನಿರ್ದಯಾಃ |
ತಸ್ಮಾತ್ಯಜೇತಿ ರಾಜಾನಂ ದ್ವಿಜಾಗ್ರಾಮಂ ತು ಸಜ್ಜನ || 19-41 ||

ತ್ಯಜ ಜೀವನಮಾಜೇ ತ್ವಂ ಭಜ ಸತ್ಪುಣ್ಯಸಂಯಮ್ |
ವಾಙ್ಮಾತ್ರೇಣ ಚ ತತ್ಪುಣ್ಯರಾಶಿಂ ಪಶ್ಯ ಗುಣಾರ್ಣವ || 19-42 ||

ತ್ವಂ ಮೇರುಣಾ ಸಮಂ ಪುಣ್ಯಮಾದದಸ್ವ ಕೃಣುಷ್ವ ತತ್ |

ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಸಂಪೇಸರು ಎಂಬ ಈ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಾಮವು ಬಹು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೋಸ್ಕರ ಇರಲಿ ಎಂದು ರಾಜನು ಶೇಷನ ಹಸ್ತ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಶೇಷನು ವಿಪ್ರನ ಹಸ್ತ ಕೊಟ್ಟನು. ಯಾವ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ ಅನಂತಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೋ, ಅಂತಹ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶಿ ದಿವಸ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೋಸ್ಕರ ಕೊಟ್ಟನು. ಹೇ ಮುನೀಶ್ವರ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ಆ ಗ್ರಾಮವು ವಾಮನ ಪ್ರತಿಮೆಯಿಂದ ಈಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. (ಅಂದರೆ ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಮನನ ಪ್ರತಿಮೆ ಇದೆ.) (ಹೀಗಿದ್ದರೂ) ರಾಜನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮವು ರಾಜನ ಅಧೀನದಲ್ಲೇ ಇದೆ). (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ) ಕೋಪಿಯಾದವನು ರಾಜನಿಗೆ (ಹೇ ರಾಜನ್!) ಏಕೆ (ವಿಪ್ರರಿಗೆ) ಗ್ರಾಮವು ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಹೇಳು. (ನಿನ್ನಿಂದ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ದತ್ತವಾದ ಗ್ರಾಮವು ಹಾಗೆಯೇ

ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.) ಹಾ! ಹಾ! (ನಿನ್ನಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.) ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. (ಪುನಃ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು) ಎನ್ನುವ ಪುಣ್ಯೋಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಪ್ರರಿಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳಿದರೆ (ಅವನಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ). ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರು ವಿಪ್ರಾರ್ಥವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವರೂ ಅವರೇ ಜೀವಿಸುವವರು. ಇತರರು ಜೀವಿಸುವವರಲ್ಲ. (ಜೀವನ್ಮೃತರು ಎಂದರ್ಥ) ನಿರ್ದಯರಾದ ಕಿರಾತರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಜೀವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇನು? (ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಜೀವನ್ಮೃತರು) ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ! ಸಜ್ಜನ! ರಾಜನಿಗೆ ನಿಜಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಹೊಂದು. ಹೇ ಗಣಾಣವ! ಕೇವಲ (ಸದ್ಬೋಧನಾ ರೂಪವಾದ) ಮಾತಿನಿಂದಲೇ (ಬರುವ) ಆ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡು. ನೀನು (ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ) ಮೇರು ಸದೃಶವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. (ಹಿತಬೋಧನಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಔದಾಸೀನ್ಯರೂಪವಾದ ಪಾಪವನ್ನು) ಭೇದಿಸು.

(1) ಸೀತಾಪತಿ ಶೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ (2) "ಶ್ರೀಪತೇ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತಸ್ಯ ಮಾನವ" (50 1/2)ರ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

8.ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/43-50)

ಶ್ರೀಪತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸೋಽಯಂ ವೃಥಾ ಗಾಲೀಂ ಪ್ರದತ್ತವಾನ್ || 19-43 ||

ತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಯತಯೋಽಪೀಹ ಮೂಕೀಭೂತಾ ಅಹೋ ವಿಧೇ |

ಕಾಲೀಯಃ ಸ್ವವಿಷಜ್ವಾಲಾಜ್ವಲಿತಂ ಯಮುನಾಜಲಮ್ || 19-44 ||

ಚಕಾರ ನಿರ್ಮಲಂ ಕಾಲೇ ಗೋಪಾಲೇನೈವ ಚಾಲಿತಃ |

ತದ್ವದ್ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣೇನ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಗೇನ ಚ || 19-45 ||

ಸದ್ವೃನ್ದನಾದಿಭಿಃ ಶೂನ್ಯಂ ವದನಂ ಭುವಿ ನಿನ್ದಿತಮ್ |

ತಸ್ಮಿನ್ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮನಿನ್ದಾದೋಷೇಣ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಃ || 19-46 ||

ಬಹ್ವೀಃ ಸಮಾ ಮಹಾವಹ್ನಿಸಂತಪ್ತ ಇವ ತಪ್ಯತೇ|

ಬಹ್ವೀಃ ಸಮಾ ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಾಂಹೋ ನಾಶಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||19-47||

ಅಸಹ್ಯಮಪಿ ಯಚ್ಚೇನಿವಾಸೋ ಗಹ್ವರಮಧ್ಯಗಃ|

ತತ್ಯತ ಬ್ರಹ್ಮನಿನ್ದಾಯಾಃ ಮದ್ವ್ಯನ್ದಾವನ ಸನ್ನಿಧೌ||19-48||

ಕನ್ದಾಶನೇನ್ದ್ರಮನಸೋ ದನ್ದಶೂಕ(ಕಂ) ಪ್ರಧಾರಿಣಃ|

ಅರ್ಪಿತಂ ಶಲ್ಯಮಾಸೀತ್ಸಂತರ್ಪಿತಂ ರಕ್ತ ಪಾನತಃ||19-49||

ನ್ಯತ್ಯ ತಾ ಸಾ ಚ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಧಿಕ್ಯತಃ ಸೋಽಪಿ ನಿನ್ದಕಃ|

ಬ್ರಹ್ಮಹಿಂಸಾಸಮಂ ಪಾಪಂ ಬ್ರಹ್ಮಧಿಕ್ಕರಣೇ ಋಣಿನ್||19-50||

ಮರಣಾರ್ತಿಸಮಂ ನ್ಯಾಣಾಂ ಕರಣಂ ತಸ್ಯಮಾನ(ತ)ವ|

ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ! ಈ (ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರ) ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ವೃಥಾ ಬೈಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು. (ಅಂದರೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗ ಗ್ರಾಮವು ಏತಕ್ಕೆ? ಅವರು ಯೋಗ್ಯರೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂದಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು.) ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ಯತಿಗಳು ಕೂಡಾ ಮೂಕೀಭೂತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಏನು ದುರ್ದೈವ! (ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ!) ಕಾಳಿಂಗನೆಂಬ ನಾಗನು, ತನ್ನ ವಿಷಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಜ್ವಲಿತವಾದ ಯಮುನಾ ಜಲವನ್ನು, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಚಾಲಿತನಾಗಿ (ರಮಣ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ) ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನಿಂದ (ಯತಿಗಳು ಚಾಲಿತರಾಗಿ ಈ ನೀಚನನ್ನು ನಾವು ನಿಂದಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಎಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತಪ್ಪರಾಗಿ, ಮನೂ ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.) ಆ ನೀಚ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ವದನಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜನರ ವಂದನಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂದಿತನಾದನು. (ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.) ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಅವನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಾ ದೋಷದಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮ ಬಂದು ಬಹು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಹಾ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪನಾದಂತೆ

ತಪ್ಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ!) "ಬಹ್ವೀಃ ಸಮಾ" ಎನ್ನುವ (ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳು.) ಆ ಶ್ರುತಿಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಂದೆಯ ಪಾಪವನ್ನು, ವಂಕಟಗಿರಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದೆಯಿಂದ, ಸರ್ಪವನ್ನು ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಮುನೀಂದ್ರನಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ರಕ್ತಪಾನದಿಂದ ಸಂತರ್ಪಿತವಾದ (ಅಂದರೆ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಲ್ಪಟ್ಟ) ಶಲ್ಯವು ಅರ್ಪಿತವಾದಂತೆ (ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು.) ನೀಚ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಆ ನಿಂದಕನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಧಿಕ್ಕೃತನಾದನು. ಹೇ ಋಣಿನ್! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಬರುವ ಪಾಪವು ಬ್ರಹ್ಮ ಹಿಂಸಾ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಮಾನವ! ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮರಣ ಪೀಡೆಗೆ ಸಮವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ "ಬಹ್ವೀಃ ಸಮಾ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

(1) "ಆಜ್ಞಾಭಂಗೂ ನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಮಾನಖಂಡನಂ | ಪೃಥಕ್ ಶಯ್ಯಾ ಚ ನಾರೀಣಾಂ ಅಶಸ್ತ್ರವಧ ಉಚ್ಯತೇ ||" (2) ಶ್ರೀಪತಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (3) "ಕೃತಿಶ್ಚ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವದಾಬುಧ" (52)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

9.ಚಿಂತಾಮಣಿಪುತ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರಕರಣಮ್ ಸಾರ್ಥಶ್ಲೋಕಃ (19/51-52)

ಕೃತಿಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೇಯಮಿತಿ ಚಿಂತಾಮಣೇಃ ಸುತ||19-51||

ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರು ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಾಗ್ರೇ ತ್ವಂ ಪ್ರಣಶ್ಯಸೇ|

ಸಪ್ತಮೇಽಹ್ನಿ ನ ಸನ್ನೋಹೋ ನೈವಾಬಧ್ಧಂ ವದಾಬುಧ||19-52||

ಹೇ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪುತ್ರನೇ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣನೇ!) ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡು. (ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಂದಿನಿಂದ) ಏಳನೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಾಯುತ್ತೀಯೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹೇ ಅಬುಧ! (ಅಜ್ಞಾನಿ!) ಪ್ರಮಾಣ ರಹಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶೋಭಾ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ (2) "ಯದ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯತೇ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ" ತದ್ಭವೇತ್ತವ" (55 1/2) ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ.

10. ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/53-55)

ಯದ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯತೇ ವಿಪ್ರ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯಾದ್ಯೈವ ತಜ್ಜಯಮ್ |

ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತ್ವಾ ಪಣಂ ಚೋಭೌ ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೋ ದ್ವಿಜ || 19-53 ||

ಚಿಂತಾಮಣಿಸುತಶ್ಚಾಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ಮಮಾಶ್ರಿತಃ |

ಜಯಾಯಾಪಜಯಾಯಾಪಿ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಂ ತ್ಯಜ ದ್ವಿಜ || 19-54 ||

ಮಮ ಕೋಪೋ ಭವೇತ್ತಾಪೋ ಭವಿತಾ ತೇ ಸುಪಾಪಿನಃ |

ಕರೋಮ್ಯಹಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಚೇತ್ಯುಕ್ತಮಾತ್ರೇಣ ಕಾಣ ಭೋಃ || 19-55 ||

ಪ್ರಮಾಣಕರಣೇ ನ್ಯಾಣಾಂ ಯತ್ಪಾಪಂ ತದ್ಭವೇತ್ತವ |

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಪ್ರ! (ಶೇಷ!) ಈ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪುತ್ರನು ಪಣವಿಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದ ಜಯವನ್ನು (ಅಂದರೆ ಅವನ ಮರಣವನ್ನು) ನೀನು ನೋಡು. ಹೇ ದ್ವಿಜ! (ವಿಪ್ರನೂ, ಚಿಂತಾಮಣಿಯಪುತ್ರನೂ) ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪುತ್ರನೂ, ವಿಪ್ರನೂ ಇಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಆಶ್ರಿತರು. (ಇಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಆಶ್ರಿತರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಜಯ ಅಪಜಯವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ದ್ವಿಜ! ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಜಯ ಅಥವಾ ಅಪಜಯವಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಭೋ ಕಾಣ! (ಶೇಷ!) "ಕೇವಲ ಉಕ್ತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ಪಾಪವು ಬರುತ್ತದೋ ಅದು (ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದೂ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸದಿದ್ದರೆ) ನಿನಗೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಸುಪಾಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ತಾಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಕೇವಲ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ.) ನನಗೆ ಕೋಪವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ." (ಹೀಗೆ) ನಾನು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಾದರೂ ಅವರ ಮರಣವನ್ನು ಕೋರಬಾರದೆಂದು, ಧರ್ಮವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.)

(1) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಚಿಂತಾಮಣಿ ಸುತಾಸಹ್ಯ ..... " ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ದ್ವಿಜಾಧಮ (59 1/2) ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪ್ರಕರಣ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/56-59)

ಚಿಂತಾಮಣಿಸುತಾಸಹ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಹ್ವಯ || 19-56 ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಕೃತಿಶ್ಚೇಯಮಿತಿ ತೇ ನನ್ನನಂ ಸ್ವಶ |

ಅಲೌಕಿಕಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಲೌಕಿಕಂ ವಿಪ್ರವಾಕ್ಯ ತಮ್ || 19-57 ||

ಇತಿ ಸಂಸ್ವಶ ಮತ್ಮಾದಂ ದಹ್ಯಸೇ ಮಮ ತೇಜಸಾ |

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಕರಿಷ್ಯತಿ || 19-58 ||

ಗೃಹಾಣ ವೃನ್ದಾವನಾಗ್ರೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ಪ್ರಾಣಘಾತಕ |

ಯದ್ವಾ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಾಗ್ರೇ ಕುರು ಸದ್ವನ್ನನಾಯುತಮ್ || 19-59 ||

ಸಕೃದ್ವಾ ತದ್ವಚಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕರ್ತುಂ ದ್ವಿಜಾಧಮ |

ಹೇ ಅಸಹ್ಯ! ಚಿಂತಾಮಣಿ ಪುತ್ರನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಹೆಸರಿನವನೇ! ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನದೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸ್ವರ್ಶಿಸು. ಅಲೌಕಿಕ ಭಾಗವು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಲೌಕಿಕ ಭಾಗವು ವಿಪ್ರನ ವಾಕ್ಯ(ವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ) ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಸ್ವರ್ಶಿಸು. ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ! (ಸರ್ವ ಆಖ್ಯಾನವೂ) ಈ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿಪ್ರನ ಕೃತಿಯೆ (ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ), ಹೇ ಪ್ರಾಣಘಾತಕ! ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೇ ದ್ವಿಜಾಧಮ! ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡು ಅಥವಾ (ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ) ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. "ನಮಸ್ಕಾರಃ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನಿಖಿಲಾಗಮನಿರ್ಣಯೈಃ" (75 1/2) ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ

12.ಶೇಷಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/60-75)

ನಮಸ್ಕಾರಃ ಪ್ರತೀಕಾರಃ ಸಂರಮ್ಭೇಽಮ್ಬರಚಾರಿಣಾಮ್ || 19-60 ||

ಸ್ವಕುಮಾರಾಪರಾಧಂಗಿ ಪಿತಾಽನುಸ್ಮರತೇ ನು ಕಿಮ್ |

ಅಲಮಲಂ ಸುಕೃತವಾನ್ ಕಲೌ ಯುಗೇ ಕಲಿಮಲೇನ ಕಲುಷೇ ಯಮಾಲಯೇ || 19-61 ||

ಹಲಹಲೇನ ಮಿಲಿತೇ ಚ ಪಾಲಯಾ-

ಮ್ಯ(ಪ್ಯ)ತುಲ ದೋಷಫಲದೇ ಮಲೀಮಸಾಮ್ |

ಮಲೀಮಸಾಮಾಗಸಾನಿ ಸುಧಾಸಾಗರಶಾಯಿನಃ || 19-62 ||

ಸುಧಾಯನಸಹಾಯೇನ ದೇಹಾಗಾರನಿವಾಸಿನಃ |

ನ ಪ್ರಿಯೋ ಯದ್ವದೇತಾ(ತ್ರಾ)ನಿ ಚಾಪ್ರಿಯಾಣ್ಯೇವ ಸರ್ವದಾ || 19-63 ||

ಹೇ ಶೇಷ! ದೇವತಗಳ ಕೋಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರವೇ ಪ್ರತೀಕಾರವು. (ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು) (ನಮಸ್ಕಾರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ) ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಕುಮಾರನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವನೇನು? (ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧವು ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ) ಕಲಿಯಮಲಿನದಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ "ಸುಕೃತವಾನ್" (ಸುಕೃತವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಿ) ಎನ್ನುವ ವಚನವೇ ಸಾಕು, ಸಾಕು. ಪಾಪಿಗಳ ಮಹತ್ತರವಾದ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಫಲಕೊಡುವ ಯಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಹಲ ಸದೃಶವಾದ ಪಾಪದಿಂದ ನೀನು ಯುಕ್ತನಾದರೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ (ಅವರವರ ತತ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ) ಸಹಾಯ ರೂಪದಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಕ್ಷೀರಸಾಗರ ವಾಸಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಿಯನು (ಭಕ್ತನು) ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ಎತ್ತಿ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ). ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವು ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಅಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಯೋಗ್ಯರ ಪಾಪವು ಹೇಳಿದವನಿಗೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು)

ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಭಕ್ತನು ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಆಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಆಡಿದರೆ "ಮಾಡಿದವನ ಪಾಪ ಆಡಿದವರಿಗೆ" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪಾಪಿಗಳ ನಿಂದಕನೇ ಪಾಪ ಫಲವನ್ನು

ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. 62ನೇ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತ ಮಲೀಮಸರು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದರೂ, ದುಸ್ಸಂಗದಿಂದ ಪಾಪ ಮಾಡಿದವರು. ಸ್ವರೂಪತಃ ದೈತ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಅದೃಷ್ಟ ಪ್ರೇರಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೂ, ಕಲ್ಯಾದಿ ಆವೇಶದಿಂದಲೂ, ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಪಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರನ್ನೇ ಮುಖ್ಯತಃ ನಿಂದೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಔಪಾಧಿಕ ಪಾಪ, ಹುಚ್ಚುತನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಆ ಉನ್ಮಾದಾದಿರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಪಾಪವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಹಿಸಬೇಕು.

ತದ್ವದೇವಾ ಪ್ರಿಯಂ ಮತ್ವಾ ಮಾ ಕುರು ತ್ವಂ ಸುತೋತ್ತಮ|

ಮಮಾಗಸಂ ವೃಥಾ ಚಾತ್ರ ಮದುಕ್ತಿನೈವ ತೇ ಭವೇತ್||19-64||

ಕೃತೋತ್ತರ ಹರೇ ಯದ್ವಚ್ಛರಾನಾಮೇವ ತತ್ಪ್ರಿಯಮ್|

ಮನ್ಮಠಾಸ್ಯಾಭಿಮಾನಂ ತು ನಾಸ್ತಿ ತತ್ಕರಿಣಾತ್ಮನಾಮ್||19-65||

ಹೇ ಸುತೋತ್ತಮ! (ಶೇಷ!) ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನು ಪರರ ಪಾಪದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಬೇಡ. (ಅಂದರೆ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಕೊಂದೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರೈಸಿ, ನನಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಅರ್ಥ. ನಾನು ಬೈದರೂ ಅವನು ಸಾಯಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ನನ್ನ ಆಶ್ರಿತ. ನನ್ನ ಸನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಧೆಗೆ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ.) ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವು ನಿನಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಿರಲಿ. (ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ) ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೂ (ಆಖ್ಯಾನವು ವಿಪ್ರಕೃತ, ಗುರುಗಳದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ರೂಪವಾದ) ಆಗ್ರಹವು (ನಿನಗಾಗದಿರಲಿ). ಆ ಹಠವಚನವು ಶರರಿಗ (=ದೈತ್ಯರಿಗ) ಪ್ರಿಯಕರವಾದುದು. ಆ ಕರಿಣಾತ್ಮರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಠದ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲ."

ಮಲೀಮಸಾಮಸಾಧೂಕ್ತಿಃ ಸುಧಾಸಾಗರಶಾಯಿನಃ|

ಸದಾಪ್ರಿಯ(ಯಾ) ಬುಧಾಗ್ರ್ಯಸ್ಯ ಮಮಾಪೀಹ ಬಲೀಯಸಃ||19-66 ||

ಇತಿ ಮತ್ಸ ಸತಾಂ ವೃತ್ತಿಮಙ್ಗೇಕುರು ಸುಮಙ್ಗಲ|
ರಙ್ಗನಾಥಸ್ಯಾನ್ತರಙ್ಗಮಿದಂ ತವ ನಿರೂಪ್ಯತೇ||19-67||

ಮಲಿಮಸಾಂ ತು ದಾನಾನಿ ಬಧಾನ್ತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಪ್ರಭೋಃ|
ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಚಾಪ್ರಿಯಾಣ್ಯೇವ ಸರ್ವದಾ||19-68||

"(ಮುಕ್ತಿಯಗ್ಯ) ಪಾಪಿಗಳ ನಿಂದೆಯು ಸುಧಾಸಾಗರಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನನಗೂ ಸದಾ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದೇ" ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು, ಹೇ ಸುಮಂಗಲ! ಸಜ್ಜನರ ವೃತ್ತಿಯನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಈ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸರ್ವತ್ರ ಪಾಪಿಗಳು ಕೊಡುವ ದಾನಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪ್ರಭುವಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸದಾ ಅಪ್ರಿಯವೇ.

ಸ್ವೋತ್ತಮ ದ್ರೋಹಿಗಳೂ, ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ, ಅನ್ಯತವಾದಿಗಳೂ ಏನೇನು ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದರೂ ಅವೂಂದಕ್ಕೂ ಫಲ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರ ಅನ್ನವನ್ನೇ ದೇವರು ಬೇಡವಂದ. ದ್ರೋಣರು ಕರೆದರೂ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ವಿದುರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಈ ವಿವರ 67ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿದೆ. (ಕೃಮುತ್ಯಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಪಾಪಿಗಳ ದಾನವೂ ಅಪ್ರಿಯವೇ, ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಕೃತಿಶ್ಚೇಯಂ ನೈವ ನೈವ ಮಯೋಚ್ಯತೇ|
ದೈವ ದೈವಂ ಹಯಗ್ರೀವೋ ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವಂ ಹೃದನ್ತರಮ್||19-69||

ಯೇ ತ್ವವಿಶ್ವಾಸಿನಃ ಸರ್ವೇ ಮಲೀಮಸ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಾಃ(ತೇ)|
ತಸ್ಮಾದ್ಭೂತಾ ಭವಿಷ್ಯಂತೇ ಭಸ್ಮೀಭೂತಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ||19-70||

ಯಮೇನೈವ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ ಮುಚ್ಯಂತೇ ನರಕಾಗ್ನಿಭಿಃ|
ಮುಚ್ಯಂತೇ ನರಕಾನೇವ ಪಚ್ಯಂತೇ ನರಕಾಗ್ನಿನಾ||19-71||

ಈ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನದಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಕೇವಲ ವಿಪ್ರದ್ವಾರ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಭಾವ) ಸರ್ವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂದೇಹಾದಿಗಳನ್ನು, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರು (ಆಖ್ಯಾನ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ವಿಶ್ವಾಸರಹಿತರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಪಿಗಳೆಂದು ಸ್ಮೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. (ನನ್ನ ಅವಜ್ಞಾರೂಪವಾದ) ದ್ರೋಹದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಕೃತ ಶಿಕ್ಷಾರೂಪ ಶಾಪದಿಂದ (ಅವರೆಲ್ಲರೂ) ಭಸ್ಮಿಭೂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗಿ ಹೋದರು. (ಅಪಮೃತ್ಯುಗ್ರಸ್ತರಾಗುವರೆಂದು ಅರ್ಥ.) ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ (ಆಜ್ಞಾಧಾರಕನಾದ ಯಮನಿಂದ) ನರಕಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಗ್ಧರಾಗಿ, ನರಕದಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನರಕಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಉಚ್ಯಂತೇ ಮುನಿಭಿರ್ಬೋಧ್ಯಾಸ್ತೇ ಚ್ಯವಂತೇ ಹೃದೋಮುಖಾಃ|

ಸೂಚ್ಯಂ(ತೇ)ನ್ತರ್ನಋನೇತ್ರಾಶ್ಚ ಶೋಚ್ಯಂತೇ ಯಮಕಿಂಕರೈಃ||19-72||

ಸಿಚ್ಯಂತೇ ತಪ್ತಸೀಸಾದ್ಧಿಃ ಸ್ವಚ್ಛಂ ತೇಷಾಂ ಸುಖಂ ನಹಿ|

ಇತ್ಯವಿಶ್ವಾಸಿನಃ ಸರ್ವೇ ನಿರ್ವಾಣಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚ||19-73||

ಪರ್ವಣ್ಯ ಪಾರ್ವಣಾಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ವರ್ಷಾಣಾಂ ಕರ್ಷಣಾನ್ವಿತಾಃ|

ಏವಂ ಕಲಜ್ಯನಃ ಸರ್ವೇ ಹೃಲಂ ಕೀನಾಶಲೋಕಿತಾಮ್||19-74||

(ಶ್ರವಣ) ನಾಮಕ ಮುನಿಗಳಿಂದ, ಈ ಪಾಪಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು ಯಮನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಯಮದೂತರಿಂದ ಅಧೋಮುಖವಾಗಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಉಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯು ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು (ಯಮಕಿಂಕರರಿಂದ) ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಕಾದ ಸೀಸದ ದ್ರವದಿಂದ ಸಿಂಪಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಾಣ ಚುಚ್ಚಿದ ದೇಹ ಉಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. (ಯಾತನಾದೇಹದಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ) (ಅವರೆಲ್ಲರೂ) ಮೃತರಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೆ ಬಹುವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತ ಯಮದೂತಾಕರ್ಷಣಯುಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಿಗಳು ಯಾತನಾಯುಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಯಾನ್ತಿ ಕಾನ್ತಿವಿಹೀನಾಸ್ತೇ ಪಾಪಿನಃ ಶಾಪಿನೋ ಮಮ |

ನಿಷ್ಕಲಜ್ಞಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇಽಪಿ ನಿಶ್ಕಲಜ್ಞಾದರಾ ಹರೌ || 19-75 ||

ನಿಖಿಲಾನ್ ಕಾಮಿತಾನ್ ಯಾನ್ತಿ ನಿಖಿಲಾಗಮನಿರ್ಣಯೈಃ |

ನನ್ನ ಶಾಪದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ(ಪುಣ್ಯ) ಕಾಂತಿ ವಿಹೀನರಾದ ಆ ಪಾಪಿಗಳು ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ನನ್ನ ದ್ರೋಹರೂಪವಾದ) ಕಳಂಕರಹಿತರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೂ (ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯರೂಪ ಅಪವಾದ) ಕಳಂಕರಹಿತರಾದವರಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಣೇತವಾದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

(1) "ಶಾಪಯುಕ್ತಾಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಶಾಪವೆಂದರೆ ಸ್ವೋತ್ತಮನಿಂದೆ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸಾದಿ ಆಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಭವಿತವ್ಯ ಶಿಕ್ಷಾನುರೂಪ ವಚನ, ಸ್ವರೂಪ ಸಂಕೀರ್ತನ ರೂಪ ಮಾತು, ಪುಣ್ಯವ್ಯಯ ಮಾಡುವ ಕೋಪದ ಮಾತಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕೋಪ ಋಜುಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ತಮಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾನುವಾದಕವೆಂದು XIV-70ರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಪಯುಕ್ತಾಃ=ಮಮ ದ್ರೋಹಿಣಃ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

(2) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (3) "ಕುರ್ಯಾಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ...." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "..... ಲಕ್ಷೀಕರ ಮಹೋತ್ಸವೇ" (83)ರ ವರೆಗೆ ಚಿಂತಾಮಣಿಸುತ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪ್ರಕರಣ.

13.ಚಿಂತಾಮಣಿಸುತಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/76-83)

ಕುರ್ಯಾಂ ಪ್ರಮಾಣಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾತ್ರ ತೇ || 19-76 ||

ಮನ್ಮನೋ ಬಾಣವಿದ್ಧಂ ಯದ್ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ತದ್ಗುಣಾಧಮ |

ಕುರ್ಯಾಂ ಪ್ರಮಾಣಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾತ್ರ ತೇ || 19-77 ||

ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀನಾಂ ಸಾಂಶಾಯಿಕಮತಿರ್ಭವೇತ್ |

ಏವಂ ಚ ಮಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವಿಷಯೇ ಸಂಶಯೇ ಸತಿ || 19-78 ||

ನಿಃಸಂಶಯಃ ಕೋಽಪಿ ಮದ್ವ್ಯನ್ದಾವನಂ ನ ತು ಪಶ್ಯತಿ |

ತದ್ಗೋಷೋಽಪಿ ತವೈವ ಸ್ಯಾತ್ ಶೇಷಶಾಯಿಪದೇ ಶಪೇ || 19-79 ||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ! "ವಿಪ್ರನೇ ಆಖ್ಯಾನ ಕರ್ತನು ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವೆನು" ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ, ಬಾಣ ಚುಚ್ಚಿದ ಶರೀರದಂತೆ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನ (ವಾಕ್) ಬಾಣದಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ಗುಣಾಧಮ! "ವಿಪ್ರನೇ ಆಖ್ಯಾನ ಕರ್ತನು ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವೆನು" ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣದವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಶಯವಿರಲು, ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ದೋಷವೂ ಕೂಡಾ ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶೇಷಶಾಯಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ (ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ) ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಾಷಮಾತ್ರಂ ಚ ಮದ್ರೋಹೋ ಮಹಾದೋಷಾಯ ಕಲ್ಪ(ಲ್ಪ್ಯ)ತೇ |
ತಸ್ಮಾದೇತಾದೃಶೀ ಬುದ್ಧಿಃ ನ ಸ್ಯಾತ್ತೇ ಸರ್ವಥಾ ದ್ವಿಜ || 19-80 ||

ಕ್ಷುದ್ರಾ ಮದ್ರೋಹಮಾಪನ್ನಾ ಭಜ ಮಾಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಇತಿ ನರಾಣಾಂ ಯೋ ಗುಣಾಧಮಃ || 19-81 ||

ಮದ್ರೋಹೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಪಿ ವಿಷಣ್ಣ ಹೃದಯೋಹ್ಯಭೂತ್ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಂ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೃಹೇಹ್ಯಸೌ || 19-82 ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಹ್ವೋಽಪಿ ಹ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಕಂ ವಚೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ಮಹಾಜನೇ ಭೋಜನೇಽಸ್ಮಿನ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರ ಮಹೋತ್ಸವೇ || 19-83 ||

ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಿನ ಗಾತ್ರದ ದ್ರೋಹವು ಮಹಾದೋಷವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ದ್ವಿಜ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ!) ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿ ಸರ್ವಥಾ ಬೇಡ. ನನ್ನ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಕ್ಷುದ್ರನು. (ನೀಚನು.) ಆದ್ದರಿಂದ ಶೇಷನಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ನರರಲ್ಲಿ ಗುಣಾಧಮನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರದ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೆಂಬ

ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ (ವಿಪ್ರನದೇ ಕೃತಿ, ಗುರುಗಳದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ) ಅಮಂಗಲವನ್ನು ನುಡಿದನು. ನನ್ನ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಸಹಾ ಎದೆಯೊಡದು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು. (ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸೆಂದು ಅರ್ಥ.)

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. 2) "ಹೇ ಮಂಜುಕಂಜ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತದ ವರೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

14.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (19/84-103)

ಹೇ ಮಞ್ಜುಕಞ್ಜಪತ್ರಾಕ್ಷ ತ್ವಂ ವಾ ಶಿಕ್ಷ ದ್ವಿಜಾಧಮಮ್ |

ಪಾಪಿನಾಂ ತು ಗತಿಂ ಚಾಸ್ಯ ದತ್ವಾ ವೈ ಮಧುಸೂದನಃ(ನ)||19-84||

ವಿಶ್ವಾಸಿನಿ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಂ ಜನಯಿಷ್ಯತಿ ನನ್ನನೇ |

ಹೇ ಪುತ್ರ ಕ್ಷಿಪಣಾಸಕ್ತೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣೋ ಮಮ ||19-85||

ಕೃತೇಸ್ತಚ್ಚಕ್ಷಣಂ ಚಾತ್ರ ತ್ವಂ ವಾ ಕುರು ವಿಚಕ್ಷಣ |

ಮಯಾ ತಪೋಹಾನಿಭಿಯಾ ಶಾಪಸ್ತಸ್ಯ ನ ದೀಯತೇ ||19-86||

ಹೇ ಕೋಮಲ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನೀನು ದ್ವಿಜಾಧಮನಾದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಮಧುಸೂದನನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನ ಪಾಪದ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಪಾಪಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಕೊಡುವನೆಂದು ಬೋಧಿಸು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷೇಪಾಸಕ್ತನಾದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ವಿಶ್ವಾಸಿಯಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ವಿಚಕ್ಷಣ! ನೀನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇತರರ ದ್ವಾರಾ, ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕೊಡು. ತಪೋಹಾನಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ತ್ವಯಾ ತಚ್ಚಕ್ಷಣಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕ್ವ ಯಾಸ್ಯೇ ತದ್ಭಯಾದಹಮ್ |

ಹಿತ್ವಾ ವೃನ್ದಾವನಂ ಚಾತ್ರಾಲಜ್ಯ ತಂ ಮಮ ನನ್ನನ ||19-87||

ಕನ್ನಾಶನೈಃ ಕೃತಾನನ್ವೈರ್ಮುಕುನ್ದೇನಾಪಿ ತದ್ವದ|

ಯಾವದ್ವೃನ್ದಾವನಂ ಚಾತ್ರ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ಮಮ ನನ್ನನ||19-88||

ತಾವನ್ಮತ್ಸನ್ನಿಧಾನಂ ಸ್ಯಾಧ್ಧರಣ್ಯಾಂ ಧರಣೀಸುರ|

ತಸ್ಮಾದ್ವೈ ದುರ್ಜನೈರುಕ್ತನಿನ್ದಾಂ ಕನ್ನಾಶನೋಽಪ್ಯಹಮ್||19-89||

ನ ಕ್ಷಮೇ ನನ್ನನಾನನ್ದನ್ಯಾ(ನಾಶಿ)ಸಿನಾಂ ಮಮ ನಾನ್ಯಥಾ|

ಅಹಂ ದ್ಯುಮಣಿವದ್ಭಾನುಮಂತಂ ಸದ್ಗುಣಸಂತತಮ್||19-90||

ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಂ ಮತಂ ನೌಮ್ಯಗುಣಾಂತಕಮ್|

ಪ್ರಮಾಣಂ ಕರವಾಣೀತಿ ದುಃಖಾರ್ಣವಹರಂ ಹರಿಮ್||19-91||

ಹೇ ನಂದನ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವುದು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು. ದೂರ್ವಾಸಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಮುಕುಂದನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನಿಂದಲೂ ಮಾನಿತವಾದ, ಅಲಂಕೃತವಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನವನ್ನು ಅವನ ಭಯದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಅದನ್ನು ಹೇಳು. ಹೇ ನಂದನ! ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನ ಇರುವ ವರೆವಿಗೂ, ಹೇ ಧರಣೀಸರ! (ಭೂದೇವ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ!) ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುತ್ತದೆ. (ಸರಸಭಾರತೀ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ 'ಶರಚ್ಛತೇ ವ್ಯತೀತೇತು ದೇವಾನಾಮಾಜ್ಞಯಾ ಹರೇಃ' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಆನಂದತೀರ್ಥರು ದೇವಮಾನದಿಂದ ನೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಲು ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆವಿಗೂ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವುದೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಋಷಿಯಾದಾಗ್ಯೂ ದುರ್ಜನರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ). (ನಿಂದೆಯ ಸಹನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಕೋಪವು ಬಂದು ಮನೋವಿಕಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ) ಹೇ ನಂದನ! ನನಗೆ ಆನಂದ ನಾಶವಾಗಿ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ, ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯನ್ನು

ಧರಿಸಿರುವ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ತೇನ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಗುಣಹೀನರಾದ ಇಂಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾದಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖಸಾಗರದ ಶೋಷಕನೆಂದು (ತಿಳಿದು) ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ (ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನಗೆ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ.)

(1) ಸರಸ ಭಾರತೀ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಏಳನೇ ವಿಲಾಸ ಶ್ಲೋಕ 25- 26. (2) ಆನಂದ ತೀರ್ಥರು ಇರುವ ವರೆಗೂ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುತ್ತದೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳಿರುವ ರಹಸ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಬೇಕು.

ಮಹಾಮಣಿಧರಂ ನೌಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ |

ತಾಲೋಲ್ಲಲೇತಿ ಚಾಶ್ಲೀಲಭಾಷಾಮಾಲಾಂ ಚಕಾರ ಹ||19-92||

ಕೋಲಾಹಲಸಮೂಹೈಶ್ಚ ಮಮ ಹೃಚ್ಛಲ್ಯಮಾಲಿಕಾಮ್ |

ಚಕಾರ ಕಾರಣಭಾವೇಽಪ್ಯಾಕಾರೇಣ ವೃಕೋದರಃ||19-93||

ಬುದ್ಧ್ಯಾ ದರ್ವೀಕರಶ್ಚಾಯಂ ವಾದೇ ಕಾಕೋದರಾಧಿಪಃ |

ಕ್ಷಮತೇಽಥಾಪಿ ಮೇ ಸ್ವಾಮೀ ಕ್ಷಮಯಾ ಸೋಽರ್ಣವೋ ಹರಿಃ||19-94||

ಸಮರ್ಥವಾದ ಮಹಾಮಣಿ ಸದೃಶವಾದ ಶ್ರೀವತ್ಸರೂಪ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನನ್ನು (ಸರ್ವವೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು ಎಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ) ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ವೃಕೋದರನಂತೆ ಆ ಸ್ಥೂಲದೇಹ ಉಳ್ಳವನು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಪದ ಹಾಗೆ, ವಾದದಲ್ಲಿ ಶೇಷನ ಹಾಗೆ. (ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು) ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬಹು ಶಬ್ದ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಾಣಗಳ ಸರವೋ ಎಂಬಂತೆ "ತಾಲೋಲ್ಲಲಾ" ಎಂದು (ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ) ಅಶ್ಲೀಲ (ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ್ಯ) ಭಾಷೆಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನೆಂದು ಭಾವ.) ಆದಾಗ್ಯೂ ಕ್ಷಮಾಸಮುದ್ರನಾದ (ಕ್ಷಮಾಪೂರ್ಣನಾದ) ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮತೇ=) ಸಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

(1) "ಕ್ಷಮತೇ" ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ "ಸಹತೇ" ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲಿ, ಈಗಲೇ ಬೇಡ ಎಂದು ಸಹಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಕ್ಷಮತೇ ಎಂದರೆ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟಫಲ ಕೊಡದೇ ಮನ್ನಿಸಿ, ಅವರು ಆ ಅಪರಾಧಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವವಲ್ಲ. ಅಪರಾಧವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಕ್ಷಮೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ (ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯನಾದ) ಪಾಪಿಯು ಪಶ್ಚತ್ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ದುಷ್ಟರಾದ ಕೌರವಾದಿಗಳು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸಿದಾಗ ಸಹ ಸಹಿಸಿದನು. (ಅಂಥಾ ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಮುಂದೆ ತಮನ್ನು ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ).

(2) ಕಾಕೋದರ=ಸರ್ಪ. ಅದರ ಅಧಿಪ, ಕಾಕೋದರಾಧಿಪ=ಶೇಷ.

ಕ್ಷಮಾಂ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಚಕಾರೇಹ ಕ್ಷಮಯಾಕಿಂ ನ ಸಾದ್ಯತೇ|

ಕ್ಷಮಯಾ ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ಕಾಮ್ಯಕಂ ವನಮಾವಿಶತ್||19-95||

ಕ್ಷಮಯಾ ಸೋಮಕಸುತಾ ಕ್ಷಮಯಾ ಯಮಪುತ್ರಕಃ|

ಕ್ಷಮಯಾ ಮಘವತ್ಸೂನುಃ ಕ್ಷಮಯಾ ಯಮಜಾವುಭೌ||19-96||

ರಾಮೋಽಪಿ ರಾಜೀವನೇತ್ರೋ ರಾವಣಾನ್ತಕರೋ ಹರಿಃ|

ರಾಜ್ಞೋರಾಜ್ಞಾಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಾಜ್ಞಾಂ ವನಮಥಾವಿಶತ್||19-97||

ಕ್ಷಮಯಾ ಕ್ಷೇಮಕೋ ರಾಜಾ ಕ್ಷಮಾಯಾಃ ಪಾಲನೇ ಕ್ಷಮಃ|

ಬಭೂವ ನಾಕ್ಷಮಃ ಕೋಽಪಿ ಕ್ಷಮಾಯಾಃ ಪಾಲನೇ ಕ್ಷಮಃ||19-98||

(ಕ್ಷಮಾಗುಣಕ್ಕೆ ಬಹು ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪಕತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕ್ಷಮಾನಾಮಕ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪಾದದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. (ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಏನು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? (ಕೇಳು) ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಭೀಮಸೇನನೂ ಕೂಡಾ ಕಾಮ್ಯಕ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ದ್ರೌಪದಿಯೂ, ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಧರ್ಮರಾಜನೂ, ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಅರ್ಜುನನೂ, ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ನಕುಲ ಸಹದೇವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಮ್ಯಕ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ರಾವಣನನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಕಮಲನಯನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾತ್ಮಕನಾದ ಹರಿಯೂ ಕೂಡ (ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ,) ತಾಯಿಯಾದ "ಕೈಕೇಯಿಯ ಮತ್ತು ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಕ್ಷೇಮಕ ರಾಜನೂ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ

ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದನು. ಕ್ಷಮಾರಹಿತನಾಗಿ ಯಾವ ರಾಜನೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಾಪಿಗಳು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದರೆ ಏಕ ಸಹಿಸಬೇಕು? ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತತ್ಪ್ರಾಪಿ ಪರಮಹಂಸನು ಸ್ವಪುಣ್ಯ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ದುರ್ಜನರು ಕೊಡುವ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕು. ಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಹಿಸಬೇಕು. ಅಂಥಾ ಕ್ಷಮೆಯು ಎಲ್ಲಾ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆಂದು ತೋರಿಸಲು, ಕ್ಷಮಾಭಿಮಾನಿ ಪೃಥ್ವಿದೇವಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕಾಲಿನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಾದೇವಿಯು ಸಹಿಸುವಂತೆ, ನಾವೂ ಸಹನೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಥಿವ್ಯಾದಿ ಬಹುದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷತಃ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಅವರ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಪಾಂಡವರಂತೆ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮನೂ ಕೂಡಾ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಪುಣ್ಯವೃದ್ಧಿಕರವೆಂದು ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹರಿಭಕ್ತನಿಂದ ಲೌಕಿಕ ಸುಖ ದುಖಗಳು ಸಹನೀಯವು ಎಂದು ಭಾವ.

ಏವಂ ಕ್ಷಮಾಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಮನಯೋ ಮನವೋಽಪಿ ಯೇ|

ಮನನೇ ಚ ಸಮರ್ಥಾಸ್ತೇ ಮಾಧವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||19-99||

ತದ್ವತ್ಕ್ಷಮಾ ಪರಶ್ಚಾಹಂ ರಮಾಪತ್ಯಾಶ್ರಯೋಽಪಿ ಸನ್|

ಕುಮಾರತ್ವಮಪಿ ಹ್ಯತ್ರ ಕ್ಷಮಾವಾನ್ ಭವ ಸರ್ವಥಾ||19-100||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಹೀಗೆ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಮುನಿಗಳೂ ಸ್ವಾಯಂಭುವಾದಿ ಮನುಗಳೂ (ದೇವತಗಳೂ) ಕೂಡ ಮಹಾತ್ಮನಾದಶ್ರೀ ಹರಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ (ಸೂತ್ರಾರ್ಥ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ) ಸಮರ್ಥರಾದರು. ರಮಾಪತಿಯ ಆಶ್ರಯವುಳ್ಳ ನಾನೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಕ್ಷಮಾಪರನು. ಹೇ ಕುಮಾರ! ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಈ ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಕ್ಷಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗು.

ಉತ್ತಮವಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನಿತ್ತು "ಏವಂ ಕ್ಷಮಾಯುಕ್ತಾಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಕ್ಷಮೆಯು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪಕ ಕ್ಷಮಾ, ಪಾಪದಾಯಕ ಕ್ಷಮಾ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಇಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪಕ ಕ್ಷಮೆಯು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮಾಪರಾಧ ಸಹನ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಅಜ್ಜರೂ, ದುರ್ಜನರೂ ಸಹ ಮಾಡುವ ಉಪದ್ರವಗಳ ಸಹನ,

ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪುಣ್ಯಪ್ರದ. ರಾಜನು ದುರ್ಜನರ ಚೌರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸಹಿಸುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ ತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ಪಾಪದಾಯಕ ಕ್ಷಮಾ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೋ ಸ್ವಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ, ದಾಸರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕು. ನಮಗೇನು ಎಂದು ಕ್ಷಮಿಸಬಾರದು. "ಅಮಾ ಕ್ಷಮಾಸರ್ವತ್ರ ಧರ್ಮೋ ನ ಪಾಪ ಹೇತುಶ್ಚ ದುರ್ಜನೇ" ಇತ್ಯಾದಿ ನಿರ್ಣಯ 22ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶೋಕ 65ರಿಂದ116ರಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟನಾಶನವೇ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಕ್ಷಮೆಯು ಅಂಥವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪದಾಯಕವೆಂತೂ ಅಚಾರ್ಯರೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಗುರುರಾಜರೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ವಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಕೋಪದಿಂದ ದುಷ್ಟ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಪುಣ್ಯ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಯಾದಿ ದೈತ್ಯರೂ, ಮಣಿಮಂತಾದಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ, ನಾಸ್ತಿತ್ಯವಾದ, ಜೀವೈತ್ಯವಾದ, ಮುಂತಾದ ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ದುರಾಚಾರದಿಂದ ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮುಂದೆ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಈಶ್ವರನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು, ಸಂಸಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಅವರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ದುರ್ಜನರು ನಿಂದಿಸಿದರೂ ಸಹಿಸುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಪುಣ್ಯಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ತಾದ್ಯಶ ಕ್ಷಮಯಾಹೀನಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಭಿಧೋಽಪಿ ಸನ್|

ಮಾನಂ ನ ಯಾತಿ ತೇನಾಸೌ ಮಾನವೈಃ ಕಾಮಿತಂ ತ್ವಿಹ||19-101||

ಅಧುನಾ ವಿಧಿನಾ ಸೃಷ್ಟಾ ಮಧುನಾ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿನಾ|

ಅಧನಾ ನಿಧನಾಧಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ವಷ್ಟಧಾ ಮಧುಸೂದನ||19-102||

(ಅಧನಾ ನಿಧನಾಧಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ವಷ್ಟಧಾ ಮಧುಸೂದನ)

ಧಾವಂತೇ ತದ್ವದೇವಾಯಂ ದ್ವಿಜವರ್ಯೋ ದ್ವಿಜಾಧಮಃ(ಮ)|

ಸದೃಶೈರ್ದಿತಿಜೇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಬಾಧ್ಯತೇ ಬಾಧ್ಯಬುದ್ಧಿ(ಮಾ)ಮನ್ ||19-103||

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಮಕನೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಹೀನನು. ಸಹನೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಇವನು ಮಾನವರಿಂದ ಇಚ್ಛಿತವಾದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ಮಧುಸೂದನ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಎಂಟು ವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳೂ, ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಹೇಗೆ ಓಡಿಹೋಗತಿದ್ದರೋ,

ಹಾಗೆಯೇ ಈಗ ಈ ದ್ವಿಜಾಧಮನೂ, ದಿತಿಜೇಂದ್ರನಾದ ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯನ ಸದೃಶ ಗುಣವುಳ್ಳವರಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ಭ್ರಾಂತಿ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ದ್ರಾಃ||19-104||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||19-105||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||19-106||

ಯಚ್ಛೃಣ್ವತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗಣೇ ಹಠೌ ಹರೇಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||19-107||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜ್ಞಾತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
ಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಚರಮ ಪ್ರಾಣಾವಧೌ ದ್ವಿತೀಯಾತ್ಮಕ
ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ||19-107||ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

|| ಅಥ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 20-102||

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಹಯಗ್ರೀವ ಯತೀಯೌ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರವೀಣ ಸ್ಮರ ಭಾಷಿತಂ" (11)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

1.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/1-11)

ಹರಿಃ ಓಂ || ಹಯಗ್ರೀವ ಯತೀಯೌ ದ್ವೌ ದ್ವಿಜಾಗ್ರ್ಯೌ ವ್ಯಗ್ರಬುದ್ಧಿಗೌ|

ಸಮಗ್ರಗುಣಿನೌ ಚಾಪಿ ಗ್ರೀವಯ ಚೋಗ್ರಭಾಷಿಣೌ||20-1||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಸದಾನಂದಸಜ್ಜಿತೌ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಕಿಂ ವದೇ|

ಸಾಽಜ್ಞತಾ ಚ ತಯೋಃ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನನಾಶಾಯ ವೈ ಭವೇತ್||20-2||

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಶ್ವಾಸ ಏವಾಽತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸರ್ವಥಾ ನರೈಃ|

ಅವಿಶ್ವಾಸೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸರ್ವಥಾ ಮದ್ಧಿತೇಷುಭಿಃ||20-3||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ಹಯಗ್ರೀವ ಯತಿಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ, ಸದಾನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವರು, ಸಮಗ್ರ ಗುಣ ಉಳ್ಳವರಾದಾಗ್ಯೂ (ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ವ್ಯಗ್ರ (ಸಂಶಯಯುಕ್ತ) ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು, ಕಂಠದಿಂದ ಕಠೋರ ವಾಕ್ಯ ನುಡಿಯುವವರು. ಹೇ ಪ್ರಾಜ್ಞ! ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ!(ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ) ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವುದು ನರರ ಕರ್ತವ್ಯ. ನನ್ನಿಂದ ಹಿತವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವವರು ಸರ್ವಥಾ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. (ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳು.)

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು XIX-101ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ಷಮಾರಹಿತ ಕಠಿಣಪುರುಷನಿರಬಹುದು. XIX-43-45ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವನು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬನೆಯೋ, ಭಿನ್ನರೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಕಮಲನಾಭ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಪೈಕಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಲ್ಲ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಂಡಿತರಾದರೂ ಪರುಷಮಾತೆಂಬ ದೂಡ್ಡ ದೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಪ್ನ ವಂದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರೂ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಫಲ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಏತಾನಿ ಪಞ್ಚಪದ್ಯಾನಿ ಸಞ್ಚೇಕುರು ಸ(ಸು)ಲಾಞ್ಛನ|

ಕಾಞ್ಚನಾನಿ ತಥೈವೇಹ ಪ್ರಪಞ್ಚೇಕುರು ವಞ್ಚಕೇ||20-4||

ನಾಗಾಹ್ವಪಣ್ಣಿತೇಹ ತ್ವಂ ಮಾ ಗಾಂ ಸಂಹರ ಲೋಭತಃ|

ತ್ಯಾಗಾನ್ವಿತಾ ಸಾ ಗಹ್ವರವಾಕ್ ತ್ಯಾಗತ್ಸಂಹರ್ಷಣಂ ಕುರು||20-5||

ಮಾಸಿ ಮಾಸಿ ಪ್ರತಾಪನೇ ದಾಸ್ಯಾಮೀತಿ ತ್ವಯೋದಿತಮ್ |

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ನು ತ್ವಂ ಕುರು ಸರ್ವಥಾ ||20-6||

ಹೇ ಸಲಾಂಛನ! (ನನ್ನ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಚಿಹ್ನೆಯುಕ್ತನೇ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ "ನಾಗಾಹ್ವ ಪಂಡಿತೇಹ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ "ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಕುರುಪ್ರಿಯ")ವರೆಗೆ ಇರುವ ಐದು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು (ಒಂದು ಕಡೆ) ಸಂಗ್ರಹಿಸು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವರ್ಣ ಸದೃಶವಾದ (ಅಂದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ) ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ವಂಚಕನಿಗೆ (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ) ವಿವರಿಸು. "ಹೇ ನಾಗಾಹ್ವ ಪಂಡಿತ! (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ!) (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂಬ) ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಮಾತು ಡಾಂಭಿಕತನದ್ದು ಅಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಲೋಭದಿಂದ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಬೇಡ (ಅನ್ನವನ್ನು ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ದಾನ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು. "ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ನಿನಗೆ ವೇತನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೇ ಸತ್ಯವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ಆ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.

ಅನ್ಯಥಾಽನ್ಯತವಾಕ್ಯೇನ ನೃಸಿಂಹಸ್ಯಾಪ್ರಿಯೇಣ ಚ |

ನೃಷು ತ್ವಂ ಲಘುತಾಂ ಯಾಸಿ ನೃಗವದ್ಧೀನಜನ್ಮಗಃ ||20-7||

ಇತ್ಥಂ ತವ ಹಿತಾಯೈವ ವಚನಂ ಚ ಮಯೋಚ್ಯತೇ |

ಕುಚೋದ್ಯಂ ಮಾ ಕುರು ತ್ವಂ ಚ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಚನಂ ತ್ವಿತಿ ||20-8||

ನೀನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ (ಅಥವಾ ರಾಜನಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ) ಸುಳ್ಳು ಮಾತಿನಿಂದ ನೀನು ನರರಲ್ಲಿ ನೃಗ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತೆ ಹೀನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ (ಈ) ವಚನಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ವಿಪ್ರನ ವಚನವೆಂದು ನೀನು ಕುಚೋದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

ನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಅಪ್ರಿಯವೆಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥ. ನರರನ್ನು ಆಳುವ ರಾಜನು, ಸುಳಾದಿದರೆ ಕೋಪ ಬಂದು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಳ್ಳಾದಬೇಡವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ. ನೃಗ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಜನ್ಮ ಬಂದಂತೆ ನಿನಗೂ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ.

ಏಕವಾಕ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯಾದ್ಯ ತ್ವಯೋದಿತಮ್ |
ದಾಸ್ಯಾಮಿ ತತ್ರ ತಾಪಂ ತ ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಕುರು ಪ್ರಿಯ ||20-9||

ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಮಾ ದದಸ್ವೇತಿ ನನ್ನನಃ ಕಿಂ ತ್ವಬೋಧಯತ್ |
ತವ ನಾಗಾಹ್ವಯಾಗಾಸ್ತ್ವಂ ಮೃಷಾವಚನಭಾಷಣಮ್ ||20-10||

ಪ್ರಾಣಸ್ಯಾವಧಿಪರ್ಯಂತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ದದಾಮ್ಯಹಮ್ |
ಇತಿ ವಾಣೀಮಬ್ರವೀಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರವೀಣಸ್ಮರ ಭಾಷಿತಮ್ ||20-11||

ಹೇ ಏಕವಾಕ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ! "ಮಾಸಾಶನವನ್ನು ನಿನಗೆ (ವಿಪ್ರನಿಗೆ) ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು, ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಈಗ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. (ಹೀಗೆ ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ವಂಚಕನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು)" (ಪುನಃ ಹೇಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಕೇಳು) ಹೇ ನಾಗಾಹ್ವಯ! (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ!) ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮಾಸಾನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡವೆಂದು (ನನ್ನ) ಪುತ್ರನಾದ ಶೇಷನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದನೇನು? ಏಕೆಂದರೆ "ಜೀವವಿರುವ ವರವಿಗೂ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿರುವಿ. ನೀನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಈಗ ಆಡಿದವನಾಗಿರುವಿ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ತ್ವಂ ಮಾ ಭೀಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಜೀವಯಾಮಿ ಪುನಸ್ತ್ವಹೂ" (15)ರ ವರೆಗೆ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರೋಶೋತ್ರ ಪ್ರಕರಣ.

2. ಶೇಷಾದ್ರಿಪಣ್ಣಿತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/12-15)

ತ್ವಂ ಮಾಭೀ(ಭೈ)ಸ್ತವ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ವಿತರಾಮಿ ನಿರಂತರಮ್ |
ನಿರಾಮಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಂ ಶನಿವಾರೇ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್(ಯೇಃ) ||20-12||

ತಸ್ಮಾದ್ಧದಸ್ವ ವಿಪ್ರಾಯ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವಾಮಿ ತೇ |
ಮತ್ರ ಸಾದಾಚ್ಚ ತೇ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತೀರೇವ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||20-13||

ಅಹಂ ಜೀವಯಿತುಂ ವಿಪ್ರಂ ಪ್ರವಿಶಾಮ್ಯತ್ರ ಸರ್ವದಾ |
ತ್ವಮಾಮನ್ತ್ರಯ ಸತ್ರಾರ್ಥಮನ್ನಾರ್ಥಂ ಕುತ್ರ ಯಾಸ್ಯತಿ ||20-14||

3.ಹಯಗ್ರೀವಮುನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/16-32)

ಹೇ ಪುತ್ರ ಪುತ್ರ ಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ಮಯಿ ವಿಶ್ವಾಸಸತ್ಥಲಮ್ |
ವಿಪ್ರೇ ಜೀವಾವಧಿರ್ಜಾತಾ ಜೀವಯಾಮಿ ಪುನಸ್ತ್ವ ಹೋ ||20-15||

(ಹೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ!) ನೀನು ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಿರಾಮಯನಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಶನಿವಾರದ ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸು. (ಅದರಿಂದ) ನಿನಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ (ಅನ್ನವನ್ನು) ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವೆನು. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರನು ಬದುಕಿರಲು ನಾನು ಸರ್ವದಾ ಅವನಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ನೀನು ಯಜ್ಞಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸು. (ಹಾಗೆ ನೀನು ಕರೆಯದಿದ್ದರೆ) ಅವನು ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ ಪುತ್ರ! (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ) ನೀನು ನೋಡು. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸದ ಸತ್ಥಲವಾಗಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಬದುಕಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದೇನೆ. (ಅಹೋ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೋ ಎಂಬಂತೆ ತನಗೂ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.)

(1) ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ ಶ್ಲೋತ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಹೇ ನಂದನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪೌರುಷಾದೇವೇಹ ಸಮನ್ವಿತಃ" (32)ರ ವರೆಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿಪ್ರಕರಣ.

ಹೇ ನನ್ನನಾಹಮಾನನ್ನಪೂರ್ಣೋಽಸ್ಮಿ ತವ ದರ್ಶನಾತ್ |
ತ್ವಮಪ್ಯಾನನ್ನಪೂರ್ಣೋಽಸಿ ಮದ್ವ್ಯನ್ನಾವನ ದರ್ಶನಾತ್ ||20-16||

ಆವಯೋರಾನನ್ನಪೂರ್ತಾವಾವಾಮೇವ ನಿದರ್ಶನಮ್ |
ವಾಗೀಶ ವಾಸುದೇವೌ ದ್ವಾವನ್ಯೋನ್ಯಂ ದರ್ಶನಾದ್ಯಥಾ ||20-17||

ನೇತರೌ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟಾನ್ತೌ ಅನ್ಯೋನ್ಯಪ್ರೀತಿಸಂಯುತೌ |

ತಥಾಽತ್ರಾಪಿ ಸುಪುತ್ರಾದ್ಯ ನೇತರೌ ಪ್ರೀತಿಸಂಯುತೌ ||20-18||

ಹೇ ನಂದನ! (ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿ!) ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದರ್ಶನದಿಂದ ನೀನು ಕೂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿ. (ವೆಂಕಟೇಶಮಹಾತ್ಮಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ) ಹೇಗೆ ಚತುರ್ಮುಖ, ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ (ಸಂತೋಷ) ಆಯಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ (ಅನ್ಯೋನ್ಯ ದರ್ಶನದಿಂದ) ಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹೇ ಸುಪುತ್ರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರು, ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವಿನಾ ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.

ತಸ್ಮಾತ್ತವ ಮಯಿ ಪ್ರೀತಿರ್ಮಮಾಪಿ ತ್ವಯಿ ಸರ್ವದಾ |

ಪ್ರವರ್ಧತೇ ಸುತ ದಿನೇ ದಿನೇ ಚಾಹಂ ವದಾಮಿ ತೇ ||20-19||

ಹೇ ಪುತ್ರ ತೇ ಸಮೀಪಂ ತು ಮನ್ಮನೋರಥಸಾರಥಿಃ |

ಈಶ್ವರ(ರಂ) ಪೃಥು ಸಂಕಲ್ಪರಥಮಾರೋಪ್ಯ ಯಾಪಿತಃ ||20-20||

ಸ ದೃಷ್ಟಃ ಕಿಂ ತ್ವಯಾ ಮಾರ್ಗೇ ಸ್ತಷ್ಟಂ ತಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ |

ಅನ್ಯಥಾತ್ ಹೃ(ದೃ)ಷ್ಟರೂಪಸ್ತ್ವಂ ಕಥಂ ಶಿಷ್ಟಾಗತೋ ಮರಮ್ ||20-21||

ಹೇ ಸುತ! ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವದಾ ನನಗೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ.) (ಆದ್ದರಿಂದ) ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! (ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನೇ) ಶ್ರೀ ಹಯವದನನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ರಥವನ್ನೇರಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನೋರಥ ಸಾರಥಿಯು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಿನ್ನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟನೇ! (ದೇವರ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯು

ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರಲೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದನೆಂದು ಭಾವ) ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನೀನು ಅವನನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಿರುವಿ. ಹಾಗಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀನು ಹೇಗೆ ಮರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿ?

ಇತಃ ಪರಂ ಕುರು ಸುತ ರಥೋತ್ಸವಮಥೋ ಹರೇಃ|

ತಥೋತ್ಸವಂ ಸುತೋಷೇಣ ಕುರು ತ್ವಂ ಮನ್ಮನೋರಥೈಃ||22||

ರಥಿಕಸ್ತ್ವಂ ರಥವರಮಾರೋಹ ರವಿನನ್ದನಃ|

ಯಥಾರೀನ್ ಜಯತೇ ತದ್ವದರಿಷಡ್ವರ್ಗಕಾನ್ ಜಹಿ||20-23||

ಪ್ರಥಮಂ ಜಹಿ ಕಾಮಂ ತ್ವಂ ವಿರಥಂ ಕುರು ಕಾರ್ಮುಕಮ್|

ಧೃತ್ವಾ ವೈರಾಗ್ಯರೂಪಂ ತ್ವಂ ಶರಂ ಮುಷ್ಟ್ಯ ರಥೀರಿತಮ್||20-24||

ಏವಂ ಕಾಮಜಯಂ (ಗತ್ವಾ)ಕೃತ್ವಾ ಮದಮತ್ಸರಮೋಹನಾ(ವಾ)ನ್|

ಕ್ರೋಧಲೋಭೌ ಚ ವೈರಾಗ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಾಜ್ಜಹಿ ತೇಽಹಿತಾನ್||20-25||

ಷಡ್ವರ್ಗನಿಗ್ರಹಪರ ಷಟ್ಪದ್ಯಾನಿ ಶೃಣೋತಿ ಯಃ|

ಷಡ್ವರ್ಗಂ ಜಯತೇ ಕಾಮಂ ಷಟ್ಪದಾನಾಂ ಚ ವೃತ್ತಿಮಾನ್||20-26||

ಹೇ ಸುತ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು (ನಡೆಸಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು) ಮಾಡು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋರಥದಂತೆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸು. (ಉತ್ಸವದ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ರಥಿಕನು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು. ಅವನ ಸೇವಾರೂಪವಾದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅವನ ದಾಸತ್ವದಿಂದ) ನೀನು ಅವಾಂತರ ರಥಿಕನು. (ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡು. ಅಥವಾ ಈ ದೇಹವೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಥ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ರಥಿಕನು ಹೃದಿಸ್ಥ ಹರಿಯು. ಅಮುಖ್ಯ ರಥಿಕನು ದೇಹಾಭಿಮಾನಿ ಜೀವನು. ಬಾಹ್ಯ ರಥದಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯ ರಥಿಕನು ಶ್ರೀಹರಿಯು. ಪುರೋಹಿತನಂತೆ ಜೀವನು ದಾಸಭೂತ ಅರ್ಚಕನು. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ

ರಥದಲ್ಲಿರುವವರು). (ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದೀನ್!) ನೀನು (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ದೇಹವೆಂಬ) ರಥವನ್ನು ಏರು, (ಮುಂಚೆಯೇ ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡು ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ 'ಏರು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ). ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಸುಗ್ರೀವನು (ಶ್ರೀರಾಮಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಹೋದನೊ) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆಯೇ (ಹೇ ಭಗವನ್! ನಿನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ದೇಹವೆಂಬ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸುಗ್ರೀವನೋ ಎಂಬಂತೆ) ಕಾಮಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸು. ಮೊದಲು ಕಾಮನನ್ನು ಜಯಿಸು. ವೈರಾಗ್ಯ ರೂಪವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು, ರಥಿಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ (ಗೀತಾ ಶಾಸ್ತ್ರೋದ್ಧಿಷ್ಟವಾದ) ಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (ಕಾಮಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು) ರಥರಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. (ಅಂದರೆ ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸು) ಹೀಗೆ ಕಾಮನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅಹಿತಗಳಾದ ಮದ, ಮತ್ಸರ, ಮೋಹ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭಗಳನ್ನು ವೈರಾಗ್ಯವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸು. ಯಾರು ಈ ಷಡ್ವರ್ಗ ನಿಗ್ರಹಬೋಧಕ ಷಟ್ಪದ್ಯಗಳನ್ನು (ಅಂದರೆ ಆರು ಪಾದ ಪದ್ಯರೂಪಗಳನ್ನು) ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಷಟ್ಪದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು (ಅಂದರೆ ಶುದ್ಧ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪುರಂದರ ದಾಸಾದಿಗಳಂತೆ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು) ಅವಲಂಬಿಸಿ, (ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ) ಕಾಮಾದಿ ಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲೇಖಕೋ ನಾಸ್ತಿ ಕೋಽಪೀಹ ತವಾಲೇಖೋಽಪಿ ನಾಸ್ತಿ ಚ|

ಪಾಕಶಾಸನಲೋಕಂ ತು ನೀಯತೇ ನಾಕಿಭಿಃ ಕೃತಿಃ||20-27||

ತತ್ರಾಪಿ ಲೌಕಿಕಕೃತೌ ಲಿಖಿತಂ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಕೈಃ|

ಸನ್ನಪ್ತತ್ರ ಪುಪೂರ್ಣಾಸ್ಯಂ ಕೃತ್ರಿಮೇಯಂ ವದನ್ತಿ ಯೇ||20-28||

ತಪ್ತಪಾಪಾಣತಪನಂ(ಪತನಂ) ತಪ್ತಮೂಷಾನಿಪಾತನಮ್ |
ಪುರೀಷಾಪೂರಣಂ ಚಾಽಸ್ಯೇ ಮಹಿಷಾಸನ ಶಾಸನಾತ್ ||20-29||

ಕಾಷಾಯದಣ್ಣಿನೋ ಭಾಷಾಯಾಂ ದೋಷಾಪಾದಕೇ ಮಮ |

(ಕ್ರಿಯತೇ ಮತ್ಯತೌ ಏಷಾಂ ವಿಶ್ವಾಸೋ ನಿರುಪಾಧಿಕಃ)

ತೇಷಾಂ ನ ಸನ್ನಿ ಮಾರ್ತಾಣ್ಣೇಭೀಷಾಃ ಶಾಸ್ತಿ ಮೃಷಾತ್ಮಕೇ(ಮಾರ್ತಾಣ್ಣೇಭೀಷಾಃ) ||20-30||

ಹೇ ಮುನೇ! ಇಲ್ಲಿ (ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಪ್ನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ) ಲೇಖಕನಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಲೇಖಕನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೃತಿಯು (ಎಷ್ಟೋ ಭಾಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡದೆ) ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದವರಿಂದ ಇಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಲೋಕೋಪಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು (ಅಜ್ಞ ವಿಪ್ರನ ಕೃತಿಯು ಕೃತ್ರಿಮವು ಎಂದು) ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ, ಯಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ (1) ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ತುಂಬುವುದು (2) ಕಾದಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸುವುದು (3) ಕಾದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುವುದು. (4) ಬಾಯಿಗೆ ಪುರೀಷವನ್ನು ತುಂಬುವುದು. ಇವುಗಳು ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಾವಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದ, ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ (ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು) ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರುಪಾಧಿಕ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಯಮನ ದಸಯಿಂದ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಯಮನು ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ತಸ್ಮಾದಲಮಲಜ್ಯತ್ಯ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತ್ವಂ ಜನಾಕೃತಿಃ |

ಸುಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯತ್ಯಂ ಸುತಂ ಮತ್ಸತ್ಯ ತಿಂ ವದ ||20-31||

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂರ್ವೇಷಾಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಸಮ್ಪಾದಯ ಪ್ರಿಯ |

ಯತಿವರ್ಯೇಷು ತ್ವಂ ಪೌರುಷಾದೇವೇಹ ಸಮನ್ವಿತಃ ||20-32||

ಹೇ ಸುಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕ! (ಸುಕೃತಿ ಪೂರ್ಣನೇ!) ಸತ್ಕರ್ಮಕಾರಕನೇ! (ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿಯೇ!) ನೀನು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ, ಈ ನನ್ನ

ಪುಣ್ಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನನ್ನ ಸುತ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ನಾಮಕನಿಗೆ ಹೇಳು. (ಸತ್ಯತ್ಯ=)ಅದನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಪುಣ್ಯವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ. (ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತ್ವಂ ಜನಾಕೃತಿಃ=) ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ನೀನು ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವಿ. ಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ನೀನು ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠರುಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರುಷಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಹಿಂದಿನವರಂತೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. (ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನರಸಿಂಹ, ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಿ ಜನಗಳ ಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ).

(1) ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಕಸ್ಯ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಅಲಸತ್ವಾದ್ವಿಜಾಧಮ" (39)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

4.ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಾವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/33-39)

ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಕಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಾ ಕುತಃ ಸುತಃ|

ಅಮಙ್ಗಲಸ್ಯ ವಾರಸ್ಯ ಯಥಾ ಮಙ್ಗಲವಾರತಾ||20-33||

ವಿಯುಜ್ಯತೇ ತಥಾತ್ರಾಪಿ ಹ್ಯಯುಕ್ತಂ ಪುಣ್ಯನಾಮ ತತ್|

ಪ್ರಪೂ(ಯು)ಜ್ಯತೇ ಮಯಾ ಶಿಕ್ಷಾ ನಿಯುಕ್ತಾ ಯಾ ಮನೀಷಿಭಿಃ||20-34||

ಹೇ ಸುತ! ದರಿದ್ರನಾದ ನಿನಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ? (ಪ್ರಯಾಣಾದಿಗಳಿಗೆ) ಅಮಂಗಳವಾದ ವಾರಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಅಯುಕ್ತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ (ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ) ಎಂಬ ಪುಣ್ಯನಾಮವು ಅಯುಕ್ತವು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ (ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಯಾವ) ಶಿಕ್ಷೆಯು ನಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ನನ್ನಿಂದ ಸಮಂಜಸವೆಂದು ನಿರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. (ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದೆ ಎಂದರ್ಥ.)

ನರಕೇ ನರಸಿಂಹೇನ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋರ್ಯಥಾ|

ಪರಕೀಯಸ್ಯ ಪಾರಕ್ಯ ಸುಖಹೀನಸ್ಯ ಪಾಪಿನಃ||20-35||

ಪ್ರಮಾಣಂ ಕರವಾಣೀತಿ ವಚನಂ ಪುತ್ರೀಣಶ್ಚ ತೇ।

ನ ಯುಜ್ಯತೇ ಗುಣೈರ್ಹೀನ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಮಾಂ ಮುನಿಮ್॥20-36॥

ಸತ್ಯ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಮುದ್ಭೃತ್ಯ ಭುಜಮುಚ್ಯತೇ।

ತಥ್ಯಂ ತಥ್ಯಂ ಪುನಸ್ತಥ್ಯಂ ಕಥ್ಯತೇ ತವ ನಾನ್ಯಥಾ॥20-37॥

ತ್ವದುಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಥಾ ಚಾತ್ರ ಹೃದಯಸ್ಯ ಮಮಾಂತಕ।

ಕಿತವಾಯುದಸನ್ನೋಹಸಮ್ಮಿತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ॥20-38॥

ಸಫಲಾ ವಾಗಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ(ಕ್ತೇ)ಹ್ಯಲಂ ಸನ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ।

ಉಪಲತ್ತಂ ನ ಸಂದೇಹೋ ಹ್ಯಲಸತ್ವಾದ್ಧಿ ಜಾಧಮ॥20-39॥

ಶತ್ರು (ಕಲಿ) ಸಂಬಂಧಿಯಾದ, ಶತ್ರುವಾದ, ಸುಖಹೀನನಾದ, ಪಾಪಿಯಾದ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವಿಗೆ (ಅವನಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ದೈತ್ಯನಿಗೆ) ನರಕಪತನವು ಹೇಗೆ ನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಂದ (ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಖ್ಯಾನ ನಿಂದಕರಿಗೆ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆಯು ನಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ನನ್ನಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವು). ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸಂತಾನವುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಗುಣಹೀನ! ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೂಂದು. (ಆಖ್ಯಾನವು ನನ್ನದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಇದು ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಪುನಃ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಭುಜವನ್ನು ಎತ್ತಿ (ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ "ಇದು ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಪುನಃ ಸತ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ಮಮ ಹೃದಯಸ್ಯ, ಅಂತಕ (ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ!) ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು, ಹೇ ಕಿತವ! (ಕಪಟಿ!) ಕುಠಾರಾದಿ ಆಯುಧಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಬಾಣದಂತೆ ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದು ಎಂದು ಭಾವ) ನನ್ನ ಕೃತಿರೂಪವಾದ ವಚನಗಳು ಫಲಸಹಿತವಾದವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಹೇ

ದ್ವಿಜಾಧಮ! ನೀನು ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ನೀನು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಸಮ. (ಕಲ್ಲಿಗಿಂತ ಕಡೆ) ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಪಾಪಾದೇಃ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪೂಜಿತಸ್ತ್ವಂ ನ ಸಂಶಯಃ....." (43) ಎಂಬಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕರಣ.

5.ಶೇಷಾದ್ರಿಪಣ್ಣಿತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/40-43)

ಪಾಪಾದೇರ್ವ್ಯಾಪನಾರ್ಥಂ ತು ಧೈರ್ಯಾದ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಶೌರ್ಯತಃ|

ಉರ್ವ್ಯಾಂ ತ್ವಮವದಃ ಸರ್ವೇ ವೃಥಾ ಗರ್ವೇಣ ಗರ್ಹಿತಾಃ||20-40||

ವಿದ್ವತ್ಸುಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯೇ ತ್ವಾದೃಶೋ ನಾಸ್ತಿ ನನ್ನನ|

ವೃಂದಾವನಪತೀನಾಂ ತು ಮಾದೃಶೋ ನಾಸ್ತಭೀಷ್ವದಃ||20-41||

ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಚ ಸಾಕ್ಷೀ ಯಃ ಸುಕ್ಷೀಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಯಾ|

ಪಕ್ಷೀಕೃತಃ ಪುತ್ರ ಕಿಂ ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುನರೇವ ಚ||20-42||

ಉಜ್ಜೀವಿತಶ್ಚ ಮಜ್ಜಾತ ಕುಬ್ಜಾಪತಿ ಪರಾಯಣ|

ತ್ವಜ್ಜಾತೀನಾಂ ಸಮಾಜೇನ ಪೂಜಿತಸ್ತ್ವಂ ನ ಸಂಶಯಃ||20-43||

(ಹೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ!) (ಇತರರ) ಪಾಪಗಳು (ನಿನಗೆ) ವ್ಯಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಔದ್ಧತ್ಯದಿಂದಲೂ, ಬುದ್ಧಿ ಶೌರ್ಯದಿಂದಲೋ, "ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರೂ ಗರ್ವದಿಂದ ನಿಂದಿತರಾದವರು (ದುರಹಂಕಾರಿಗಳು)" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಿ. ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸದೃಶ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ನಂದನ! ವೃಂದಾವನಸ್ಥ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತೆ ಅಭೀಷ್ವಪ್ರದರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಹೇ ಪುತ್ರ! ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ನನ್ನಿಂದ ಪಕ್ಷೀಕೃತನಾದ (ಅಭಿಮಾನ ವಿಷಯನಾದ) ಸುಕ್ಷೀಣನಾದ ವಿಪ್ರನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಏನು ಹೇಳಲಿ? (ಆ ಕ್ಷೀಣನಾದ ವಿಪ್ರನು) ನನ್ನಿಂದ ಪುನಃ ಬದುಕಿದ್ದಾನೆ. ಹೇ ಕುಬ್ಜಾಪತಿ ಪರಾಯಣ! (ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲೇ

ಆಸಕ್ತನಾದವನೇ!) ಹೇ ಮಜ್ಜಾತ! ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಪೂಜಿತನಾಗಿರುವಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(1) ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಸದೃಶನು ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕೃಪಾಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ 2200 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅವನ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ಇನ್ಯಾರೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

(2) ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) "ನಾಧ್ಯಾಪಯಾಮಿ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತವ ವಿಪ್ರ ನ ಸಂಶಯಃ" (48)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

6.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/44-48)

ನಾಧ್ಯಾಪಯಾಮಿ ಚಾಧ್ಯಾಯಪರ್ಯಂತಂ ತವ ವಿಪ್ರಕ!

ತ್ವಮದ್ಧಾ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಹೀನಸ್ತಾವದದ್ಯಪ್ರಭೃತ್ಯತಃ||20-44||

ನನ್ನನೇನ ಸಮೀಚೀನಂ ನ ದತ್ತಂ ವಸ್ತ್ರಮಪ್ಯುತ|

ಕನ್ದಾಶನೇನ್ವ ಭಕ್ತಸ್ಯ ಶ್ರೀಪತೇಃ ಸರ್ವಥಾತ್ರ ತು||20-45||

ಕನ್ದಾಶನೇನ್ವಭಕ್ತಸ್ಯ ತವ ವಿಪ್ರ ಸಭಾಗ್ರತಃ|

ತಸ್ಮಾದಲಮಲಂ ಕೃತ್ಯಾ ತ್ವಾಂ ವೃಥಾ ಶ್ರಮಯಾಮ್ಯಹಮ್||20-46||

ಹಿತ್ವಾ ಕಾಲ(ಕಲಿ)ಮಲಂ ವಿಪ್ರ ವದ ವೃನ್ದಾವನೇ ಕೃತಿಮ್|

ಮನ್ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಹಯಗ್ರೀವೋ ಗ್ರಾಸಂ ತೇ ಪ್ರತಿದಾಸ್ಯತಿ||20-47||

ವೇದಾಗ್ರ್ಯಂ ಭಾರತಂ ಚಾಪಿ ವದ ವೃನ್ದಾವನಾಗ್ರತಃ|

ಪ್ರೇರಯಿತ್ವಾ ಚ ಮತ್ಪುತ್ರಂ ತವ ವಿಪ್ರ(ಪ್ರಿಯ) ನ ಸಂಶಯಃ||20-48||

ಹೇ ವಿಪ್ರಕ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯ ಪರ್ಯಂತ ನಿನಗೆ (ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ) ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ (ಪುನಃ ಅಧ್ಯಾಯ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವರೆಗೂ) ನೀನು ಪಾಠಹೀನನಾಗುತ್ತೀ. ಸರ್ವಥಾ ಶ್ರೀಹಯವದನನ ಮತ್ತು ಮುನೀಂದ್ರನಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ, ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಪತಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತ್ರವೂ ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಹೇ ವಿಪ್ರ!

(ಪಂಡಿತರ) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು. ನಿನಗೆ ನಾನು ವೃಥಾ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು. ಗೇ ವಿಪ! (ಪ್ರಿಯ!) ಕಲಿಮಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ಹಯವದನನು ನಿನಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವೇದಕ್ಕಿಂತಲೂ (ಅರ್ಥತಃ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭಾರತವನ್ನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ (ನಿನಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ.) ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(1) ವೇದಾದಪಿ ಪರಂ ಚಕ್ರೇ ಭಾರತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮುತ್ತಮಂ - ಎನ್ನುವ ವಚನದ ಪ್ರಕಾರ ವೇದಪಾಠಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವೇದದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ವೇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಾರತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಮೂಕ ವಿಪ್ರನ ಈ ಜನ್ಮದ ಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ.

(2) ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) "ಕಾರಯಿತ್ಯಾ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಹಾ ಮೃತೋಽಸಿ ಗತೇ ಮಯಿ" (50 1/2) ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

7.ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(20/49-50)

ಕಾರಯಿತ್ಯಾ ಭಾರತಸ್ಯ ತ್ವಯಾ ಸೇವಾಮಪಿ ಪ್ರಿಯ!

ಶ್ರೀಪತೇ(ತೇಃ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಿತ್ತಂ ತು ನ ದತ್ತಂ ಪುತ್ರ ಕಿಂ ವದೇ||20-49||

ಜನಾನಾಂ ಕರ್ಮಜಾಡ್ಯಂ ಸಃ ಹರತೇ ಪಾರತಃ ಕೃತೇ|

ಯಾವತ್ತವ ಶರೀರೇ ತು ವಸಾಮ್ಯಹಮಿಹ ಪ್ರಿಯ||20-50||

ತಾವಜ್ಜೀವಸಿ ಹೇ ವಿಪ್ರ ಹಾ ಮೃತೋಽಸಿ ಗತೇ ಮಯಿ|

ಹೇ ಪ್ರಿಯ! (ಶ್ರೀಪತೇ!) ವಿಪ್ರನ ದ್ವಾರಾ ಭಾರತ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ನನ್ನ ಸೇವೆಯೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ಸಂಪತ್ತು ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಏಕೆ ಹೇಳು? ಆ ವಿಪ್ರನ ಕೃತಿ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ಜನರ ಕರ್ಮಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. (ನನ್ನ ಅವಜ್ಞೆಯು ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಹೇ

ಪ್ರಿಯ! ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನೀನು ಬದುಕುತ್ತೀಯೆ. ನಾನು ಹೋಗಲು ನೀನು ಮೃತನಾಗುವಿ.

(1) ಶ್ರೀಪತಿ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(2) "ಹೇದಾಂಬಲ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಮನಃಕಾಮಂ ಪ್ರಯಾತಿ" (521/2)ವರೆಗೆ ದಾಂಬಲ ಗ್ರಾಮಸ್ಥ ನಾರಾಯಣ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

8.ದಾಮ್ಬಲಗ್ರಾಮಸ್ಥನಾರಾಯಣಪ್ರಕರಣಮ್ (20/51-52)

ಹೇ ದಾಮ್ಬಲ ಪಿತೃಮೌಲೇ ನಾರಾಯಣ ಗುಣಾಧಮ||20-51||

ಕಲಹಂ ಕರ್ತುಮುದ್ಯುಕ್ತಸ್ತ್ವಂ ಧಿಗ್ಬಾಲಂ ತವಾಧುನಾ|

ಕನಕಾ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟೋಽಯಂ ಕನಕಾತ್ತಮನಾ ಅಪಿ||20-52||

ಮನಾಕ್ ಮಜ್ಞಾ ನಸಮ್ಪತ್ಯಾ ಮನಃಕಾಮಂ ಪ್ರಯಾತಿ ಚ|

ಹೇ ದಾಂಬಲ! ಪಿತೃಮೌಲೇ! ಗುಣಾಧಮ! ನಾರಾಯಣ! ನೀನು ಕಲಹವನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಬಾಲಬುದ್ಧಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ! ಈಗ ಈ ಕನಕಾಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟನು ಕನಕ ಲೋಭದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ (ದ್ರವ್ಯಲೋಭಿಯಾದರೂ) ಸ್ವಲ್ಪ ನನ್ನ ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

(1) ದಾಂಬಲ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ (2) ನಿನಗೂ ಧಿಕ್ಕಾರ, ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೂ ಧಿಕ್ಕಾರವೆಂದೂ ಅರ್ಥ. (3) "ಹೇ ನಂದನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ದಿವಾಭ್ಯಹೋ" (591/2)ವರೆಗೆ ವಿಠಲ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ

9.ವಿಠಲಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/53-59)

ಹೇ ನಂದನ ಶೃಣು ಸ್ವಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಚನಂ ಮೃಷಾ||20-53||

ನಾಗಾಹ್ವ ಪಣಿತಸ್ಯಾಸೀತ್ತಸ್ಯಾಭೀಷ್ಟಂ ಕಥಂ ಭವೇತ್|

ನಾನೃತಾತ್ಮಾತಕಂ (ನಾಸ್ತಿ)ಚಾಸ್ತಿ ಕೋಽನ್ಯತಂ ವದತೇ ಬುಧಃ||20-54||

ಸೋಽನ್ಯತಾತ್ಮಾ ನಶ್ಯತೀತಿ ಶ್ರೀನ್ಯಸಿಂಹೋಽಭಿಜಾನತೇ|

ತಸ್ಮಾನ್ನ ವಕ್ತವ್ಯಮೇತದಮೃತಂ ತ್ವಮೃತಾತ್ಮಭಿಃ||20-55||

ಹೇ ನಂದನ! (ವಿಠಲ!) ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳು! ಶಿಷ್ಟನಾದರೂ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನು (ವಿಪ್ರ ಕೃತಿಯೆಂದು) ಸುಳ್ಳು ವಚನವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ನೆರವೇರುವುದು ಹೇಗೆ? ಅನೃತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? ಅನೃತಾತ್ಮನು ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವನು ಜ್ಞಾನ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ) ಎಂದು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬದುಕ ಬೇಕಂದಿರುವವರು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು.

ಕಿಮೃತಾತ್ಮಾ ವದತ್ಯೇವಂ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಮತಂ ಗತಃ|

ಅಹಂ ನ ನಿನ್ನಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಸ್ವಭಾವಃ ಕಥ್ಯತೇ ತವ||20-56||

ಮಯಾ ತ್ವಯಾ ನ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಕಲಹೋಽತ್ರ ಕಲಿಪ್ರಿಯಃ|

ಸ್ವರೂಪಸ್ಯಾನಪಾಯಿತ್ವಾದ್ವೃಥಾ ಕಿಂ ಕಲಹೇನ ತೇ||20-57||

ಕಲಹೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಪಿ ಸ್ವರೂಪಂ ಗಚ್ಛತೇ ನು ಕಿಮ್|

ಅನ್ಯಥಾ ಮತ್ಯ ತಿರಿಯಂ ನ ವಿಪ್ರಕೃತಿರಿತ್ಯಥ||20-58||

ಪ್ರತ್ಯಯಸ್ತೇ ಭವೇದತ್ರ ಭಕ್ತಿಸ್ತಸ್ಮಾಜ್ಜನಿಷ್ಯತೇ|

ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಾತ್ರೌ ನಿದ್ರಾಯಾಂ ಭದ್ರಮಸ್ತು ತೇ||20-59||

ವಕ್ಷ್ಯೇಸ್ವಪ್ನೇಽಥವಾಽಸ್ವಪ್ನೇಽಪ್ಯಹಂ ತ್ವಿಹ ದಿವಾಪ್ಯಹೋ|

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವಿಯು (ಪ್ರಹ್ಲಾದನು) ಹೀಗೆ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೇನು? ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಕಲಿಗ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಲಹವು ನನ್ನಿಂದಲೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೂ ಮಾಡಲ್ಪಡಬಾರದು. ಸ್ವರೂಪವು ನಾಶರಹಿತವಾದ್ದರಿಂದ (ಬದಲಾಯಿ ಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ) ವ್ಯರ್ಥ ಕಲಹದಿಂದೇನಾಗುತ್ತದೆ? ಕಲಹ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರೂಪವು ಹೋಗುತ್ತದೇನು? (ವಿಠಲನ ಸ್ವರೂಪವು ಸಾತ್ವಿಕವಾದರೆ) ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿಯು ವಿಪ್ರನ ಕೃತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿನಗೆ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ

ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಕ್ತಿ ಬಂದ ನಂತರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾವಾಗ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದರೆ) ಹಗಲೋ, ರಾತ್ರಿಯೋ, ಅಥವಾ ನಿದ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಜಾಗೃತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ.

(1) ವಿಠಲ ಶೋಭ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) ಋತಾತ್ಮ್ಯ=ಪ್ರಹ್ಲಾದ:- ಈ ವಿಷಯ ಸುಧನ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಅನು (32) ಅಧ್ಯಾಯ ಸಭಾಪರ್ವ 90ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ 67-89ರ ವರೆಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳು, ಉದೋಗ ಪರ್ವ ಅಧ್ಯಾಯ 35 5ರಿಂದ11 ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಕೇಶಿನೀ ನಾಮಕ ಕರ್ನಾಟಕವಾಗಿ ವಿರೋಚನನ ಸಂಗಡ ಸುಧನ್ವಾ ನಾಮಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ವಿವಾದ ಬಂದಿತು. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಸುಧನ್ವನೇ ಗೆದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮಗನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದನು.

3."ಗೇಹಂ ನಾಸ್ತಿ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನಿಶಾಮ್ಯಾಶು ಸವಿಸ್ಮಿತಃ" (68)ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

10. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/60-68)

ಗೇಹಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ತೇ ಚಿಂತಾ ಮಾಸ್ತು ದೇಹೇ ವಸಾಮ್ಯಹೋ||20-60||

ಸೋಽಹಂ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ತೇ ಗೇಹದೋ ಮಮ ದೇ(ಗೇ)ಹದಃ|

ಬಲಾತ್ಕಾರೇಣ ಮತ್ಪುತ್ರಂ ವದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಕೃತಿಮ್||20-61||

ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! (ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ವಾದಿರಾಜ ತೀರ್ಥರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನನಗೆ) ಮನೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬೇಡ. (ಚಿಂತೆ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಗೃಹಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸು ಎಂದು ಅರ್ಥ.) (ಅಹೋ=) ಆಶ್ಚರ್ಯವು! (ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ) ನಿನಗೆ ವಿಸ್ಮಯಬೇಡ. ನಾನು ಅಂಥಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ನಾನು ಅನಂತ ಮಹಾನುಭಾವನು. (ಮಹಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳವನು) ನಿನಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ (ಆತ್ಮವನ್ನೇ) ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

(ಅಂದರೆ ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರುವೆನೇ ಎಂದು ಭಾವ) (ಆದ್ದರಿಂದ) ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುತ್ರನಿಗೆ (ಶ್ರೀಪತಿಗೆ) ಹೇಳು.

ಪುತ್ರನಿಗೆ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಪತಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಶ್ರೀಪಾದಾನ್ಪ್ರತಿ" ಎಂದಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ವೃನ್ನಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರಿಗೆ ಕೃತಿಜ್ಞಾನವು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೂ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಮತ್ತು ಪ್ರಕರಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡುವಷ್ಟು, ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತೆಂದು ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಕುಲಾನ್ಯುಧ್ಧರ ಪೂರ್ವೇಷಾಂ ದರ್ಶಪೂರ್ವಾನ್ ದಶಾಪರಾನ್|

ಹೇ ಸುತಾಽಧ್ಯಾಯಕರಣಂ ಕುತೋ ನ ಕೃತವಾನಸಿ||20-62||

ಬತ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯತಿಥಿಷು ತ್ವಂ ಕುರುಷ್ವ ಪ್ರಿಯೋಽಸಿ ಚೇತ್|

ಹಿಮಕೋಕಿಲ ಏವಾಹಂ ವಕ್ತವ್ಯಾಂಶೇಽಪಿ ವಾ ಕಲೌ||20-63||

ಯುಗೇ ಜಲಚರಾಯದ್ವಚ್ಚಾಞ್ಜಲ್ಯ ನಿರತಾ ನರಾಃ|

ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಹತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು (ತಾಯಿತಂದೆಗಳ) ಕುಲಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು. ಹೇ ಸುತ! ಆಧ್ಯಾಯಕರಣ ಕಲಸವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ನೀನು ಪ್ರಿಯನಾದವನಾದರೆ (ಅನಧ್ಯಾಯ ತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡು. (ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಭಾಗವನ್ನು, ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಹಾಡುವಂತೆ (ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ) ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಏಕೆಂದರೆ) ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವದವರು.

ಸ ಉಚ್ಚಕಾಶೇ ಧವಲೋದರೋದರೋ

ದಾಧ್ಮಾಯ ಮಾನಃ(ದಧ್ಮಾನಿತಾಮ್) (ದಾಧ್ಮಾಯಿತಾನ್)ಕರಕಣ್ಣ ಸಮ್ಪುಟೇ||20-64||

ಉರುಕ್ರಮಸ್ಯಾಧರಶೋಣ ಶೋಣಿ ಮಾ

ಯಥಾಬ್ಜಷಣ್ಣೇ ಕಲಹಂಸ ಉತ್ಸ್ಯ ನಃ||20-65||

ಇತಿ ಭಾಗವತಂ ಪದ್ಯಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ನನ್ನನ ತ್ವಯಾ|

ವನ್ನನಂ ಮಮ ಕರ್ತವ್ಯಂ ವೃನ್ದಾವನಕೃತೇರಪಿ||20-66||

ತಾದೃಶಂ ಶಙ್ಖಮಾದಾಯ ನಿಃಶಙ್ಕೋಽಹಂ ಮಹಾಮತೇ|

(ದಧ್ಯಾಮಿ) ದಾಧ್ಯಾಯಿ ತಾನ್ ಪ್ರಪುಜ್ಞಾನಿ ವಿಸ್ಮಿತಶ್ಚಾಙ್ಕಜೋ ಮುನಿಃ||20-67||

ಶ್ವಾಸನಿಃಶ್ವಾಸಹೀನಂ ಮೇ ಭಾಸಮಾನಾಸ್ಯಪಙ್ಕಜಮ್|

ಹಯಾಸ್ಯದಾಸಸ್ಯ ಸೋಽಯಂ ನಿಶಾಮ್ಯಾಶು ಸುವಿಸ್ಮಿತಃ||20-68||

ಪದ್ಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಜಲಕುಕ್ಕುಟಗಳು (ನೀರು ಕೋಳಿಗಳು) ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಗೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತವೋ; (ಅದು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೋ) ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಚಜನ್ಯವೆಂಬ, ಶುಭ್ರವಾದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಉಳ್ಳ ಶಂಖವು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಕರಕಂಜರೂಪವಾದ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ತುಟಿಗಳ ರಕ್ತಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇ ನಂದನ! ಈ ಭಾಗವತ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡು, ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ ವಂದನೆಯು, (ಪೂಜಿಸಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದು) ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಹೇ ಮಹಾಮತೇ! (ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ) ನಿಶ್ಯಂಕನಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಶಂಖವನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡು ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅರ್ಥ.) ನಾನು ಶಂಖವನ್ನು ಊದಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದ ಪರಮಾಣುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ನಾರದನು, ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛಾಸ ನಿರೋಧ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ (ಉಬ್ಬಿದ ಕಪೋಲಗಳುಳ್ಳ) ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ದಾಸನ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. (ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಹಯವದನನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಶಂಖ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅರ್ಥ.)

(1) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಅಂಹೋಮುಗ್ವಚನಂ" ಒಂದು ಶ್ಲೋಕ (69) ವಿಪ್ರ ಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

11.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ(20/69)

ಅಂಹೋ ಮುಗ್ಧಚನಂ ಹಿತ್ವಾ ಗಹ್ವರೇತಿ ತ್ವಯೋಚ್ಯತೇ |
ಉಪಹ್ವರೇ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಮಹಿಷಂ ನ ಸುಭಾಸು ಚ ||20-69||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಹಿಂದೆ XVII-96ರಲ್ಲಿ) "ಅಂಹೋ ಮುಕ್" ಎಂಬ ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು "ಗಹ್ವರಾ" ಎಂದು ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಅದರ ಅರ್ಥವಾದರೋ ಡಾಂಭಿಕ ವಚನವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ) ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಡ. ಅಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ("ಅಂಹೋಮುಕ್" ಎಂಬ) ವಚನವನ್ನು ಪಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳು.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ (2) "(ನಸುಭಾಸುಚ) ತ್ಯಾಗಾನ್ವಿತಾ..... (70)ರಿಂದ "ಲೋಕಾಂತತೋಽಪಿ ತಂ" (71)ರ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ

12.ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ(20/70-71) ...ಸುಭಾಸು ಚೇತ್ಯಾರಭ್ಯ

ತ್ಯಾಗಾನ್ವಿತಾ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ತದ್ವಾಗದ್ಯ ನ ಶೋಭತೇ |
ನಾಗಾಹ್ವಪಣಿತಂ ಚಾತ್ರ ಮದ್ವಾಗಾಶು ತ್ವಯೋಚ್ಚತಾಮ್ ||20-70||

ನಿಃಶಂಕಃ ಏವ ಶ್ರೀಕಾಂತ ನಿರಾತಂಕಂ ವಚೋ ಮಮ |
ಏಕಾಂತೇ ನ ಮೃಷ್ಯೆಕಾಂತಂ ವದ ಲೋಕಾಂತತೋಽಪಿ ತಮ್ ||20-71||

ಹೇ ಶ್ರೀಕಾಂತ! (ಶ್ರೀಪತೇ!) (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ) ಅನ್ನ ತ್ಯಾಗಾತ್ಮಕ ವಚನವನ್ನು ನೀನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಡ. (ಕೋಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಭ್ರಷ್ಟ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗುವುದರಿಂದ) ಈಗ ನಿನ್ನ ಆ ಮಾತು ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡು ಎನ್ನುವ) ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಪರಪೀಡಾ ರಹಿತವಾದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ನಿಶ್ಯಂಕೆಯಿಂದ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ. ಅನಂತರ ಜನರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳು.

ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. "ಉಪರಾಗಂ....." ಒಂದು ಸಾಲು ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್ ಪ್ರಕರಣ.

13.ಹಯಗ್ರೀವಕರ್ಮನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮ್ (20/71½)

ಉಪರಾಗಂ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮನಿನ್ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಗ್ರತಃ || ಪಶ್ಯ-

ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್! ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಗ್ರಹಣವನ್ನು ನೋಡು.

(1) ಹಯಗ್ರೀವ ಶೋಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಸುಗ್ರೀವ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "...ಪೂರಯಿಷ್ಯತಿ" (90)ರ ವರೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ.

14. ಸೀತಾಪತಿ ಶೋಷಕ ಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ (20/72-90)

-ಪಶ್ಯ ಸುಗ್ರೀವ ಮಿತ್ರಾಹ್ವ ದಾನಂ ಕುರುಷುತೇ ರತಃ||20-72||

ನಾಗಾಹ್ವ ಪಣ್ಣಿತೋ ಯದ್ವತ್ ಮಾ ಮೃಷಾ ಗಾಂ ತ್ವಮಬ್ರವೀಃ|

ಕೋಽಮೃಷಾ ವಚನಂ ಬ್ರೂತೇ ಕೋವಿದಸ್ತ್ವಾಂ ವಿನೇಹ ಚ||20-73||

ಪೂರ್ವಂ ತು ಮಾತುಲವ್ಯಾಜಾದಹಂ ಸಕಲಜೀವರಾಟ್|

ಭೂತಲೇ ದತ್ತವಾನಸ್ಮಿ ಕಾಲಜ್ಞಃ ಸಾರ್ಥ ನಿಷ್ಕರಮ್||20-74||

ಅಹಂ ತ್ರಿಲೋಕಪೂಜಿತಃ ಕೃತಾನ್ತಲೋಕನಾಯಕಃ|

ಅಹಂ ಕುಲೋದ್ಭೂತಿಂ ತತೋಽಕರಂ ಚ ಸೌರಿಲೋಕತಃ||20-75||

ಹೇ ಸುಗ್ರೀವ ಮಿತ್ರಾಹವ! (ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಮಿತ್ರನಾದ ರಾಮನ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಸೀತಾಪತೇ!) (ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಗ್ರಹಣವನ್ನು ನೋಡು) ಸತ್ಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ರತನಾಗಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದಾನಮಾಡು. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತನಂತೆ ನೀನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿನಾ ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಸತ್ಯ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? (ತನ್ನ ಭೌಮ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೋದರಮಾವನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ, ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನಾದಾಗ್ಯೂ (ಜೀವೋತ್ತಮನಾದಾಗ್ಯೂ) ಪರ್ವಕಾಲ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದ ನಾನು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ನಿಷ್ಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು (ಬಾಹ್ಮಣರಿಗೆ) ದಾನ ಮಾಡಿದೆನು. (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ನಾನು ತ್ರಿಲೋಕ ಪೂಜಿತನು. ಯಮ ಲೋಕಕ್ಕೂ ನಾಯಕನು. (ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಈ ದಾನದಿಂದ) ನಾನು ಯಮಲೋಕದಿಂದ ಮಾತುಲ ಕುಲದ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು.

"ಪ್ರಾಪ್ತ ನರೇಷು ಜನನೇ ನರವತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ" ಎನ್ನುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಉಕ್ತಿಯಂತಂ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗ ನರರಂತಂ ಆಚರಣೆಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯಕೋವೀಂ ಹರತೇ ಯೋಽತಿರೌದ್ರಕಃ|

ಸ ಮದ್ವೃನ್ದಾವನದ್ರೋಹೀ ಹೃಭದ್ರಂ ಚ ಭವೇದ್ಭುವಮ್||20-76||

ಹರೇ ಸ್ಮರೇ ತೇ ಚರಣೇ ಹರ ಮೇ ಸಂಸೃತಿಂ ಋಣೇ|

ವರಂ ತವ ಕರೇಣಾರ್ಯ ಸ್ಪೃಶ ಮಾಂ ಕರುಣಾಂ ಕುರು||20-77||

ಇತ್ಯಹಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮ್ಯುಗ್ರಂ ಹಯಗ್ರೀವಂ ಮಹಾಗ್ರಹಮ್|

ನಿಗ್ರಾಹ್ಯ ಚೇನ್ವಿಯಗ್ರಾಮಂ ಶೀಘ್ರಂ ನಾಸಾಗ್ರಲೋಚನಃ||20-78||

ಮಮ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಮ್ಭೂತಿಂ ಯೇ ವದಂತಿ ಬುದ್ಧೋದಿತಾಮ್|

ತೇಷಾಂ ಸತ್ಸಮ್ಪದಸ್ಯುಸ್ತಾ ಮೂರ್ತಿಮತ್ಯೋತ್ರಯಾಃ ಸುತ||20-79||

ದೀರ್ಘಗ್ರೀವೈರ್ಭುಕ್ತ ರಮ್ಭಾಫಲೈರ್ಜಿಹ್ವಾ ವಿದಾರ್ಯತೇ|

ತದ್ವದ್ಭುಕ್ತೈರ್ಮಧನೈಶ್ಚ ತಜ್ಜಿಹ್ವಾಪಿ ವಿದಾರ್ಯತೇ||20-80||

(ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ಅತಿ ನೀಚನೂಬ್ಬೊನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯನ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ದ್ರೋಹಿಯು. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಅಮಂಗಳವಾಗುವುದು. (ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಯವದನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.) "ಹೇ ಹರೇ! ನಿನ್ನ ಚರಣವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಕರಣ ರೂಪವಾದ (ಅಥವಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದ ನನ್ನ ಸೇವಕರ ಜ್ಞಾನಾದಿ ದಾನ ರೂಪವಾದ) ಋಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು. (ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.) ಹೇ ಆರ್ಯ! ವರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನಿರಿಸು". ಹೀಗೆ ನಾನು (ದೈತ್ಯ) ಭಯಂಕರನಾದ, (ಮಹಾಗ್ರಹ=) ದೈತ್ಯರೂಡನೆ ರಣೋದ್ಯೋಗವುಳ್ಳ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು, ಇಂದ್ರಿಯ

ಸಮುದಾಯವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ನಾಸಾಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತವಾದ, ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಭಕ್ತಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಹೇ ಸುತ! ಅವರಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಪದಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಸಂಪದಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಮೂರ್ತಿಧರರಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ.) (ನನ್ನ ಧನವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಒಂಟೆಗಳಿಂದ ತಿನ್ನಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಳಹಣ್ಣು ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಸೀಳುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಹಣವನ್ನು ತಿಂದ ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ (ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಲಿಗೆಯು ಸೀಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.)

ಯಜ್ಞಿಹ್ವಾ ಮತ್ಯ ತಿಂ ನೈವ ವಕ್ಷ್ಯ ತೀಹ ಪರತ್ರ ಚ|

ಭಾರ್ಯಾಮದ್ಭಕ್ತಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಯಾನ್ತು(ತು) ದುಷ್ಯ ತಿಮಾತ್ಮನಃ||20-81||

ಕಾರ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಕ್ಯ ಧಿಲಾಂ(ಲೀ) ಕೃತ್ವಾ(ಕೃತ್ಯ)ನಾರ್ಯಾಃ ಕೀರ್ತಿಮುಪಾದದೇ|

ಸ್ವಿತ್ರೀಣಾಂ ಮೂತ್ರಪಾನೇನ ತತ್ಪಾತ್ರೇಷು ಚ ಮಜ್ಜತೇ||20-82||

ಭಾರ್ಯಾ ಸಹಿತನಾದ (ಅಂದರೆ ಗೃಹಸ್ತನಾದ), ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಿಪ್ರನದ್ದಾರಾ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾರ ನಾಲಿಗೆಯು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಬಾಹ್ಯ ಭೋಜನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು (ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಮಾಡದ ವಿನಾ) ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯನ್ನು (ವಿಪ್ರಕೃತವೆಂದು) ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿ (ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಂದರೆ) ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಪಾಪರೂಪವಾದ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. (ಅವನಿಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ) (i) ಬಿಳಿಕುಷ್ಟದವರ ಮೂತ್ರಪಾನ ಮಾಡಿಸಿ (ii) ಆದರ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಹಸ್ರಧಾ ಭವೇಜ್ಜಿಹ್ವಾ ಸಹಸ್ರಾಂಶುಸುತೇನ ಚ|

ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಸಭಾಯಾಂ ತು ಸಹಸ್ರಾರೇಣ ತಪ್ಯತೇ||20-83||

ಸಹಸ್ರವಾರಂ ವಿಷ್ಣಾಯಾಂ ಷಡ್ವಿವರ್ಷಸಹಸ್ರಕಮ್|

ಸಹಸ್ರ ಚಣ್ಡಾಲಜಾತೀನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣ್ಣಾನಿ ಭಕ್ತ್ಯ (ತೇ)ತಾಮ್||20-84||

ಸಹ ಭಾಣ್ಣೇ ಸುರಾಪೀನಾಂ ಪಚ್ಯಂತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ಜಾಯಂತೇ ಚಾಷ್ಟಧಾ (ಸ್ವಷ್ಟಧಾ) ಚೈವಂ ಕಷ್ಟಯೋನಿಷು ನಾನ್ಯಥಾ||20-85||

ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಯಮನಿಂದ (iii) ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯು ಸಾವಿರ ಭಾಗ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು. (ಒಂದು ವೇಳೆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಕೂಡಾ) (iv) ಇಂದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರದಳಯುಕ್ತನಾದ ಸುದರ್ಶನದಿಂದ ತಪ್ಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. (v) ಆರವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪರಿಯಂತ ವಿಷ್ಣು (ಎಂಬ ಕೂಪದಲ್ಲಿ) ಸಹಸ್ರ ಸಲ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ (ಆ ನರಕ ಭೋಗಾನಂತರ) (vi) ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕ ಚಂಡಾಲ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು (vii) ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕ ಕೋಳಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ (ನಂತರ ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ) (viii) ಸುರಾಪಾನ ಮಾಡುವವರ ಸಂಗಡ (ಅವರನ್ನು ಬೇಯಿಸುವ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುವ (ಚಂಡಾಲಾದಿ) ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ.

ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಮತ್ಯ ತೇ ಪಾರಂ ಶಿಷ್ಠಾಃ ಕುರ್ವಂತು ನಾನ್ಯಥಾ|

ಇಷ್ಟಂ ಚ ತೇಷಾಂ ಭವತಿ ಕಷ್ಟಂ ನೇಹ ಪರತ್ರ ಚ||20-86||

ಯೇ ಮೃಷಾವಾದಿನಂ ಮಾಂ ತು ಜಾನಂತಿ ಮನುಜಾಧಮಾಃ|

ಕೀನಾಶ ಲೋಕಿತಾಂ ಯಾಂತಿ ನಾನಾಶೋಕಸಮನ್ವಿತಾಮ್||20-87||

ತಸ್ಮಾನ್ಮಯೋಕ್ತಂ ಯತ್ಸರ್ವಂ ತತ್ಸತ್ಯಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ಮತ್ಸತ್ಯವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸತ್ನು ತದ್ವದ ನಂದನ||20-88||

ಸ್ವಾಪ್ನ ಶ್ಲೋಕೇಽಪಿ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವನ್ ತಚ್ಚನಾನ್ಯಥಾ।

ಆತ್ಮ(ಪ್ರ)ವಾನಪಿ ಜಾನಾತಿ ತಾಪನೇ(ಪೇನ) ಕ್ರೂರತಾಂ ದಿವಿ॥20-89॥

ದಿವಾಸ್ವಪ್ನೇರಿತಾನ್ ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಭವಾಭೇಸ್ತಾರಕಾನ್ ಸುತ।

ಸುವಾಗ್ವೈಖರ್ಯಾರಾಶಿರ್ಮೇ ತವಾರ್ಥೈಃ ಪೂರಯಿಷ್ಯತಿ॥20-90॥

ಆದ್ದರಿಂದ (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ಪಾರವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಲಿ. ಅವರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ನರವೇರುವುವು; ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕಷ್ಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯಾಧಮರಾದ ಯಾರು, ನನ್ನನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ನಾನಾ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿರುವವರಾಗಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ನಂದನ! (ಸೀತಾಪತೇ!) ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸತ್ಯವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು ಶೇಷಾದಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹೇಳು. ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಾಪ್ನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ (ಸತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಾ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ (ಸ್ವಾಪ್ನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವ) (ಹೇ ಸೀತಾಪತೇ!) ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಕೂಡಾ (ತಾಪನೇ=) ತಪನ ಪುತ್ರನಾದ ಯಮನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ), ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ (ಸುದರ್ಶನ ತಾಪದಿಂದ) (ಯಮದೂತ, ದೇವದೂತರ) ಕ್ರೂರವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. (ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ.) (ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ಫಲವು ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಶಿಷ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸ್ವಪ್ನ ಫಲವೂ ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಹೇ ಸುತ! ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರೇರಿತ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರ ತಾರಕವೆಂದು ತಿಳಿ. (ಸುವಾಗ್ವೈಖರ್ಯಾರಾಶಿಃ=)ಶೋಭನವಾದ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರಿಯಾದ, ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಾವಿರುದ್ಧವಾದ, ವೈಖರೀಯುಕ್ತವಾದ (ಅಂದರೆ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಪರ,

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅರ್ಥ, ಗುಹ್ಯಾರ್ಥ, ಸಮಾಧಿ ಭಾಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಉಪಮಾನ ರೂಪಕಲಾಕ್ಷಣೋಕ್ತಿ, ಗೌಣಶೈಲಿ, ಪ್ರಾಸಗಳು, ವೃತ್ತಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ) ನನ್ನ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಮುದಾಯವು ನಿನ್ನ (ಮನೋಭೀಷ್ಠವಾದ) ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

(1) ದೇವತಾ ಸಂಬಂಧಿ ಸ್ವಪ್ನಗಳು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಚಿತ ಫಲವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವ, "ಸೂಚಕಶಬ್ದಿ ಶ್ರುತೇರಾಚಕ್ಷತೇ ಚ ತದ್ವಿದ" ಎಂದು ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಪ್ನ ದೇವತಾ, ರಾಜಾದಿಗಳಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸೂಚಕತ್ವವು ಭಾವೀ ಫಲಬೋಧಕತ್ವವು ನಿರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆಯೇ, ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನೂ, ಫಲೋಪಲಬ್ಧಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

(2) ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (3) "ವೆಂಕಟೇಶ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ (95)ರ ವರೆಗೆ ವಾಸುದೇವ ಮುನಿ ಪ್ರಕರಣ.

15.ವಾಸುದೇವಮುನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (20/91-95)

ವೆಂಕಟೇಶೋ ಮರೇಶಸ್ಯ ಮಮ ವೃನ್ದಾವನಂ ಪ್ರತಿ|

ತ್ರಿಕೂಟೇಶೇನ ಚಾಯಾತಃ ಕಾಟಕೇಶೈಃ ಸಹರ್ಷಿಭಿಃ||20-91||

ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಶ್ರೀಪತೇಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ಯಮನಸಾ ಕುರು|

ವಾಸುದೇವಮುನೇ ಶ್ರೀಮನ್ ಶನಿವಾರೇ ಸುಪೂಜನಮ್||20-92||

ಮನ್ದವಾರೇಽಪಿ ವಾಽಮನ್ದ ಕುರುವೃತ್ತಿಂ ಚ ಮಾಧವೀಮ್|

ವೃನ್ದಾವನಪತಿಂ ಕನ್ದಾಶನವನ್ಯಂ ಸುಕೀರ್ತಯನ್||20-93||

(ಗುರುರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಶನಿವಾರ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ, ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಂದು ಮಾಧವನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂಬ, ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಯ ಶಂಕೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಹೇ ವಾಸುದೇವ ಮುನೇ! ಮರೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶನು, ತ್ರಿಕೂಟೇಶನ ಸಹಿತನಾಗಿ (ಪ್ರಯಾಗ ಮಾಧವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗಜೇಂದ್ರನಿದ್ದ ತ್ರಿಕೂಟ ಪರ್ವತಾಧಿಪತಿ ಸಹಿತನಾಗಿ) ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಶ್ರೀಮನ್! ನೀನು

ಶನಿವಾರದ ದಿನವೇ ಶ್ರೀಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮನಸಾ ಮಾಡು. ಮಂದವಾರವಾದಾಗ್ಯೂ ಹೇ ಅಮಂದ! (ಆ ದಿನವೇ) ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ ವಂದ್ಯನಾದ, ವೃನ್ದಾವನ ಪತಿಯಾದ, ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡು.

(1) ತ್ರಿಕೂಟೇಶ:- ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತೀ ಕೂಟವಾದ ಪ್ರಯಾಗ ನಾಮಕ "ಸೀತಾಸಿತೇ ಸರಿತೇ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾದ ಪ್ರಯಾಗ ಮಾಧವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರನಿದ್ದ ತ್ರಿಕೂಟಪರ್ವತಾಧಿಪತಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

(2) ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ, ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ, ಅಂಜನೇಯನ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೂ ಶನಿವಾರವೇ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಂದ್ಯವಾದಾಗ್ಯೂ, ಹರಿಭಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಂದ್ಯವಲ್ಲ. "ಗಂಗಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ರಕ್ಷೋಭುವನ ಪ್ರಸ್ತಾವೇ" ನರಸಿಂಹಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶನಿರುವಾಚ | "ನರಸಿಂಹ ತ್ವಂ ಮಯಿ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ದೇವ ದಯಾನಿಧೇ | ಮದ್ವಾಸರಸ್ತವ ಪ್ರೀತಿಕರಃ ಸ್ಯಾದ್ಧೇವತಾಪತೇ" ಎಂದು ವರ ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. 'ತಥೈವಾಸ್ತು' ಎಂದು ದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಹೀಗೆ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರಿಗೂ ಶ್ರಾವಣ ಶನಿವಾರ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ದಾಶನಸ್ಯ ಮೇ ವೃನ್ದಾವನಂ ಸಮ್ಪ್ರತಿ ನನ್ನನ|

ಮನ್ದಾಕಿನ್ಯಾಃ(ನ್ಯಾ) ಸಮಾಯಾತೋ ಮುಕುನ್ದೋ ಬಿನ್ದುನಾಮಕಃ||20-94||

ಯತೋಽಸ್ಮದ್ವೃನ್ದಾವನಸ್ಯ ದರ್ಶನೇ ಬಿನ್ದುಮಾಧವಮ್|

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುಕುನ್ದಂ ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಂ ತದಾಪ್ನುಯಾತ್||20-95||

ಹೇ ನಂದನ! (ವಾಸುದೇವ ಮನೇ!) ಮುನಿಯಾದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನಕ್ಕೆ (ಕಾಶಿಸ್ಥ) ಬಿಂದು ಮಾಧವ ನಾಮಕ ಮುಕುಂದನೂ ಕೂಡ ಗಂಗಾತೀರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೆ (ಹಾಗೆಯೇ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ) ಬಿಂದು ಮಾಧವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೋ, ಆ ಪುಣ್ಯವು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಬಿಂದು ಮಾಧವರ

ಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ಆಯಾ ಯಾತ್ರಗಳ ಫಲವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ.)

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಪಾಃ||20-99||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||20-100||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||20-101||

ಯಚ್ಚೈಣ್ವತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗಣೇ ಹರೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||20-102||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತೀಲಕ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಪ್ರಾಪ್ತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
ಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ (ಚರಮ) ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಣಾವಧೌ
ತ್ಯತೀಯಾಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕಃ ವಿಂಶತೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ||20-
102||ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

||ಆಥ ಏಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||21-109||

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನೂ, ಅವರವರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.
"ತವ ಕಾಯಗತಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸ್ವಮಾಣವಕಪುಣ್ಯತಃ" (5 1/2)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರಶ್ರೋತೃಕ ಪ್ರಕರಣ.

1.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಕಃ (21/1-5)

ಹರಿಃ ಓಂ || ತವ ಕಾಯಗತಂ ವಾಯುಮಾಯುಷೋ ವೃದ್ಧಿಮಿಚ್ಛತಃ|
ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಯತೋಪಾಯಂ ಶ್ರೇಯೋ ಮತ್ಯ ತಮೇವ ತೇ||21-1||

ತವ ಪತ್ನ್ಯಾಶ್ಚ ಹೇ ವಿಪ್ರ ಯತ್ನೇನನೈತತ್ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ|

ಸ್ವಪ್ನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ತ್ವಾಮೂಚೇ ಪುಣ್ಯಮಾಪ್ನೋಷಿ ತೇನ ಚ||21-2||

ಅತಸ್ತ್ವಂ ಧರ್ಮಪತ್ನೀಂ ಚ ನೈವ ಸನ್ತಾಪಯ ಪ್ರಿಯ|

ಅನುವರ್ತೀಂ ಸದಾ ವಿಪ್ರ ಕುದಾರತ್ವಂ ನಹೀದೃಶಮ್||21-3||

ಯಾದೃಶಂ ಪರಲೋಕಸ್ಯ ಶ್ರೀಧರಸ್ಯ ವಿದೂರತಾಮ್|

ಕರೋತಿ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ತಾದೃಶಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ವತ್ ಸ್ತ್ರಿಯಾಮ್||21-4||

ಕಿಂವಾಽಶಕ್ತ ತ್ವತೋ ವಿಪ್ರ ತ್ವತ್ಸೇವಾಂ ನ ಕರೋತಿ ಚ|

ಸೂತಕೇ ವಾಯುನಾ ಗ್ರಸ್ತಾ ಹರತ್ಯಹರಹಃ ಸ ತಾಮ್||21-5||

ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಣಭಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಸ್ವಮಾಣವಕಪುಣ್ಯತಃ|

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ನಾನು, ನಿನ್ನ ದೇಹಗತ ವಾಯುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಜೀವದಾನ ರೂಪವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನನ್ನ (ಆರಾಧನಾತ್ಮಕ) ಸಾಧನವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡು, ನಿನ್ನ (ಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಇದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.) ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನೀನು ಅದನ್ನು (ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು) ಮಾಡಿರುವಿ. ಅದರಿಂದ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವಿ. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು, ಸದಾ ನಿನಗೆ ಅನುವರ್ತಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗೆ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡ. ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಕೆಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೀಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ ಪುರುಷನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೂ (ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ) ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಂತಹವಳು ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಅಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳು ವಾತರೋಗದಿಂದ ಗ್ರಸ್ತಳಾದಳು. ಆ ವಾಯುವು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಶಕ್ತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವಳ ಮಗನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಭಯವಿಲ್ಲ.

(1) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ".....ಕಲಿಪ್ರಿಯಂ" (61/2)ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

2.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/6)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ತಥಾ ಕಾಣ ನಿಷ್ಕರಂ ನ ಭಣಾನಿಶಮ್ ||21-6||

ತಸ್ಮಾದ್ಭಯಂ ತ್ಯಜಸ್ವೇಹ ಕಲಹಂ ತು ಕಲಿಪ್ರಿಯಂ |

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಹೇ ಕಾಣ! (ಶೇಷ!) (ವಿಪ್ರನು ಏನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ) ನಿಷ್ಕರ ವಚನವನ್ನು ಸದಾ ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಡ. ಭಯಂಕರವಾದ ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು) ತ್ಯಜಿಸು. (ಅಂತಹ ನಿಷ್ಕರ ಮಾತನ್ನಾಡದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ.)

(1) ಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಹೇ ವಿದ್ಯಾಂಸಃ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಅನುಸಂಧಧ್ವಮಂಜಸಾ" (111/2)ವರೆಗೆ ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

3.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/7-11)

ಹೇ ವಿದ್ಯಾಂಸ ಇಹ ಧ್ವಾಂತವಂತಂ ಪಶ್ಯಧ್ವಮಂಜಸಾ ||21-7||

ಕದಧ್ವಾನಂ ಸ್ವವಧ್ವಾ ಚ ಮಣಿಮದ್ವದನೋದಿತಮ್ |

ವದತೇಽಯಂ ದ್ವಿಜೋ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಾಧ್ವಾನಂ ವಿಹಾಯ ಚ ||21-8||

ಅವಿಧ್ವಾನ್ ಸಾಧ್ವಸಂ ಯಾತಿ ತದ್ವತ್ಕಮಲನಾಮಕಃ |

ಮದಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಸವಾಯುಂ ವಿಹಾಯ ಚ ||21-9||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ಮಣಿಮತೋ ಮತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ತತೇ |

ಹಯಗ್ರೀವಾಜ್ಞಯಾ ವಾತವಿರಿಷ್ಟೌ ಸ್ತಂ ಚ ವೈಭವಮ್ ||21-10||

ವಿನಾ ವಾಣೀಪತಿತ್ವಂ ಮೇ ದತ್ತವನ್ತೌ ಚ ಕಿಂ ವದೇ |

ಯತ್ರ ಪ್ರತೀರ್ತಾರ್ಥಬಾಧಸ್ತತ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಸಂಜ್ಞಹಃ ||21-11||

ಕರ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮನುಸಂತ್ಸ್ಮ ಮಂಜಸಾ |

ಹೇ ವಿದ್ವಾಂಸರೇ! (ಶೇಷಾದಿಗಳೇ!) ಈ ನಿಜವಾದ ಅಜ್ಞನನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ದ್ವಿಜನು ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ವಾಣಿಯನ್ನು (ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಣಿಮಂತನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ದುರ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಸರಿಯಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಮಧ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಅಜ್ಞನು ಭಯಂಕರವಾದ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಈ ಕಮಲನಾಭನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನ ದೇಹದೊಳಗಿರುವ ವಾಯು ಸಮೇತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಣಿಮಂತನ ಮತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. (ಅಂದರೆ ಮಣಿಮಂತನ ಮತದಲ್ಲಿ ಗುರು ಗೌರವವಿಲ್ಲ. ಈತನು ನನ್ನ ಸೇವೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ವೈಷ್ಣವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದ್ವೈತಮತಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವ). ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳು ತಮ್ಮ ವೈಭವವನ್ನು ವಿನಾ ವಾಣೀಪತಿತ್ವಂ - ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. (ನನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಏನು ಹೇಳುವುದು? ಪ್ರತೀತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧಕ ಕಂಡರೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೆ (XII-57, XI-64)ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿರಿ.)

(1) ದೇವಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗುರುರಾಜರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ರಹಸ್ಯ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿದೆ. ಮೊದಲನೆ ವಿಷಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯತ್ವ, ಎರಡನೆಯ ವಿಷಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಾಯುಸಾಮ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸಿತು. ವಾಯುದೇವರು ತಮ್ಮ ಹಂಸ ಮಂತ್ರ ಜಪ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ ಗುರ್ವಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಎಂದು ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೇ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

(2) ಬಹು ಭಕ್ತ ಶ್ರೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ

(3) "ತಸ್ಮಾನ್ಮಯೋಕ್ತಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನ ಭ್ರಾತಾ ಪಿತರಾವಪಿ (18 1/2) ವರೆಗೆ ಶೇಷ ಶ್ರೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

4.ಶೇಷಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/12-18)

ತಸ್ಮಾನ್ಮಯೋಕ್ತಂ ಸಕಲಂ ಲೌಕಿಕಂ ವಾಪ್ಯಲೌಕಿಕಮ್ ||21-12||

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯವತಾಂ ನಾಥ ಸುತ ತತ್ವಮತೇ ಕೃತೀನ್ |
ಅಯಂ ಕಮಲನಾಭಶ್ಚ ಮಯಃ ಸಕಲ(ಲಿ) ರೂಪಕಃ ||21-13||

ಸ್ಮಯಕಶ್ಮಲಮಾವಿಷ್ಟೋ ವಿಸ್ಮಯಂ ನ ಕುರು ಪ್ರಿಯ |
ಕಲಿಃ ಕಮಲನಾಭಾಖ್ಯಃ ಪುನರ್ಭಾವಲಯೇಽಭವತ್ ||21-14||

ಹೇ ಸತ್ಯವತಾಂ ನಾಥ! ಮಮ ಸುತ! (ಶೇಷ!) ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಲೌಕಿಕ ಅಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳೂ ಸತ್ಯವಾದವು. (ಮಧ್ಯ) ತತ್ವ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು (ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ.) (ಹಾಗಾದರೆ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ಏಕೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಈ ಕಮಲನಾಭನು ಕಲಿಸ್ವರೂಪನು. ಮಯಾಸುರನ ಸಂಗಡ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮದ, ಮೋಹಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿರುವನು. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬೇಡ. ಕಮಲನಾಭನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಲಿಯು ಪುನಃ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಕಲಿಯು ಕಮಲನಾಭ ನಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಮಯನು ತಮ್ಮಣ್ಣ ನಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಉಡುಪಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿ ಮಣಿಮಂತನು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಮಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಮಿಲಿತಃ ಸ್ವಸ್ತ್ರಿಯಾಽಲಕ್ಷ್ಯಾ ಯಾನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ನ ಮೇಽಗ್ರಹೀತ್ |
ಕಲಿರ್ಮಯಶ್ಚ ಮಣಿಮಾನ್ ಮಿಲಿತ್ವಾ ತ್ರಯ ಏವತೇ ||21-15||

ಕಲಹಂ ಕರ್ತುಮದ್ಯುಕ್ತಾಃ ಕುಲಾಯ ಸದನಾಭಿಗಾಃ |
ತನ್ನಿನ್ದಾವಚನಂ ಶ್ರತ್ವಾ ಸುನಂದನ ಪುರೋ ಮಮ ||21-16||

ನನ್ವನ್ಥೇ ಪಾತಯಾಮ್ಯುಗ್ರೇ ಧೂನ್ವಂಸ್ತಂ ಯಮಕಿಂಕರೈಃ |
ತಸ್ಮಾಚ್ಛಿಖೋಪವೀತಾಹೋ ನೈವ ಸೋಽಪ್ಯತಿಗರ್ಹಿತಃ ||21-17||

ಬಹಿಷ್ಕುರುತ ತಂ ವಿಪ್ರಮಸಹಿಷ್ಣುಂ ಮಮೋಚ್ಚ ಯಮ್ |
ಹೌ ರುಷ್ಟೇ ಗುರುಸ್ತಾತಾ ಗುರೌ ರುಷ್ಟೇ ನ ಕಶ್ಚನ ||21-18||

ಯಥಾ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಪತೌ ರುಷ್ಟೇ ನ ಭ್ರಾತಾ ಪಿತರಾವಪಿ |

ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀ ಅಲಕ್ಷಿಸಹಿತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ನನ್ನ (ಮರದಿಂದ ಶ್ರಾವಣ ಪೌರ್ಣಮಿ ದಿವಸ ವಿತರಿಸುವ ಕಲ್ಪಿ) ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಯೂ, ಮಯಾಸುರನೂ, ಮಣಿಮಂತನೂ - ಮೂವರೂ ಸ್ವಕುಲ ಧರ್ಮರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಹರಿ ಗುರುದ್ವೇಷವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿ (ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನ ಅಥವಾ ಋಜುತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಕಲಹವನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ (ಆಡಿದ) ಅವನ (ಪ್ರಾಯಶಃ ಕಮಲನಾಭನ) ನಿಂದಾವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ (ಅವನ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನಿಗೆ) ಯಮಕಿಂಕರರುಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಿ, (ವಾಯುವೋ ಎಂಬಂತೆ ಗದಾಪ್ರಹಾರದಿಂದ) ಉಗ್ರವಾದ ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಡುವುತ್ತೇನೆ. ಅಂತಹ ಪಾಪಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಶಿಖೋಪವೀತಾರ್ಹನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ. (ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದಾಗ್ಯೂ) ಅತಿ ನಿಂದಿತನು. ನನ್ನ ಉತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸಹಿಸದ ಆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸು. ಹರಿಯು ಮುನಿದರೆ ಗುರುವು ರಕ್ಷಕನು. ಗುರುವು ಮುನಿದರೆ (ರಕ್ಷಕರು) ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. (ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ) ಸ್ತ್ರೀಯ ಪತಿಯು ಮುನಿದರೆ ಭಾತ್ಯ, ಪಿತೃ ಮಾತೃಗಳು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರರು. (ಆದ್ದರಿಂದ ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಭಾವ.)

(1) ಶೇಷ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಹಯಗ್ರೀವ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಸ್ಮದುಟಜಾನಂದ ವರ್ಧಕಾಃ" (32)ರ ವರೆಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

5.ಹಯಗ್ರೀವಮುನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/19-32)

ಹಯಗ್ರೀವ ನಿರೂಪಂ ತಂ(ತ್ವ) ಶಿರಸಾ ವಹ ಶೀಘ್ರತಃ||21-19||

ಯದ್ವಾ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಾಭ್ಯಾಮುತ್ಥಿತಂ ತದ್ಧಿತಂ ತವ|

ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಭಟ್ಟೋಽಯಂ ಸುತೋ ಮೇ ಪಟ್ಟವರ್ಧನ||21-20||

ಸ್ವಪ್ನೇ ಪಟುತರೋ ವಿಪ್ರ ಶ್ರೀಪತಿಃ ಕೃತಿಪಾರಕಃ|

ವ್ಯಾಸರಾಜಸ್ತದನುಜೋ ಜಾಮಾತಾತಸ್ಯ ಗೋಪಜಃ||21-21||

ತದಗ್ರಜಃ ಪ್ರಜಾಕಾರ್ಯೇ(ರ್ಯ) ರಜ್ಜನಾಜ್ಜನಯನ್ ಧನಮ್|

ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಃ ಶಾನ್ತಃ ಶ್ರಾನ್ತಶ್ಚ ಮಮ ಪೂಜಯ||21-22||

ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನೇ! ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸು, ಆಥವಾ (ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು, ಉಪದೇಶಿಸು ಮುಂತಾದ) ವಿಧಿ (ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳ ಸಂಗ ಮಾಡಬೇಡ ಇತ್ಯಾದಿ) ನಿಷೇಧಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಾರವು ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನವು (ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡು.) ಈ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟನು ನನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಗೌರವ ತರುವವನು. ವಿಪ್ರನು ಸ್ವಪ್ನೋಕ್ತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನು. ಶ್ರೀಪತಿಯು ಕೃತಿಪಾಠದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನು. ಶ್ರೀಪತಿಯ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಸರಾಜನು, ಅಳಿಯ ಗೋಪಾಲನು, ಅವನ ಅಣ್ಣನೂ (ಪ್ರಜಾಕಾರ್ಯ=) ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೂಪ ಪ್ರಜಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ (ಅಂದರೆ ನನ್ನ ವೃಂದಾವನದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ) (ಭಕ್ತರಿಂದ) ಧನವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾ (ಪುಣ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.) ಶಾಂತನಾದ ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಯು ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಶ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾನ್ತಂ ಮಾಂ ತಾತಮಾಯಾತಿ ತತ್ತ್ಯವ ವಸತೀ(ತಿ)ರ್ಭವೇತ್|

ಉಪೇನ್ವ ಸೂರಣಶ್ಚಾಪಿ ಕೃಷ್ಣಃ ಕಾನಕ ಏವ ಚ||21-23||

ಹಿರಣ್ಯಭಟ್ಟಸ್ತತ್ರೋಕ್ತ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಥಿತಃ ಸುತಃ|

ವಾಲೀ(ಣೀ)ವಾಲೋಪಪದ ವೇಂಕಟಾದ್ರಿಸ್ತಥೈವ ಚ||21-24||

ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಬಹವೋ ಬಹುಮಾನಪುರಃಸರಾಃ|

ಕುಹಕಾದ್ರಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಮತಾನುಗಾಃ||21-25||

(ಆ ವಾಸುದೇವಮುನಿಯು) ಮನೋಹರನಾದ ಪಿತನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಲೋಕವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.) ಉಪೇಂದ್ರಭಟ್ಟ (ಸೂರ್ಯ) ಸೂರಣಭಟ್ಟ, ಕನಕಾಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಹಿರಣ್ಯಭಟ್ಟ - ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದ

(=ಕೃತಿ ಖ್ಯಾಪನಾ) ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಸುತ ಮಣಿಬಾಲ, ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ) ಇವರೂ, ಇತರ ಅನೇಕರೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಗೌರವಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಅವಿಶ್ವಾಸರಹಿತರಾಗಿ, ಸರ್ವರೂ ಮಧ್ಯಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವರು.

ವಿಶ್ವಾಸಿನೋ ಹ್ಯವಿಶ್ವಾಸಂ ನ ಕುರ್ವನ್ತೀಹ ಸರ್ವಥಾ|

ಸುಶ್ವಾಸ ಪ್ರೇರಕೋ ಹ್ಯೇಷಾಂ ವಾಸುದೇವೋಽಭಿಜಾಯತೇ||21-26||

ಕಲಿಃ ಕಮಲನಾಭಶ್ಚ ದಮ್ಬಲಃ ಪಿತೃಮೌಲಿಕಃ|

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣೋ ಡೋಲಾಯಿತಚಿತ್ತಸ್ತು ತಮ್ಮಣಃ||21-27||

ಏತೇ ಚ ಪ್ರಾಯಶೋ ಹ್ಯತ್ರ ಪುತ್ರಾವಿಶ್ವಾಸಿನಃ ಸದಾ|

ಮಿತ್ರಜಭೃತ್ಯ ಬಾಧ್ಯಾಶ್ಚಾಮುತ್ರ ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್||21-28||

(ಹಿಂದ ಹೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ) ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವರು. ಸರ್ವಥಾ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರುಗಳ ಸುಶ್ವಾಸ ಪ್ರೇರಕನು ವಾಸುದೇವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು. (ಅಥವಾ ವಾಸುದೇವ ನಾಮಕ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರು. ಅವರು ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಅವರಿಗೆ) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಲಿರೂಪ ಕಮಲನಾಭನು, ದಂಬಲಗ್ರಾಮದ ಪಿತೃಮೌಳಿ (ಹರಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ) ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಡೋಲಾಯಮಾನ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ತಮ್ಮಣ್ಣ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹೇ ಪುತ್ರ! ಪ್ರಾಯಶಃ ಸದಾ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವರು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನಾಮಕ ಸೂರ್ಯನ ಪುತ್ರನಾದ ಯಮನ ದೂತರಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗುವರು. ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವು.

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಸರುಗಳು ಲಾಕ್ಷಣಿಕ. ಕಮಲನಾಭನೆಂದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾದಿ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ, ಆಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಹಾಗೆಯೇ ದಾಂಬಲ ಎಂದರೆ ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳೂ ಬಂದರು.

ಹರಿಶ್ಚ ದಾಮ್ಬಲಃ ಪುತ್ರ ವ್ಯಾಲೋಲಿತಮನಾಪ್ಯಹೋ|

ಕುಲಾಲಚಕ್ರವಚ್ಚಾತ್ರ ಭ್ರಮತೇ ಕಲ್ಯಬುದ್ಧಿಮಾನ್||21-29||

ಅಪ್ಪಣಃ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟೋಽಯಮಿದಾನೀಂ ಪಾಪಮತ್ಯಜತ್|

ಕೋಪಂ ಚ ಮಮ ಹೇ ಪುತ್ರ ಶಾಪಂ ತ್ಯಾಜಿತವಾನಹೋ||21-30||

ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯನಾಮಾ ಮಾನವಾನಾಂ ಭಯಾನಕಃ|

ಮಮ ಮಾನಸಸ್ಮಿತಿಂ ತನೋತೀಹ ನ ಸಂಶಯಃ||21-31||

ವಿಠಲಾದ್ಯಾ(ದ್ಯ)ಸ್ಮದೀಯಾಸ್ಮನ್ಮರಸನ್ಯಾಸಿನಶ್ಚ ಯೇ|

ವಟಬೀಜವದೇವಾಸ್ಮದುಟಜಾನಂದವರ್ಧಕಾಃ||21-32||

ದಂಬಲ ಗ್ರಾಮಸ್ಥ ಹರಿಯೂ ಕೂಡಾ ಪುತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಂದ ಚಂಚಲೀಕೃತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕುಲಾಲನ ಚಕ್ರದಂತೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಲಿಸಂಬಂಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. (ಅವನೂ ಕೂಡಾ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಭಾವ) ಹೇ ಪುತ್ರ ಈ ಅಪ್ಪಣ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನು ಈಗ (ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಕೋಪವನ್ನೂ, ಶಾಪವನ್ನೂ (ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. (ಅಹೋ=) ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯನಾಮಕನು (ತನ್ನ ವಿದ್ವತ್ತಿನಿಂದ) ಮಾನವರಿಗೆ ಭಯಂಕರನು. ಅವನು (ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿ), ನನ್ನ ಮಾನಸ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರಾದ, ನಮ್ಮ ಮರದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ವಿಠಲಾದಿಗಳು ವಟಬೀಜದಂತೆ ನನ್ನ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು (ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ) ನನ್ನ ಆನಂದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

(1) ಹಯಗ್ರೀವ ಮುನಿ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ಹೇ ವಿಪ್ರ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ವದಸ್ವ ತಾನ್" (37)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

6.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/33-37)

ಹೇ ವಿಪ್ರ ತವ ಜಾಮಾತಾ ರಾಮಚನ್ದೋಽಪಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ತೇ ಚಾತ್ರ ಸೋಽಪಿ ವಿಶ್ವಾಸಿಷೂತ್ರಮಃ||21-33||

ಏವಂ ಚ ತ್ರಿವಿಧಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಪುತ್ರ ಮಯಾ ತವ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃತಾರ್ಥತಾಂ ಯಾಸಿ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||21-34||

ನಿತ್ಯಂ ನಿರ್ಜಲನಿರ್ಘಾತೈರ್ದುರ್ಜನಾಃ ಭರ್ಜಿತಾಸ್ತು ಹೋ|

ಖರ್ಜೂರವಚ್ಚಾರ್ಜುನಸ್ಯ ಬಾಣನಿರ್ಘಾತ ಮರ್ದಿತಾಃ||21-35||

ಯಥಾ ತತ್ಯೈವ ಸುತ್ರಾಮ್ಲಾ ವೃತವೃತ್ರಾಸುರಾರ್ಥಿನಾ|

ಅನೇಷು ಮಾರ್ತಾಣ್ಣಿಕೃತ ಶಿಲಾಭಾರೈಃ ಕುಲಾನ್ವಿತಾಃ||21-36||

ಬಾಧ್ಯಂತೇ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವೇನ ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತಬುಧಯಃ|

ವೃದ್ಧ ತ್ವಮದ್ಧಾ ಕ್ರುದ್ಧೇಷು ಹ್ಯಪಿ ತೇಷು ವದಸ್ವ ತಾನ್||21-37||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನಿನ್ನ ಅಳಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಕೂಡಾ ಬುದ್ಧಿವಂತನು. ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಹೀಗೆ ನಿನಗೆ (ಸಾತ್ವಿಕಾದಿ) ಮೂರು ವಿಧವಾದ ವಿಪ್ರರೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ (ದುಸ್ಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸುಸಂಗತಿ ರೂಪವಾದ) ಕೃತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನನ್ನು ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವಿ? (ಹೇಳು) ದುರ್ಜನರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನೀರಿಲ್ಲದ ಹೊಡೆತಗಳಿಂದ ಹುರಿಯಲ್ಪಟ್ಟವರಂತೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ. (ನೀರಿಲ್ಲದ ಗುಡುಗುಗಳಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಸಂತಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ.) (ಅಥವಾ) ಖರ್ಜೂರವನ್ನು ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಜಜ್ಜಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ರಾಸುರನ ನಾಶಾರ್ಥಿಯಾದ (ಅಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದ) ಇಂದ್ರನಿಂದ ಅವನ ಪಕ್ಷದವರು ಹೇಗೆ ಮರ್ದಿತರಾದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ದುರ್ಜನರು ದುಃಖಯುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. (ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸರಹಿತರಾದ) ದುರ್ಜನರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಜನರಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಯಮದೂತರಿಂದ (ನರಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ) ಆಂಧಕೂಪಗಳಲ್ಲಿ (ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು) ಶಿಲಾಭಾರಗಳಿಂದ (ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.) (ಈ ಸದ್ಗುಣದಲ್ಲಿ) ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು,

ಯಮನಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ವೃದ್ಧ (ವಿಪ್ರ!) ಕೋಪಮಾಡುವ ಆ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಚನವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು.

(1) ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ. (2) "ತಸ್ಮಾತ್" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಸುಸ್ಥಿರ ಏವಚ" (40)ರ ವರೆಗೆ ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

7.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/38-40)

ತಸ್ಮಾದ್ವಿಶ್ವಾಸವಂತಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯಥ ಕೃತೌ ಮಮ |

ವಿಶ್ವಸ್ತಾಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ಮರ್ತ್ಯಾ ಯೇ ಹ್ಯಮರ್ತ್ಯತ್ವಂ ವ್ರಜಂತಿ ತೇ || 21-38 ||

ಅಹಂ ಮಧ್ಯನ್ನಿನಗತ ಸೂರ್ಯವತ್ಸುಪ್ರಭಾನ್ವಿತಃ |

ಮದ್ವೃನ್ದಾವನ ಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ವಾಸುದೇವ ಮುನೇಃ ಪ್ರಿಯಾತ್ || 21-39 ||

ಪೂಜಕಸ್ಯ ತಪೋ ಯೋಗಾತ್ ಬಿಮ್ಬೇ ಶಸ್ಯಚ(ಶಮ್ಭವ) ದರ್ಶನಾತ್ |

ಮಹೋಪಚಾ(ಹಾ)ರೋಪಹಾ(ಚಾ)ರೈಃ ಹರಿಃ ಸುಸ್ಥಿರ ಏವ ಚ || 21-40 ||

ಎಲೈ ಭಕ್ತರೇ! ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾಗಿರಿ. ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ (ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಅಮರ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅದರ ದಾರ್ಢ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ನಾನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತನಾಗಿ ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಕಾರಣದಿಂದ ಪೂಜಕನ ತಪೋಯೋಗದಿಂದ ಬಿಂಬೇಶನಾದ ಶ್ರೀಹಯವದನನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. (ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಯ) ಮಹೋಪಚಾರ ಉಪಹಾರಗಳಿಂದ (ಸುಪ್ರೀತನಾದ) ಹಯವದನನು (ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದಲ್ಲಿ) ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಯಥಾನುಶಕ್ತಿ ವೃನ್ದಾವನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರೆಂದು ಭಾವ.)

(1) ಮಹೋಪಚಾರಗಳು=ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳು. ಉಪಹಾರಗಳು=ಹಣ್ಣು ಹಾಲು ಮುಂತಾದ ಫಲಾಹಾರ ದ್ರವ್ಯಗಳು.

(2) ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

(3) "ಇತಿಶ್ರೀ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ನೈವ ಸೋಽಪಿ" (50) ರ ವರೆಗೆ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ.

8.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/41-50)

ಇತಿ ಶ್ರೀತ್ಯಾದಿಕಂ ಚೋಕ್ತ್ವಾ ಸಮಾಪಯ ನ ಮೇ ಕೃತಿಮ್ |

ಮತ್ಸುತಸ್ಯ ಚ ಭಾಗೋಽಯಂ ಸಮಾಪ್ತಿಃ ಶ್ರೀರಮಾತ್ಮಿಕಾ ||21-41||

ಅಧ್ಯಾಯಕರಣಾರ್ಥಂ ಚ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ |

ದ್ವಿರಧ್ಯಾಯಃ ಪ್ರಣೀತೋ ಮೇ ವಾಣೀಂ ಶೃಣು ಸುನಂದನ ||21-42||

(ಹೇ ವೇದನಿಧೇ!) ಹೇ ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲ! ಅಧ್ಯಾಯ ಕರಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ "ಇತಿ ಶ್ರೀ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು (ಇಲ್ಲಿಗೆ) ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಬೇಡ. ಈ ಭಾಗವು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯನದು. ಸಮಾಪ್ತಿಯು (ಕೊನೆಯ ಭಾಗವು) ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರದು. (ಇಷ್ಟತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಆಗಿವೆ.) (ಇನ್ನು) ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇ ಸುನಂದನ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. (ಅದರಂತೆ ಮಾಡು).

21ರಲ್ಲಿ ವೇದವೇದ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಾನ 22ರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರ ಸನ್ನಿಧಾನ.

ಹೇ ವಿಪ್ರ ಮಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವಿಬ ಪಾದೋದಕಂ ಸದಾ |

ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ನಾಶಯತೇ ತೇನ ಶೀತೋಷ್ಣಜ್ವರಪೀಡನಮ್ ||21-43||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಸ್ವಪ್ನಮದ್ರಾಕ್ಷೀತ್ ಕರ್ಣೇ ಯಕ್ಷೀ ಚ ಕಶ್ಚನ(ಕರ್ಣೇ ಚ ಪಕ್ಷಿನಂದನ) |

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೃಹೇ ಪಕ್ಷೀಕೃತವಿಪ್ರೋಽತಿಪುಣ್ಯಭಾಕ್ ||21-44||

ಅನ್ಯಥಾ ಗುರುರಾಜಸ್ಯ ಕಥಂ ಸ್ವಾಪ್ನಾಧಿಕಾರಿತಾ |

ತಸ್ಮಾದ್ಗುರುಃ ಶರೀರೇಽಸ್ಯ ವರ್ತತೇಽಮರ್ತ್ಯವಿಗ್ರಹಃ ||21-45||

ಇತ್ಯವಾದೀನ್ಮದಾನ್ಘನಾಮನ್ಘತ್ತಂ ತ್ಯಾಜಯನ್ ಬುಧ |

ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ವೇದನಿಧೇ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯನ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಸದಾ ಪಾನ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಶೀತೋಷ್ಣಜ್ವರದ ಪೀಡೆಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೇ

ವಿಪ್ರ! ಪಕ್ಷಿನಂದನ! (ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ನಂದನ! - ಹೇ ಭಾವೀ ಗರುಡ!) (ವೇದನಿಧೇ!) ಅತಿ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಯಾಗಶೀಲ ಜ್ಞಾನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಗೃಹದಲ್ಲಿ (ವೇದವೇದ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಕರ್ಣಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. (ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದನು) (ಅಂದರೆ ಯಾಗಶೀಲ ವಿಪ್ರನೊಬ್ಬನು ಶೀತೋಷ್ಣಜ್ವರಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರಲು, ಆಗಲೇ ಸ್ವಪ್ನಹೂಂದಿ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜರನ್ನು ನೋಡಿ, ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಕುಡಿ, ಜ್ವರ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವೇದವೇದ್ಯರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಕುಡಿದು, ಜ್ವರ ನಿವಾರಣೆ ಹೊಂದಿ, ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತು, ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಪ್ರರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ) "ವೇದವೇದ್ಯರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ದೇವರೂಪರಾದ ಗುರುರಾಜರು ಸಂತತವಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದತ್ತರೋಗ ಪರಿಹಾರಕತ್ವಾಧಿಕಾರವು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುವುದು!" ಎಂದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, (ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ) ಮದಾಂಧರ, ವೇದವೇದ್ಯರ ವಿಷಯಕ ಅಂಧತ್ವವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು.

(1) 44ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ=ವೇದವೇದ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಬುಧಃ ಯಕ್ಷೀ ಚ ಕಶ್ಚನ ಎಂದು ಕರ್ತೃ ಪದ.

(2) ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ. ಹೇ ವೇದನಿಧೇ! ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಯಾಗಶೀಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ=ಏಕಮೂಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಆದರ ಪ್ರಕಾರ - "ಪಕ್ಷೀಕೃತ" ವಿಪ್ರನು ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಸ್ವಾಪ್ನವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ನಿಯುಕ್ತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅತಿಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದವನು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಆತನಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಎಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂತತ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದೇವ (ದೇಹ) ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳ ಗುರುರಾಜರೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. - ಹೀಗೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಮದರಹಿತರಾಗಿ, ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

(3) ಕರ್ಣಸ್ವಪ್ನ=ಮಂಡಿ ಮೇಲೆ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸ್ವಪ್ನ ಆಗುವುದು.

ತಸ್ಮಾದಪ್ಯಧಮಾ ಬುದ್ಧಿಸನ್ಧಾನರಹಿತಾ ದ್ವಿಜಾಃ||21-46||

ಹೇ ಶವ ತ್ವಮವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುತೋಽಸ್ಮಾಸು ಗತೋಽಸ್ಯಹೋ|

ಕೇ ಶವಸ್ತವ ವಿಶ್ವಾಸರಹಿತಸ್ಯ ಸುಶಾಸಕಃ||21-47||

ಶವೇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕುತಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇ ತತ್ರಕಾರಣಮ್|

ಶವೇತಿ ಸುಖಮುದ್ಧಿಶ್ಯಾಪ್ಯಾಶ್ಚಸೀರ್ಮಮ ಶಾಸನಮ್||21-48||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಕನಸನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿಂತ ಕಮ್ಮಿಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. (ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬದಲು ಹೇಳಲು ಅವರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಏನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಂಬಿ ತಮ್ಮ ಮದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು) ಹೇ ಶವ! ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಬಂದಿತು? ಆಶ್ಚರ್ಯವು! ವಿಶ್ವಾಸ ರಹಿತನಾದ ನಿನಗೆ ಸುಶಾಸಕನು ಕೇಶವನು. 'ಶವ' ಎಂದು ಏಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು (ಕೇಳು) "ಶವ" ಎಂದು ಸುಖವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ (ಅರ್ಥಾನು) ಶಾಸನವನ್ನು ನಂಬು, (ಅಂದರೆ ಕೋಶಕಾರನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.)

(1) "ಸತ್ಯಃ ಸೋ ಆಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಗೃಣೇ ಶವೂ ಯಜ್ಞೇಷು ವಿಪ್ರರಾಜ್ಯೇ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ 'ಶವ' ಎಂದರೆ "ಸುಖಮುದ್ಧಿಶ್ಯ" ಎಂದು ಶ್ರೀ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

(2) ಶಂ=ಸುಖಮುದ್ಧಿಶ್ಯ ವಾತಿ=ಗಚ್ಛತಿ, ಪ್ರವರ್ತತೇ ಇತಿ ಶವಃ - ಎಂದು ನಿರುಕ್ತಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. "ಶವ ಎನ್ನುವುದು ಆಗ ಸಕಾರಾಂತ ದ್ವಿತೀಯಾ ಏಕವಚನ.

(3)ಶಂ=ಸುಖಂ ವಹತೀತಿ ಶವಃ

ಅಥವಾ ಕುಣಪಾರ್ಥೋ ವಾ ಪ್ರಣಿಪಾತಪ್ರಿಯಂ ಚ ಮಾಮ್|

ಶರಣಂ ವ್ರಜ ತೇ ಕ್ಷೇಮಂ ಕೃಣುಯಾಂ ಮಮ ವಿಪ್ರವತ್||21-49||

ಮಯಾ ನನ್ನನಮುದ್ಧಿಶ್ಯ ನಾನಾವಿಧತಯೋದಿತಮ್|

ತ್ವಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೀಕ್ರಿಯತೇ ನೈವ ಸೋಽಪ್ಯನ್ನಯಾಚನಮ್||21-50||

ಅಥವಾ 'ಶವ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ "ಕುಣಪಃ" (ಹೆಣ), (ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ) ಬಿದ್ದಿರುವ ಪ್ರಿಯ (ಶಿಷ್ಯನು) ಎಂದರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು. ವಿಪ್ರನಂತೆ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಅಂದರೆ ಸಂಶಯ ರಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ) (ಹೇ ವೇದನಿಧೇ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ (ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡು ಎಂದು) ನಾನಾ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ನೀನು ಅದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.)

(1) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ (2) "ಅನ್ನಯಾಚನಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರದಾಸ್ಯತಿ" (51)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ.

9.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/51)

ಕುರು ವೃನ್ದಾವನೇ ಸಮ್ರತ್ಯೇ ತೇ ಚಾನ್ನದೇ ಶುಭೇ|

ಮನ್ನಂದನ ಮುಖೇನೈವ ತದನ್ನಂ ತೇ ಪ್ರದಾಸ್ಯತಿ||21-51||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ನಿನಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶುಭವಾದ ವೃನ್ದಾವನದ ಮುಂದೆ ಅನ್ನಯಾಚನ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದನಿಧಿ ದ್ವಾರಾ ನಿನಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ. "ಮಮ ಭೋಜನ ಸಂತೋಷಂ..." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಕಲತ್ಯೈಃ ಸಹಸಾ ಸಹ...." (55) ವರೆಗೆ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ.

10. ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/52-55)

ಮಮ ಭೋಜನಸಂತೋಷಂ ಸುಜನಾಮ್ಬುಜಭಾಸ್ಕರಮ್|

ಕುಜನಾಮ್ಬುಜಸಂಕ್ಷೋಚದ್ವಿಜರಾಜಂ ಮಮಾತ್ಮಜಮ್||21-52||

ಮದಜಾಡ್ಯರುಜಾಹೀನಂ ದ್ವಿಜಾರಾಧ್ಯಂ ಭಜಾದ್ಯ ತಮ್|

ವದಂತಂ ದ್ವಿಜ ತೇ ಕಲ್ಪಭುಜಂ ಮಜ್ಜನತಾಂ ಪ್ರತಿ||21-53||

ಮಮ ಭೋಜನಸಂತೋಷಂ ಯೇ ವದಂತಿ ದ್ವಿಜೋದಿತಮ್|

ತೇಷಾಂ ಅನ್ನಾನಿ ಸಮ್ಪೂರ್ಣಾನೀತಿ ಸತ್ಯಾ ಫಲಶ್ರುತಿಃ||21-54||

ಇತಿ ಮನ್ವಸ್ತ ಯಾ ತತ್ರ ಜಪ್ತವ್ಯಃ ಸತತಂ ತ್ವಿಹ|

ಕುತ್ರ ಯಾಸ್ಯತಿ ತೇ ಪುತ್ರ ಕಳತ್ಯಃ ಸಹಸಾ ಸಹ||21-55||

(ಹೇ ವೇದನಿಧೇ!) ನನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವ (ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಿ ಹೋತೃರೂಪದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟರಾದ ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ತುತ್ತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂತೋಷ ಹೊಂದುವ) ಸಜ್ಜನರೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ (ಆನಂದಪ್ರದನಾದ) ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ, ದುರ್ಜನರೆಂಬ ಕಮಲಗಳನ್ನು (ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸುವ) ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ, ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯ ಜನಿತ ರೋಗಹೀನನಾದ, ನನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ, (ಔಪಾಧಿಕ ಆವೇಶ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ) ಗರುಡಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಆರಾಧ್ಯನಾದ, ನಿನಗೆ ಭಾವಿ ಗರುಡರತ್ನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಭೋಗ ಉಂಟೆಂದು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗಲ್ಲಾ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಈ ವಿಪ್ರನನ್ನು (ಅನ್ನದಾನದಿಂದ) ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು. "ಮಮ ಭೋಜನ ಸಂತೋಷಂ" ಎಂಬ ದ್ವಿಜನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು) ಪಠಿಸುವವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಸತ್ಯ. ಹೇ ವೇದನಿಧೇ! ಈ ಮಂತ್ರಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ (ರಜತಪೀಠಪುರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸೋದಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ) ಜಪಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಹೇ ಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ಅಧೀನನಾದ ವಿಪ್ರನು ಪತ್ನಿಪುತ್ರರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ? (ಆದ್ದರಿಂದ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡು ಎಂದು ಭಾವ).

(1) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಇಹೇತಿ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರಾಜ್ಞಯೇರಿತಂ" (61)ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ.

11.ವಿಪ್ರಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(21/56-61)

ಇಹೇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ ಮಯಾ ಪ್ರಿಯೇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ ತ್ವಯಾ|

ಮಯಾ ತ್ವಯಾಪ್ಯಹೋ ವಿಧಿರ್ಮಹೋದಧೌ ವಿಧಿಷ್ಯತೇ(ವದಿಷ್ಯತಿ)||21-56||

ಸ ಯಥಾ ವದತಿ ಹ್ಯಾವಾಂ ಮಾ ವಾಕ್ತೇ ಚಾನ್ಯಥಾ ಭವೇತ್ |
ನಿರ್ಣಯಂ ಚ ಪ್ರಪಶ್ಯಾವ(ಪ್ರಯಾಸ್ಯಾವ)ಸ್ತ್ವ ಣವೇ ಮಣಿರಾಜತೇ ||21-57||

ಇತಿಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದಾ ತೇ ಚ ಶೇಮುಷೀ ಶಾಸಕೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮ್ |
ಮಾಸಿಮಾಸಿ ಶುಭಾವಾಸಿ(ವಾಪ್ತಿರ್)ಭಾಸಮಾನಃ ಶಶೀ ಯಥಾ ||21-58||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! (ಹಿಂದಿನ 55 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ಸತತಂತ್ರಿಹ" ಎಂಬಲ್ಲಿ) "ಇಹ" ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಅದು) ನಿನ್ನಿಂದ "ಪ್ರಿಯ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನನ್ನಿಂದ, ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು (ಘೋಷರೂಪದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ) ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಹೋದಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ (ವಿನೋದ ರೂಪದಲ್ಲಿ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ, ರತ್ನಪೂರ್ಣ ಮಹೋದಧಿಸ್ಥ ಆ ವಿಧಿಯು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ. ಆನಂತರ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಅನ್ಯಥಾ ಆಗದಿರಲಿ. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಚಂದ್ರನು ಪ್ರತಿ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ (ಹೇಗೆ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಶಾಸನ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಸರಿಪಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.)

"ಶುಭಾವಾಸಿಭಾಸಮಾನಃ ಶಶೀಯಥಾ" ಎಂದರೆ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಿಶೇಷ ದಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆವಾಸಸ್ಥಾನನು ಸೂರ್ಯನು. "ಶುಭೈಃ ಆವಾಸ್ಯತೇ ಇತಿ ಶುಭಾವಾಸೀ ಸೂರ್ಯಃ, ಶುಭವಾಸಿನಾ ಭಾಸಮಾನಃ ಶಶೀ ಯಥಾ | ತಥಾತೇ ಶೇಮುಷೀ ಮಾಯಾ ಶಾಸ್ಯತೇ" ಎಂದು ಯೋಜನೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮರೆತು ವಿರುದ್ಧ ಬರೆಸುವ ಗುಣವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೀತಿಯ ಪ್ರಿಯವಚನ.

ಪರಸೌಖ್ಯಂ ತ್ವನ್ಮುಖೇನ ನರಸೌಖ್ಯಂ ಯಥಾ ಚ ಮೇ |
ಸುರಸೌಖ್ಯಂ ಚ ಮೇ ಸೂರ್ಯಕರವಚ್ಚ ಪ್ರಕಾಶಯ ||21-59||

ಮಮ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಮ್ಭೂತಿಂ ಯೇ ವದಂತಿ ಬುದ್ಧೋದಿತಾಮ್ |
ತೇಷಾಂ ಸತ್ಸಮ್ಪದಃ ಸ್ಯುಸ್ತಾಃ ಮೂರ್ತಿಮತ್ಯೋಽತ್ರಯಾಃ ಸುತ ||21-60||

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮುಖ್ಯಂ ಮೇ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ವಿಪ್ರಕಃ|

ಆಕಾರಸ್ಥಂ ಲೇಖನಂ ಚ ಕಾರಯ ಪ್ರಾಜ್ಞಯೇರಿತಮ್||21-61||

ಹೇ ವಿಪ್ರ ನಿನ್ನ ಮುಖಾಂತರವೇ ನನ್ನ ಪರಸೌಖ್ಯವನ್ನು, ನರಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಸುರಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ (ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ) ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸು. "ಮಮ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಂಭೂತಿಂ ಯೇ ವದಂತಿ ಬುಧೋದಿತಾಃ| ತೇಷಾಂ ಸತ್ಸಂಪದಃ ಸ್ಯುಸ್ತಾಃ; ಮೂರ್ತಿಮತ್ಯೋಽತ್ರ ಯಾಃ ಸುತ" ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇ ವಿಪ್ರಕ! ನೀನು (ಬರೆಸಲು) ಬಿಟ್ಟಿರುವಿ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸು.

(1) ಪರಸೌಖ್ಯ=ಅವರ ಋಜುಸ್ವರೂಪ, ಜ್ಞಾನ, ಸುಖ, ವಾಹನ, ಆಭರಣ, ವಿಮಾನ, ದೇವರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ, ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವತಾರ-ದಶಾವತಾರ ಹರಿದರ್ಶನ, ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲಸ್ಥ ವಾಮನ ಸೇವೆ, ಹಂಸ-ಧನ್ವಂತರಿ-ವ್ಯಾಸರ ಸೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವೀಸಮೀರತ್ವಾದಿ ನಿಶ್ಚಯ, ಅಷ್ಟಬಾಹು ನಾರಾಯಣ ದರ್ಶನ, ಶಿಂಶುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ದರ್ಶನ, ಹಯಗ್ರೀವ ಪ್ರಸಾದ, ಸುರಸೌಖ್ಯ=ಇಂದ್ರಾದಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರು ಕರೆದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಸೌಖ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲಸ್ಥ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಜನರು ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ನರಸೌಖ್ಯ=ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಗಂಥ ರಚಿಸಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ, ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಸೌಖ್ಯ.

(2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) "ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಏವಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ" (66)ವರೆಗೆ ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ

12.ವೇದನಿಧಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/62-66)

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಮನುಷ್ಯತ್ವಂ ಜಪನ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಮಾಮ ಮುನಿಮ್|

ಶತಾನಂದಮನೇಸ್ತಾತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಯಂ ಯಥಾಽತನೋತ್||21-62||

ತಥಾ ತನೋಷಿ ತ್ವಮಪಿ ವೃನ್ದಾವನಪತಿಂ ಜಪ|

ಮನ್ತೇಣಾನೇನ ವಿಪ್ರೇನ್ಯ ಶೀಘ್ರಂ ತೇಽನ್ನಂ ದದಾಮ್ಯಹಮ್||21-63||

ಪೂರ್ವಂ ತ್ವಮನ್ನದಾನಂ ಚ ನಾಕರಃ ಪರಮೇ ದ್ವಿಜೇ|

ನಾದತ್ತಮುಪತಿಷ್ಠೇಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಸ್ತಿದಶಾ ಅಪಿ||21-64||

ಅತಸ್ತ್ವಂ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಭಾವಂ ತ್ಯಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತರ್ಪಣಮ್ |

ಕುರು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ತಚ್ಚ ದರ್ಪಣೇ ಸ್ವಮುಖಂ ಯಥಾ ||21-65||

ಪಶ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮನ್ಯೇವಂ ಸತ್ಥಲಸಂಜಯಮ್ |

ಮನ್ಮಮನ್ಮ ವಯಂ ಸರ್ವೇಽಪ್ಯೇವಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ ||21-66||

ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! (ವೇದನಿಧೇ!) ನೀನು ಅನ್ನಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಜಪಿಸು. (ಆ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ) ಋಷಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು, ಶತಾನಂದರ ತಂದೆ ಗೌತಮರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಂತೆ ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಅನ್ನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತೀ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವೃನ್ದಾವನದ ಪತಿಯಾದ ಹಯವದನನನ್ನು (ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು) ಜಪಿಸು. ಹೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು, ಉತ್ತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. (ಹಿಂದಿ) ದಾನ ಮಾಡದಿರುವುದು (ಈಗ) ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದು!) ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಡು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳು. ಆದರಿಂದ, ದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತಿಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ಸತ್ಥಲ ಸಂಚಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. (ದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಪಹರಿಸಲಾರರು. ಪ್ರತಿಮುಖವು ನಿನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿರುವಂತೆ, ಆ ದರ್ಪಣಸ್ಥ ನಿಧಿಯನ್ನೂ ನೀನೇ ಹೊಂದುವಿ, ಯಾರೂ ಅಪಹರಿಸಲಾರರೆಂದು ಭಾವ.) (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ) ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(1) ವೇದನಿಧಿ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಮುನಿ ಮನ್ನಂದನಂ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ತನುಭೃತ್ಸ್ಯಯಂ" (721/2)ವರೆಗೆ ಬಹು ಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

13.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ಲೋಕಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/67-72)

ಮುನಿಂ ಮನ್ನಂದನಂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯಂತು ಸಜ್ಜನಾಃ|

ಸ್ನಾನೇ ಚ ಪ್ರಣವಧ್ಯಾನೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದೇವತಾರ್ಚನೇ||21-67||

ಪುನರ್ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕೇ ಸ್ನಾನೇ ಭೋಜನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ|

ನಿತ್ಯಂ ಸ ವರ್ತತೇ ವಿದ್ವಾನ್ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವಿನೋದತಃ||21-68||

ಪ್ರೀಣಯನ್ ಪರಮಾನಂದಂ ಸದನಂ(ದದನ್) ಮಮ ನಾಕಿನಃ|

ನೋ ವೃಥಾ ಕ್ಷಣಮಪ್ಯಸ್ಯ ಗತಂ ತೋಕಸ್ಯ ಸಾತ್ವಿಕಾಃ||21-69||

ಪಶ್ಯಂತು ತಪಸೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಸಾಫಲ್ಯಂ ಚ ಕಲೌ ಯುಗೇ|

ತಸ್ಮಾದಯಂ ಚ ತೋಕೋಽಪಿ ಲೋಕೋಪಕರಕರ್ಮವಾನ್||21-70||

ಶೋಕೋಽಪ್ಯಮುತ್ರ ನಾಸ್ಯೇವ ಕೋಪೋಽಪಿ ಸಮವರ್ತಿನಃ|

ಗುಣಾನ್ ದ್ವಿಗುಣಿತಾನಸ್ಮಿನ್ ಪಶ್ಯಂತು ಗುಣಿನಃ ಸದಾ||21-71||

ಗುಣಿನಶ್ಚ ಪ್ರಮೋದಂತೇ ಗುಣಿಷ್ಟೇಹ ನ ನಿರ್ಗುಣಾಃ|

ತಸ್ಮಾನ್ಮಮ ಸಮೋ ಮನ್ನಂದನ ಏವ ದಿನೇ ದಿನೇ||21-72||

ಕರ್ಮನ್ದಿನಾಂ ಸದಾನಂದಂ ತನೋತು ತನುಭೃತ್ಸ್ವಯಮ್|

(ಹಿಂದೆ ಇದು ವೇದವೇದ್ಯರ ಭಾಗವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ವೇದವೇದ್ಯರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ) ಹೇ ಸಜ್ಜನರುಗಳಿರಾ! (ನೀವೆಲ್ಲರೂ) ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಸ್ನಾನ, ಪ್ರಣವಧ್ಯಾನ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ದೇವತಾರ್ಚನ, ಪುನಃ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ವಿಪ್ರರೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನ, ನಂತರ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿನೋದ - ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ವೇದವೇದ್ಯನು (ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ನಿರವಧಿಕ ಆನಂದ ರೂಪನಾದ ಹಯವದನನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ಆನಂದಪ್ರದನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೇ ಸಾತ್ವಿಕಾಃ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ

ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪುತ್ರನೂ ಕೂಡಾ ಲೋಕೋಪಕಾರಕರೂಪ ಕರ್ಮಉಳ್ಳವನು. (ಆದರೂ) ಶೋಕವೂ ಕೋಪವೂ ಕೂಡಾ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಮವರ್ತಿಯು. ವೇದವೇದ್ಯನಲ್ಲಿ ಶಮದಮಾದಿ ಗುಣಗಳು (ತಪೋಬಲದಿಂದ) ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿವೆ. ಗುಣವಂತರಾದ ನೀವು ನೋಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗುಣವಂತರು, ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿಯೇ (ಅಂದರೆ ಗುಣವಂತರನ್ನು ಕಂಡರೆ) ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಣಹೀನರು ಹಾಗಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಾಡುವ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಸಮನು. (ಅವನೂ ಕೂಡಾ ಹಯಗ್ರೀವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ) ಸ್ವಯಂ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. (ನಾನೇ ಮೊದಲಾದ) ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

(1) ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಹೇ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಲೋಕಮೇಷ್ಯತಿ" (76 1/2) ವರೆಗೆ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ.

14.ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ(21/73-76)

ಹೇ ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟಾರ್ಯಾನಾಮಧಾರ ಉದಾರ ತೇ||21-73||

ಸಾರ್ಥಕಂ ಕುರುಷೇ ಜನ್ಮ ಪಾರ್ಥವಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ನಾಮ್ಃ ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಲತ್ರಕೈಃ||21-74||

ಸಹ ತಸ್ಯ ಗ್ರಹಂ ದತ್ತಾ ಬೃಹತ್ತೀರ್ತಿಮುಪಾದದೀಃ|

ಪ್ರತಾಪಂ ತಸ್ಯ ದತ್ತಾ ಚಾಮಿತ್ರತಾಪಂ ಕರೋಷ್ಯಹೋ||21-75||

ಪತ್ರತಾಪಾಖ್ಯ ರುದ್ರೋಽಪಿ ಸ್ವಪ್ರತಾಪಂ ಜಹಾವಿಹ|

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರತಾಪಾರ್ಥಂ ದತ್ತಾ ಪ್ರಾರಭಮಪ್ಯಹೋ||21-76||

ಸ್ವೇನಸಾರ್ಥಂ ಚ ತದ್ಭಕ್ತಾ ಪರಾರ್ಥಂ ಲೋಕಮೇಷ್ಯತಿ|

ಹೇ ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟ! ಆರ್ಯ ನಾಮಧಾರ! (ಸಭ್ಯನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೇ!) ಹೇ ಉದಾರ! ನೀನು ಅರ್ಜುನನಂತೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರರಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯ ನಾಮಕನಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಿ. ಅವನಿಗೆ ಮಾಸಾಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ತಾಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರುವಿ. ಪತ್ರತಾಪನೆಂಬ ರುದ್ರನು (ಮನುಷ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಬಂದು) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ತಾನು ಕೂಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೂಡದೆ ಇದ್ದ ಆ ಮಾಸಾಶನವನ್ನು ತಾನು ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮರ್ದನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಆರ್ಥಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೂದನು.

(1) ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ (2) "ನಿಷ್ಕದ್ವಯಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಪ್ರಾರ್ಥಯಂಸ್ತಂ ಸದಾದ್ವಿಜ....." (85 ½)ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

15.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/77-85)

ನಿಷ್ಕದ್ವಯಂ ಸ ದತ್ತಾ ತು ಶುಷ್ಕಂ ತತ್ಪಾಪಸಂಜಯಮ್||21-77||

ಕಿಷ್ಕಿಂಶೇಶ್ವರವಚ್ಚಕ್ರೇ ಪುಲ್ಕಸಾಂ ಜನ್ಮಯಾಪಕಮ್|

ಸೋಽಪಿ ದಾಸೋ ಮಮ ವ್ಯಾಸಃ ಸ್ನೇಹಪಾಶಾನ್ವಿತಸ್ತ್ವಯಿ||21-78||

ಹಸ್ತೇ ಚ ಶ್ರೀಪತೇರ್ನಿಷ್ಕದ್ವಯಂ ಪ್ರಾಪಯದಾಶು ತೇ|

ತೇನ ತೇ ತಾತ ಏವಾಸೌ ಮಾತಾ ತೇ ತತ್ಸತೀ ದ್ವಿಜ||21-79||

ತಸ್ಯಾನುಜಃ ಪಿತೃವ್ಯಸ್ತೇ ಗುರುರ್ಮತ್ಸುತ ಏವ ಚ|

ಇತ್ಥಂ ಸದಾನುಸನ್ಧಾನಬನ್ಧನಾನ್ವಿತ ಏವ ಸನ್||21-80||

ಧನ್ವಂತರಿಂ ಸದಾ ಧ್ಯಾಯನ್ ಕಿಂ ಧನ್ಯೈರ್ಬನ್ಧನಪ್ರದೈಃ|

ವರ್ತಸ್ವ ಸಮುಪಾಸ್ವೇಹ ಕಾರ್ತಸ್ವರವಿಭೂಷಿತಮ್||21-81||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಎರಡು ನಿಷ್ಕ ಹಣವನ್ನು ವಿಪ್ರನಿಗೆ (ತನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ) ದಾನ ಮಾಡಿ, ಕಿಷ್ಕಂಧೇಶ್ವರನಾದ ವಾಲಿಯಂತೆ, ಚಂಡಾಲಜನ್ಮ ಪ್ರಾಪಕವಾದ ಪಾಪ ಸಂಚಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ವ್ಯಾಸ ಭಕ್ತನೂ ಕೂಡಾ ನನ್ನ ಭಕ್ತನು; ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಯುಕ್ತನು. ನಿನಗೆ ಕೊಡಲು ಎರಡು ನಿಷ್ಕ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಪತಿಯ ಹಸ್ತ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ವ್ಯಾಸನು ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದ ತಂದೆಯು. ಹೇ ದ್ವಿಜ! ಆತನ ಪತ್ನಿಯು ನಿನಗೆ ತಾಯಿಯು. ಅವನ ಅನುಜ (ಶೇಷನು) ನಿನಗೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು. ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವೇದವೇದ್ಯನು ನಿನಗೆ ಗುರುವು. ಹೀಗೆ ಸದಾ ನಾನು ಅನುಸಂಧಾನ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು, ಧನ್ವಂತರೀ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಇರು. ಬಂಧನಪ್ರದವಾದ ಧನದಿಂದೇನಾಗುವುದು? ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಾಲಂಕಾರ ವಿಭೂಷಿತನಾದ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು) ಉಪಾಸಿಸು.

ವಾಲಿಯು ರಾಮದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟು ರುಮಾಸಂಗಜಾತ ಪಾಪವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಹೋದಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ದಾನಮಾಡಿ ಚಂಡಾಲಜನ್ಮಪ್ರಾಪಕ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧನಾದನು.

ಪಾರ್ಥಃಸ್ವರಮಣಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಯಥಾ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ(ರ್ಥ)ಸ್ವ ಮಾಮಪಿ|

ನಂದನಂ ಯತಿಸನ್ನೋಹೇನಾನ್ವಿತಂ ತನ್ಮತೇ ಸ್ಥಿತಮ್||21-82||

ಸನ್ಮತಿಂ ಜನ್ಮತಃ ಕಾಂತಂ ಶಾಂತಂ ತಂ ಸಮುಪಾಸ್ಯ ಹ|

ಇಹಾಮುತ್ರಾರ್ಥದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಜ್ಞಂ ತತ್ಪಾರ್ಥಕೋವಿದಮ್||21-83||

ಸುತ್ರಾಮ ಗುರುವತ್ಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯ ಶ್ರೀಪತೇಃ ಪ್ರಿಯಮ್|

ಔದಾರ್ಯ ಮಾಧುರ್ಯ ವಾಕ್ಯಯುಕ್ತಂ ಧೈರ್ಯಾನ್ವಿತಂ ಪರೈಃ||21-84||

ವಿವಾದೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಽಪಿ ಗಾಂಧೀರ್ಯೇಣಾರ್ಯಭಾವಿನಮ್|

ಚಾತುರ್ಯತಃ ಪರಾಕ್ರಾಂತಂ ಮಾತುರ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತಪೋದಯಮ್||21-85||

ಪ್ರಾತರ್ಯುಗಂ ತತ್ಪದಯೋಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂಸ್ತ್ವಂ ಸದಾ ದ್ವಿಜ|

ಹೇಗೆ ಅರ್ಜುನನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು. (ಹಾಗೆಯೇ) ಯತಿ ಸಮೂಹದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಅವರುಗಳ ಮತದಂತೆ ನಡೆಯುವ, ಸದ್ಭುಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜನ್ಮತಃ (ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣೋಪೇತನಾಗಿ) ಸುಂದರನಾಗಿರುವ, ಶಾಂತನಾದ, ಇಹದಲ್ಲೂ ಪರದಲ್ಲೂ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ, ತತ್ವಾರ್ಥ (ಸಿದ್ಧಾಂತ ರಹಸ್ಯ) ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ, ಆ ನನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ವೇದವೇದ್ಯರನ್ನು (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ) ಉಪಾಸಿಸು. ಇಂದ್ರನ ಗುರುವಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರು. ಔದಾರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯಾದಿ ಗುಣಯುಕ್ತ ಮಾತನಾಡುವವರು, ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ವಾದದಲ್ಲಿ ಭಯರಹಿತರು, ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಸಂಭಾವಿತರು, ತಾಯಿಯ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವರು. ಹೇ ದ್ವಿಜ! ನೀನು ಸದಾ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾದದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು.

(1) ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲಕ್ಷಣೋಪೇತರಾದ್ದರಿಂದ 'ಸುಂದರ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಸುಂದರಕಾಂಡವೆಂಬ ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಸುಂದರಸ್ಯ=ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣೋಪೇತನಾದ್ದರಿಂದ ಸುಂದರನಾದ ವಾಯುವಿನ (ಹನುಮಂತನ) ಕಾಂಡಂ=ಪರಾಕ್ರಮ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಭಾಗ ಎಂದರ್ಥ.

(2) ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) "ಅಪಾಂ ಘೇನೇನ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಧೃತಿಂ ಕುರು (91 1/2)ವರೆಗೆ ವೇದವೇದ್ಯ ಶೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

16.ವೇದವೇದ್ಯಶೋತೃಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/86-91)

ಅಪಾಂ ಘೇನೇನ ನಮುಚೇಃ ಶಿರೋ ದುಶ್ಚ್ಯ ವನೋಽಹರತ್ ||21-86||

ಯಥಾ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವೇನ ಹನ್ಯಹಂ ಪರವಾದಿನಃ|

ತಸ್ಮಾದ್ಭವಾದಿಭಿರ್ಭೀತಿನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಸಭಾಸು ತೇ||21-87||

ತಜ್ಜಿಹ್ವಾ ಸಾನ್ತರೈರ್ಬದ್ಧಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ|

ಅತಸ್ತ್ವಂ ನನ್ನನ ಮಮಾನಂದಾನಂದಸನ್ಮನೇಃ||21-88||

ಮತಂ ಮನಸಿ ಸನ್ಯಾಯ ತಾಮಸಾನ್ ಜಹಿ ವಾದಿನಃ|

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! ಹೇಗೆ ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧಯುಕ್ತ ಸಮುದ್ರದ ನೊರಯಿಂದ ನಮುಚಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ (ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಾದ) ಮಾಯಾವಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ದುರ್ವಾದಿಗಳ ಭೀತಿಯು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರುಗಳ ನಾಲಿಗೆಯು ಕರುಳಿನಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗುವುದು. (ಅಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು.) ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ನಂದನ! ನನಗೆ ಆನಂದಪದರಾದ ಆನಂದತೀರ್ಥ ಸನ್ಮುನಿಗಳ ಮತವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ತಾಮಸಾದಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸು.

ಆನಂದತೀರ್ಥ ಮತಸ್ಥ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವು ಸಮುದ್ರದ ನೂರಗೆ ಸದೃಶ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ದುರ್ವಾದಿಗಳ ಗರ್ವನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ.

ಧನೂರತ್ನಂ ಮನಸ್ತೇವೈ ಹ್ಯಾನಂದಮನಿಸನ್ಮತಮ್||21-89||

ನಾನಾಯುಧನಿದಾನಂ ತೇ ರಥಿನಃ ಪೃಥುವಾದಿನಃ|

ಪಕ್ಷಪಾತರಥಂ ಮೇ ತ್ವಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾರೋಹ ಕಾಂಕ್ಷಿತಮ್||21-90||

ಲಕ್ಷ್ಯಂ(ಲಕ್ಷಂ) ಲಕ್ಷಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ದುಷ್ಟಪಕ್ಷಾಭಿಧಂ ಬುಧ|

ವಿದ್ಧಂ ಕುರು ಪ್ರಬುಧೇಶ ವೃದ್ಧವಾಕ್ಯಂ ನ ಧಿಕ್ಕುರು||21-91||

ಬದ್ಧಂ ಕುರು ಮನಸ್ತೇ ಮತ್ಪದಪದ್ಮೈ ಧೃತಿಂ ಕುರು|

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! (ಪೃಥುವಾದಿನಃ=) ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಹೇಳುವ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧನುಸ್ಸು, ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಸನ್ಮತವೇ ಆಯುಧಗಳನ್ನಿಡುವ ಬಂಡಿ. ಇಚ್ಛಿತವಾದ ನನ್ನ ಪಕ್ಷಪಾತ ರಥವನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಏರಿ, ಹೇ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನ! ಹೇ ಬುಧ! ದುಷ್ಟಪಕ್ಷವೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಹೇ ಪ್ರಬುಧೇಶ! ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧನಾದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಬದ್ಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರು.

(1) (a) ಆಯುಧಗಳ ಉಗ್ರಾಣದ ಬಂಡಿಗೆ ನಿಧಾನವಂದು ಹೆಸರು. (b) ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮತದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ವೃಷ್ಣವ ಸಾಧಕನೇ ರಥಿ ಮುಖ್ಯರಥಿ ಶ್ರೀಹರಿ, ಆವಾಂತರ ರಥಿಯು ವಾದಿಯು, ಇಲ್ಲಿ ವೇದವೇದ್ಯರ ಮನಸ್ಸೇ ಧನಸ್ಸು, ಶ್ರೀ ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಾಣಗಳ ಬಂಡಿ. (ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿದ ಕಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ಚಿತ್ರಸ್ಥವಾಗಿವೆ. ಆ ಚಿತ್ರವೇ ಬತ್ತಳಿಕೆ) ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ, ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿ, ವಾದದಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಬಾಣಗಳು. ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷಾಯುಕ್ತ ಸಾಧನ ಶರೀರವೇ ರಥ, ದುರ್ವಾದಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಇಂಥ ವಾದ ಜಯವೇ ಸೋಮರಸ. ಅದನ್ನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು; ಅಮುಖ್ಯ ರಥಿ. ಹೀಗೆ ವಾದ ಯಜ್ಞ. "ಅಹಂ ಋಜುತ್ವಂ ಸಾಧಯಾಮಿ" ಎಂಬ ಪಕ್ಷಪಾತವೇ ರಥದ ಆರೋಹಾನಂತರ ಚಲನೆ. ಎಂದರೆ ದ್ವೈತ ಸಾಧನೆ ಅಥವಾ ಗುರುರಾಜರ ಋಜುತ್ವ ಸಾಧನೆಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವುದೇ ರಥದ ಆರೋಹ ಸಂಚಾರಗಳು. (c) (ಮಧವಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಋಜು ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತ).

(2) ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(3) "ತಿಮಿರಂ ಸಮರೇ..."ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ನಿರಾಕುರ್ವಂತು ಸರ್ವಥಾ' (961/2) ವರೆಗೆ ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ರೋತೃ ಪ್ರಕರಣ.

17.ಬಹುಭಕ್ತಶ್ರೋತೃಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/92-96)

ತಿಮಿರಂ ಸಮರೇ ರಮ್ಯಂ ನಿಮಿರೇವ ಕುಮಾರಕಮ್||21-92||

ಅಮರಂ ತ್ವಮರಾರಾಧ್ಯಂ ಸೋಮರಾಟ್ ಪರಮೋಽರಮತ್|

ಅಮುಚನ್ನಮುಚಿಃ ಕಾಂತಿಂ(ಚೀಂ)ತ್ವ ಇನ್ ಕಿಂಚ್ಚನಸಿಂಚ್ಚನೈಃ||21-93||

ಲಾಂಞನಾಂಞನಸಂಞನಂ ನಾರಾಚಾನ್ವ ಶಚೀಪತಿಮ್|

ಏತದ್ಧಿ ಪದ್ಯಭಾವಂ ಮೇ ನನ್ನನಾನ್ಮನ್ನಬುದ್ಧಯಃ||21-94||

ನಿಬೋಧಂತು ನ ಧುನ್ವಂತು ನಿಧಾನಂ ಭವತಾಂ ಮುನಿಃ|

(ಎಲೈ ಭಕ್ತರುಗಳಿರಾ!) "ತಿಮಿರಂ ಸಮರೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ "ಶಚೀಪತಿಂ" ವರೆಗಿರುವ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇ ಮಂದಬುದ್ಧಯಃ! (ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೇ!) ನನ್ನ ಪುತ್ರ ವೇದವೇದ್ಯರಿಂದ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಧಿಕ್ಕರಿಸಬೇಡಿರಿ. ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ವೇದವೇದ್ಯ ಮುನಿಗಳೇ ಆಧಾರಭೂತರು. (ವೇದವೇದ್ಯರು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.) (ಸೋಮರಾಟ್ ಪರಮಃ)=ಮಹಾದೇವರು, (ತಾರಕಾಮಯ)

ಸಮರದಲ್ಲಿ ದುಃಖಪ್ರದವಾದ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ನಿಮಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ (ಅಂದರೆ ಮೂರ್ಛಿತ ನಿಮಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದಂತೆ) ಅಮರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿತನಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟನು. (ನಂತರ ಇಂದ್ರನು) ರಕ್ತವರ್ಣಯುಕ್ತ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ಆ ಸೇನಾನಾಯಕನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾ ನಮುಚಿಯ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ನಮುಚಿಯ (ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿ) ಲಾಂಛನಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾದ ಆ ಶಚೀಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ (ಮಹಾವೈಷ್ಣವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಯದಿಂದ) ಬಾಣಗಳನ್ನೇ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ಕಂಧೋಪಾಖ್ಯಾನ ಭಾರತ ವನಪರ್ವ 277-233 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾರಕಾಸುರನ ವಧೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಲ್ಯ ಪರ್ವ 47ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಲ್ಯ ಪರ್ವ 45-46ರಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರೂ ಗೌರೀದೇವಿಯರೂ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಸೇನಾಪತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವಿದೆ. ಕಥೆ ಏನೆಂದರೆ ಕಾಮನು, ಉಮಾ ಮಹೇಶ್ವರರ ಪುನರ್ವಿವಾಹವಾದ ಮೇಲೆ ಷಣ್ಮುಖನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಆಗ ರುದ್ರ ಪಾರ್ವತಿಯರು ಅವನಿಗೆ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಲು, ಇಂದ್ರನು ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ, ತಾನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಪತ್ನಿಯ ಅವತಾರ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಸಂಯೋಗ ಮಾಡಿ, ತಾರಕಾಮಯ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅವನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವಸೇನೆಯನ್ನು ನಿಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮುಚಿಯು, ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲೂ ಅಸಮರ್ಥನಾದನು. ವೈಷ್ಣವ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಶತ್ರು ದುರ್ಧರ್ಷನಾದನು.

ಜ್ಞಾನಸಾಗರಮಗ್ನೋಽಸೌ ಸಂಸಾರಾಗ್ನಿಪ್ರತೀಪಿತಾಮ್ ||21-95||

ತತ್ಪುರೈರ್ಭಗ್ನಸಂತಾಪಾದಧ್ವಿರಗ್ನಿಮಿವಾಕರೋತ್ |

ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸುಖಿನಃ ಸಂತು ಸಜ್ಜನಾಃ ||21-96||

ವಿಜ್ಞಾನಕೋಶಾದಜ್ಞಾನಂ ನಿರಾಕುರ್ವಂತು ಸರ್ವಥಾ |

ಈ ವೇದವೇದ್ಯರು ಜ್ಞಾನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರು. (ಇವರು) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು, ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುವಂತೆ (ಸ್ವಯಂ)

ಜ್ಞಾನ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಅವರ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ಆ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಗಳಾಗಲಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ಕೋಶವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ.

(1) ಬಹುಭಕ್ತ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) "ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಸ್ಯ....." ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತದವರೆಗೂ ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರಕರಣ.

18.ವೇದವೇದ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (21/97-105)

ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಸ್ಯ ಶಕ್ಯಾರ್ಥಂ ತೋಕ ತ್ವಂ ಚೋಕ್ತವಾನಸಿ ||21-97||

ಲೋಕೇ ಯಥಾ ಶಕ್ಯಗುರುಃ ತ್ವಂ ಕವಿವಾಕ್ಯತ್ವಿಸ್ತ ಹಮ್ |

ಕಿಂ ತೇ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮದ್ದಾಸ್ಯಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ತ್ವಮಾದದೀಃ ||21-98||

ತಸ್ಮಾನ್ಮತ್ಸಾಮ್ಯಮೇವೇಹ ಚಾದತ್ಸುತ ಸಾತ್ವಿಕ |

ಮತ್ಸಾಮ್ಯೇ ಚ ತ್ವಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತ್ವತ್ಸಮೋ ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ಸು ಚ ||21-99||

ತತ್ಸತಾಂ ಸಮ್ಮತಂ ಸತ್ಯಂ ಕುತ್ಸಿತಾ ನಾಮಸಮ್ಮತಮ್ |

ಜಗತ್ಸತ್ಯಂ ಯಥಾ ತತ್ವವಾದಿನಾಂ ನ ಮೃಷಾತ್ಮನಾಮ್ ||21-100||

(ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ!) ಹೇ ತೋಕ! "ತಿಮಿರಂ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಗಳ ಶಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು (ನಾನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು) ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಹೇಳಿರುವಿ. ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗುರು, ಶುಕ್ರರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಕವಿಯು, ವಾಕ್ಯತಿಯು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಏನು ಕೊಡಲಿ? ನೀನೇ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಿ. ಹೇ ಸಾತ್ವಿಕ ಸುತ! ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪರತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೇ ಹೊಂದು. ನನ್ನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಋಜುಭಿನ್ನ) ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾನರಾದವರೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವು. ಕುತ್ಸಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ (ಕಮಲನಾಭಾದಿಗಳಿಗೆ) ಅಸಮ್ಮತವು. ಹೇಗೆ ತತ್ವ ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೋ, ಮಾಯಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ.

ಅಸತ್ಯಮಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ತೇ ಜಗದಾಹುರನೀಶ್ವರಮ್ |

ಅಪರಸ್ಪರಸಮ್ಭೂತಂ ಕಿಮನ್ಯತ್ಕಾಮಹೈತುಕಮ್ ||21-101||

ಏತಾಂ ದೃಷ್ಟಿಮವಷ್ಟಭ್ಯ ನಷ್ಟಾತ್ಮನೋಽಲ್ಪಬುದ್ಧಯಃ |

ಪ್ರಭವನ್ಯುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಃ ಕ್ಷಯಾಯ ಜಗತೋಽಹಿತಾಃ ||21-102||

ಇತಿ ಗಿತೋದಿತೈಃ ಶ್ಲೋಕೈಃ ತೋಕ ವಾಕ್ಯಾಯಕರ್ಮಭಿಃ |

ಲೋಕನಾಶಕರೂಪಾಣಾಂ ವರಾಕತ್ವಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ ||21-103||

ತದ್ವತ್ತವೋಚ್ಛಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯಸೂಯನೈಃ ನಸೂಯಯಾ |

ಸಹ ಸರ್ವೇ ಮಹದ್ಯಾನಿ ಹ್ಯಭದ್ರಂ ರೌದ್ರಮೇವ ತೇ ||21-104||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಮತ್ಸಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಕುತ್ಸಿತಾನಾಂ ಭಯಾನಕಃ |

ವತ್ಸ ತ್ವಂ ಸತ್ಸು ಸಮ್ಭೂಜ್ಯಃ ಶಶ್ವದತ್ರ ಪರತ್ರ ಚ ||21-105||

"ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದದು. ಈಶ್ವರನು ಇಲ್ಲ. ಇಪತ್ನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡಿ ಆದುದಲ್ಲ." ಎಂದು ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಗಾಯಿತು? (ಎಂದರೆ) "ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಕಾರಣ" (ಅವಿದ್ಯಾ ಪರಿಕಲ್ಪಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಅಸತ್ಯವೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಈ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಅವರು ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. ಉಗ್ರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು. ಜಗತ್ತಿನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಶತ್ರುಗಳು. ಹೇ ತೋಕ! ಹೀಗೆ ಗೀತೋದಿತ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ, ಕಾಯಾವಾಚಾ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಲೋಕನಾಶಕರೂಪ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಗತಿಯು (ಅಂಧಂತಮಸ್ಸು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನನ್ನಿಂದ ಅಸೂಯ ಇಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ದತ್ತವಾದ ಸಾಮ್ಯರೂಪ ಉತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಅಸೂಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲರೂ (ವೈಷ್ಣವರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ) ಭಯಂಕರವಾದ ಅಮಂಗಳಕರವಾದ, ಮಹತ್ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ!

ನೀನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಸಮನು, ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಭಯಾನಕನು, ಹೇ ವತ್ಸ!
ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪರತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನೀನು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂಜ್ಯನು.

(1) ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ.

(2) ವಾಕ್ಯಾಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಲೋಕನಾಶಕ ಎಂದರೆ ದೇವರೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾಸ್ತಿಕ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಚಾಂಡಾಲನ ಮನಯ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವುದು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಮೀರಿ ತಾವು ನಡೆಯುವುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೂ ನಡೆಯಲು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವುದು. ಹೀಗೆ ತಾವೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ ನರಕ ಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಪ್ನಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ

ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ|

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್

ದೃಷ್ಟ್ವೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ||21-106||

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ||21-107||

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್|

ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್||21-108||

ಯಚ್ಚೈಷ್ಟತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ|

ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ಯಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್||21-109||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಕರಸಂಜಾತ

ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣೋದಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ವಾಪ್ನವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ (ಚರಮ ಪ್ರಾಣಾವಧೌ) ಏಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು || 21-109||

|| ಅಥ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || 22-89||

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ, ವಾಸುದೇವ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ

1.ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಃ (22/1)

ಹರಿಃ ಓಂ || ಶ್ರೀಪತೇ ಗೃಹಕೃತ್ಯಂ ತೇ ಬಹ್ವಸ್ತಿ ಹಿತ್ವಾ ಚ ತತ್ |
ನನ್ದನಾಗ್ರೇ ವದಸ್ವ ತ್ವಂ ಚರಮಾಂ ವಾ ಕೃತಿಂ ಪ್ರಿಯ ||22-1||

ಹೇ ಶ್ರೀಪತೇ! ನಿನಗೆ ಗೃಹಕಾರ್ಯವು ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ. (ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ) ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ (ಅಂದರೆ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು) ವೇದವೇದ್ಯರ ಮುಂದೆ ಈ ಕೊನೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನು, ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇ! ಹೇಳು. (ಅಂದರಂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡು)

ಎರಡನೇ ಶ್ಲೋಕ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕರಣ.

2.ಶೇಷಾದ್ರಿಪಣ್ಣಿತಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (22/2)

(ತ್ವ)ತದ್ವೇಷ್ಯಟಗಿರೇರ್ನಾಮಧಾರಾ ಪೂರ್ವಂ ತ್ವಯಾರ್ಜಿತಮ್ |
ಕರ್ಮ ವೃನ್ದಾವನಾಶ್ಚತ್ಥಸೇವಾಪರಶುನಾ ಹನ ||22-2||

ಹೇ ವೇಂಕಟಗಿರೇರ್ನಾಮಧರ! (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತ!) ಪಾಪಕರ್ಮವು ನಿನ್ನಿಂದಂಟಾಗಿದೆ. ವೃನ್ದಾವನ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥ ಸೇವಾ ಎಂಬ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ (ಆ ಪಾಪವನ್ನು) ಕತ್ತರಿಸು. (ನಿಷ್ಠಾಪನಾಗು)

3, 4, 5ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ವಾಸುದೇವ ಮುನಿ ಪ್ರಕರಣ.

3.ವಾಸುದೇವಮುನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (22/3-5)

ವಾಸುದೇವ ಮುನೇ ಭಾನೋರ್ಯಥಾ ತಾಮಸನಾಶನಮ್ |
ತಥೈನ(ವ)ಸೋ ವಿನಾಶೋಽಭೂನ್ಮಾಧವಾನ್ನಸ್ಯ ಭೋಜನಾತ್ ||22-3||

ಪೂರ್ವಂ ಕೃಷ್ಣಾಕರ ಸ್ಪಷ್ಟಮನ್ನಂ ಕಾಮ್ಯವನೇ ಮುನೇ |
ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚ ಮುನಯಃ ಸನ್ನ ಪಾಪಾಸ್ತ್ವಂ ಮಾಧವಾನ್ನತಃ ||22-4||

ಭುವಿ ಪೂಜಾಧಿಕಾರೋಽಭೂತ್ತವ ಜಾತೈನಸಃಕ್ಷಯೇ |
ಭವಜಾತಿಶ್ಚ ತೇ ನ ಸ್ಯಾದ್ಧಿವಿ ವಾ ವಾಙ್ಮೇ ಮೃಷಾ ||22-5||

ಹೇ ವಾಸುದೇವಮುನೇ! ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಂಧಕಾರವು ನಾಶವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಮಧುಕರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅನ್ನಭೋಜನದಿಂದ ಪಾಪನಾಶವಾಗಿ ನಿನಗೆ

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಪೂಜಾಧಿಕಾರವು ಬಂದಿತು. ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸಂಸಾರ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ.

6 ರಿಂದ 11 ಶ್ಲೋಕಗಳು ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರಕರಣ.

4.ವೇದವೇದ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಕಃ (22/6-11)

ಅಮುಚನ್ನ ಮುಚಿಸ್ತಿಮಿರಂ ಸಮರೇತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಯತಃ|

ಪೂರ್ವಪದ್ಯಾರ್ಥಾನುಕೂಲ್ಯಾದರ್ಥಂ ತ್ವಂ ಚೋಕ್ತವಾನಸಿ||22-6||

ಮತ್ತಾತ್ವರ್ಯಂ ತ್ವಮೇವೇಹ ಜಾನಾಸಿ ಶ್ರೀನಾಥನಾಮಯುಕ್|

ಕೋ ನಾಮ ತವ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಸಮರ್ಥಃ ಪ್ರಾಪ್ತಮಜ್ಞಸಾ||22-7||

ಉಪಕ್ರಮಾದಿಲಿಂಗೈಶ್ಚ ಮತ್ತಾತ್ವರ್ಯವಿನಿರ್ಣಯಮ್|

ಕರೋಷಿ ಪೂರ್ಣಸಾದೃಶ್ಯಂ ಗತೋಽಸಿ ಮಮ ಸರ್ವಥಾ||22-8||

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! "ತಿಮಿರಂ ಸಮರೇ....." ಮತ್ತು "ಅಮುಚನ್ನಮುಚಿಃ....." ಇತ್ಯಾದಿ (XXI - 92 - 93) ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ "ಜ್ಞಾನಸಾಗರಮಗ್ನೋಽಸೌ..." ಎಂಬ (XXI - 95-96) ಪೂರ್ವ ಪದ್ಯಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ, ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀನು (ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗ) ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಶ್ರೀನಾಥ (ವೇದವೇದ್ಯ) ನಾಮದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ನೀನೇ (ಆ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ) ನನ್ನ ತಾತ್ಪರ್ಯ (ಏನೆಂಬುದನ್ನು) ತಿಳಿದಿರುವಿ. ಸರಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯಾರು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರ! (XXI 86-91 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ) ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ನನ್ನ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿರುವಿ. ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ನನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿ.

ಇಂದ್ರನು ನಮುಚಿಯನ್ನು ಕೊಂದಾಗ ಕುಮಾರನು ಸೇನಾಪತಿಯು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುರಾಜರ ಪರವಾದಿ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಲು ವೇದವೇದ್ಯರು ವೈಷ್ಣವ ಸೇನಾ ಪ್ರಮುಖರು. ಇಂದ್ರ ಕಾಮರಂತೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ವರೂಪತಃ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ. ಪದಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಬಲವುಳ್ಳ ಕುಮಾರನು ಅಂಗವಾದಂತೆ ಗುರುರಾಜರ ದೇವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ವೇದವೇದ್ಯರು ಅಂಗವಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯವು "ಜ್ಞಾವ ಸಾಗರ ಮಗ್ನೋಽಸೌ..... ವಿಜ್ಞಾನ ಕೋಶಾದ ಜ್ಞಾನಂ ನಿರಾಕುರ್ವಂತು ಸರ್ವಥಾ....." ಇತ್ಯಂತವಾದ ಪದ್ಯದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುರಾಜರ ಉಪದೇಶವೂ,

ವೇದವೇದ್ಯರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಏಕಾರ್ಥವಾಯಿತು. ಆ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನೂ ವೇದವೇದ್ಯರು ಉಪಕ್ರಮಾದಿಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಮಥನ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಮರ್ಥರು ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲು ಸಮರ್ಥರು. ಹೀಗೆ ಉಭಯ ರೀತಿಯಿಂದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ರಚಿಸಲು, ಋಜುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ವೇದವೇದ್ಯರೇ ಸಮರ್ಥರು. (ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರನ್ನೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ.)

ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರಾವಭ್ಯಾಸೋಽಪೂರ್ವತಾ ಫಲಮ್ |

ಅರ್ಥವಾದೋಪಪತ್ತೀ ಚ ಲಿಂಗಂ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯೇ ||22-9||

ಇತಿ ಷಡ್ವಿದಸ್ತಾತ್ಪರ್ಯ ಲಿಂಗಾನ್ನಿರ್ಣೇ(ಣ)ಯ ಏವ ಚ |

ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಾರ್ಥಸಾರಂ ತ್ವಂ ವ್ಯಾಕರೋಷಿ ಕುಮಾರಕ ||22-10||

ತಸ್ಮಾನ್ಮೈ ಪಟ್ಟಭದ್ರೇಹ ಸನ್ನು ಭದ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಥಾ |

ಅಭದ್ರಾಣಿ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತು ಕ್ಷುದ್ರಾಸ್ತೇ ವೈರಿಣಸ್ತಥಾ ||22-11||

ಉಪಕ್ರಮ, ಉಪಸಂಹಾರ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಅಪೂರ್ವತಾ, ಫಲ, ಅರ್ಥವಾದ, ಉಪಪತ್ತಿ - ಇವು ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಗಳು. ಹೀಗೆ ಆರು ವಿಧವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಅಂಗಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಾರ್ಥ ಶ್ರೇಷ್ಠವನ್ನು ನೀನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಿ. ಹೇ ಕುಮಾರಕ! ಹೇ ಪಟ್ಟಭದ್ರ! ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸರ್ವದಾ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಅನಿಷ್ಟಗಳು ನಾಶವಾಗಲಿ. ಹಾಗೆಯೇ ನೀಚರಾದ ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಅಮಂಗಳವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಲಿ.

12 - 16 ಶ್ಲೋಕಗಳು ಶ್ರೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ

5. ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (22/12-16)

ಹೇ ನನ್ನನ! ದ್ವಿಜೋಽಯಂ ತೇ ನನ್ನನಸ್ತನ್ನನಂ ವಿನಾ |

ವೃನ್ದಾವನೇ ಚ ಮನ್ದಾನಾಂ ನನ್ನಯಿಷ್ಯತಿ ನನ್ನನೈಃ ||22-12||

ತಸ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್ಸಹಾಯಂ ತ್ವಂ ಕುರು ಚಾನ್ವಾರ್ಥಮರ್ಥತಃ |

ನಾನ್ನವತ್ತ್ವಂ ಕುರು ವ್ಯರ್ಥಂ ಸಾರ್ಥಕಂ ಕುರು ಶೀಘ್ರತಃ ||22-13||

ತ್ವಂ ದದಸ್ವೇತಿ ವಾ ಮಾ ವಾಹಂ ದದಾಮ್ಯನ್ಯಪೂರುಷೈಃ|

ಮನ್ದಸ್ಮಿತ ಕುರುಷ್ವೇಹ ವೃನ್ದಾವನಪತೇರ್ವಚಃ||22-14||

ದರಿದ್ರ್ಯರಪಿ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಧನಾಢ್ಯೈಃ ಕಿಂ ವದೇ ತವ|

ದಾಸ್ಯಾಮೀತಿ ಸುದಾಮಾಗ್ರ್ಯ ಮದ್ಧಾಸಾಯ ಮಹಾಮತೇ||22-15||

ತ್ವಮಪೀಹ ಧನಾಢ್ಯೋಽಸಿ ದೃಢಬುದ್ಧಿಂ ಸದಾ ಕುರು|

ಮೃಡೋಽಪಿ ತೇ ಮನಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಪ್ರೇರಯಿಷ್ಯತಿ ಗಾಢಶಃ||22-16||

ಹೇ ನಂದನ! (ಶ್ರೀಪತೇ!) ನಿನ್ನ ಈ ವಿಪ್ರನು ನನ್ನ ಪುತ್ರ (ವೇದವೇದ್ಯ ಅಥವಾ ವೇದನಿಧಿಗಳ) ಬಲಾತ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ (ತಾನಾಗಿಯೇ) ವೃನ್ದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದಜನರಿಗೆ ಆಖ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದ್ರವ್ಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಅನ್ನವತ್ಸವನ್ನು (ಅನ್ನದಾನವತ್ಸವನ್ನು) ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಡ. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೋ. ನೀನು ಕೊಡು ಅಥವಾ ಬಿಡು; ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಂದ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಮಂದಸ್ಮಿತ! ವೃನ್ದಾವನ ಪತಿಯಾದ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾಡು. ದರಿದ್ರರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಧನವಂತರಿಂದ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇನು? ಹೇ ಸುದಾಮಾಗ್ರ್ಯ! (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಧನಿಕನೇ!) ಹೇ ಮಹಾಮತೇ! ನನ್ನ ದಾಸನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳು. ನೀನೂ ಕೂಡಾ ಈಗ ಧನಾಢ್ಯನಾಗಿರುವಿ. ಸದಾ ದೃಢಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ರುದ್ರ ದೇವರೂ ಕೂಡಾ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಆಂದರೆ ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುತ್ತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ.)

17ರಿಂದ 21ರ ವರೆಗೆ ವಿಪ್ರ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ

6.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (22/17-21)

ಹೇ ವಿಪ್ರ ಮತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ತ್ವತ್ತಿತ್ಯಾಣಾಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಮ್|

ತ್ರಿಮಾರ್ಗಗಾವಗಾಹಾತಿಪವಿತ್ರಾಙ್ಗಯುಜಾಮಭೂತ್||22-17||

ತಥಾಹಿ ಲೋಕೇ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಕುಲೇ ಜಾತಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ |

ತತ್ವಸಮ್ಯಶ್ಚಕಸ್ಯರ್ಷೇಃ ಪ್ರಸಾದೇ ಸತಿ ತತ್ಕುಲಮ್ ||22-18||

ಸರ್ವಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಚಾಪ ನಷ್ಟಪಾಪಂ ತ್ರಿಸಪ್ತಕೈಃ |

ಧಿಕ್ಕೃತ್ಯ ನಾರಕಂ ಕಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಟಾನುಗ್ರಹತಃ ಕೃತೀನ್ ||22-19||

ತದ್ವನ್ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಯ ಮಮಾನುಗ್ರಹತಸ್ತಯಿ |

ವಿದ್ವನ್ ತತ್ಕುಲಜಾತಾ ಯೇ ಯೋಗ್ಯಾಃ ಯಾನ್ತಿ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಮ್ ||22-20||

ಅಲಂ ಮಧುಕರಾನ್ಮಂ ತೇ ಛಲಂ ಮಾ ಕುರು ದಾರವತ್ |

ಕುಲಂ ಕೃತಂ ಪವಿತ್ರಂ ತೇ ತಿಲಮಾತ್ರಂ ನ ದುಷ್ಯತಮ್ ||22-21||

ಹೇ ವಿಪ್ರ! ಗಂಗಾಸ್ನಾನದಿಂದ ಪವಿತ್ರಾಂಗಯುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವರ್ಗವಾಗುವುದೋ, ಅಂತಹ ಸ್ವರ್ಗವು ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಆಗಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕರಾದ (ನಾರದಾದಿ) ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಸಾದವಾದರೆ ಅವನ ಕುಲದವರೆಲ್ಲರೂ, ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಕೃತೀನ್! ಶಿಷ್ಟರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏಳು ತಲೆಯವರು ನರಕದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, (ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.) ಹೇ ವಿದ್ವನ್! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಯೋಗ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮಧುಕರಾನ್ಮವು ಸಾಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಹಟಮಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಕುಲವು (ನನ್ನಿಂದ) ಪವಿತ್ರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತಿಲ ಮಾತ್ರ ದುಷ್ಯತವೂ ಇಲ್ಲ. (ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಪಾಪ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ)

(1) ತ್ರಿಸಪ್ತಕ=ಪಿತೃಕುಲ, ಮಾತೃಕುಲ, ಪತ್ನಿಕುಲದ 7 ತಲೆಯವರು. (2) 22 - 24 ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿ ಪ್ರಕರಣ.

7.ಹಯಗ್ರೀವಕರ್ಮನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (22/22-24)

ಭಾಷಯಾ ಭೀಷಯಸ್ಯೇವ ದೋಷರೂಪಿಣ ಏವ ತಾನ್ |

ಕಾಷಾಯದಣ್ಣವೇಷಾಯ ಚಾಸ್ತು ಸ್ವಸ್ವವಿಷಹ್ಯ ತೇ ||22-22||

ದುವಾರ್ದೀಭಮಹಾಸಿಂಹ ತವ ಯುಕ್ತ್ಯಾಖ್ಯಸನ್ನಖೈಃ |

ತದ್ಧುರ್ಮತ ಮಹಾಕುಮ್ಭದಲನಂ ಕುರು ಶೀಘ್ರತಃ ||22-23||

ವೇದವೇದ್ಯದ್ಯುಮಣಿನಾ ಮಣಿಮನ್ಮತದುಸ್ತಮಃ |

ನಿರಸ್ತಂ ತೂದಿತೇನೇಹ ಮತ್ಪಟ್ಟೋದಯಪರ್ವತಾತ್ ||22-24||

ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್! ದೋಷಯುಕ್ತರಾದ (ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪಂಡಿತಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೃತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸಂಶಯವಂತರನ್ನೂ) ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಭಯಪಡಿಸುತ್ತೀ. ಹೇ ಅವಿಷಹ್ಯ! (ನನ್ನ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸದವನೇ!) ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ. ಹೇ ದುವಾರ್ದೀಭ ಮಹಾಸಿಂಹ! ನಿನ್ನ ಯುಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ನಖಗಳಿಂದ (ಶ್ರುತ್ಯಾದಿ ಅನುಕೂಲ ಯುಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ನಖಗಳಿಂದ) ದುವಾರ್ದಿಗಳ ದುರ್ಮತವೆಂಬ ಮಹಾಕುಂಭವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸೀಳಿಬಿಡು. (ವೇದವೇದ್ಯರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡು). ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಟ್ಟ (ಸಿಂಹಾಸನ, ಸಂನ್ಯಾಸನಪದವೀ) ಎಂಬ ಉದಯ ಪರ್ವತದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ವೇದವೇದ್ಯ ನಾಮಕ ಸೂರ್ಯನಿಂದ, ಮಣಿಮಂತನ ಮತವೆಂಬ ದುಷ್ಟಾಂಧಕಾರವು ನಾಶಿತವಾಯಿತು.

(1) ದುರ್ಮತವೆಂದರೆ ವಾದಿರಾಜರು "ಕಶೇರು" ನಾಮಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅವತಾರವೆಂಬ ದುವಾರ್ದಿ - ಅದನ್ನು ಈ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಋಜುತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರುತಿ ಪುರಾಣ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಖಂಡಿಸು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

(2) 25 - 26 ವೇದವೇದ್ಯ ಪ್ರಕರಣ.

8.ವೇದವೇದ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ (22/25-26)

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ ದುಸ್ತರ್ಕತಮಸೋಽರ್ಕಪ್ರಭಾಯಿತ |

ಸತ್ತರ್ಕಕುಮುದಾನಾಂ ಚ ಕೌಮುದೀಶ ನ ತೇ ಸಮಃ ||22-25||

ಪುರುಷೋಽಸ್ತೀಹ ಲೋಕೇ ಚ ಪುರುಷೋಕ್ತಿಂ ವದೇದ್ಯದಿ।

ಸರ್ಷಪಾತ್ಸ್ಮ್ಮಿತಾಂ ವಾಪಿ ಕರ್ಷಣಂ ಯಾಸ್ಯತೇ ಯಮಾತ್||22-26||

ಹೇ ವೇದವೇದ್ಯ! ದುಸ್ತರ್ಕವೆಂಬ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭೆಯಂತಿರುವವನೇ! ನಿನಗೆ ಸಮನಾದ ಪುರುಷನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ (ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ) ಇಲ್ಲ. (ಯಾರಾದರೂ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಕಠಿಣೋಕ್ತಿಯನ್ನು ನುಡಿದರೆ ಅವರು ಯಮನಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು (ನರಕದಲ್ಲಿ) ಬೀಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ

27ನೇ ಶ್ಲೋಕ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣ

9.ವಾದಿರಾಜಭಟ್ಟಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕ: (22/27)

ವಾದಿರಾಜಗುರುನಾಮಧರಾಹೋ ಮತ್ಯ ತಿಃ ಪರಮತಂ ನಿರಾಕರೋತ್|

ತ್ವಂ ಕುರುಷ್ವ ರತಿಮತ್ರ ವೇದರಾಟ್ ಪ್ರೀಯತೇ ಪರಮಪೂರುಷ ಏವ||22-27||

ಹೇ ವಾದಿರಾಜಗುರುನಾಮಧರ! ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವು (ಮಾಯಾವಾದ್ಯಾದಿ) ಪರಮತವನ್ನು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗು. ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಹಯವದನ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾನೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

28ರಿಂದ 39 1/2ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಶೋತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ.

10.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಶೋತ್ಯಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾ: (22/28-39)

ಹೇ ಶಿಷ್ಠ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಮಾಸ ನಷ್ಟಂ ನಿವಿಷ್ಠಮೇಘೈರಿವ ಭೂತಲೇಷ್ವಮ್|

ಸ್ವಷ್ಟಂ ಮುನೀನಾಂ ಪರಿಹಾಸಗೋಷ್ಯಾಂ ತಿಷ್ಠತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತತದ್ಯಥೇಷ್ವಮ್||22-28||

ತ್ವತ್ಸಹಸ್ರಸಮಾ ಯಾವತ್ತಾವನ್ಮಮ ತು(ಸು)ಹಾಸ್ಯತಾ|

ನ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ವಸ್ಯಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಮಪೇಕ್ಷ್ಯಾ ಹಂ ಸದಾ ವಸೇ||22-29||

ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವ ಪ್ರಿಯ|

ತ್ರಿಭಿಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರತ್ವಂ ಸ್ಮ್ಯತ್ಯುಕ್ತಂ ಸಾರ್ಥಕಂ ಕುರು||22-30||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ! ಹೇಗೆ ಗುಂಪು ಕೂಡಿದ ಮೋಡಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ನಷ್ಟಪ್ರಾಯವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ (ನಿನ್ನ ಆಲಸ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ) ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ನಷ್ಟವಾದವು. ಹೇ ಸುತ! (ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ) ಮುನಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾಸ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಳಿದೇ ಹೋಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡು. (ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿ) (ಕಾರ್ಯತ್ರಯವಾಗದೆ) ನಿನ್ನ ದಸಯಿಂದ (ನಾನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ) ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನನಗೆ ಪರಿಹಾಸ್ಯವಾಗದಿರಲಿ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಾನು (ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ) ಸದಾ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗು. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! "ಮೂರುಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಪುತ್ರತ್ವವು" ಎಂಬ ಸ್ಮೃತಿ ವಚನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸು.

ಜೀವತೋ ವಾಕ್ಯಕರಣಾತ್ ಪ್ರತ್ಯಬ್ಧಂ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಣಾ ಗಯಾಯಾಂ ಪಿಂಡದಾನಾಚ್ಚ ತ್ರಿಭಿಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರತಾ ಎಂದು ಪುರಾಣ ವಚನವಿದೆ.

ಏತಾವಾನೇವ ಸತ್ಪುತ್ರಃ ಪೋತಾವಶ್ಯಮಿದಂ ಕುರು|

ಮಾತಾಪಿತೃಶ್ಚ ಶುಶ್ರೂಷಾಂ ಶ್ರೋತಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ದಿವಂ ಗತಃ||22-31||

ಕರ್ತಾ ಯಾತೀತಿ ಕಿಮುತ ಭರ್ತಾರಂ ಚ ಸತೀ ಯಥಾ|

ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಯಾತಿ ಪರಂ ಲೋಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಸೇವಾಂ ಕುರು ಪ್ರಿಯ||22-32||

ಪಿತೃಜ್ಞಾ ಪರಿಪಾಲನರೂಪಗುಣ ಉಳ್ಳವನೇ ಸತ್ಪುತ್ರನು. ಹೇ ಪೋತ! ಈ ಅವಶ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡು. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಶುಶ್ರೂಷಾತ್ಮಕ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೋತೃವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು. (ದೃಷ್ಟಾಂತ: ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಸೇವಾ ನಿರತನಾದ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಿದೆ) ಇನ್ನು ಪಿತೃಸೇವಾ ಕರ್ತನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವುದೇನು? (ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ) ಪತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸತಿಯು ಉತ್ತಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ) ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

ತಸ್ಮಾನ್ಮತ್ಸೈವಯಾ ಜೀವ ಸುತ ತ್ವಂ ಶರದಾಂ ಶತಮ್ |

ಕರದಾನಾದಪಿ ಪ್ರೀತಿರ್ಮಮ ನೈತಾದ್ಯಶೀ ಭವೇತ್ ||22-33||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಂ ಚ ಹಿತ್ವಾ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಕುರು |

ಆರ್ಯತ್ವಂ ಮಯಿ ಚೇದಸ್ತಿ ತರ್ಹಿ ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ತ್ರಯಮ್ ||22-34||

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಸುತ! ನನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ನೀನು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜೀವಿಸು. ನನಗೆ ಕರ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ, ಕಾರ್ಯತ್ರಯ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗುವಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ವಕಾರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥ ವಕ್ತೃತ್ವವು ಇದೆ ಎಂದಾದರೆ, ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು.

ಇಯಂ ಮಮ ಕೃತಿಶ್ಚೇತಿ ನ ವಿಪ್ರಕೃತಿರಿತ್ಯಥ |

ವಿಶ್ವಸಸ್ತವ ಚೇದಸ್ತಿ ತರ್ಹೀದಂ ಕುರು ಶೀಘ್ರತಃ ||22-35||

ಸುತ ಸಮ್ಪೂರ್ಣಕಾಮಸ್ಯ ಹಯಗ್ರೀವಾಜ್ಞಯಾ ಮಮ |

ಕಾಮಃ ಕುತ್ರಾಪಿ ನಾಸ್ಯೇವ ಪೂರ್ಣಕಾಮಸ್ಯ ಕಾ ಸ್ಪೃಹಾ ||22-36||

ಅಥಾಪಿ ವಕ್ಷ್ಯೇ ತೇ ಕಾಮಂ ಮಮ ಕಾಮ್ಯಮಿದಂ ತ್ರಯಮ್ |

ಅಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕ ಸತ್ವದ್ಯಾನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಅಸ್ಮತ್ಕೃತಿಃ ಪರಾ ||22-37||

ಅನ್ನಮನ್ತೇಷ್ಟ ವೈಯರ್ಥ್ಯಮೇತತ್ಕಾರ್ಯತ್ರಯಂ ಮಮ |

ಇದು ನನ್ನ ಕೃತಿ, ವಿಪ್ರನದಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನಿನಗೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡು. ಹೇ ಸುತ! ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ನನಗೆ ಕಾಮವು (ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣಕಾಮನಿಗೆ ಯಾವ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆ? ಆದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನ ಕಾಮ್ಯವಾದ ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (i) ಈ ಆಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ವದ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ (ii) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು

ಶಿಲಾಸ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು (iii) ಅನ್ನಮಂತ್ರ ಸಾರ್ಥಕ್ಯಕರಣ - "ಈ ಮೂರು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು.

(1) ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು:- ಪ್ರಥಮಕಾರ್ಯ:- ಇದು ದ್ವಿರೂಪವಾಗಿದೆ (a) ಗುರುರಾಜರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಸತ್ವದ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಂತೆ 22 ಅಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವೇದನಿಧಿಗಳು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರಬಹುದು. (b) ಸ್ವಗುರುಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು. ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರ್ಥ ಸಹಿತ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ಮನನ ಮಾಡುವುದು. (ii) ದ್ವಿತೀಯ ಕಾರ್ಯ:- ಇದೂ ದ್ವಿರೂಪವಾಗಿದೆ (a) ಶಿಲಾದಲ್ಲಿ ಚೀರ್ಣದಿಂದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸುವುದು (b) ಬಾದರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವೃನ್ದಾವನಾಚಾರ್ಯರು ಉಡುಪಿಗೆ ತಂದು ಪೂಜಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಕೃತಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಕೃತಿಗೆ ಶಿಲಾ(ವ್ಯಾಸ) ವಿಷಯಕತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ದ್ವಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ವೇದನಿಧಿಗಳು 14 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ, ತಮ್ಮ 4 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ 18 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಣುವಂದಾವನಾಖ್ಯಾನ ರಚಿಸಿ 16 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಾಗರೀಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಗ್ರಕೃತಿ ಶಿಲಾಸ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ವಿಳಂಬೇನ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು (iii) ತೃತೀಯಕಾರ್ಯ ಇದೂ ದ್ವಿರೂಪವಾಗಿದೆ. (a) ಅನ್ನ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಉತ್ಸವ, ಪುಣ್ಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟ ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವೃನ್ದಾವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವುದು. (b) ಹರಿದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಮಂತ್ರರೂಪವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಷಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಂಬಂಧ ತೋರಿಸಿ, ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳಿಂದ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸುವುದು.

(2) ಈ ಪ್ರಕರಣವೆಲ್ಲವೂ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿದೆ. VII 86-87ರಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಇದೆ.

ಏತತ್ರಯಂ ಯದಿ ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ ಪುತ್ರೇಹ ಕುತ್ರಚಿತ್||22-38||

ಮಮ ಪು(ಮಿ)ತ್ರಸ್ತ ಮೇವೇಹ ಸುತ್ರಾವ್ಲ(ಶ್ಚ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ)ಶ್ಚಿತ್ರವಿಕ್ರಮಃ|

ಯಥಾ ತಥಾ ಸುತತ್ವಂ ಮೇ ವೃಥಾ ಮಾ ಕುರು ಮತ್ಸ್ಪ್ರಹಾಮ್||22-39||

ವೃಥಾ ನ ಮೇ ಕೃತಾರ್ಥಸ್ಯಾಪ್ಯಥಾಪಿ ತ್ವದ್ಧಿತಾಯ ಚ|

ಹೇ ಪುತ್ರ! ಹೇಗಾದರೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಜುನನೋ ಹಾಗೆ ನೀನೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರನು.

(ಆದ್ದರಿಂದ) ಹೇ ಸುತ! ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಡ. (ಮಿತ್ರ ಎನ್ನುವ ಪಾಠದ ಪ್ರಕಾರ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರೂಪೀ ವಾಮನನು ಹೇಗೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಮಿತ್ರನೂ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾಗುವಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ.) ನೀನು ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಾರ್ಥನಾದ ನನಗೆ ವ್ಯಥೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದು.

40ರಿಂದ 73ರ ವರೆಗೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿ ಪ್ರಕರಣ.

11. ಹಯಗ್ರೀವಕರ್ಮನಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕ(22/40-72)

ಹೇ ನಂದನ ಕಾಮಧೇನುವದೇವ ತ್ವಂ ಧನ್ಯೈರಪಿ||22-40||

ವೃನ್ದಾವನಪತಿಧ್ಯಾನಾಧನ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾವಹ|

ಏವಂ ಧೃತಾಯಾಂ ಧ್ರುವಮಾತ್ಮನಃ ಕೃತಿಮ್|

ಸನ್ಧ್ಯಾಯ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ತಿಥೀಸ್ತ್ವ ಮುಷ್ಠನ್||22-41||

ಅಧ್ಯಾಯಕೃತ್ಯಂ ಕುರ್ವನ್ನಧ್ಯಾಯಕೇಷು

ಭೃತ್ಯೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಕುರು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ತತ್||22-42||

ಹೇ ನಂದನ! (ಹಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್!) ನೀನು ವೃನ್ದಾವನ ಪತಿಯಾದ ಹಯವದನನ (ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನ) ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ಇರುವಿ. (ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ) ಧನ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ (ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು) ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಂತೆ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ) ಅಧ್ಯಾಯಕರಣ ರೂಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೇವಕರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಎಂದು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸು.

40-42ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥ ನೋಡಿದರೆ ವೇದನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಲೋಕೇಽಪ್ಯವೈದಿಕಸಭೇ ಯಾಸ್ಯತ್ಯಾಭರಣಂ ಧನಮ್|

ತತ್ಸರ್ವಮಪ್ಯಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಪ್ಯಯಮೇವ ಮಮೋದ್ಯಮಃ||22-43||

ಭ್ರಾಂತ ಮಾ ಪೃಚ್ಛ ಮಾಂ ಮಾಯಾಮಯಂ ಜಗದಿದಂ ತ್ವಸತ್ |

ಇತಿ ಮಾಯಾವಾದಿನಾಂ ತು ಮತಮಪ್ಯನಿಶಂ ಮೃಷಾ ||22-44||

ಅವೈದಿಕ ಸಭೆಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನವೇ ಆಭರಣ, (ಅಂದರೆ ಮುಖ್ಯ ಭೂಷಣ) ಅಂತಹ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾನೋಕ್ತ ಸರ್ವ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ಉದ್ಯೋಗ (ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಭೆಗಳ ಮರ್ಮ, ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಅದರ ಫಲಗಳೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದೇ ನನ್ನ ಉದ್ಯೋಗ, ದೇವಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಭಾವ.) ಹೇ ಭ್ರಾಂತ! ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳು "ಈ ಜಗತ್ತು ಮಾಯಾಮಯವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಿಥ್ಯಾ" ಎನ್ನುವ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳ ಮತವು ಸರ್ವದಾ ಸುಳ್ಳು.

ಹಾಗಾದರೆ ಸತ್ಯವಾದ ಮತ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಹರ್ಯಧೀನೌ ಲೋಭಾಲೋಭೌ ಚ ದೇಹಿನಾಮ್ |

ಸುಖದುಃಖೇ ಖಗಪತೇರಧೀನೇ(ಘ)ಶ್ವಾಸದೇಹಿನಃ ||22-45||

ಮಾನಾಮಾನೌ ಜನಾನಾಂ ಚ ಮೋಹಾಮೋಹೌ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

ಜಯಾಜಯೌ ಶ್ರಿಯಃಕಾಂತಾನ್ಮಾಯಾಮಾಯೇ ಮಹಾಮತೇ ||22-46||

ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದ್ವ ಜಾತಾನಿ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವೇದಿನಃ |

ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಪೃಚ್ಛ ಮಾಂ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಕೇ ತು ಮಾನವ ||22-47||

ಪೃಚ್ಛ ಸಚ್ಚಾಸ್ತತತ್ವಾನಿ ಮಯೋಕ್ತಾನಿ ನ ವೈ ಮೃಷಾ |

ಹೇ ಮಹಾಮತೇ! (ಹರ್ಯಗ್ರೀವ ಕರ್ಮಂದಿನ್!) ಮನುಷ್ಯರ ಲಾಭಾಲಾಭಗಳು, ಲೋಭಾಲೋಭಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನವು. ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಿನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದ ಜೀವಿಯ ಸುಖದುಃಖವು ಖಗಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನವು. ಜನರ ಮಾನಾಮಾನಗಳು, ಮೋಹಾಮೋಹಗಳೂ ಕೂಡ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ

ಅಧೀನವು. ಜಯಾಪಜಯಗಳು, ಮಾಯಾಮಾಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನವು ಎಂದು ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದವರ ಮತವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಮಾನವ! ತಂದೆ ತಾಯಿ ಯಾರು? ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ (ವಾದ ಮಾಧ್ವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ) ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕೇಳು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬೇಡ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸು ಎಂದು ಪ್ರಕರಣದ ಸಾರಾಂಶ.

ತ್ವಯಾ ಪೃಷ್ಟೇನ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹೃಷೋಽಹಂ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯಾ||22-48||

ಸ್ವಷ್ಟಂ ತೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕಷ್ಟಂ ತೇಽದ್ಯ ಕಿಮಾಗತಮ್|

ಲೋಕವಾರ್ತಾಂ ನ ಮಾ ಪೃಚ್ಛ ತೋಕಬುದ್ಧಿಮಿಮಾಂ ತ್ಯಜ||22-49||

ಕಾಕವಲ್ಲಭುತಾಂ ಯಾಸಿ ನಾಕೇಶಸುತವತ್ಪ್ರಿಯ|

ಅತಸ್ತ್ವಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಕುಪಥಸ್ಥಿತಪಾಪಿನಾಮ್||22-50||

ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಸುಪ್ರಸನ್ನಾಂಸ್ತು ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯ ತೇ||

ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ನೀನು ಕೇಳಿದರೆ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಾನು ಸತತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಹರಿತತ್ತ್ವವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ) ನಿನಗೇ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನಿನಗೆ ಏನು ಕಷ್ಟ ಬಂದಿದೆ? ಲೋಕವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಬೇಡ. ಈ ಬಾಲಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಹೇ ಪ್ರಿಯ! (ಅಯೋಗ್ಯ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ) ಕಾಗೆರೂಪ ಹೊಂದಿದ ಇಂದ್ರಪುತ್ರ ಜಯಂತನಂತೆ ನೀನು ಅಲ್ಪನಾಗುತ್ತಿ. ದುರ್ಮತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾದ ಪಾಪಿಗಳ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ (ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪಾಪನಾಶಾರ್ಥವಾಗಿ) ಜಲಸ್ಪರ್ಶ (ಆಚಮನಾದಿಗಳನ್ನು) ಮಾಡು. ಹೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯ! ನಿನಗೆ ಸುಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆ ಹೇಗೆ? ಖಾಯಿಲೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ "ನಿನಗೇನು ಕಷ್ಟ?" ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಸಂತತ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರರತನಾಗಿ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಗುರು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳ

ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜೀವನಾದಿಗಳು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಲ್ಲ ಯತ್ನದಿಂದ ಹುಲ್ಲು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ, ಹರಿ ವಿಷಯಕ ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನ ಶೀಲನಿಗೆ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ, ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೇನೇ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಧನ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಸುಖದಿಂದ ಜೀವನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಷ್ಟವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ. ಗುರುರಾಜರ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಪ್ರಾಂತಃಸ್ಥಿತಸನ್ನಾಪಸ್ತತ್ರ ನ ಪ್ರಜ್ವರಾರ್ಜಿ(ದಿ)ತಃ॥ 22-51॥

ಮತ್ರ ತಾಪಾಚ್ಚ(ತ್ರ)ಸಾದಶ್ಚ) ತೇಜೋರೂಪಸ್ಯ ತ್ವಯಿ ಪ್ರಕಾಶನಾತ್|

ಇತಃ ಪರಂ ತು ಕಿಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಪರಮಪೂರುಷಮ್॥22-52॥

(ಭಗವತ್ಪ್ರವಚನ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದ ಬಹು ಫಲಪ್ರದತ್ವವಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ವಿಪ್ರನು ಹೇಗೆ ಜ್ವರಗ್ರಸ್ತನಾದನು ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ವಿಪ್ರನೊಳಗಿರುವ ಸಂತಾಪವು ಜ್ವರದಿಂದಂಟಾದುದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ (ಅಥವಾ ನನ್ನ ಪ್ರತಾಪದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತೇಜೋರೂಪಿ (ಪರಮಾತ್ಮನ ಮತ್ತು ನನ್ನ) ದರ್ಶನದಿಂದಾಗಿ (ಎಂದರೆ ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಆ ಅಪರೋಕ್ಷದ ಭಾಗ್ಯ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂತಾಪ ಉಂಟಾಗಿ ಜ್ವರ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿಯಿಲ್ಲ.) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ (ಎಂದರೆ) ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಹಯವದನನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. (ಅಥವಾ ಪರಮಸ್ಯ ಪುರುಷಃ ಅಹಂ=ನಾನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖ್ಯದಾಸನು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.)

ಶಕ್ಯೇ ಚ ವೈಷ್ಣವದ್ರೋಹಂ ನ ಶಕ್ಯೇ ಚಾನ್ಯತಃ ಕೃತಮ್|

ಹರಿವೇತ್ತಿ ಗುರುವೇತ್ತಿ ಹರೋ ವೇತ್ತಿ ಗಿರೇಃ ಸುತಾ॥22-53॥

ಧರಾ ವೇತ್ಯಮರಾಃ ಸರ್ವೇ ನರೋ ವೇತ್ತಿ ನವಾಽಧುನಾ|

ಮನುಷ್ಯಃ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಜಾತಃ ಕಶ್ಚನ ತುಷ್ಯತಿ॥22-54॥

ಇಷುಯೋಗೇ ಪ್ರೇಷ್ಯಭಾವಂ ಸ ಕರಿಷ್ಯತಿ ಮೇ ಸದಾ|

(ಆದ್ದರಿಂದ) (ಹರಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಾದ) ವೈಷ್ಣವರು (ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವಶಾತ್) ಮಾಡುವ ದ್ರೋಹವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇತರರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ದ್ರೋಹವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಇಂತಹ ನನ್ನ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು) ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು, ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಶಂಕರನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಮವಂತನ ಪುತ್ರಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಧರಾದೇವಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. (ದಾರ್ಢ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ 'ವೇತ್ತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರರು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೂ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೊಬ್ಬನು (ವಿಪ್ರನ ಪರಮ ಗುರುವೋ ಅಥವಾ ಭೀಮನ ಕಟ್ಟೆ ಮರದ ರಘುಪ್ರವೀರ ತೀರ್ಥರೋ ಅಥವಾ ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಶುಭ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು) ಇಷು ಯೋಗದಲ್ಲಿ (ಆಶ್ವಿನಿ ಮಾಸ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಮಂಗಳಾತ್ಮರಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂಯೋಗವಾಗಲು) ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನನ್ನ ದಾಸ್ಯಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (ಹಾಗೆ ದಾಸ್ಯಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವವರೇ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ರಾಜ ವಿಷಯ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ರಾಜನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ನನ್ನ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಜನರಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಭಾವ.)

ಹರಿಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಗರುದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸಾದಕೃತ್||22-55||

ಶಿರಸಾ ಧಾರ್ಯತೇಽಸ್ಯಾಜ್ಞಾ ವಿರಿಣ್ಚಹರಪೂರ್ವಕೈಃ|

ಕರೋತಿ ಸೃಷ್ಟಿಂ ಖಲು ಲೀಲಯೈವಹರತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸಲಿಲೇ ಸ ಶೇತೇ||22-56||

ಧರತ್ಯಮೋಘಂ ಖಲು ಪಾಲಯಸ್ತತ್ಸರತ್ಯಜಸ್ರಂ ಖಲು ಭಕ್ತಪಾಲಃ||22-57||

(XX||51-52ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪರಮ ಪುರುಷನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಗುರುದ್ವಾರಾ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಬ್ರಹ್ಮ

ರುದ್ರರನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಹರಿಯು) ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಮಾರೂಪವಾದ) ಜಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಾನೆ. (ಯೋಗ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ) ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಂತೆ (ಜಗತ್ತನ್ನು) ಧರಿಸಿ, ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. (ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ವಭಾವ ವ್ಯಂಜಕನಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.) ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. (ದುರ್ಜನರಿಗೆ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಾನಂದ ವ್ಯಂಜನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೆಂದರ್ಥ)

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸನ್ನಿಷ್ಟನ್ ಸೃಷ್ಟಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಕರೋತ್ಯಹೋ |
ದಧ್ರೇ ಸ ರುದ್ರ ದೇಹಸ್ಥಃ ಕೋಪಂ ತಾಪಹರಾಯ ಚ ||22-58||

ಜಡಾಜ್ಜಡಮಿದಂ ಚಕ್ರೇ ದೃಢಾದ್ಧೃಢಮಸೌ ಹರಿಃ |
ನಿಬಿಡಾನ್ನಿಬಿಡಂ ಭಸ್ಮ ವಡವಾದ್ವಡವಾಗ್ನಿನಾ ||22-59||

ವಿಷ್ಟುರ್ಜಿಷ್ಟುಃ ಸ್ವಯಂ ಚಾಸ್ಯ ಕರೋತಿ ಜಗತಾಂ ಸ್ಥಿತಿಮ್ |
ಪೂಷ್ಟೋಽನ್ತಸ್ಥಃ ಸ್ವಯಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಸ್ವತೇಜೋಽಭಿಪ್ರಕಾಶಕಃ ||22-60||

ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ (ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ) ಇದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (ರುದ್ರರೂಪದಿಂದ) ರುದ್ರ ದೇಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು ಕೋಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ (ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರಮ) ಸಂತಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೃಢದಿಂದ ದೃಢವಾದ, ನಿಬಿಡದಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ (ಉಪಾದಾನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ) ಈ ಜಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಜಡದಿಂದ (ಅಚೇತನ ರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದಸೆಯಿಂದ) ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಡವ ನಾಮಕಳಾದ (ಮೇದಿನಿಯಿಂದ) ಹುಟ್ಟಿದ (ವಡವಾಗ್ನಿ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು) ವಡವಾಗ್ನಿಯಿಂದ (ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು) ಭಸ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಟುವು ಸರ್ವತ್ರ ಜಯಶೀಲನು. ಸ್ವಯಂ

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ, ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ (ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಏವಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಸ್ವಪಕ್ಷಸ್ಯ ಮುಮುಕ್ಷೋಃ ಕುಕ್ಷಿಗಸ್ಯ ಚ |
ಸಪಕ್ಷಿವಾಹನಃ ಕರ್ತುಂ ದಕ್ಷಃ ತ್ಯಕ್ತೋಪಿ ನ ಕ್ಷಮಃ ||22-61||

ತತ್ಪಾದಂ ಕ್ಷಾಲಯಿತ್ವಾದೌ ಸ್ವಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ವಿಧಿಃ |
ತತ್ತೀರ್ಥಂ ಶಿರಸಾ ಧೃತ್ವಾ ಶೂಲೀ ಕೈಲಾಸಮಾಪ ಚ ||22-62||

ಶೇಶಸ್ತಚ್ಚಯನಂ ಭೂತ್ವಾ ಹ್ಯಶೇಷಾಂ ವಹತೇ ಭುವಮ್ |
ಸ್ವಶೇಷಪದವೀಂ ಯಾತಿ ಸ ರೂಷಂ ಚ ಜಹಾವಿಹ ||22-63||

ವಾಹನೋ ವೈನತೇಯೋಽಭೂತ್ತೇನ ಪುಣ್ಯೇನ ಮಾನವ |
ದಾನವಾಂತಕನೇತ್ರಾಗ್ರೇ ಸರ್ವತ್ರ ವಸತೇಽನಿಶಮ್ ||22-64||

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಪಕ್ಷದ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಆ ಪಕ್ಷಿವಾಹನನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಮರ್ಥನು. ಶಂಕರನೂ ಕೂಡಾ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಹರಿಯು ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಶಿವನು ಕೈಲಾಸಾಧಿಪತಿ ಆದನು. ಶೇಷನು ಅವನ ಶಯನನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊರುವನು. (ಅಂದರೆ) ತನ್ನ ಶೇಷ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆ ಶೇಷನು ನನ್ನ ವೃನ್ದಾವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ರೋಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಗರುಡನು ಅವನ ವಾಹನನಾಗಿ, ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಹೇ ಮಾನವ! ದಾನವರ ನಾಶಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಸರ್ವತ್ರ ಸದಾ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಎಲ್ಲ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗರುಡಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ದೇವರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.)

ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರ ಶೇಷ ಗರುಡಾದಿಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ವಿಧ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪದವಿ ಬಂದಮೇಲೂ ಸೇವಕ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಡದೆ

ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಧಿಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾದ ಪ್ರಕಾಲನ, ಪಾದೋದಕಧಾರಣ, ಶಯನವಾಗೋಣ, ವಾಹನವಾಗೋಣ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಆನಂದೋನ್ನಾಹಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಸಾದ ಸಂಪಾದನಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ.

ಕೃಷ್ಣಃ ಕಣ್ಣಮಣಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ಗುಣಾರ್ಣವಃ|

ತತ್ಪದಂ ಪಾರಮೇಷ್ಠಂ ಚ ಪ್ರದದೌ ಪ್ರಭುರವ್ಯಯಃ||22-65||

ಏವಂ ದೇವಾದಿದೇವಶ್ಚ ದೇವಾನಾಂ ಸ್ವಸ್ಯ ಸೇವಯಾ|

ದದಾತಿ ಪದವೀಂ ಯೋಗ್ಯಾಂ ಮಾಧವಃ ಸ ದಯಾನಿಧಿಃ||22-66||

ಮಮಾಪಿ ಪಾದಸೇವಯಾ ದದಾತಿ ಯೋಗ್ಯವೈಭವಮ್|

ರಮಾಪತಿಃ ಶ್ರಿಯಾನ್ವಿತೋ ದಯಾನ್ವಿತಃ ಪದೇ ಪದೇ||22-67||

ಗುಣಾರ್ಣವನಾದ, ಅವ್ಯಯನಾದ, ಪ್ರಭುವಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಂಠಮಣಿಯಾದ, (ಕೌಸ್ತುಭ)ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ, ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಆ ಮಾಧವನು ಅವರವರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ರಮಾಪತಿಯೂ, ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುವ ಪಾದಸೇವೆಯಿಂದ, ನನಗೂ ಕೂಡಾ ಯೋಗ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು (ಭಾವೀಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುಪದವಿಯನ್ನು) ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪದಪ್ರಯೋಗೇಽಪಿ ನ ಧಾತೂನಾಂ ವಿರೋಧಿತಾ|

ದೈವೇಚ ಭಾನ್ದಸೇ ವಾಕ್ಯೇ ನ ದೋಷಾಯೇತಿ ಸನ್ಮತಮ್||22-68||

ತನ್ಮತಂ ಮನ್ಮತಂ ಚೈಕಂ ವಿಚಿನ್ಮ ತವ ಸನ್ಮತಿಮ್|

ಚಿನ್ಮಾತ್ರಂ ತನ್ಮತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾನ್ಮನ್ಮತೇ ತದನನ್ತಕಮ್||22-69||

ಮತದ್ವಯೇ ಕಥಂ ಭಾತಿ ತವ ತತ್ತ್ವಂ ಸುತಾಹಿತಮ್|

ಹಿತಂ ವಾ ವದ ತತ್ವೇನ ಹೃದಿ ಗೂಹಿತಮೇವ ತೇ||22-70||

ಕ್ರಿಯಾಪದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ (ಲಡಾದಿಗಳ) ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ದೇವತೆಗಳ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ, ವೇದವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ ದೋಷವಲ್ಲವೆಂದು ಜಾನಿಗಳ ಮತವು. (ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ) ಆ ಮತವು ನನ್ನ ಮತವು ಒಂದೇ. (ಹೀಗಿರುವಾಗ) ನಿನ್ನ ಸನ್ಮತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸೋಣ. (ಅಂದರೆ ಹೇ ಹಯಗ್ರೀವಯತಿಯೇ!) ನಿನ್ನ ಸತ್ಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ತನ್ಮತೇ =)(ಬುದ್ಧಿಸ್ಥ ಅನ್ಯಮತವಾದ) ಮಾಯಾವಾದ ಮತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಚಿನ್ಮಾತ್ರನು. (ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನರೂಪನು) ನಮ್ಮ (ಮಧ್ವ)ಮತದಲ್ಲಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅನಂತಕನು. (ಅನಂತ ಸುಖ ಪೂರ್ಣನು. ಅನಂತ ಶೀರ್ಷಾದಿ ಆವಯವೋಪೇತನು, ಸವಿಶೇಷನು.) ಹೇ ಸುತ! ಎರಡು ಮತಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತತ್ವವು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ! (ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ತತ್ವವು ಯಾವುದು? ಹಿತವಾದುದೋ ಅಹಿತವಾದುದೋ?) ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಗೂಢವಾಗಿದೆ. (ನನಗೆ ಗೊತ್ತು)

ಬ್ರೂಮೋ ವಯಂ ತು ಭದ್ರಂ ತೇ ಶ್ರುಣು ಪುತ್ರಾನ್ಯದುರ್ಮತಮ್ |

ವ್ಯರ್ಥಂ ಗತಂ ಬೃಹದ್ವೀಜಬಲೀವರ್ಧವದೇವ ತತ್ ||22-71||

ಅಥೋ ಮಯಾ ಕೃತೋ ಯೋಗೋ ರೂಢಿರ್ವಾ ರೀಡಿಮತ್ಪದೇ(ರೂಢಮತ್ಪದ) |

ವಿದ್ವದ್ರೂಢಾತ್ಮಕೇ ಯದ್ವತ್ಸಮಹಾರೂಢಮಾರ್ಯಜ ||22-72||

ತಸ್ಮಾತ್ಕವೇಃ ಪ್ರಯೋಗೇ ಮೇ ತ್ವಪ್ರಯೋಗ ಇತಿ ಪ್ರಿಯ |

ಮಾ(ಮಾಂ) ಪ್ರತೀಕ್ಷಾಂ ಪ್ರಭುತ್ವೇನ ಪ್ರಕುರು ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ ಹರಿಮ್ ||22-73||

ನಾವಾದರೋ (ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು) ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೇ ಪುತ್ರ! ಕೇಳು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಅನ್ಯರ ದುರ್ಮತವು ಬೀಜ ಒಡೆಯದ ಹೋರಿಯಂತಂ. (ಸಾಧನೆಗೆ) ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು. (ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡದೇ ವಿರುದ್ಧ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು) ಆದ್ದರಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ನಾನು ಯೋಗದಿಂದಲೂ, ರೂಢಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿಯೋ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಹೇ ಆರ್ಯಜ!

ಮಹಾರೂಢಿಯಿಂದ ಸಹಿತವಾದದ್ದೆಂದು (ಮಹಾಯೋಗವೆಂದು) ತಿಳಿ. ಆದ ಕಾರಣ (ಕವೇಃ=) ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನನ್ನ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು, ಹೇ ಪ್ರಿಯ! ವಿರುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. (ಈ ಗುರುಗಳು) ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳೆಂದು ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡು. (ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುಪ್ರಯೋಗವೇ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ) ಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು.

(1) ಪ್ರತಿ+ಈಕ್ಷಾಂ=ವಿರುದ್ಧಮತಿಂ ಪ್ರ + ಈಕ್ಷಾಂ=ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಉತ್ತಮತ್ವೇನ ಮತಿಂ. (2) 74 + 75 ವಿಪ್ರ ಪ್ರಕರಣ.

12.ವಿಪ್ರಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕೌ (22/73-74)

ಬ್ರೂಮೋ ವಯಂ ತು ಭದ್ರಂ ತೇ ಶೃಣು ಪುತ್ರಾನ್ಯದುರ್ಮತಮ್ |
ವ್ಯರ್ಥಂ ಗತಂ ಬೃಹದ್ವೀಜ ಬಲಿವರ್ಧವದೇವ ತತ್ ||22-74||

ಇತ್ಯೇಕಂ ಶ್ಲೋಕಮುಖ್ಯಂ ಮೇ ತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ ವಿಪ್ರಕ |
ಆಕರಣಂ ಲೇಖನಂ ಚ ಕಾರಯ ಪ್ರಾಜ್ಞಯೇರಿತಮ್ ||22-75||

ಹೇ ವಿಪ್ರಕ! “ಬ್ರೂಮೋ ವಯಂ ತು ಭದ್ರಂ ತೇ ಶೃಣು ಪುತ್ರಾನ್ಯದುರ್ಮತಮ್ |
ವ್ಯರ್ಥಂ ಗತಂ ಬೃಹದ್ವೀಜ ಬಲಿವರ್ಧವದೇವ ತತ್' ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕ
ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಿ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸು.

76 ರಿಂದ 85ರ ವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪ್ರಕರಣ

13.ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಪ್ರಕರಣಮ್ || ಶ್ಲೋಕಾಃ (22/75-84)

ಬಾಣೀ(ವಾಣೀ) ವಾಲೀಯ ರಾಮಶ್ಚ ಮಮ ಲೀಲಾಸ್ವದೇ ದ್ವಿಜೇ |
ಕಾಲಕಾಲಗತಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗಾಲೀಂ ತಾಂ ದಾಮ್ಬಲಾಧಮಾತ್ ||22-76||

ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ತದಾಪ್ರತಿಗಾಲೀ ಪ್ರದಾನತಃ |
ಸ ವರಂ ವರಯಾಮಾಸ ಮತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಪಾಲಿತಮ್ ||22-77||

ದ್ವಿಜಗಾಲೀತ್ಯಾಜನೇನ ಭಜತೋ ಭುಜಗೇಶ್ವರಮ್ |
ಸುಜನಸ್ಯಾತ್ಮಜಸ್ಯೇಹ ಸೌಜನ್ಯಂ ಜನಯತ್ಯಹೋ ||22-78||

(ಹೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯರೂಪ ಲೀಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಭೂತನಾದ ವಿಪ್ರನನ್ನು, ಕಾಲಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ದಾಂಬಲಾಧಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ನಿಂದಿಸುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮಣಿವಾಲ ರಾಮನು (ವಿಪ್ರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ) ಪ್ರತಿನಿಂದನೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿದನು. ಅವನು (ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ವಂಶದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು) ವರವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದನು. ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾಂಬಲನ ನಿಂದೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಶೇಷೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿದ ಆ ರಾಮನು ಪುತ್ರನಂತೆ ಸೌಜನ್ಯವುಂಟು ಮಾಡಿದನು. (ಅಂದರೆ ವಿಧೇಯನಾದವನಂತೆ ಪ್ರಿಯನಾದನೆಂದು ಭಾವ)

ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟಾದ್ಯಾ(ದ್ಯ) ಮತ್ಯ ತೇರ್ಲೇಖನಾದಪಿ |
ಮನ್ನನ್ನಾಗ್ರೇ ವಕ್ತೃತ್ವಾದಚ್ಯುತಸ್ಯಾರ್ಕಮಣ್ಣಲೇ ||22-79||

ಧ್ಯಾನಾದ್ಯತ್ಪುಣ್ಯಮಾಪ್ನೋಷಿ ತದ್ವ ಯಂ ನ ತ್ಯಜ ದ್ವಿಜ |
ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಯಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಸಂಸ್ಥಿತಿಂ ಚ ಸುತೇ ಯಥಾ ||22-80||

ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯ ಭಟ್ಟಾದಿಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಲೇಖನದಿಂದಲೂ ಕೂಡ (ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವರು.) ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರ ವೇದವೇದ್ಯರ ಮುಂದೆ ಕೃತಿ ಪಾರಾಯಣದಿಂದಲೂ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವಿ. ಹೇ ದ್ವಿಜ! ಅವರಡನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಡ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಿರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪುತ್ರನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

79, 80, 81ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. "ಭಟ್ಟಾದ್ಯ" ಎಂದು "ವ್ಯಂ" ಪಾರವಿದೆ. ಭಟ್ಟ + ಆದ್ಯ ಎಂದು ಪದ ವಿಭಾಗ.

ಅನ್ಯಥಾ ತ್ವಂ ಗೃಹಂ ಚಾಪಿ ಕಥಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ದತ್ತವಾನ್ |
ತ್ವತ್ಪ್ರೀತ್ಯಾಪಿ ಪ್ರತಾಪಂ ಚ ತಸ್ಮಾನ್ಮತ್ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಭವ ||22-81||

ಅಹಮಧ್ಯಾ(ತ್ಪ್ರ)ಯ ಪರ್ಯಂತಂ ಮಧ್ಯನ್ನಿನರವೇ ರಹಃ |
ಗೃಧ್ರವಚ್ಚಾಗ್ರತಸ್ತಪ್ಯೇ ದುಗ್ಧವಾರಿದಿಘಂ ಸ್ಮರನ್ ||22-82||

ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದೀ? ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಅವನೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಾಗು. (ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಿಯಾಗಿರು) ನಾನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗುವ ವರೆವಿಗೂ (ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಪರ್ಯಂತ) ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಗೃಧ್ರದಂತೆ ದಹ್ಯನಾಗದೆ, ತಾಪಸಹನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, (ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ) ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವರ್ತಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

(1) "ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪರ್ಯಂತಂ" ಎಂದರೆ ಅಂತರಾರ್ಥವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾರ್ಥವು. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತತ್ತರದಿಹಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪರ್ಯಂತವೂ ಎಂದರ್ಥ.

(2) ಗೃಧ್ರವು ದೂರದೇಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜರು ದೂರ ಕಾಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂದಿನ ಕಾಲಸ್ಥ ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವ.

ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತಚ್ಚಾಪ್ಯುಪಲಕ್ಷಿತಮೇವ ಚ|

ಅನೇನ ಚೋಪಲ(ಕ್ಷ)ಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವ ಹ್ಯುಪಲಸ್ಥಲಗಾಂ ಕೃತಿಮ್||22-83||

ಯಥಾ ದಧಿಚ ಕಾಕೇಭ್ಯೋ ರಕ್ಷ್ಯ ತಾಮಿತಿವಾಕ್ಯತಃ|

ದಧ್ಯುಪಘಾತಕಾ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಃ ಹ್ಯಾಖುಭುಗ್ವ್ಯಾ (ಗಾ)ದಯಸ್ತಥಾ||22-84||

ಇದು ಉಪಲಕ್ಷಣವು (ದೃಷ್ಟಾಂತವು). ಉಪಲಕ್ಷಿತವಾದುದೇ. ಶಿಲಾಸ್ಥ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ತಿಳಿ. ಮೊಸರು ಕಾಗೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ಮೊಸರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಮೂಷಕ ಮಾರ್ಜಾಲಾದಿಗಳೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ (ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿರಣ ವಾಕ್ಯದಿಂದ, ಉಪಲಕ್ಷಣತಯಾ ಶಿಲಾಲೇಖನಾದಿಗಳೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ)

"ಇದು ಉಪಲಕ್ಷಣವು" ಎಂದು 83ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ. ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮೇಯವೇನೆಂದರೆ "ಅಹಂ ಅಧ್ಯಾಯ ಪರ್ಯಂತಂ"=ವೃನ್ದಾವನಸ್ಥ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದು, ಕೃತಿ ಪಠನ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವಪರ್ಯಂತ, "ಆಧ್ಯಾತ್ಮ

ಪರ್ಯಂತಂ" ಎಂಬ ಪಾಠದ ಪ್ರಕಾರ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಬಿಂಬರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನ ಪರ್ಯಂತ ನಾನು ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲಸ್ಥ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿರುವುದು ಉಪಲಕ್ಷಣವು. ಅಧಿಕ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಆಯಾ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಕೂಡ ಇತರ ಅಭಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಮಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಗುರುಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅಂತರಣ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನವರಲ್ಲಿದ್ದು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಉಪಲಕ್ಷಣಗಾಂ ಕೃತಿಂ - ಕೃತಿಯು ಮೋಕ್ಷದಾಯಿನಿ, ಭದ್ರವಾದ ಶಿಲೆಯಂತೆ ಆಶ್ರಯದಾಯಿನಿಯು ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥ ವಾಸುದೇವನ ಧ್ಯಾನವೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು. ಶಿಲಾಸ್ಥ ವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಟಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಪಾಠಕರ ಭಕ್ತರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ, ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತರ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವಂತೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ವಿವರವಾದ ಅರ್ಥ. ಈ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಾವ. ಅದೇ ಅಧ್ಯಾಯ - ಅಧಿಕ ಆಯ ವಿವಕ್ಷಿತ ಲಾಭ.

ತಸ್ಮಾನ್ನತ್ಪಪಸಾ ವಾಪಿ ಸ್ವಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸತೋಽಪಿ ವಾ|

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸುಷೇಣಾಗ್ರ್ಯ ಮತ್ಕಾರ್ಯಂ ಶೇಷಿತಂ ತ್ರಯಮ್||22-85||

ಉಳಿದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಹೇ ಸುಷೇಣಾಗ್ರ್ಯ! (ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ!) ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲೀ, ನನ್ನ (ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಸಮುದಾಯದವರ) ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಾಗಲೀ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಸಾಕಲೈವ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅವಶೇಷಿತವಾದ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯತ್ರಯ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ನನ್ನ ಅಮೋಘವಾದ ತಪಸ್ಸು. ಎರಡನೆಯದು ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯ ಭಕ್ತ ಸಮುದಾಯಕ ವಿಶ್ವಾಸವು. ಇದರಿಂದ ಇತರ ಭಕ್ತರು ಕಾರ್ಯತ್ರಯ ಸಮಾಪ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕೃತರಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರಾಗಲೀ, ರಘುಪ್ರವೀರ ತೀರ್ಥರಾಗಲೀ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಕಾರ್ಯ ಸಮಾಪ್ತಿ ಶಕ್ತರು. ಆದರೂ ಭಾವೀ ಜನರ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯತ್ರಯಗಳು ಅವಶೇಷಿತವಾಗಿವೆ. ಪಾಕಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರ ಅಭಿಷ್ಠಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಭಾವ.

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾಷ್ಟಪದ್ಯೇನ ಗರ್ವಂ
ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾಸ್ಯಜೇನ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೋರ್ವ್ಯಾಂ ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿದೇವಾನ್
ದೃಷ್ಟೋರ್ವಶೀಂ ಯಾನ್ತು ಮಾಂ ಮಾನವೇನ್ಯಾಃ॥22-86॥

ಇದಂ ವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ।
ಮುಕುನ್ದಾವನಮೇವಾಸ್ತು ತೇಷಾಂ ಕನ್ದಾಶನಾಜ್ಞಯಾ॥22-87॥

ಇದಮರ್ಪಿತಮೇವಾಸ್ತು ಹಯಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಪಾರ್ಷದಾತ್।
ಸಮಂ ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾತ್ಯ ತಮ್॥22-88॥

ಯಚ್ಚೈಶ್ಚತಾಂ ಭಕ್ತಿರುದಾರಸದ್ಗುಣೇ ಹೌ ಹರೇರ್ಲೋಕಗತೇ ತಥಾ ಮಯಿ।
ಭವತ್ಯಹೋ ಸರ್ವಶುಭಾಪ್ತಿ ಸನ್ಮತೀಃ ದದಾತ್ಯಜಸ್ರಂ ಸುತ ಸತ್ಯಮೇವ ತತ್॥22-89॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಕುಲತಿಲಕವಾಗೀಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣ ಕರಸಂಜ್ಞಾತ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯ
ಚರಣೋದಿತ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ವಾಷ್ಟವೃನ್ದಾವನಾಖ್ಯಾನೇ ಚರಮ ಪ್ರಾಣಾವಧೌ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಮಾಪ್ತಃ॥22-89॥

॥ಸಮಾಪ್ತೋಽಯಂಗ್ರಂಥಃ ॥

